

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ Η.

HERODIANI

HISTORIARUM LIBRI VIII.

*Ad optimorum codicum fidem summo studio
recogniti & emendati.*

Præmissa est M. ANTONINI Philosophi
Vita, à JO. XIPHILINO conscripta.

EDINBURGI:

In Ædibus THO. RUDDIMANNI, Sumptibus JO. PATON,
Bibliopolæ in Arcâ Parliamentariâ. M. D. CC. XXIV.

THE BODLIAN

LIBRARY

UNIVERSITY OF OXFORD

OXFORD

PRINTED BY J. B. HARRISON

1881

THE BODLIAN

LIBRARY

UNIVERSITY OF OXFORD

OXFORD

PRINTED BY J. B. HARRISON

1881

que
fuo
lat
ma
ven
Gr
bi
di
tiff
fu
pe.
Al
ex
la
ed
pu
ru
d

JOANNES PATONUS

Lectori benevolo

S.

*E*xhibemus tibi L. B. nobilem in primis Scriptorem Herodianum, qui res sui temporis, id est, Historiam Imperatorum Romanorum, ab excessu M. Aurelii Antonini ad initia Gordiani Tertii, stylo simul gravissimo atque elegantissimo complexus est. Is cum merito suo maximi semper habitus, atque in Scholis nostris usu receptissimus esset; nescio tamen quâ sive docentium incuriâ, sive Typographorum hac in parte cessatione effectum est, ut propter exemplarium inopiam, ac proinde caritatem, minùs jam quàm decuerat tyronum manibus versetur. Huic demum ut incommodo occurrerent qui apud nos Græcas literas summâ cum laude ac eruditione proficiuntur, mihi auctores fuerunt, ut Historicum, non magis rerum magnitudine ac varietate, quàm orationis nitore atque ubertate præstantissimum, nostratium prælis subjicerem. Quod mihi & facile persuasum est. Quo autem pacto rem exequutus sim, paucis accipe. Ac primò quidem Textum ipsum ad optimorum codicum, Aldi præsertim Manutii, Hen. Stephani & Fr. Sylburgii, fidem exegimus: nisi quòd ejusdem H. Stephani emendationes nonnullas, eas nimirum quæ veris proxima videbantur, Oxoniensis editionis exemplum secuti, inseruimus. A latere adiuncta est pulcherrima ac Latinissima Angeli Politiani interpretatio. Verum cum ille, ne quid puto sermonis elegantie ac concinnitati decederet, voces phrasæque aliquas Herodiani, nonnunquam &

()
sententias integras pratervehatur; eas ab eodem doctissimo Ste-
phano suppletas, ac diversâ characterum formâ à ceteris distin-
ctas, suis quasque locis interposuimus. Cumque praterea Politi-
anus, liberiori plerumque stylo indulgens, longius interdum ab
Auctoris verbis recedere videretur; ausi nonnunquam sumus stri-
ctiore illâ, ac tyronum usibus accommodatiore, ab Henrico Ste-
phano factâ locorum quorundam interpretatione rem exhibere;
quod & Editorem Oxoniensem fecisse invenimus. A fronte ad-
jecimus Marci Antonini Philosophi vitam, à Joanne Xiphilino
licet impari sermonis elegantia descriptam; idque non tam ob
materia nexum & similitudinem, quàm eo potius ac precipue
consilio, ut inter tot flagitiosissimos omnique morum fixitate con-
spurcatos Imperatores, unam aliquam adolescentes haberent o-
ptimi Principis imaginem, cujus singularem, in maximâ etiam
fortunâ, animi continentiam, voluptatum contemptum, clemen-
tiam, beneficentiam, ceterasque viro verè Philosopho dignas
virtutes, ad exemplum sibi atque imitationem proponerent. Ca-
terum, quàmvis editionem hanc nostram à vitiiis immunem
præstare nequeamus; tuâ tamen benevolentia freti futurum
confidimus, ut quæ nobis errata obrepserint, nec multa, nec gra-
via deprehendantur. Tu conatibus nostris save, ac vale.

HERO-

HERODIANI VITA

EX

MARTINO HANKIO.

Erodianus quando vixerit, ipse docet Lib. I. Cap. 1. cum ait, Angelo Polittiano interprete: *Ego non quidem acceptam ab aliis, aut testibus egentem historiam, sed eorum, qui legent, sensibus adhuc memoriaeque recenti inhaerentem, summam vel fide, vel diligentiam collectam, conscribendam suscepi:*

sperans haud injucundam fore posteritati earum rerum notitiam, quae multa sanè atque magna haud ita longo tempore acciderunt. Nam si quis ab Augusto usque Principe omnem aetatem complectatur animo, cum scilicet Romanorum potentia ad unius est arbitrium devoluta, ne annis quidem illis circiter ducentis (tot enim ferme ad Marci tempora numerantur) aut imperiorum tam diversas successiones reperiet, aut bellorum vel civilium, vel externorum tam varios casus atque eventus. Ibidem post pauca: Nam cum sexaginta annis plures, quam pro tempore, Principes urbs Roma pertulerit, factum ex eo est, uti multa sanè variaeque res atque admiratione digna exorirentur. Et Cap. 2. extremo: Quae post Marci obitum per universam aetatem visa mihi auditaque sunt, nonnulla item in experiundo cognita, utpote in publicis officiis principalibusque versato, ea nunc conscribenda suscepi.

Hæc Commodi, quem Marcus Antoninus anno Urbis 932, Christi 180, successorem habuit; sed & Severi, Caracallæ, Heliogabali, Alexandri & Maximini Imperatorum temporibus Herodianum vixisse indicant. Nam sui temporis historiam, quam nobis reliquit, in imperio in Gordianum, qui Maximino successit, translato, id est, in anno Urbis 990, Christi 238, finit.

J U.

JUDICIA DE HERODIANO.

Capitolinus in Albino, Cap. 12.

Uæ qui diligentius scire velit, legat Marium Maximum, de Latinis Scriptoribus; de Græcis, Herodianum, qui ad fidem pleraque dixerunt.

Idem in duobus Maximinis, Cap. 13.

Herodianus Græcus scriptor ei (*Maximino*), quantum videmus, in odium Alexandri plurimum favit.

Photius in Bibliotheca, Codice 99, Andréâ Schotto interprete.

Scriptoris hujus dictio clara est, atque perspicua, quin & jucunda: vocibus autem utitur temperatis, neque supra modum Atticis, quibus nativa illa communis sermonis gratia quodammodo violetur: nec rursus in humilitatem quandam ita demissis, ut artem omnem illæ fugisse videantur. Ad hæc nec supervacaneis rumet, neque necessarium quid omittit: sed, ut uno verbo absolvam, omnibus historiæ virtutibus paucis sanè cedit.

Joannes Bodinus Methodo historiarum Cap. 4. de Suetonio locutus.

Non idem fuit in Herodiano studium veritatis inquirendæ: nec ferè potest ejusdem Principis virtutes ac vitia recensere.

Isaacus

Isaacus Casaubonus notis ad Capitolini in Maximini Cap. 13.

Duo obijciuntur scriptori optimo: quod Alexandrum oderit, Maximino faverit. Unde colligi potuerit amor Herodiani in Maximinum, in ejus historia nihil invenio: at in Alexandrum odium ex narratione de bello Persico & in Germanico sine dubio Capitolinus collegit. Sic enim tota expeditionum illarum historia Herodiano textitur, ut gloriam nullam, ignominiam verò nonnullam ex utroque bello, maxime autem Persico, Princeps alioquin laude dignissimus reportarit. Et mirum sanè est de bellicis ejus Imperatoris rebus aded non diversa, sed *en διαμέτρως*, quod aiunt, pugnantia Herodianum & Capitolinum scripsisse. Etsi autem, amissis omnibus aliis Historicis, pro certo dici hodie non potest, utrius sit narratio verior; suspicor tamen Herodiano fieri à Capitolino injuriam; & quòd in Alexandro non omnia laudet, in Maximino non omnia vituperet; libertate suà & recto judicio usum potius, quàm vel odio, vel gratià fuisse corruptum.

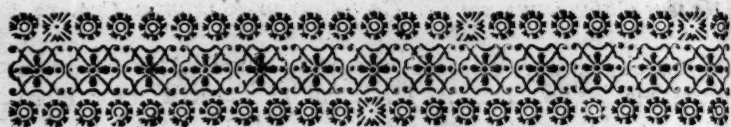
Gerardus Joannes Vossius Lib. II. de Historicis Græcis, Cap. 15.

Veritati etiam studuit, nisi quòd fides ejus nutet in Alexandro & Maximino.

Joannes Henricus Boeclerus in Herodianum, præfatione ad Lectorem.

Quod si quis utrumque velit comparare, Dio sanè amplitudine argumenti, copià expositionis, frequentia pragmaticæ informationis præcellere videbitur; sed styli tersissima & temperatissima venustas, *διονομία* historica concinnitas, sententiarum opportunitas & elegantia, judicii civilis gravitas & æquabilitas, compositionis universæ competentia in Herodiano longè longèque eminebit. *Ibidem post quadam*: Quòd nonnulli in rebus Alexandri & Maximini fidem ejus suspectant, non magnis id videntur de causis facere, sicut in notis ostendimus.

Impe-

Imperatorum hoc Volumine contentorum Series.

EX JOANNE XIPHILINO.

M. AURELIUS ANTONINUS Philosophus.

HERODIANI *Hist.*

M. Æl. Aurel. COMMODUS.	10
P. Helvius PERTINAX.	58
Didius JULIANUS.	72
C. Pescennius NIGER.	78
L. Septimius SEVERUS.	80
D. Clodius ALBINUS.	200. 115. 8cc.
M. Ant. Bassianus CARACALLA.	148
P. Seprimius GETA.	1b.
M. Opelius MACRINUS.	185
M. Aur. Ant. HELIOGABALUS.	201
ALEXANDER Severus.	220
C. Julius MAXIMINUS.	248
M. Ant. GORDIANUS Africanus I.	264
M. Ant. GORDIANUS Africanus II.	270, 278
M. Cl. PUPBIENUS Maximus.	281
D. Cælius BALBINUS.	1b.
M. Antonius GORDIANUS. III.	282, 313

ΒΙΟΝ

ΤΕ ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ

ΤΕ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ,

ΕΚ ΤΟΥ ΙΟΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΞΙΦΙΛΙΝΟΥ ΕΠΙΤΟΜΗΣ ΔΙΟΝΙΣ
ΝΟΥ ΤΟΥ ΝΙΚΑΕΩΣ.

V I T A

MARCI ANTONINI

Philosophi,

EX JOANNIS XIPHILINI Epitome DIONIS Nicæi.

B R E V I A R I U M.

M. Antoninus Lucium Verum participem imperii, deinde ge-
nerum sibi adsciscit. Cassius Veri jussu Parthos de-
bellat, & Marcus populis circa Istrum occurrit. 2. Bel-
lum adversus Celtas, Marcomanos, & Bucolos in Aegypto.
3. M. Antonini virtutes & pacis artes egregia. Iazyges mira
ratione victi à Romanis. 4. Bellum adversus Quados, cujus exitus
M. Antonino felicissimus, propter legionis Christiana, qua fulmina-
trix cognominata est, pietatem. 5. Cassius, à Faustina deceptus,
falsoque rumore de M. Antonini morte sparso, imperium in Ori-
ente arripit: adversus quem placidus & sapientissimo Principe digna
oratione ad milites M. Antoninus invehitur. 6. Dum barbaras
nationes debellat M. Antoninus, Cassius in Syria interficitur, e-
jusque fautores elementer revocantur ad officium. Faustina mor-
tua desideratur, cui ut & marito summi decernuntur honores.
7. Liberalitas, humanitas atque magnificentia M. Antonini erga
Athenienses, populum Romanum, & multas civitates. Ejusdem
modestia, & Scythæ cruento pralio debellati. 8. M. Antoninus de-
cimū Imperator appellatus decedit è vita, peremptus à medicis.
Virtutum ejusdem repetitio.

ΜΑΡΚΟΣ Αντωνίνος, ἐ-
πειδὴ τὸ ποιησαμένου
αὐτὸν τέλει τέσσαυτ'

Posteaquam M. Antoni-
nus, mortuo Antonino
à quo fuerat adoptatus,

prig-

principatum adeptus est, statim socium & participem imperii cepit Lucium Verum, Lucii Commodi filium, eò quod ipse erat imbecillis & ditiusque studiis literarum. Ferunt enim non erubuisse eum, quum esset Imperator, nec puduisse unquam ad doctorem proficisci, sed adiisse crebro Sextum Brutorum philosophum, & ad audiendas Hermogenis dissertationes rhetoricas studiosè venisse: maxime autem Stoicorum decretis addictus fuit. Lucius verò robustus & adolescens erat, tum etiam ad rem militarem aptior. Huic Marcus Lucillam filiam suam in matrimonium dedit, generumque factum ad bellum cum Parthis gerendum misit, quod Vologesus prior bellum intulerat, quodque omnem exercitum Romanum collocatum à Severiano ad Egiptum, Armeniæ locum, undique concluderat, & unum cum ipsis ducibus assiduam sagittarum immissione confecerat, Syriæque urbes subinde magno numero magnoque terrore incursarat. Lucius, ut venit Antiochiam, comparato maximo militum numero, & optimis ducibus delectis, ipse in oppido remansit, ut inde constitueret omnia,

Αντωνίου ὃ ἀρχὴν ἔχει πρὸς
 πληθεὶς ἐς κοινωνίαν τῶ κρείττους
 εὐδὺς τὸν τῶ Λουκίῳ Κομμόδου
 ἡδὺν Λούκιον Εἰρην. αὐτὸς μὲν γὰρ
 ἀδελφὴς ὡς τῷ σώματι, καὶ τὰ
 πολλὰ λόγοις ἐχούλαζε. λίγῃ
 γὰρ καὶ αὐτοκράτωρ ὢν μὴ αἰδέσθῃ
 μηδὲ ὀκνεῖν ἐς διδασκάλου φοι-
 τῆν, ἀλλὰ καὶ Σέξτω πρὸς
 ναὶ τῷ ἐκ Βοιωτῶν φιλοσόφῳ, καὶ
 ἐς ἀκρόασιν καὶ ῥητορικῶν Ερμο-
 γένους λόγων μὴ ὀκνῆσαι ὡς
 ἡγεῖσθαι. πρὸς ἕκαστον δὲ τοῖς ἐκ
 τῆς σοφίας μάλα δόγμασιν. ὃ
 δὲ Λούκιος ἔρωτό τε καὶ νεώτερος
 ὡς, τοῖς στρατιωτικοῖς τε ἔργοις
 καὶ ἀλληλοτέροις. ὅθεν καὶ γαμ-
 βὲν αὐτὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Λα-
 κίλλῃ ὃ Μάρκος ποιήσας, εἰς τὴν
 πρὸς Πάρθους ἐπεμφε πόλεμον.
 ὃ γὰρ Οὐολόγαισος πολέμου ἡρξεν
 καὶ στρατόπεδον τε ὅλον Ρωμαῖ-
 κὸν τὸ ὑπὸ Σεβηριανῷ τεταγμέ-
 νον ἐν τῇ Ελεγγίᾳ (χωρίῳ τινὶ
 τῆς Ἀρμενίας) ὅπῃ πᾶν τοθεν,
 αὐτοῖς ἡγεμόσι κατετόξευσε καὶ
 δειρθεῖν, καὶ τὴν Συρίαν καὶ πόλεσι
 πολὺς ἐπῆκει καὶ φοβερός. ὃ οὖν
 Λούκιος ἐλθὼν εἰς Ἀντίοχειαν,
 καὶ πλείους στρατιώτας συλλέ-
 ξας, καὶ τὰς ἀείρους καὶ ἡγεμόνων
 ὑφ' ἑαυτὸν ἔχων, αὐτὸς μὲν ἐν τῇ
 πόλει ἐκάθητο διατάττων ἕκα-

στὰ καὶ τὰς τῶ πολέμου χορηγίας ἀθροίζων. Κασίω δὲ τὰ στρατεύ-
 ματά

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. vii

ματα ἐπέτρεψε. καὶ ὅς ἐπὶόντα
 τε τὸν Οὐολόγαισον ἡναίως ὑ-
 πέμεινε, καὶ τέλει ἐγκαταλειφ-
 θέντα ὑπὸ τῶν συμμάχων καὶ ὀπί-
 σσω ἀναχωρήσαντα ἐπεδίωξε·
 μέχρι τῆς Σελεύκειας καὶ Κτησι-
 φώντος ἤλασε, καὶ τὴν τε Σελεύ-
 κειαν διέφθερεν ἐμπρήσας, καὶ τὰ
 αὐτοῦ Οὐολογαίου βασιλεία τὰ ἐν
 τῇ Κτησιφώντι κατέσκαψεν. ἐν
 γαμὶν τῇ ὑποεργῇ πλείους τῶν
 στρατιωτῶν ὑπὸ λιμῆ καὶ νόσου ἀ-
 πέσθη. ἀπενόσησε δ' ὁ μὲν εἰς τὴν
 Συρίαν καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν.
 καὶ ὁ καὶ Λούκιος τέτοις ἐπεκυ-
 δαίνετο καὶ μέγα ἐφρόνει, καὶ μὴ
 αὐτῷ καὶ τὰ τῶν ἀρετῶν εὐτυχίας ἐς
 ἀγαθὸν τι ἀπέβη. λέγει γὰρ καὶ
 ταῦτα καὶ τὸ πενθερῷ Μάρκῳ
 ἐπιδουλοῦντος, πρὶν τι καὶ
 δεῖσθαι, φαρμάκῳ διαφθαλιῶναι.
 καὶ οὗτοι Κάσιον ὁ Μάρκος τῆς
 Ἀσίας ἀπάσης ἐπιτροπεύειν ἐπέ-
 λειψεν· αὐτὸς δὲ τοῖς περὶ τὴν Ι-
 στρον βαρβάρους, Ἰαζυγῆς τε καὶ
 Μαρκομάνους, ἄλλοτε ἄλλοις
 χρόνον συχνὸν ὡς εἰπεῖν δι' ὁ-
 λου τοῦ βίου τὴν Παιονίαν ἔχων ὀρ-
 μητήριον ἐπολέμησε.

Β. Πολλοὶ δὲ καὶ πρὶν ὑπὸ τῶν
 Ρωμαίων Κητῶν μέχρι τῆς Ἰταλίας
 ἤλασαν, καὶ πολλὰ ἔδρασαν
 ἐς τοὺς Ρωμαίους δεινά. οἷς ὁ Μάρ-
 κος ἀντιπάρων Πομπηιακὸν τε

& comneatum militibus com-
 pararet, Cassio exercitu per-
 misso. Cassius adorientem se
 Vologæsum fortiter sustinuit,
 desertumque tandem à focus
 ac terga vertentem insequutus,
 Seleuciam & Ctesiphontem
 venit: deinde vastata Seleu-
 cia atque incensa, regias Vo-
 logæsi, quæ in urbe Ctesiponte
 erant, solo æquavit. Quum
 autem reverteretur, magnum
 numerum militum amisit, qui
 partim fame enecti, partim
 morbo extincti sunt; rediitque
 in Syriam cum reliquis mili-
 tibus. His de rebus quan-
 quam maximè gloriabatur Lu-
 cius, tamen ei fortuna ad ex-
 tremum non favit, quod ali-
 quanto tempore post Marco
 focero suo insidias parasse di-
 citur, esseque veneno subla-
 tus antequam negotium con-
 fieret. Marcus Cassium toti
 Asia præesse iussit: ipse bar-
 baris, qui circum Istrum sunt,
 Iazygibus & Marcomanis,
 nunc his, nunc illis continen-
 ter, quamdiu vixit, bella intulit:
 quibus in bellis Præonia
 fuit ei receptaculum.

II. Eodem tempore Celæ,
 qui trans Rhenum incolunt,
 venere usque in Italiam, at-
 tulereque Romanis maxima
 ac gravissima incommoda:
 quibus Marcus occurrit, Pom-

peiano atque Pertinace legatis exercitūs factis: quo in bello optimè se gessit Pertinax, qui postea Imperator factus est. Inter cadavera barbarorum, corpora mulierum armata reperta sunt. Confecto maximo praelio, partaque insigni victoriā, Imperator, quum rogatus esset à militibus pecuniam, tamen non dedit, quòd diceret, *Siquid plus quàm esset constitutum acciperent, id ex sanguine parentum ipsorum propinquorumque exactum iri.* Principis enim solum Deum iudicem esse posse. Adeo enim temperans & continens erat in imperio, ut quum tot tantaque bella gereret, nihil faceret contra quàm fas esset, assentionis aut timoris causā. Quum autem Marcomanis in aliquo praelio bene successisset, ab iisque Vindex Marci legatus interfectus esset, tres ei statuas posuit: illis verò superatis, Germanicus appellatus est. Germanos enim eos, qui in superioribus locis habitant, appellamus. Adhæc motus eorum, qui *Bucoli* in Aegypto dicuntur, factus est, cæteris Aegyptiis à sacerdote quodam & Ifidoro ad defectionem sollicitatis. Hi enim primò ornati muliebri vestitu, simulantesque se uxores Bucolorum esse, Romanoque centurioni eorum pro viris suis daturas,

ὁ Περτίναξα τὰς ὑποστράτηγους ἀντικαθίστη. καὶ ἡείκευσεν ὁ Περτίναξ, ὅστις καὶ ὕστερον αὐτοκράτωρ ἐγένετο. ἐν μύθοι τοῖς νεκρῶν τῶν βαρβάρων, καὶ γυναικῶν σώματα ὀπλισμένα εὐρέθη. καί τοι δὲ ἰσχυροτάτου ἀγῶντος καὶ λαμπρῆς νίκης γεγενημένης, ὁ μὲν αὐτοκράτωρ αἰτηθεὶς παρὰ τῶν στρατιωτῶν ἐκ ἑδωκε χρημασίᾳ, αὐτὸ δὲ τοιοῦτον εἰπὼν ὅτι, Ὅσῳ ἂν πλεῖον τι πῶρ τὸ καθεστηκὸς λάβωσι, τὸ δὲ ἐκ τῆς αἱματος τῶν τε γονέων σφῶν καὶ τῶν συγγενῶν εἰσπράττεται. πῶρ γάρ τοι τῆς αὐταρχίας ὁ θεὸς μόνος κείνῃ δύνάται. οὕτω καὶ σωφρονῶς καὶ ἐσκεπασμένως αὐτῶν ἦρχεν, ὥστε, καὶ περ ἐν τοσούτοις καὶ τηλικούτοις πολέμοις ὦν, μηδὲν ἔξω τῆ προσήκουστος μήτ' ἐκ κολακείας μήτ' ἐκ φόβου ποιῆσαι. τῶν δὲ Μαρκουάνων εὐτυχησάντων ἐν τινὶ μάχῃ, καὶ τὸν Βίνδικα τὸν Μάρκου ἑπαρχὸν ὄντα σκοτεινάντων, τούτῳ μὲν τρεῖς ἀνδρῶν ἀντας ἐξήσε· κρατήσας δὲ αὐτῶν, Γερμανικὸς ἀνομάσθη. Γερμανὸς γὰρ τὸς ἐν τοῖς ἀνω χωρίοις οἰκοῦντας ὀνομάζομεν. καὶ οἱ καλέμενοι δὲ Βυκόλοι καὶ τῶν Αἰγυπίων κινηθέντες, καὶ τὸς ἄλλους Αἰγυπτίους πεισάποσῃσαντες ὑπὸ ἱερῶν τινῶν καὶ Ἰσιδῶρων, πρῶτον

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. IX

μὴ ἐν γυναικείοις σολαῖς τὸν
 ἐκατόνταρχον ἥβη Ρωμαίων ἡ-
 πατηκότες, ὡς δὴ γυναικες τῆ
 Βεκύλων καὶ χρυσία δώσεσθαι αὐ-
 τῷ ὑπὲρ τῶ ἀνδρῶν, περσιόντα
 σφίσι κατέκοψαν· καὶ τὴ συνόντα
 αὐτῷ καταθύσαντες, ἐπὶ τε τῶ
 σπλάγχχνον αὐτῷ συνώμοσαν, καὶ
 ἐκείνην κατέφαγον. ὡς δὲ Ἰσίδω-
 ρος ἀνδεία πάντων τῶ καθ' ἑαυ-
 τὸν αἰετος. τὸς δ' ἐν Αἰγύπτῳ
 Ρωμαῖες νικήσαντες, μικρὰ καὶ τὴ
 Ἀλεξάνδρειαν ἔειλον, εἰ μὴ Κάσ-
 σιος ἐκ Συρίας πεμφθεὶς ἐπ' αὐ-
 τὸς, καὶ στρατηγήσας ὥς τε πρὸς
 ἀλλήλους σφῶν ὁμόνοιαν λύσαι,
 καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀποχωρεῖται
 (δια τὸ τὴ ἀπονοιαν καὶ τὸ πλῆ-
 θος αὐτῶν, ἐκ ἐθάρρησαν συμβα-
 λῶν ἀθρόοις) ἔτω δὴ σασιόσαν-
 τας ἐχέφρωσατο. ἐν δὲ τῷ πολέ-
 μῳ τὸ Μάρκος τῷ πρὸς τὸς Γερμα-
 νες, ἵνα καὶ ταῦτα μνήμης ἀξίω-
 θείη, μετὰ κλον μὴ αἰχμαλώτων
 ἐρωτηθέν τι ὑπ' αὐτῶ, Οὐ δύνα-
 μαι, ἔφη, ἀποκρίνασθαι σοι ὑπὸ
 τῶ ῥίγους ὥς τε εἰ τι μαθεῖν ἐ-
 θέλεις, κέλεις μοι ἱματίδιόν
 τι (εἴγε ἔχεις) δοθῆναι. στρατι-
 ώτης δὲ τις νυκτὸς φυλακὴν τῷ
 Ἰσίδωρ ποιεῖμενος, καὶ τινὰ βοήν ἐκ
 τῶ περὶ αὐτῶν στρατιωτῶν ἐμνημότων
 ἀκούσας, διενήξατο εὐθύς ὥς
 περ εἶχε, καὶ λύσας αὐτὸς ἀνε-

eum accedentem ad se dolose
 interfecerunt, mactatoque e-
 jus comite conjuraverunt su-
 per visceribus ejus, quæ eti-
 am ad extremum comede-
 runt. Hic Isidorus fortitu-
 dine omnibus hominibus suæ
 ætatis antecelluit. Quumque
 vicissent Romanos in Ægypto,
 penè cepissent Alexandriam,
 nisi Cassius, dux ἐ Syria, ad-
 versum eos missus, discordi-
 am seditionemque ita inter
 ipsos concitavisset, ut à se ipsi
 distraherentur. Nam pro-
 pter eorum desperationem at-
 que multitudinem, Romani
 non sunt ausi cum eis aper-
 to prælio congredi, sed eos
 Cassius tumultuantes oppres-
 sit. In bello autem quod
 Marcus cum Germanis gere-
 bat (ut hæc quoque memo-
 riâ dignemur) quidam adole-
 scentulus servus Marco, ne-
 scio quid interroganti, ita
 ait, *Præ frigore non possum*
tibi respondere: quamobrem si
quid ex me vis cognoscere, ju-
be mihi vestem, siquam habes,
dari. Præterea miles quidam,
 quum esset noctu in Danubii
 custodia, audiretque trans
 flumen clamorem captorum
 militum, statim, ut erat, ena-
 tavit: & quum liberasset ca-
 ptos, revertit. Erat Marco
 Rufus Bassæus præfectus præ-
 torio, vir bonus, sed propter
 rusticitatem ignarus literarum:
 puer enim in paupertate es-

duca-

ducatus fuerat. Hunc vitem arbustivam aliquando frondantem, inclamavit quidam: & quum ad primam postulationem non statim descenderet, increpans eum, *Saltem ergo presecte, inquit, descende.* Quo dictorio ille quidem superbum eum in humili conditione notavit: fortuna tamen istam ei dignitatem postea contulit.

III. Imperator autem quoties bellis non impediabatur, solebat jus reddere, jubereque multos modios aquæ oratoribus dari: in causis autem diligenter cognoscendis atque examinandis paulo longior esse, ut undecunque jus investigaret. Nam de eadem causa dies XI, & sæpe XII, etiam noctu cognovit. Quum enim esset amans laboris, tum verò diligenter applicabat animum ad omnia quæ ad principatum pertinerent. Nihil dicere solebat, nihil scribere aut facere negligenter, sed vel in minimis rebus diem sæpenumerò consumere, quod existimaret non decere Imperatorem propter quicquam agere. Siquid enim prætermi-

τι παρέτην. καὶ γὰρ ἐνόμιζεν ὅτι κἀν ἐλάχισόν τι παείδη, διαβολῶ αὐτῷ τὸτο καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα πάντα εἶσθαι. καίτοι οὐ

κομίσθαι. ὡς δὲ τῷ Μάρκῳ ὁ Ρῆσας ὁ Βασαῖος ἐπαρχος, τὰ μὲν ἄλλα ἀγαθός, ἀπαίδευτος δὲ ὑπὸ ἀγροικίας, καὶ τὰ πρῶτά γε τῷ βίῃ ἐν πενίᾳ τρεφεῖς. ἀναδεδραῖδα δὲ ποτε αὐτὸν κλῶντα ἀνέλαβέ τις, καὶ ἐπειδὴ γε μὴ εὐθύς ἅμα τῷ πρῶτῳ κελύσματι κατέβη, ἐπετίμησεν αὐτῷ, καὶ ἔφη, ὦ γε ἐπαρχε κατὰ βῆθι. τὸ γὰρ ὡς καὶ πρὸς ὑπερφανούτα καὶ τελαπηνωμένον αὐτὸν εἶπεν. ὅπερ ἡ τύχη μὲν ταῦτα αὐτῷ ἔδωκεν.

γ'. Ο δ' αὐτοκράτωρ, ὁσάκις ὑπὸ τῷ πολέμῳ χολῶν ἦν, ἐδίκαζε, καὶ ἥδωρ πλεῖστον τοῖς ῥήτορσι μετρεῖσθαι ἐκέλευε. τὰς τε πίσεις καὶ τὰς ἀνακρίσεις ἐπὶ μακρότερον ἐποιεῖτο, ὥστε πανταχόθεν τὸ δίκαιον ἀκείβουτο. καὶ ἵκτι τὸτο καὶ ἐνδεκά πολλάκις καὶ δώδεκα ἡμέραις τῶ αὐτῷ δίκην, καί περ νυκτὸς ἔσιν ὅτε δικάζων ἔκεινεν. φιλόπονός γάρ ὡς, καὶ ἀκείβως πᾶσι τοῖς τῇ ἀρχῇ προσήκουσι προσεφέρετο. καὶ ἔδεν ἐν παρέργῳ οὔτε ἔλεγε οὔτε ἔγραφεν οὔτε ἐποίει, ἀλλ' ἔσιν ὅτε καὶ πᾶσι τῷ βραχυτάτῃ ἡμέρᾳ ὅλας ἀνῆλυσεν, καὶ ἀξίων τὸν αὐτοκράτορα. ἔξ ἐπιδρομῆς

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. xi

τως ἀδενῆς τῷ σώματι ἐχρῆτο, ὥστε μήτε τὸ ψύχος τιῷ γε πρώ-
 τῳ ὑπομῆναι, ἀλλὰ καὶ πρὶν
 διαλεχθῆναι τοῖς στρατιώταις
 συνελθούσιν ἦδη καὶ τὸ παρη-
 γελῆσον, ἀναχωρῆσαι, καὶ τρε-
 φιδόβραχυλάτην καὶ ταύτῳ ἐν νυ-
 κτὶ ἀειλαμβάνειν. ἐγὰρ ὅτιν ὅτε
 μὴ ἡμέραν, πλὴν τῆς φαρμάκου,
 τῆς θειοκῆς καλεῖσθαι, ἐσιτῆτο.
 ἐλάμβανε δὲ τῆς φαρμάκου, οὐχ
 ὥς ὅτι ἐδέειν τι, ὥς ὅτι τῆς
 τοιοῦτης καὶ τῆς θώρακος φάρ-
 μακος εἶχε· καὶ φασιν ὅτι δι' ἐ-
 κείνην αὐταρκῆν πρὸς τε τὰλλα,
 καὶ πρὸς τὸ ἐδωμάτιον. τὰς δὲ
 Ἰαζύγας οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τε τῇ
 γῇ ποτε τότε, καὶ μὴ τὸ καὶ
 ἐν τῷ ποταμῷ ἐνίκησαν. λέγω
 δὲ ἐχ' ὅτι ναυμαχία τις ἐχρῆ-
 το, ἀλλ' ὅτι διὰ τῆς Ἰστρού πεπ-
 γνός φάλαγγες σφίσιν ἐπακολυ-
 θήσαντες, καὶ ἐκεῖ ὥς ἐν ἡπείρῳ
 ἐμαχήσαντο. ἀδανόμοιοι γὰρ οἱ
 Ἰαζύγες ὅτι ἐπιδιώκονται, ὑπέ-
 σταν αὐτὰς, ἐλπίσαντες ἐκεί-
 νους, αἶτε καὶ ἀήθεις τῆς κρυφάλλου
 ὄντας, κατέρχασθαι. καὶ οἱ
 μὲν, καὶ πρὸς τὸν αὐτοῖς συνέρ-
 ραξαν· οἱ δὲ ἐκ τῆς πλαγίων πα-
 ρισπύσαντες. οἱ γὰρ ἵπποι
 σφῶν δεδιδαγμένοι καὶ ἐν τῷ
 ποικίλῳ εἶναι ἀσφαλῶς ἦσαν. ἰδόντες δὲ τὸ οἱ Ῥωμαῖοι, ἐκ ἐφο-
 ρήθησαν, ἀλλὰ συστρέφοντες, καὶ πᾶσιν ἅμα αὐτοῖς ἀντιμέτωποι

fisset vel in minimis rebus,
 non putabat se posse in care-
 ris calumpniam effugere. Et
 tamen erat valetudine usque
 adeo infirmâ, ut non modò
 frigus initio sufferre non pos-
 set, sed etiam antequam mill-
 tes, ex jussu jam congrega-
 tos, alloqueretur, secederet
 paululum, ac modico cibo
 (idque noctu) semper uteretur.
 Nihil enim capiebat interdum
 præter medicamentum quod
 Theriacum appellant: quod
 pharmacum non tam sumebat
 timoris causâ, quàm quòd erat
 infirmo stomacho & pectore,
 ut eum ob hanc causam huic
 rei & cæteris potuisse sufficere
 arbitrentur. Eo tempore tan-
 dem Romani Iazygas vicere,
 primum in terra, post etiam
 in flumine; non quòd navale
 prælium factum sit, sed quòd
 congelato Danubio fugien-
 tes consequuti, in eo perinde
 atque in continente pugnave-
 runt. Nam Iazyges quum
 Romanos se pone sequi intel-
 ligerent, sperarentque facilè
 se posse eos conficere, quòd
 glacie essent insueti, impe-
 tum sustinendum putaverunt.
 Ergo Romanos à fronte alii
 adoriuntur, alii à lateribus ir-
 ruunt, quòd eorum equi in
 hujusmodi glacie currere tutò
 didicerant. Quâ re animad-

versâ, Romani nihilo magis timent, sed conversi adversique facti hostibus, magna pars scuta deponunt, atque quò minùs cadant, in iis alterum pedem firmant. Hoc pacto eorum impetum primò sustinent, arreptisque alii frenis, alii scutis & contis, eos ad se trahunt, atque exinde confertis manibus, sessores & equos pariter dejiciebant. Præ violentia enim lapsationi non amplius obijti poterant. Quanquam enim etiam Romani cadebant, tamen sive quis eorum caderet supinus, hostem pedibus trahebat, atque ut in lucta fieri solet, ita retrò projiciebat, ut eo superior esset: sive pronus caderet, hostem, qui ante ceciderat, carpebat dentibus. Nam Barbari, ignari & rudes pugnae hujus generis, quòdque levioris erant armaturæ, resistere minùs poterant. Ex quo factum est ut pauci de multis effugerint. Igitur Marcus multis magnisque præliis factis aditisque periculis, Marcomanos & Iazygas subegit.

I V. Post hæc prælium acre bellumque magnum cum iis qui Quadi appellantur, fuit: quo ex bello victoria præter spem, vel potius Dei beneficio, consequuta est, propterea quod Romani, quum

χρόμιοι, τὰς τε ἀπίδας οἱ πλείους ἔθηκαν, καὶ τὸν ἕτερον πόδα ἐπ' αὐτῶν, ὅπως ἦτορον ὀλισθαίνωσιν, ἀπερῆσαντες, ἐδέξατο σφᾶς περισσόντας· καὶ ἀντιλαμβανόμενοι οἱ μὲν ἦσαν χαλινῶν, οἱ δὲ ἦσαν ἀπίδων ἦσαν τε κοντῶν, ἐπεσπῶντό αὐτούς· καὶ τότε συμπλεκόμενοι, κατέβαλλον καὶ τοὺς ἀνδρες καὶ τοὺς ἵππους. ἐκ γὰρ τοι τῆς βίας ἐκέρχον ἀντέχον πρὸς τὸν ὀλισθόν ἐδιώκοντο. ὀλισθαίνον μὲν γὰρ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι· ἀλλ' εἴθ' ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἐπέσε, σωφειλέκετο τὸν ἀντίπαλον, καὶ τοῖς ποσὶν ἐς τῆς πίτω ἀνερρίπτε, ὥς περ ἐν πάλλῃ, καὶ ἕτως ἐπάνωθεν αὐτῶν ἐγίγνετο· ἤτε καὶ ἐπὶ σόμα, κατελάμβανεν αὐτὸν περὶ κατὰ πίπτοντα αὐτῶ τῷ σόματι. οἱ γὰρ βάρεαι, καὶ ἀπηρεργοῖσι ὁρώπως ἀγωνίας κερότεροι ὄντες, ἐκ οἷοί τε ἦσαν ἀντέχον· ὥς τε καὶ ἐπὶ πολλῶν ὀλίγοι διέφυγον. Μαρκομάνες μὲν οὖν καὶ Ἰαζυγας πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἀγῶσι καὶ κινδύοις Μάρκος ὑπέταξεν.

Ν. Ἐπειτα ἐκ ἀνταξίως τοὺς καλεσμένους Κεάδους· καὶ πόλεμος αὐτῷ σιωπῇ μέγας, καὶ νίκη ἀνταξίως εὐτυχῆθη, μᾶλλον δὲ ἀνταξίως ἐδωρήθη· κινδυνεύσαντας γὰρ ἐν τῇ μάχῃ τῶν

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. xlii

τὸς Ῥωμαῖους πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς τὸ
 ὅσον ἔξισωσε. κυκλωσάντων γὰρ
 αὐτοὺς ἡ Κιανίων ἐν τόποις ἐ-
 πιτηδεύουσιν, συναπώσαντες οἱ
 Ῥωμαῖοι περιθύμως ἠγωνίζοντο·
 καὶ οἱ Βάρβαροι τὴν μὲν μάχην
 ἐπέχον, περιστοιχίσαντες σφᾶς
 ῥαδίως ὑπὸ τῷ καύματος καὶ
 ὑπὸ τῷ δίψει ἀιρήσιν· πάντα
 δὲ τὰ πέριξ διαλαβόντες ἀπέ-
 φραξαν, ὅπως μηδαμῶθεν ὕδωρ
 λάβωσι. πολὺ γάρ καὶ τῷ πλή-
 θει ᾤοντο. ἡ οὖν Ῥωμαίων ἐν
 παντὶ καὶ ἐν τῷ καμάτῳ καὶ
 ἐν τῷ τραυμάτῳ, τῷ τε ἡλίῳ καὶ
 τῷ δίψει, ἡσυχάζοντες, καὶ μὴτε
 μάχεσθαι διὰ ταῦτα μὴτε
 χαρῆσθαι τῇ θυμαλῶν, ἀλλ' ἐν
 τῇ τάξει καὶ τοῖς τόποις ἐση-
 κόντων καὶ κατακαυμένων, νέφη
 πολλὰ θάλασσης σινέδραμε, καὶ
 ὑετὸς πολὺς ἐκ αὐτῆς κατέρρανε.
 καὶ γάρτοι λόγῳ ἔχει, Ἀρνεφίν
 τινὰ μάγον Αἰγύπτιον, συνόντα
 τῷ Μάρκῳ, ἄλλους τε τινὰς δαί-
 μονας καὶ τὸν Ἑρμῆν τὸν αἰετιον
 ἐπιμαλίσσα μαγανείας τισὶν
 ἐπικαλέσασθαι, καὶ δι' αὐτῶν τὸν
 ὄμβρον ἐπασπάσασθαι. ταῦτα μὲν
 περὶ τέτων ὁ Δίων φησὶν· ἔοικε
 δὲ ψεύδεσθαι, ἢτε ἐκῶν, ἢτε
 ἀκῶν. οἶμαι δὲ τὸ πλεον ἐκῶν.
 καὶ πῶς γὰρ ὅς τις ἐκ ἠγνόει
 τὸ τάγμα ἡ σελιωτῶν τὸ κεραυνόβολον ἰδίως καλεῖσθαι.

essent in prælio atque in
 maximum periculum venis-
 sent, mirabiliter sanè ac divi-
 nitus conservati sunt. Quum
 enim interclusi à Quadis in
 locis opportunis conferti pu-
 gnarent fortiter, atque in-
 terim barbari differrent præ-
 lium, sperantes eos calore &
 siti perituros, quos circum
 occupatis locis omnibus sic
 concluderant (erant enim mul-
 to plures) ut aquam habere
 nullo pacto possent: quumque
 Romani in tantas difficulta-
 tes incurrisissent, ut lassitudine,
 vulneribus, ardore solis, ac
 siti vexarentur; nec ob eas
 res pugnare possent, aut aliò
 secedere; sed in acie stantes
 atque in locis constitutis ar-
 derent, nubes derepente ita
 coactæ sunt, ut maximus im-
 ber aquæ ceciderit, non sine
 Dei beneficio. Fama est Ar-
 nuphin magum Ægyptium,
 qui unà cum Marco erat,
 Mercurium illum qui est in
 aere, aliosque dæmonas qui-
 busdam artibus magicis invo-
 cavisse, ac per eos pluviam
 extorsisse. Hæc quidem à
 Dione dicuntur: sed is mihi
 mentiri videtur, volens an in-
 vitus, nescio; volentem ma-
 gis arbitror: quum non
 ignoret legionem militum
 quæ κεραυνόβολος, i. e. fulmi-
 natrix appellatur proprio no-

mine (ejus enim mentionem facit in recensione cæterarum) ex nulla alia causa (neque enim alia circumfertur) quam ex ea quæ in eo bello accidit, id nomen accepisse. Atque hæc tunc & Romanis salutis, & barbaris exitii fuit causa: non Arnuphis magus. Neque enim magorum consuetudine præstigiisque Marcum delectatum fuisse, ullis historiis est proditum. Quod igitur in hac redico, tale est. Quum Marcus legionem unam haberet ex militibus Melitenis (hi omnes Christum colunt) ad eum præfectus prætorianorum venit, nescientem in illo prælio quid consilii caperet, timentemque toti exercitui, eique fertur dixisse, nihil esse quod ii qui Christiani nominantur, precibus impetrare non possint, esseque legionem unam in exercitu hominum hujus generis. Quare cognita, Marcum ab iis petiisse ut Deo suo supplicarent. Quod quum fecissent, Deum eos exaudisse subito, percussisseque hostes fulmine, ac Romanos pluvia recreasse. His rebus Marcum vehementer obstupescatum, edicto Christianos honore affecisse, ipsamque legionem *Fulminatricem* appellasse: atque his de rebus epistola

ἐφ' οἷς καὶ ἀπ' ἀρχῆς τὸν Μάρκον ἰχυρῶς, τὸς τε Χριστιανὸς καὶ
 λόγῳ

(ἐν γὰρ τῇ ᾧ λοιπῶν καὶ ἀλλ' ἄλλ' γὰρ καὶ αὐτὸς μνημονοῦν) ὁ περ ἀπ' ἐδεμιάς ἐτέρας αἰτίας (ἐδὲ γὰρ ἄλλη τις λέγεται) ἢ ὑπὸ τῆς χρὶ τὸν δευτερευόντος τὸν πόντον ἔτιω περὶ σιγῆς ὁ καὶ αὐτίον τότε τοῖς τε Ρωμαίοις τῆς σωτηρίας ἐβλήτο, καὶ τοῖς Βαρβάρους τῆς ἀπωλείας, ἀλλ' ἐχ' ὁ Ἀρνύφης ὁ μάγος· ἐδὲ γὰρ μάγων σωστικῆς καὶ γονιτικῆς ὁ Μάρκος χαίρων ἰσόρηται. ἔστι δὲ ὁ λέγων, τοῖς τὸν τάγμα ὑπὸ Μάρκῳ, (καλῶς δὲ τὸ τάγμα οἱ Ρωμαῖοι λεγεῶνα) ᾧ ὑπὸ Μελιτιωνῆς στρατιωτῶν. εἰς δὲ τὸν Χριστὸν περὶ δόντες ἅπαντες ἐν οὐκ τῇ μάχῃ ἐκείνῃ περὶ ἰόντα τῷ Μάρκῳ τὸν ἑπαρχόν, ἀμνηχανοῦντι πρὸς τὴν πείσαν· καὶ δὲ διότι πρὸς σύμπασι τὸ στρατῷ, εἰπὼν λέγεται ὡς οἱ καλέμφοι Χριστιανοὶ ἐκ ἔστιν ὁ, τὸ ἐδωκάντα ταῖς εὐχαῖς, καὶ ὅτι πρὸς σφίσι τάγμα ὅλον τυγχανεῖ ὅν τετετῆς ἡλίου. τὸν οὖν Μάρκον ἀνέσαντα, πρὸς ἀκλήσει χρήσασθαι πρὸς αὐτὸς, ὡς ἀν' ἐξων) τῷ σφετέρῳ Θεῷ. εὐξαμένων δὲ αὐτῶν πρὸς ἡμέραν ἐπ' ἀνέσαντα τὸν Θεόν, τὸς μὲν πολέμους κεραυνῷ βαλεῖν, τὸς δὲ Ρωμαίους ὁμοῦ πρὸς ἀμυνθίσασθαι

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. XV.

λόγμα τιμῆσαι, καὶ τὸν λεγεῶνα
κεραυνοβόλον περσαγορεύσαι.
λέγεται δὲ καὶ ὁπισθολύ τινά,
ὡς τῶν ἐπὶ τῷ Μάρκῳ. ἀλλ'
οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι μὲν τὸ τά-
γμα κεραυνοβόλον λέγεται, ἴ-
σασιν, καὶ αὐτοὶ μαρτυροῦσι, τὴν
ἣ αἰτίαν τῆς περσηγορίας ἦκι-
σα λέγουσι. περσιστῆσι δὲ ὁ
Δίων, ὅτι τῷ ὁμοῦ κατὰ ῥαγύ-
την, πρῶτον μὲν ἄνω πάντες ἀ-
νέκλυτον, καὶ ἐς τὰ εἴματα αὐ-
τῶν ἐδέχοντο· ἐπεισὶν οἱ μὲν τὰς
ἀσπίδας, οἱ δὲ καὶ τὰ κρήνη ὑπο-
βάλλοντες, αὐτοὶ τε χαρδὸν ἐ-
σσαν, καὶ τοῖς ἵπποις πίνειν ἐδί-
δοσαν. καὶ τῷ βαρβάρων σφίσιν
ὁπδραμόντων, ἐπινόν τε ὁμοῦ καὶ
ἐμάχοντο· καὶ ἥδη γὰρ τινες τι-
τρωσκόμοι, τότε αἶμα περ-
χευόμοι ἐς τὰ κρήνη καὶ τὸ ὑ-
δωρ αἶμα ἀνερρόφον. καὶ ἐπαθόν
τι δεινὸν ὑπὸ τῷ πολέμιον ὁπι-
κλήμων αὐτοῖς ὡς τὸ πίνειν οἱ
πλεῖς ἠχορημοί, εἰ μὴ χάλα-
ζα ἰσχυρὰ καὶ κεραυνοὶ ἐκ ὀλίγοι
τοῖς πολέμοις ἐπέπεσον. ὡς οὖν
ὁρᾶν ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ὅπως τε
αἶμα καὶ πῦρ ἐκ τῶ ἔραν φερέ-
μενα· καὶ οἱ μὲν ὑγραίνοντό τε καὶ
ἐπινον, οἱ δὲ ἐπυρρῶντο καὶ ἐθνη-
σκον. καὶ ἔτε ἤν Ρωμαίων τὸ πῦρ

Marci exstare dicitur. Græci
quidem sciunt eam legionem
κεραυνοβόλον appellari, ejus-
que rei testes sunt: causam
verò cur ita appellata sit, non
dicunt. Dion addit, Roma-
nos, quum primùm pluvia
caderet, omnes suspexisse in
cælum, eamque in ora rece-
pisse: deinde scutis galeisque
subjectis inde forpsisse largi-
ter, equisque ad bibendum
dedisse: quumque barbari in
ipsum impetum facerent, biben-
tes simul pugnasse, complu-
resque faucios sanguinem in-
fufum in galeas, simul cum
aquâ absorbuiffie. Hi propter-
ea gravia damna accepiffent,
urgentibus hostibus, quòd
magna ex parte in bibendo
erant occupati, nisi vehemens
grando, compluraque fulmi-
na in hostes cecidiffent. Ita-
que licebat videre in eodem
loco aquam ignemque simul
de cælo cadere, & hi quidem
humectabantur ac bibebant,
illi autem igni exurebantur
& interibant: nec Romanos
ignis contingebat, sed sicubi
forte ad eos appropinquâffet,
statim exstinguebatur: nec
barbaros juvabat pluvia, sed
magis immiffas eis flammâs,
velut oleum, excitabat, ita ut
aquam requirerent pluvia per-
fufi, inflingerentque sibi vul-

ὑπείστο, ἀλλ' ἔπειτα περσέμιξε σφίσιν, εὐθύς ἐσβέννυτο· ἔτε τὸς
βαρβάρους ὁ ὕπερσ ὠφέλει, ἀλλὰ καὶ ὁπὶ μᾶλλον τῷ φλόγα αὐτῶν,
περ

nera, quò ignem sanguine
 restinguerent. Pars confu-
 giebat ad Romanos, quasi
 illis tantummodò aqua salu-
 taris esset: sed eorum Mar-
 cus milertus est, eoque facto
 à militibus septimùm *Impera-*
tor appellatur. Quod et si ad-
 mittere non consueverat pri-
 usquam esset decretum à Se-
 natu, tamen non repudiavit,
 quasi id divinitus acciperet:
 de quo etiam ad Senatum
 scripsit. Faustina quoque,
Mater exercituum appellata
 est. Pertinax autem ob res
 præclare gestas consul est fa-
 ctus, cujus causâ multi indi-
 gnati sunt, propterea quod e-
 rat obscuro loco natus, cane-
 bantque illud tragicum,

Talia infelix bellum efficit:

videlicet ignorantes eundem
 principem Romanum fore.

V. Quum autem Cassius
 res novas moliretur in Syria,
 Marcus vehementer perter-
 ritus, Commodum filium (is
 jam ephebus erat) accerfiri
 ex urbe jubet. Erat Cassius
 Syrus ex Cyri regione, vir
 optimus, qualem Imperato-
 rem habere esset optabile:
 nisi quod erat filius cuiusdam
 Heliodori, qui sibi gratula-
 batur, quòd ob rhetorices
 peritiam, ad præfecturam

ὡς περ ἔλαιον, ἠγάρεν· ὕδωρ τε
 ὑόμηναι ἐζήτην, καὶ οἱ μὲν ἐαυτοὺς
 ἐτίτρωσκον, ὥς καὶ τῷ αἵματι τὸ
 πῦρ καλᾶσθῆσονται· οἱ δὲ καὶ
 πρὸς τὰς Ῥωμαίους περιστρέχον-
 τας καὶ μόνους σωτήριον ὕδωρ ἔχον-
 τας. ἠλέησε γοῶν αὐτοὺς καὶ ὁ
 Μάρκος· ὃς δὲ ἦν στρατιωτῶν
 τὸ ἐκδομον αὐτοκράτωρ περση-
 γορδίην. καί περ ὅτι ἐκ εἰρωθῆς,
 πρὶν τὴν βελῶν ψηφισαδαί,
 τοῖς τὸν τι προσείδαί, ὅμως ἐ-
 δέξατο τε αὐτὸν, ὥς καὶ ὃς θεῶ
 λαμβάνων, καὶ τῇ γερουσίᾳ ἐπέ-
 σφλεν. ἡ μὲντοι Φαυστίνα μήτηρ
 ἦν στρατοπέδων ἐπέκλήθη. ἥ δὲ
 Περτίναξ· ἐπὶ ταῖς ἀνδραγα-
 θίαις ὑπατεῖαν λαβόντος, ὅμως
 ἦσαν οἱ νέμεσῶντες ἐπὶ τῷ ἐπὶ
 αὐτὸν τὸν ἥμιν· ἥ ἀφανῶν, τὸ τῆς
 τραγωδίας ἐπέλεγον, τοιαῦτα δὲ
 τλήμων πόλεμος ἔξεργάζεται,
 ἐκ ἐξόχου ὅτι καὶ μοναρχήσῃ.

εἰ. Τὰ δὲ Κασίω καὶ τὴν Συρίαν
 ἀν νεωτερίσαντες, σφόδρα ἐκ-
 πλαγεῖς ὁ Μάρκος, τὸν Κόμμο-
 δον τὸν υἱὸν ἐκ τῆς Ῥώμης, ὥς καὶ
 ἐς ἐφέβους ἦδη τελεῖν δυνάμενον,
 μετεπέμψατο. ὁ δὲ δὴ Κασίος
 Σύρ· μὲν ἐκ τῆς Κύρου, ὡς αὖ-
 νηρ δὲ ἄριστος ἐγχετο, καὶ ὅποιον
 ἂν τις αὐτοκράτορα ἔχῃν εὐξαι-
 το, πλὴν καθ' ὅσον Ηλιοδώρ τι-
 νὸς ἀγαπητῶς εἰς τὴν Αἰγύ-
 πτον

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. xvii

πρὸς ἡγεμονίαν καὶ ἐμπειρίας ῥη-
τορικῆς περὶ χωρήσαντος ἑὸς ἑω.
ταῦτο δὲ δὴνως ἡμάρτεν, ὑπὸ
Φαυσίνης ἀπατηθείς· αὕτη γὰρ
τὸν ἄνδρα ἀρρώσθησαντα (ὡς δὲ
τῷ Εὐσεβίῳ Ἀντωνίνου θυγάτηρ)
περὶ δοκίμασα ὅσον ἐκ ἡδὴ τε-
λατήσῃ, ἐφοβήθη μὴ τῆς ἀρ-
χῆς ἐς ἄλλον τινά (ἅτε τῷ
Κοιμώδου καὶ νέε καὶ ἀπλυσέρε
τὸς τρέπῃς ὄντος) πεισθῆναι
ἰδιωτεύῃ καὶ ἐπεισε τὸν Κάσ-
σιον δι' ὑπορήτων ἀρροκιδά-
σασθαι, ἵν' ἂν τι ὁ Ἀντωνίνου
πάθοι, καὶ αὐτὸν καὶ τὴν αὐταρχίαν
λάβῃ. ταῦτ' οὖν αὐτῷ διανο-
μήσας ἀγγελία ἤλθε τὸν Μάρκον
τεθνηκέναι, (οἷά περ φιλεῖ τοιαῦ-
τα ἐπὶ τὸ χεῖρον αἰετὶ θυλλεῖ-
σθαι) καὶ εὐθύς ἐκ ἀναμμένης αὐ-
τῷ ἀκείβωσαι, ἔρεσιν τῆς ἀρ-
χῆς ἐποιήσατο, ὡς καὶ περὶ τῶν
στρατιωτῶν ἦ ἐν τῇ Παννονίᾳ τό-
τε ὄντων περὶ χειρὸς αὐτοῦ. καὶ
ὁ μὲν καὶ τὰ μάλιστ' ἐς μα-
κρὸν τάληθες ἐμαθεν, ὅμως ἐ-
πειδὴ περὶ ἅπασι ὑποκινήκει,
καὶ μετεβάλλετο· ἀλλὰ τὰ τε ἐν-
τὸς τῷ Ταύρῳ πάντα διαβρα-
χέος περὶ ποιήσατο, καὶ παρε-
σκάζετο ὡς καὶ πολέμῳ τὸ κα-
τὰ τὸν ἑξῶν. ὁ δὲ δὴ Μάρκου, πα-
ρὰ τῷ Βήρῳ τῷ τῆς Καππαδο-
κίας ἀρχόντος, τῷ ἐπανάστασιν αὐτῷ μαθὼν, τέως μὲν σιω-
σιν

Ægypti pervenisset, Id faci-
nus grave Cassius fecit, de-
ceptus à Faustina, quæ, quum
virum suum imbecillum esse
animadverteret, (ea erat An-
tonini Pii filia) speraretque
brevi tempore moriturum,
timuit ne si principatus ad
alium deveniret, (quod Com-
modus juvenis adhuc & sim-
pliciori esset indole) ipsa pri-
vatam vitam agere cogeretur.
Itaque Cassio secretò persua-
sit ut se compararet, quod, si
quid Antonino accidisset, i-
psum simul cum Imperio ca-
peret. Hæc dum secum
Cassius reputat, nuntius de
interitu Marci perfertur, ut
solent ista semper in deterio-
rem partem divulgari. Quam-
obrem statim affectavit Im-
perium, nullâ adhibitâ ma-
jore diligentia in veri cogni-
tionē: quasi verò fuisset antè
ab exercitū, qui tum erat in
Pannonia, Imperator desi-
gnatus. Et quanquam non ita
multò post verum rescivit,
tamen, quod semel motum
fecerat, de sententia deceden-
dum sibi esse non putavit, sed
omnia quæ intra Taurum e-
rant, cepit brevi temporis
spatio, & sibi imperium ar-
mis comparare statuit. Mar-
cus, cognitâ Cassii rebellionē
per Verum qui Cappadociam
obtinebat, primò rem dis-

simulat

simulat celatque: pōst ubi milites perlato rumore commoveri vehementer cōperunt, ac multa colloqui, eos convocavit atque talia recitavit, *Etsi, inquit, huc veni, commilitones, non succensendi aut lamentandi causā (cur enim Deo succensere oportet in cuius potestate sunt omnia?) tamen eos qui meritis infelices sunt, adversam fortunam lamentari necesse est: quod mihi evenit hoc tempore. Quam enim grave est & molestum bella nobis ex bellis existere? quam porro calamitosum cum eo configere qui ejusdem gentis sit? quam verò utroque gravius est atque calamitosius, fidem in hominibus nullam esse, fierique mihi insidias ab homine amicissimo, meque invitum, nullā factā injuriā, nulloque commisso delicto, in certamen venire? Quae virtus unquam tuta, aut quae amicitia firma existimabitur, si mihi hac facta est injuria? Nonne fides, nonne spes omnis amissa est? Quod si meum tantum esset periculum, nihili certē facerem (nec enim natus sum immortalis:) nunc autem quum publica facta sit defectio, vel rebellio potius, bellumque ad nos omnes pariter pertineat, velle, si fieri ullo modo posset, evocare Cassi-*

καλέσασθαι τὸν Κάσιον, καὶ δικαιολογήσασθαι πρὸς αὐτὸν παρ' ὑμῶν

κρυπτεν αὐτά· ἐπεὶ δὲ οἱ στρατιῶται τῇ τε φήμῃ ἰσχυρῶς ἐταράσσοντο, καὶ ἐλογοποιοῦν πολλὰ, σιωπῆ κατέσεν αὐτοὺς, καὶ ἀνέγνωται αὐτοῖς· ἐκ ἀγανακτήσεων, ὧς συζητιῶνται ἢ ὁδυνώμενοι παρελήλυθα. χαλεπαίνειν μὲν γὰρ τί δὲ πρὸς τὸ δαιμόνιον, ὧς πάντα ἐξέειν· ὁλοφύρεσθαι δὲ ἴσως ἀνάγκη τοὺς ἀδίκως δυστυχουῦντας· ὁ καὶ ἐμοὶ νῦν συμβέβηκε. πῶς γὰρ ἐδύνον, πολέμοις ἡμᾶς ἐκ πολέμων συμφέρεσθαι; πῶς δὲ ἐκ ἀτοποῦ καὶ ἐμφυλίου συμπλακῆναι; πῶς ἐκ ἀμφοτέρων καὶ δεινότητι καὶ ἀτοπίας νικᾶ, τὸ μηδὲν πιστὸν ἐν ἀνθρώποις εἶναι, ἀλλ' ἐπιβεβαλεῖσθαι τε μετ' ὑποφύλακται, καὶ εἰς ἀγῶνα ἀκρίσιον καθίστασθαι, μήτε τι ἡδικοῦν, μήτε τι πεπλημμεληκότα; τίς μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀσφαλὴς, τίς δὲ φιλία ἐστὶ νομιμότης, ἐμὲ ταῦτα πεπονθότος; πῶς δὲ ἐκ ἀπώλῃς μὲν πίσις, ἀπώλῃς δὲ ἐλπίς ἀγαθή; ἀλλ' εἰ μὲν μόνον ἐγὼ ἐκινδύνωλον, παρ' ἐδύνον ἀντὶ τοῦ πλεονεκτημα εἰποισάμεν· (ἐγὰρ πῶς καὶ ἀδυνατος ἐχρησθῆναι) ἐπεὶ δὲ δημοσίᾳ τε ἀπώσεως, μᾶλλον δὲ ἐπανόστασις γέγονε, καὶ ὁ πόλεμος πάντων ὁμοίως ἡμῶν ἀπτεται, ἐβελόμην, εἰ οἶόντε μὲν, πρὸς

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. xix

ὁμῖν ἢ τῷ τῇ γενεσίᾳ· καὶ
 ἡδέως ἂν ἀμαχεὶ παρεχώρησα
 αὐτῷ τῆς ἡγεμονίας, εἰ τὸτο τῷ
 κοινῷ συμφέρεν ἐδεδοκεί. ὑπὸ
 τῇ κοινῇ γὰρ καὶ πονῶν καὶ κινδυνώ-
 ων διατελῶ. τοσούτον τε ἐνταυ-
 θοῖ χρόνον ἔξω τῆς Ἰταλίας πε-
 ποίηκα ἄνθρωπος καὶ γέρον ἥδη
 καὶ ἀδενῆς, καὶ ἔτε τροφῶν ἄλυ-
 πον, ἔθ' ὕπνον ἀφρογνιν λαβὼν
 δινάμεν. ἐπεὶ δ' ἐκ ἂν ποτε
 συγκαθεῖναι εἰς τὸτο ὁ Κάσιος
 ἐθελήσῃ, (πῶς γὰρ ἂν πισεύσῃ
 μοι, ἀπίστος ἔγωγε εἰ μὲν γενη-
 μῶς;) ὑμεῖς γε, ὧς συσχετιῶ-
 ται, χρὴ θάρρει· εἰ γὰρ περὶ κρεί-
 τας Κίλικας, καὶ Σύρους, καὶ Ἰουδαί-
 ος, καὶ Αἰγυπτίους ὑμῶν ἔτε ἐχθρόν-
 το ποτέ, ἔτε ἔσονται, ἐδ' ἂν μυ-
 εῖαίς πλείους ὑμῶν, ὅσων νῦν ἐ-
 λπίς ἐστίν, ἀθροισθῶσιν. εἰ μὲν
 ἐδ' αὐτὸς ὁ Κάσιος, εἰ καὶ τὰ
 μέγιστα καὶ στρατηγικὸς εἴη καὶ
 πολλὰ καταρθωκέναι δοκεῖ, λό-
 γος τινὸς ἀξιῶ νῦν ἂν φανείη.
 ἔτε γὰρ ἀετὸς κολοῖων, ἢ καὶ λέων
 νεβρῶν ἡγεσάμεν, ἀξιόμαχος
 γίνεται· καὶ ἡ Ἀρραβικὸν τὸν τε
 Παρθικὸν ἐκείνον πόλεμον ἡ Κάσ-
 σιος, ἀλλ' ὑμεῖς κατεργάσασθε.
 ἄλλως τε εἰ καὶ ἐκείνος ἐκ ἡμῶν
 πρὸς Πάρθους περὶ τῶν εὐδό-
 κημῶν ἔστιν, ἔχετε καὶ ὑμεῖς Βήρον, ὃς ἐδ' ἐν ἡττον ἀλλὰ καὶ μάλλον
 αὐτῷ καὶ ἐνίκησε πλείω καὶ κατεκτήσατο. ἀλλὰ τὰχα μὲν καὶ

ut, cum eoque apud vos aut
 apud senatum jure contendere:
 tum enim ego nullo pralio facto
 imperium ei libenter cederem;
 si ita publica utilitati con-
 ducere videretur. Etenim pro
 republica perpetuos labores sus-
 tineo, qui tamdiu hic longe
 ab Italia commoratus sum,
 homo jam senex et imbecillis,
 ut neque cibum suavem, neque
 somnum vacuum curis possim
 capere. Sed quoniam Cassius
 mecum nollit in hac causa
 convenire (quo pacto enim
 mihi credat is qui mihi tam
 infidus fuerit?) vos oportet,
 commilitones, forti animo esse:
 nec enim Cilices, Syri, Judai,
 Aegyptii, vobis fuerunt un-
 quam aut erunt potiores:
 non si milles, quanto nunc
 pauciores sunt quam vos, tan-
 to plures congregentur. Sed
 neque Cassii ipsius (quanquam
 videtur esse optimus Imperator,
 multaque prosperè gessisse) ratio
 ulla haberi debet. Non enim
 aquila gallulorum dux, aut
 leo hinnulorum aptus esse ad
 bellum gerendum potest. Jam
 verò illud Parthicum et Ara-
 bicum bellum non Cassius sed
 vos confecistis. Quòd si ille,
 praesertim ex rebus contra Par-
 thos gestis, habet gloriam, vos
 quoque Verum habetis, non mo-
 dò non inferiorem illo, sed

multo etiam potiore, à quo longè plura bello victa & par-
ta sunt. Quin etiam jam il-
lum pœnitere fortasse cepit,
quod me vivere intelligit :
nunquam enim id, nisi mortuo
me, fecisset. Quod si manet
adhuc in proposito susceptoque
consilio, tamen quum profecti-
onem nostram intellexerit, o-
mnino resipiscet : vos enim me-
tuet, me reueretur. Itaque
tantum illud vereor, commili-
tones, (licet enim apud vos ve-
rum dicere) ne aut ipse ma-
nus sibi afferat, quod pudore
scilicet adductus non audebit in
conspectum nostrum venire,
aut alius cognito adventu meo,
quod contra illum proficiscar,
id faciat. Mihi enim perma-
gnum pramium belli atque
victoriae, quantum unquam
accepit nemo, auferet. Quod
verò pramium dicet aliquis ?
Homini qui injuriam fecerit,
ignoscere : eique qui amici-
tiam fidemque violaverit, a-
micum & fidelem permanere.
Qua etsi vobis fortasse viden-
tur esse incredibilia, tamen ea
vobis oportet persuaderi. Non
enim bona omnia ex homini-
bus prorsus exterminata sunt,
sed sunt adhuc apud nos anti-
qua virtutis reliquia. Quod
si quis mihi fidem non habeat,
tanto cupio vehementius ea
qua videntur fieri non posse,
facta ante oculos omnium po-
nere. Hac enim sola mihi

ἤδη μετανέσθηκε, ζῶντά μὲ με-
μαθηκώς· ἔ γάρ πε καὶ ἄλλως ἢ
ὡς τέλει δὲ τῆς κότης, τὸ τ' ἐποί-
ησεν. ἂν δ' καὶ ἐπιπλεῖον ἀντίχῃ,
ἀλλ' ὅταν γε καὶ περισσόντας ὑ-
μᾶς πύθηται, πάντως γνωσιμα-
χῆσαι, καὶ ὑμᾶς φοβηθεῖς, καὶ ἐμὲ
αἰδέσθαι. ἐγὼ γοῶν ἐν μόνον, ὡς
σὺς ἐξιῶνται, δέδοικα (ἐρήσεται
γὰρ πάντα πρὸς ὑμᾶς ἢ ἀλήθεια)
μὴ ἦτοι αὐτὸς ἐαυτὸν ἀπέκτεινῃ,
αἰχμηθεὶς ἐς τὴν ἡμετέραν ὄψιν
ἐλθεῖν, ἢ ἕτερός τις μαθὼν ὅτι
τε ἤξω καὶ ὅτι ἐπ' αὐτὸν ὄρ-
μῶμαι, τῆτο ποιήσῃ. μέγα γάρ
μου ἄθλον καὶ τὴν πολέ-
μου καὶ τὴν νίκης, καὶ ἡλικὸν
ἀδελφὸν πᾶν ποτε ἀνθρώπων ἐλά-
σειν, ἀφαιρήσεται. τί δὲ τῶ-
τό ὅστις ἀδικήσαντα ἀνθρώ-
πον ἀρεῖναι, πρὸς φιλίαν ἑσθ-
ράν τε φίλον μέναι, τίς ἐν καλῶ-
λύσαντα πῖσιν διαφύγει. ὡς δὲ
δοξα μὲ ἴσως ταῦθ' ὑμῖν φαίνεται,
ἀλλ' ἐκ ἀπιστεῖν ὑμᾶς αὐτοῖς δεῖ.
ἔ γάρ πε καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ ἀ-
γαθὰ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀπόλωλεν,
ἀλλ' ἔστι καὶ παρ' ἡμῖν ἔτι τῆς
ἀρχαίας ἀρετῆς λείψανον. ἂν δὲ
πε ἀπιστῇ τις, καὶ διὰ τῆτο με-
ζόν ὅτι μοι τὸ ἐπιθύμημα, ἵ-
να ὁ μηδεὶς ἀντιστεῖται ἡρώδῃ
δωσάδαι, τῆτο ἴδῃ ἡρώδῃ.
ὡς ἐγωγε τὸ τ' ἀν μόνον ἐκ τῶν
παρῶν.

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. XXI

παρόντων κακῶν κερδάναιμι,
 ἐὶ σωθῆδ' αὖ καλῶς θέσθαι τὸ
 πρᾶγμα, καὶ δεῖξαι πᾶσιν ἀν-
 θρώποις, ὅτι καὶ ἐμφυλίοις πολέ-
 μοις ὅτιν ὁρθῶς χρῆσασθαι.

ς'. Ταῦτα μὲν ὁ Μάρκος καὶ
 πρὸς τοὺς στρατιώτας εἶπε, καὶ πρὸς
 τὴν γερουσίαν ἔγραψεν, ἵνα μὴ ἐ-
 δαμῇ ἡ Κασίον κατηγορήσας,
 πλὴν ὅτι ἐλάττωσεν αὐτὸν συνε-
 χῶς ἀνεκάλεσι. καὶ μὴν ἐδὲ ἐκεί-
 νῳ ὑβριστικόν τι, ἕτερον ποτε
 ἐς τὸν Μάρκον, εἴ τι ἔγραφε. ὡς
 σκιδναζομένην ἡ Μάρκῳ πρὸς τὸν
 ἐμφύλιον πόλεμον, ἀλλὰ τε
 πολλὰ νίκαι καὶ διαφορὰν βαρ-
 βάρων, ἐν ταυτῇ καὶ ὁ Κασίου
 θάνατος ἀπηγγέλθη. προσπε-
 σὼν γὰρ βαδίζοντι τῷ Κασίῳ Αν-
 τώνῳ ἐκατόνταρχος, Ἰλαίρης
 ἑτάρωσε καὶ τὸ αὐχένῳ καὶ πάνυ
 πληγὴν καίει. καὶ ὁ μὲν τῇ ῥύ-
 μι τῷ ἰσχυρῶς ἔλαχθεῖς, ἀτελεῖς
 τὸ τόλμημα κατέλιπεν, ὥς τ' ὁ-
 λίγου διαφυγεῖν αὐτόν. ὁ δὲ
 ἡγεμὸς ἐν ταύτῃ τὸ λοιπὸν
 προσκατεργάσατο καὶ τὴν κε-
 φαλὴν αὐτοῦ ὑποτεμόντες, πρὸς
 τὸν αὐτοκράτορα ὤρμησαν. καὶ ὁ
 μὲν ἔτι μὴ μὴ τρεῖς καὶ ἡμέ-
 ρας ἐξ ὀνειρώχας ἐσφάγη, καὶ ὁ
 ἕτερος αὐτοῦ ἐτέρῳ ὡς ἐφονόθη. καὶ
 ὁ Μάρκος ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ τῷ
 Κασίῳ συνεξανασθέντα, πάνυ φιλανθρώπως πᾶσιν ἐχρήσατο,

*ex malis presentibus foret uti-
 litas, si possem re optime con-
 secta ostendere cunctis homini-
 bus, nos quoque bellis civilibus
 bene uti posse.*

VI. Hæc Marcus & apud
 milites concionatus est, & ad
 Senatum scripsit, nihil Cassi-
 um criminatus, nisi quod il-
 lum crebro ingratum vocabat.
 Cassius quoque de Marco
 nihil unquam dixit contu-
 meliosè aut scripsit. Dum
 Marcus se ad bellum civile
 comparat, multæ ei victoriæ
 ex plerisque barbaris nationi-
 bus, ac motis ipsius Cassii
 nuntiatur. Nam in Cassium
 ambulanti irrumpit Antonius
 centurio, eumque de impro-
 viso secundum cervicem vul-
 neravit: quanquam id vul-
 nus non fuit mortiferum; propterea quod Antonius im-
 petu equi concitatus, facinus
 imperfectum reliquit, ita ut
 ille ferè evaderet, nisi eum de-
 curio interim confecisset. Hi,
 abscisso ejus capite, ad Impe-
 ratorem proficiscuntur. Ita
 Cassius, qui hoc pacto tres
 menses & dies sex imperium
 somniaverat, jugulatur, fili-
 usque item ejus, qui tum e-
 rat absens, interfectus est.
 Marcus autem quum eò ve-
 nisset, nationes omnes quæ
 rebellionem fecerant, tracta-

Vit perhumaniter, neque quenquam ex obscuris hominibus aut ex illustribus interfecit. Sub id tempus Faustina moritur, sive doloribus podagræ quibus laborabat, sive alia ex causa, ne ob ea de quibus cum Cassio convenerat, argueretur: quanquam Marcus literas, antequam eas legeret, considerat, ne cogereetur quenquam invitus odisse. Ferunt nonnulli Verum, antea præmissum in Syriam, quam obtinuerat, literas in suppellectili Cassii inventas abolevisse, quod eas nihil ad Marcum pertinere diceret. Quod si fortè ob eam causam Marcus succensceret, longè fore melius se unum pro multis interire. Sed Marcus non delectabatur cædibus, idque ex eo licet animadvertere, quod Romæ spectabat gladiatores tanquam athletas certantes sine periculo. Nec enim gladiatoribus concessit acuto ferro dimicare; sed obtusis gladiis & teretibus omnes dimicabant. Mortem Faustinae vehementer luit: scripsitque ad Senatum, ne quis eorum qui opem Cassio tulissent, morte afficeretur; tanquam in eo dolore quem ceperat ex interitu Faustinae, hoc uno solatio uti posset. Absit enim, inquit, ut me

ἐμοί, μήτε τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρα ψήφῳ σφαγῶμαι. καὶ τέ-

καὶ ἐδύνατο ἔτε τ' ἐλαττόνων ἔτε, τ' ὁπρᾶνες ἔρων διεχρήσατο. καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον μετήλλαξε. καὶ ἡ Φαυστίνα ἔτε ὑπὸ τῆς ποδᾶγρᾶς καὶ ἔχεν, ἥτε ἄλλως, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ ἐφ' οἷς πρὸς τὸν Κάσιον συνστήθητο. καίτοι ὁ Μάρκος τὰ γεγνημένα διέφθιρε μὴδ' ἀναγνῆς, ἵνα μὴ καὶ ἄκων ἀναγκασθῇ μισῆσαι τινά. λέγεται δ' ὅτι καὶ Βήρος εἰς τὴν Συρίαν, ἧς καὶ τὴν ἀρχὴν ἔλαβε, περιπεμφθεὶς, καὶ εὐρὼν αὐτὰ ἐν τοῖς σκώσι τῶ Κασιῶ, ἠφάνισεν, εἰπὼν, ὅτι μάλιστα μὲν κείνῳ τὸ ἐξαι κεχαρισμένον. ἂν δ' καὶ χαλεπήνῃ τι, ἀμεινὸν γὰρ ἐξαι ἕνα ἑαυτὸν ἀντὶ πολλῶν ἀπολέσθαι. Μάρκος γὰρ μὴ ἔτω τί φόνους ἐκ ἔχαιρεν, ὥστε καὶ τὲς μονομάχους ἐν τῇ Ρώμῃ ὥς περ ἀθλητὰς ἀκινδυνῶς ἐώρετο μαχομένους. σιδήρειον γὰρ ἐδέετο. ἐδένι αὐτῶν ὃς οὐ ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἀμβλέσιν ὥς περ ἐσφαρμολοῖς πάντες ἐμάχοντο. τὴν δ' Φαυστίαν ἀποθανῆσαν ἐχυρῶς πενήθσας, ἔγραψε τῇ βελῇ μηδένα ἢ τῷ Κασιῶ συναρκαμένων τεθνάναι, ὥς καὶ ἐν μόνῳ τέτου ᾧραμυδίῳ τινος ἐπὶ τῇ Φαυστινῇ τυχεῖν δαυήσόμενον. Μὴ γὰρ γήραιοτο, ἔφη, μηδένα ἢ μὴ ἐπὶ

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. xxiii

λος ἔφη ὅτι, Ἄν μὴ τότε τύχω, αὐτίσω πρὸς τὸν θάνατον. ἔτω τὰ καθαρὰ διὰ πάντων καὶ χρηστὸς καὶ εὐσεβὴς ἐγίγμετο. καὶ γὰρ πολλὰς καὶ εὐηργέτησε ἅψ σφαγίων, ὅσον τὸ ἑσπ' αὐτοῖς, αὐτὰ τε καὶ τὰ υἱέος αὐτοῦ. ἐνομοθετήθη δὲ τόδε, μηδένα ἐν τῷ ἔθνει ὄντι τὸ ἀρχαῖον εἶναι ἄρχειν, ὅτι ὁ Κλάυδιος ἐν τῇ Συρίᾳ τὴν πατεῖδα αὐτὸν ἐχούσῃ ἡγεμονίᾳ ἐνέσχευσε. τῷ δὲ Μάρκῳ καὶ τῇ Φαυσίνῃ ἐψηφίσατο ἡ βαλὴ ἐν τῷ Ἀφροδισίῳ τῷ Ῥωμαίων ἐκόντας ἀργυρᾶς ἀνατεθῆναι, καὶ βωμὸν ἰδρυθῆναι, καὶ ἐπ' αὐτὸ πάσας τὰς κόρας τὰς ἐν τῷ ἄσφ' γαμικύβας, μὴ τ' νυμφίων θύειν, καὶ ἐς τὸ θεῶτερον χρυσὴν ἐκίονα τ' Φαυσίνης ἐπὶ δίοφρον αἰ, ὅσας γ' ἂν ἐκείνη θεωρῇ, ἐσφέρειν αὐτὰ τε καὶ ἐν τῇ περὶ δέξῃ. ἥ τις ζῶσα ἐθεῖτο, τίθεσθαι, καὶ περὶ αὐτῇ τὰς γυναικάς τὰς δωμάς περὶ χέσας συγκαθίσθαι.

Ζ. Ὁ δὲ Μάρκος ἐλθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ μυηθεὶς, ἔδωκε μὴ τοῖς Ἀθηναίοις τιμὰς, ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις διδασκαλίας ἐν ταῖς Ἀθῆναις ἐπὶ πάσης λόγων παιδείας μισθὸν ἐτήσιον φέροντας, ἐλθὼν δὲ ἐς τὴν Ῥώμην, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἀνελθὼν, ἐπειδὴ μεταξὺ λέγον

tenente principatum, vestrum quisquam meo vestroque decreto capite damnetur. Ad extremum addidit, Quod si id a vobis non impetrabo, ad mortem ibo celeriter. Usque adeo a cædibus alienus, mitis & bonus & pius erat. Quin etiam in plerisque interfectores beneficia contulit, quantum in ipso filioque ejus fuit. Constituit autem ut nemo cum imperio esset in ea gente unde antiquitus esset, propterea quod Cassius quum in Syria patria sua imperium haberet, res novas molitus fuerat. Senatus Marco & Faustinae decrevit statuas argenteas Romæ in templo Veneris collocari, aramque exstrui, in qua virgines omnes quæ nuberent in urbe, unâ cum sponsis sacrificarent: præterea ut in theatro statua Faustinae aurea in sella esset semper, quæ, quoties Marcus spectaret, in principali loco, unde ipsa spectare consueverat vivens, poneretur, eique omnes præstantissimæ feminae affligerent.

VII. Marcus, postquam Athenas venit, initiatusque fuit, magnos honores tribuit Atheniensibus; quorum in urbe doctores omnis doctrinæ annuâ mercede conductos constituit ad omnium gentium

utilitatem. Quum autem Romam venisset, concionareturque apud populum, ac subinde diceret inter cetera, se multos annos peregrinatum abfuisse, conclamaretque multitudo, *Octo* : idque significaret porrectis manibus, ut totidem aureos in cenam acciperet, subrisit : tum ipse etiam, *Octo*, inquit ; ac postea octo aureos viritim dedit, quantam summam nunquam ceperant antea. Quibus confectis, omnibus remisit id quod imperatorio vel publico fisco debebant ab annis 46. absque 16. annis Hadriani, iussitque syngraphas omnes scriptas de iis rebus in foro comburi. Pecuniam multis civitatibus largitus est ; in quarum numero fuit Smyrna, quæ ingenti terræmotu conquassata fuerat, eamque & Senatori prætorio instaurandam demandavit. Ex quo fit ut mirer eos qui Marcum reprehendunt, negantque magno animo fuisse. Is enim et si revera frugalissimus erat, tamen nulla in re deerat sumptibus necessariis. Licet in exigenda pecunia (ut supra dixi) nemini molestus esset, atque in rebus necessariis, præterquam in re familiari, maximos sumptus sustinebat. Postquam res Scythicæ præsentiam ejus iterum postulare visæ sunt, Crispinam ce-

τος αὐτῷ τὰ τε ἄλλα, καὶ ὅτι πολλοῖς ἔτεσιν ἀποδεδημνηκὼς ἰὼν, ἀνεβόησαν, Οκτώ· καὶ τῷ καὶ ταῖς χερσίν, ἵνα διὰ καὶ χρυσὸς τοσούτους ἐς τὸ δεῖπνον λάβωσι, προσενεδείξαντο, διεμειδάσας, καὶ ἔφη καὶ αὐτὸς, Οκτώ· καὶ μὴ ταῦτα ἀνὰ διακοσίας δεχόμενος αὐτοῖς κατένειμεν, ὅσον ἔγω πρότερον ἐλήφεσαν. ταῦτά τε ἔπραξε, καὶ τοῖς ὀφειλέσι τι πᾶσι πάντα τὰ ὀφειλόμενα ἀρήκεν, ἀπὸ ἐτῶν ἑξ καὶ τεσσαρέκοντα, χωεὶς ἧς ἑκατάδεκα τῷ Ἀδριανῷ· καὶ πάντα τὰ περὶ αὐτῶν γράμματα ἐν τῇ ἀγορᾷ καυθῶσαι ἐκέλευσε. χρήματά τε πολλὰς πόλεσιν ἔδωκεν, ἐν αἷς καὶ τῇ Σμύρνῃ δηνῶς ὑπὸ σφοδρῆς φθαρῆσθαι· καὶ αὐτῶν καὶ βελότῃ ἐστρατηγηκότι ἀνοικοδομῆσαι προσέταξεν. ἀφ' ἑπερ καὶ νῦν θαυμάζω τὴν αἰτιωμένων αὐτῶν ὡς ἐμεγαλόφρονα ἡνέμενον. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οἰκονομικώτατος ὡς ἀληθῶς ἰὼν, ἧς δ' ἀναγκαίων ἀναλωμάτων ἐδὲ ἐν ἡξίσατο, καὶ περ μήτε τινὰ εἰσπραξέει χρημάτων, ὡς περ εἶπον, λυπῶν, καὶ πλεῖστα ὅσα ἔκ ἀνάγκης ἔξω τῶν ἐξυκλίων δαπανῶν. ἐπειδὴ ὅ τὰ Σκυθικὰ αὐτῷ αὐτῷ ἐδέηθη, γρηγορὰ πᾶσι ἡς διαίτην δ' αὐτῷ

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. XXV

τὰ ἢ ἐβέλετο Κεραυνὸν σωφρο-
μισεν. οἱ γὰρ Κυϊντίλιοι ἐκ ἡδύ-
νῃθησαν, καίπερ δύο τε ὄντες καὶ
φρόνημα καὶ ἀνδρείαν ἐμπαιάν
τε πολλῶν ἔχοντες, ἢ πόλεμον
παῦσαι καὶ διὰ τούτων ἀγαθαίως
αὐτοὶ οἱ αὐτοκράτορες ἔξεσθαι
τευσαν. ὁ δὲ Μάρκος καὶ χρή-
ματα ἐκ τῶ δημοσίου ἤτισε τιμῶν
βελῶν, ἔχων ὅτι μὴ ἐκέντο ἐπὶ τῇ
τῶ κρατουῦτος ἔκσεια, ἀλλ' ὅτι
ὁ Μάρκος πάντα τὰ βελῶν καὶ τῶ
δήμου καὶ αὐτὰ καὶ τὰλλα ἔλεγε
(ἦ). Ἡμεῖς γὰρ, ἔφη, (πρὸς τὴν βε-
λῶν λέγων) ἔτις ἐδὲν ἴδιον ἐ-
χόμεν, ὥστε καὶ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ οἰ-
κίᾳ οἰκόμεν. ταῦτά τε εἰπὼν, καὶ
τὸ δόρυ τὸ αἱματῶδες πρὸς τῶ
ἐνέειν ἐς τὸ πολέμιον δὴ χωρί-
ον (ὡς γὰρ καὶ τὴ συγνομίαν
αὐτῶ ἤκεσα) ἀκοντίσας, ἔχωρ-
μήθη καὶ τῶ Πατέρων δὲς χεῖ-
ρα μεγάλῃ, ἐπεμψεν αὐτὸν
εἰς τὸν τὴ μάχης ἀγῶνα. καὶ οἱ
βάρβαροι ἀντέτειναν μὴ διὰ
τῆς ἡμέρας ἀπάσης, κατεκόπη-
σαν ὃ ὑπὸ τῶ Ρωμαίων πάν-
τες.

ἦ. Καὶ ὁ Μάρκος τὸ δέκατον
αὐτοκράτωρ προσηγορεύθη καὶ
εἶγε πλέον ἐς βίωσιν, πάντα τὰ
ἐκείνῳ ἀνέπεχεῖρωτο. νῦν δὲ τῇ
ἐπὶ Ἀκαυδέκῃ τῇ Μαρτίᾳ με-
τήλλαξεν, ἔχων ὑπὸ τῆς νόσεως καὶ τότε ἐνόσησεν, ἀλλ' ὑπὸ τῶ
bat.

lerius quam veller ob hanc
causam filio in matrimonium
collocavit. Nam Quintilii,
etsi uterque eorum valebat
prudentiā & fortitudine ac
usu maximarum rerum, ta-
men id bellum conficere non
potuerunt. Quamobrem ipsi
Imperatores necessariō pro-
fecti sunt. Tum Marcus pe-
cuniam ex arario petivit à
Senatu, non quod ea non
esset in Principis potestate,
sed quod diceret eam cetera-
raque omnia esse Senatūs po-
puli que Rom. *Nos enim,*
inquit, (id dicebat in Senatu)
usque adeò nihil habemus pro-
prrium, ut etiam vestras ades
habitemus. Quumque hæc
dixisset, hastam sanguinolē-
tam, quæ in templo Bellonæ
reposita erat, in agrum hosti-
um (ut accepi ex iis qui ade-
rant præsentes) contorsit: de-
inde contra hostes profici-
scitur. Paterno magnas co-
pias dat, eumque ad prælium
committendum mittit. Re-
stitère barbari totam diem:
tandem verò omnes à Roma-
nis cæsi sunt.

VIII. Marcus decimūm Im-
perator appellatus est: qui sivi-
xisset diutius, ea quæ in Scythia
erant omnia in suam potesta-
tem redeegisset: sed is de-
cessit è vita XVII. Cal. A-
pril. non morbo quo labora-

bat, sed (ut ego certò accepi) peremptus à medicis qui Commodo gratificabantur. Quumque esset morti proximus, Commodum militibus commendavit (nolebat enim videri ut mors sibi ab illo afferretur:) tribunoque militum signum postulanti ita respondit, *Abi, inquit, ad Orientem: ego enim jam ad Occasum comeo.* Mortuus, cum aliis magnis honoribus afficitur, tum verò statuitur aureus in curia. Itaque Marcus omnium hominum qui unquam principatum tenuerunt, optimus, mortuus est: multis enim virtutibus præditus fuit, sed præsertim beneficentiâ, cui etiam templum ædificavit in Capitolio, eamque proprio atque inaudito antea nomine nuncupavit. Neque verò solum se ab omnibus vitiis abstinuit, sed etiam aliorum vitia, & maximè uxoris, tulit, dum ea nec investigaret curiosus, nec puniret. Si quis autem rem utilem faceret, eum collaudabat, eoque homine ad eam rem utebatur; quum interim aliena facta nunquam sibi vendicaret. Ac Marcum quidem nihil simulatè, sed omnia cum virtute egisse, perspicuum esse potest ex eo, quodd quum octo & quinquaginta annos, mensesque decem, ac dies viginti vixerit, in iisque cum Antonino patre

ιατρῶν, ὡς ἐγὼ παρῶς ἤκουσα, τῷ Κομμωδῷ χαρίζομένων, μέλλων οὐκ ἐπαθνήσκειν, τῷτόν τε τοῖς στρατιώταις παρακατέδετο, (ὃ γὰρ ἤθελε δοκῆν ὑπὸ αὐτῷ θνήσκειν) καὶ τῷ χιλιάρχῳ τὸ σὺν θημα αἰτοῦντι ἔφη, Απελθε πρὸς τὴν ἀνατέλλοντα, ἐγὼ γὰρ ἤδη δύνομαι. τελευτήσας δὲ, ἀλλὰ τε πολλὰ εἰς τιμὴν ἔλαβε, καὶ χρυσὸς ἐς αὐτὸ τὸ σωέδερ-ον ἔφη. ὁ μὲν οὖν Μάρκος, ἄριστα διὰ πάντων ᾧ ἐν κατέτι τινὶ ἡμομένων ἀρξας, ἔτω μετήλλαξε. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, πλείστον δὲ ἐν εὐεργεσίᾳ διῶχῃ, ὅθεν περ καὶ ναὶν αὐτῆς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἰδρύσατο, ὀνόματί τινι ἰδιωτάτῳ καὶ μήπω ἀκιδέντι προσκαλέσας αὐτῷ. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀπάντων τῶν ἁμαρτημάτων ἀπέχετο· τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἁμαρτημάτων, καὶ μάλα τὰ τῆς γυναικὸς ἔφερε, καὶ ἔτε ἐπολυπρωγμόνῃ, ἔτε ἐκόλαζε. καὶ εἰ μὲν τις χρῆσόν τι ἐπράττειν, ἐπῆναι, καὶ ἐχρήτο εἰς ἐκείνο αὐτῷ· ᾧ δὲ ἐτέρων ἢ προσεποιεῖτο. καὶ ὅτι ἐπροςποιεῖτο, ἀλλ' οὐκ ἀρετῆς πάντα ἐπράττει, πρὸς δὴλον. ἔτη γὰρ ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα, καὶ μῆνας δέκα, ἡμέρας τε εἰκοσι καὶ δύο ζῆσας, καὶν τέτοις τῷ τε πρὶν Ἀντωνίνῳ

M. ANTONINUS PHILOSOPHUS. xxvii

συχνὸν χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐ-
 τὸς ὀνέα καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐν δε-
 κα ἡμέρας αὐταρχήσας, ὁμοιος
 διὰ πάντων ἐχάετο, καὶ ἐν ἐλευθέρῳ
 ἡλλοιώθη. ἔτας ὡς ἀληθῶς ἀγα-
 θὸς ἀνὴρ ὢν, καὶ ἐδὲν προσωπι-
 τὸν εἶχε. πᾶσι πολλὰ μὲν καὶ
 ὑπὸ παιδείας ὠφεληθήν, ἐν τε τοῖς
 ῥητορικοῖς, ἐν τε τοῖς ἐν φιλο-
 σοφίᾳ λόγοις ἀσκηθεῖς. ἦν μὲν
 καὶ τὸν τε Φρόνωνα τὸν Κορή-
 νιον καὶ τὸν Ἡρώδιον τὸν Κλαύ-
 διον διδασκάλους εἶχε· ἦν δὲ,
 τὸν τε Ρούσιον τὸν Ιουλίον καὶ Α-
 πολλώνιον τὸν Νικομηδέα, τὰς
 Ζηλωνέας λόγους μελετῶντας. ἀφ'
 ὧν δὴ παμπληθεῖς φιλοσοφῆν ἐ-
 πλάττοντο, ἵν' αὐτῷ πλατί-
 ζωνται. πλεῖστον δὲ ὁμῶς ὑπὸ τῆς
 φύσεως ἐξέρθη. καὶ καὶ πρὶν ἐκεί-
 νοις ἐμιλῆσαι, ἰχυρῶς καὶ ἀρε-
 τικῶς ὤρμητο. τοῖς τε καὶ συγγενέσι
 πᾶσι πολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλε-
 σίοις τε ἔστιν, ὅτε τι παῖς ὢν
 ἤρεσεν, ὥς θ' ὑπὸ πάντων [αὐτῶν]
 ἀγαπηθῶναι· καὶ διὰ τούτου ὑπὸ τοῦ
 Ἀδριανῶς ὀτιμάνισα εἰς τὸ γυμ-
 νασίον ἐκτελέσας ἐκφύνησεν. Ελ-
 ληνικῶν τε καὶ Λατίνων ῥητορι-
 κῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων ἀεὶ
 διετίμωτο. καὶ περὶ τοῦ Καί-
 σαρ ὑποδύσθαι, ὅναρ ἐδοξεν
 ὅμως τε καὶ χεῖρας ἐλεφαντίνους
 ἔχειν, καὶ αὐταῖς πάντα ὅσα τοῖς

diu fuerit cum imperio, ipse-
 que decem annos & dies un-
 decim regnaverit, tamen æ-
 quabilis in omni vita, nec
 ulla unquam in re immutatus
 fuit. Itaque verè fuit vir bo-
 nus, quum in eo nihil fictum,
 nihil simulatum esset. Ma-
 gnum ei adjumentum attule-
 runt bonæ artes: nam rhe-
 toricis & philosophiæ præce-
 ptis exercitatus fuit; habuitque
 illorum Cornelium Fronto-
 nem, & Claudium Herodem,
 præceptores: horum autem,
 Junium Rusticum, & Nico-
 medem Apollonium, homi-
 nes in præceptis Zenonis ex-
 ercitatos. Ex quo factum est,
 ut magna hominum multitu-
 do philosophari simulaverit,
 ut ab eo locupletarentur.
 Multum verò ei contulit na-
 tura: antequam enim cum
 iis versaretur, magnopere
 contendebat ad studium vir-
 tutis: qua in re propinquis
 suis, qui multi erant & po-
 tentes & locupletes, ita satis-
 faciebat puer, ut omnibus
 maximè carus esset, atque
 ob eam causam præsertim ab
 Hadriano adoptatus in famili-
 am, nihilo magis insolens
 fuit. Græco autem & Latino
 sermone, tum rhetoricis ac
 philosophiæ præceptis sem-
 per imbuebatur. Is ante-
 quam Cæsar designaretur,
 humeros eburneos manusque
 habere in somnis visus est,
 iif.

iisque ad omnes humanos
usus uti. Sed ex illo vehe-
menti studio atque exercita-
tione factum est, ut esset valde
infirmo & imbecilli corpore;
etsi principio fuerat bonâ
valetudine ita ut armis certa-
ret, aprosque ex equo in ve-
natione conficeret: sed ea,
ut meritum erat ipsius, non
successit. Nam homo æger,
toto fere tempore principatus
in plurimos morbos incidit.
Quas ob res eum magis ad-
mirari soleo, & quodd super-
fuit alienissimis gravissimis-
que negotiis, & quodd Impe-
rium conservavit. Id unum
fortunæ ejus defuit atque fe-
licitati, quodd spe filii, quem
optimè, quoad ejus fieri po-
tuit, educari atque institui
curaverat, frustratus est: de
quo jam dicendum, abaureo
ad ferreum rubiginosumque
imperium, ut rebus tunc po-
pulo Romano, itâ nunc no-
bis delapsâ historiâ.

ἀνθρώποις χρῆσθαι. ἐκ δ' οὐδὲ
τῆς πολλῆς ἀρχολίας τε καὶ ἀσκή-
σεως ἀδενέσασθαι τὸ σῶμα ἐχέ-
καίτοι τοσαύτῃ εὐεξίᾳ ἀπ' ἀρ-
χῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ἐ-
πλομαχεῖν, καὶ σὺν ἀγέαις ἐν
δήρᾳ καλῶς βαλεῖν ἀπὸ ἵππου, ἐ-
μῆτοι καὶ ἐπαξίως ἑαυτοῦ εὖ.
δαιμόνησεν. ἔτε γὰρ ἔρρωτο, καὶ
κακοῖς πλείοις πῶς πᾶσαν (ὡς
εἶπεν) τιμὴν ἡγεμονίαν φείδε-
σεν. ἀλλ' ἐγωγε θεῶν αὐτῶν τέτων
μᾶλλον αὐτὸν τε θαύμακα, ὅτι
ἐν τε ἀλλοκότοις καὶ ἐν θεοσι.
οἷς περ γέμασιν αὐτὸς τε διεχέε-
το, καὶ τιμὴν ἀρχῇ διεσώσατο.
ἐν δ' οὐκ οὐκ [τῆς] ἐς τιμὴν ἐκ εὐδαι-
μονίαν αὐτῇ σωλὴν ἐχθῆ, ὅτι τὸν
ὑὸν καὶ θρέψας καὶ παιδεύσας,
ὡς οἶόν τε ἡμεῖς ἀρετῇ, πλείστον
αὐτῷ ὅσον διήμαρτε, φεῖ ἢ ἡδὺ
ῥητέον, ἀπὸ χρυσῆς τε βασιλείας
ἐς σιδηρᾶν καὶ καλῶς ἰωμένην
ἥν τε περ γέματων πῶς τότε
Ρωμαίοις, καὶ ἡμῖν νῦν κατὰ
πεσέσης τῆς ἰσοείας.

Η Ρ Ω Δ Ι Α Ν Ο Υ

Τ Η Σ

Μετὰ ΜΑΡΚΟΝ Βασιλείας ἱστοριῶν

BIBLION ΠΡΩΤΟΝ.

Η Ε Ρ Ο Δ Ι Α Ν Ι

HISTORIÆ

De Imperio Rom. Imperatorum post MARCUM

LIBER PRIMUS.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΟΙ πλεῖστοι τῶν παλαιοτέρων συγγραφέων ἱστορίας ἀπολιθύναντες, ἐνίων τε πάσαι γεγενομένων μνήμην ἀναγνώσαντες σπουδασάντων, παιδείας κλέος αἰδίων μνῶμενοι, ὅπως μὴ, σιωπήσαντες, λάθοιεν ἢς τὴν πολλὴν ὀμιλον ἀριθμύ-

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

QUI res antiquas posteris prodiderunt, veteremque historiarum memoriam renovare literis studuerunt, ei magna ex parte, dum famam eruditionis affectant, nomenque suum conantur ab injuria oblivionis asserere, minus sanè multam in veri perverstigatione

A

stigatione, quàm in exornanda componendaque oratione industriam posuerunt; rati scilicet, neque si quid in rebus à suo seculo remotissimis falsi proderetur, posse refelli, & se tamen suavitate narrationis amplissimum laboris ingeniique fructum percepturos. Alii verò privatis inimicitis, tyrannorumque odio provecti, aut in laudes principum, civitatum, privatorumque hominum immodicis assentionibus effusi, tenues per serres atque humiles, scribendi tamen artificio longè supra veri fidem sustulerunt. Ego verò contra, non quidem acceptam ab aliis, aut incognitam, aut testibus egentem historiam, sed eorum, qui legent, sensibus adhuc memoriaeque inhaerentem, summâ vel fide, vel diligentia collectam, conscribendam suscepi: sperans haud injucundam fore posteritati earum rerum notitiam, quæ multæ sanè atque magnæ, haud ita longo tempore acciderunt. Nam si quis ab Augusto usque principe omnem ætatem complectatur animo, cum scil. Romanorum potentia ad unius est arbitrium devoluta, ne annis quidem illis circiter ducentis (tot enim ferme ad Marci tempora numerantur) aut imperiorum tam diversas successiones reperiet, aut bellorum vel civilium vel externorum tam varios casus, atque eventus, in

μῆροι, τῆς μὲν ἀληθείας ἐν ταῖς ἀρηγήσειν ὀλιγόρησαν, ἔχῃ κίσα δὲ ἐπεμελήθησαν φράσεως τε καὶ εὐφωνίας· θαρρύντες ὡς εἴ τι καὶ μυθώδεις λέγοιεν, τὸ μὲν ἡδὺ τῆς ἀκροάσεως αὐτοὶ καρπώσονται, τὸ δ' ἀκριβὲς τῆς ἐξελάσεως ἐκ ἐλεγχθήσεται. ἐστὶ δ' οἱ πρὸς ἑχθροὺς ἢ μίσθ' τυράννων, κολακίαν τε ἢ τιμὴν βασιλέων, πόλεως τε καὶ ἰδιωτῶν, εὐσελῆ καὶ μικρὰ ἔργα, λόγων ἀρετῇ, δόξῃ παρέδωκαν τῆς ἀληθείας μέζονι. ἐγὼ δ' ἰστορίαν ἐκ παρ' ἀλλων ὑποδεξάμεν' ἀγνώστον τε καὶ ἀμάρτυρον, ὑπὸ νεαρῶν δὲ τῇ τῶν ἐπ' ἐξομῶν μνήμῃ καὶ πάσης ἀληθὲς ἀκριβείας ἡθροισα ἐς συγγραφὴν, ἐκ ἀτερπῆ τιμῇ γινώσκω καὶ τοῖς ὕστερον ἔσεσθαι περὶ δοκίμας, ἔργων ἢ μεγάλων τε καὶ πολλῶν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ γνησίων. εἰ γὰρ τις πρὸς αὐτοὺς πάντῃ καὶ ὑπὸ τῷ Σεβαστῷ χρόνῳ, ἐξ ἑσπερ ἢ Ῥωμαίων δυναστείας μετέπεσεν εἰς μοναρχίαν, ἐκ αὐτοῦ εὖροι ἐν ἑσπερ περὶ διακοσί. οἰς, μέχρι τῶν Μάρκου καίρων, ἔτε βασιλείων ἔτος ἐπαλλήλους διαδοχάς, ἔτε πολέμων ἐμφυλίων τε καὶ ξένων τύχας ποικίλας, ἐθνῶν τε κινήσεις, καὶ πόλεων ἀλώσεις, τῶν τε ἐν τῇ ἡμέρᾳ.

ἡμεδαυῇ, καὶ ἐν πολλοῖς βαρ-
 βάροις, γῆς τε σεισμούς, καὶ ἀέρων
 φθοράς, τυράννων τε καὶ βασιλέ-
 ων βίαις παραδύζεις, πλεόντερον ἢ
 πανίως ἢ μήθ' ὅλως μνημονό-
 θέντας· ὧν οἱ μὲν ἐπιμνησέ-
 εον ἔχοντες ἀρχῶν, οἱ δὲ πλεόν-
 ται δυνάσταν· ἐπὶ δ' οἱ μέ-
 χρι περσιγορίας καὶ τιμῆς ἐ-
 φημέρε μόνως ἐλθόντες, ἐυθὺς
 κατελύθησαν. μεριωτέρα γὰρ ἡ
 Ῥωμαίων ἀρχὴ ἐν ἑτεσιν ἐξή-
 κοντα εἰς πλείους δυνασείας, ἢ
 ὁ χρόνος ἀπῆται, πολλὰ καὶ
 ποικίλα ἤνεγκε καὶ θαύματα
 ἄξια· ἔγωγε γὰρ οἱ μὲν τῶν ἡλι-
 κίαν πρεσβύτεροι, τῇ ἐμπερίᾳ
 τῶν πραγμάτων ἐπιμελέεσθαι ἐ-
 αὐτοῖς τε καὶ τῶν ὑποκειμένων ἡρ-
 ξαν· οἱ δὲ κομιδῇ νέοι, ῥαθυ-
 μότερον βιώσαντες, πολλὰ ἐ-
 καινοτόμησαν. διόπερ ἐκόντως ἐν
 ἡλικίαις τε καὶ ἐξεσίσαις διαφύ-
 ρεις, ἔχουσιν ὅμοια γέγονε τὰ ἐ-
 πιηδυνάματα. ὥς δ' ἔκαστα τέ-
 των πεπρακται καὶ χρόνος καὶ
 δυνασείας, διηγήσομαι.

tot excitas gentes, tot urbes
 nostras barbarasque expugna-
 tas, præterea terræ motus &
 pestilentias, vitas quoque prin-
 cipum & tyrannorum adeo no-
 vas atque inauditas, ut nulla iis
 apud veteres consimilia exem-
 pla, aut certè quàm paucissima
 inveniantur, quorum alii diu-
 turnam, alii brevem potentiam
 obtinuerunt: nonnulli autem
 vixdum inito honore, impera-
 toresque duntaxat appellati, eo-
 dem illo quo susceperant dic
 imperium amiserunt. Nam cum
 sexaginta annis plures quàm
 pro tempore principes urbs Ro-
 ma pertulerit, factum ex eo est,
 uti multæ sanè variæque res at-
 que admiratione dignæ exori-
 rentur. Quippe ætate provecti
 principes, utpote rerum negoti-
 orumque periti, diligentius se
 suosque regebant; contrà ado-
 lescentes molliter atque indul-
 genter habiti, nova scilicet per-
 multa designabant. Quo fa-
 ctum est, ut dispari ætate at-
 que licentiâ, disparia quoque
 studia moresque sequerentur.
 Hæc quemadmodum gesta sint,
 temporum ipsorum atque prin-
 cipum servato ordine perscri-
 bemus.

Breviarium Libri Primi.

I mperator Marcus, semel, in Pannoniis, morbo correptus, sol-
 citus ne filius ejus Commodus degeneraret, exemplo aliorum
 principum, eum amicis & cognatis commendat, fatoque defungit-
 tur.

IV. Commodus, mortuo patre, paternum imperium sibi usurpat, recteque primum administrat: mox ab adulatoribus corruptus, infecto bello Pannonico, Romam remeare statuit, resistente frustra Pompeiano. Romam igitur reversus, magnâ gratulatione excipitur. Diis salutatis, senatuique gratias actis, in aulam Palatinam se recipit. Perennium, avarissimum hominem, rebus imperii praeferit, ipse deliciis ac flagitiis totum se dedit. Formâ insigni praeditus, studiis variis se exercuit, aurigando, bestias conficiendo, gladiatorio munere obeundo. Quin eò tandem dementia devenit, ut se Herculem Jovis filium appellari juberet, ac mensibus de se nominatis, statuas sibi passim erigi imperaret: mox mutato nomine, gladiatoris cujusdam mortui nomen et genus sibi adoptaret, Calamitates qua illo tempore contigerunt, principi malo imputatae sunt; ut pestilentia ingens, in qua ipse Laurentum secesserat, et famēs, cujus Cleander coemitis frumentis auctor existerat: item prodigia, et urbis ac templorum incendia. Insidias ei paravit prius Lucilla soror, deinde Perennius, posthac Maternus, postremo Marcia concubina, cujus judicio et consiliis primum veneno, mox stragulatione Kalendis Januariis est occisus.

Imperator Marcus filias quidem suscepit complures, mares autem duos. Horum alter natu minor, adolescentulus admodum, fatus est functus. Verissimo nomen fuit. Alterum verò, Commodum nomine, magnâ diligentia curaque pater educavit, accitis undique viris doctrinâ claris, maximâque propositâ mercede, uti mores pro se quisque filii ingeniumque excolerent. Filias porro, quum adolevisent, optimis ex ordine senatorio viris collocavit. Neque enim qui longam generis seriem praerent, aut qui opes nimias ostenderent; sed qui morum probitate, atque modestiâ vitæque

Τὸ βασιλεύοντι Μάρκῳ θυγατέρες μὴ ἐξήντο πλείους, ἄρρενες δὲ δύο. τῶν δὲ ἀρρένων τέτων, ἃ μὴ ἕτερον κομισθῆναι βίον μετέλλαξε. Βνείσσιμος δ' ἦν ὄνομα αὐτῷ. τῷ δὲ περιόνῳ, Κόμμοδον καλέμενον, ὁ πατήρ μὴ πολλῆς ἐπιμελείας ἀνεδρέψας, πάντοθεν τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐπὶ λόγοις δοκιμωτάτης ἐπὶ σωφροσύνῃ καλῶν, ὅπως σωόντες αἰεὶ παιδεύοιεν αὐτῷ τὴν ἡγήσασθαι τε θυγατέρα ἐν ἄρῃ γενόμενῃς ἐξέδωκε ἀνδράσι τὴν συκλήτην βελῆν τοῖς αἰείοις, ἐκ τῶν μακρῶν διαδοχῶν εὐπαρίσταις.

ἰείδας, ἔδ' ἐ τὰς πλάττω περι-
βολαῖς λαμπρὸς, κοσμίως δὲ
τὸν τρόπον, καὶ σώφρονας τὸν βίον,
γαμβρὸς αὐτῷ γενέσθ' ἐέλων.
ταῦτα γὰρ μόνον ψυχῆς ἰδία καὶ
ἀναφαίρετα ἦγετο κλήματα.

β'. Ἀρετῆς δὲ πάσης ἐμελεν
αὐτῷ λόγων τε ἀρχαούτηθ'
ὡς ἐραστὴς, ὡς μηδενὸς μήτε Ρω-
μαίων μήτε Ἑλλήνων ἀπολείπει-
ται. δηλοῖ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς
ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτὸν,
ἢ γραφέντα.

γ'. Παρεῖχε δὲ καὶ τοῖς ἀρ-
χοῦσι εἰς αὐτὸν ἐπιεικὴ καὶ μέτε-
ον βασιλέα, τὰς τε περιστάσεις
δεξιόμηνον, καλύων τε τὰς πε-
ρὶ αὐτὸν δορυφόρους ἀποσοβεῖν τὰς
ἐπὶ συγχρόνους μόνον τε βα-
σιλέων φιλοσοφίαν καὶ λόγοις, ἔδ' ἐ
δογματῶν γνώσεσι, σέμνῳ δ'
ἦθει, καὶ βίῳ σώφρονι ἐπιστάτῳ.
πολύ τε πολλῆς ἀνδρῶν σοφῶν
ἠνεγκεν ἢ τὴν ἐκείνου κατὰ φύσιν
φιλεῖ γὰρ πᾶσι ἀεὶ τὸ ὑπὲρ ἑαυτοῦ,
ζήλω τῆς τῶ ἀρχόντου γνώμης
βίην.

δ'. Ὅσα μὲν οὕτως ἐκείνῳ πέ-
πρακται ἀνδρείᾳ καὶ σώφρονι,
στρατηγικῶς ἢ πολιτικῶς ἀρετῶν
ἔχοντα, πρὸς τε τὰς τῶ ἀρκ-
τῶ καὶ γῆς ἐθνη βάρβαρα καὶ ἰοι-
κῶν, πρὸς τε τὰς ὑπὸ ταῖς ἀ-
νατολικαῖς ποταμῶν καὶ βίον, πολ-

innocentiā præcellerent, eos
sibi generos diligendos puta-
bat. Hæc enim sola animi
bona certa esse stabiliaque du-
cebat,

II. Virtutem nullam non
magnopere exercuit, aded lite-
rarum antiquitatis studiosus, ut
nemini sit in eo genere Græco-
rum, Romanorumque secun-
dus. Argumento sunt permulta,
quæ ab illo dicta atque conscri-
pta ad nos usque pervenerunt.

III. Aded vero civilem sese
de commodum omnibus prin-
cipem præstabat, ut adeuntium
cuius dextram placidè daret,
neminemque à suis custodibus
prohiberi aditu pateretur: so-
lusque Imperatorum sapientiæ
studium non verbis aut decre-
torum scientiā, sed gravitate
morum, vitæque continentiam
usurpavit. Quo factum est, ut
magnum sapientium virorum
proventum ætas illa extulerit.
Solent enim plerumque homi-
nes vitam principis æmulari.

IV. Quæcunque igitur ab
illo modestè atque fortiter do-
mi forisq; sunt gesta, qualem-
que porrò se adversus barbaras
nationes septentrioni subjectas
folique orienti gesserit, ea sunt
multorum doctissimorumque
hominum comprehensa monu-
mentis

mentis: Quæ vero post Marci obitum per universam ætatem visa mihi, auditaque sunt, nonnulla item in experiundo cognita, utpote in publicis officiis principalibusque versato, ea nunc conscribenda suscepi.

V. Seriem jam Marcum, neque ætate solum, sed laboribus multis curisque confectum, dum in Pannoniis ageret, gravissimus repente percussit morbus. Quare cum deploratam planè salutem suam sentiret, anxius videlicet agebat, ne filius, qui tum primam inierat adolescentiam, sive ætatis fervore nimio, sive licentiâ quâdam summâ quam in orbitate effert habiturus, bonis artibus studiisque relictis, ebrietati sese & crapulæ dederet. Quippe facilè ingenia adolescentium à recta honestaque disciplina ad luxum voluptatesque delabuntur.

VI. Terrebat insuper hominem minime imperitum, multorum memoria principum, qui juvenes imperium suscepissent: ut Dionysii Siciliæ tyranni, cujus tanta fuit intemperantia victus, ut novarum voluptatum inventores summis afficeret præmiis: ut item eorum qui Alexandro successerunt. Ita enim contumeliosè, violenterque do-

λοῖς καὶ σοφοῖς ἀνδράσι συγγραφεύται. ἃ δὲ κατὰ τὴν Μάρκου τὴν λευκὴν ὥρην πάντῃ τῇ ἐμαυτῷ βίῃ εἰδὼν τε καὶ ἤκουσα, ἐστὶ δ' ὅτι καὶ πέρα μετέχον, ἐν βασιλικαῖς καὶ δημοσίαις ὑπηρεσίαις θρόνον, ταῦτα συνέγραψα.

ε'. Γηραιὸν ὄντα Μάρκον, καὶ μὴ μόνον ὑφ' ἡλικίας, ἀλλὰ καμάρτοις τε καὶ φρονήσι τέλει χωρὶς, διαλείβοντά τε ἐν Παισί, νόστον χαλεπὴν κατὰ λαμβάνει. ἐπὶ δὲ αὐτῷ τὰς πρὸς σωτηρίαν ἐλπίδας φαύλως ἔχεν ὑπὸ πτενῶν, ἑώρα τε τὸν παῖδα τῷ μερῶν ἡλικίας ἀρχόμενον ἐπὶ βίῃ, δεδιὼς μὴ νέστης ἀλλὰ μάχεσθαι, καὶ ἐν ὁρῶντι ἐξέσθαι αὐτοκράτορα καὶ ἀκώλυτον περὶ λαβεῖν, μαθημάτων μὲν καλῶν καὶ ἐπιηδονμάτων ἀφωτισμένη, μεδαισδὲ καὶ κραιπάλαις ἐπιδιδάσκων. ῥᾶστα γὰρ αἱ τῶν νέων ψυχὰς εἰς ἡδονὰς ἐξολιδαίνεσθαι, ἀπὸ τῆς παιδείας καλῶν μελοχελεύονται.

ς'. Οἷα δὲ ἄνδρες πολυτίμοι, μάλιστα ἐτάραττε μνήμη τῇ ἐν νεότητι βασιλείαν παραλαβόντων τῶτο μὲν, Διονυσίου τῷ Σικελιώτι τυράννι, ὃς ἀπὸ τῆς ἀγαν ἀκρασίας, καινὰς ἡδονὰς ἐπὶ μεγίστοις μισθοῖς ἐθηεῖτο. τῶτο δὲ, αἱ ἡμεῖς Ἀλεξάνδρου διαδόχων εἰς τῆς ὑψηλῶς ὕβρεις τε καὶ βίαις.

δι' ἑν τῶν ἐκείνου ἀρχῶν καθή-
ρχωσαν. Πτολεμαῖος μὲν, καὶ μέ-
χρῃς ἀδελφῆς ἰδίας ἐρωτῶντος
χωρήσας, ὥστε τὰς Μακεδό-
νων καὶ Ἑλλήνων νόμους· Ἀντί-
γονος δὲ Διόνυσον πάντα μι-
μνήσκοντος, καὶ κισσὸν μὲν περὶ
δαίς τῇ κεφαλῇ ἀντὶ καυσίας
καὶ διαδήματός Μακεδονικῆς,
θύρσον δὲ ἀντὶ σκήπτρου φέρον.

ζ'. Ἐτι δὲ καὶ μάλλον αὐτὸν
ἐλύπει τὰ μὴ περὶ πολλῶν, ἀλλ'
ὑπογυῖον ἔχοντα καὶ μνήμῳ, τὰ
τε Νέρωνι πεπραγμένα, ὅς ἐ-
χώρησε μέχρι μητρὸς φόνου, πα-
ρεῖχε τε τοῖς δήμοις ἑαυτὸν κα-
ταγέλασον θέαμα, τὰ τε Δομε-
τιανῶν τέτολμημένα, καὶ ἐχάτης
ὁμοτιήσας δὲν ἀπολείποντα τοι-
αύτας δὴ τυραννίδος εἰκόνας
ὑποστέλλοντος, ἐδεδείκετε καὶ ἡλ-
πίζειν. καὶ μελείως δ' αὐτὸν ἐλά-
ττην καὶ οἱ Γερμανοὶ γερμανί-
ων, ὅς ἐλέπῳ πάντας ἐκείνους
το, ἀλλὰ τὸς μὲν περὶ τοῖς ἐς συμ-
μαχίαν προσηγάγετο, καὶ δὲ καὶ
κρησίνους ἦν τοῖς ὅπλοις ἦσαν
δὲ τινες, οἱ διαδραχμῆς πρὸς τὸ
παρὸν ἀνακεχωρήκουν, δέκε
καὶ παρσίας τοσούτους βασιλείας.
ὑπὸ πᾶσι δὲν ἔν, μὴ καὶ ἡλικίας τῶν
μεγαλῶν καταφρονήσαντες, ἐπι-
θύνονται αὐτοῖς. ἐρᾷ γὰρ τὸ βάρεα-
σεν, καὶ ἐπὶ τῇ τυχεύουσας ἀφορμαῖς

minati sunt, ut illius imperio
grave dedecus conciliarent.
Siquidem Ptolemæus eò turpi-
tudinis prolapsus est, ut contra
Macedonum, atque adeo Græ-
corum omnium leges, etiam
sororiis amoribus implicaretur.
Antigonus autem, quò Libe-
rum patrem per omnia repræ-
sentaret, pro causâ & diademate
Macedonico hederam capiti cir-
cundare, thyrsumque pro scep-
tro gestare est solitus.

VII. Solicitabant animum
senis recentia quòque exempla:
ut Neronis ipsius, qui ne à
materna quidem cæde absti-
nuerit, & se ridiculum populo
spectaculum præbuerit. Ut i-
tem Domitiani, qui nihil sibi
ad extremam crudelitatem re-
liqui fecerit. Has igitur ty-
rannidum imagines cum ani-
mo volutans, inter spem me-
tumque agitabatur. Terrebat
præterea illum Germaniæ vi-
cina gens, quam nondum
planè subjecerat, sed partim
in societatem adsciverat, alios
armis belloque edomuerat:
nonnulli etiam ex iis effuge-
rant, metuque principis in
præfens continebantur. Qua-
re dubitabat, ne despectâ mox
filii ætate arma resumerent:
quippe barbaris mos, quamli-
bet levibus momentis aut cau-
sis impelli. His igitur cura-
rum fluctibus æstuans, amicos

ῥᾶτα κινεῖσθαι, κυμαίνεσθαι ἐν ἐ-
προ-

propinquosque omnes, quotquot aderant, convocari jubet. Qui postquam convenerunt, constituto in eorum conspectu adolescente filio, paulumque se è grabato sublevans, hujuscemodi habuit orationem.

χων τοσαύτας φρονίσις ἢ ψυχὴν, συγκαλέσας τὸς φίλους, ὅσοι τε παρήσαν ἡβήσων, καὶ τὴν παῖδα ἐκείνην ἀνέστη, ἐπεὶ δὴ πάντες συναθροισθέντες, ἡσυχῇ τὸ σκίμπος ἐκείνης ἐαυτὸν, τοῦ ἑαυτὸν λόγων ἡρξάτο.

Marci Imperatoris concio.

Δημηγορία τῷ βασιλεῶς Μάρκου.

VIII. Dolere vos atque angere, cum ita me affectum contemplantini, minimè mirandum. Quippe humanum est humanis casibus ingemiscere: multoque magis misericordiam provocant, quæ oculis usurpamus. Cæterum peculiaris vobiscum nostra ratio est. Nam de mei erga vos animi conscientia, mutuatam spero à vobis quasi meo jure benevolentiam. Nunc autem illud incidit, cum & mihi sit judicium faciendum, frustra vobis honorem tamdiu habuerim, studiumque omne meum lubens detulerim: & vobis referendâ gratiâ ostendendum, non esse eorum quæ acceperitis immemores. Videtis filium, quem ipsimet educastis, primas nunc adolescentiæ metas ingredientem, quasque in salo atque in fluctu vitæ, gubernatoribus indigentem: ne rerum imperitiâ de recto quasi cursu ablati, malis artibus impingat. Este igitur vos illi pro me uno multi parentes, excolendo sci-

ν. Ἀχθεῖς μὲν ὑμᾶς ἐφ' οἷς ὁρᾷτε με διακεκμημένον, θαυμάζον ἐξ ἑνὸς φύσει τε καὶ τὸ ἀνθρώπινον ἐλαινὸν ἐν ταῖς ἡβήσων ὁμοφύλων συμφοραῖς. τὰ τε δὲ ἐν αὐτῷ ὅτι περὶ τῆς οἰκίας περικαλεῖται μέλζονα. ἐμοὶ δὲ τι καὶ πλέον ὑπάρχον παρ' ὑμῶν οἶομαι. ἐν γὰρ αὐτὸς διακείμενος πρὸς ὑμᾶς, ἀμοιβαίαν εὖ νοῖαν ἐκώσται ἡλπίκα. νῦν δὲ καὶ ἐμὸν ἐμὸν τε αἰδέσθαι, μὴ μάττω πρὸς ὑμᾶς τοσάυτε χρόνι τιμὴν τε καὶ σπουδὴν κατέσχευε. δειδῶν ὑμῖν τε ἀποδιδόναι χάριν, δέξασιν ὅτι ὑπὲρ ὧν ἐτύχετε, ἐκ ἀμνημονεῖτε. ὁρᾷτε δὲ μοι τὸν υἱόν, ὃν αὐτοὶ ἀνεδρέψατε, ἄρτι τὴν μετὰ τῶν ἡλικίας ἐπιδείκνυνται, καὶ δειδῶν ὡς περ ἐν χειρῶν νι καὶ ζάλη τῶν κυβερνησόντων, μή ποτε φερόμενος ὑπ' ἀτελῆς τῆς ἡβήσων ἐμπειρίας ἐκ φαύλα ἐπιτηδεύματα περιπαράχθῃ. ἡβήσων δὲ οὐκ αὐτῶν ὑμῶν

ἀνὸς ἐνδὸς ἐμὲ πατέρες πολλοὶ, licet, atque optima suggeren-
περίεποντες τε, καὶ τὰ φεῖσα do.
συμβουλευόντες.

Οὕτε γὰρ χρημάτων πολλῇ θοῇ
καὶ ἐν αὐταρκες πρὸς τυραννί-
δος ἀκράσιαν, ἔτε δορυφόρων
φρουρὰ ἱκανὴ ρυέσθαι τὸν ἀρ-
χοντα, εἰ μὴ περὺ πάρχοι ἢ ἡσ-
υπηκόων εὐνοια. μάλιστα δὲ ἐκεί-
νοι εἰς ἀρχῆς μὴ καὶ ἀκινδυνῶς
ἤλασαν, ὅσοι μὴ φόβον ἐξ ὠμό-
τητος, πόδον δὲ τὴν αὐτῆς χρη-
στότητος ταῖς ἡσυχόμενων
ψυχαῖς ἐνέσφαιζαν. ἔγὼ οἱ ἐξ ἀ-
νάγκης διακρίσεις, ἀλλ' οἱ μὲν
πειθεῖς ὑπακούοντες, ἀνύποπτοι,
καὶ ἐξω κολακείας πρὸς ποιήτου
δρῶντες τε καὶ πάχοντες διατε-
λῶσιν· ἐλπίς ποιεῖ ἀρνηνιάζουσιν, καὶ
μὴ βία καὶ ὕβρις ἐπὶ τούτῳ ἀχ-
θῶσι. χαλεπὸν δὲ μετρησαί τε
καὶ ὅσον ἐπιθεῖναι ἐπιθυμίας, ὑ-
περβούσης ἐξουσίας. τοιαῦτα δὲ
συμβελδύοντες αὐτῶ, καὶ ὧν ἀκρί-
α παρὼν ὑπομνήσκοντες, ὑ-
μῖν τε αὐτοῖς καὶ πᾶσιν ἄριστον
ἀποδείξει βασιλεία, τῇ τε ἐ-
μὴ μνήμη χαριεῖσθαι τὰ μέγιστα·
ἔτω τε μόνως ἀδίδιον αὐτῶ ποι-
ῆσαι δυνήσεσθαι.

δ'. Τοιαῦτα εἰπόντα ὁ Μάρ-
κον ἐπεσῶσα λειποθυμία κα-
τέργασεν· ὑπὸ τῇ ἀδυναμίας καὶ

Neque enim aut pecuniæ
vis tyrannidis luxuriam ex-
plere, aut stipendia satellitum
agmina tueri principem pos-
sunt, nisi illi ipsi quos regas,
animum imperanti benevolen-
tiamque accommodent. Quip-
pe ii demum diu tutòque
imperant, qui non metum
ex crudelitate, sed amorem
ex bonitate civium suorunt
animis instillant. Neque e-
nim quos servire necessitas
coegit, sed quos obtempera-
re sua quemque voluntas ad-
egit, ii sunt in agendo pati-
endoque à suspicionem omni
assentationeque vacui: nun-
quamque imperia detrectant,
nisi violenter contumeliosèque
sint habiti. Est autem diffi-
cile, in maxima licentia mo-
derari sibi, quasque frenos
imponere cupiditatibus. Quòd
si bene vivendi auctores illi
fueritis, & quæ nunc coram
audit, identidem admonue-
ritis, unâ operâ & ipsum vo-
bis reliquisque omnibus opti-
mum principem reddetis, &
memoriam nostram demere-
bimini; quam scilicet immor-
talem hâc unâ ratione poteritis
efficere.

IX. Talia dicentem Mar-
cum ita repente animus de-
fecit, ut statim conticeretur,
ac languore nimio supinus in
B lectulum

lectulum relaberetur. Tanta autem, quicunque aderant, miseria inuasit, ut ex iis nonnulli præ dolore parum animi compotes clamorem extollerent. Sed ille cum diem unum duntaxat noctemque supervixisset, fato est functus, sic ut magnum sui desiderium ejus ætatis mortalibus, posteris verò etiam virtutis memoriam reliquerit sempiternam. Postquam verò illius mortem fama vulgavit, incredibilis repente exercitum ipsum plebemque adeò omnem luctus occupavit. Neque ulli sanè Romanæ ditionis mortales fuerunt, qui non ejuscemodi nuntium multis lacrymis exceperint: omnesque eum velut unâ voce, alii parentem probum, alii bonum imperatorem, quidam fortissimum ducem, nonnulli etiam continentem moderatumque principem vocitabant. Neque sanè quisquam falsus habebatur.

X. Paucis autem post diebus, celebrato jam funere, visum amicis est adolescentem adducere ad exercitum, ut & milites alloqueretur, & (qui novis imperatoribus mos est) pecuniis elargiendis, velut auctoramento quodam, illorum sibi animos adjungeret. Editum itaque omnibus, ut in campum de more adessent fre-

αδυμίας, αὐτῷ ὑπὸ ἡλίου. οἱ κ-
τος ὃ πάντας ἐλάμβανε τὰς πα-
ρέντας, ὡς μηδὲ καταχρόντας
τινὰς αὐτοῦ εἰς οἰκωλυὶ ἀναβο-
ῆσαι. ὁ μὲν οὖν, νυκλὶς τε καὶ ἡ-
μέρας ἐπρωϊώσας μιᾶς, ἀνεπαύ-
σατο, πόρον τε τοῖς κατ' αὐ-
τὸν ἀνθρώποις ἐγκαταλιπὼν, ἀ-
ρετῆς αἰδίων μνήμῃ εἰς τὸν ἐσό-
μνον αἰῶνα. τελευτήσας ἤθ' δὲ
Μάρκου, ἐπειδὴ διεφοίτησεν ἡ
φήμη, πᾶν τε τὸ παρὲν στρατιω-
τικὸν καὶ τὸ δημόσιον πληθὺς
ὁμοίως πένθει κατέχευτο. ἐδὲ
τις μὲν ἀνθρώπων ἦν ὑπὸ τῷ
Ρωμαίων ἀρχῇ, ὃς ἀδακρυλὶ
τοιαύτην ἀγγελίαν ἐδέχετο·
πάντες δ' ὥσπερ ἐκ μιᾶς φω-
νῆς, οἱ μὲν πατέρας χρηστὸν, οἱ
δ' ἀγαθὸν βασιλέα, ἡγεμόνα δὲ
ἔτεροι στρατηγόν, οἱ δὲ σώφρο-
να καὶ κόσμιον ἀρχόντα ἀνεκά-
λου. καὶ ἐδὲ εἰς ἐφευδέρην.

Ι'. Ὀλίγων ὃ διελευσῶν ἡ-
μερῶν, ἐν ὅσας περὶ τῷ κηδείαν
τῷ πατρί τὸν υἱὸν ἀπηγόλουν, ἐ-
δοξε τοῖς φίλοις περισταγαγῆναι
τὸ μερῶν εἰς τὸ στρατόπεδον·
ὡς διαλεχθῆναι τε τοῖς στρατιώ-
ταις, καὶ χρημάτια δωρησάμενον,
ὡς ἔθ' ὅτι τοῖς βασιλείαν δι-
αδεχομένοις, μεγαλόφρονι ἐπι-
δόσει οἰκειώσεται τὸ σθένος.

παρηγέλθῃ τε δὴ πᾶσιν ἔλθῃν εἰς τὸ εἰωθὸς πεδῖον αὐτὸς
ὑπο-

ὑποδέχεσθαι. προσελθὼν δὲ ὁ
Κόμμοδος, τὰς τε βασιλείας
δυοῖας ἐπέειλε, καὶ βήμασιν
αὐτῷ εἰς ὑψίστον ἀρθένιος ἐν μέσῳ
τῶν στρατοπέδων, ἀνελθὼν ἐπ' αὐτὸν,
καὶ περὶ ἑαυτοῦ τοὺς παρῶντας
φίλους (πολλοὶ δὲ καὶ λόγοι πα-
ρῆσαν αὐτῷ) ἔλεξε τοιαύτα·

Διμνηγορία Κομμοδῶ.

ἰά. Κοινῶν ἐν αἰμοὶ πρὸς ὑμᾶς
τὴν ἐπὶ τοῖς καὶ λαλοῦσιν ἀλγυ-
δὸνα, καὶ μηδὲν τι ἥττον ὑμᾶς
ἐμὲ δυσφορεῖν, ἐμαυτὸν ἀκριβῶς
πέπεικα. ἐδὲ γὰρ περιόνοισι μοι
τὰ παλαιοῦς, πλεονεκτεῖν ὑμῶν ἡ-
ξίουν. ἐκείνο γὰρ πάσης ἡμᾶς
ὡς ἐνα ἡγάπα. ἔχαπτον οὐκ ἀλ-
λων συστρώτω με ἢ ὑὸν κα-
λῶν· τὴν μὲν γὰρ, προσηγορίαν
ἡγάτο φύσεως, τὴν δ', ἀρετῆς
κοινωνίαν. φέρων τέ με πολλὰ
κίς νήπιον ὄντα, ταῖς ὑμετέροις
ἐνεχέεισε πίσει. διόπερ καὶ ῥᾶ-
σα πάσης ἀνοίας μεδέξεν πρὸς
ὑμῶν ἡλικία· ἥ μὲν πρὸς ἐπι-
ρρων τρεφεῖ μοι ταῦτα ὑφελόν-
των τὰς δ' ἡλικιώτας, εἰκότως ἂν
καὶ συμφορητῆρας ἦν ἐν ὅλοις ἐρ-
γῶν ἀποκαλοῦμαι. πάντας γὰρ ὑμᾶς
ὡς ἐνα ὁ πατὴρ ἐφίλει τε καὶ πα-
σαν ἀρετὴν ἐπαίδευεν. ἔδωκε δὲ
μετ' ἐκείνον ἐμὲ βασιλείᾳ καὶ τύχῃ,

quentes. Quum itaque pro-
cessisset Commodus, ac rem
divinam fecisset, erectumque
ad hoc ipsum mediis castris
tribunal conscendisset, paternis
amicis, qui multi sanè do-
ctissimique viri aderant, cir-
cumstantibus, ad hunc ferme
modum verba fecit:

Commodi concio.

XI. Communem mihi esse vo-
biscum hujus mororem cala-
mitatis, neque vos aliter quàm
meipsum affectos esse, planif-
simè persuasum habeo. Ne-
que enim ego superstitute pa-
rente ipso meo, superiorem
me vobis unquam gessi. Nam
ille ita nos universos, ut unum
aliquem diligebat, iuventutis
que me commilitonem quàm
filium vocitabat: quippe hanc
naturæ appellationem, illam
verò virtutis communicatio-
nem existimabat. Quin in-
fantem sæpe me in ulnis ge-
stans, vobis dabat in manus,
qualisque vestræ mandabat fi-
dei. Quapropter minimè du-
bito, quin mihi omnem sitis
benevolentiam exhibituri:
quum pro alumno me majores
natu habere debeant, ipsos
autem æquales condiscipulos
armorum jure appellaverim:
siquidem ita nos universos ut
unum aliquem pater diligebat,
omnique virtutum studio ac

bonis artibus curabat institutos. Nunc me post illum vobis fortuna principem dedit, non quidem ascititium, quales ante me fuerunt; neque velut acquisito imperio gloriantem. Quippe unus ego vobis natus educatusque in aula, privatisque intactum cunabulis: statim me, ut ex alvo prodieram, imperatoria purpura suscepit, simulque sol hominem me vidit & principem. Hæc cum animis vestris reputantes, jure principem colite, non datum vobis, sed natum. Nam pater quidem jam in cælum evectus, confors est confessorque deorum: nobis autem orbis terrarum gubernacula, rerumque humanarum cura incumbit. Quæ quos successus quantasque habituræ sint vires, in vestra manu est. Si enim belli reliquias fortiter deleveritis, & imperii Romani terminos ad oceanum usque promoveritis, cum ipsi vobis ingentem gloriam comparabitis, tum communis parentis memoriæ debitam gratiam referetis. Atque cum quidem exaudire quæ dicimus, & intueri præsentem quæ gerimus, credite. Nos autem felicissimos, qui benefactorum nostrorum testem ejusmodi simus habituri. Quæ igitur ad hanc diem fortissimè prosperissimeque gessimus, illius scilicet sapientiæ gubernationique tri-

ἐκ ἐπαίσιακτον, ὥσπερ οἱ περὶ ἐ-
μῆ, περσκήλητῳ σεμνυνόμενον ἀρ-
χῇ, ἀλλὰ μόνῳ τε ὑμῖν ἐγὼ
ἐν τοῖς βασιλείοις ἀπεκνήθην
καὶ μὴ περσθέντα με ἰδιωτικῶν
παργάνων, ἀμα τῷ τῆς γαστρὸς
περσθέν, ἢ βασιλεὺς ὑπεδέξα-
το πορσεῖς· ὁμῶς δὲ με εἶδεν ἡ-
λῖος ἀνθρώπων καὶ βασιλέα. ἐ-
κότης ἀνὼν ταῦτα λογιζό-
μενοι, σέργοίτε εἰδοθέντα ὑμῖν
ἀλλὰ θνητόντα αὐτοκράτορα.
ὁ μὲν γὰρ παλὴρ εἰς ἑρῆον ἀνα-
πτάς, ὁπαδὸς ἦδη καὶ σωῖε δαῖς
ὄτι θεῶν· ἡμῖν δὲ χρὴ μέλειν
ἧς ἐν ἀνθρώποις, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς
διοικεῖν. καθορθοῦν δὲ αὐτὰ καὶ
βεβαιοῦν, ὑμέτερον ἔργον, εἰ τὰ
τε τῶ πολέμῳ λείπανα μὴ πά-
σης ἀνδρείας ἀπαλείψοιτε, καὶ
τῶν Ρωμαίων ἀρχὴν μέχρις ὠ-
κεανῆ περσάγοιτε. ὑμῖν τε γὰρ
ταῦτα δόξαν οἶσιν, καὶ τῶν ἑ-
κὼν παλὸς μνήμῳ χάρισιν
αἰτίας οὕτως ἀμείψετε, ὃν ἐπα-
κέν τε ἧς λεγομένων, καὶ τὰ
περσθέντα ἐφορᾷν ἡγήσθε· δι-
δαιμονοίημεν δ' ἀνὴρ τὰ δέοντα
περσθόντες ὑπὸ τοῖσιν μάρτυροι
καὶ τὰ μὲν περστέρον ὑμῖν ἀνδρεί-
ως καθορθάνετα, εἰς τῶν ἐκά-
νῃ σοφίαν τε καὶ σεπτηγίαν τῶν
ἀναρῶν ἔχεν. ὅσα δ' ἀνὼν
ἐμοὶ βασιλεῖ νεῶν περσθύνως ἐπι-
δεί-

δείξῃθε, τούτων τινὸς δόξαν
πίσεως τε ἀγαθῆς καὶ ἀνδρείας
ἀποίσεσθε. τὸ, τε ἐν ἡμῖν νέον
σεμνότητι πληρώσειε τῇ ᾗ
ὑμετέρων ἔργων ἀνδραγαθία,
τὸ τε βάρεσεν ἐν ἀρχῇ νέας ἡ-
γεμονίας κωλυθὲν, ὥστε εἰς τὸ
παρὲν καλὰ θάρσῃσι, τῆς ἡλι-
κίας καλὰ φρονήσαν, τὰ τε μέ-
λονται φοβήσεται, δέει ᾗ πε-
περαυμένων. Τοσαῦτα ὁ Κόμ-
μοδι εἰπὼν, καὶ μεγαλόφροσι
δωρεῖς χρημάτων οἰκωσάμε-
νος τὸ στρατιωτικόν, εἰς τινὸς βασι-
λεον ἐπανῆλθεν αὐλῇ.

ιβ'. Ολίγω μὲν οὖν τίνος χρό-
νου πᾶντα ἐπετέλειο τῇ γνώμῃ
ᾗ πατρῶων φίλων, οἱ πανημέ-
ριοι σιωπῇσαν αὐτῷ, τὰ βέλτιστα
συμβελδούλῃσι, καὶ τοσούτον ἐνδι-
δόντες χρόνον ὅσον ἐνόμιζον
αὐτάρκη πρὸς σώφρονα τὸ σώ-
ματι ἐπιμέλειαν· παρεσδωί-
τες δὲ τινες τῷ ἐπὶ τῇ αὐλῇ οἰ-
κετῶν, διαφθεῖρειν ἐπειρῶντο νέ-
ον ἢ βασιλέως, ὅσοι τε κό-
λακες τραπεζῆς, καὶ τῶν εὐδαίμων
γαστρῶν καὶ τοῖς αἰσχίσις μετρή-
σιν, ὑπομιμνήσκοντες αὐτὸν τῷ
ἐν Ρώμῃ τρυφῇ, θεάματά τε καὶ
ἀνέσματα τερπνὰ διηγέμενοι,
τινὸς τῷ ἐπιτηδείων δαψίλειαν
καταειθιμοῦντες· διαβάλλοντες
τὸ πᾶσαν τινὸς ἐπὶ ταῖς ὁχλαῖς

buuntur. Quæ autem mecum,
hoc est, cum juvene imperato-
re vestro, præclarè feceritis,
ea sunt vobis ipsi quasi pecu-
liarē cum fidei tum virtutis
claritudinem paritura. Quo-
circa & ætati meæ rebus stre-
nuè gerendis auctoritatem con-
ciliabitis, & barbara gens ini-
tio novi principatus repressa,
neque in præsens contemptu
ætatis nostræ se efferebat audaci-
us, & suis nunc edocta pericu-
lis, metu deinceps perpetuo
coercebitur. His dictis, pecu-
niam magnâ copiâ elargitus,
ut sibi animos militum fidos
faceret, in aulam reversus est.

XII. Igitur breve sanè ad
tempus omnia paternis amicis
auctoribus gerebantur: qui af-
fiduitate prudentique consilio
nullo loco deerant; tantum ei
tribuentes laxamenti, quantum
satis esse ad tuendam corporis
valetudinem arbitrabantur.
Paulatim deinceps irrepsere
nonnulli ex aulico famulitio,
qui sibi ad corrumpendam ju-
venis imperatoris indolem nihil
facerent reliqui. Quippe men-
sarii adulatores, qui ventre at-
que obscœnis voluptatibus fe-
licitatem metiebantur, iden-
tēdem illum urbis deliciarum
admonebant: & nunc quæ il-
lic visu audituque jucunda fo-
rent, commemorabant: nunc
rerum omnium copiam atque
affluentiam ferebant laudibus.
Ad hæc ripas Istitit ut omni
tem-

tempore incommodas vituperabant; quæ neque pomiferos haberent frutices, & perpetuis rigoribus nubibusque obtinerentur. Nunquamne, imperator, (aiebant) concretam gelu atque effossam potare aquam defines? Alii calidis fontibus rivorumque fluentium frigore, aurisque & cælo illo fruuntur Italiæ peculiari? Tali scilicet illecebrarum mentione, facilè adolescentis animum voluptatum cupidinibus incenderunt.

XIII. Itaque statim convocatis amicis, teneri se patriæ desiderio non dissimulavit: causas tamen tam repentinæ mutationis fateri veritus, sollicitum se aiebat esse, ne quis opulens ex nobilitate domum occuparet principis: dein collectis viribus, quasi ex munitissima arce summam sibi rerum vindicaret, posse ex populo satis magnam vim delectorum juvenum constari.

XIV. Talia causante illo, reliquis metu defixis, terramque tacito vultu mæstoque intuentibus, surgens Pompeianus, qui & ætate reliquos anteibat, & Commodi sororem natu maximam in matrimonium habebat: Teneri te (inquit) ô fili & domine, patriæ desiderio, minime mirandum. Quippe eadem nos quoque rerum domesticarum cupido solici-

ὀχθαις τῆ Ἰερου ὤραν, μήτε ὁ πάρας εὐφορεν, κρυερὰν τε ἀρὲ καὶ σωνεφῆ. Οὐ παύσῃ ᾧ, ἔλεγον, ὧ δέσποια, πηγινύμενον τε καὶ ὀρυττόμενον πίνων ὕδωρ; ἄλλοι δὲ ὑπολαύσει πηγῶν τε θερμῶν καὶ ψυχρῶ νάμαλθ, ἀτμίδων, τε καὶ αἰέραν, ὧν Ἰταλία μόνη εὐφορεῖ, τοιαῦτα δὴ τινα τῶ μερακίῳ ὑποτυφέμενοι, ἡγερεν αὐτὲ τὰς ὀρέξεις εἰς τὴν ἰσθμίων ἐπιθυμίαν.

γ'. Αἰφνιδίως δὲ καλέσας τοὺς φίλους, ποθεῖν ἔλεγε τὴν πατρίδα. ὁμολογεῖν δὲ τὰς αἰτίας τῆς αἰφνιδίως ὁρμῆς αἰδιέμενος, δεδιέναι προσεποιεῖτο μή τις ἐκῆσσε προκαταλάβοι τὴν βασιλείαν ἐξίαν τῇ εὐπαρίδων πλεσίῳ, εἰδὼς περ ἔξ ὀχυρῆς ἀκροπόλεως, δύναμιν καὶ περιβολὴν συγκεκλήσας, ἐπιδήται τῇ ἀρχῇ. αὐτὰρ κῆς δὲ ὁ δῆμοι χορηγῆσαι πλῆθος ἐπὶ λέκτων νεανίων.

ιδ'. Τοιαῦτά τινα προσασίζομεν τῷ μερακίῳ, οἱ μὲν ἄλλοι σωπὲς ἀλησάν τε τὴν ψυχὴν, καὶ σκυθρωπῶς τὴν ὄψιν εἰς γλῶττιν ἔνδυσαν. Πομπηϊανὸς δὲ, ὅς πρὸς ἐπαλῆς τε καὶ ἀπάντων, κατ' ἐπιγαμίαν προσήκων αὐτῷ, (σωφρονεῖ τῇ πρὸς ἐπὶ τῇ ἀδελφῶν τῆ Κομμόδου.) Ποθεῖν μὲν σε, ἔφη, τέκνον καὶ δέσποια, τὴν πατρίδα, εἰκότως.

αἰός. καὶ γὰρ αὐτοὶ τῶ οἴκοι ὁμοίᾳ
ἐπιθυμίᾳ ἐαλωμένοι. ἀλλὰ τὰ
ἐνταῦθα προὔργιαίτερά ὄντα,
καὶ μάλλον ἐπείγοντα, ἀπέχει τῆ
ἐπιθυμίας. τῷ γὰρ ἐκείσε καὶ ὕ-
περβον ἐπὶ πλείον αἰῶνα ἀπολύ-
σεις. ἐκεῖ τε ἡ Ρώμη ὅπου ποτ'
ἂν ὁ βασιλεὺς ἦ. τὸν δὲ πόλεμον
ἀτελῆ καὶ ἀλιπῆν, καὶ τὰ ἀπρε-
ποῦς καὶ ἐπιφαλές. θάρσθ' ὅτι
ἐμβάλλομαι τοῖς βαρβάροις, ἐκ
ἐπαιδὸς πόθον, ἀλλὰ φυγὴν καὶ
δέθ' ἡμεῖς καὶ ἀγνοῖσι. καλὸν
δὲ σοι χειρῶσα μὲν πάντας αὐ-
τοὺς, καὶ τὴν ὑπὸ τῇ ἀρχῇ ἀρχῇ
ὡκεανῶ δέισαντα, ἐπανελεῖν οἰ-
κάδε, θριαμβῶν ὅτι καὶ δεσμί-
ας ἀπαγόντι καὶ ἀχμαλώτας βα-
σιλεῖς τε καὶ σαλῆτας βαρβάρους.
τότοις γὰρ καὶ οἱ περὶ σὲ Ρωμαῖοι,
μεγάλοι τε καὶ ἐνδοξοὶ γεγονότα-
σι. δεδιέναι δὲ σε ἐκ χρῆ μὴ τις
ἐκ τῶν πειρῶν ἐπιθῇται.
οἱ τε γὰρ ἄριστοι τῆ βελῆς ἐνταῦθα
σὺ σοι, ἡ τε στρατιωτικὴ δυνά-
μις παρῶσα πᾶσα, τῇ σῆς ἀρ-
χῆς περὶ ἀπὸ ταμεῖά τε χρη-
μάτων βασιλικῶν ἐνταῦθα πάν-
τα ἡ τε τῶ πατρὸς μνήμη, αἰ-
ωνίον σοι πῖσιν καὶ εὐνοίαν ἔσται
τῇ ἀρχόντων ἐβεβαίωσε.

ἰέ. Τοιαῦτά τινα εἰς προτροπὴν,
καὶ τὴν πρὸς τὰ κρείττονα ὁρμὴν
ὁ Πομπηϊανὸς ἐπαύει, δεικνύμενος πρὸς ὀλίγον τὸ μέγα κλον. αἰ-

tat: sed ei tamen resistimus,
quoniam priores partes agunt,
magisque incumbunt nobis
quæ hîc expedienda super-
sunt. Nam illis quidem vel
in posterum diutius perfueris.
Rôma autem illic est ubi im-
perator est. Cæterum bel-
lum relinquere inchoatum,
præterquam quòd indecorum
videtur, etiam periculosum est.
Quippe audaciam barbaris in-
jiciemus: neque enim reme-
andi cupiditate decessisse nos;
sed aufugisse metu perculsos
arbitrabuntur. Tibi autem
quàm fuerit pulchrum, devi-
ctis hostibus, atque impèrii fi-
nibus ad oceanum usque pro-
pagatis, redire in urbem tri-
umphanti, victosque & ca-
ptivos præteragenti reges, sa-
trapasque barbaros. His enim
artibus prioribus sæculis Ro-
mani homines magni atque
illustres evaserunt. Nihil est
autem quòd vereare, nequa il-
lic res tuæ periclitentur. Nam
& optimus quisque senator
tecum hîc est, & exercitus
universus tuum coràm pro-
pugnat imperium. Quin æ-
rarium quoque principalis pe-
cuniæ nobiscum est omne.
Ad hæc patris tui memoria
æternam tibi apud potesta-
tes quaslibet fidem atque be-
nevolentiam roboravit.

XV. Quum ad hunc modum
potiora suadens Pompeianus

loquutus esset, paulum modò in præsens conatus adolescentis repressit: qui reveritus senis dicta, quum nihil haberet quod saltem honestum specie responderet, concilium dimisit, diligentius affirmans consideraturum. Dein verò ministris illius magis magisque instantibus, nihil jam ad amicos retulit, sed datis Romam literis, ac præpositis quos visum esset tuendæ Istri ripæ, & barbarorum insultibus coercendis, protectionem continuè edicit. Illi igitur demandata sibi munia obeuntes, haud ita longo tempore multos armis barbaros subegerunt, quosdam autem ex iis magnis præmiis in amicitiam sibi adjunxerunt. Quod quidem haud difficile factu fuit: quippe barbari suapte naturâ pecuniæ avidi, periculorum despicientes, aut incurfibus populationibusque victum parant, aut propositâ mercede venalem pacem habent. Quod intelligens Commodus, ut pecuniâ, quâ maxime abundabat, securitatem redimeret, nihil videlicet petentibus denegabat.

XVI. Ubi autem didita protectionis fama per exercitum est, ingens repenti totis castris motus exstitit, nullo non redire Romam cupiente, reliquoque hostili solo urbanas af-

δεδοὺς γὰρ ὁ Κόμμοδος τὰ λέχθηέντα, ἐδὲν τεοῖς τεῶν εὐλόγως ἀποκείνασαι, τὰς φίλους ἀπεπέμψατο, φήσας ἀκείβετερόν καὶ αὐτὸν ἐπισκέψασθαι τὸ περικτεόν. ἐς κελεύων ὃ ἦν περὶ αὐτὸν θεωπόντων, ἐκέτι μὲν τοῖς φίλοις ἐδὲν ἐκοινώσατο ἐκπέμψας δὲ γράμματα, καὶ διανέμας οἷς ἐδοκίμασε τὸ ὅχθης τῷ Ἰστροὶ τὴν πρὸς ὅριον, περὶ αὐτοῖς ἀνέχεσθαι τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς, ἐπαγγέλλει τὴν ἐξόδον. οἱ μὲν οὖν διώκοντες τὰ ἐς κεχειρισμένα, οἱ καὶ ἐπολλῶ χρόνῳ πλείους ἦν βαρβάρων ὅπλοις ἐχειρώσαντο, τὰς δὲ ἐπὶ μεγάλαις σωτάξεσιν ἐς φιλίαν ἐπηγάγοντο, ῥᾶστα πέσαντες. φύσει γὰρ τὸ βάρεον φιλοχρήματον, καὶ κινδυνῶν καὶ ταφερνήσαντες, ἢ δι' ἐπιδρομῆς καὶ ἐφόδου τὸ χρεῶδες πρὸς τὸν βίον πορίζονται, ἢ μεγάλων μισθῶν τὴν εἰρῶν ἀντικαταλλάσσονται. ὥστε ὁ Κόμμοδος εἰδὼς, καὶ τὸ ἀμέεμνον ὠνέμενος, ἀφειδῶς τε ἔχων χρημάτων, πάντα ἐδίδεκε τὰ αὐτέμνητα.

15. Τῆς δὲ ἐξόδου διαγέλασθαι, κίνησις δὲ μεγίστη καταλαμβάνει τὸ στρατόπεδον, καὶ πάντες αὐτῷ σωμαπελθεῖν ἠθέλοντες, ὥς ἀπαλλαγεῖν μὲν τῇ ἐν τῇ παλαιᾷ διατριβῇ, ἀπολαύσειαν δὲ

ἢ ἢ ἐν Ρώμῃ τρυφῆς. ἐπειδὴ δὲ
διεφύττησεν ἡ φήμη, ἀγγελοί τε
ἦκον κηρύττοντες τῷ τῷ βασι-
λέως ἀφίξιν, ὑπερήδη τε ὁ Ρω-
μαίων δῆμος, καὶ χρηστὰς εἶχεν
ἐλπίδας, νέεσσι αὐτοκράτορος ἐ-
πιδημία, παρῶν τὸ μερόμι-
ον ἡγάμενοι. ἀνύσας δὲ τῷ ὁ-
δοιπορίῳ ὁ Κόμμοδος μὲν νεανι-
κῆς σπουδῆς, καὶ διαδραμὼν τὰς
ἐν μέσῳ πόλεις, ὑποδεχθεὶς τε
πανταχῇ βασιλικῶς, καὶ δῆμοις
ἐορτάζουσιν ἐπιφανέας, ἀσπασὺς
τε καὶ ποθεινὸς παῖσιν ὤφθη.

ΙΖ'. Ὡς δὲ πλησίον ἐγγύετο
τῇ Ρώμῃ, παῖδά τε ἡ σύγκλητος
βελή, καὶ πανδημεὶ ὅσοι τῇ Ρώ-
μῃ καλῶκεν ἄνθρωποι, μὴ κα-
ταχρόνιες αὐτῶν, ἀλλ' ἕκαστος
φθάσαι θέλων, διαφηφόροι τε
καὶ πάντα ἐπιφερόμενοι ἄνθη τό-
τε ἀκμάζοντα, ὥς ἕκαστος οἷός
τε ἦν, πόρρω τῇ πόλει ὑπὸν-
των, θεασόμενοι τὸ νέον καὶ ἐν-
γλῆ βασιλείᾳ. ἐπὶ δὲ αὐτὸν
ἀληθεὶς ψυχῆς διαδέσει, ὥς τε
παρ' αὐτοῖς γλυνθέντα τε καὶ
τραφέντα, καὶ ἀνωθεν ἐκ τριγο-
νίας βασιλείᾳ τε καὶ δ' πατερί-
δω ὄντα Ρωμαίων. τὸ μὲν γὰρ
πρὸς πατέρας αὐτῶν γένος ἐκ τῇ
τῇ συγκλήτῃ βελῆς ἐπιστήμων ἦν.
Φαυστῖνα δὲ ἡ μήτηρ βασιλίσσα

festante deliciis. Postea verò
quàm famā ac nuntiis vulga-
tum est reverti in urbem prin-
cipem, incredibilis universam
plebem lætitia pervagatur,
spem sibi unoquoque opti-
mam de juvenis imperatoris
præsentia proponente, cre-
dentibusque universis, paternis
eum vestigiis perrecturum.
Sed ille festinatò iter faciens,
& juvenili quodam ardore
omnes in medio urbes curri-
culo pertransiens, regioque
cultu, lætisque populorum
celebritatibus exceptus, gra-
tus nimirum omnibus atque
optatus adveniebat.

XVII. Sed ubi Romam
appropinquavit, senatus sta-
tim universus populusque Ro-
manus magno pro se quisque
antevertendi studio effusi, lau-
reatique, ac flores omnifari-
am, quos dabat anni tempus,
conferentes, quàm quisque ab
urbe longissimè poterat, oc-
currebant visuri principem æ-
tate atque nobilitate conspi-
cium. quippe amabant il-
lum, & quidem verissimis affe-
ctibus, utpote natum apud ipsos
educatumque, tertioque jam
gradu imperium nobilitatem-
que Romanam complecten-
tem. Nam paternum ei ge-
nus à primoribus senatorii
ordinis: mater autem Fausti-
na, principis uxor, Antonini
γεννήτο, θυγάτηρ τε ἔσα

Pii filia, Hadriani etiam per matrem neptis, seriem ipsam generis ad Trajanum proavum referebat.

XVIII. Hoc editus genere Commodus est: cui quidem præter ætatis florem, etiam formæ dignitas suffragabatur, congruens corporis modus, pulchra virilisque facies, tranquillæ facies oculis atque micantes, flava & crispæ cæsaries: ut in sole ambulanti velut igne quodam rutilaret, sic ut euntem quidam scobe aureâ putarent conspergi: quidam etiam pro argumento divinitatis acciperent, ac radios esse illos circa verticem genitivos opinarentur. Ad hæc lanugo malis proserpebat, easque quasi floribus convestiebat. Talem igitur imperatorem faustis ominibus acclamationibusque, & coronarum florumque sparsionibus exceperunt.

XIX. Sed postquam urbem ingressus est, Iovisque primum, dein cæterorum deorum templa consalutavit, gratiasque senatui universo & prætorianis militibus egit servatæ sibi fidei, in aulam Palatinam se recepit. Pauculis igitur annis nihil non honoris paternis amicis exhibebat,

Αντωνίνῃ τῇ Εὐσεβείᾳ ἐπικληθέντι, καὶ Ἀδριανῇ ἐκγονῇ καὶ Δηλυγονίαν. ἀνῴεσκε δὲ τὸ γένος αὐτῇ ἐπὶ Τραϊανὸν πρόπατ-
ρον.

III'. Γένος μὲν ἔν ὁ Κόμμος
δι' ἡτῶς ἔχε. πατρὸς δ' τῇ τ' ἡ-
λικίας ἀκμῇ, καὶ τῷ ὄφιν ὡς
ἀξιοθέατος, σώματος τε συμ-
μετρίας, καὶ κάλλει προσώπου μετ'
ἀνδρείας ὀφθαλμοῦ τε καὶ ἀρθρί-
αι καὶ πυρώδεις βολαί, κόμη τε
φύσει ξανθὴ καὶ ἑλκῇ ὥς, εἴ ποτε
φοιτῆται δ' ἡλίου, τοσούτον ἐκλάμ-
πειν αὐτῷ πυρεθίδες τι, ὥς τὸς
ἄλλοι οἰεσθαι ρίνημα χρυσοῦ περιόν-
τι ἐπιπλάσσεσθαι. τὸς δὲ ἐνδε-
άζειν, λέγοντας αἰγύλιον τινὸς
ἐράνιον περὶ τῷ κεφαλῷ συγ-
γεγυῆσθαι αὐτῷ. ἱελοὶ τε αὐ-
τῷ καθιόντες ταῖς παρεαῖς ἐ-
πὶ ἡνδυν. τοιοῦτόν δ' ἡ δεασάμενος
τῷ βασιλεῖ οἱ Ῥωμαῖοι, εὐφημί-
αις τε παντοδαπαῖς καὶ σεφάων
καὶ ἀνθέων βολαῖς ὑπεδέχοντο.

IV'. Οἱ δ' εἰς τὸν Ῥώμην εἰσὴ-
λάσεν, ἔς τε τὸν Διὸς τὸ τέμενος,
καὶ τὸς ἄλλους νεῶς ἀνελθὼν, εὐ-
δύς τῇ τε συγκλήτῳ καὶ τοῖς ἐν
Ῥώμῃ κατὰ κερθεῖσι σεβαστάταις
χαιεῖς ἡεὶ ὁμολογήσας τὸ φυλα-
χθεῖσθαι πείσεως, εἰς τὸν βασιλει-
ον αὐλῷ ἀνεχώρησε. χεῖν μὲν
ἐν τινὲς ἰλίγων ἐπὶ, τιμῶν
πάσαν

πάντα ἐπένεμε τοῖς πατρίοις φίλοις, πάντα τε ἐπεχτήεν ἐκείνοις συμβέλοις χρώμεντο.

Ἐπεὶ δὲ τὸ πένοντο ἐνεχέεισε τὴν ἀρχὴν ἑαυτῶν, ἐπισήσας τοῖς στρατοπέδοις Περέννιον, ἄνδρα τὸν μὲν Ἰταλιώτην, στρατιωτικὸν δ' ἐπὶ Δουκύνῃα, διὸ καὶ μάλιστ' αὐτὸν ἔπαρχον ἐποίησε τῶν στρατοπέδων, τῇ δὲ μερῇ αὐτῶν χρώμεντο ἡλικία ἐκείνη, ἑασέν αὐτὸν τρυφαῖς χολάζοντα καὶ κραπάλαις, τὴν τε φροντίδα καὶ τὴν βασιλείαν καμάτων ἀπὸ αὐτῶν, καὶ πάντα τὴν διοίκησιν τῆς ἀρχῆς αὐτὸς ἀνεδέξατο, πάντες τε ἀκρατῆτα ὑποδυμῖα, καὶ τὸν περὶ στρατιωτικῶν ἀεὶ καταφρονήσας, τὸ δ' ἔτι παρὲντων ἀπλήρω ἀντιποιήσας. τὴν τε πατρῴαν οἶκον πρῶτον διαβάλλειν ἤρξατο, καὶ ὅσοι πλείοι τε ἦσαν καὶ ὡς οὖν, τάς τε εἰς ὑποψίαν ἄγων, τὸ μερῶν ἐρόβει, ὥς ἂν αὐτὸς διαχρησάμεντο, ἀφορμὴν αὐτῶν πείσας καὶ ἐξουσίαν ἀρπάζειν τὰ ἐκείνων κτήματα.

Κ'. Μέχρι μὲν οὖν τινὸς ἐπείχε τὸν νεανίσκον ἢ τε τὴν πατρὸς μνήμην, καὶ ἢ πρὸς τὴν φίλον αἰδώς. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ τινὸς πονηρῆς καὶ βασκάνης τύχης ἀνατρεπῆσθαι αὐτὸς τὴν ἔτι σώφρονα καὶ κόσμιον, σωῆναι τὴν

omnibusque eos negotiis in consilio habebat.

Curâ dein totius imperii aliis demandatâ, Perennium, Italicum hominem, militaris disciplinæ peritissimum, prætorianis præfecit. Is adolescentis ætate abutens, deliciis illum ganeisque corrumpi sinebat: curâque omni laboribusque susceptis, totum planè imperium administrabat. Erat in homine inexhausta divitiarum sitis, sic ut nihil quæ acquiserat, pendens, novis semper lucris insatiabilis inhiaret. Hic & paternos Comodi amicos primus calumniis premere, & locupletissimum quemque nobilissimumque in suspicionem adducere institit: scilicet ut perterrefacto adolescente, atque illis supplicio affectis, causam potestatemque ipse haberet in eorum bona & fortunas invadendi.

XX. Cæterum aliquandiu cum patris memoria, tum amicorum reverentia continuavit adolescentem: dein velut maligna quædam atque invida fortuna, rectum adhuc moderatumque illius ingenium subvertit. Nam ita res

ecidit: Lucilla erat Commodi maxima natu soror: ea prius L. Vero imperatori nupserat, quem consortem sibi imperii Marcus asciverat, locatâque in matrimonium filiâ, firmissimo affinitatis vinculo adstrinxerat: sed postquam Lucius fato functus est, manentibus adhuc Lucillæ principatûs insignibus, Pompeiano eam pater despondit, Nihilo tamen secius pristinum illi honorem Commodus reliquit usurpandum. Nam & sellâ imperatoriâ sessitare in theatro, & ignem de more præferri patiebatur. Postea verò quàm Commodus uxorem duxit Crispinam, ac necesse fuit principis uxori primo loco cedere, iniquo scilicet hoc animo Lucilla ferens, atque illius honorem in suam contumeliam vertens, quum sciret à viro suo Pompeiano Commodum diligere, minimè ausa est quippiam ad ipsum super occupando imperio referre: sed animum Quadrati, nobilissimi locupletissimi que adolescentis, perclitata, (cum quo etiam stupri consuetudinem habere existimabatur,) gravissimè que apud eum de accepta injuria conquesta, paulatim adolescentem eò perpulit, ut in semet universumque senatum per-

σήμερο, καὶ κατ' ὀλίγον ἀνέπαυσε τὸν νεανίσκον ὁλέθρια βελεύ-

τοῖς το. Λεκίλλα ἦν τῆς Κομμῆ
δὴ πρεσβυτάτῃ πάντων ἀδελ-
φῇ· αὐτὴ πρῶτερον Λεκίῳ Βήρῳ
αὐτοκράτορι σωθήκει, ὃν κοινω-
νὸν τῇ βασιλείᾳ Μάρκῳ ποιη-
σάμεν, ἐκδῆς τε αὐτῇ τῷ
θυγατέρι, δεσμὸν ἐνορίας ὁ-
χυρώτατον τὸ πρὸς αὐτὸν ἐπιγα-
μίαν ἐποιήσατο. ἀλλ' ἐπεὶ συνέ-
βη τὸν Λέκιον τελευτῆσαι, με-
νόντων τῇ Λεκίλλῃ τῇ τῇ βασιλεί-
ας συμβόλων, Πομπηϊανῶ ὁ πα-
τὴρ αὐτῇ ἐξέδοτο. ἐδὲν ἦτον μὲν
τοὶ καὶ ὁ Κόμμοδος ἐρύλατ' ἵετας
τιμὰς τῇ ἀδελφῇ καὶ γὰρ ἐπὶ τῇ
βασιλείᾳ θρόνον καθεῖτο ἐν τοῖς
θεάτροις, καὶ τὸ πῦρ πρὸς ἐπι-
πρὸς αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ὁ Κόμ-
μοδος γυναικὰ ἠγάγετο Κρι-
σπιναν ὄνομα, ἀνάγκη τε ἐχέ-
το τὸ πρὸς ἐρίαν ἀπνέμεσθαι τῇ
τῇ βασιλεύοντι γυναικί, δυσ-
φόρως τὸ φέρεσα ἡ Λεκίλλα,
καὶ τὸ ἐκείνης τιμὴν αὐτῆς ὕβρει
νομίζεσα, καὶ μὲν αὐτῆς ἀνδρα
Πομπηϊανὸν ἐδύα ἀγαπῶντα τὸ
Κόμμοδον, ἐδὲν αὐτῇ πρὸς ἐπι-
δέσεως τὸ ἀρχὴς ἀνακοινῆται
Κολεῖται ὁ νεανίσκος ἀγῶνις τι-
νι καὶ πλεσί, ἐφ' ᾧ καὶ λανθα-
νέσῃ σωσιῖα διεβάλλετο, πρὸς
ἐαν τὸ γνώμης λαμβάνεσα, πρὸς
τε τὸ σωθεῖας χαλεπῶς ἀπα-

σάει

σαυτὶς ἑαυτῷ τε καὶ πᾶσι τῇ συ-
κλήτῳ. σωωμώτας γὰρ ἐκείνῳ
τῷ βελῆς λαβὼν τινὰς τῶν ἐξέχον-
των, ἀναπαύει νεανίσκον τινὰ, καὶ
αὐτῶν ὅληα τῆς βελῆς, Κυνίσιαν δὲ
ὄνομα, περπελίην δὲ καὶ θρασυῖν, λα-
βόντα ἐγχειρίδιον ὑπὸ χόλπου,
καί τινι φυλάξαι καὶ τόπον ἐπιτή-
δειον, ἐπιπεσὲν ἰεὶ τῷ Κομμόδῳ
καὶ φορεῦσαι τὰ λοιπὰ φήσας αὐ-
τὸς καθ' ὁδὸν σαυτὶς χρημάτων ἐπι-
δόσει.

καὶ. Ο δ' ὑποσάς ἐν τῇ τῷ ἀμ-
φιθεάτρει εἰσόδῳ, (ζοφώδης δὲ αὐ-
τῇ, καὶ λήσεσθαι ἤλπισε) γυμνώ-
σας τὸ ξιφίδιον, ἐπελθὼν τε αἰ-
φνιδίως τῷ Κομμόδῳ, καὶ μεγά-
λη φωνῇ περριπτόν ὑπὸ τῷ συγ-
κλήτῳ αὐτῷ ἐπιπεπέμφθαι τρω-
σαι μὴ φθάσας, ἀλλ' ἐν ᾧ περὶ τῷ
τῷ ῥημάτων περφορὰν ἠχολαίτο,
καὶ τῷ δεξιῖν τῷ ξίφει, συλληφθεὶς
ὑπὸ τῷ σώματι φυλάκων τῷ βασι-
λέως, δίκην ἀνοίας ἐπέγεν. ὃς
περὶπε τὸ βεβηλευμένον μάλλον
ἢ ἐδρασε. παρέχεται αὐτῷ μὲν
περγνωθέντι ἀλῶναι ἐκείνῳ
δὲ περμαθόντι φυλάξασθαι.

καὶ. Αὕτη μὲν δὴ πρώτη καὶ
μεγίστη αἰτία τῷ μερακίῳ μί-
σος ἐβόετο πρὸς τῷ σύγκλητον
βελῆ. ἔτρωσέ τε αὐτῷ τῷ ψυ-
χῶ τὰ λεχθέντα, καὶ κοινὸς ἐχ-
θρὸς πάντας ἠγείτο, μεμνημέν-
ος αἰετῷ τῷ ἐπιδραμόντι φωνῆς.

niciofissimè consuleret. Quip-
pe inter ceteros senatorii ordi-
nis *primarios* qui secum in id
facinus conspirarent, etiam a-
dolescentem quendam, Quinti-
anum nomine, (*qui et ipse or-
dinis illius erat*) prompti atque
audacis animi, sibi adjunxit:
persuaditque uti pugionem in
sinu celans, tempus locumque
caperet, factoque repente im-
petu Commodum occideret:
reliqua se pecuniis largiendis
curaturum.

XXI. Ille in aditu am-
phitheatri subsistens (quip-
pe obscuro loco facile se
occultum sperabat fore) nu-
dato confestim pugione, ac
magna voce proclamans,
Hunc tibi senatus mittit.
Dum loquitur nudumque
ostentat pugionem, com-
prehensus à militibus, pœ-
nas amentiae dedit, suoque
indicio auctor à se cavendi
fuit, aperto magis quam
impleto consilio.

XXII. Hæc igitur prima
maximaque odii causa ado-
lescenti adversus senatum ex-
stitit. Ita namque animum
verba illa sauciarent, ut om-
nes hostium loco haberet,
semperque ejus memoriae vox
illa irruentis in se juvenis
inhæreret.

XXIII.

XXIII. Neque verò tantam hanc occasionem Perennius omisit, sed ei persuasit ut præcipuum quemque succideret, neque eminere quempiam pateretur: quorum ipse in bona impetum faciens, facile omnium ejus ætatis hominum locupletissimus evasit. Quæstiones autem Perennio diligenter exercente, soror ipsa Commodi conjuratiq; omnes, cæterique præterea quantūcunque suspicione attacti, supplicio affecti sunt.

XXIV. Igitur Perennius, sublati è medio quos imperator verebatur, quique illum paterno quodam affectu complectebantur, atque ipse illius tuendæ salutis curâ susceptâ, nihilque non auctoritatis adeptus, imperium jam ipsum animo invaserat: persuasitque Commodō, ut suos liberos, adolescentes adhuc, Illyricis præficeret exercitiis, ipse pecuniæ vim ingentem contrahebat, ut scilicet prætorianos ab ipso amplissimis largitionibus abalienaret. Filiiq; item ejus clanculum copias colligebant, eo consilio ut quum primum Perennius Commodum occidisset, ipsi principatum arriperent.

XXV. Proditæ autem sunt insidiæ incredibili quo-

ηγ'. Τῆν ῥε δὲ καὶ τῷ Περηννίῳ περὶ φασίς τε καὶ ὑπόδεσις αὐτάρκης. ἐκκόπῃεν γὰρ αἱ καὶ κωλύειν αὐτῷ σωθεῖν αὐτὸς ὑπερέχοντας ὧν ἀρπάζων τὰς ἐσίας, ῥᾶτα πλεονεξία τῷ ἐγγύθι καὶ αὐτὸν ἀνθρώπων. γενόμενος δ' ἐξελάσεως διὰ τὴν Περηννίαν ἀκείβεσθαι, τὴν τε ἀδελφὴν ὁ Κόμμοδος διεχρήσατο, καὶ πάνας ἀφειδῶς τὰς τε ὄντας ἐν τῇ σωμοσίᾳ, καὶ τὰς ἐφ' οἷς δὴ πότε διαβληθέντας ὑποψίας.

κδ'. Ο δὲ Περηννίου ὑποσκευασάμενος πάντας εἰς καὶ ὁ Κόμμοδος ἠδῆτο, καὶ ὅσοι παρῶσαν αὐτῷ εὐνοίαν ἐπεδείκνυντο, τὰ τε ἐκείνῃ σωτηρίας περιμήθειαν ἔχον, ποιησάμενος τε αὐτὸν ἐπ' ἐξουσίαν, ἐπεβίβλε τῇ ἀρχῇ, καὶ τοῖς τὴν ὑφ' οἷς αὐτῷ νεανίας ἔσιν ἐγχειρεῖν αὐτῷ καὶ Κόμμοδον πρένοιντο τῇ Ἰλλυρικῶν στρατευμάτων αὐτῷ τε πλεῖστα χρήματα ἡθροίζεν, εἰς τὸ ἐπιδόσει λαμπραῖς ὑποσῆσαι τὸ στρατιωτικόν. οἱ δὲ παῖδες αὐτῷ λανθάνοντες σωκερότερον δυνάμιν, ὥς ἂν τὴν Περηννίαν κατεργασάμενος καὶ Κόμμοδον ἐπὶ θάνατον τῇ ἀρχῇ.

κε'. Εἰ γνώθη δ' ἡ ἐπιβλητὴ παρὰ δόξαν τρέπω. ἰερὸν ἀγῶνα τελεῖται

λέγει Ρωμαῖοι Διὶ Καπετω-
 λῳ, θεάματά τε καὶ ἰχϋός πάν-
 τα φερόζεται, ὥς εἰς βασιλί-
 δα πόλιν πανηγυρίζουσιν. θεα-
 τῆς δὲ καὶ ἀθλοθέτης συνὶ τοῖς λοι-
 ποῖς ἱερεῦσιν, ὅς ἐκ πελιδῶν
 χεύει ἡ τάξις καλεῖ, ὁ βασιλεὺς
 γίνεταί. καλεσθούσῃ δὲ τῇ
 Κομμόδῳ ἐπὶ τῇ ἀκρόασι τῇ ἐν-
 δόξῳ ἀγωνιστῶν, καὶ αὐτῷ μὲν προ-
 καθίστασθαι ἐν τῇ βασιλείᾳ ἑ-
 δρᾶ, πληρωθῆναι δὲ τῇ θεάτρῳ,
 μὲν πάσης ἀκοσμίας τῇ τε ἐν
 ἀξιώσεσιν ἐξαίρετοῖς ἑδραῖς
 καὶ ὡς ἐκάστοις διετέτακτο, ἰδρυ-
 μένων, πέν τι λέγεσθαι ἢ πρῶ-
 τῶν ἐπὶ τῇ σκηνῇ, ἀνὴρ φιλοσό-
 φος φέρων ἡμίμα (βάκτρον γὰρ ἦν
 αὐτῷ μὲν χεῖρας, ἡμιγύμνω τε
 αὐτῷ ἐκκρεμῆς πήρα) εἰσδρα-
 μῶν καὶ τὰς ἐν μέσῃ τῇ σκηνῇ,
 τῷ τε τῇ χειρὶ νεύματι τῇ δὲ ἡ-
 μόν καλασιγιάσας, ἐκ πανηγυρί-
 ζεν σοὶ καιρὸς, ἔφη, Κόμμοδε,
 νῦν, ἐδὲ θέαις καὶ ἑορταῖς χολά-
 ζεν. ἐπικείμε γάρ σου τοῖς αὐχέ-
 σι τὸ τῇ Περηννίῳ ξίφος καὶ ἐμὴ
 φυλαξὴ κίνδυνον ἐκ ἐπαυρῶ-
 νων, ἀλλ' ἡδὴ παρόντα, λήσεις
 ἀπλεμῶν. αὐτὸς τε γὰρ ἐνταῦ-
 θα δύναμιν ἐπὶ σοὶ καὶ χρήματα
 ἀθροίζει οἷτε παῖδες αὐτῷ τῇ
 Ἰλλυρικὴν στρατιὰν ἀναπέθεσιν.
 εἰ δὲ μὴ φθάσεις, διαφείρη.

dam modo. Ludos Roma-
 ni Iovi Capitolino faciunt,
 tantā hominum confluente
 multitudine quantam par est
 confluere ad tantae urbis ce-
 lebritatem. Spectare autem
 ac praesidere in theatro una
 cum sacerdotibus, quos ordo
 singulis annis postulat, etiam
 imperator solitus. Quum i-
 taque nobilissimis scenicis o-
 peram daret, sedens impe-
 ratoriā sella Commodus, ple-
 no spectatoribus theatro, su-
 isque cuique locis ad seditu-
 dum pro dignitate attribu-
 tis: priusquam quicquam di-
 ceretur agereturque in sce-
 na, repente quidam philoso-
 phi habitu, manu baculum
 gestans, peramque feminu-
 dus ab humero suspensus,
 curriculo prodiit: mediaque
 in scena consistens, manuque
 silentium imperans, Non hoc
 (inquit) ludorum tempus, ὁ
 Commode, neque spectacu-
 lis celebritatique vacandum.
 Imminet enim cervicibus tuis
 Perennii gladius: ac nisi ca-
 veris, non quidem impen-
 dens sed jam praesens peri-
 culum, peristi. Nam & ip-
 se hic adversus te copias
 pecuniamque colligit, & na-
 ti exercitus Illyricos solici-
 tant: quos nisi statim prae-
 venias, occidisti.

XXVI. His dictis, sive forte quâdam divinitus huc impellente, sive id aulo homine ut gloriam sibi, ignarus atque obscurus acquireret: seu quia speraret ingens aliquod præmium ab imperatore consequuturum: sanè illum derepentè obstupefecerat. Cæteri autem etsi non de nihilo ea dicta suspicabantur, tamen fidem habere dissimulabant. At Perennius comprehendere hominem jubet, ac pro furioso & vaniloquo igne comburi. Ita scilicet poenas dedit intempestivæ libertatis.

XXVII. Cæterum qui se Commodi studiosos videri volebant, perosi antea quoque Perennium, utpote intolerandæ hominem superbix contumeliæque, nactique opportunitate tempus, calumniis eum premere aggrediuntur. Sed scilicet ita futurum erat, ut & Commodus insidias evitaret, & Perennius unâ cum liberis penderet poenas. Quippe haud multo post milites quidam clam Perennii filio nummos quosdam attulerunt, illius imagine percussos; eoque ignaro etiam Perennio, quanquam erat præfectus, Commodus ostenderunt, totoque insidiarum ordine patefacto, maximis sunt muneribus affecti.

κς'. Ταῦτα εἰπόντι αὐτῷ, ἔτε ὑπὸ τινος δαιμονίᾳ τύχῃ ἐπειχθέντι, ἦτε καὶ τολμήσαντος ἵνα δόξαν ἀρῇται πρῶτον ἀγνώσκει καὶ ἄσημῳ ὄντι, ἔτε καὶ ἐλπίσαντι ἀμοιβῆς μεγάλῳ ὅτι βασιλέως τευξέσθαι, ἀφασία καὶ Κόμμοδον καταλαμβάνει καὶ πάντες ὑπὸ πτερον μὴ τὰ λεχθέντα, πιστεύειν δὲ ἐπὶ προσεποινῇ. καλεῖται δὲ αὐτὸν συλληφθῆναι ὁ Περέννιος, οἷα δὲ μεμνῶσα καὶ ψευδῆ λέγοντα, περὶ ὧν ἀποθνήσκει. ὁ μὲν δὲ ἀκαίρῃ παρρησίας τοιαύτης ὑπέχετο δίκην.

κζ'. Οἱ μὲντοι περὶ τὸν Κόμμοδον, ὅσοι τε εὐνοεῖν προσεποινῇ, καὶ πάλαι μὲν ἀπεχθῆς πρὸς καὶ Περέννιον διακείμενοι (βαρὺς γὰρ καὶ ἀφίρῃς ὡς ὑπερφία καὶ ὑβρεῖς) τότε καὶ ἐν εὐκαιρῇ ἐχόντες, διαβάλλοντες ἐπειρῶντο. ἐχρήνησε ἅμα καὶ Κόμμοδον καὶ ὁπθελὼν ἐκφυγεῖν, καὶ καὶ Περέννιον σὺν τοῖς παισὶ διολέσθαι κακῶς. ἦλθον γὰρ μετ' ἐπὶ πολὺ στρατιῶται τινες λαθόντες καὶ Περέννιος παῖδα, καὶ νομισματὰ ἐκόμισαν ἐκ τῆς ὑπὸ αὐτοῦ ἐκείνου εἰκόνα. λαθόντες καὶ τοὶ ἐπαρχοὶ ὄντα καὶ Περέννιον, καὶ δειξάντες τῷ Κομμόδῳ τὰ νομισματὰ, διδάξαντες τε καὶ ὁπθελῆς τὰ λαθόντων αὐτοῖς μὲν ἐτυχον μεγάλων δωρεῶν. κη'. Αγ'

κη'. Αγνοῦντος ὃ ταῦτα τῷ
Περηννίῳ, μηδὲν τέ τι τοιῦτον
περσδεχομένης, νύκτωρ ὁ Κόμ-
μοδος πείλῃας ὑπομένει τὴν
κεφαλήν, καὶ τῷ ταχίστῳ, ὅπως
τὴν τῷ περσδεχομένων γνώσιν
φθάσωσιν, ἐκπέμψει τὰς πορευ-
σομένης ὁξυτέρῳ δρόμῳ, ἐπιστῇ-
ναί τε διωκτομένης τῷ πατρὶ τῷ
Περηννίῳ τὰ ἐπὶ τῆς Ρώμης ἀ-
γνοῦντι· γράμματά τε φιλικὰ
ποιήσας, καὶ μέγιστοι φήσας κα-
λῶν ἐλπίσιν αὐτὸν, ἥκεν κελεύ-
ει. ὁ δὲ μήτε τῷ παρεσκευῆς πα-
τρὶ καὶ βεβουλευμένων, μήτε τι
ἄλλο τι τὸν πατέρα εἰδώς, ἥτις τε
ἀγγέλων ἐπὶόντων, ταῦτα καὶ
τὸν πατέρα ἐντελέσθαι ῥήμασι,
μηδὲν δὲ ἐπεσεαλκέναι, τοῖς βα-
σιλεῦσι ἀρκούμενον γράμμασι.
πιστεύσας ὁ νεανίας, ἀρχαίων μὲν
καὶ δυσφορῶν, ὅτι δὴ ἀτελεῖ κα-
τέλιπε τὰ βεβουλευμένα, ὅμως
δὲ θάρρῶν τῇ τῷ πατρὶ ὡς
ἔτι σωεσώσῃ δυνάμει, ποιεῖται
τὴν ἔξοδον. ἡνέκα μὲν δὲ αὐτὸν
κατὰ τῷ Ἰταλίαν, οἷς τῷτο ἐνέ-
ταλτο, διεχρήσαντο. τοιῦτον μὲν
δὴ τέλει ἐκείνης κατέλαβεν.

κη'. Ο ὃ Κόμμοδος δύο τὰς
ἐπαρχίας κατέλαβεν, ἀσφαλέ-
στερον ὡς οὐ μὴ ἐνὶ πιστεύῃ το-
σάυτῳ ἐξασίαν· μελετῆσαν δὲ
αὐτῷ ἀνεστῆσαν ἐσεῖναι ἡλ-

XXVIII. Quocirca in-
scio negotii totius Perennio,
ac tum nihil minus expe-
ctanti, submissi noctu à Com-
modo quidam caput absci-
derunt: jussique statim ad
illius filium pergere, cum
nihil ad celeritatem sibi re-
liqui fecissent, etiam rumo-
res famamque eorum quæ
Romæ facta essent, præve-
nerunt. Ii amicas ei literas
ab Imperatore reddiderunt,
quæ magnâ propositâ spe
Romam reverti jubebant.
Ergo & consiliorum & om-
nis ejus paratûs, postremò
paterni casûs ignarus, cum
quidam nuntii dictitarent, e-
tiam paternis ipsum verbis
acciri, qui ne ipse quidem
scribere supersedisset, nisi
satis momenti habituras im-
peratorias literas existimasset:
credidit videlicet adolescens,
& quamvis iniquo animo
ferret interpellari sua con-
silia, tamen paternâ fretus
potentiâ, quam esse adhuc
incolumem putabat, ad re-
ditum se comparat. Tum
deinde ut attigit Italiam, per
eos quibus negotium datum
fuerat, occiditur. Hunc illi
exitum habuerunt.

XXIX. Post hæc Com-
modus duos constituit præ-
fectos, tutius fore ratus,
tantam illam potestatem non
uni duntaxat credere: sed
dissectam in partes, imbe-
cilliores,

cillioorem, eo pacto contra principem reddere.

XXX. Verum haud longè post, aliæ in illum hujuscemodi infidiæ intenduntur. Maternus erat quidam miles, multa ausus nefaria. Is repentè desertis castris, atque aliquot in societatem commilitonibus ascitis, magnam perditorum manum brevi collegerat, vicosque primo, & agros populabatur. Magnâ dein pecuniæ vi collectâ, plures quotidie sibi ex facinorosis copulabat: pollicensque ingentia cuique operæ pretia, & in prædæ communionem invitans, eò rem adduxit, ut non jam latronum, sed iustorum hostium haberent auctoritatem. Quippe magnas etiam urbes occupabant, effractisque per vim carceribus, captivos sine discrimine omnes vinculis eximebant, eosque sibi impunitate ac beneficiis adungebant. Igitur Galliam omnem atque Hispaniam incursum vastabant, & ut quamque ex magnis urbibus vi ceperant, inensâ direptâque protinus abibant.

XXXI. Quæ ubi Commodus cognovit, rectoribus gentium plenas iræ atque minarum mittit epistolas, ca-

πισε πρὸς τὴν βασιλείον ἐπιθυμίαν.

λ'. Χρόνε δὲ ἐ πολλὰ διαγενομένων, ἑτέρα τὶς ἐπιβελή τοιαύτη καὶ τὸ αὐτὸ σωεσκευάσθη. Μάτερν ὃν τὶς, στρατιώτης μὴ πρότερον, πολλὰ δὲ καὶ θειὰ τολμήσας, τὴν τε τάξιν λιπὼν, καὶ πείσας ἑτέρας ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἔργων συναποδρᾶν, χεῖρα πολλῶν κακῶν ἐν ὁλίγῳ, ἀθροίσας χερσὶν, τὰ μὴ πρῶτα κώμας τε καὶ ἀγροὺς ἐπιτρέχων ἐλήσκειν ἐπεὶ δὲ πολλῶν χρημάτων ἐγκρατὴς ἐγένετο, μεῖζόν τι πλῆθος ἡθροῖσε κακῶν, μεγάλας τε δαρεῶν ὑποχίσεις καὶ ἥν' ἀλίσκομένων κοινωνίᾳ, ὥς μηκέτι λήσων, ἀλλὰ καὶ πολεμίων ἔχειν ἀξίωμα. πόλεσι γὰρ ἤδη μεγίστας ἐπέλιθεν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ δεσμωτήρια βία ῥηγνύσας, τοὺς ἐφ' οἷς δὴ καθειρθεῖν ἔλασταις, δεσμῶν ἐλθὼν ἄφ' ἑνὸς, ἀδελφὰν τε ὑποχθέντες, εὐεργεσίαις ἐς τὴν συμμαχίαν προήγοιο. πᾶσάν τε καὶ ἀτρέχοντες τὴν Κελτικὴν καὶ Ἰβήρων χώραν, πόλεις τε καὶ μεγίστας ἐπίοντες, καὶ μέρη μὲν ἐμπιπράντες, τὰ δὲ λοιπὰ ἀρπαγῆς ποιέμενοι, ἀνεχώρουν.

λα'. Ὡς δὲ ταῦτα ἐδηλώθη τῷ Κομμόδῳ, μετὰ πάσης ὀργῆς τε καὶ ἀπειλῆς ἐπέστειλε τοῖς τῶν ἐθνῶν

ἐθνῶν ἡγεμένους, ῥαθυμίαν ἐγκαλῶν, καὶ κελεύει στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀδροιδιῶναι. μαθόντες δ' ἵκενοι δύναμιν ἀγειρομένην ἐπ' αὐτοὺς, τῷ μὲν χωρίων ἀ' ἐπόρθεν, ἀπέστησαν· λαθόντες δ' ἵδια ταχίας καὶ ἀβάντες ὁδοιπορίας, καὶ ὀλίγους εἰς τὴν Ἰταλίαν παρεδύοντο. καὶ περὶ βασιλείας ἦδη καὶ μεζόνων πραγμάτων ὁ Μάτερνός ἐβλεύετο. ἐπεὶ γὰρ αὐτὸς τὰ περὶ πραγματικὰ πάσης ἐλπίδος μεζόνων ἦν περὶ χωρήσαντα, ὥρθη δὲν μέγα τὴν ἀνάστασιν καὶ ὁρῶνται, ἢ, ἐπειπερ' ἀπαξ ἐν κινδύνῳ καθέστηκεν, μὴ ἀσέμνως, μὴ δ' ἀδόξως τελειῖται.

Λβ'. Ἐπεὶ δ' αὐτὸς μὴ τοσαύτῃ ὑπάρχεν δυνάμει ἡγεῖτο, ὡς ἐξ ἀντιτάσεως ἰσορροπίας, καὶ φανερὰς ἐφόδου συστήναι πρὸς τὴν Κομμώδου, (τότε γὰρ πληθύνοντες τῶν Κομμώδων ὑπάρχον, τῷ τε περὶ αὐτὸν τῷ δορυφόρων εὐνοίαν) τέχνη καὶ σοφία ἤλπισε περὶ εἰσεῖσθαι. καὶ μηχανᾶται τοιοῦτά τι. ἥρθε ἀρχὴ ἐκείνη ἔσας, ὡς ἐμνήσθην ἡμέρας, μηδὲ δεῶν πομπὴν τελευτῶντες Ρωμαῖοι, καὶ πάντα ὅσα παρ' ἐκείνοις πλάττει σύμβολα, κημήλιά τε βασιλείων, ὕλης τε ἢ τέχνης θαύματα, τὰ δὲ περιπομπεύει ἀγίτεις τε πᾶσι διέδοται ἐξουσία παντοδα-

stigans & ignaviam exprobrans, simul comparare adversus illos exercitum imperans. Quod ubi latrones acceperunt, decedendum sibi ex illis regionibus rati, clam per avia quædam compendia, seorsum alii ab aliis, in Italiam pervenerunt: ac jam de regno majoribusque rebus Maternus cum suis deliberabat. Nam quando haestenus omnia illi spe ulterius procefferant, aut aliquid magnum invadendum sibi existimabat: aut certè quando in id discriminis inciderrat, non obscure neque ignavè moriendum,

XXXII. Sed quoniam se non tantis esse viribus intelligebat, quantæ ad resistendum Commodò collatæ acie satis essent, quippe & Romanæ plebis, & prætorianorum militum propensa in Commodum voluntas credebatur, arte sibi consilioque gratificandum statuebat. Quocirca tale quiddam comminiscitur. Veris initio, quotannis, statò solennique die, pompam Matrì Deum Romani celebrant. In ea quæ apud quemque sunt divitiarum præcipua, suppellexque pleraque imperatoria, materiæ aut artis spectandæ,

præferri ante Deam solent. Passimque omnibus quovis modoludendi licentiâ permittâ, sic ut personas induant, quas cuique libitum, nullamque non magistratuum quoque imaginem, prout cuiusque studium, representent, sic ut non temerè à falsis veros dignoscas. Putavit hoc Maternus idoneum celandis insidiis tempus: ratus fore, ut si personam stipatoris alicujus indueretur, suosque ad eandem similitudinem armis ornaret, ac se hastatis immiscerent, sic ut pars esse comitatus imperatorii crederentur, nullo videlicet præcavente, repente impetu factò Commodum obtruncarent.

XXXIII. Sed proditus Imperatori à fociis quibusdam, qui unâ cum ipso venerant in urbem, indignantibus scilicet, siquidem eum non pro latrone jam, sed pro principe habituri forent, antequam festus dies adesset, & ipse comprehensus, ac multatus capite, & qui ejusdem factionis erant, meritis supplicij affecti.

XXXIV. At Commodus, factâ re divinâ, gratulatusque deæ festum agitabat, pompamque gaudens frequentabat. Sed & populus omnis pro Imperatoris salu-

πῆς παιδείας· ἕκαστός τε ὁ βύλαται, χῆμα ὑποκρίνεται, εἰς ἕτη ἔτω μέγα ἢ ἐξαίρετον ἀξίωμα, ὁ μὴ παντὶ ᾧ βυλοκρῖναι ἀμφοτερόν· ἵς ὑπάρχει παῖδά τε καὶ κρύψαι τῷ ἀλήθειαν, ὥς μὴ βλάβης διαγινώσκει τὸν τε ὄντα καὶ τὸ μιμήμερον. ἔδοξε δὴ τῷ Ματέρνῳ καὶ εἰς ἐπιτήδεον εἶναι εἰς τὸ τὸ ἐπεβλήν λαθεῖν. ἤλπισε γὰρ, αὐτὸς τε ἀναλαβὼν τὸ τὸ δορυφόρων χῆμα, καὶ τὰς συνωμότης ὁπλίσας ὁμοίως, ἀναμίξας τε τῷ πλήθει τῶν αἰχμοφόρων, καὶ τὸ πομπῆς νομιθεὶς μέρος, μηδενὸς τε προφυλαττομένου, ἀφηνιδίως ἐπιπεσὼν, τὸν Κόμμοδον διαχρήσασθαι.

λγ'. Ἀλλὰ προδοσίας γυρομύτης, καὶ τινων τῶν συνωμότην προκαλεσθόντων εἰς τὸ πόλιν, καὶ τὸ ἐπεβλήν καλεσθόντων (φθόνον γὰρ αὐτὸς εἰς τὸτο παρώξυνεν, εἰ δὴ ἐμελλον ἀντὶ ληστῆς δεσποῖν ἔξεν, καὶ βασιλεῖα) πρὶν ἐλθεῖν τὸ ἑορτῶν, αὐτὸς τε ὁ Μάτερνόν συλληφθεὶς τὸ κεφαλὴν ἀπέμηνε, καὶ οἱ συνωμῶται ἀξίας ὑπέχον δίκας.

λδ'. Ὁ δὲ Κόμμοδος θύσας τε τῇ θεῷ, καὶ χαιεῖν ὁμολογήσας, τῷ ἑορτῶν ἐπέβλεπε, παρέμπεσε τε τῷ θεῷ χαίρων. καὶ σωτήρια τῷ βασιλείῳ ἐδίδμουν.

μὲν τῆς ἐορτῆς ἐπανηγυρίζει. θρησκύουσιν δὲ μάλιστα τὴν θεὸν τὴνδε Ρωμαῖοι ἐξ αἰτίας τοιαύτης, ὡς ἰσοεία παρελήφμεν, ἥς ἐπιμνησθῆναι ἔδοξε, διὰ τὴν παρ' Ἑλλήνων τισὶν ἀγνωσίαν.

λδ'. Αὐτὸ μὲν τὸ ἀγαλμασθιοπέιες, ὡς λέγουσιν· ἔτε δ' ὅτι ὕλῳ, ἔτε τεχνήσῃ ὅς τις ἐποίησεν ἐγνωσκόρον, ἐλὲ φανερὸν χειρὸς ἀνθρωπίνης. τῷτο δ' ὅτι πάσαι μὲν ἐξ ἑρανῶ κατενεχθῆναι λόγῳ· ἢς τινα δ' Φρυγίας χῶρον· Πέσσινες δ' ὄνομα αὐτῶν. δ' δὲ προσηγείαν λαβὲν δ' τόπον, ἐκ δ' Πέσσινος δ' ἀγάλμασθιο· ἐξ ἑρανῶ, καὶ πρῶτον ἐκῆσε ὀφθιῶσαι. ὡς δὲ παρ' ἐτέροις εὐρεθῆναι, Ἰλῳ τῷ Φρυγί καὶ Ταντάλῳ τῷ Λυδῷ πόλεμον ἐκῆσθαι λέγουσιν, οἱ μὲν περὶ ὀδῶν, οἱ δ' περὶ τῆς Γανυμήδους ἀρπαγῆς. ἰσορρόπε δ' ἐπὶ πολὺ δ' μάχης γηρομύνης, ἐκατέρωθεν πεσεῖν ἱκανὸς, καὶ τὴν συμφορὰν ὄνομα δῶναι τῷ χωρίῳ. ἐνθα καὶ τῆς Γανυμήδους ἀρπαδένια, ἀφανῆ γινέσθαι λόγῳ, ἀνδελφόνων αὐτὸν δ' ἀδελφῶ καὶ δ' ἑρασῶ. ἀφανῆς δὲ γηρομύνης δ' σώμασθιο, ἐκθεαδῶναι τὸ πᾶσθιο δ' μερακίς ἐς μῦθον, καὶ τὴν Διὸς ἀρπαγὴν. ἐν δὲ τῷ περιηγημένῳ Πρωτινῆι, πᾶ

te diem lætabundus celebrabat. Quæ autem ratio sit, cur huic deæ tantum honorem Romani habeant, non alienum videtur, quantum ex historia accepimus, commemorare: præsertim cum ea res plerisque Græcorum ignota esse videatur.

XXXV. Ipsum igitur simulachrum cœlitus, ut aiunt, demissum, neque quæ sit materiâ, nec à quo fabricatum artifice satis constat, neque planè hominum manibus creditur factum. Hoc igitur decidisse cœlitus ferunt in quendam Phrygiæ agrum, cui nomen Pessinuntii, à casu ejus simulachri, factum putant: ibi enim à principio comparuisse. Licet apud alios comperiam, pugnam illic Ilum Phryga Tantulumque Lydum inter se conseruisse, sive de via ortam, sive potius ob raptum Ganymedis. Cumque diu æquis viribus decertatum foret, ac permulti utrinque cecidissent, nomen ex ea clade loco esse impositum. Hic etiam fama fert Ganymedem, ipsum trahentibus in diversa germani atque amatoris manibus, vitâ esse orbatum, sublatumque è medio, pro calamitatis solatio, relatâ ad Jovem raptorem fabulâ, divinis fuisse honoribus affectum. In hoc, quem diximus

ximus, Pessinunte Phryges olim Orgia colebant, ad ipsum fluvium Gallum, à quo etiam evirati Deæ sacerdotes, cognominantur. Sed ubi res Romana crevit, responso accepto mansurum imperium, atque ad summam auctum iri, si Pessinuntiam Deam ad se transferrent: missi in Phrygiam legati sunt, petitum Deæ simulachrum. Quod quidem facile concessum est, con sanguineos se dictitantibus, atque oriundos ab Ænea Phryge. Cum itaque navigio devesctum simulachrum ad ipsas Tyberis fauces apulisset, quibus tum Romani vice portuum utebantur, confestim divinâ quâdam vi navigium substitit, neque ullis Romani populi certatim trahentis moveri viribus potuit, donec Vestalis sacerdos adefset. Ea cum virginitatem perpetuò servandam polluisse falsò argueretur, damnationem metuens, supplex petiit à populo ut iudicium de se Deæ Pessinuntiae committerent: quo impetrato, zonam recinxit, *eamque prora iniecit*, clarè precata, ut si intemeratam se esse, ac virginem Dea sciret, navim progredi juberet. Quæ ubi dixit, statim alligatam zonam manu ducta navis sequi cœpit. Ita sunt pariter Romani mani-

λαι μὲν Φρύγες ὠργιάζον ἐπὶ τῷ ποταμῷ Γάλλῳ παρὰ ῥέοντι, ἀφ' ἧς ἔτι ἐπωνυμίαν φέρουσιν οἱ τῇ θεῷ τομίαι ἱερωμένοι. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίων πύξιο τὰ πρὸ γυμνάσια, φασὶν αὐτοῖς χρηθιῶναι, μενεῖν τε τινὲ ἀρχῶν καὶ εἰς μέγα περὶ χωρήσειν, εἰ τινὲ Περσινυντίαν θεὸν μεταγάγοιεν ὡς αὐτὲς. πέμψαντες δὲ πρέσβεις εἰς Φρύγας, τὸ ἀγαλμα ἤτεον. ἐτυχον δὲ ῥαδίως, συγχύσαντες περὶ ἀλλομένοι, καὶ τὸ ἀπὸ Αἰνείας τὸ Φρυγὸς εἰς αὐτὲς διαδοχῶν καὶ ἀλέγοντες. κομιθεὶν δὲ ἐπὶ νεῷς τὸ ἀγαλμα, καὶ ἡρόδοτον ἐν ταῖς τῷ Θύμριδῳ ἐκδοαῖς (ταῦταις γὰρ ἀπὸ λιμένων ἐχρῶτο Ῥωμαῖοι) ἔστησε θεὰ δύναμει τὸ σκάφος. ἐπιπολὺ δὲ πανδημὴ ἦν Ῥωμαίων τινὲ ναυῶν ἐφελκόντων, ἀντεχέσης τῆς ἰλῦς, καὶ πρότερον ἢ ναῦς ἀνέδραμε, πρὶν ἢ τινὲ ἱερῶν ἐνεχθῶναι τὸ θεῶν, ἡλὶς τὸ Ἑστίας ἦν. ταῦτις ἔδει παρθε-νεύεσθαι, αἰτίαν δὲ διαφθορῆς αἰχρὸν ὡς μέλλουσα δὲ κριθίσεσθαι, ἰκελεύει τὸ δῆμον ἐπιτρέψαι τῇ Περσινυντίᾳ θεῷ τὸ κρίσιν. καὶ λυσάμενη τὸ ζῶντι, ἐπαφῆκε τῇ πρώτῃ τὸ νεῷ, προσευξάμενη, εἰ παρθένη εἴη καὶ ἀγνή, πεσῆναι τὸ σκάφος. ῥαδίως δὲ τὸ ζῶντος ἐξηρημάκης, ἢ ναῦς ἡκα-
λέθη.

ἀέθισεν· ὁμῶς δὲ τὸ ἐναργὲς τῆς
θεῆς, καὶ τὸ σεμνὸν τῆς παρθένου
Ῥωμαίων ἐθαύμασαν. τοσαῦτα
μὲν δὴ τῆς Περσινυλίας θεῆς φιλο-
τιμότερον ἰσχυρότερον, ἐκ ἀχαριν
ἔχοντα γινώσκιν τοῖς τὰ Ῥωμαί-
ων ἐκ ἀκριβοῦσιν.

λς'. Ο δὲ Κόμμοδ' Ὁ, ἐκφυ-
γὼν τὴν Μαιτρὴν ἐπεκλήθη,
πλεονί τε περὶ αὐτὸν ἐχρήτο
φροῦ, καὶ πανίως τοῖς δήμοις
ἐπεφαίνετο, τὰ πλεῖστα ἐν περ-
σείοις καὶ τοῖς ἀπωτέρω τῆς πό-
λεως βασιλικαῖς κτήμασι δια-
τείνων, καὶ αὐτὸν δικαστείων ἀ-
πέργων, καὶ βασιλικῶν πρῶτων.
σωθέν δὲ κατ' ἐκείνο καιρὸς λοι-
μώδη νόσον κατὰρχεν τὴν Ἰτα-
λίαν· μάστις δὲ τὸ πᾶν τῇ
Ῥωμαίων πόλει ἤκμασεν, ἅτε
πολυανθρώπων τε ἔση καὶ τὰς παν-
ταχόθεν ὑποδεχομένη. πολλή
τέ τις φθορὰ ἐγέρθη ὑποζυγίων
ἅμα καὶ ἀνθρώπων. τότε ὁ Κόμ-
μοδ' Ὁ, συμβουλευσάντων αὐτῷ
τινῶν ἰατρῶν, εἰς τὴν Λαυρένιον ἀ-
νεχώρησεν. εὐψυχέστερον γὰρ τὸ
χωρεῖν καὶ μεγίστοις κατὰσκιον
διαφνηρόεσι ἄλσεσιν (ὅθεν καὶ τὸ
ὄνομα τῷ χωρίῳ) σωτήριον ἔει-
δκει, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀέρος φθορὰν
αὐτέχην ἐλέγξει, εὐωδία τε τῆς
τῶν διαφνηνῶν ποφορᾶς καὶ τῆς τῆς δέν-
δρων ἡδύας σκιᾶς. ἀλλὰ καὶ οἱ κατ'

festam numinis divinitatem,
atque innocentiam virginis
admirati. Sed hæc hæcenus
de Pessinuntia Dea, proli-
xius etiam fortasse quam de-
cui, haud insuavem tamen
scientiam allatura iis, qui
res Romanas minus cognitæ
habeant.

XXXVI. Commodus au-
tem, evitatis Materni insidiis,
majore se custodiâ munie-
bat, rarus prodire in pub-
licum, plerumque temporis
in suburbanis, aut in prin-
cipalibus prædiis procul ab
urbe consumere, abstinere
prorsus ab jurisdictione, om-
nique actu imperatorio. Per
idem tempus accidit, ut
ingens Italiam quidem uni-
versam pestilentia occuparet:
sed in civitatem Romanam
vehementius tamen sæviret,
utpote quæ & per se po-
pulo abundaret, & adve-
nas toto orbe confluentes
exciperet. Quare magna ju-
mentorum atque hominum
strages confecuta. Tum
Commodus (ita scilicet qui-
dam medicinæ periti per-
suaferant) Laurentum se-
cessit, quod frigidior ea re-
gio sit, sylvisque è lauro
permultis opaca, à quo e-
tiam regioni inditum no-
men. Valere enim pluri-
mum aiebant ad aeris evi-
tandam contagionem, cum
odores laurorum, tum ipsa-
rum

rum amoenitatem umbrarum. Quocirca in ipsa quoque urbe, de medicorum sententia, plerique unguentis suavissimis nares atque aures opplebant, suffituque & odoramentis assidue utebantur, quod meatus sensuum (ut quidam dicunt,) odoribus illis occupati, neque admittant aera tabificum, & si maximè admitterint, tamen cum majore quasi vi longe superari. Cæterum nihil secius morbus ingravescere, hominesque passim & pecora inter homines agitantia interire.

XXXVII. Sed & fames eodem tempore civitatem oppresserat, hac de causa. Cleander erat quidam, Phryx genere, ex ea nota hominum, qui publicè per præconem veneunt. Hic cum in domum imperatoriam servitio esset traditus, & cum ipso Commodò accrevisset, eò scilicet honoris atque auctoritatis provectus est, ut & corporis custodiam, & cubiculi curam, præterea militum præfecturam solus obtineret. Cæterum divitiæ ac luxus, etiam illum ad imperii spem instigabant. Quocirca grandi coacta pecuniâ plurimum frumenti coëmit. Id autem occlusum habebat, sperans sibi Romani populi, atque exerci-

τὴν πόλιν, κελεύοντων ἡμῶν ἰατρῶν, μύρε ἐνωδες αὐτοῦ τὰς τε ὀσφρήσεις καὶ τὰ ὠτα ἐν ἐπιμύρμασι, θυμιάμασι τε καὶ ἀρώμασι συναχῶς ἐχρῶντο· φασκόντων τινῶν, ὅτι ἐνωδίαν φθάσασαν ἐμπιμπλάναι τὸς πόρους ἡμῶν αἰσθήσεων, καὶ κωλύειν διέχεσθαι τὸ φθινώδες τῶν αἰρῶν, ἢ, εἰ καὶ τι περιεμπέσοι, κατεργάζεσθαι δύναμει κρείττω. πλὴν ἐδὲν ἥτιον ἢ νόσος ἐπιπλεῖσον ἡκμασε, πολλῆς ἀνθρώπων θορότης ἡρωικῆς, πάντων τε ζώων τοῖς ἀνθρώποις συνοίκων.

λζ'. Ὑπέχε δὲ κατ' αὐτὸ καὶ λιμὸς τῇ πόλιν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Κλέανδρος τις ὢν, τῷ μὲν γένει Φρυξ, ἡμῶν δημοσίᾳ εἰσδοτῶν ὑπὸ κήρυκι πωρούμενος, οἰκίτης δὲ βασιλικῆς ἡρώων, συναυξήσεως τε τῷ Κομ. μόνῳ, εἰς τοσούτον ὑπὸ αὐτοῦ τιμῆς καὶ ἐξουσίας προήχθη, ὥς τῷ τε τῆς σώματι φρεσὶν, καὶ τῷ τοῦ θαλάμου ἐξουσίαν, τήν τε ἡμῶν στρατῶν ἀρχὴν ἐν χειρὶ εἶναι· ὑπὸ δὲ πλείτε καὶ τρυφῆς ἀνεπέσθη καὶ πρὸς βασιλείας ἐπιθυμίαν. ἀθροίζων δὲ χρήματα, καὶ σίτε πλείστον συναυξήσας καὶ ἀποκλείων, ἡλωπίζετο περισσάαδαι τὸν τε δῆμον καὶ τὸ στρατόπεδον, εἰ πρῶτον ἐν ἀπείνῃ ἡμῶν ἐπιτη-

δείων

ἔχων κατασῆσας, ἐπιδόσεσι
καμπραῖς, ἀλόντας πῶδῳ τῇ
χρηάδης παραγάγοιτο. μέ-
γιστον δὲ γυμνάσιον καλῶς κω-
δῶσας λυτὸν δημόσιον ἀνῆκεν
αὐτοῖς. ὃ μὲν ἔν ἔτῳ τῷ δῆμον ἐ-
δελέαζεν.

λη. Οἱ δὲ Ρωμαῖοι, ἀπεχθῶς
ἐχόντες πρὸς αὐτὸν, καὶ τῷ θειῶν
τάς αἰτίας εἰς ἐκείνον ἀναφέρον-
τες, μισθύντες αὐτῷ τὸ ἀκόρεστον τῷ
τῷ πλάτῃ ἐπιθυμίας, τὰ μὲν πρῶ-
τα ἐν θεάτροις σωμασμάχοι κα-
τὰ πλήθιν, κακῶς ἡγούμενον καὶ
τῷ τελευτάῳ, διαγωνίσθαι ἐν
πρασείῳ τῷ Κομμόδῳ, ἐπελ-
θόντες πανδημῆς ἐβόων, καὶ τῷ
Κλέανδρον εἰς θάνατον ἤταν. τα-
ραχῆς δ' ἔσσης περὶ τὸ πρᾶσιον,
ὅτε τε Κομμόδῳ ἐν τοῖς ἀνακε-
χωρηκόσι τόποις ἡδοναῖς χολά-
ζοντο, ἀγνοοῦντες τε τὰ θρυλ-
λήματα, ἐπέπερ ὁ Κλέανδρος
ἀγέλλεσθαι τε σφύ πρᾶσιον, ὡς
ἐκώλυεν αὐτῷ, ἀρνησίως δὲ
πρὸς δοκῶντο τῷ δῆμῳ, ἐπιφαί-
νοντο ὡπλισμένοι, κελεύσαντο
τῷ Κλέανδρον. πάντες δὲ οἱ βασι-
λεῖοι ἰωπῆς, τίς τε ἐντυγχά-
νοντας ἐβαλλον καὶ ἐτίτρωσκον.
ὁ δὲ δῆμος ἐδὲ ἀντιστῆναι οὐκ
τε ἦν, ἀνοπλοὶ πρὸς ὡπλισμένους,
καὶ περὶ πρὸς ἰωπῆς. τροπῆς
τῷ ἡμιόκῳ, ἐφρευγον εἰς τὸ πύλιν. ἐφθάρειο δὲ ὁ δῆμος ἐ μόνον

tūs voluntates adjuncturum,
si prius rerum necessaria-
rum penuriā laborantes, ma-
gnis repente largitionibus
demereretur. Idem gymna-
sium quodque maximum ex-
ædificaverat, publicatis etiam
balneis, ut eo modo popu-
lum inescaret.

XXXVIII. At Romani
inensi jampridem, ac totius
causam pestilentiae in eum
conferentes, simul perosi ho-
minem divitiis inexplebilem,
prius quidem confertim per
theatra identidem traduce-
bant. Dein, agente in sub-
urbanis Commodo, repente
universi magnis clamoribus
concurrerunt, Cleandrum ad
necem deposcentes. Cum
autem suburbanum omne tu-
multu compleretur, & Com-
modus ipse in alto secessu
voluptatibus indulgeret, in-
scius quæ gererentur (nam
id Cleander caverat) repen-
te extra omnium expecta-
tionem armati equites prin-
cipis eruperunt, Cleandri
jussu proruentes obvium
quemque, ac vulnerantes. Ne-
que scilicet populus exci-
pere illorum impetum vale-
bat, inermis armatorum,
pedester equitum. Quare
fuga facta in urbem rejici-
untur: ibique permulti,
neque modò quos ferro mi-

lites conficiebant, neci dediti, sed quos etiam ipsi proculcaverunt equites; quique aut conferta turbâ, aut equitum incurſu conflictabantur. Igitur ad urbis portas sine ullo impedimento *equites* persecuti, magnam populi partem interfecerunt. Qui autem in urbe remanserant, calamitate suorum intellectâ, clausis domibus, cum in tecta & culmina evassissent, lapidibus tegulisque equites desuper incessebant. Itaque statim conversa fortuna est, nullo manibus decertare aucto, sed omni multitudine desuper quasi ex tuto dimicante. Quocirca faucii [magna pars] cum tolerare jam ulterius nequirent, terga fugæ mandârunt. Multi itaque cadebant crebro telorum jactu: multi equis excutiebantur, inter devolutos lapides fallente vestigio lapſantibus. Sed & pedites, qui in urbe stationes habebant, populo suppetias adversus invisos sibi equites raptim tulerunt.

XXXIX. Itaque cum civile bellum esset, nemo tamen quæ gererentur nunciare Commodò audebat,

αἰτίας. ἢ δὲ πρεσβυτάτη τῇ Κομμόδου ἀδελφῶν (Φαδύλλα ἦν ὄνομα

βαλλόμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ἐδὲ παλιέμενος ὑπὸ τῶν ἱππῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν πλεόντων ἀνέμενον καὶ ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐπάλ-
ληλοι πίπτοντες, πολλοὶ ἀπὸ
λοντο. μέχρι μὲν ἐν τῇ πρώτῃ
πυλῶν, ἀκωλύτως οἱ ἱππεῖς δι-
ώκοντες τὰς ἐμπύπνοντας ἀφαιδῶς
ἀνῆλθον· ἐπεὶ δὲ οἱ ἐν τῇ πόλει
μείναντες, αἰδοῦμενοι τὸ κατελ-
θεῖν τὰς πόλεις, ἀποκλείσαντες τὰς θύ-
ρας οἰκῶν εἰσόδους, εἰς τὰς δωμα-
τίας ἀναβάντες, λίθοις καὶ κερ-
μοῖς ἐβαλλον τὰς ἱππεῖς. οἱ δὲ
ἐπαυχόντες, ἀπερ δειδόμενοι, ἐ-
λθόντες μὲν αὐτοῖς συσάδην μα-
χομένους, οἱ δὲ πλεόντες ἐξ ἀσ-
φαλῆς ἤδη βάλλοντες αὐτοὺς.
τίτρωσκόμενοι τοίνυν, καὶ μὴ
φύγοντες, εἰς πυλῶν ἐτρέποντο.
πολλοὶ δὲ αὐτῶν διεφθέρωντο
ὑπὸ τοῦ τῶν λίθων σπινθηροῦ βό-
λῃς· οἱ δὲ ἱπποὶ, κυλινδούμενοι
τοῖς λίθοις ἐπιβάνοντες, ἀλί-
θαινον, καὶ τὰς ἐπιβάτας ἀπωθύν-
το. πολλῶν δὲ ἐκατέρωθεν πι-
πτόντων, ἐπεβόηδεν τῶν δήμων
καὶ οἱ τῇ πόλει περὶ τοῦ στρα-
του, μίσαντες τὸν πόλεμον.

λθ'. Οὐδὲ πολεμεῖν ἐμφυ-
λίς, ἄλλος μὲν ἐδὲς ἀγρίλαι
τὰς περὶ τὸν Κομμόδου
ἐβόλετο, δέει τῆς Κλεάνδρου ἐξ-
ἰστορίας

ὄνομα αὐτῇ) εἰσδραμῖσα πρὸς
τὴ βασιλέα (ῥαδία δὲ ἡ εἰσοδῶ
αὐτῇ, καὶ ἀκώλυτος, ἄτε ἀδελφῇ)
λυσάμην τὰς τεύχας, ῥίψασά τε
εἰς τὴ γυνὴ ἐαυτῶν, ἐδὲν ἄλλ' ἢ
πένθος ῥῆμα δείξασα. σὺ μὲν,
ἔφη, ὦ βασιλεῦ, μὲν ὅτι ἐπὶ ἡσυ-
χία, τὴ περὶ τοῦ μὲν ἀγνοία, ἐ-
χάτω κατέστηκας κινδύνῳ. ἡ-
μεῖς δὲ τὸ σὸν γένος, ὅσον ἐ-
δέπω ἀπολλύμεθα. οἵ γε δὲ
σοι ὅ, τε δῆμος Ῥωμαίων, καὶ τὸ
πλῆθον τῶν στρατιωτικῶν αὖ δὲ
πρὸς μηδενὸς βαρβάρων πάσε-
σθαι περσεδοκῶμεν, ταῦτα δρω-
σιν ἡμεῖς οἱ οἰκίται καὶ ἐς μάλιστα
ἐνὶ πρῆτιστας, τί τις ἐχθρὸς ἔχεις.
Κλέανδρον ἐπὶ σὲ τὸν τε δῆμον
καὶ τὸ στρατιωτικὸν ὥπλισεν· ἐν
δὲ διαφύρε καὶ ἐναντίας γνώμης,
οἱ μὲν μισῶντες αὐτὸν, ὁ δὲ δῆμος,
οἱ δὲ σέργοντες, πᾶν τὸ ἰσχυρὸν
τάγμα, ἐν ὅστοις εἰσὶ, καὶ φθεί-
ρηντες ἀλλήλους ἐμφυλίου αἵμα-
τος τὴ Ῥώμην ἐπλήρωσαν. τὰ
δ' ἐκάλειρε τὴ πλήθος δεινὰ ἡμᾶς
περσλήψεν. εἰ μὴ τῶν ταχίστην
πρὸς τὴ θάνατον ἐκδώσεις πο-
νηρὸν οἰκίτην, ὑλέθρε τοσούτε
τοῖς μὲν αἰτίον ἦδη γεγυρότα,
ἡμῖν δὲ ἐσόμενον ὅσον ἐδέπω.

μ'. Τοιαῦτά τινα εἰπῶσα, ῥη-
ξαμένη τε τὴν ἐδῆτα, καὶ τὴ πα-
ρόντων τινὲς διαρρήσαντες τοῖς

metu Cleandri potentia. Do-
nec maxima natu soror, Fa-
dilla nomine, accurrens ad
imperatorem (quippe facilis
aditus forori) crinibus solu-
tis projecta humi, ac planē
in lugubrem habitum defor-
mata, Tu quidem, inquit,
ὦ Princeps, otium agitans,
& omnium quæ gerantur
ignarus, extremo in peri-
culo verfaris. Nos autem,
sanguis tuus, propemodum
occidimus. Actum de po-
pulo Romano, actum ma-
gna ex parte etiam de exer-
citu est: & quæ ne à bar-
baris quidem nos passuros
expectabamus, ea nobis do-
mestici faciunt: & in quos
maxima contulisti beneficia,
eos primos inimicos habes.
Cleander adversus te populum
& exercitum armavit: quo-
rum quidem alteris invisus est,
alteris charus: utrique tamen
in armis sunt, eademque inter
se patrant, & civili sanguine
Romam replent. Sed in nos
videlicet utriusque multitu-
dinis recidet calamitas, ni-
si tu quamprimum neci de-
dideris sceleratissimum famu-
lum, qui tantæ cladis illis
jam fuit, nobis mox futu-
rus est autor.

XL. Hæc loquens, vestem
scidit, multique item qui a-
derant, sumptâ de verbis
mulieris audaciâ, Commo-
dum territabant. Is expa-

vesfactus, cum jam non ut impendens, sed ut præsens periculum formidaret, acciri ad se Cleandrum properè jubet, nihil dum certi scientem, sed tamen aliquid suspectantem imperatori renunciatum. Accedenteinque ad se, imperat comprehendit, & caput ejus amputatum, contoque præfixum circumferri, voluptuosum scilicet atque optatum populo spectaculum præbiturus.

XLI. Ita enim id malum sedatum, atque utrinque diminutio dirempta. Siquidem milites, cum occisum viderent pro quo decertabant, iram quoque imperatoris formidabant, cui verba data, nihilque non factum contra illius sententiam compereant. Populus contra satisfactum sibi auctoris supplicio putabat. Sed & liberi Cleandri (binos enim virilis sexus habebat) & quotquot illius amici fuerant, ad unum omnes contrucidati: præterque per urbem cadauera, & contumeliosissime habita, postremo in cloacas abjecta. Hæc finis Cleandri fatum fuit, quasi in uno illo velut ambitiosius ostentaret natura (ut sic dixerim) humana, posse ex infimo loco ad supremum fastigium evelli hominem, atque erectum, dein rursus deprim-

τῆς ἀδελφῆς τῆ βασιλέως λεγοίς, ἣ Κόμμοδον ἐτάραξαν. ἐκπλαγαίς ἃ ἐκένθη τὸν τε ἐπικέμερον κίνδυνον ἔμελλοντα, ἀλλὰ παρὲν ἡδὴ φοβηθεὶς, μετὰ πέμπεται τὸν Κλεάνδρον, ἐδὲν μέντοι εἰδότες ἦν ἀπηγεσμένων, οἷόμηνον δὲ ἐλθόντα δ' αὐτὸν συλληφθῆναι κελεύει, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποσεμῶν, δόξατί τε ἐπιμήκει ἐγκαταστήσας, ἐκπέμπει τερπνὸν καὶ ποθεινὸν τῷ δήμῳ θέαμα.

μά. Ἐστὶ γὰρ ἔτι τὸ θένον, καὶ ἑκάτεροι πολεμῦντες ἐπαύσαντο· οἱ μὲν στρατιώται ἀνηρημένοι ἰδόντες, ὑπὲρ ἑὲ μάχοντο, δέει δὲ τῆ βασιλέως ὀρῆς (σωσίεσαν γὰρ ἐξήπατῆσαι καὶ τὰ δεσφέντα πρὸς γνώμην αὐτῶν τελομηνεῖν) ὃ δὲ δῆμος κεκόρεστο τιμωρίαν παρὰ τῶν τὰ θανά δεσφέντων ἐληφός. προσανείλον δὲ καὶ τὰς παῖδας τῆ Κλεάνδρου (δύο δὲ ἦσαν ἄρρενες αὐτῶν) πάντας τε ὅσους ἦδεσαν ἐκείνῳ φίλους, διεχρήσαντο· σύροντες τε τὰ σώματα καὶ πᾶσαν ὕβριν ἐνυβείσαντες, τέλος ἀελομένης εἰς τὰς ὀχετὰς ἔρριπτον φέροντες. τοιαῦτα μὲν δὴ τέλει Κλεάνδρος τε καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν ἐχρήσαντο, φιλοσιμησαμένης, ὥς ἂν τις εἴποι, ἣ ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν ἐνὶ δαίξαι

ὅτι ἐν τῇ ἐσχάτῃς ὑπελείπεται εἰς
το μέγιστον ὕψους ἀραι, καὶ πάλιν
τὸ ἀρδέντα ῥίψαι, ὀλίγη
καὶ ἀνέλπιστος δυνάμει τύχης
ροπή.

μβ'. Ο ὅ Κόμμοδος, δεδιὼς
μὴ τὸ δῆμὸν κίνησιν, μὴ τι καὶ
πρὸς αὐτὸ νεωτερίσειεν, ὁμῶς δὲ
παερρησάντων αὐτὸν τοῖς οἰκεί-
ων, κατελθὼν εἰς τὸ αἶθρον, μετ'
πάσης εὐφημίας τε καὶ θαυματο-
πῆς τὸ δῆμὸν ὑποδεχθεὶς, εἰς
τὴν βασιλείον ἐπανῆλθεν αὐ-
λὴν. περὶ αὐτοῦ δὲ τούτων κιν-
δυνῶν, ἀπίστως περισφέρετο πα-
σιν, ἀφελῶς τε φρονέων, καὶ πάλ-
σαις διαβολαῖς ῥαδίως πεισνύων,
μὴ δὲ τινα περισσέμενος τὴν λό-
γῳ ἀξίων· ἀλλὰ τῆς μὲν πρὸς τὰ
καλὰ σπουδῆς ἀπηγγέλλετο αὐτὸν,
ἐδεδύλωντο δὲ πᾶσαν αὐτὸς
τὴν ψυχὴν νύκτωρ τε καὶ μεθ'
ἡμέραν ἐπάλληλοι, καὶ ἀκόλα-
στοὶ σώματι ἡδοναί, καὶ σώφρων
μὲν πᾶς καὶ παιδείας καὶ μελει-
ως μεμνημένον, τὸ αὐτὸς ὡς ἐπί-
βουλος ἐδιώκετο.

μγ'. Γελοῖοι οἱ ὅ καὶ τοῖς αἰσχί-
ων ὑποκείται ἔχον αὐτὸν ὑπο-
χείριον. ἀρμάτων τε ἡνιοχίας
καὶ θηρίων ἐξ ἀντιστάσεως μάχας
ἐπαυδάζετο· τὸ μὲν κολάκων εἰς ἀν-
δρείας δόξαν αὐτὰ ὑμνάντων,
τὸ δὲ ἀπρεπέστερον μετιόντων· ἢ
βασιλεὺς σώφρωνι ἥρμωζεν.

bari quamlibet exiguo at-
que insperato fortunæ mo-
mento.

XLII. Ceterum Com-
modus, tametsi verebatur,
ne quid fortasse populus e-
tiam contra se novi molire-
tur, tamen suadentibus a-
micis in urbem reversus est,
ac laetis acclamationibus ma-
gnoque comitatu exceptus,
in aulam principalem se con-
tulit. Enimvero ex illo; tor-
aditis jam periculis, coepit
nulli satis confidere: sed oc-
cidere hunc atque illum,
nulli non calumniæ fidem ac-
commodans. Ad hæc, nemi-
nem, cui virtus ulla esset,
amicum sibi adjugebat, sed
à cunctis æquè rectis studiis
animum avocaverat. Quippe
quem die nocteque aliæ ex
aliis effrenæ corporis volup-
tates gravissimo servitio pre-
mebant, neminemque non
ab limine velut insidiatorem
submovebat, quemcunque aut
probitas, aut disciplina ulla
etiam mediocris illustraret.

XLIII. Scurræ vero, &
qui turpissima quæque re-
præsentabant, quasi addictum
sibi habebant. Aurigando e-
tiam, bestiisque conficiendis
supra modum exercebatur:
ob quæ studia adulatores e-
um fortitudinis gloriâ cele-
brabant: quare illa minus de-
core tractabat, quam mo-
desto principi conveniebat.

XLIV. Ex-

XLIV. Existere ea tempestate etiam quædam in cælo prodigia. Stellæ enim per diem perpetuò apparuerunt, quædamque ex iis in longum productæ, medio quasi aere suspensæ videbantur. Præterea animalia omne genus, minimè suam naturam servantia, cum figurâ corporis prodigiosâ, tum membris haudquaquam congruentibus edebantur. Maximum autem nefas cum in præsens dolorem attulit, tum in futurum pessimo augurio universos conterruit. Nam cum neque imbres ulli, neque nubes, tantumque exiguus terræ motus antecessisset, seu nocturni casu fulminis, sive igni aliquo in ipso terrarum motu velut extrito, totum de improviso Pacis templum consumptum incendio est: quod unum scilicet opus cunctorum totâ urbe maximum fuit atque pulcherrimum: idem templorum omnium opulentissimum, egregièque munitum, multoque ornatum auro & argento. Quippe universi ferme suas illuc divitias quasi in thesaurum congerebant: ideoque per noctem debacchatus ignis, multos ex opulentis egenos reddidit. Quapropter communem quidem jacturam publicè omnes, suam autem quisque privatim deplorabant.

μδ'. Εγγύοντο δέ τινες καὶ ἐκείνο καιρῷ καὶ διοσημίαι. ἀσέρες γὰρ ἡμέτεροι συνεχθῶς ἐβλέποντο, ἑτεροί τε εἰς μῆκτον κεχαλασμένοι, ὡς ἐν μέσῳ ἀέρι κρέμασθαι δοκῶν ζῶα τε παντοῖα, καὶ τῶν αὐτῶν φύσιν μὴ τηρεῖν, καὶ ἡμασί τε ἀλλοδαποῖς καὶ μέρεσι σώμασιν ἀναρμόοις, πολλάκις ἀπεκύνθη. μέγιστον δὲ δεινὸν καὶ τὸν παρὲντα καιρὸν ἐλύπησε, καὶ πρὸς τὸ μέλλον οἰωνίσματι καὶ φάσει συμβόλῳ χρωμένους πάντας ἐτάραξεν. ἔτε γὰρ ὁμοῦ προὔπαρξαισιν, ἔτε νεφῶν ἀδροιδέντων, σεισμὸς δὲ ὀλίγη προχυσμένη γῆς, εἴτε σκηπτεῦς νύκτωρ κατενεχθέντι, εἴτε καὶ πυρὸς ποδὲν ἐκ τῆς σεισμῆς διαρρύνεσθαι, πᾶν τὸ τῆς Εἰρήνης τέλει κατεφλέχθη, μέγιστον καὶ κάλιστον γλυκύμυρον ᾧ ἐν τῇ πόλει ἔργον. πλεσιώτατον δὲ ἦν πάντων ἱερῶν δι' ἀσφάλειαν, ἀναθήμασι κεκοσμημένων χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ. ἕκαστος δὲ εἶχεν, ἐκείσε ἐδησαμένης. ἀλλὰ τὸ πῦρ ἐν τῇς νυκτός, πολλὰς ἐκ πλεσίων πένητας ἐποίησεν. ὁ δὲν ὠλοφύροντο κοινῇ μὴ πάντες τὰ δημόσια, ἕκαστος δὲ τὰ ἴδια αὐτῷ.

μέ. Κα.

μέ. Καταφλέξαν ὃ τὸ πῦρ
τόν τε νεών καὶ πάντα τὰ θεῖο-
λον, ἐπενεμήθη καὶ τὰ πλεῖστα τὰ
πόλεως καὶ κάλλιπα ἔργα. ὅτε
καὶ τὰς Ἑστίας τὴν νεὴν καταφλέχθην-
τος ὑπὸ τῶν πυρῶν, γυμνωθὲν ὤ-
φθη τὸ τὴν Παλλάδιον ἀγαλμα, ὃ
σέβασί τε καὶ κρύπτεισι Ρωμαῖοι,
κοιμηθὲν ὑπὸ Τροίας, (ὡς λόγος)
ὅτε πρῶτον καὶ μὴ τὴν Ἰλίαν εἰς
Ἰταλίαν ἀφίξιν, εἶδον οἱ καθ'
ἡμᾶς ἄνθρωποι. ἀρπάσασθαι γὰρ τὸ
ἀγαλμα αἱ τὰς Ἑστίας ἱερεῖαι παρ-
θένοι, διὰ μέσης τῆς ἑστῆς ὁδοῦ εἰς τὴν
βασιλείαν ἀλλήλων μετεκόμισαν.
καταφλέχθη ὃ καὶ πλεῖστα ἄλλα
τὰ πόλεως μέρη κάλλιπα. ἱκανῶν
τε ἡμερῶν πάντα ἐπὶ τὸ πῦρ ἐ-
πεσόκετο, εἰδὲ πρῶτον ἐπαύ-
σατο πρὶν ἢ καταφλέχθηντες ὁμι-
λῶντες ἐπέσχεον αὐτῶν τὴν ὀρμύην.

μέ. Οθεν καὶ τὸ πᾶν ἔργον
ἐξετελέσθη, πεισδόντων κατ' ἐ-
κείνο καιρὸν τὴν τότε ἀνθρώπων,
ὅτι γνώμη θεῶν καὶ δυνάμει ἡρ-
ξατό τε τὸ πῦρ καὶ ἐπαύσατο.
σωσε δ' ἅλλον ὃν δέ τινες ἐκ τῶν κα-
τεληφότων, πολέμων σημεῖον
εἶναι τὴν νεὴν τὴν Εἰρηνῆς ἀπα-
λῆαν. τὰ γὰρ ἀκολυθίσαντα
(ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς ἐρῶμεν) ἐκ τῆς
ἀποδόσεως τὴν προεπάρχεσαν φή-
μην ἐπώσατο. πολλῶν δὲ καὶ
δηνῶν σώματι κατεληφότων

XLV. Sed ubi templum
omne consumtum ignibus
est, totiusque ejus ambitus,
plurima quodque & pulcher-
rima urbis ædificia conflag-
raverunt. Inter quæ etiam
Vestæ templum, sic ut Pal-
ladium quoque conspiceretur:
quod in primis colunt, atque in arcano habent
Romani, Trojâ (ut perhi-
bent) avectum, ac tum pri-
mum postquam in Italiam
devenit, conspectum ab ho-
minibus nostræ ætatis. Quippe
raptum id Vestales virgines
mediâ Sacrâ viâ in aulam im-
peratoris transfulerunt. Mul-
tæ præterea aliæ pulcherri-
mæque urbis partes combus-
tæ: plurimosque dies per-
vagatum incendium, non pri-
us sedatum est, quam repenti-
nis imbribus extingueretur.

XLVI. Itaque totam rem
Diis imputabant ejus ætatis
mortales, quorum scilicet vo-
luntate & inchoasse incendi-
um, & defisse arbitraban-
tur: ac portendi bella, quæ
sunt deinceps infecuta, con-
sumto Pacis templo, inter-
pretabantur. Quam deinceps
famam rerum eventus, [ut
postea dicemus] comproba-
vit. Enimvero plurimis
maximisque incommoditati-
bus laborante civitate, non
jam, uti antea, multitudo
benevolè Commodum aspi-
cere

cere, sed referre omnes ejus calamitatis causam in illius injustis actus, & reliqua vitæ crimina. Siquidem neque latebant populum scelera hominis, neque latere ipse volebat: sed quæ domi non sine infamia patrabantur, ea etiam in publicum ostentare haud verebatur: eoque vecordiae perulantiaque processit, ut paternum primò cognomen repudiaret, ac pro Commodo Marci filio, Herculem se Jovis filium jussit appellari: depositoque principum Romanorum cultu, leonis pellem substerneret, manique clavam gestaret, simul purpureas sibi atque auro intextas vestes circumdaret, non sine omnium irrifione: quippe eodem schemate & foeminarum luxum, & heroum virtutem repræsentabat. Talem se videlicet quotidie præstabat. Idemque mensum nomina demutavit, ac pro vetustis appellationibus, novas de suis cognominibus imposuit, quorum ad Herculem pleraque, tanquam scilicet ad fortissimum, referebantur. Quin statuas quoque sibi totâ urbe poni jussit, inque iis unam pro curia, quæ arcum contenderet; ut etiam imagines

τὴν πόλιν, ἐκείτι ὁ Ρωμαίων δῆμοϛ μετ' εὐνοίας τ' Κομμαδὸν ἐπέβλεπεν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας τ' ἐπαλλήλων συμφορῶν εἰς τὰς ἐκείνους ἀκείτους φόνους, καὶ τὰ λοιπὰ τῶ βίῃ ἀνέφερεν ἀμαρτήματα. ἐδὲ γὰρ ἐλάνθανε τὰ πρᾶτ' ὁμῶς πάντας, ἀλλ' ἐδὲ αὐτὸς λάνθανεν ἠθέλεν. ἃ δὲ πρᾶτ' ὄντων οἴκοι διεβόλλετο, ταῦτα καὶ δημοσίᾳ δαΐσαι ἐτόλμησεν· εἰς τοσούτον τε μανίας καὶ παρηνίας πρὸς χάρισεν, ὥς πρῶτον μὲν τῶ πατρῶον προσηγορίαν παραιτήσασθαι, ἀντὶ δὲ Κομμῶδος καὶ Μάρκου υἱῶ, Ἡρακλέα τε καὶ Διδὸς υἱὸν αὐτὸν κέλεύσας καλεῖσθαι. ἀποδυσάμενός τε τὸ Ρωμαίων καὶ βασιλείον χάριμα λεοντῶν ὑπερῶννυτο, καὶ ῥόπαλον μὲν χεῖρας φέρειν· ἀμφιέννύτό τε ἀλευργεῖς καὶ χρυσοῦφεις ἐδῆτας, ὥς ἔῃ καταγέλασον αὐτὸν, καὶ ὑφ' ἐνὶ χάριμα θηλειῶν, πολυτέλειαν καὶ ἡρώων ἰσχύϊ μιμνέμενον. τοιοῦτον μὲν δὴ περιῶν ἐφαίνετο. ἠλλαξε δὲ καὶ τ' ἐνιαυσιαίων μηνῶν τὰ ὀνόματα, ὅσα μὲν ἀρχαῖα καταλύσας, πάντας δὲ ταῖς ἐαυτοῦ προσηγορίαις ὀνομάσας, ὧν αἱ πλεῖσαι εἰς Ἡρακλέα δῆθεν, ὥς ἀνδρεότατον, ἀνέφεροντο. ἐσησε δὲ

καὶ ἀνδριάντας αὐτῶ καὶ πᾶσαν τ' πόλιν· ἀλλὰ μὲν καὶ ἀντι-

καὶ τὸ συγκλήτε σωμαδρίε τό-
ξον διηγκυλημύον· ἐβέλετο γὰρ
ἀλλ' καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶ φόβον
ἀπειλῆν. Τὸν μὲν ἔν' ἀνδριάντῃ
καὶ ἐκείνους τελευτὴν καθελεῖ-
σα ἡ σύγκλητος, Ελευθερίας
εἰκόνα ἰδρύσατο.

μζ'. Ο δὲ Κόμμοδος μὴκέ-
τι κατέχων ἑαυτῷ, δημοσίᾳ θε-
ας ἐπετέλεσεν, ὑποχόμενος τὰ
τε θειὰ πάντα ἰδίᾳ χειρὶ
κατακτενεῖν, καὶ τοῖς ἀνδρείοτά-
τοις ἢ νεανίων μονομαχίῃσιν·
διαδραμάσας δὲ τῆς φήμης,
σωμάδεον ἔκ τε τῆς Ἰταλίας
πάσης καὶ τῶν ὁρίων ἐθνῶν, θεα-
τόμενοι δ' αὖ μὴ πρότερον μήτε ἐ-
ωράκεισαν, μήτε ἠκηλόεισαν. καὶ
γὰρ διηγέλλετο αὐτῷ τῆς χει-
ρὸς τὸ εὖσυχον, καὶ ὅτι ἔμελλεν
αὐτῷ ἀκοντίζοντι καὶ τοξεύοντι
μὴ πλῆκειν. σωῆσαν δὲ πα-
ιδεύοντες αὐτὸν Παρθυαίων οἱ
τοξικῶς ἀκριβεῖς, καὶ Μαυρου-
σίων, οἱ ἀκοντίζοντες ἀεισοί, ἕως
πάντας εὐχεΐα ὑπερέβαλλεν.
ἐπεὶ δ' ἐκατέλαβον αἱ τῆς θεας
ἡμέραι, τὸ μὲν ἀμφιδέατρον πε-
πλήρωτο· τῷ δὲ Κομμόδῳ περί-
δρομος κύκλῳ κατεσκάδατο, ὥς
μὴ συσάβῃ τοῖς θηείοις μα-
χόμενος. κινδυνεύοι, ἄνωθεν δ'
καὶ ἐξ ἀσφαλῶς ἀκοντίζων, εὐ-
τοξίας, μᾶλλον ἢ ἀνδρείας πα-

ipsæ terrores atque minas
præ se ferrent, Quam de-
in tamen senatus post illi-
us obitum sustulit, proque
ea Libertatis imaginem re-
posuit.

XLVII. Commodus au-
tem cum temperare jam si-
bi ultra non posset, publi-
cè spectacula edere profes-
sus, omnes se suâ manu
feras occisurum pollicebatur,
et cum fortissimis quibusque
juvenum singulari certami-
ne depugnaturum. Ea cum
rumoribus celebrarentur, con-
currebant ex Italia omni ac
finitimis gentibus universi ad
id spectaculum, quod nec
antea oculis usurpaverant,
neque unquam fando audi-
verant. Siquidem ita esse
certa manus illius dicebatur,
ut quodcunque destina-
ret, jaculo sagittæ contingeret. Erant-
que cum illo assidue Partho-
rum lectissimi sagittarii, ac
Numidæ præstantissimi jacula-
tores, quos ille tamen omnes
longè artificio superabat. U-
bi autem spectaculi dies ad-
fuit, pleno amphitheatro ex-
ædificatus Commodò peridro-
mus fuerat, per quem de-
currere in orbem posset, ne
commisus cum bestiis pu-
gnans periclitaretur, sed su-
perne ac de tuto loco tela
jaciendo, jaculandi potius
F sci.

Scientiam quàm fortitudinem ostentaret. Cervos igitur & damas, item cornigera alia præter tauros, currens pariter ipse, atque insequens impetebat, ac præventâ fugâ certissimis ictibus prosternebat. Leones vero & pantheras, aliaque id genus nobilissima animalia, currens in orbem supernè jaculis confodiebat: sic ut nec telum quisquam secundum, nec vulnus viderit nisi lethiferum. Nam ut primum se fera concitaverat, statim illam vel in fronte, vel in corde sauciabat, nullo præterea usus scopo, neque ad aliam corporis partem telo destinato, sic ut pariter cum vulnere ipso conficeretur. Cæterum bestię conquirebantur undique, ac tum primum vidimus, quæ antea in picturis mirabamur. Quippe ex India, Æthiopiaque, itemque à meridie & à septentrionibus quicquid incognitum prioribus seculis fuerat, confecit ille pariter, atque ostendit, nullo non obstupefacto, tam certâ illâ manu, tamque nusquam telis aberrantibus. Idem aliquando sagittas lunatæ cuspidis in Maurusias struthos intorquebat, quæ & pedum celeritate, & alarum quasi velis ocyssimè ferebantur, sic ut summum contingeret collum, atque ita capita amputaret, ut exsectis

ρέχοιτο δ' ἔτιν. ἐλάφους μὲν καὶ δόρυ καδάσας, ὅσα τε κερασφόρα, πλὴν ταύρων, σωθέντων αὐτοῖς, καὶ καλὰ διώκων ἔβασε, φθάνων τε αὐτῶν ἢ δρόμον, καὶ πληγαῖς καίριοις ἀναιρῶν. λέοντας δὲ καὶ παρδάλεις, ὅσα τε ζῶα θηροῦντα φειδέων ἀνωθεν κατηκρόνιζεν. ἐδὲ τις εἶδεν ἀκόντιον δαΐτερον, ἐδὲ τραῦμα ἄλλο, πλὴν τοῦ θανάτηφόρου. ἅμα γὰρ τῇ τῷ ζῳῷ ὁρμῇ, κατὰ τε μετώπῃ ἢ καρδίᾳς ἔφερε τινὶ πληγὴν. καὶ ἐδέσποσε σκοπὸν ἄλλον ἔχεν, ἐδὲ ἐπ' ἄλλο μέγῃ ἤλθε τὸ ἀκόντιον τοῦ σώματι, ὥς μὴ ἅμα τε τρωῖσαι καὶ φονεῦσαι. τὰ δὲ πανθαχόθεν ζῶα ἠθροίζετο αὐτῷ. Τότε γὰρ εἰδομένη, ὅσα ἐν γραφαῖς ἐθαυμάζομεν. ἀπὸ τε γὰρ Ἰνδῶν καὶ Αἰθιοπῶν, εἴ τι πρότερον ἀγνώστον ἦν, μεσημβρίας τε καὶ τῆς ἀρκτώας γῆς ζῶα πάντα φονεύων Ῥωμαίοις ἐδείξε. Τὸ δ' εὖσυχον δὲ χερὸς αὐτῷ πάντες ἐξεπλήττοντο. Λαβὼν οὐκ ποτὲ βέλη, ὧν αἱ ἀκμαὶ ἦσαν μινωιδεῖς, ταῖς Μαυρεσίας εἰσδοῖς ὀξύτατα φερονόμεναις καὶ ποδῶν τάχει καὶ κολπώσῃ πτερῶν, ἐπαοιῖς τὰ βέλη κατ' ἄκρας τοῦ τραχήλου, ἐκαρτόμει, ὥς τῇ κεφαλῶν ἀφρηνομένης, ὁρμῇ τοῦ βέλους ἐτι φειδέων αὐτάς, ὥς μὴ δὲν

δὲν παθίσας. παρδάλεως δὲ ποτε ὅξυτάτῳ δρόμῳ ἔκκα-
λέμενον καταλαβέσσης, φθάσας
πρὸ ἀκοντίῳ μέλλουσιν δήξα-
σαι, τῷ μὲν ἀπέκλεινε, τὸν
δὲ ἐρρύσατο· φθάσας τῇ τῷ
δύρατ' αἰχμῇ τῷ ἥρ' ὁδόν-
των ἀκμήν. λεόντων δὲ ποτε
ἐξ ὑπογαίων ἑκατὸν ἀναρρίφ-
θέντων, ἰσαεθμοῖς ἀκοντίοις
πάντας ἀπέκλεινε, ὡς ἐπὶ πο-
λὺ κεμμένων τῶν σωμάτων, δι'
αὐτὸ τὸτο ἐπὶ χολῆς πάντας ἀ-
ειμῆσαι, καὶ μηδὲν ἰδίῳ φειτ-
τον ἀκόντιον.

μη'. Μέχρι μὲν τέτων, καὶ βα-
σιλείας τὰ πρᾶτόμῃα ἦν ἀλ-
λότρια, πλὴν ἀνδρείας καὶ εὐσο-
χίας, ὧς τοῖς δημόδεσιν ἔ-
χε τινα χάειν. ἐπεὶ δὲ καὶ γυμ-
νὸς εἰς τὸ ἀμφιδέατρον ἐσῆλθεν,
ὅπλα τε ἀναλαβὼν, ἐμονομά-
χει, τότε σκυθρωπὸν εἶδεν ὁ
δῆμος· θέαμα· τὸν εὐθυῖ καὶ
Ρωμαίων βασιλέα, μὲν τοσαῦτα
τρόπαια πάρος τε καὶ παρόντων,
ἐκ ἐπὶ βαρβάρους ὅπλα λαμβά-
νοντα στρατιωτικά, ἢ Ρωμαίων
ἀρχὴν ἀπέποισα, καθυβείζοντα
δὲ το ἀξίωμα, αἰχίσῳ καὶ με-
μιασμένῳ χήματι. ὁ μὲν οὖν μο-
νομαχῶν, ῥαδίως τῇ ἀνταγω-

cervicibus. (qui teli impetus fuerat) aliquamdiu tamen vi-
ventibus similem cursum con-
tinuarent. Quin & panthe-
ram, quæ scilicet eductum
quendam in arenam cursu
acerrimo comprehenderat, sic
ut jamjam laniatura videre-
tur; ita opportunò vulnere
consequutus est, ut interfe-
ctâ belluâ hominem servave-
rit, ac dentium quoque a-
ciem cuspidē ipsâ jaculi præ-
veniret. Leones item caveâ
centum eductos, totidem
missilibus universos occidit,
ita suo ordine jacentibus cor-
poribus ut numerari facillimè
singula possent, nullo scilicet
supervacuo incidente telo.

XLVIII. Hastenus igitur
quæ gerebantur, quamvis à
principe aliena viderentur, ta-
men quoniam fortitudinem,
scientiamque præ se ferrent,
popularem quandam gratiam
emerebantur. Verum ubi jam
nudus ingressus amphithea-
trum est, sumptisque armis
numeros gladiatorios imple-
bat, tum vero triste Ro-
mano populo spectaculum id
visum; nobilissimum impera-
torem, post tam multos pa-
rentis sui, majorumque tri-
umphos, non quidem ad-
versus Barbaros arma capere
militaria, vel Romanorum
imperio congruentiâ, sed am-
plissimam dignitatem turpif-
simo foedissimoque cultu con-
taminare.

examinare. Facile autem dimicans suos compares superabat: neque tamen ultra vulnere procedebat, dante unoquoque manus, atque imperatorem potius quam gladiatorem agnoscente. Eoque vefania profectus est, ut deferere principalem aulam, atque in ludum gladiatorum migrare institueret. Neque se amplius Herculem appellari patiebatur, adoptato nobilissimi gladiatoris nomine, qui jam vitā excessisset: quin simulachro illi Colosso, quod Romanis venerabile est, Solis effigiem gerens, capite dempto suum imposuit, atque in basi subscripsit, non quos consueffet imperatorios paternosque titulos, sed pro Germanico, mille gladiatorum victorem.

XLIX. Caterum ipsum quoque definire aliquando ab sua vecordia, & civitatem tyrannide liberari oportebat, idque anno ineunte, quem diem Romani festum agunt, ad Janum, vetustissimum Italiae Deum referentes: ejus etiam Saturnum ipsum ab Jo-

νισῶν πειεχέσθω, καὶ μέχρι τραυμαμάτων προχώρει, ὑπεκόντων ἀπάντων, καὶ τὸν βασιλέα ἐ τὸν μονομάχων ἐνοκόντων. εἰς τοσοῦτον δὲ προχώρησε μανίας, ὥς μηκέτι βύλεσθαι, μηδὲ τιῶ βασιλεῖον ἐσίαν οἰκεῖν. ἀλλὰ καὶ μετακινηθῆναι ἐβέλετο εἰς τὸ τῶν μονομάχων καταγώνιον. ἑαυτὸν δ' ἐκέτι Ηρακλέα, ἀλλὰ τῶν μονομαχόντων ἐνδόξε τινός, προσετελευσηκότος ὀνόματι καλεῖσθαι προσέταξε. τῷ δ' μεγίστῃ ἀγάλματι ὁ κολοσσίου, ὅπερ σέβουσι Ῥωμαῖοι, εἰκόνα φέρει ἡλίου, καὶ κεφαλὴν ἀποσημῶν, ἰδρύσατο ἑαυτῷ, ὑπογράφας τῇ βάσει, ἔχ ὁ εἰδῶσι βασιλικὰς καὶ πατρῷας προσηγορίας, ἀντὶ δὲ Γερμανικῷ, μονομάχου χιλίης νικήσαντι.

μβ'. Εἰς δ' ἄρα ποτὲ κακῶν παύσας μεμνηνότες, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν τυραννεύειν νέες μὲν γινέσθαι τῇ ἐπιτοῇ ἐμελλεν ἡμέρας, ἀέβουσι τε τῇ ἐορτῇ Ῥωμαῖοι εἰς θεὸν ἀρχαῖότατον τῇ Ἰταλίας ἐπ' ἡρώων ἀναφέρουσι φασὶ γὰρ αὐτῷ καὶ Κεῖνόν ὑπὸ Διὸς

ἐκβληθέντα τῇ ἀρχῇ, κατελθόντα εἰς γῆν, καὶ ἐξ ἐνὸς δὲ τῶν παίδων θυωσείαν, παρ' αὐτῷ κρυπτόμενον λαβεῖν. ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα δοθῆναι τῇ γῇ τῆς Ἰταλίας, Λατίον τε κληθῆναι, ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς εἰς τῇ ἐπ' ἡρώων ἀναφέρουσι φασὶ γὰρ αὐτῷ καὶ Κεῖνόν ὑπὸ Διὸς

νια προεορτάζουσι θεῶν πρὸ Λα-
δόντι· τὴν δὲ τῆς ἀρχῆς,
ιερωμνίαν ἀγνοοῦσι πρὸ τῆς Ἰτα-
λίας ἔθου. διατρέσωπον δὲ αὐ-
τῆς ἰδρυται τὸ ἀγαλμα, ἐπει-
δὴ εἰς αὐτὸν ὁ ἐνιαυτὸς ἀρχε-
ταί τε καὶ παύεται. ταύτης δὲ
τῆς ἐορτῆς προέσσης, ἐν ᾗ μάλι-
στα Ῥωμαῖοι δεξιούνται τε ἀλλή-
λους καὶ προσαγορεύουσι, νομισμά-
των τε ἀντιδόσεις καὶ κοινωνίαν
ἑστῆς καὶ θαλάττης καλῶν ἐν-
φραίνουσιν αὐτοὺς, ἀρχαί τε ἐπω-
νυμοὶ τότε πρῶτον τὴν ἐνδοξάν
καὶ ἐνιαύσιον πορφύραν πετί-
θενται. πάντων ἐορτάζοντων, ὁ
κόσμος ἐβλαβέτο, ἐκ ἐκτῆς
βασιλείας, ὡς ἔθου, παρελθὼν
οἰκίας, ἀλλ' ἐκ τῆς τῆς μονομά-
χων καταγωγῆς· ἐντὶ δὲ τῇ
εὐπαρίᾳ καὶ βασιλικῇ πορφύρας,
ὅπλα τε αὐτοὺς φέρον, καὶ συμ-
περιόντων ἑστῇ λοιπῶν μονομά-
χων ὑφ' ἡναι τοῖς Ῥωμαίοις.

γ'. Επειδὴ δὲ τὴν γνώμην αὐ-
τῆς ταύτῃ ἀνήγεγκε πρὸς Μαρ-
τίαν, ὡς εἶχε ἑστῇ παλλακίδων
τιμιωτάτῃ, ἢ ἔθεν τι ἀπ' αὐτῆς
γαμετῆς γυναῖκος, ἀλλὰ πάν-
τα ὑπῆρχεν, ὅσα Σεβασῆς, πάλιν
τῇ περὶ τῆς μαθῆσα τῆς ὁδοῦ
γον' ἔτω καὶ ἀπρεπῆ βέλυσιν αὐ-
τῆς, τὰ πρῶτα ἐλιπάρει, καὶ προ-
σπίπτεσα, καὶ δακρύων ἐδείτο,

ve filio pulsum, *quum in ter-
ram descendisset*, fuisse hospi-
tem prædicant: & quod ibi
latuisset, nomen Latio indi-
tum. Quocirca etiam nunc
Romani Saturnalia prius, de-
in vero initium anni more
suo concelebrant. Estque e-
jus Dei biceps imago, ut à
quo incipit, & in quem de-
finit annus. Cum igitur hunc
diem festum civitas agigaret, in
quo *potissimum* Romani invicem
se colunt, salutantque, & nomi-
mata alter alteri, cæteraque
omnifariam munera missitant,
summique magistratus con-
spiciam sibi & solennem pur-
puram induunt: universis
diem concelebrantibus, sta-
tuit Commodus non quidem
ex imperatoriis (ut mos erat)
ædibus, sed ex ipso gladia-
torio ludo prodire in publi-
cum; ac pro eleganti vesti-
tu, purpuraque imperatoria
procedere armatus, deducen-
te gladiatorum agmine, in
conspectum Romani populi.

L. Quod ubi consilium su-
um ad Martiam retulit, u-
nam è suis concubinis, cui
scilicet plurimum deferebat,
ac prope uxoris eam loco ha-
bebat, sic, ut præter ignem,
omnes honores velut Augu-
stæ tribuerentur. Intellecto
mulier tam absurdo turpique
consilio, *primum* orare mul-
tis lachrymis, supplexque ad
genua accipere, ne aut Ro-
manum

manum imperium pollui pateretur, aut ipse vitam suam perditis ac deploratis hominibus tam periculose committeret. Sed cum *diu supplicando* nihil profecisset, lachrymans discessit.

LI. Ille præfectum exercitibus, Lætum nomine, & Electum cubiculi custodem, ad se accitos, parare jubet in ludo ipso gladiatorio, quo se dormitum recipiat, ut illinc ad sacrificandum mane procederet, ac se armatum Romano populo ostentaret. Illi multis precibus persuadere tentabant, ne quid indignum principe conaretur.

LII. Quibus Commodus irâ percitus, facessere ab se iussis: statim in cubiculum reversus, ut quemadmodum consueverat, meridiaretur, sumpto in manus libello, quales de philyra tenuissimi, atque in utramque partem replicabiles fiunt, conscribit in eo quoscunque illâ nocte interficere destinaverat. Ex quibus prima erat Martia, mox Lætus atque Electus: post hos ingens cæcæ numerus, qui plurimum auctoritatis in senatu obtinebant. Siquidem senes universos paternos amicos tollere è medio, ne censurâ illorum sua

μήτε τῷ Ῥωμαίων ἀρχὴν καθεύ-
ερίσαι, μήθ' ἑαυτὸν ἐπιδόνηται
μονομάχοις καὶ ἀπεγνωσμένοις
ἀνθρώποις, κινδυνεύσαι. ἐπεὶ δὲ
πολλὰ ἐκείνευσα ἐκ ἐτύγχανεν
αὐτῷ, ἢ μὲν δακρύουσα ἀπέστη.

να'. Ο δὲ Κόμμοδος μελα-
πεμφάμενος Λαίτον, τῷ ἑπαρ-
χον τῷ στρατοπέδων, Ἐκλεκτὸν
τε, τῷ δὲ θαλάμῳ προεσῶτα, ἐ-
κέλευεν αὐτὸν παρασκευάζειν,
ὥς διανυκτερεύσων ἐν ταῖς τῶν μο-
νομάχων ἀγῶνι, καὶ κεῖθεν
περὶ εὐδαιμονίας ἐπὶ τὰς δυσίας τῆς
ἱερῆς, ὥς Ῥωμαίοις ἔνοπλος
ὀφθαλμῷ. οἱ δ' ἐκέλευον, καὶ πείθεν
ἐπερῶντο, μηδὲν ἀνάξιον τῷ βα-
σιλείᾳ ποιεῖν.

νβ'. Ο δὲ Κόμμοδος ἀρχά-
λων, τὰς μὲν ἀπεπέμφατο, αὐ-
τὸς δὲ ἐπανελθὼν εἰς τὸ δωμα-
τιον, ὥς διὰ καθευδήσων (καὶ γὰρ
μεσημβρίας εἰώθει τὸ ποιεῖν)
λαβὼν γραμματεῖον τέτων δὴ
τῷ ἐν φιλύρας εἰς λεπτότητα ἡ-
σκημένων, ἐπαλλήλων τε ἀνα-
κλάσει ἀμφοτέρωθεν ἐπισηγμέ-
νων, γράφει ὅσους χρὴ τῷ νυκτός
φονεῦσθαι ὧν πρώτη μὲν ἦν Μαρ-
τία. ἔπειτα δὲ Λαίτος τε καὶ
Ἐκλεκτός. ἐπὶ δὲ τέτοις πολὺ
πληθύνοντες συκλήτερες πρᾶν-
όντων. τὰς μὲν γὰρ πρεσβυτέ-
ρες, καὶ λοιπὰς πατρῶες φίλους
ἀπο-

ἀποσκευάσασθαι πάντας ἤθελεν, αἰδέμενοι ἔχεν αἰσρῶν ἔργων σεμνὴς ἐπόπτης. ἥ δὲ πλεσίων τὰς ἐσίας χαίρσασθαι ἐβέλετο, μερίσαι τε εἰς τὸς στρατιώτας, καὶ τὸς μονομαχῶντας· τὸς μὲν, ἵνα φυλάττοιεν αὐτὸν, τὸς δὲ, ἵνα τέρπειον.

γγ. Γράψας δὲ γραμματεῖον, τίθησιν ἐπὶ τῷ σκίμποδοι, οἰθηδὲς μηδένα ἐκείθεν ἐσελεύσεσθαι. ὡς δὲ καὶ παιδίον πάνυ νήπιον, τέτων δὲ τῶν γυμνῶν μὲν ἐδήθητο, χρυσῷ δὲ καὶ λίθοις πολυτίμοις κεκοσμημένων, οἷς αἰεὶ χαίρουσι Ρωμαίων οἱ τρυφῶντες. ὑπερηγάπα δὲ αὐτὸ ὁ Κόμμοδος, ὡς συγκαθεύδειν πολλάκις, Φιλοκόμμοδος τε ἐκαλεῖτο, δακνύσσης, καὶ τῆς προσηγορίας τινὲς σοργυλῶ, ἥ εἰς τὸν παῖδα τῷ βασιλέως. τὸ δὲ παιδίον τὸτο ἄλλως ἀθύρον, περιελθόντι δὲ Κομμόδῳ ἐπὶ τὰ σωήθη λευτρά τε καὶ κραιπάλας, εἰσδραμὸν εἰς τὸν θάλαμον, ὥστερ ἐώθει, τὸ γραμματεῖον ἐπὶ τῷ σκίμποδοι κείμενον, ἀνελόμενον, ἵνα δὲ παύσῃ ἔχοι, πρόεισι τῷ οἴκῳ. καὶ δὲ τινὰ δαίμονα, σωήντηται τῇ Μαρκίᾳ. ἡ δὲ (καὶ αὐτὴ γὰρ ἔσεργε τὸ παιδίον) περιπύξασα καὶ φιλάσα, τὸ γραμματεῖον ἀφανίζεται, διεδοι-

interpellarentur flagitia; bonaque ipsa divitum dilargiri partim militibus, partim gladiatoribus decreverat, ut alteri se defenderent, alteri oblectarent.

LIII. Eum igitur libellum ita conscriptum, supra lectulum deposuit, neminem ad se introitum suspectans. Erat autem puer quidam infans adhuc ex ea nota, qui vestitu cætero nudi, sed auro gemmisque pretiosissimis ornati, solent delicatissimo cuique Romanorum esse oblectamento. Is ita Commodus charus erat, ut cum illo sæpe etiam cubaret, ac Philocommodus appellaretur: ipso indicante nomine amorem principis. Hic itaque puer forte ludibundus, occupato inter balnea & crapulas Commodus, cubiculum (ut consueverat) ingressus, sumpto in manus qui supra lectulum jacebat libello, qui cum luseret, foras processit. Ac forte quadam in Martiam incidit, quæ cum puerum etiam ipsa diligeret, complexa prius atque deosculata, libellum manu aufert, verita ne quid ob infantiam inscius puer rerum fortasse graviorum labefaceret. Agnitâ dein Commodi manu,

manu, ac legendi cupidine
magis illecta, ubi funesta con-
 tineri, ac se primam peti
 intellexit, Latumque & Ele-
 ctum subsequi, tantamque
 reliquorum futuram cædem,
 hæc secum ingemiscens con-
 fufurrabat; Euge, Conmo-
 de, hæccine præmia bene-
 volentiae amorisque sunt? ita
 scilicet de te merui, cum tam
 multos annos contumelias
 ebrietateinque tuam pertuli?
 Sed nequaquam tibi hæc ita
 successerint, viro temulento,
 adversus sobriam mulierem.
 His dictis Electum ad se ar-
 cessit, quem etiam ipsa a-
 liquando per se convenire,
 utpote cubiculi custodem, so-
 lita, & cum eo quoque stu-
 pri habuisse consuetudinem
 credebatur: traditoque in
 manus libello, Vide (inquit)
 Electe, cujusmodi sumus hâc
 nocte festum celebraturi. Is
 eo lecto expavescens (erat
 autem Egyptius genere, au-
 dax homo, ac promptus &
 irasci facilis) statim signatum
 libellum, per hominem sibi
 fidum, Læto legendum mit-
 tit. Qui item exterritus, ad
 Martiam contendit, simulans
 de iis ire se consultatum,
 quæ ad concinnandum ex
 jussu principis ludum gladi-
 atorium pertinerent. Hoc i-
 gitur usi prætextu, constitu-

κῆα δὴ, μή τι ἤβ' ἀναγκαῖον,
 ὑπὸ νηπιότητι ἀγνοῶν, παῖζον
 διαφθεῖρη. γνωρίσασα δὲ τὴν
 Κομμόδε χεῖρα, ταύτην καὶ μάλ-
 λον ἐπαδάξε διεξελεῖν τὴν γρα-
 φὴν. ἐπεὶ δ' εὗρεν αὐτὸ θανατη-
 φόρον, καὶ περὶ πάντων, αὐτῇ
 τε μέλλεσαν τεθνήξεσθαι, Λαί-
 τὸν τε καὶ Εκλεκτὸν ἐπακολοθή-
 σοντας, τὴν τε κοιτῶν τοῖστον φέ-
 ρον ἀνοιμάξασα, καθ' ἑαυτῇ τε
 εἰπῶσα· Εὖγε ἂν Κόμμοδε, ταῦ-
 τα χάεις ἡεῖα εὐνοίας τε καὶ σοφ-
 γῆς, ὕδρεώς τε καὶ παρεινίας τῆς
 σῆς, ἥς ἐτῶν τοσούτων ἠνεχρόμην;
 ἀλλ' ἐκάλειπερὶξή αὐτὸς, μεθύ-
 ῶν νηφύσης γυναικός. ταῦτα εἰ-
 πῶσα τὴν Εκλεκτὸν μελαπέμπε-
 ται· ἔθ' ὅτι ἦν αὐτῷ περσιέναι,
 ἅτε τῆς θαλάμης φύλακι, ἔτι τε
 καὶ ἐπὶ σωκοίᾳ αὐτῇ διεβάλλε-
 ῖτο. δῶσα δ' τὸ γραμματεῖον,
 ὅρα (ἔφη) ποῖαν μέλομαι παν-
 νυχίζειν ἑορτῇ. ὁ δ' Εκλεκτὸς
 ἀναγνὴς τε καὶ ἐκπλαγής, (ἦν
 δ' τὸ γένος Αἰγυπτιῶν, τολμῆ-
 σαι τε ἄμα καὶ δρᾶσαι θυμῷ τε
 θαλεῦσαι πεφυκώς) καλασημῇ
 γράμμῳ ἐν τῷ γραμματεῖον, διὰ
 τινος τῆς ἐκείνῳ πιστῶν ἀναγνω-
 στήσομαι πεμπετὴς Λαίτῳ· ὁ
 δὲ καὶ αὐτὸς ταραχθεὶς ἀφῆκεν αὐτὸν
 πρὸς Μαρτίαν, ὡς δὴ συσκεψί-

μεν αὐτοῖς περὶ ᾧν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸ μόνον
 μάχαν

μῶχων καὶ αὐγῶν· περὶ τοῖς
 ἡσυχασταῖς δὲ καὶ τῶν ἐκείνων διαρε-
 ῶντων σκέπτεσθαι, συνιέναι
 φθάσαι τι δράσαντες, ἢ παθεῖν·
 ὅς τις καὶ ἐν ταῖς μελλήσεως, ἢ ἀ-
 ναβολῆς.

νδ'. Ἀρέσκει δὲ ὁ δῆνα φάρ-
 μακον δηλητήριον τῷ Κομμόδῳ·
 ὑπέρχετο δ' αὐτῷ ῥᾶτα δώσκειν ἢ
 Μαρκία. εἰώθει γὰρ αὐτὴ κινῶ-
 ναί τε, καὶ διδόναι τῷ πατρὶ
 πόσιν, ὡς ἡδίων τοῖς πατρὶ ἐρω-
 μῆς. ἐλθόντι δὲ αὐτῷ ὑπὸ τῷ
 λυτῷ, ἐμβάλλουσα εἰς κύλικα τῶ
 φαρμάκου, οἶνον τὸ κεράσαυτον ἐνέ-
 δει δίδωσιν· ὃ δ' ὡς συνήθη φι-
 λοσησίαν, μὴ πολλὰ λυτῷ καὶ
 γυμνάσεια τὰ πρὸς θῆλια δι-
 δῶν, ἔπειν ἀναμείψας. ἐνθάδε
 ὅς τις καὶ ἐπέπεσεν αὐτῷ, εἰς ὑ-
 πνον τε καὶ ἐλκρόμην, ὅθεν κα-
 μάτε πάσχειν οἰηθεὶς, ἀνεπαύ-
 σαιτο. Ὁ δὲ Ἐκλεπίς καὶ Μαρκία
 πάντας ὑποβύουσι κελεύσαντες, εἰς
 τὸ τὰ οἰκῆα ἀπελθεῖν, ἡσυχίαν
 δὲ παρσκέαζον αὐτῷ. εἰώθει
 δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλων τῶντο πάσχειν ὁ
 Κομμόδός, ὅθεν κραιπάλης πολ-
 λῆς γὰρ λυσάμενος, καὶ πολλὰς
 ἐνθίων, ἐθῆρα καὶ ἐν ἑχέειν εἰς
 ἀνάπαυσιν ὤκεισθαι· ἀλλ' ἐπὶ
 ἄλλοις καὶ διαφόροις σωεχό-
 μιν ἡδοναῖς, αἷς δὲ καὶ αἰσ-
 ῶσι ὥρα καὶ ἄκων ἐδέχεται. ἐπὶ

unt aut faciendum sibi quam-
 primum, aut patiendum ali-
 quid: nullum moræ locum,
 nullum procrastinationi esse.

LIV. Placitum autem est
 rem veneno agi: quod se
 facile daturam Martia re-
 cepit. Quippe solita primum
 illi miscere atque offerre po-
 culum, ut ab amica porre-
 ctum suavius biberetur. Igi-
 tur redeunti ex balneis com-
 mixtum vino odoratissimo
 venenum in calice obtulit.
 Ille diu lavando, venando-
 que feras collectâ siti, veluti
 de more propinatum sibi,
 temerè interbibit. Quare
 statim capitis gravedine oc-
 cupatus, atque in soporem
 prolapsus, cum id ex labo-
 re accidisse opinaretur, qui-
 eti se tradidit. Electus au-
 tem & Martia recedere o-
 mnes confestim, & suam
 quemque domum reverti
 jubent, ne somni indigum
 Commodum experefacerent.
 Id autem aliàs quoque ex
 ebrietate nimia facere con-
 sueverat. Nam cum vel bal-
 neis, vel epulis operam da-
 ret, nullum scilicet habebat
 præstitutum quieti tempus.
 Etenim aliæ ex aliis volupta-
 tes, eæque inter se maximè
 diversæ, servire sibi homi-
 nem etiam invitum quocun-

quæ tempore subigebant. Paucillum igitur! cum requiesceret, ac jam se ad stomachum & alvum veneni vis insinuas-
set, obortâ vertigine, vomitus & quidem affatim consecutus est, sive ipso cibo, quem largiter ante sumpsisset, multâque meri potione virus expellente: seu quoniam principibus mos est, antequam cibum capiant, medicamento uti, quo venena prohibeantur.

L V. Cæterum cum multum evomisset, veriti illi ne, veneno quoque omni ejecto, colligeret sese, atque unâ omnes cædi imperaret, persuaserunt magnâ mercede Narcisso cuidam audaci strenu-
que adolescenti, ut ipsum in cubiculo strangularet. Hic irrumpens illum & veneno & crapulâ languescentem confrecto gutture interficit. Hunc finem vitæ Commodus habuit, tredecim annos post parentis obitum imperio administrato: unus omnium ante se imperatorum nobilissimus, omniumque ejus ætatis hominum formosissimus. Quod si aliquid dicendum de fortitudine quoque est, ne in hoc quidem cuiquam, præsertim destinandis ictibus, concessurus. Sed tamen totam vitæ rationem studiis, (ut dictum est) foedissimis contaminavit.

ὀλίγον ἤ ἔν ἡσύχασε πεισόμενον δὲ καὶ κοιλίαν τῷ φαρμάκῳ καὶ ἡυομῶν, ἰλιγγὸς τε αὐτὸν καταλαμβάνει, ἑμετός τε πολὺς ἐπιγίγνεται, ἢ τῆς παρεγχε-
μῆνης τροφῆς ἅμα ποτῶ πολλῶ ἐξωθέσθης τὸ φάρμακον· ἢ διὰ τὸ περιλαμβανόμενον (ὅπερ εἰώθασι βασιλεῖς ἐκάστοτε πρὸ πάσης τροφῆς λαμβάνειν) κάλυμα δη-
λητηρίων.

νέ. Πάλιν ἀλλὰ πολλὰ γε οὐ-
τὸ ἑμέτε, φοβηθέντες μὴ πᾶν ἐξεμέσας τὸ φάρμακον ἀ-
νανήψῃ, καὶ πάντες ἀπόλωνται, νεανίαν τινὰ ὀνόματι Νάρκισσον, γενναῖόν τε καὶ ἀχμασὴν, πέθε-
σιν ἐσελθόντα τὸν Κόμμοδον ἀπο-
κνίξαι, μεγάλα δῶσειν ἑπα-
θλα ὑποχόμενοι. ὁ δὲ ἐισδρα-
μὼν παρεμβὼν αὐτὸν ὑπὸ τῷ φαρμάκῳ καὶ μέθης, ἀποσφίγγας τὸν τράχηλον φονδίει. τοιάτῳ μὲν τέλει βίη ὁ Κόμμοδος ἐχρήσα-
το, βασιλεύσας ἔτη τρισκαίδε-
κα μὲν πλὴν τῶ πατρὸς τελευ-
τῶν, εὐχρηστάς τε τῷ πρὸς αὐ-
τὸν ἡυομῶν βασιλέων, κάλλει-
τε τῷ καθ' ἑαυτὸν ἀνδράπων εὐ-
προσέστατος. εἰ δέ τι δεῖ καὶ πρὸς ἀνδρείας εἶπαι, ἔδενός ἦτ-
των εὐστοχίᾳ τε καὶ εὐχεσίᾳ· εἰ μὴ τῶ τέτων εὐμοιρίαν αἰχροῖς ἐπιηιδεύμασι κατήχωνεν ὥς, προ-
έφηται.

H P Q.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ

ΤΗΣ

ΜΕΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

HERODIANI

LIBER SECUNDUS.

BREVIARUM LIBRI SECUNDI.

Occiso Commodo, qui apoplexiâ periisse dicebatur, Pertinax, ut optinuit, ad imperium eligitur; quod cum exoratus vix suscepisset, à populo, & milite, ac senatu Romano Augustus salutatur. Dein oratione habitâ, sacrisque factis, in aulam principalem se contulit. Posthac imperium æquissimè administravit: unde civibus carus, provinciis gratus, hostibus formidabilis fuit: verùm militibus, qui à rapinis prohibebantur, intolerabilis: unde illum conspiratione factâ obruncant. Post hæc in castra se recipiunt, atque inde proclamant, Venale esse imperium Romanum. Id Julianus licitando emercatus est, ac turpissimè administravit: quare ad Nigrum, Syria præfectum, desertur, qui Antiochia illud sibi usurpavit. Sed cum negligentiùs res ageret, Severus imperium arripuit, Pertinacis eadem se ulturum simulans. Igitur in Pannoniis Imperator salutatur: mox Romam contendit: ibi senatus imperium Severo, ac Juliano necem decernit: qui etiam à Tribuno interimitur. Severus itaque eos milites qui Pertinacem occiderant, exanctoravit: res imperii sibi vindicans, Albinum Britannia Præsidentem sibi adiungens in Asiam prosecutionem contra Nigrum ingentis apparatu instituit.

Occiso Commodo, quem admodum superiore volumine demonstravimus, cum celare factum interfectores, & aulicas excubias fallere vellent, vili quodam stragulo involutum constrictumque corpusculum, ac duobus explorata fidei famulis impostum, ædibus exportandum, velut aliquid supervacuum ex cubiculi supellectile, curaverunt. Qui autem exportabant, per medios evasere custodes, partim ebrios, dormitantesque, ac manu languidâ tenentes hastilia: partim etiam socordes eorum, quæ ad se parum pertinere arbitrabantur. Ita corpus principis furtim elatum, ac per noctem vehiculo impostum, in Aristeum miserunt.

II. Lætus autem & Eleæus, Martiaque, quid agendum foret diu deliberato, tandem decernunt, ita de ejus morte rumores ferere, quasi repente in apoplexiam incidisset: quod facile de illo creditum iri existimabant, quem constabat identidem solitum immoderatis epulis saginari. Sed ante omnia ta-

Aνελόντες δὲ τὸν Κόμμοδον οἱ ἐπεβαλύνσαντες, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ σωτήγματι τῆ ἰσοείας δεδιήλωται, κρύψαι τε τὸ θρόνον βεβόημοι, ὥς ἂν τὸς φυλάσσοντες τῆ βασιλείου αὐτῶν δουρφόρος λάθοιεν, εἰλίσσαντες ερωμνῇ τινὶ ἐυτελεῖ τὸ σωμάτιον καὶ καλὰ δέσαντες, ἐπιθέντες δυσὶν οἰκέταις τῶν πεισῶν ἑαυτοῖς, ἐκπέμπουσιν, ὡς δὴ τι σκευὴ τῆ ἐκ τῆ θαλάμης περὶ τῶν. οἱ δὲ φέροντες, διὰ μέσων ἐκφέρουσι τῶν φυλάκων ὧν οἱ, μὴ ὑπομένης ἐκραιπάλων, οἱ δὲ ἐγρηγορέτες, κακῆνοι εἰς ὕπνον κατεφύεοντο, κατεχέσας τε ταῖς χερσὶ τοῦ δουρτίου ἐπανεπαύοντο. οἱ δ' ἔπειτα τὸ ἐκφερόμενον τῆ θαλάμης, ὅτι πῶς ἦν ἐπολυτραγμῶνεν· ἐπὶ μὴδὲ αὐτοῖς διέφερε ταῦτ' εἰδέναι. τὸ μὲν ἔν σῶμα τῆ βασιλείας ἔτω κλαπέν, ἐκκομιθέν τε τῆ αὐλὴς θύρας, νύκτωρ ὀχλήματι ἐπιθέντες, εἰς τὸν Αἰετῶν ἀπέπεμψαν.

β'. Ο δὲ Λαῖτῳ, καὶ Ἐκλεκτῳ, ἅμα τῇ Μαρκίᾳ τὸ παρακλίον ἐβλάδιοντο. ἔδοξε δὲ αὐτοῖς περὶ μὲν τῆ θανάτου φήμην ἐγκατασπῆραι, ὅτι δὴ αἰφνιδίως τελευτήκοι, ὑποπληξίας ἐπιπέσεως καὶ γὰρ ἐνδεχομένῳ πῶς

ἔχεν ὄντο τὸ φήμι, προδια-
βελημένης τὴν ἀκορέσει, καὶ ὑπερ-
βαλλούσης ἐκείνου τροφῆς. πρῶτον
ἢ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπαλέξασθαι ἀν-
δρα, πρεσβύτῳ τινά, καὶ σώφρο-
να, πῶς διαδεξιόμενον τῷ ἀρ-
χῷ, ὅπως αὐτοῖς τε σώσειεν, καὶ
ἐκ τῆς πικρᾶς καὶ ἀκαλάστου τυραν-
νίδος πάντες ἀναπνέουσαν.
καὶ ἐαυτοὺς δὲ ἀναλογιζόμε-
νοι, ἐθένα ἕτως ἐπιτήδεον εὖει-
σκον, ὡς Περτίνακα.

γ'. Ἦν ὁ Περτίναξ τὸ μὲν
Ἰταλιώτης, ἐν δὲ πολλαῖς
στρατιωτικαῖς καὶ πολιτικαῖς
εὐδοκίμιας πράξεις, πολλὰ δὲ
κατὰ Γερμανῶν καὶ Ἰππὶ ὑπὸ τῷ ἀ-
νατολίῳ βαρβάρων ἐγέρτας τρώ-
πων. μόνος τε περὶ τοὺς Ἰππὶ
σεμνῶν πατρῶων τῷ Κομμύδῳ
φίλων, ὃν ἐκ ἀπέκτεινε, τῶν
Μάρκου ἐταίρων τε καὶ στρατηγῶν
ἐντίμοτατον γενόμενον, ἢ διὰ
σεμνότητά αὐτοῦ, ἢ ὡς πέ-
νησεν. ὡς γὰρ αὐτῷ καὶ τῷ το
μέρῳ Ἰππὶ ἐγκωμίων, ὅτι πλεῖστα
πάντων ἐγχευσθεῖς, πάντων
ἰσὶαν εἶχεν ἐλάττονα.

δ'. Πρὸς δὲ τῶν τῶν Περτί-
νακα, νυκτὶς ἀκμαζούσης, πάντων
τε ὑπὸ κατελημμένων, ἀφικνέ-
ται ὁ Λαῖος καὶ Ἐκλεκτός, ὁ
λίγους τῶν σωματοῶν ἐπαγόμενοι.
Ἐπισάντες δὲ αὐτῷ κεκλισμέ-

men visum est, aliquem pro-
vectum ætate, ac modestum
hominem deligere ad impe-
rium, per quem & ipsi in-
columes forent, & omnes à
sæva immoderataque tyran-
nide respirarent. Igitur diu
consultato, neminem sic ido-
neum invenerunt, ut Pertin-
nacem.

III. Erat autem Pertinax
genere Italus, domi, bellicque
rebus gestis clarus, multisque
insignis trophæis, quæ adver-
sum Germanos, atque Orien-
tales barbaros crexerat; U-
nusque erat reliquus è gra-
vissimis illis, quos pater Com-
modo amicos reliquisset, cui-
que plurimum ex omnibus
fociis ducibusque detulerat.
Tutus hæcenus, vel gravita-
tem ipsam verito, vel ob pau-
pertatem hominis dissimulan-
te Commodus. Siquidem id
quoque illius laudibus acce-
debat, quod cum plurima
omnium administrasset, ta-
men erat omnium pauperri-
mus.

IV. Hunc igitur Pertina-
cem nocte intempestâ, sopitis
omnibus, Lætus atque Ele-
ctus cum paucis ejusdem fa-
ctionis adeunt: & cum ja-
nuam occlusam ostendissent,
jani.

janitorem excitârunt: qui ubi adaperuit, militesque & Lætum præfectum adesse vidit, perterritus, atque expavescens, Pertinaci renunciat. Is admitti ilico jubet, eventura mox inquirens, quæ sibi ad eum diem mala præfigerant. Tanta porro fuit animi constantia, ut ne lecto quidem se moverit, aut habitum oris demutaverit: sed ingressis Læto atque Electo; quamvis ad se occidendum missos crederet, pleno audaciæ vultu minimeque pallenti; Jampridem, inquit, hunc exitum vitæ singulis etiam noctibus sperabam, qui ex omnibus paternis amicis unus adhuc essem reliquus. Itaque demirabar, quònam tamdiu rem differret Commodus. Proinde quid statis, quin facitis imperata: meque à tristi aliquando, ac perpetua formidine liberatis? Ad hæc Lætus: Desine, inquit, indigna te, & superiore vitæ tuæ fabulari: neque nos mortem tuam, sed salutem cum nostram tum Romani imperii petitemus. Jacer enim tyrannus, debitæque luit poenas, ea passus à nobis, quæ in nos facere moliebatur. Quare huc adsumus, imperium tibi tradituri: quem unum ex omni

ἀποθανῶν καὶ ἄλλοι αὐτὸς ἡμᾶς δρᾶται διενεοῖτο, ταῦτα πρὸς ἡμῶν

νης τῆς οἰκίας ταῖς θύραις, διαγέμεσι τὸ φυλάττοντα, ἀνοίξας δὲ ἐκεῖνος καὶ θεασάμενος στρατιώτας ἐφεσώτας καὶ Λαῖτον, ὃν ἤδει ἐπαρχὸν ὄντα, ἐκπλαγεὶς καὶ παραχθὲς ἀγγέλλει. Οἱ δὲ ἤκουον αὐτὸς κελεύει, δεινὰ, προσδοκώμενα ἐαυτῷ ἐκδόσει, συμβῆσθαι φάσκων. Ἐν τούτῳ γὰρ αὐτὸν φασὶ μέναι ψυχῆς ἀταραξία, ὡς μήδ' ἀναδορεῖν τὸ σκίμπος, μέναι δὲ ἐπὶ τῇ χάριτι, καὶ τὸ Λαῖτον ἅμα τῷ ἐκλέκτῳ ἀπελθόντα, καὶ τοὺς δούλους ἐπὶ φόβῳ ἦκεν, παρρησιᾶν τε, καὶ θαρσύναντι μηδὲ ἀχρίασαντι τῷ παρσώπῳ, παύσαι μὲν (φάναι) καὶ πάσης νυκτὸς τὸδε τὸ τέλος τῷ βίῳ εἶχον δι' ἐλπίδος, μόνος τε τῶν πατρῶν παρρησιᾶς φίλων ἔτι. ἐθαύμαζον ἐπὶ ἐμοὶ Κόμμοδον βραδύωντα. τί δὲ ἡμέλει; ὅμως τε γινώσκετε τὸ κεκελευσμένον, ἐσώτε τὸν πατέρα καὶ οὐδὲν συγγενὲς ἀπαλλάξομαι. πρὸς ταῦτα ὁ Λαῖτος, ἐπαύσας, ἔφη, ἀνάξια σαυτῶν, καὶ τῶν προεβιωμένων σοὶ λέγων; ἐγὼ δὲ ἐπὶ ὁλέθρῳ τῷ σὺν ἡμῶν ἢ ἀφίξις, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τε ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. καίτοι μὲν γὰρ ὁ τύραννος, δίκην δὲς τῷ παρσώπῳ

παύσαι

παύων. ἡμεῖς ὃ ἥκομεν σοὶ τῷ βασιλείᾳ ἐλθόντες, ὃν ἴσμεν πρέχοντα ἐν τῇ συγκλήτῳ βουλῇ, σωφροσύνῃ βίει, μεγέθει τε ἀξιώματος, καὶ ἡλικίας σεμνότητι ποδὲρμύον τε καὶ τιμωρμόμον ὑπὸ τοῦ δήμου, ὅθεν καὶ κείνοις ἐγκταῖον, καὶ ἡμῖν σωτήριον, τὸ πραττέμενον ἔσθ' ὡς προσδοκῶμεν.

ἔ. Πρὸς ταῦτα ὁ Περτίνᾶξ, ἐπαύσαθε, ἔφη, χλευάζοντες προσβύτιον, καὶ τοσαύτῳ με δειλίαν καλεῖ γνωρίζετε, ὡς πρῶτον ἀπατήσαι βέλεσθε, ἔσθ' ἔγωγε φονεῦσαι· ἀλλὰ μὴ, ἔφη ὁ Ἐκλεκτός, ἐπεὶ λέγεσιν ἡμῖν ἐκπέσεισθαι, λαβὼν τυτὴ τὸ γραμματεῖον, γνωρίζεις ὃ τῷ Κομμόδῳ χεῖρα, ἔσθ' ἡ σοὶ τῇ ἀναγνωσέως ἐν σωηθείᾳ, ἐπίσκειται. ἔγωγε γνώσκω τίνα τε κίνδυνον ἐφύγομεν, καὶ ὅτι μὴ σκῆψις, ἀλλ' ἀλήθεια πρὸς τοῖς λεχθεῖσιν. ἐπὶ γὰρ δὴ τὰ γεγραμμένα ὁ Περτίνᾶξ, παθεῖς τε ἀνδράσι, καὶ πρότερον αὐτῷ φίλοις, πάντα πυθόμενοι τὰ πεπραγμένα, ἐπιδίδωσιν ἑαυτὸν, καὶ πρῶτον ἀρέσκει προσελθεῖν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ παῖραν τῇ γνώμῃ τῷ στρατιωτῇ λαβεῖν· πᾶσιν ὃ αὐτὸς ὁ Λαῖτος ὑπὸ γνήτο, ἐπείπερ αὐτὸς ἐπάρχω ὅτι μετείαν ἀπένεμον αἰδῶ. συμπαράλαβόντες ἐν καὶ τῷ λοι-

senatu, vel temperantiā vitæ, vel auctoritate, vel ætate etiam & gravitate morum, scimus esse præstantissimum, carumque populo & venerabilem: sperantes quod agimus, & optabile illis, & nobis salubre futurum.

V. Ad hæc Pertinax: Desinite, inquit, senem ludere hominem, atque ita timiditatis arguere, ut prius decipere, dein occidere studeatis. Atqui, inquit Electus, quando nobis parum credis, cape libellum hunc (nam manum certè agnoscis Commodi) ac tute lege: cognosces proculdubio, quantum effugerimus periculi, neque tentamentum aliquod in nostris verbis, sed veri fidem deprehendes. Quod ubi Pertinax fecit, jam profectò viris antea quoque sibi amicissimis credendum ratus, intellectà omni re, totum se illorum potestati permisit. Placuit igitur primò exercitum adiri, ac militum tentari animos: quos tamen Lætus in sententiam suam facilè se adducturum pollicetur, quippe cujus aliqua, utpote præfecti, futura esset apud illos auctoritas. Quocirca omnes quotquot aderant, ad exercitum festinant,

nant, cum jam multum notis processisset, instante Kalend. Januariarum die. Mittunt præterea fidos homines, qui passim rumorem disseminant, vitâ defunctum Commodum, Pertinacemque jam imperaturum, contendere ad exercitum.

VI. Qui ubi rumor evagatus, repentè populus univ ersus lymphato similis ebacchari, & discurrere per vias: ac lætabundi omnes renunciare pro se quisque amicis, *iisque* *maximè* quibus aut dignitas aut divitiæ superabant: namque illis potissimum discrimen impendebat à Commodo. Ibant igitur ad templa & aras, diis gratulatum, alii alia vociferantes. Quidam jacere tyrannum, pars gladiatorem, nonnulli etiam multo his fœdiora. Quæque hæcenus metus represserat, ea nunc, licentiâ ac libertate obortâ, impunè jactabantur. Sed & pleraque pars populi cursu concitato ad exercitum contendebat, veritis omnibus ut satis libenter imperatorem Pertinacem milites acciperent: quippe moderatum principem, non sanè nimis ex sententia futurum sperabant militibus: qui scilicet tyrannidi servire, vimque omnem ac rapinas exercere

πάν ὅσοι παρήσαν, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἠπείγοντο. ἦδη ὃ καὶ τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς προκεχωρήκει, καὶ τῇ ἑορτῇ ἐνεώσθη, πρὸ ἡμέρας πάντα ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ. διαπέμπουσι δὴ τινὰς τῶν πιστῶν τὰς διαδοῦσοντας, ὅτι ὁ Κόμμοδος τέθνηκε μὲν, ὁ Περτίναξ δὲ εἰς τὸ στρατόπεδον βασιλεύσων ἀπεσι.

ς. Διαδραμεύσας δὲ τῆς φήμης, πᾶς ὁ δῆμος ἐνθεσιῶνι εἰοικώς ἐξεβακχάετο. διέδεύν τε, καὶ τοῖς οἰκέοις ἕκαστος χαίρων διήγγελλε, καὶ μάλιστα τοῖς ἐπ' ἀξιώσεως, ἢ πλεσίοις. ἐκείνοις γὰρ καὶ ὁπβελεύοντα ἦδυσαν τὸν Κόμμοδον. ἐδεύν τε καὶ τὰ ἱερὰ καὶ βωμὰς, θεοῖς χαρίτας ὁμολογῶντες. ἐβόων δὲ διάφορα· οἱ μὲν κηθεῖν τὸν τύραννον λεγοντες· οἱ δὲ, τὸν μονομάχον· ἄλλοι δὲ, ἀπρεπέστερα βλαστονέοντες. καὶ ὅσα πρὸς τὸν ἐπὶ χεὶν ὁ φόβος ῥήματα, ταῦτα, πορολῦσης ἀδείας, καὶ ἐλάττειας, ῥαδίως ἐλέγετο. πλεῖστον δὲ τῶν δῆμων σιωέει δρόμῳ, καὶ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἠπείγετο, τῷτο μάλιστα δεδιότες, μή πως ἄρα οἱ στρατιῶται ἐκνηρέτεον ἐπακίσωσι τῇ Περτίναξ ἀρχῇ. ἐσομένην γὰρ σώφρονα, μὴ πάνυ τι ὑποδέξασθαι τὰς στρατιώτας προσεδόκων, τυραννίδι

διαλεύειν ἐπισμένους, ἀρπαγαῖς
τε καὶ βίαις ἐσχεγυμνασμένοις.
Ἰν' ἐν αὐτὸς ἐκδιδάσκοντο ὑπακῶ-
σαι πανδημῇ σωήλθον. ἐπεὶ δ'
ἐγγύοντο ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὁ
λαῖτός τε καὶ Εκκλησίᾳ ἐσπῆλ-
θον, ἄγοντες τὸν Περτινὰκᾶ,
συγκαλέσας τὸς στρατιώτας ὁ
λαῖτος, ἔλεξε τοιάδε.

Δημηγορία λαῖτου πρὸς τοὺς
στρατιώτας.

Ζ'. Κόμμοδος μὲν ἡμῖν ὁ βα-
σιλεὺς τέθνηκεν ἀποπληξίᾳ.
αἰτίᾳ δὲ τῆ τοιέτης θανάτου ἐκ
ἄλλου, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ συμβε-
λεύσει γὰρ ἡμῖν αἰεὶ τὰ ἀεῖσα
καὶ σωτήρια, οἷς μὴ πειθόμενος,
βίης δὲ ὡς ἐκ ἀγνοῆτε, ὑπὸ πλῆ-
θους ἀποπνιγὴς διεφθάρη. Τὸν μὲν
ἐν κατέλαβει τέλει τὸ πεπρα-
γμένον. ἐδὲ γὰρ μία, ἐδὲ ἡ αὐτὴ
πᾶσιν ἀνθρώποις θανάτου αἰτία.
διαφορεῖ δ' ἕσται, εἰς ἐν τέρμα
βίης σωλεῦσιν. ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου
γὰρ ὑμῖν ἀγομὴ ἡμεῖς τε καὶ ὁ δῆ-
μοϛ· ὁ Ρωμαίων, ἀνδρα τὴν καὶ
ἡλικίαν σεμνὸν, τὸν δ' βίον σώ-
φρονα, ἀρετῆς δ' τῆς ἐν ἔργοις
ἐμπειροῦ. ἂν οἱ μὲν πρεσβύτεροι,
καὶ τῶν στρατιωτικῶν αὐτῶν ᾠδῶν
ἐξῶν ἐπεράδῃη, οἱ δ' λοιποὶ τῶν
πόλεως ἐπαρχονία τοσέτων ἐ-

consuevissent. Itaque velut
ad obsequium impulsuri, con-
fluxere ad castra frequentes.
Quò ubi perventum, ingres-
si Latus & Electus unà cum
Pertinace sunt: ibi, convoca-
tis militibus, ad hunc modum
Latus verba facit.

Oratio Lati ad milites.

VII. Commodus impera-
tor vester apoplexiæ mor-
bo interiit. Causa mortis ne-
mo alius, sed est ipsemet
sibi. Nam cum frustra nos
optima atque salubria sub-
jiceremus, gerens ille se,
quemadmodum omnes nô-
stis, cibo potuque nimio
suffocatus est. Atque is qui-
dem suo sibi fato extinctus
periit. Quippe non una ea-
demque cunctis hominibus
mortis causa, sed aliæ aliis,
cunctæque tamen ad eundem
tendentes vitæ finem. Ve-
rùm pro illo adducimus vo-
bis ipsi, ac Romanus popu-
lus, virum ætate gravem,
vitâ moderatum, militaris di-
sciplinæ peritissimum. Cujus
bellicam virtutem vos qui-
dem veterani sæpenuerò
experti, ceteri tot annos ur-
bi præfectum non honore
solum, sed etiam admiratione
dignif-

dignissimum judicatis. Igitur fortuna non principem solum vobis dat, sed parentem quoque optimum. Cujus principatus non vobis modo, qui eum praesentes tuemini, sed iis etiam jucundissimus futurus est, qui ripas fluviorum, ac Romani terminos imperii defensant, videlicet res ejus praeclare gestas memoriâ retinentibus. Neque verò jam barbaros nobis pretio conciliabimus: sed eorum memores, quæ hoc luce perpeffi sunt, metu potius subiguntur.

VIII. Hæc dicente Lato, minimè jam se cohibuit populus, quin cessante adhuc & dubitabundo milite, Augustum illum declararet, patremque appellaret, & faustis omnibus acclamationibus prosequeretur. Idem etiam milites facitabant, quamquam non pari alacritate: sed circumfusa undique inermibus, festumque agitantibus diem, populi turba, facile illos acclamare, ac Pertinacem vocare Augustum coegit. Mox jurati de more in illius nomen, factâque re divinâ, latreati omnes, populus atque exercitus prosequiebantur.

IX. Sed postquam in au-

τῶν, ἀλλὰ διὰ τιμῆς τέ καὶ θαύμα-
τι Θ' ἐχέει. δίδωσί τε ὑμῖν ἡ
τύχη ἔβασίλεα μόνον, ἀλλὰ καὶ
πατέρα χρησόν. εὐφρανῆτε ἡ
τῷδε ἀρχῇ ἔμνονον ὑμᾶς τὰς
ἐν ταυτοῖς δορυφορέντας, ἀλλὰ καὶ
τὰς ἐπὶ τῷ ὄχθαις ἡμῶν ποταμῶν,
καὶ τὰς ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τῇ Ῥωμαί-
ων ἀρχῇς ἰδρυμένους, οἱ δὲ πα-
ραν αὐτῷ ἡμῶν ἔργων φέρεσι διὰ
μνήμης. τό, τε γὰρ ἑσάρταρον ἔ-
χρημασιν ἔτι θεραπεύσομεν,
πέρα δὲ ὧν πρὸς αὐτὸ πεποι-
θασιν στρατηγῶν, φόβῳ ὑπο-
τάσσονται.

ἦ. Τοιαῦτά δὲ λέγωντος τῷ
Λαίτῳ, μὴ κατὰρχῶν ἑαυτὸν ὁ δὲ
μῦθος, μελλόντων καὶ οὐκ ἐνόντων ἔ-
τι ἡμῶν στρατιωτῶν, Σεβαστὸν τε
ἀναγορεύει, καὶ πέρα καλεῖ, πό-
σαις τε γεραίρει εὐφημαῖς. τό-
τε καὶ οἱ στρατιῶται ἔχοντο αὐτῷ
προθυμία, τῇ δὲ ἐκ τῆς παρῆν-
τος πλήθους ἀνάγκῃ (καὶ γὰρ ἦσαν
πανταχόθεν ὑπὸ τῆς δήμης πε-
ριελημμένοι, ὀλίγοι τε καὶ ἀνὸς
ἡμῶν ὄπλων, ὡς ἐν ἱερουσαλὴμ)
πολλοὶ συνεξέβησαν, καὶ Σεβασ-
τὸν προσέειπον τῷ Περτίναξ. αἱ
τε τὸ ἐκείνου ὄνομα τὰς σωήθεις
ὁρμὰς ὁμόσαντες, καὶ θύσαντες,
δρανηφορέντες πᾶς ὁ δῆμος καὶ τὸ
στρατιωτικόν.

Σ. Ἐπείπερ ἰδρυθὴ ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ

λείω ἐστία, τὴν τε στρατιωτῶν καὶ τὴν
δήμῳ, ὡς προείρηται, νύκτωρ ἀ-
ναγαγόντων, φρονήσι μεγίσταις
τῶν γνώμων ἐταράττετο. πάν-
τες αὐτῶν, καὶ τοὶ δοκῦντα ψυχῆς
ἐπὶ ἐρρωμένης, καὶ περὶ πάν-
των ἀνδρῶν, τὰ παρόντα ἐφόβει,
καὶ ἔτι περὶ τοῦ ἐαυτῶν σωτη-
ρίας, κινδύων γὰρ καὶ μεζόνων
πολλάκις ὡς καὶ ἀφρονήσας, ἐ-
λογίζετο διὰ τῶν τε ἀφροσύ-
νων τὴν τυραννίδος μεταβολὴν, καὶ
τε ἐν τῇ συγκλήτῳ βελήτινῶν
εὐγένειαν, ὅς ἐπὶ πάντων ἐκ
ἀνεξομύνης, μετὰ βασιλείᾳ εὐ-
χόμεσθαι, τὴν ἀρχὴν μεταπεσεύ-
σαν εἰς ἄνδρα ἐξ ἰδιωτικῆς καὶ
ἀσκήμης γένεως ἐπὶ τῷ ἐλθόν-
τι. εἰ γὰρ καὶ ὁ βίβλος αὐτῶν διὰ
σωφροσύνης ἐπὶ τῷ, καὶ τὰ ἐν
τῇ στρατιωτικῇ πράξει εἰς εὐ-
κλείαν, ἀλλ' ὅσον εὐχόμενος χάειν,
πολὺ τὴν εὐπατριδῶν ἀπελεί-
πει. ἡμέρας ἔν τε καταλαβόν-
τες, κατῆλθεν ἐπὶ τὸ συνέδριον τὴν βε-
λήτιν, ὅτε τὸ πῦρ ἐάσας ἐαυτῶν προ-
πομπεῦσαι, ἔτι τι ἄλλο τὴν βα-
σιλικῶν συμβόλων εἰς ὑψὺ ἀρ-
θρῶσαι, πρὶν ἢ μαθεῖν τὴν γνώ-
μην τῆς συγκλήτης βελήτις.

ἰ. Ἐπεὶ δὲ αὐτῶν ἅμα τῶν ἐπὶ
φανῶν πάντες ὁμοθυμαδὸν εὐ-
φήμησαν, σεβασμίων τε καὶ βα-
σιλέα προσηγόρδωσαν. ὁ δὲ τὰ

lam imperatoriam per no-
ctem (ut diximus) a milite
populoque deductus, magnis
curarum motibus æstuabat.
Et quamvis animo esse fori
constantique videretur, ta-
men illum vehementer præ-
sentia territabant, non de sa-
lute sua magnopere solici-
tum, (quippe alias graviora
pericula contempserat;) sed
repentinæ tyrannidis mutati-
onem animo versantem, nobili-
tatemque nonnullorum sena-
torum reputantem, quos mini-
mè passuros arbitrabatur, post
imperatorem generosissimum
recidisse principatum ad homi-
nem privatæ stirpis, atque
obscuræ. Nam etsi vita ip-
sius planè temperans ac fru-
galis audiebat, maximamque
in bellicis negotiis gloriam
fuerat adeptus, attamen clari-
tate generis multum patriciis
impar habebatur. Igitur post-
quam diluxit, in curiam se
contulit, neque ignem sibi
præferri, neque ulla princi-
patûs insignia passus attolli,
donec senatûs sententiam sci-
retur.

X. Sed cum omnes simul
atque viderunt, lætis accla-
mationibus unanimiter exce-
perunt, Augustumque &
Imperatorem consalutarunt.
At ille recusare instituit, tan-

H 2 quam

quam rem invidiosam, nomen imperii, excusare senectutem, veniamque orare: multos esse dictitans patricios viros, quibus magis imperium conveniret. Simul Glabrimonem manu comprehensum protrahens, sessitare imperatoria sella jubebat. Erat enim illē omnium patriciorum nobilissimus, ad Æneam Veneris & Anchisæ filium seriem generis referens: idemque iterum consul; qui tamen ita tum loquutus est: Equidem egomet, quem tu omnium putas dignissimum, cedo tibi imperio, atque una mecum senatus omnis summam tibi potestatem decernimus. Ibi verò ille, vini penē afferentibus, atque impensē rogantibus universis, vix tandem dubitabundus sellam imperatoriam conscendit, atque orationem hujusmodi habuit.

Oratio Pertinacis.

XI. Consensus hic vester, studiumque eximium, uni mihi plurimum in tanta ista nobilitate deferendi, cum omni adulationis suspicione vacet, argumentumque benevolentia, fidemque præferat, alium fortassis audaciorem atque alacriorem redderet ad ea quæ traderentur suscipienda, sperantem facili se gu-

μὲν πρῶτα παρητήτο τῆς ἀρχῆς τὸ ἐπίφθονον; γῆρας τε περιχόμενον, συγγνώμης ἐδέετο· εἴ) τε πολλὰς εὐπατριδὰς ἐφασκεν, οἷς ἡ βασιλεία μάλλον ἀρμόζει· καὶ λαβόμενος τῶν χειρῶν Γλαβριμόνων, ἔειπεν αὐτὸν, καθίζεσθαι κελδίων ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ θρόνον· ἦν δ' ἐκείνου εὐχόμενα τὰ πάντων εὐπατριδῶν ἀνέφερε γένεσιν εἰς Αἰνείαν τὸν Ἀφροδίτης καὶ Ἀγχιόου, τῶν τῶν γένους διαδοχῶν· ἔτι δὲ καὶ τῶν ὑπατοῦ ἀρχῶν τελέσας δευτέρου. ὁ δὲ, ἀλλ' αὐτὸς τε (ἔφη) ἐγὼ, ὃν σὺ νομίζεις πάντων ἀξιώτατον, σοὶ τε τῆς ἀρχῆς ἀπαρχωρῶ, καὶ παύσαν τῶν ἐξουσιᾶν ἐγὼ καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ψηφίζομεν σοὶ διδόντες. τότε δὲ πάντων αὐτὸν ἐκβιασαμένων ἐκλιπαρήσαντων τε, ὀκνῶν καὶ μόλις ἀνελθὼν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ θρόνον, ἔλεξε τοιαύτα.

Δημηγορία Περτίναξου.

ια'. Τὸ πάνυ δεξιὸν ὑμῶν τὸ πρὸς με τιμῆς, καὶ τὸ τῆς σπευδῆς ὑπερβάλλον ἐπιλεκτόν τε εἰς πρόκρισιν, τοσαύτης παρ' ὑμῖν εὐχόμενος, ἐκ ἔχον κολακείας ὑποψίαν, ἀλλὰ διῃξιν καὶ τίσιν εὐνοίας, ἀλλὰ μὴ ἂν τῷ θάρσος καὶ προθυμίας ἐνέβαλεν, εἰς τοιοῦτως διέξασθαι τῇ ἐγκρατεῖ εἰσμέναι

εισμένα, ἐλπίδα τὴν ῥασιώνης
ὑπέφηνεν ἂν, ὡς εὐμαρῶς τὴν ἀρ-
χήν διοίσοντα, ἐν ἀρχουρίῳ
ἔτος ευνοῦσιν. ἐμοὶ δὲ ταῦν-
τα μεγάλα ὄντα καὶ ἐξαίρε-
τα, τιμῆς τε αἰδήσει ἐκπλήτ-
ται, διὸ τε καὶ ἀγῶνά ἐμι-
κρὸν ἐμποιοῖ. μεγάλων γὰρ εὐ-
εργεσιῶν προὔπαρχουσιν, τὸ ἰ-
σότημον. δυσέφικτον. ἀλλ' ἐν
ταῖς ἀμοιβαῖς, καὶ μικρὰ ἢ
λαβεῖν, ἀντιδῆναι μᾶλλον, ἢ
ἔτος εὐμαρῶς, ὡς εὐχάριστον δα-
κύν. ὁπλίστα δ' ἂν ὁ πρῶτος
τὴν δράσας ἀγαθόν, ἀνυπέβλη-
τον καλᾷθῃται χάριν, τὸ μὴ
κατ' ἀξίαν ἀντιδοθῆναι, ἢ ἔτι
δυσπείσειον, ὡς ἀνάσθητον ἅμα
καὶ ἀχάριστον ὀνομάζεται. ὁρῶ δὴ
καὶ τὸν τυχεύοντα μοι ἐπιηρημένον
ἀγῶνα, πρὸς τὸ ἀξίον ἐμαυτὸν
ἀνταρτῆν τῆς τοσαύτης παρ' ὑ-
μῶν τιμῆς. οὐ γὰρ ἐν τῇ καθέδρᾳ
ἢ προεδρίᾳ, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις,
ἢ τὴν αὐτῷ μὴ καλίσχοντι. ὅσῳ
δὲ τὰ γινώμενα ὡς φαῦλα μι-
σῶνται, τοσάτω τὰ μέλλοντα, ὡς
ἀγαθὰ μεγάλως ἐλπίζεται. καὶ
τὰ μὴ δεινὰ ἢ ἔργων αἰμν-
μονάεται. Τὸ γὰρ λυπῆσαν,
δυσεξάλειπτον. Τὰ δὲ χρησά-
μα τῇ σπουδῇ, καὶ τῷ περὶ
αὐτῶν μνήμῳ σωμαναλίσκει
ἐπεὶ μὴ ὁμοίως εὐφραίνει ἐλπί-
δα.

bernatione usurum, qui tan-
tam in vobis benevolentiam
animadverteret. Me autem
contra, magna ista scilicet
atque egregia, sicut honoris
sensu obstupesciunt, ita me-
tu quodam curaque solici-
tant. Siquidem arduum in
primis est, magnis acceptis
beneficiis paria referre. Nam
in beneficiorum vicissitudi-
ne, si magnam gratiam re-
ferat, qui parvam debue-
rit, non tam facilitas re-
munerandi expenditur, quam
in ipso argumentum grati-
animi commendatur. Sed
cum prior quispiam eximia
in te quaedam contulerit,
tum si illum parum ample
demerearis, non tam deesse
quod reponas, quam ipse
inops sensuum, ac planè in-
gratissimus videare. Cerno
igitur jam animo, quam mi-
hi arduum sit propositum
certamen, ne tanto a vobis
accepto honore parum me
fortasse dignum exhibeam.
Quippe non in sella ipsa fa-
stigium dignitatis, sed in o-
peribus situm, quæ illam
minimè dedecorent. Nam
quantum præterita odimus,
tantum de futuris bene spe-
ramus. Et, ut tenax est in-
juriarum memoria (quod e-
nim offendit, nunquam ob-
literatur) sic beneficia in i-
pso excidunt usu: siquidem
non tam delectat libertas,
quàm

quam servitus offendit. Neque habendam quisquam gratiam putat, quod rebus suis pro arbitrio utatur: quippe id sibi deberi jure autumat. Qui verò suis exultur bonis, nunquam sanè injuriarum obliviscitur. Neque quisquam lucro apponit, quod utilitatem in commune pariat. Quæ enim publicè profunt, parum cuique curæ sunt. Sin quæ propria ejusque sunt, minùs ex sententia ceciderint: tum nemo satis secum benignè agi putat. Ad hæc, quicunque enormibus tyrannorum, atque immensis largitionibus insuêrunt, ii, si frugaliùs paulo aut continentius ex pecuniæ inopia agere institutas, non tam id moderatæ cuidam dispensationi prudentique attribuunt, quamavaritiam continuò tibi & fordes exprobrant. Neque autem cogitant, neminem posse magna cuivis dilargiri, qui se à vi atque à rapinis abstineat. Qui autem rectè ac pro cujusque dignitate dispensat, non modò nihil cuiquam injustè eripit, sed & cæteros frugi esse docet, & parcere parto. Hæc igitur cum animis vestris reputantes, adnitimini vos quoque mecum, Patres, communemque hanc imperii administrationem existimate.

θερία, ὡς λυπεῖ δαλεία. ἐδ' ἐτις ἀδελῶς τὰ ἑαυτῶ ἐχών, ἐν χαεῖτ' μοίρα τίθεται, τὰ ἴδια καρπεῖσθαι νομίζων. ὁ δὲ ἥβ' οὐ κείων σερηθεῖς, αἰώνιον ἔχων τὴν μνήμην τῶ λελυπηκότ'· ἐδ' εἰ τις εἰς τὸ κοινὸν χρηστὴν ἡρώϊο μεταβολήν, αὐτὸς τέ τι πλεονομίζοι καρπεῖσθαι. ἐπεὶ τὸ μὴ δημωφελεῖς, καὶ κοινῇ διαφέρειν. ἵθι, ὀλίγη τοῖς καθ' ἕνα φερύλλῃς. τὸ δὲ καθ' αὐτὸν ἕκαστ', εἰ μὴ κατ' γνῶμην προχωρεῖν, ἐδ' ἐν τι μέγα ὠφελείῃς νομίζει. Οἱ τε ἐδιδισμένοι ταῖς τῆς τυραννίδος ἀκρίτοις καὶ ἀφελείῃς μεγαλοδωρεαῖς ἐντροφεῖν, τὴν εἰς τὸ σωφρονέεσθαι καὶ μεμετρημένον, διὰ πάντων χρημάτων, μεταβολῶν, & φιλοσώφρονα, ἐδὲ σύμμετρον καὶ κέκριμιν διοίκησιν ὀνομάζουσιν, ἀλλὰ μικρολογίαν καὶ ἀθλιότητα βίῃς ὀνειδίζουσιν· ἐκ εἰδότες ὅτι τὸ μὲν μέγα καὶ ὡς ἐτυχε χαίρεισθαι, ἐκ αὖ περιγυροῖτο, εἰ μὴ ἐκ τ' ἀρπάζειν καὶ βιάζεσθαι. τὸ δὲ λογισμῶ πάντα κατ' ἀξίαν ἕκαστον νέμειν, ἀνὰ τὸ δεινὸν τι δρᾶσαι, μὴ παρέχον ἀδίκον εὐπορίαν χρημάτων, διδασκαίει φειδῶ σώφρονα τ' καλῶς ποιεῖν τῶν. ταῦτα δὴ ὑμᾶς ἐγνωκότας χρὴ σιωπαῖν, καὶ κοινῶς τ' ἀρχῆς τὴν διοίκησιν

οἰκησὶν νομίζοντας, ἀεισοκρασίαν
 γὰρ ἑστὶν ἐν τυραννίδι ἀπομι-
 νύστας, αὐτὰς τε ἀγαθὰς ἔχειν
 ἐλπίδας, καὶ πᾶσι τοῖς ἀρχο-
 μένοις ταῦτα ὑποχρεῖται.

ιβ'. Τοιαῦτα ὁ Περτίναξ εἰ-
 πὼν, ὑπῆρσε τε τῷ σύγκλη-
 τῷ βελλῷ, καὶ πρὸς πάντων εὐ-
 φημιδαί, πάσης τε τιμῆς καὶ αἰ-
 δὸς παρ' αὐτῶν τυχῶν, εἰς τε
 τὴν Διὸς νεῶν καὶ τὰ λοιπὰ ἱε-
 ρὰ πεμφθεῖς, τὰς τε ὑπὲρ τῆς
 βασιλείας θυσίας τελέσας, εἰς
 τῷ βασιλείῳ ἐπανῆλθεν αὐ-
 λῷ. ἐπεὶ δὲ διεφοίτησεν ἡ φή-
 μι ὅτι τε λεχθέντων ὑπ' αὐ-
 τοῦ ἐν τῇ συγκλήτῳ, καὶ τὴν πρὸς
 τὴν δῆμον γραφέντων, ὑπερήδον
 το πάντες, σεμνὸν καὶ ἡπιον ἀρ-
 χού, καὶ πατέρα, ὃ βασιλέα,
 ἔξεν ἐλπίζοντες. Τὸς τε γὰρ στρα-
 τιώτας ἐκέλευσε παύσασθαι καὶ
 πρὸς τὰς δημότας ὕβρεως, καὶ μή-
 τε παῖν τινὰ τῶν παριόντων· εἰς
 τε τὸ κόσμιον καὶ εὐτακτικὸν μέλει
 γεν πάντα ἐπειρᾶτο.

ιγ'. Ἐν τε ταῖς προόδοις καὶ τοῖς
 δικασθεῖσι, πρῶτον καὶ ἡμερῶν ἡ-
 δος ἐπεδείκνυτο. καὶ τὸ Μάρκος ἀρ-
 χὴς ζήλω τε καὶ μιμῆσει, τὸς μὲν
 πρεσβύτερος ὑπομιμνήσκων εὐ-
 φρανε· τὸς δ' ἄλλους πάντας, ἐξ
 ὧμης καὶ ἐφουβέειν τυραννίδος,
 εἰς σῶφρον καὶ ἀμείνων βίον

Quippe in republica opti-
 matum, non autem sub ty-
 rannide victuri, cum ipsi
 optimam habere spem, tum
 reliquis etiam debetis pol-
 liceri.

XII. Hæc loquutus Per-
 tinax, Senatui animum ad-
 didit: votisque exceptus &
 acclamationibus, habitusque
 honorificentissimè, Jovis a-
 liorumque Deorum templis
 confalutatis, sacrificioque de-
 more facto, in aulam Palati-
 nam se contulit. Postea ve-
 rò quàm fama vulgavit
 quæ ille vel in Senatu di-
 xisset, vel ad populum scri-
 psisset, læti omnes agitare,
 sperantes serium se & cle-
 mentem principem, paren-
 temque adeò magis quàm
 imperatorem habitutos. Nam
 & militibus edixit, ne cui
 ex populo contumeliam fa-
 cerent, neve quem viatorem
 pulsarent: cunctaque deni-
 que ad honesti cultum, mo-
 destiamque referebat.

XIII. Ipse cum aut in-
 grederetur, aut jus diceret,
 comem scilicet ac mansue-
 tam indolem ostendebat. Et
 cum Marcum in primis re-
 ferre videretur, seniores qui-
 dem admonitu delectabat:
 reliquos autem omnes à crudeli
 contumeliosaque tyrannide ad
 modestam vitam tranquillam-
 que

que vindictos, facile ad se amandum impulerat. Quæ cum fama latius evagaretur, nationes omnes atque exercitus subiectos Romanis, aut amicos, ad deferendos ei divinos honores incitavit. Quin Barbari quoque, si qui aut frenos depulerant, aut seditiones moliebantur, metu virtutis quam præstiffisse eum superioribus bellis meminissent, iustitiæque fide, cum neminem ab illo sci- rent ultro offendi, sed gratiam cuique pro meritis re- ferri, vimque abesse, & eru- delitatem, sponte illi se de- diderunt.

XIV. Legationes præter ea undique confluebant, gra- tulum Romano populo, quod Pertinacis imperio gu- bernarentur. Sed quod ple- risque omnibus publicè pri- vatimque gratum fuit, mo- destum mansuetumque prin- cipem populo Romano contigisse; id verò urbana cohortes imperatorum custo- diæ adhibita, graviter mo- lesteque ferebant: siquidem à rapinis injuriisque ad tem- peratum vitæ cultum revoca- ta; ac mitem illam civi- lemque gubernandi rationem in contumeliam suam ac de- decus accipientes, ut ex quâ licentiam sibi ademptam in- telligerent; nullo jam pacto rectorem huiuscemodi tole-

μελαχθέντας, ῥᾶσα εἰς εὐνοϊὰν ἀκραιώσατο τῆς τε ἡμέρας ἀρχῆς ἢ φήμη διαθέσσειν πάντα ἔθνη καὶ πάντα στρατόπεδα, ὅσα τε Ρωμαίοις ὑπήκοα, καὶ ὅσα φίλα, ἐκθεά- ζοντο αὐτῷ τὸ ἀρχὴν ἐπειθεῖν. ἀλλὰ μὴ καὶ τοῖς Βαρβάρων ὅσοι πρότερον ἀφωλιάζον, ἢ ἐξασί- αζον, φόβῳ τε καὶ μνήμῃ τῆς ἐν ταῖς προτέρας αὐτῷ ἐραλίστας ἀ- ρετῆς, πίσει τε γνώμης, ὅτι μη- δὲνα ἐκὼν ἀδικήσας ποτὲ, ἐκά- σω τὸ κατ' ἀξίαν δαυνέμων, χά- ριτι θ' ἀπρεπὲς καὶ βίαια ἐμὴς ἀλ- λότρι, ἐκόντες αὐτῷ προσε- χάρων.

ιδ'. Πρεσβεῖαί τε πανταχό-θεν ἀφικνέσθον, σινηδοκίμων ἀ- πάντων τῇ Ρωμαίων ὑπὸ Περλί- νακι ἀρχῇ. Οἱ μὲν ἄλλοι πάν- τες ἀνθρώποι, καὶ κοινὴ καὶ ἰδίᾳ, τὸ εὐτακτεῖν καὶ ἡμέρῳ τῇ βασιλείας ἔχαιρον· ὁ δὲ πάντας εὐφραίνει, τὸ σὸ μόνος ἐλύπει τὸς ἐν τῇ Ρώ- μῃ στρατιώτας, οἱ δ' οὐροφρεῖν εἰώ- θασιν τὸς βασιλέας. καὶ ἀπὸ μύθο-υ δ' ἀρπάζειν τε καὶ ὑβρίζειν, οἷς τε τὸ εὐτακτεῖν καὶ κόσμιον ἀνακαλε- μένοι, τὸ πρᾶον καὶ ἡμέρον τῇ ἀρχῇ, ὑβρίν αὐτῶν καὶ ὀσμίναν, καθαιρε- σὶν τε τῇ ἀνέτῃ ἐξουσίας νομίζον- τες, τῇ τῇ ἀρχῇς ἢ ἐφ' ἑσέων εὐταξί- αν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρῶτα κατ' ὀλί- γον ὑκνηρὲς τε καὶ ἀπειθεῖς αὐτῶς τοῖς

τοῖς κελδομοῖς παρέχον· τὸ δ' ἐ
τελευταῖον, ἐδ' ὅλων μιλῶν δύο
ἢ βασιλείας αὐτῶν προκεχωρη-
κίας, ἐπιδείξαμεν τε ἐν ὀλίγῳ
χρόνῳ πολλὰ σώφρονα καὶ χρη-
στὰ ἔργα, ἐλπίδων τε ἀγαθῶν
τοῖς ἀρχομένοις ὑποφαίνοντάς
ἐβάσκεν πάλιν καὶ ἀνέτρυφε
πονηρὰ τύχη, ἐκώλυσέ τε θαι-
μας καὶ ἐπωφελῆ τοῖς ὑπηκόοις
ἔργα εἰς τέλος ἀχθῆναι.

ιε. Πρῶτον δ' ὅτι πᾶσαν τὴν
τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς
ἔθνεσιν ἀγεώργητόν τε καὶ παν-
τάπασιν ἔσαν ἀργόν, ἐπέτρεψεν
ὁπόσω τὸς βέλεται καὶ δυνάται,
καὶ βασιλείας κλήμα ἐπὶ καί-
λαμδάνειν· ἐπιμεληθέντι τε καὶ
γεωργήσαντι δεσπότῳ ἔσθ'. ἔδω-
κέ τε γεωργῶσιν ἀτέλειαν πάν-
των εἰς δέκα ἔτη, καὶ διὰ παν-
τὸς δεσποσίας ἀμειννίαν. τοῖς
τε βασιλικοῖς κλήμασιν ἐκώλυ-
σεν αὐτῶν τὸ ὄνομα ἐπιγράφεσθαι,
ἐκτὸν αὐτὰ ἐκ ἰδίας τῆς βασιλεύ-
οντος ἔσθ', ἀλλὰ κοινὰ καὶ δημό-
σια τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. τέλη τε
πάντα πρῶτον ἐπὶ τῇ τυραννί-
δος εἰς εὐπορίαν χρημάτων ἐπι-
νοηθέντα, ἐπὶ τε ὄχθαις πολε-
μῶν καὶ λιμέσι πόλεων, ἐν τε ὁ-
δῶν πορείαις καὶ ἀκλύσαις, εἰς τὸ

randum statuebant. Igitur
principio contumaciores se
gerere, minùsque dicto au-
dientes esse: postremò, non-
dum bimestri imperio ex-
pleto, cum quidem ille jam non
dubium suæ probitatis speci-
men dedisset, universis in
optimam spem erectis, in-
vidit repente mala fors, quæ
omnia funditus evertit, sic
ut egregii illi conatus ve-
hementer omnibus profuturi,
in medio quasi cursu pro-
laberentur.

XV. Nam primùm qui-
dem quicquid in Italia aut
alibi gentium inculti soli, et-
iamque sub regibus, vacaret,
id totum occupantibus &
colentibus adjudicavit: de-
cemque annorum immuni-
tatem, ac perpetuam liber-
tatem agricolis concessit.
Imperatoris autem posses-
sionibus nomen suum inscribi
prohibuit, non esse illas di-
ctitans imperantium prop-
rias, sed communes Roma-
norum, & publicas. Ve-
tigalia quoque omnia, quæ
ad contrahendas pecunias ty-
ranni excogitaverant, in flu-
viorum ripis, in urbium
portibus, perque vias & i-
tinera, penitus remisit, atque
in antiquam libertatem re-
vocavit. Multaque item ad

ἀρχαῖον καὶ ἐλδοτέρον ἀφῆκεν.
I idem

idem exemplum facturus videbatur.

XVI. Nam & delatores urbe exegerat, & ubiubi invenirentur, puniri imperaverat; cavens ne cui injuria fieret aut de vanis criminibus periculum conflaretur. Ergo in maxima tranquillitate sese, beatissimoque rerum statu videturos, senatus ceterique arbitrabantur. Siquidem aded se æquabilem, paremque cæteris præstabat, ut filium quoque jam adolescentem in aulam Palatinam, nunquam adduxerit, sed intra privatos parietes continuerit. Sic ut in ludum quoque literarium, atque gymnasia de more itaret, nihil privatis absimilis; erudireturque, & omnia perinde ut quivis e medio agitare, neque ullam aut tyrannicam, aut omnino imperatoriam pompam ostentaret.

XVII. Cum in hac morum vitæque modestia ageret, soli scilicet prætoriani milites, præsentem rerum conditionem haud satis æquo animo ferentes, veterem illam licentiam violenter se gerendi, raptandique omnia, affectabant; interque vina & epulas consilia iniecerunt Pertinacem e medio tollendi, gravem ipsis atque onerosum; alterumque ejus lo-

ἐμέλλησε δ' ἂν ἔτι καὶ πλείονα, ὥς γε τὰ τ' περαιτέρως ἐνεδείκνυτο, εὐεργετήσιν τὸς ὑπηκόους.

ΙΣ'. Ἐπεὶ καὶ τὸς συκοφάντας τ' πόλεως ὡς δειώσας, καὶ τὸς πανταχῇ ὡς κολαδῆναι κελύσας, καὶ μηδένα ἐπιηράζεσθαι, μήτε ματαίοις ἐγκλήμασι περιπλήν προνούμενον· ἐν δ' εἰς τε καὶ μακαρίῳ βίῳ ἢ τε σύγκλητον μάλιστα, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες βιώσεσθαι προσεδόκων. ἔτω γὰρ μέτριον καὶ ἰσότητος ὡς καὶ τ' οὖν αὐτῷ, ἢ δὴ μεράκιον ὄντα, μήτε ἐς τὴν βασιλείαν αὐτὸν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἐν τε τῇ πατρῷᾳ μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὰ σωήθη περὶ ὧν διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδωτόντα, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς παιδιδέσθαι τε, καὶ πάντα πράττειν, ἰδὰμὲν τύπον ἢ πομπὴν παρεχόμενον βασιλικῷ.

ΙΖ'. Τοιαύτης δὲ εὐμοιρίας καὶ εὐταξίας κατεχέσσης τ' βίον, μόνοι οἱ δορυφόροι ἀγαλλοῦντες καὶ ἐπὶ τοῖς παρῥοῖσι, ποθεῖντες δὲ τὰς ἐπὶ τ' προηγουμένην τυραννίδον ἀρπαγὰς τε καὶ βίας, ἐν τε ἀσωτίαις καὶ κραιπάλαις, ἐκελύσαντο ὑποσκόδασαυς τὸν Περτίνακα, ὥς ὄντα αὐτοῖς βαρὺν καὶ ἐπαχθῆ. Ζηῆσάν δὲ τίνα τ' πάλιν αὐτοῖς ἀνέβον καὶ ἀκόλαστον παρέξοντα ἐξουσίαν· αἰφνιδίως

δίως τοίνυν, ἔδενδς προσδοκῶν-
 τοις, ἀλλὰ πάντων ἐν ἡσυχίᾳ δι-
 ατριβόντων, καὶ θυμῷ καὶ ἀλόγῳ
 ὁρμῇ τῷ στρατοπέδῳ δρόμῳ φερό-
 μνοι αὐτοῖς, ἡμέρας ἀκμαζέσης,
 ἐπεισῆλθον τοῖς βασιλείοις, τά-
 τε δόρατα διαβινάμνοι, καὶ τὰ
 ξίφη πασάμνοι· τῷ δὲ παρα-
 δέξῳ τῷ ἔργῳ καὶ ἀνελπίζῳ, οἱ ἐν τῇ
 βασιλείᾳ ὑπερησία παραχθέν-
 τε, ὀλίγοι τε πρὸς πολλὰς, καὶ
 ἄνοπλοι πρὸς ὀπλισμένους, ἐκ ἐ-
 μόνον, ἀλλ' ἕκαστος, ὡς ἐσκεχέ-
 εις φεράν, λιπὼν, ἢ ἐπὶ τῇ αὐ-
 λῇ, ἢ ἐπὶ ταῖς λοιπαῖς εἰσόδοις,
 ἐφύγον. ὀλίγοι δὲ τινες τῷ ἐυ-
 νοόντων, διαγυέλαντες τῷ Περ-
 τίνᾳκι τῷ ἐφοδῶν, συνελθόντων
 συγῆν, τῇ τε τῷ δῆμῳ βοήθειᾳ
 αὐτὸν ἐπαδύναι. ὁ δὲ καὶ τοῖς
 συμβεβηκόσιν αὐτῷ πρὸς τὸ πα-
 ρὸν ὠφέλημα μὴ πειδεῖς, ἀπρε-
 πῇ δὲ καὶ ἀνελεύθερα, βασιλεί-
 ας τὴν ἀνάξιαν, καὶ τῷ πρὸς βίω-
 μῶν αὐτῷ καὶ προπεπραγμῶν,
 νομίσας, φεύγειν μὲν ἢ λαθεῖν
 ἐκ ἡδέλησεν· ὁμοσέ δὲ χωρή-
 σας τῷ πράγματι, προῆλθεν
 ὡς διαλεξόμενος αὐτοῖς, ἐλπί-
 σας πείσειν τε αὐτὰς, καὶ παύ-
 σαι τῆς ἀλόγῃ εἰς τὰ παρὲν ὁρ-
 μῆς. καὶ δὴ τὰ δωματίῳ προελ-
 θὼν, ὑπαντῶμενος αὐτοῖς, πω-
 δῆναι τε ἐπειρεῖτο τὰς αἰτίας

co imponendi rebus Roma-
 nis, indulgentem atque in-
 temperantem, nihilque de-
 nique non licentiae praebitu-
 rum. Igitur confestim, haud-
 opinato, cunctis otium agi-
 tantibus, turbidi ac furen-
 tes, militari cursu, meridie
 ipso, protentis hastis, nudis
 gladiis, frequentes ad impe-
 ratoris aedes feruntur. Re
 autem subita insperataque
 perterriti cubicularii Palatini,
 pauci plurimis, & inermes
 armatis minimè ausi resiste-
 re, relicta sua quisque sta-
 tione, diversi alii aliò defu-
 gerunt. Pauci tamen ex a-
 micissimis, nunciato militum
 concursu, persuadere Per-
 tinaci conabantur, uti fugā
 sibi consuleret, populi-
 que auxilium imploraret. Ille
 autem, tametsi utilia in prae-
 sens audiebat, tamen inde-
 corum existimans, atque il-
 liberale, minimèque dignum
 imperatoria maiestate, atque
 anteaactā vitā, fugae aut la-
 tebris salutem debere, oc-
 currere periculo, ac pro-
 cedere in medium decrevit;
 sperans persuasurum quae
 vellet, & furentes iam prae-
 sens animos placaturum. Igi-
 tur cubiculo egressus, factus-
 que irruentibus obviam, qua-
 rere causas institit tam subi-
 ti motus, & a foedissimo
 illo tumultu abstertere, non
 attonitus periculo, sed habi-

tum oris gravem, moderatumque retinens, paremque imperatoris dignitati; ac nihil humile, nihil pavidum aut obnoxium, nihil denique supplice dignum prae se ferens, ita ad eos verba fecit,

Alia Oratio Pertinacis ad milites Praetorianos.

XVIII. Me quidem, o milites, inquit, si occiditis, neque ipsi rem magnam facitis; neque mihi sanè gravem, homini videlicet hujus ætatis & gloriæ: siquidem *omni* humanæ vitæ finis certè est aliquis necessarius. Vos autem, principis curæ, custodiæque, & propulsandis aliunde periculis adhibitos, eadem ipsos facere primos; neque civili tantum, sed imperatorio quoque sanguine pollueri dextras; id verò videte, ne vel in præsens flagitiosum sit vobis, vel in posterum periculosum. Neque enim ego ullâ vos injuriâ affeci. Si enim Commodi doletis interitu, nihil profectò novum fuit mori, qui homo natus fuerat. Sin dolo necatum putatis, non meum sanè id crimen: quippe quem ipsi scitis ab omni etiam suspitione procul abesse. Quæ enim tunc acta sunt, vos primi cognita ha-

τῆς ὀρμῆς, πείθειν τε ἐπεχέ-
ρει, μὴ ἐν θουσιασμῶς, καὶ τότε
ἐν σώφρονι καὶ σεμνῷ ᾠήματι, καὶ
τηρῶν τὸ τῆ βασιλείας ἀξίωμα,
ἔδεν τι κατεπλήχοντο, ἔδεν
καταδελιῶντο καὶ ἰκετεύον-
το ᾠήμα ἐν δακρύμασι.

Ἑτέρα Δημογοεῖα Περτίναξ
πρὸς τὰς δορυφόρους.

ἡ'. Τὸ μὲν ἐμὲ, ἔφη, πρὸς ὑ-
μῶν ἀναρεθλῶναι, ἔδεν τι μέγα
ἢ βαρὺ, πρεσβύτη εἰς μακρὸν γῆ-
ρας ἐν δόξῳ ἐλάσαντι παντὶ
καὶ ἀνθρώπων βίῳ ἀνάγκη τέ-
λει ἐπιτεθλῶναι. Τὸ δὲ ὑμᾶς
φύλακας καὶ φρουρὰς δοκῶντας
βασιλείας, καὶ τὰς ἐξωθεν κινδύ-
νους ἀπεργονίαις, αὐτὰς ἡμέτεραι
φονεῖς, καὶ μὴ μόνον ἐμφυλίῳ,
ἀλλὰ καὶ βασιλείᾳ μιάναι τὰς
δεξιὰς αἵματι, ὁρᾶτε μὴ πρὸς
τὸ νῦν ἀνόσιον, καὶ ὕστερον ὑμῶν
ἐπικίνδυνον ἦ. ἔ γάρ τι ἐμει-
νὰ σώσοιδα λυπήσαντι ὑμᾶς.
εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ Κομμόδῳ τε-
λευτῇ δυσχεραίνετε, ἔδεν ὥρ-
δοξον, ἀνθρώπων ὄντα εἰ τε-
λευτῇ κατέλαβεν. εἰ δὲ τῷτο ἐξ
ἐπιβλήης οἶεσθε γενηθῆναι, ἐκ
ἐμὸν τὸ ἐμάρτημα. ἴσεται γὰρ ἐξ
πάσης ὄντα με ὑποψίας, καὶ ἔδεν
ἥτιον ὑμῶν ἀγνοῶντα τὰ τότε
πεπραγμένα.

πεπραγμένα· ὥς εἴ τι ὑπο-
πτεύετε, ἑτέροις ὑποφέρειν τὸ
ἔγκλημα. ἀλλ' ὁμῶς τελευτή-
σανθ' ἀπέμνησεν, ἐδὲν ὑμῖν ἥν
εὐπρεπῶς, καὶ κατ' ἀξίαν, καὶ ἀ-
νευτὸ βιάζεσθαι με, ἢ ἀρπά-
ζειν, ἐνδείχθη.

ΙΘ'. Τοιαῦτά τινα λέγειν αὐ-
τοῖς περὶ αὐτοῦ, ἥδη τινὰς αὐ-
τῶν καὶ πείσθην ἐμέλλησε· καὶ ἐκ
ὀλίγοι γε ὑπογραφέντες ἀνεχώ-
ρουν, σέμν' βασιλέως γῆρας αἰδέ-
μενοι· ἐτι δὲ λαλέῃα τ' πρε-
σβύτιον ἐπιπεσόντες φονδεύσι.
δράσαντες τε ἔτ' ὥμῶν ἔργον,
ἀέει τ' τελολημένων φθάσαι θέ-
λοντες τ' τ' δῆμῳ ἔφοδον, ἐπεί αὖ-
τις τὸ ὅτι χαλεπῶς τὸ πλῆ-
θος διοίσει τὰ πεπραγμένα,
εἰς τὸ στρατόπεδον δρόμῳ ἀναχω-
ρήσαντες, ἐντὸς τείχεος ἔμμενον,
φρουρὰς ἐπὶ τ' πύργων καὶ ἀσκή-
σαντες, ὥς ἀμύνειν, εἰ πῶς τεί-
χει προσβάλλοι ὁ δῆμος. τέ-
λος μὲν δὴ τοῦτον κατέλαβεν
Περτίνακα χρησάμενον βίῳ καὶ
προαίρεσι, ὥς προέφηται.

Κ'. Ἐπειδὴ δὲ διεφοίτησεν εἰς
τὸν δῆμον ἢ τ' βασιλέως ἀναίρε-
σις, ταραχὴ τε καὶ πένθος πάν-
τας κατέειχε, διέθεόν τε ἐνθε-
σιῶσιν ἐοικότες κίνησις τε ἀλο-
γῶ κατέειχε τὸν δῆμον, ζητέων τὰς δράσαντας, μή τις δὲ εὐ-
ρεῖν, μή τις ἀμύνεσθαι δυναμένων, μάστιγὰ τε δεινῶς ἔφερον τὸ πε-
ρε

builtis : ut etiam si quid ob-
ortum suspicionis est, id utique
alios attigerit. Cæterum ne
illo quidem extincto, quic-
quam vobis deficiēti patiemur,
quod modeste atque ex
dignitate vestra, non autem
per vim & rapinas, concupi-
veritis.

XIX. Ita loquente eo,
jam quidam ex iis permo-
tum iri videbantur : neque
sanē pauci abire jam cœpe-
rant, veriti sanctimoniam
principis, ac senectutem : sed
adhuc loquens senex à cæte-
ris facto impetu obtruncatur.
Qui statim perpetrato tam
crudeli scelere, multitudinem
declinantes indignissime laturam
id facinus, occupant in
castra abire, muroque con-
tinent se, dispositis pro tur-
ribus armatis, qui populum,
si impressionem faceret, à mœ-
nibus arcerent. Hunc finem
Pertinax sortitus est, vitæ
morumque (ut supra dixi-
mus) laudandus.

XX. Sed ubi cædis illius
fama per populum dedita,
tumultu scilicet, luctuque
omnia compleri, discurre
universi furentibus similes,
neque certi quid agerent, qua-

rere ipsos autores: quos neque invenire tamen poterant, neque ulcisci. Præcipue vero senatus indignè id ferre, communemque eam calamitatem existimare, desiderans parentem optimum, ac principem indulgentissimum: rursusque tyrannidem metuens, quam cordi esse militibus intelligebat.

XXI. Sed quum dies unus itemque alter abiisset, plebsque universa, suo quisque metu, quietem ageret; & qui dignitate auctoritateque pollebant, in sua prædia quàm longissimè poterant ab urbe secessissent, nè quid in eligendo successore gravius obijceretur: cognito milites & quietum esse populum, & existere neminem qui principem interfectum vindicaret, ipsi quidem castris se continebant. Constituto autem supra murum vocalissimo quoque, edicunt venale imperium, traditurosque se ei qui plurimum pecuniæ polliceretur, tutòque in aulam cum armis deducturos. Id auditum, neminem è senatu gravitate atque auctoritate præditum, neminemque è nobilitate, aut ex iis denique permovet, quicumque adhuc opulenti superabant, tenues reliquæ Commodi tyrannidis: neque ausus quisquam aut muro succedere, aut turpem

πραξίαν, καὶ συμφορὰν κεινὴν ἐτήρην οἱ τὸ σύλληπον βαλὼν νέμοντες, παλῖνα τε ἡπίον καὶ χρηστὸν προσάττω ἀποβαλόντες· πάλιν τε τυραννίδος ἡ δέσποτα, ἐπὶ τῷ χαίρειν τὸν στρατιώτῃς ἡλπιζον.

κα'. Μιᾶς δὴν καὶ δευτέρας ἡμέρας διαδραμύσης, οἱ μὲν δημόται, ἕκαστος τὸ κατ' αὐτὸν δεδωκὸς ὑπανεχώρει. οἷτε ἐν ἀξιώσει ὄντες, εἰς τὰ πορρωτάτω τῆς πόλεως κτήματα ἀπεδίδρασκον, ὅπως ἂν μὴ τι δεινὸν ἐκ τῆς ἐσομένης ἀρχῆς παρόντες πάθοιεν. Οἱ δὲ στρατιῶται, ἐπὶ τὸν τε δῆμον ἡσυχάζοντα ἔγνωσαν, μὴ τε τίνα τολμῶντα ἐπεξελθεῖν τῷ βασιλεὺς αἶματι, ἑμῶν μὲν ἐν τῷ τείχεος κατὰ κλεισάντες ἑαυτοὺς ἀναγαγόντες δὲ τὸν εὐφρονιάτους ἐαυτῶν ἐπὶ τὸ τείχος, πρῶσεκέρυττον ἄνιον τὸ βασιλεῖαν τῷ τε πλείον ἀργύριον δώσοντι, ἐγχειρεῖν ὑπὸ χνῶντο τὸ ἀρχὴν, καὶ διὰ τὸ ὅπλων αὐτὸν ἀνέξαι ἀδελφῶς εἰς τὸ βασιλεῖον αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ τὸ κήρυγμα διεφοίτησεν, οἱ μὲν σεμνότεροί τε καὶ εὐσαδέεστεροι τὸ συγκλήτε βελῆς, ὅσοι τε ἐπαλίρδει, ἢ ἔτι πλείοιοι, λείψαντα ὀλίγα τὸ Κόμμοδος τυραννίδος, ἔτε προσῆλθον

τῶ τέχει, ἔπειτα πρεπῆ καὶ ἐπονεί-
δισον χρήμασι κλήσασι τὸ ἀρ-
χλὼ ἠθέλησαν.

κς'. Ἰουλιανῷ δὲ τινι ἤδη ᾧ
τῷ ὑπαίον τελελεκότι ἀρχλῷ,
δοκῶσι δὲ ἐν εὐπορίᾳ χρημά-
των εἶναι, ἐσιωμῶν δὲ περὶ δέλλω
ἐσπέραν, διηγήλῃ τὸ στρατι-
ωτικὸν κήρυγμα ᾧ μὲν καὶ
κραιπάλλω· ἦν γὰρ καὶ ἡ ἐπὶ βίῳ
μὴ σώφρονι διαβεβλημῶν. πεί-
θεσιν ἐν αὐτῷ ἡ τε γυνὴ καὶ ἡ
θυγάτηρ, καὶ τὸ τῷ ᾧ τῶν
πληθύν, ἀναθορῶν τὸ σκίμπο-
διον Δραμῶν ἐπὶ τὸ τέχνη, καὶ
τὸ πρατῆρῶν μαθεῖν· ᾧ τε
παῖσαν τὸ ὁδὸν συμβελλόντες
ἐρρίμηναι τὸ ἀρχλὼ ἀρπάζαι·
ἀφειδῶς τὴν χρημάτων ἔχοντα,
μεγαλοδωρία ἀπαντας ὑπερ-
βαλὼν, εἰ καὶ τινες ἀμφισβητοῖ-
εν. ἐπεὶ τοίνυν τῷ τέχει προσ-
ῆλθεν, ἐβόα τε πάντῃ δώσειν ὅσα
βέλονται, ὑπὸ γένῃ, παρ-
ῶναι τε αὐτῷ πάμπαν χρῆ-
μα καὶ θησαυρὸς χρυσὸς καὶ ἀρ-
γύρε πεπληρωμένους ἔλεγε. καὶ
τὸ αὐτὸν καιρὸν καὶ Σελπικιανὸς,
καὶ αὐτὸς ἀνὴρ τῷ ὑπατεύοντων,
ἐπαρχὸς τε τῷ πόλεως γυρόμενος,
(παῖς ἦν ὁ Περτίνακος γυ-
ραικός) ἦκε τὸ ἀρχλὼ ὠνέμεναι· ἀλλὰ τῷτον μὲν ὁ προσήκοις
φοβηθέντες οἱ στρατιῶται τὴν πρὸς τὸν Περτίνακα συγχύειαν, μὴ
τις ἀφ' αὐτοῦ δόλῃ εἶναι ὡς τὸ ἐκδικηθῆναι τὸ ἐκείνου φόνον.

contumeliosumque domina-
tum pecuniâ pacisci.

XXII. Sed enim Julianus
cuidam, consulari viro, qui
grandem habere pecuniam
credebatur, vespere supra
cœnam nunciatur inter vi-
num atque epulas militum
edictum. Quippe homo ali-
oquin parum vitæ continen-
tis habebatur. Persuadent i-
gitur uxor atque filia, &
parasitorum turba, ut reli-
ctâ mensâ acceleret, & quid
agatur intelligat. Ac sub-
inde inter eundem adhor-
tantur, occupet projectum
imperium: superaturum lar-
gitione omnes, qui tantum
divitiarum possideat. Igitur
ubi ad muros accessit, cla-
mare occœpit, daturum quæ
vellent: habere se ma-
gnas opes, plenos auri
thesauros atque argenti. E-
odemque tempore Sulpicia-
nus, & ipse vir consularis,
ac præfectus urbi, socerque
Pertinacis, imperium licita-
batur. Verum in eo mili-
tes suspectam habuerunt Per-
tinacis propinquitatem, sub-
esse aliquid fraudis suspe-
ctantes, quod illius cædes
vindicaretur.

XXIII. Ergo

XXIII. Ergo Julianum scalis demissis supra muros attollunt: non prius aufferere portas, quam conveniret de numero dandæ pecuniæ. Ille ingressus in castra, primum quidem honores Commodi, & statuas quas sustulerat Senatus, instauraturum pollicebatur, concessurumque ipsis quam quondam sub illo licentiam obtinuissent: præterea militibus singulis plus multo argenti daturum, quam aut petere auderent, aut accepturos expectaverant. Neque in dando moram futuram: nam domi eam pecuniam adservari. Quibus adducti rebus milites, atque in tantam spem erecti, Julianum declarant principem, simul ei Commodi cognomen imponunt. Tum signis sublati, impositisque illius imaginibus, deducere hominem tendunt. Igitur de more sacrificio in castris peracto, exiit majore militum comitatu quam cæteri consueverant: siquidem per vim, contraque populi voluntatem, perque turpitudinem & dedecus imperium emercatus, jure impetum multitudinis verebatur. Sed induti armaturas milites, circumseptique undique testudi-

κν'. Καθέντες ὁ κλίμακα, ἡ Ἰουλιανὸν ἐπὶ τὸ τῶχθ' ἀνέβιβασαν. & ὃ πρῶτον ἀνοίξαι τὰς πόλεις ἠθέλον, πρὶν ἢ τὸ ποσότινα τῶ δοθησομένων χρημάτων μαθεῖν. ὁ δ' ἀνελθὼν, τὴν τε Κομμόδου μνήμην αὐτοῖς καὶ τὰς τιμὰς, καὶ τὰς εἰκόνας, αἷς ἢ σύκληθ' ἀπαδείκνυεν, ἀνανεώσαντες ὑπέχετο, καὶ πάντων δώσειν ἐξουσίαν, ὧν εἶχον ἐπ' ἐκείνους, ἐκαστὸν τε στρατιώτῃ τοσούτον ἀργύριον, ὅσον μήτε αἰτῆσαι, μήτε λήψεσθαι προσεδόκησαν. τὰ δὲ χρήματα μὴ μελλήσεν, ἀλλ' οἰκοδεν ἤδη μετὰ πένεσθαι. Τούτοις ἀναπαθέντες οἱ στρατιῶται, καὶ ταῦτας ἀρθέντες ταῖς ἐλπίσιν, αὐτοκράτορα τε τὸν Ἰουλιανὸν ἀναγορεύουσι, καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν ἐκ γυνὸς ὀνόματι, Κομμόδον ἄξιόντι ἀποκαλεῖσθαι. Τότε σημεῖα ἄρα νῆες, καὶ τὰς ἐκείνους εἰκόνας ἀποκαταστήσαντες, προπέμπειν ἐπερωῶντο. Δύσας δὲ ὁ Ἰουλιανὸς τὰς νενομισμένας καὶ βασιλέως ἐν τῇ στρατοπέδῳ θυσιὰς, προήγετο ὑπὸ αὐτῶν, πλέον τε τῶ σωηθείας διορυφορέμενθ'. ἄτε ὃ βία καὶ τῶ γινώμην τῶ δῆμῳ, μετὰ τε αἰσχροῦ καὶ ἀπρεπῶς διαβολῆς ὠνησάμενθ' ἢ ἀρχὴν, ἐκόντως ἐδεδίει τὸ δῆμον ὡς ἐναντιωσόμενον. Ἀναλαβόντες

ἐν τὰς πανοπλίας, καὶ φράξαντες αὐτὰς οἱ στρατιῶται εἰς φάλαγγ-

ἵος χῆμα, ὥς, εἰ δέοι, καὶ πο-
λεμήσοντες, ἐν μέσοις αὐτοῖς ἔ-
χοντες τὸ ἴδιον βασιλεῖα, ὑπὲρ τε
τῆς κεφαλῆς αἰωρῶντες τὰς ἀσπίδας
καὶ τὰ δόρατα, μήπε καὶ λίθων
τῆς βολῆς ἀπὸ τῆς δωματίων ἐπὶ
τῇ πομπῇ χροῖτο, ἀνήγαγον αὐ-
τὸν εἰς τὰ βασιλῆα, μηδὲν δὲ τῆς
δημοτῶν μὴτε ἀντιστῆναι τολ-
μῶν, μὴτε μὴ εὐφραίνεσθαι, ὥς
βασιλεῖας. τὴν ἀντίον δὲ καὶ πόρ-
θον ἐς ὧτες ἐβλασφήμουν, καὶ
κακῶς ἠγόρευον, ὅτε χρημάτων
ἀντικατάστατον ἔχοντες.

καὶ. Τότε δὲ καὶ πρῶτον ὑπο-
διδάσκειν τὰς τῆς στρατιωτῶν ἡ-
δὴ καὶ χρημάτων ἐδιδάχθησαν
ἐπλήσαν καὶ αἰσχροῦ ἐπιθυμίαν,
καταφρονήσιν τε τῆς πρὸς τοὺς ἀρ-
χοντας αἰδῆς. τὸ δὲ μὴτε τοῖς
ἔτι ὡς ὁμοῦς τετολμημένοις ἐν
πρῶτῳ τῷ βασιλικῷ ἐπεξέναι τι-
νὰ, μὴτε τῆς ἔτι ὡς ἀπορεπῶς ἐπὶ
χρήμασι κηρυχθεῖσαν καὶ πρᾶ-
ξασαν ἀρχὴν εἶναι τῆς κωλύοντα,
ἀρχηγὸν καὶ αἴτιον ἀπορεπῶς καὶ
ἀπειθεῖς κατὰ νόμον, καὶ ἐς τὰ
ἐπὶ νότα ἐξήγετο αὐτὸς τῆς φιλοχρη-
ματίας αὐτῆς, καὶ τῆς ἀρχόν-
των καταφρονήσεως μέχρις αὐ-
τῆς αὐθιγῆς.

καὶ. Ο δὲ ἐν Ἰουλιανῷ ἐπεὶ
παρῆλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν, τρυ-

ne facta, ut etiam, si res po-
sset, dimicaret: recepto-
que in medium imperatore
suo, clypeis hastisque supra
capita elatis, ut tutiores fo-
rent, si fortè lapides è te-
ctis mitterentur, dum pom-
pa procedebat, deducunt e-
um in aulam, neque auso
resistere populo, neque (ut
mos est) faustis acclama-
tionibus prosequente, sed di-
ras procul imprecantibus u-
niversis, graviterque expro-
brantibus, quòd arc sibi im-
perium paravisset.

XXIV. Tunc primum vi-
delicet corrupti militum mo-
res, foedaque & insatiabilis
pecuniæ cupiditas, & con-
temptus imperatoris majesta-
tis inolevit. Nam quum ne-
que vindex existeret ullus
tam crudeliter interfecti prin-
cipis, neque promercale fa-
ctum imperium, foedèque
nundinatum quisquam prohi-
buisset, id verò initium eam-
sque militibus fuit, ut etiam
in posterum turpissimi con-
tumacissimique evaderent: sic
ut avaritia indies, ac princi-
pum contemptus etiam usque
ad sanguinem proverberetur.

XXV. Enimvero Julianus,
imperium adeptus, deliciis
con-

continuo crapulæque se dedere, circa Rempublicam indiligens, vitamque molliissimam, luxuque circumfluentem traducere. Sed & spem militum fefellerat, neque implere fidem promissorum potuerat: siquidem nec opes domi quantas jactabat, & publicum ærarium sumptibus illis infanis jampridem à Commodo exhaustum. Quare cum milites habebat infensos, quia spe sua frustrati erant, tum à populo totius rei conscio facile contemnebatur.

XXVI. Itaque & prætereuntem maledictis infectabantur, & turpes ambiguaeque voluptates exprobrabant: sic ut propalam etiam in circo, quò maxima vis hominum confluit, Julianum incefferent, ac vindicem Romani imperiî, præfulemque summi principatus Nigrum vocitarent: orantes, ut quamprimum adesset, ipsosque à tantis contumeliis afficeret.

XXVII. Is Niger consulatum gesserat, ac tum Syriæ præerat universæ, quum ea qua dixi Roma gereren-

φαῖς ἐνδύως καὶ κραυγαῖς ἐρχόμενοι, τῇ δὲ ᾧ δημοσίαν ἐπέμελλε βαδύμως προσφερόμενοι, εἰς δὲ τὸ ἑρροδίατον καὶ ἀστυνον ἐπιδιδύς αὐτὸν. εὐρίσκει τε καὶ τὰς στρατιώτας ψευδόμενοι καὶ ἀπατήσας, τὴν μὴ δύνασθαι ἀποπληρῶσαι αὐτὸν ὑπέχετο. ἔπειθ' οἰκοῦντες αὐτὰ τὰς αὐτὰ χρήματα, ὅσα ἡλαζονεύσασιν, ἔτε μὲν οἱ δημοσιακοὶ θησαυροὶ εἶχον, ἀλλὰ πάντα προεκκινῶντο τῇ Κομμόδῳ ἀσωτείᾳ καὶ ἀφειδίᾳ, καὶ ἀκρίτοις ἀναλώμασιν. ἐκ δὲ ταύτης τῆς τόλμης καὶ τῆς αἰτίας, οἷτε στρατιῶται σφαλέντες τῷ ἐλπίδιον, ὑπηγανάκτεον ὅ, τε δῆμος αὐτοδόμενοι τῇ γνώμῃς ᾧ στρατιωτῶν, εἶχον ἐν κατὰφρονήσει.

κς'. Ως περσίδοντα τε καὶ ἀγορεύον, ὑπ' αἰχραῖς τε καὶ ἀμφιβόλοις ἡδοναῖς σκώπῃ, εἰς τε τὸν ἱππόδρομον, ὅπερ μέλισσα τὸ πλῆθος σιωπὴν ἐκκλήσκει, τὸν Ιουλιανὸν ἐβλασφημοῦν, ἀρωγὸν δὲ τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ, καὶ σεμνῆς βασιλείας περὶ σάτω Νίγρον ἐπεκαλοῦντο. βοηθεῖν τε αὐτὸν τῷ ταχίστῳ ἡξίωον, ὥς ἐφύβεισα πάχυνον.

κζ'. Ἦν δὲ ὁ Νίγρος ᾧ μὲν πολλὰ ὑπαλειψάντων καδ' ὅν δὲ καίον τὰ περιηρημένα

ἐν Ρα
γῆτι
μεγ
νίκω
χεις
γρε
ἡ μι
εἰς
λαῖς
μνη
σικ
κα
λιστα
καλ
δῆμ
τες
νον
ἀπό
κα
δῆμ
παλ
ἡμέ
ρῆς
πα
λιστα
πε
δα
ἐπλ
δῆμ
ἡς
τὸν
τὰ
μὲν
με

ἐν Ρώμῃ ἐπετίθετο, Σουείας ἡ-
γάτο πάσης. Πολλὰ δὲ ὡς καὶ
μεγίστη ἀρχὴ τότε, τῷ δὲ Φοι-
νίκων ἔθνος πάντος, καὶ τῷ μέ-
χεις Εὐφράτης γῆς, ὑπὸ τῇ Νί-
γρῳ ὄντων ἐξουσία. ὡς δὲ αὐτὸς
τῷ μὴν ἡλικίαν ἥδη μετείως πε-
ρὶ ἡλικίως, εὐδοκιμήσας δὲ ἐν πολ-
ταῖς καὶ μεγάλας πράξεις. Φή-
μιτε περὶ αὐτῶν διεφοίτα, ὡς ἐπι-
σχεῖς καὶ διεξίει, ὡς τῷ Περτίνα-
χῷ βίον ζῆλῳ ὑπὸ ὧν μά-
λισα οἱ Ρωμαῖοι ἐπέθοντο. ἐ-
κάλον τε αὐτὸν σιωπῶς ταῖς τῷ
δήμῳ σιωπῶσι καὶ βλασφημῶ-
ντες τῷ Ιουλιανὸν παρὲντα, ἐκεί-
νον βασιλικῶς φωνῶς ἐυφύμην
ἀπὸντα.

καὶ Διαφελθείσης τε τῷ τῷ
δήμῳ Ρωμαίων γνώμης, καὶ τῷ ἐ-
καλλήλας ἐν ταῖς σιωπῶσι βοῆς,
ἡρώτως ὁ Νίγρῳ ἀναπειθεῖς,
ἡρώς τε αὐτῶν τὰ πράγματα ὡς
παχέστατος προσδοκήσας, καὶ μά-
λισα τῷ τῷ Ιουλιανὸν ὑπὸ τε τῷ
περὶ αὐτὸν στρατιωτῶν ἀμελῶ-
σαι (διότι τὰς ὑποχέσεις ἐκ
ἐπλήρης τῷ χρημάτων) ὑπὸ τε τῷ
δήμῳ καταφρονεῖς, ὡς ἀνάξιον
ἡς εἶναιτο ἀρχῆς, ἐπιτίδωσεν αὐ-
τὸν τῷ τῷ βασιλείας ἐλπίδι. Καὶ
τὰ μὲν πρῶτα καὶ ὀλίγας ἡγε-
μόνας τε καὶ χιλιάρχους, τὰς τε τῷ
στρατιωτῶν ἐξέχοντας οἰκασί-
ας ἀπεμπόρῳ διελέγετο, καὶ ἀνέπειθε τὰ ἐκ τῷ Ρώμης δηλῶ-

tur, qui honos ea tempe-
state multo maximus erat.
Quippe etiam Phoenices, o-
mnisque ad Euphratem regio
Nigri suberat imperio. Ipse
ætatis erat jam ad senectū-
tem spectantis, multisque &
magnis in rebus cum laude
versatus famam obtinuerat
mansuetudinis ac dexteritatis,
sic ut etiam Pertinacis vitam
putaretur æmulari. Quibus
maximè rebus populi favo-
rem adeptus videbatur. Hunc
igitur assidue frequentis po-
puli clamores implorabant,
ac præsentem Julianum con-
vicio lacerantes, illum, etiam
absentem, universi principali-
bus acclamationibus, faustif-
que vocibus prosequabantur.

XXVIII. Quibus in-
tellectis, Niger, putans o-
mnia sibi ex sententia suc-
cessura; quod & à militi-
bus negligebatur Julianus,
ut qui eadem minimè im-
pleverat, & contemneba-
tur à populo, ut parum
dignus empto principatu;
spem cepit imperii vindi-
candi. Ac primò quidem ex
ducibus, tribunisque, cæ-
terisque militibus, qui plu-
rimum haberent auctoritatis,
diversos alium alio tempo-
re domum dimittebat, c-

doctos rerum omnium quæ sibi Româ afferebantur. Id hoc consilio faciebat, ut quàm latissimè toto Oriente rumores disseminarentur. Ita enim sibi adjuncturum quamplurimos existimabat, si non imperium ex infidiis occupaturus, sed opem vocantibus atque implorantibus *Romanis* allaturus videretur. Proinde univèrsi confestim adesse, obsecrare pro se quisque, obtestarique, uti quamprimum Rempubli- cam capefferet. Est autem Syrorum gens naturâ levis, pronaque ad res novandas. Amabant autem vehementer Nigrum, quòd & imperium apud illos humanissimè gesserat, & ludis multitudinem, ac celebritatibus de- tinuerat. Sunt autem Syri fluâpre naturâ hujuscemodi oblectamentorum cupidiores: è quibus Antiocheni maxi- mam felicissimamque urbem inhabitantes, totum fermè annum vel in urbe ipsa, vel in suburbanis ludos & festa concelebrant. Quocirca e- dendis assiduè spectaculis, ac reintittendis exhilaran- disque otio animis, ita sibi vulgus adjunxerat, ut ab omnibus magnopere colere- tur. Quæ cum ita se habere intelligeret, jussit undique ad- esse dictâ die militibus, re- liquâ etiam confluyente mul-

τῶν φανερά ποιῶν, ὡς ἂν διαδύ-
σαι ἡ γνώμη, ἔκπυσσεν ἡ γνώμη
ποιῆ τοῖς τε στρατιώταις καὶ τοῖς
λοιποῖς καὶ τῷ ἀνατολίῳ ἀνδρῶ-
ποις. ἔτρωδ' ῥᾶσα ἡλπιζε πάντας
αὐτῷ προσχωρήσεν, πωθάνο-
μους ὅτι μὴ αὐτός ἐξ ἐπιβουλῆς
μνᾶται τῷ ἀρχίῳ, ἀλλὰ καλέμε-
νῳ καὶ βοηθήσων ἄπεισι Ρωμαίοις
δεδωμένοις. ἀνεπτόλωτο δ' ὅ πάντες,
καὶ μηδὲ μελλήσαντες προσ-
κεντοῖ. ἐκλιπαρῶντες καὶ αὐτοὶ
ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ προσμα-
θῶν. φύσιν τε καὶ φρόνησιν τὸ Σύρον
ἔδωκε, ἐς καινοτομίαν τε καὶ
κατασκευάσας ἐπιτήδειον. ἐν ἧν
λέ τις αὐτοῖς καὶ πόθος τῆ Νί-
γρης, ἡπίως τε ἀρχοῖν ἅπασιν
τὰ πλεῖστά τε αὐτοῖς συμπα-
νηγυεῖσθαι. φιλέοργοι δὲ οὖ-
σαν Σύρον ὧν μάλιστα οἱ τῶν
Ἀντιόχειαν κατοικῶντες, μεγί-
στον πόλιν, καὶ εὐδαίμονα, κα-
τὰ πάντα τὸν ἐνιαυτὸν
ἐορτάζουσιν, ἐν τῇ πόλει αὐτῇ
καὶ κατὰ τὰ περὶ αὐτήν. θύειας τοῖ-
νων αὐτοῖς σωεχῶς ἐπιτελῶν δ'
Νίγρης, περὶ αὐτῆς μάλιστα ἐσση-
δάσασιν, καὶ διδύς ἀνεσθίοντες εἰς τὸ
ἐορτάζειν, καὶ εὐφραίνεισθαι, ἅτε
ποιῶν κεχαρισμένα, ἐκόντως ἐ-
τιμάτο. ἅπερ εἰδὼς, καλέσας
τὴν τε πανταχόθεν στρατιάν
εἰς ῥητὴν ἡμέραν, καὶ τε λοιπὴν
πλήθους

πλήθους συνελθόντος, βήμασι
αὐτῷ κατασκευασθέντι, ἐλέξε-
ται αὐτὸς ἀνελθόν.

titudine, ita pro suggestu
ad id ipsum exstructo ver-
ba fecit.

Δημηγορία Νίγρης.

Oratio Nigri.

κθ'. Τῆς μὲν ἐμῆς γνώμης
τὸ πρῶτον, καὶ πρὸς τὰ μεγάλα
ἡ τετολμημένων εὐλαβέες, ἴσως
ἔστιν ὑμῖν πάλαι γινώσκον. ἐδ' ἂν
νῦν εἰς ὑμᾶς ἦλθον ταῦτα Δημη-
γορήσαν, εἰ ἐκ μόνης παραρ-
σεως ἰδιωτικῆς καὶ ἀλόγως ἐλ-
πίσθαι, ἢ μέζον ἐλπίσθαι
ἐπιθυμίας ἀναισθητόν. ἀλλ' ἐ-
μὲ καλεῖσι Ῥωμαῖοι, καὶ σωε-
χῶς βοῶντες ἐπείγουσιν ὑρέξαι
τε χεῖρα σωτήριον, καὶ ἔγωγε
ἐνδοξον καὶ ἐνάρτεον ὑπὸ παραγ-
γῶν ἀνωθεν ἀρχὴν μὴ πεπεισμένον
ἀσφαλῶς ἐρρίμην. ὥστε δὲ τὸ
τοῖς τηλικούτοις ἐπιτολμᾶν, ἐκ
ἑσῆς εὐλόγως προφάσεως, περπε-
τῆς καὶ θρασυῦ ἔγωγε καὶ τὸ πρὸς
καλῶντας καὶ δεομένους ὀκνηρὸν, ἀ-
νανδρείας ἅμα καὶ περδοσίας
φέρει διαβολῇ. διὸ παρῆλθον
πρόσθαι ὑμῶν, τίνα γνώ-
μην ἔχετε, καὶ παρακλῆσον ἡγε-
μεῖς συμβέλοισ τε ὑμῖν καὶ κοι-
νωνοῖς χρησόμενοι, περὶ ἧς κα-
δεσώτων. Τὸ γὰρ ὑποσπόμενον,
εἰ εὐτυχιθῇ, κοινὴν ἐμοί τε
καὶ ὑμῖν τὴν ἀπάλαυσιν παρέξει.

XXIX. Quàm mite in-
genium, quantaque in re-
bus majoribus aggrediendis
nostra cautio sit, forsitan
ipsi quoque jam pridem co-
gnovistis. Neque ego nunc
apud vos processissem verba
facturus, si vel privato con-
silio, vel incertâ spe, aut
spem superante cupiditate ad-
ducerer. Sed me vocant Ro-
mani, & assiduè clamantes
fatigant, ut eis manum por-
rigam salutarem. Neque pa-
tiam tam excellens, tamque
gloriosum relictum à majo-
ribus imperium jacere ab-
jectum turpiter. Ut autem
citra occasionem aliquam mi-
nimè levem res aggredi tan-
tas, audax sanè, temera-
riumque sit: ita si implo-
rantibus ac rogantibus opem
deneges, timiditatis & pro-
ditionis crimine labores. Qua-
propter eo consilio ad vos
huc prodii, ut scitarer quid
facto opus esse duceretis, vo-
bisque uterer quasi totius
negotii hujus consultoribus
atque participibus: quod si ex
sententia successerit, com-
munis mihi inde vobiscum
erit utilitas. Neque scilicet
tenues

tenues opes aut leves sunt, quæ nos sollicitant, sed ipse Romanus populus, cui rerum omnium potestatem superi tribuerunt: ipsum Romanum imperium, fluctuans adhuc, neque apud quæquam certâ sede residens. Sed neque parum tuta inimicus confilia, his implorantium animis, nullo ad prohibendum resistendumque parato. Nam qui illinc veniunt, ne ipsos quidem milites, unde imperium emptitaverit, satis ei fidos fore affirmant, quoniam promissa non solverit, Quæ sit igitur vestra mens, ostendite.

XXX. Talia loquentem continuo exercitus omnis, caeterumque vulgus, imperatorem atque Augustum consalutant. Tum amictum imperatoriâ purpurâ, reliquoque exornatum aulico paratu, ibidem ex tempore conquisito, præcedente etiam igni, in Antiochiæ primum templa, mox ad suas ædes deduxerunt: quas etiam, ceu non jam privatas, omnibus extra insignibus imperatoris adornaverunt.

ἡ φαῦλαι δὲ, ἐπὶ κῦρῳ καλῶ-
σιν ἐλπίδες, ἀλλ' ὅ, τε Ρωμαί-
ων δῆμι, ὃ τ' ὁδοπολείαν τ' αὖ-
πάντων ἐνεμῶν θεοὶ, καὶ τ' βα-
σιλείαν, ἥ τε ἀρχὴ σαλεύουσα, καὶ
παρὰ μηδενὶ πῶ βεβαίως ἰδρυ-
μένη. ὃ δὲν ὑμῖν καὶ τὸ τῆς ἐπι-
χειρήσεως ἀσφαλές, ἐκ τε τ' τ'
καλόντων γνώμης, καὶ ἐκ τῆ μη-
δὲνα ἐπ' ἡ ἀνδρεςώτα, μηδὲ κο-
λύοντα, ὑπάρξει. καὶ γὰρ οἱ τὰ ἐ-
κείθεν ἀγγέλλοντες, φασὶ μηδὲ
τὸς στρατιώτας, οἱ τὴν ἀρχὴν αὐ-
τῶ χρημάτων ἀπέδοντο, πιστὸς
ἐπ' ὅπως ὑπηρετάς, μηδὲ πλη-
ρώσαντ' ἐκείνους, ἀὐτοῖς ἔσται. τῇ
να τοίνυν ἔχετε γνώμην δε-
λώσατε.

λ'. Τοιαῦτά τινα εἰπόντος αὐ-
τῷ, εὐθέως τὸ στρατιωτικὸν πᾶν
καὶ τὸ σωματογνώμον πλῆθ' αὐ-
τοκράτορά τε ἀνέπει, καὶ Σεβαστὸν
προσηγόρευσε. τὴν τε βασιλεί-
αν πορφύρῃ περιβαλόντες, καὶ τὰ
λοιπὰ τ' σεβασμῶν τιμῆς, καὶ αὐ-
τοχεδὲς παρασκευῆς ἀδρόισαν-
τες, καὶ περπομπεύοντ' ἑπ' αὐ-
τοῖς, εἰς τε τὰ ἱερὰ τ' Ἀντιοχείας
τ' Νίγρον ἄγουσι, καὶ εἰς τ' αὐτῶν
οἰκίαν καθίστασιν. ἐκείνῃ αὐτῶν
Ἰστωρικὴν, ἀλλὰ βασιλεῖον αὐ-
τῶ νομίζοντες, πᾶσι κοσμήσαν-
τες ἔξωθεν βασιλικοῖς συμβό-
λοις.

λκ'. Ἐπὶ

αλβ. Επὶ τέτοις δὴ ὁ Νίγρ^Θ πάνυ τὴν ψυχὴν νύφραϊνετο, ὡ-
 χυρῶσθαι τε αὐτῷ τὰ τῆς ἀρ-
 χῆς ἡγήετο, διὰ τε τὸ τὴν Ρωμαί-
 ων γνώμην, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν σκε-
 δνῶν τὴν ἀνθρώπων. ὥς γὰρ δι-
 σταμμένη ἡ φήμη, πάντα ἐπὶ ἡλ-
 θεν ἔδνη ὅσα τὸ ἀντικειμένην ἡ-
 πειρον τῇ Εὐρώπῃ κατοικῆς, ἐδείξ-
 τε ὡς ὅς ἐχέων εἰς τὸ ὑπακῶ-
 εν αὐτῷ ἡπείγετο, πρεσβεῖσαι τε
 ἐπὶ ἐκείνων ἡμῶν εἰς τὸ Ἀν-
 τίοχειαν ὡς πρὸς βασιλεία ὁμο-
 λογούμερον ἐπέλλοντο. οἷτε ἐπέ-
 κεινα Τίγριδι^Θ καὶ Εὐφράτι
 σατράπαι καὶ βασιλεῖς ἐπέσελ-
 λον, σιωπῶντες αὐτῷ, καὶ εἰ δέ-
 ντο βοηθείας, ὑποχνοῦντο. Ὁ
 δὲ δώρις τε αὐτὸς μεγαλοπρε-
 πῶς ἡμείβετο, καὶ ἐπὶ τῇ σκεδῇ
 καὶ ὑποχέσεις χάριν γιγνώσ-
 κων, ἔλεγε μὴ δεῖναι συμμά-
 χων· τὴν γὰρ ἀρχὴν αὐτῷ βε-
 βῶως ὡχυρῶσθαι, ἀναιμωτί
 τε ἀρξεν.

αλβ. Ταύταις ἐπαρήμεν^Θ τὴν
 ἐλπίσιν, ὑπὸ τῆς τε πρὸς τὴν
 πραγμάτων ἐπιμέλειαν, καὶ εἰς τὸ
 ἀεροδίατον ἀνειμέν^Θ, τοῖς Ἀν-
 τιοχεύσι σιωπευφαίνετο, ἐορταῖς καὶ
 θύαις ἐπιδιδούς ἑαυτόν. ἡ τε εἰς
 τὴν Ρώμην ἀφόδις, ἐφ' ἣν μάλι-
 στα ἐχρῆν σπῆναι, ἡμέλει τοῖς
 τε Ἰλλυριοῖς στρατῶμασι δέον ἐπιορτῆσαι τὴν ταχίστην, καὶ

XXXI. His *valde* lætus
 Niger, cum scilicet & Ro-
 manorum animos, & cæ-
 terorum studia hominum a-
 nimadverteret, jam haud du-
 biè rem omnem sibi esse in-
 vado arbitrabatur. Qui post-
 quam rumor increbuit, sta-
 tim quæcunque adversum
 Europæ continentem natio-
 nes incolunt, festinare pro se
 quæque, ut præsto illi essent,
 legati undique Antiochiam
 confluere, velut ad legiti-
 mum principem. Reges quo-
 que & satrapæ trans Eu-
 phratem Tigrimque habi-
 tantes, gratulatum mise-
 runt; suamque operam in
 omnem eventum polliceban-
 tur. Quos ille amplissimis
affectos muneribus, gratiisque
de sua propensâ voluntate,
deque iis quæ pollicerentur, a-
ctis, dimittebat: nullis sibi
in præsens opus esse auxiliis
affirmans: satis munitum im-
perium, idque gesturum se
incrumentum.

XXXII. Quare tantâ
 spe sublatis animis, supini-
 us jam negligentiusque agi-
 tabat, seque populumque
 Antiochenum otio deliciisque
 oblectans, ludosque edens
 & spectacula. Neque verò
 aut Romam, quod res maxi-
 mè postulabat, proficisci stu-

διαι;

duit: aut Illyricos exercitus, qui scilicet in primis adeundi, conciliandique fuerant, ullis de rebus certiores fecit: sperans statim, intellectâ re, cum Romanis eos pariter, cumque Orientis totius exercitibus confensuros. Hæc dum agigaret, levi incertâque spe subnixus, fama jam per Pannonios Illyricosque increbuerat, perque exercitus omnes, qui pro ripis Danubii, Rhenique excubantes, coercendis Barbaris Romanum tuentur imperium.

XXXIII. Præerat autem Pannoniis universis (nam unius regebantur imperio) Severus quidam, genere Afer, vehemens homo negotiis gerendis, ac ferox, vitæque infuctus duræ & asperæ, ac laboribus facillimè resistens: promptus excogitandis, acer exequendis rebus. Qui postquam Romanum principatum pendere sublimem, quasque directui expositum vidit, alterum quidem, ut de fidem, alterum, ut parem efficacem, contemptui habuit. Addebant præterea spem somnia quædam & oracula, cæteraque futurorum præstigia: tum denique fidem veti impetrantia, quum sunt

φθάσαι οικειωσάμενον αὐτὰ, ὃ ᾧ ἐδὲ ἤν' πραττομένων τὶ αὐτῆς ἐδίδου, ἐλπίζων τὰς ἐκείναις στρατιώταις, ἅποτε καὶ μάθοιεν, ὅμοιον γνώμονας ἔσεσθαι τῇ τε Ρωμαίων εὐχῇ καὶ τῇ τ' ἡγετ' ἀνατολῶν στρατοπέδων γνώμῃ. ταῦτα δὲ αὐτῷ διατυπένθη, καὶ κέρους καὶ ἀδήλοισι ἐπαυρομένους ἐλπίσι, διηγγέλλετο τὰ περὶ τοῦδε ἔτι τε Παίονας καὶ Ἰλλυριοὺς, καὶ πάντων τῶν ἐκείναις στρατιωτικῶν, ὃν ὄχθας τ' Ἰσραὴλ καὶ Ρήνην ἐπικαλέμενον, ἀπεργάζων τὰς ἐπ' ἐκείναις βαρβάρους, φρεσὶ τῶν Ρωμαίων ἀρχήν.

Λγ'. Ἦντο δὲ Παίωνων πάντων (ὅσοι μὲν γὰρ ἦσαν ἐξ ἐστίας) Σεβήρῳ, ἀνὴρ, τὸ μὲν γένος Λίβυς, ἐς δὲ τ' ἤν' περὶ πραγμάτων διοίκησιν ἡγετ' ἄμα καὶ θυμοειδής, σκληρῶν τε βίῳ καὶ τραχέϊ ἐνεδισμένος, πόνοις τε ἀντέχων ῥᾶστα, νοῆσαι τε ὀξύς, καὶ τὸ νοῦν ἐπιτελεῖσαι ταχύς. ἔτι τοίνυν παρὰ τῶν ἀγγελλόντων πυνθανόμενος τῶν Ρωμαίων ἀρχῶν, μετέωρον φερόμενον ἀρπάσαι, καταγνῆς τ' μὲν βαθυμίαν, τῇ δὲ δυσπραγίαν τοῖς περὶ μασίν. ἀνέπειθε δὲ αὐτὸν ὁρᾶν τα, τοιαύτῳ τινὰ ἐλπίδα ὅσοι σημαίνοντα, χρησμοὶ τε καὶ ὅσα, εἰς πέφυκται τ' μελλόντων σύμβολα

σύμβολα φαίνεται. ὅτι πᾶν
τα ἀφ' ἐνδὴ καὶ ἀλλήλῃ τότε πει-
νῶνται, ὅταν εἰς τὴν πόλιν εὐ-
τυχῶνται. τὰ μὲν ἔν τε πολλὰ εἰς τὸ
ῥηθὲν αὐτὸς τε συγγράφας ἐν
τῷ κατ' αὐτὸν βίῳ, καὶ δημοσί-
ως ἀνέδθηκεν εἰκόσι. τὸ δ' ἔν τε
λευτῶν καὶ μέγιστον, ὅπερ αὐτῷ
καὶ τ' ἐλπίδα πᾶσαν ὑπέφαινε
ἔσθαι, ὅδ' ἡμῖν παρὰ λειπόμενον.

λδ'. Κατὰ τὸ κατεῖν ὃν ἀ-
πὸ γένου Περτίναξ παρὰ λαβὼν
τ' ἀρχὴν, μετὰ τὸ περὶ λείπειν καὶ
θῦσαι ὁ Σεβήρος, καὶ τ' ὑπὲρ τ'
Περτίνακος βασιλείας ὅρκον ἀ-
ποσώσας, ἐπαρῆλθὼν εἰς τ' ὀ-
λίαν, ἐσπέρως κατὰ λαβὼν, εἰς
ὑπὸν κατὰ λείπειν, μέγαν καὶ
ῥηθὼν ἵππον βασιλικὸς φαλα-
κρὸς κεκοσμημένον ὥρῃ βλε-
πειν, φέρειν ἐποχέμενον τ'
Περτίνακα διὰ μέσης τ' ἐν Ρώ-
μῃ ἱερᾷ ὁδῷ. ἐπεὶ δὲ καὶ τ' ἀρ-
χὴν τ' ἀγορᾶς ἐχέτο, ἐνθα
ἐπὶ τ' δημοκρατίας πρότερον
ὁ δῆμος συνηθὼν ἐκκλησιάζ-
ειν, ὥρῃ τ' ἵππον ἀποσώσαι
μὲν τ' Περτίνακα, καὶ ῥίψαι αὐτῷ
δὲ ἄλλως ἐσῶντι ὑποδυνάει τε
αὐτὸν, καὶ ἀράμενον ἐπὶ τοῖς νό-
τοις, φέρειν τε ἀσφαλῶς, καὶ εἴ-
ναι βεβαίως ἐπὶ τ' ἀγορᾶς μέ-
σους, εἰς ὑψος ἀραντα τ' Σεβήρον,
ὡς ὑπὸ πάντων ὁρᾶσθαι τε καὶ
τιμᾶσθαι. καὶ εἰς ἡμᾶς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἢ τ' ὀνείρατος

eventum sortita: quorum
pleraque ipse in libris de vi-
ta sua conscripsit, ac pu-
blicè in tabulis picta dedica-
vit. Sed quod illi extremum,
maximique momenti somni-
um, spem propemodum omni-
nem conciliavit, id ne po-
bis quidem silentio praterre-
undum.

XXXIV. Quo enim tem-
pore nunciatum est, Per-
tinacem ad imperium ascen-
tum, peracto Severus sa-
crificio, juratusque fidei
principi, ubi primum do-
mum rediit, somno com-
prehensus, videt per quie-
tem magnum quendam ac
generosum equum ornatum
phaleris imperialibus, qui
Pertinacem ipsum per ur-
bem veheret, mediâ Sacra
viâ. Sed ubi ad ipsum fo-
ri pervenit ingressum, in
quem olim liber populus
frequens conveniebat, visus
est excussisse Pertinacem e-
quus, atque abjecisse humi,
proximèque astanti Severo
tergum substernere, eum-
que perferre sublimem tu-
to in forum medium, con-
spicuum venerabundæ mul-
titudini. Manet autem ad-
huc hujus imago somni

codem ipso in loco ingens,
ex are conflata.

XXXV. Ad hunc igitur modum sublati animis Severus, ac se divinâ providentiâ sollicitari ad imperium ratus, decrevit animos periclitari militum. Quare primum quidem præfectos, tribunosque, & primos militum sibi adjungens, cumque iis de Romano imperio sermones ferens, abjectum id esse dictitabat, existente nullo per quem fortiter atque ex dignitate gubernaretur. Invehens præterea in prætorianas cohortes, quæ sacramentum militare, civili imperatorioque sanguine polluisent, vindicandam esse aiebat, ac persequendam Pertinacis cædem: minimè ignarus excubare adhuc memoriam Pertinacis apud Illyricos exercitus, quoniam sub imperatore Marco multa illius ductu adversus Germanos trophæa excitaverant: & cum præfectus Illyrico foret, nullum non exemplum virtutis in prælio ostentaverat: benevolentiam porro ac probitatem, ad hæc civile moderatumque imperium fociis præfiterat. Quocirca memoriam ejus principis colentes,

τιμῶντες, ἐπὶ τοῖς ἔτους ὡμῶς κατ' αὐτὴ τέτολμημένοις ἡγα-
γόντες. ταύτης δὲ τῆς προφάσεως λαβόμενοι ὁ Σεβήρ, εὐ-
μαρῶς

εἰκὼν μεγίστη, χαλκῇ πεποιη-
μένη.

λε'. Οὕτω τοίνυν ὁ Σεβήρ
ἀρθεὶς τῷ γνώμῳ, ἐλπίζων τε
θεῶν προνοίᾳ ἐπὶ τῷ ἀρχῷ αὐ-
τὸν καλεῖσθαι, ὑποσείραν ἐποιᾶ-
το τῆς ἡ' στρατιωτῶν γνώμης.
τὰ μὲν πρῶτα, κατ' ὀλίγους ἡγε-
μόνας τε καὶ χιλιάρχους, τὸς τε
ἐν τοῖς στρατοπέδοις ἐξέχοντας
οἰκονόμους, καὶ περὶ τῆς ἀρ-
χῆς τῆς Ῥωμαίων διαλεγόμενους,
ὡς παντάπασιν ἔρριπται, ἔδει-
νός ὄντας τῇ θηναίῳς ἢ κατ'
ἀξίαν αὐτῷ διοικεῖν. διὲ-
βαλλε ὃ τὸς ἐν Ῥώμῃ στρατιώ-
τας ὡς ἀπίστες, καὶ βασιλεῖν καὶ
ἐμφυλίῳ ἑμαῖς μίαναντας τὸ
ὄρκοι· ἔλεγέ τε δὲν ἐπαμυνῶν
καὶ ἐπεξελθεῖν τῷ Περτίναξ
φόνῳ. ἦδει δὲ πάντας τὸς κατὰ
Ἰλλυρικὸν στρατιώτας μεμνη-
μένους τῆς Περτίνακος ἡγεμονί-
ας. ὑπὸ γὰρ Μάρκῳ βασιλεύοντι
πολλὰ ἐγείρας σὺν αὐτοῖς καὶ
Γερμανῶν τρόπαια, στρατηγός
τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἰλλυρικῶν κα-
τασθεῖς, ἀνδρείαν μὲν πᾶσαν
ἐν ταῖς μάχαις πρὸς τὸς πολέ-
μους ἐπέδεδεικτο· εὐνοίαν δὲ καὶ
χρηστότητα μετὰ σώφρονος καὶ ἐπι-
σεβείας, τοῖς ἀρχομένοις
παρέχεται. ὅθεν αὐτὸς τὴν μνήμην

μαρ-
γά-
τω
αὐτῶ-
λεν
ως α-
τα
τατ-
περὶ
κώτ-
παχ-
διω-
ως ἡ
πισ-
περ-
δέλε-
νακο-
αὐτο-
τὸ ἀρ-
γνω-
πεμ-
ἐδνη-
χοντ-
δελο-
πάντ-
ἡναπ-
ικαν-
δρῶν-
δαί-
μήτε-
τε κ-
πρὸς
ἡς α-
γνώμ-
μαρῶς

μαρῶς αὐτὸς ἐφ' ᾧ ἐβέλετο ὑπη-
γάγετο, περσποικεμῶν ἐχέ-
τω τ' ἀρχῆς ἀντιποιεῖσθαι, ἔδ'
αὐτῷ τ' ἐξουσίαν μνᾶσθαι, ὡς δέ-
λων ἐπεξελεῖν τοιαῦτα βασιλέ-
ως αἰμαλί. ὥσπερ δὲ τὰ σώμα-
τα οἱ ἐκείσε ἀνδρωποὶ γυναιό-
τατοὶ τε καὶ μεγάλοι εἰσὶ, καὶ
πρὸς μάχας ἐπιλήθιοι καὶ φονι-
κώτατοι· ἔτω καὶ τὰς διανοίας
παχεῖς, καὶ μὴ ῥαδίως συνεῖναι
διωκόμενοι, εἴ τι μετὰ πανεργί-
ας ἢ δόλῳ λέγοιτο ἢ περὶ ττοίτο.
πισώσαντες γὰρ τῷ Σεβήρῳ
περσποικεμῶν χαλεπαίνεν, καὶ
δέλῳ ἐπεξελεῖν τῷ Περτί-
νακὸς φόνῳ, ἐπέδωσαν αὐτὸς, ὡς
αὐτοκράτορα τε ἐποδῆσαι, καὶ
τ' ἀρχὴν ἐλχεῖσαι. ὁ δ' ὡς ἐ-
γνων τ' Παιόνων γνώμην, διέ-
πεμψε καὶ εἰς τὰ γητιῶντα
ἔδνη, καὶ πρὸς πάντας τὸς ἀρ-
χοντας τ' ὑπ' ἀρχῇ Ῥωμαίοις
δεδόντων ἐδνῶν, μεγάλας τε
πάντας ὑποχέσεις καὶ ἐλπίσιν
ἐπαπέδων, ῥαδίως ὑπηγάγειο.
ἰκανώτατον δ' ἦν πάντων ἀν-
δρῶπων μάλιστα περσποίνσα-
δαί τε καὶ πισώσασθαι εὐνοίαν,
μήτε ὄρκῳ φειδόμενος, εἰ δέοι τέ-
τε καλὰ φρονῆσαι, ψεύδόμενος
πρὸς τὸ χρεῖσθαι. διὰ τε γλώτ-
της περὶ εἶλο, ὅσα μὴ ἔφερον ἐπὶ
γνώμης. Σεραπεύσας ἔν δια γραμμμάτων, πάντας τὸς καὶ τὸ

tantam in illum editam cru-
delitatem indignissimè fere-
bant. Hanc igitur Severus
occasionem arripiens, faci-
lè eos, quò vellet, addu-
cebat; simulans non se qui-
dem imperium quærere, aut
summam potestatem affecta-
re, sed ire ultum sangui-
nem tanti principis. Nam
ut ejus regionis homines
corporibus utuntur prævali-
dis atque proceris, & in
pugnam eademque paratif-
simis: ita pingui sunt in-
genio. Quare haud facilè
sentiunt, si quid agas di-
calve astutè ac subdolè.
Quocirca quum fidem fe-
cisset Severus, eadem se
Pertinacis persequi velle, ita
sibi universos conciliavit, ut
imperator diceretur, sum-
mamque ab eis acciperet
potestatem. Sed ubi Pan-
noniorum animos explora-
vit, statim vicinarum quo-
que gentium præfides, quæ-
cunque Romano subjacent
imperio, magnis illexit præ-
miis. Erat autem Severus,
unus omnium mortalium ad
amorem simulandum maxi-
mè factus, sic ut ne jus-
jurandum quidem fallere du-
bitaret, si ita usus posce-
ret: longèque aliud in lin-
gua promptum, quàm in
animo reconditum gerebat.

Igitur Illyrico omni, re-
storibusque provinciarum per
litteras insinuat, collectisque
undecunque militibus, ac
suscepto Pertinacis cogno-
mine, quod non Illyricis
modò, sed Romano etiam
populo gratissimum fore su-
spicabatur, convocatis omni-
bus in campum, ita pro
suggestu locutus dicitur.

Oratio Severi.

XXXVI. Quantum vel
fidei, vel religionis erga
deos, per quos jurati es-
tis, quantumque honoris
imperatoribus exhibeatis, quos
adeò veneramini, faciliò o-
stenditis, milites, cum tan-
topere indignamini cohortes
urbanas, pompæ magis,
quàm virtutis adminis-
tratas, adeò fœdum facinus
perpetrassè. Ac mihi
quidem in votis est, nunc
primum tantam spem au-
spicanti (nam profectò sci-
tis quàm semper audiens
dicto principibus fuerim)
perducere ad exitum, at-
que explicare quæ vobis
cordi sunt. Neque Roma-
num imperium abjectum
pati, quod quidem apud
majores summâ semper au-
thoritate gestum, veneran-
dum omnibus videbatur.

Ιλλυρικὸν ὅλην καὶ ἀρχοντίας
παρασηγάγει αὐτός. ἀθροίσας
δὲ τὰς παραχρῆσιν στρατιώτας,
ἀντὶ Σεβήρου τε ἑαυτὸν Περτι-
νακα ὀνομάσας (ὅπερ ἑμὸν
ἠλπιζε τοῖς Ἰλλυρικοῖς ἔτι) κε-
χαισμένον, ἀλλὰ καὶ τῷ δήμῳ
τῷ Ῥωμαίων, διὰ τὸ ἐκένε γνώ-
μην) συγκαλέσας τε αὐτὸς εἰς τὸ
πεδίον, καὶ βήματος αὐτῷ ἀρ-
θέντος, ἀνελθὼν ἔλεξε τοιαύτα.

Δημιουργία Σεβήρου.

αὐτῷ. Τὸ πῖσον ὑμῶν, καὶ πρὸς
τε θεοὺς σεβάσμιον, οὓς ὁμνυτε,
πρὸς τε βασιλέας τίμιον, ἐς αὐ-
τῶνδε, δέδηνλώκατε δι' ὧν ἀγα-
νακτεῖτε, ἐφ' οἷς οἱ καὶ τῷ Ῥώμῳ
στρατιῶται, πομπῆς μᾶλλον ἢ
ἀνδρείας ὑπηρετοῦν, ἐτίλμησαν.
καὶ μοι δὲ δι' εὐχῆς ὅτι, πρὸς τε-
ρον μὴ ἔδ' ἄλλοτε ἀντιποιήσα-
ι μὴ τοιαύτης ἐλπίδος (ἵνα
γὰρ μετὰ τὸ πρὸς τὰς βασιλεύσαν-
τας παιδωλὸν) νῦν δὲ ἐπὶ τῇ
λῃ τε ἀγαγεῖν, καὶ ἀνύσαι
ταῦτα ὅτιν ὑμῖν κεχαισ-
μένα· τὴν τε Ῥωμαίων ἀρχὴν
μὴ περὶ εὐδὴν ἐρρίμηναι, ἢ περὶ
ταρῶν μὴ, μέχρι καιρῶν σεμνο-
πρεπῶς διοικημένη, σεβάσμιον
ἐφαίνετο. εἰς Κόμμοδον δὲ με-
ταπεσῶσα, εἰ καὶ τινα ὑπὸ ἐκεί-
νου

καὶ διὰ νεότητά ἐπλημμελεῖτο,
 ἀλλ' ἔν τῇ εὐχρείᾳ καὶ τῇ τῷ
 πατρὸς μνήμῃ ἐπεσκιάζετο· καὶ
 πλέον ὡς ἐν αὐτῷ τῷ ἐλευθέρῳ,
 ἐφ' οἷς ἐσφάλλετο, ἢ τὸ μισέμεν.
 οἱ. ἐπὶ τὰ πλεῖστα ἤδη γινομένη-
 ων ἐκ εἰς ἐκείνον ἀνεφύετο, ἀλλ'
 εἰς τὰς περὶ αὐτὸν κόλακας τε, καὶ
 ἐπρεπόντων ἔργων ὅμῃ συμβου-
 λας τε καὶ ὑποπρέτας. ἐπὶ δὲ εἰς
 σεμνὸν πρεσβύτην, ἔτι τῆς ἀν-
 δρείας τε καὶ χρηστότητος ἔτι
 ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν μνήμῃ ἐνέ-
 σακται, περὶ ἧλθεν ἡ ἀρχή· οἱ
 δὲ καὶ ἠνέχοντο, ἀλλὰ τοῦτον
 ἀνδρὰ φόνῳ ἀπεσκάδατο. τὴν
 δὲ γῆς καὶ θαλάττης τοσαύτην
 ἀρχὴν ὠνησάμενους τις αἰχρῶς,
 πρὸς τε τῇ δῆμῳ, ὥς ἀκέετε,
 μεμίσσηται, πρὸς τε ἡδὲ ἐκεί-
 νων ἐρασιωτῶν, ὅς ἐφεύσατο, καὶ ἔτι
 πεισέει. ὧν εἰ καὶ ἔμελλον ὑ-
 πὲρ αὐτῶν ὡς ἀτάξαι μετ' εὐ-
 νοίας, καὶ πλήθει σύμπαντες,
 καὶ καθ' ἓνα ἕκαστον ἐν ἀνδρεία
 πρὸς ὑμᾶς, ἀσκήσει τέ πολεμι-
 κῶν ἐγγεγύμναδε. ὑμεῖς μὲν αἰ-
 Βαρβάρους ἀντιπαιδίσκοι, καὶ
 φέρειν πόνους πάντας πορείας,
 κρύους τε καὶ θάλαπας καὶ ἀφρο-
 νείων, ποταμούς τε πηγυμνούς
 παλῶν, καὶ πίνειν ὕδατος ὁμιλῶν,
 ἀλλ' ἐκ ἀνιμώμενον ὕδαρ εἰδισ-
 μένοι, θήρας τε ἐγγεγύμναδε.

Postea verò quàm ad Com-
 modum recidit, etsi ob il-
 lius adolescentiam sæpenu-
 mero impexit, attamen om-
 nino vitium, cum ipsius
 principis nobilitate, tum
 sanctissimi parentis memoriâ
 obumbrabatur. Neque tam
 errata illius, odium, quàm
 misericordiam emerebantur.
 Quippe non tam ipsi quæ
 gerebantur, quàm assentato-
 ribus imputabamus, cæter-
 isque malarum artium con-
 sultoribus atque ministris:
 donec ad sanctissimum illum
 senem, cujus adhuc virtu-
 tis & probitatis nostris men-
 tibus memoria resideret, de-
 latum fuit imperium. Quem
 tamen, tantum abest, ut tol-
 erare illi potuerint, ut cæ-
 de etiam nefariâ talem vi-
 rum è medio sustulerint.
 Post hunc autem terræ
 marisque imperium nescio
 quis turpissimè auctionatus,
 & populo, quemadmodum
 auditis, invisus est, & mili-
 tes ipsos, quibus imposuit,
 parum fidos habet. Qui ta-
 men, si etiam defensuri il-
 lum benevolò animo forent,
 attamen neque numero uni-
 versi, neque virtute singuli
 conferendi sunt vobis. Ad
 hæc bellica vos negotia
 exercuerunt. Nam & cum
 Barbaris pedem conferre, &
 labores omnes itineris per-
 ferre, & algores æstusque def-

despicere, & concreta gelu calcare flumina, & potare efflosos latīces, non haustos, & venatui invigilare consuevistis. Omnia denique ad virtutem adepti viatica, sic ut nemini facile sit vestris obfistere viribus. Etenim labore miles probatur, non mollitudine: quā illi exsaturati atque enutriti, ne vocem quidem vestram, nedum pugnam poterunt sustinere. Quod si cui Syriæ res formidabiles videntur, is vel ex eo cogitet quā imbecillæ sint, quamque tenui spe nitantur; quod neque adhuc progredi quodquam, neque de urbe petendā deliberare ausi, sedesque illas boni consulentes, delicias in diem quæsitās, lucrum esse ambiguae potestatis arbitrantur. Est autem ad joca & cavilla in primis factum Syrorum genus: tum qui Antiochiam colunt, ii studere Nigro potissimum creduntur. Nam gentes reliquæ & civitates, cum adhuc neminem imperio dignum aspiciant, quique sit rempublicam fortiter moderatēque gesturus, ei scilicet obedire se tandem simulant. Quod si ab Illyrico exercitu duces creatum cognoverint, simulque nostrum nomen inaudierint, non obscurum

καὶ πάντως ὑμῖν εἰς ἀνδρείαν ὑπάρχει θηναῖα ἐφόδια, ὡς μηδὲ ἐβληθέντις, δυνάμει ὑμῖν ἀντιστῆναι. δοκίμιον δ' ἐστὶν ὧτων, κάμαρος, ἀλλ' ἔτρυφή, ἥ περ ἐκείνοι ἐκκραπαλῶντες τε καὶ ἐναυξήθενες, ἐδ' ἂν τ' βοῆς ὑμῶν ἀνάχοιντο, ἔτι γε τ' μάχης. εἰ δέ τινες τὰ χιτ' Συρίαν ὑποπτεύουσι περὶ γαλα, ἐντεῦθεν ἂν τεκμηρίωτο ἀδενῆ τε ὄντα, καὶ φαύλας ἐχοντα τὰς ἐλπίδας, ὅτε μὴδὲ περὶ ἐλθὼν τ' αὐτῶν χάρας ἐτόλμησαν, μὴδέ τι περὶ τ' εἰς Ρώμην ἀφύδα βουλευσάσθ' ἐδάρρησαν, ἀγαπητῶς ἐκὼ μέροντες καὶ ἐφήμερον τροφῶν, κέρδι δ' ἔτι βεβαίας ἀρχῆς νομίζουσιν. ὅτι μὲν γὰρ τὸ χαλεπόν καὶ μετὰ παιδείας ἀποσκευαί ἐπιτήδην Σύροι, καὶ μάλιστ' οἱ Ἀντιόχεια οἰκῶντες, φασὶ περὶ τ' Νίγρον ἐπεδιακέναι. τὰ δ' ἄλλα ἔθνη, καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις, μέχρι νῦν, πρὶ μὴδένα εὐρίσκεσθαι ἄξιον τ' ἀρχῆς ἐσθλῶν, πάντες δ' μετὰ ἀνδρείας καὶ σώφρονος διοικήσεως ἀρξοντο, ἐκείνῳ δηλονότι παραποιοῦν ὑπακύν. εἰ δ' ὅτι τῶν τε Ἰλλυρικῶν δυνάμιν ἅμα χειροτονήσασαν μάθοιεν, τί, τε ἡμέτερον ὄνομα πύθοντο (ἐκ ἀγνώστον, ἐδ' ἀσκημον παρ' αὐτοῖς ὑπάρχον, ἐξ ὧν ἵγμεμο.

ἡγεμονόσαντες ἐκείσε διωκή-
σαμην,) εὖ ἴστε, ἔτε ἐμὲ ραθυμί-
αν ἢ ἀδρανίαν καταγνώσκονταί,
ἔτε τὸ ὑμέτερον θηναῖον καὶ πρὸς
τὰς μάχας ἐμβριθεὶς ὑποσῆναι
ἀρήσονται, καὶ σωμάτων μεγέ-
θεις, καὶ τόνων ἀσκήσεσι καὶ ἐν τῇ
συστάσει μάχῃ πολὺ ὑμῶν ὑπε-
ρίοντες. Φθάσωμεν ἐν τῷ Ρώ-
μῳ προκαταλαβόντες, ἔνθα ἡ
βασιλείος ὅστις ἐστὶ καὶ κείθεν
ὁρμήσομεν, τὰ λοιπὰ εὐμαρῶς
διοικήσωμεν, θείας τε περὶ ῥήσε-
σι πιστεύοντες, καὶ τῇ τ' ὑμετέρων
ἀνδρείᾳ, ὅπλων τε καὶ σωμάτων.

λζ'. Τοιαῦτα εἰπόντα τ' Σεβή-
ρον, εὐσημήσαντες οἱ στρατιῶται,
καλῶντες Σεβαστὸν καὶ Περτίνακα,
πᾶσαν ἐνεδείκνυσιν προθυμίαν
καὶ σπουδήν. ὁ δ' Σεβήρ μὴ ἐ-
να διδῶς καὶ ἐν ἀναβολῇ, συσ-
κτάσασθαι τε αὐτὸς, ὥς ἐνι μά-
χῃ εὐτελέσεια ἐκέλευσε, τὴν
τε εἰς τ' Ρώμῳ ἐξοδὸν ἐπήγγειλε,
νομᾶς τε αὐτοῖς διδῶς, καὶ ἐφό-
δια, τ' ὁδοιπορίας εἰχέλον· σωτό-
ν δ' ἐπεσθῆναι, καὶ θηναῖοις πόνοις
τ' ὁδὸν ἐπετάχων, μήτε περὶ π-
διατείδων, μήτε διδῶς καὶ ἐν
ἀναπαύσει, εἰ μὴ τοσούτον, ὅσον
ὀλίγον τῆς στρατιώτας ἀναπνύ-
σαντας ἔχειν τ' ὁδὸν· ἐκοινωνε
δὲ τῷ καμάτων αὐτοῖς, σκηνῇ

sanè apud ipsos: neque i-
gnoratum. Quippe illic e-
tiam cum imperio prae-
sumus: neque me profectò
delicta, aut torporis argue-
rint, neque vestrum exce-
ptare impetum, aut bellicam
virtutem volent experiri:
praesertim cum & corpo-
rum proceritatibus, & armo-
rum exercitationibus, & con-
ferendâ manu longè nobis
impares habeantur. Quare
occupemus quamprimum Ro-
mam, larem ipsum impe-
rii, reliqua dein facîle ex-
pedituri, cum deorum ora-
culis, tum armorum corpo-
rumque vestrorum viribus
confidentes.

XXXVII. Hæc locutum
Severum faustis acclamationi-
bus milites exceperunt, Au-
gustum Pertinacemque appel-
lantes: studiumque in eum
propensum, atque egregiam
voluntatem pollicebantur. At
Severus nihil procrastinandum
ratus, armari quàm expeditis-
simè jubet, iterque ad urbem
edicit: distributisque viris
cibariis, omnique viatico, ni-
hil sibi ad celeritatem facit re-
liqui, nullis interquiescens lo-
cis; ac vix residere tantisper
milites passus, donec à nimia
itineris contentione respira-
rent. Ipse inter primos la-
borans, vilique tabernaculo u-
tens, cibum potumque eun-
dem, quem etiam cæteri mili-

tes, capiebat. Nihil unquam imperatoriae luxuriae, nihil deliciarum ostentans, sic ut acceptior in dies militibus fieret. Nam cum laborum omnium non modò particeps, sed princeps etiam auctorque foret, adeò cunctis venerabilis erat, ut nihil non pro illo cupidissimè facturi viderentur.

XXXVIII. Postea verò quàm emensa Pannonià ipsos Italiae montes infedit, famamque sui praeveniens, prius coram conspectus est quàm adventare auditum fuerat; magnus scilicet omnes Italiae civitates tanto conspecto exercitu metus invasit. Quippe homines in Italia jampridem ab armis belloque remotissimi, agros pacemque colebant. Etenim quamdiu libera civitas egit, atque à senatu belli duces eligebantur, fuere in armis semper Italiae nationes, Graecisque & Barbaris subactis, terrae sibi marisque imperium pepererunt. Neque ulla orbis terrarum pars, aut coeli tractus fuit, quò non vires suas Romanorum arma protulerint. Postea verò quàm Augustus rerum potitus est, & laborem Italiae ademit, & arma detrahit; milites tantum quosdam certis auctoramentis habuit

τεχράμων· εὐτελῆ, καὶ σιτία καὶ ποτὰ περισφερόμεν· ὅσα καὶ πασιν ὑπάρχεν ἡπίστατο· ἐδάμεν δὲ τρυφῇ ἐνεδένοντο βασιλικῇ, ὅθεν καὶ μείζονα παρὰ τῆς στρατιωτῶν εἰνοῖαν ἐπισώσατο, ἡ γὰρ μόνον αὐτὸν συμπονέοντα, ἀλλὰ καὶ τῆς καμάτων ἀρχοντα οἱ στρατιῶται αἰδέμενοι, μὴ θυμίας πάντα ἐπερτίον.

λδ'. Ο δὲ τῇ Παιονίαν διαδραμὼν, ἐπέστη τοῖς τῇ Ἰταλίας ὄρεσι· καὶ τῇ φήμῃ φθάσας, πρὸ τέρου ὤφθη τοῖς ἐκείσε παρὼν βασιλεὺς, ἡ ἀφιξόμενος ἡκέσθη δέ· τε μέγα τὰς Ἰταλιώτιδας πόλεις κατελάμβανε, πωθανομένων τοσαύτῳ ἔροδον στρατῷ. οἱ γὰρ καὶ τῇ Ἰταλίαν ἄνθρωποι, ὅπλων καὶ πολέμων πάλα ἀπὸ λαγνύοι, γεωργία καὶ ἐργῶν περισσέχον. ἐς ὅσον καὶ γὰρ ὑπὸ δημοκρατίας τὰ Ρωμαίων διώκετο, καὶ ἡ σύγκλητος ἐξέπεμπε τὰς τὰ πολεμικὰ στρατηγήσοντας, ἐν ὅπολις Ἰταλιῶται πάντες ἦσαν, καὶ γυνὴ καὶ θάλατταν ἐκτίσαντο, Ἕλλησι πολεμήσαισι καὶ βαρβάραις· ἐδὲ τι καὶ γυνὴς μέρ·, ἡ κλίμα ἐρανῶ, ὅπερ καὶ Ρωμαῖοι τὴν ἀρχὴν ἐξέτεναν, ἐξ ἧς δὲ εἰς τῇ Σεβαστῶν περὶ ἡλθεν ἡ μοναρχία, Ἰταλιώτας καὶ πόρων ἀνέπαυσε, καὶ τῇ ὅπλων ἐγύμνασε

ζυμνωσθε, φρέεα δὲ καὶ στρατόπεδα
τῇ ἀρχῇς παρέδρατο, μισθοφόρους
ἐπὶ ῥήτοισι σιτηρεσίοις στρατιώτας
κατασησάμενος, ἀντὶ τείχεος τῆς
Ρωμαίων ἀρχῆς· ποταμῶν τε
μεγέθεσι καὶ τάρφωσι, ἢ ὄρων περ-
ελάμασιν, ἐρήμῳ τε γῇ καὶ δυσ-
εάτῳ φράζας τῷ ἀρχίῳ, ὡχυ-
ρώσατο.

λδ'. Οὐδὲν τὸν Σεβήρην περσ-
ιόντα πωθανόμενοι τότε μετὰ
ποσῶν στρατῶ, ἐκόντως ἐταρώ-
οντο πρὸ αἰῶνός τ' ἐπιδόματος·
ἔτε δὲ ἀντιστῆναι ἢ κωλύσαι ἐ-
πὶ τῶν ὑπὸ τῶν δαφνηρο-
ντων, καὶ πύλαις ἀναπεπτα-
μέναις ἐδέχοντο. ὁ δὲ ποσῶν
ἀνεπαύετο ὅσον καλλιερῆσαι τε,
καὶ τὰς δῆμους περσεύειν, εἰς δὲ
τῷ Ρώμῳ ἡπείγετο. ὡς δὲ ταῦ-
τα πρὸ Ἰουλιανῷ ἀπηγγέλλετο,
ἐν ἐσχάτῃ ὑπογνώσει αὐτῷ, τ' αὖ
Ἰλλυρικῷ στρατῷ τῷ Διόσκῳ καὶ
τῷ πλὴν αὐτοῦ ἀκόντων. ἔτε δὲ τῷ
Διόσκῳ πιστεύων, ἐπεὶ μεμίσσητο
ἔτε τοῖς στρατιώταις θαρρῶν, ὡς
ἔλευστο. χρήματα δὲ πάντα ἀ-
δροίζων, τὰ τε αὐτῷ καὶ τοῖς
ἐκείνων, καὶ εἰ τινα αὐτῷ ἐκ δη-
μοσίων ἱερῶν καὶ τόπων λαμβά-
νον, τοῖς στρατιώταις διανέμειν
ἐπεράτο, ὡς ἀνὰ κλήσιν αὐτῷ εὐ-
νοίαν αὐτῶν. οἱ δὲ καὶ τοὶ μεγά-
λοι λαμβάνοντες, χάριν ἔκ' ἑα-

mercenarios, qui Romanum
tuerentur imperium: tum
fluviorum magnitudine, at-
que fossarum, montibusque
asperrimis, desertisque lo-
cis atque imperviis circum-
septos, imperii limites com-
munivit.

XXXIX. Quocirca me-
rito omnes, postquam ad-
ventare Severum cum tanto
milite audiverunt, insuetâ re
perterriti, cum neque stare
contra, neque prohibere au-
derent, ibant obviam laure-
ati, portisque cum patentibus
excipiebant. Ille tam-
diu locis singulis immoratus,
quamdiu aut sacra faceret,
aut populos alloqueretur,
Romam è vestigio pergebat.
Quæ ubi Juliano nunciata
sunt, actum de se prorsus
existimavit. Nam & exer-
citus Illyrici potentiam mul-
titudinemque audiebat; &
populo parum fidebat, cui
se cernebat invisum: neque
satis magnam spem in mi-
litibus habebat, quos vide-
licet stetitisset. Itaque col-
lectas undique pecunias, par-
tim suas, partim ab amicis
acceptas, tum quasunque in
templis aliisque locis pu-
blice invenisset, dividere mi-
litibus instituit; ut eo pacto
illorum benevolentiam redi-
meret. Sed ii, tametsi mul-

ta magnaue acceperant, nullam tamen habebant gratiam: persolvi debitum sibi, non dari munus aliquod interpretantes. Cæterum suadentibus amicis Juliano, ut exercitum educeret, atque Alpium angustias occuparet, (sunt autem Alpes altissimi montes, quales in his regionibus nulli, porrecti ad muri formam, circumdatique Italiae: quasi ad reliquam regionis ejus felicitatem, hunc etiam quasi cumulum natura addiderit, ut munitionem haberet inexpugnabilem, pertingentem scilicet à septentrionali ad id mare quod ad meridiem spectat,) non ausus tamen ille urbe egredi, supplicatum militibus mittebat, uti armam caperent, exercerentque se, ac fossas ante urbem ducerent: omnemque belli apparatus in ipsa demum urbe expediebat: siquidem elephantos quoque, quos ad pompam institutos habebat, insuefacere conabatur sessorem pati: ratus Illyricos milites equosque eorum perterritum iri facie magnitudineque belluarum, quales antea nullas aspexissent. Totaque civitas armis fabricandis, bellicisque instrumentis conficiendis erat intenta.

σαν. ὄφλημα γὰρ αὐτὸν ὑποτίθεν, ἀλλ' ἐὼς Διογενῶν διανεμὲν ἐλογίζοντο. ὁ δὲ Ἰουλιανὸς, καίτοι συμβουλεύοντων αὐτῷ ἧς φίλων ἐξαγαγεῖν τὸ στρατιωτικὸν, καὶ τὰ σενὰ ἧς Ἀλπεων περικαλλὰ εἶναι, (μέγιστα ἐκείνα ὄρη, καὶ οἷα ἐκ ἄλλα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γῆ, ἐν τείχεσι χήμασι περικείται, καὶ περιέβληται Ἰταλίας· καὶ τὸ μετὰ τ' ἄλλης εὐδαιμονίας ὡς χάσις τ' φύσεως Ἰταλιώταις, ἔρυμα ἀρρηκλὸν τε, καὶ αὐτῶν περιέβληται ὑπο τ' ἀρκίῳ θάλασσης, ἐπὶ τ' μεσημβρίαν βλέποντες διήκον) ἀλλ' ἐδὲ τῆς πόλεως περιελθεῖν Ἰουλιανὸς ἐτόλμα· διέπεμπε τε τ' στρατιωτῶν δέο μὲν ὁπλίζεσθαι τε καὶ γυμνάζεσθαι. πρὸ δὲ τ' πόλεως τάφρους διορύττειν, καὶ τ' πρὸς Σιβῆρον μάχην, ὡς ἐν τῇ πόλει ποιοσόμεν, παρεσκευάζει· τίς τε ἐλέφαντας πάντας, ὡς ἂν πομπῇ ὑπηρετῶν, ἐπὶ νώτῳ φέρειν ἐπειρᾶτο παυδῶειν· οἱ μὲν ἔτιως ἐκπλήξεν τίς τε Ἰλλυρικὸς, καὶ τῷ ἧς πολέμιον ἵππον, διαλαράζειν ὅφει καὶ μέγιστοι θηρίων, μὴ πρὸς αὐτοῖς ἑωραμένων. τότε δὴ πᾶσα ἡ πόλις ὅπλα ἐπ' ἑαυτῇ, καὶ τὰ πρὸς πόλεμον παρεσκευάζειτο.

μ'. Μελλόντων δὲ τῷ Ιουλιανῷ στρατιωτῶν ἔτι, καὶ τὰ πρὸς πόλεμον ἔτοιμα ποιώντων, ἀγγέλλειν ὁ Σεβήρης ἥδη περσιῶν. καὶ πολὺ τῷ στρατεύματι μέγας διασκευάσας ἐκείνος, κελεύει παρεσθύνειν εἰς τὴν πόλιν. οἱ δὲ καὶ πᾶσας δούδας διανέμουντες αὐτὰς. πολλοὶ δὲ εἰς Ρώμην νύκτωρ λανθάνοντες εἰσῆλθον, τὰ ὅπλα ὀπκρύνοντες, ἐν ἰδιωτῶν ᾄματι. καὶ ἥδη οἱ πολέμιοι ἐνδον ἦσαν, τῷ Ιουλιανῷ ἔτι ὑπὸ τῷ ὄντι, καὶ τὰ πρὸς τὸ μέγα ἀγνοοῦν. ἐπεὶ ὅταν ταῦτα διαπύσει, τὴν δὴ μὴ ἐγγύς, ἐν ταρχῇ πολλῇ πάντες ἦσαν. καὶ διότι τῶν δυνάμειν τῶν Σεβήρων, καὶ ἐκείνους φρονεῖν περσεπολεῖν. τῷ μὲν Ιουλιανῷ καθ' ἡμέραν ὁρῶντες ἡδὴ παρὲντα, ἐξ αὐμάζον. ὁ δὲ Ιουλιανὸς πολλὰ καὶ αὐτὸν ἀνέμωτος ἀφασία τε καὶ ἄπορία, ὅπως χρήσεται τοῖς πύμασιν ἐκ εἰδῶς, ἀθροιστῶν κελεύσας τῷ σύγκλητον, καθ' ἡμέραν γράμματα, δι' ὧν ἐπεὶ ἐνδεῖο δὴ πρὸς τῷ Σεβήρει, καὶ αὐτοκράτορα ἀναδείξας, κοινῶν τῆς βασιλείας ἐποιεῖτο. ἡ

ὅταν σύγκλητος ἐψηφίσαιτο μὲν ταῦτα, ὁρῶντες ὅτι τῷ Ιουλιανῷ ἄποδεδιμένοντα, καὶ ἐν ἄπογνώσει, τῷ Σεβήρει πάντες ἡδὴ περσελίθεν-

Jam planè adesse, omnes Juliani potestatem spernentes in curiam convenère, jussu consulum. Quippe iis curæ Romana res est, quoties de imperio ambigitur. Qui postquam frequentes affuerunt, quid facto opus esset, inter se deliberabant; manente adhuc in aula Juliano, ac fortunam suam miserante, suppliciterque rogante, ut sibi ejurare imperium liceret, omnemque eam potestatem Severo transcribere.

XLI. Sed ubi intellexit Senatus adeo pavidum Julianum, perterritos corporis custodes, ipsum penè ab omnibus destitutum, decretâ illius nec, Severum solum imperatorem declarant. Tum legatos ad eum mittunt, partim qui magistratum obtinerent, partim qui maximam haberent in senatu auctoritatem, ut omnes illi honores Augustorum deferrent. Occidendi autem Juliani datur uni è tribunis negotium. Is imbellem miserumque senem, qui sibi ipse tam infelicem exitum propriâ pecuniâ emisset, desertum jam destitutumque ab omnibus, inter

πο· δύο δέ πε ἡ τριῶν ἡμερῶν παρεδραμυσῶν, ἐπεὶ περ ἦδη τὸ Σεβήρον καὶ αὐτῇ τῇ πόλει ὅπση· σόμῳρον ἦκεον, καὶ ἀφ' ἐρνήσαντες τὸν Ἰουλιανόν, σωΐασιν εἰς τὸ σωμένον, τῶν ὑπατάων κελευσάντων, οἳ τὰ τὸν Ρώμης διοικεῖν ἐβόθασιν, ὁπλῶκα ἀν τὰ τῆς βασιλείας, μετέωρα τῶν σωελθόντες τοίνυν περὶ τὸν παρελθόντων ἐσκέπτοντο, τὸν Ἰουλιανόν· ἐτι ὅλθ' ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐλῇ, καὶ τὰς παρέσας ὁδοποροῦν τύχας, ἐκείνου τὸς τε ἐξομῶσθαι τὸν ἀρχὴν, καὶ ὡς χωρῆσαι πάσης τῆς διωασίας τοῦ Σεβήρου.

μά, ὡς δὲ ἐμαθεν ἡ σύγκλητος τὸν Ἰουλιανὸν ἔτω καὶ ἐπὶ τῇ χότα, τὸ δὲ δορυφόρον φρερᾶν, διὰ δὲ τὸν Σεβήρον, αὐτὸν ἐγκαταλίπσαν, φησὶ ζεται τὸν μὲν ἀναρθεῖν, ἀποδειχθῆναι δὲ μόνον αὐτοκράτορα τὸν Σεβήρον. πρεσβείαν τε πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπουσιν ἀπὸ τῶν ἐν ἀρχαῖς ὄντων καὶ τῶν ἐξοχωτάτων τῶν βελῆς, πάσας αὐτὸν προσφέρειν τὰς σεβασμῆς τιμάς. ἐπὶ δὲ τὸν Ἰουλιανὸν εἰς τὸν χιλιάρχων ἀναπέμπεται, ἀποκτεῖναι ἀνδρὸν καὶ ἄθλιον προσκύττω, ἰδίῳ χρημασιν ὡς νησάμῳρον ἔτω πονηρὸν τέλθ'. ὁ μὲν ἐν εὐρεθεὶς ἐρημός τε, καὶ ὑπὸ πάντων καταλειφθεὶς αἰχρῶς

κίχρως ὁλοφρέμνυθ' ἐφονεύ-
θη.

μβ'. Ἐπεὶ δὲ τὰ παρὰ τ' συ-
κλήτε ἐδηλώθη τῷ Σεβήρῳ, ἥτε
τ' Ἰουλιανῶ ἀνείρεσις, ἥρθη εἰς
μεζόνων περσμάτων ἐλπίδα,
καὶ σοφίσματι ἐχρήσατο, ὡς ἂν
χερῶσαιο, καὶ αἰχμαλώτους τὸς
τ' Περλίνακα ἀνηρηκότας λάβοι.
ὁπισθελάτ' ὃ καὶ ἰδία μ' λανθάνον-
τα γράμματα τοῖς τε χιλιάρχοις
καὶ τοῖς ἐκατοντάρχοις, ὑποχινόμε-
νθ' μεγάλα, ὅπως πέσειαν τὸς
ἐν τῇ Ρώμῃ στρατιώτας ὑπακύνειν
ἐν περσῶ τοῖς ὑπὸ τ' Σεβήρῳ κε-
λωμομένοις. ἐκπέμπει δὲ καὶ δι-
λωσιν, δι' ἧς κελεύει τὰ μὲν
ὅπλα αὐτοὺς καταλιπεῖν ἐν τῷ
στρατοπέδῳ, πάντας δ' ἐξελεῖν
ἐν ῥωμικῷ ὀρήματι, ὥσπερ εἰάθασι,
δύοντ' ἢ ἐορτάζοντ' βασιλέ-
ως περπομπεύειν, ὁμῶσαι τε εἰς
τὸ Σεβήρῳ ὄνομα, καὶ μετ' ἀγα-
θῶν ἐλπίδων ἐλθεῖν, ὡς μέλ-
λοντας τὸν Σεβήρῳ δορυφορήσειν.
πιστεύσαντες δὲ οἱ στρατιῶται
τοῖς ἐπεσεαλμένοις, περσέντες τε
ὑπὸ τῷ χιλιάρχοντι, τὰ μ'
ὅπλα κατέλιπον πάντα· αὐτοὶ
δὲ ἐν μόναις τ' πομπικαῖς ἐδῆσι

δορυφορέντες, ἡπείγοντο. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ στρατοπέδῳ τ' Σεβή-
ρῳ ἐχόντο, ἡγέλθησαν τε ἀφικόμενοι εἰς τὸ πεδίον, ἔτως αὐτοὺς
ὁ Σεβήρ' σπελθεῖν κελεύει, ὡς δὲ δέξιωσόμνυθ' καὶ περ-
σαγορεύσων. ὡς δὲ ἀνελθόντα αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα περσῆλθον,
μίτετ

foedissimas complorationes tru-
cidavit.

XLII. Quæ ubi Seve-
rus audivit, majora jam
moliens animo, consilium
vastum iniit capiendorum
militum omnium quicunque
Pertinacem interemissent. Da-
tis itaque clam ad tribu-
nos centurionesque literis,
hortatur, multa pollicens,
persuadeant militibus urba-
nis, ut sibi dicto audien-
tes sint. Ipse edictum pro-
ponit, ut relictis intra ca-
stra armis, exeant pacato-
rum habitu: quales pro-
cedere in pompam, aut
ludos celebrare consuevissent:
jurentque in Severi nomen,
ac spem sibi optimam pro-
ponentes, præsto sint, ut
novum imperatorem comi-
tentur. His creditis, milites,
suasum quoque tribunorum,
relictis armis, pompæ
habitu laureati processerunt.
Sed ubi ad exercitum Se-
veri pervenerunt, nunciato
jam adesse, jubet in cam-
pum ita convenire frequentes,
quasi salutaturus ac perbe-
nignè accepturus universos.
Enimvero cum ad tribunal
principis accessissent, unani-

miter acclamantes, dato repente signo comprehenduntur. Ita enim praeceperat Severus, ut, cum stare pendent es eos ab ore principis vidissent, circumirent universos milites sui more hostium, neminemque vulnerantes aut pulsantes, tantum orbe facto clausos in medio continerent; pila duntaxat intendentes & hastas, ut scilicet metu vuln erum, nudi resistere armatis, paucique plurimis minimè auderent. Quos ubi velut indagine armorum conclusos, captivosque habuit, magnâ voce ac turbido spiritu, ita ad eos verba fecit.

Oratio Severi.

XLIII. Superari vos à nobis vel sapientia, vel viribus, vel etiam numero, re ipsâ videtis. Capti estis quàm facillimè, ac nullo fermè negotio tene mini. Quid futurum de vobis sit, in meâ manu est. Jam scilicet victimæ hic statis, obnoxia nostro imperio. Si sceleri vestro debitum quærat is supplicium, nunquam sanè invenietis. Sanctissimum illum senem, imperatoremque optimum,

δημοθυμαδὸν εὐφημήσοντες, πάντες ὑφ' ἐνὶ σωθῆματι συλλαμβάνονται. προεῖρητο γὰρ τῷ τῷ Σεβήρῳ στρατῷ, ὁπλίαι ἀν' ὧσιν εἰς τὸν βασιλέα ἀποβλέποντες, μετέωρον τε τῷ γνώμῳ ἔχοντες, κυκλώσασθαι αὐτὸς πολεμῶν νόμῳ, καὶ τιτρώσκειν ἢ ἢ παῖεν μηδένα, σιωπῶν δὲ καὶ φρεῖν φράξαντας ἐν κύκλῳ τοῖς ὅπλοις· τὰς τε διαβολίας καὶ τὰ δόρατα ἐπισείειν, ὡς δέει τῷ τρωθῶναι, γυμνοὶ τε πρὸς ὀπλισμένους, καὶ ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μάχοισιν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς ὡς σαλυνεύσας, ἐντὸς τῶ ὅπλων δορυαλώτης εἶχε, μεγάλη βοή καὶ θυμοειδὲς τῷ πνεύματι, ἔλεξε πρὸς αὐτὸς τοιάδε.

Διηγηροία Σεβήρου.

μγ'. Οτι μὲν ὑμῶν καὶ σοφία κρείττους ἐσμὲν, καὶ δυναμὶς στρατῷ, καὶ συμμάχων πλήθει, ἐργῶ ὁράτε. εἰληφθε γοῦν ῥαδίως, καὶ ἀκοντὶ γεῖαλῶκατε. ἐς δὲ ἐμοὶ ὅ, τι ποτ' ἀν' ὑμᾶς δεῖσθαι δελήσω, καὶ περὶ κείδε ἦδη δύναμις τῇ ἡμετέρας ἐξουσίας. ἐμὲ ἔν' ὑμᾶς πρὸς τὰ τετολημμένα τιμωρίαν ζητεῖτε, καὶ ἐστὶν εὐρὴν δίκην τῇ ἐπτεθησομένην ἀξίαν τῷ πεπραγμένῳ. σεμνὸν πρεσ-

πρεσβύτῳ, καὶ βασιλέα χρησὸν,
ὃν ἐχρῆν σώζειν καὶ δορυφορεῖν,
ἐφονεύσατε· ἡ Ρωμαίων ἀρχὴ,
ἐνδοξὸν ἔσαν ἀεὶ, καὶ οἱ πρέ-
στοι οὗτοι ἢ δι' ἀνδρείας ἐναρέτε ἐκ-
λήσαντο, ἢ δι' εὐχρίαιαν διεδέ-
ξαντο, ταύτῳ αἰχρῶς καὶ ἀτί-
μως, ὥσπερ τι ἥν' ἰδιωτικῶν
καμηλιῶν, ἐπ' ἀργυρίῳ κατη-
λάζατε. ἀλλ' ἔσ' αὐτὸν, ὃν ἔ-
τις ἀρχόντα ἔλεγε, φυλάττει
ἢ σῶσαι ἠδωκ' ἔθηκε, ἀνάνδρως δὲ
πρεσβύτατε. ἐπὶ τηλικούτοις δὴ
ἁμαρτήμασί τε καὶ τολμήμασι
μυρίων ἄξιοι θανάτων, καὶ τίς
θέλει θέλοι ἢ ἀξίαν τιμωρίαν,
ἔσθ'. ἀλλὰ τί καὶ χρὴ παθεῖν ὑ-
μᾶς, ὁρᾶτε. ἐγὼ δὲ φέρομαι
καὶ ὑμῶν, ὥς μὴ φονεῦσαι, ἔτε-
ρας ὑμετέρας χεῖρας μμῆσομαι.
ἐπεὶ δὴ μήτε ὅσιον, μήτε δίκαι-
ον, ἔτι βασιλέα ὑμᾶς δορυφο-
ρεῖν, καὶ εἰς τὸν ὄρκον ἀσεβήσαντας,
καὶ ἐμφυλίῳ καὶ βασιλικῷ αἵματι
τὰς δεξιὰς μιάναντας, τὴν τε
πίσιν καὶ τὸ ἐχέγγυον τὸ φερέας
περδόντας, τὰς δὲ ψυχὰς καὶ τὰ
σώματα, δῶρον τὸ ἐμῆς φιλαν-
θρωπίας ἔχετε· τοῖς τε περικε-
λευκτοῖς ὑμᾶς στρατιώταις κελεύω
ἀποζῶσθαι τε ὑμᾶς, καὶ ἀποδύσαν-
τας εἰ τινας περικελευκτοὺς ἐσθῆτας
στρατιωτικὰς, γυμνὰς ἀποπέμ-
πειν. ὡς γὰρ ἔλαλλον τε ὑμῖν ἀπέναι ὡς πορρωτάτῳ τῆς Ρώμης.

servandum tuendumque vo-
bis, ipsi occidistis: Ro-
manum imperium perpetuū
clarum gloriā, quod ma-
jores nostri, aut virtutis,
aut nobilitatis nomine susci-
piebant, hoc vos turpiter
foedēque, velut aliquid ex
privatorum instrumento, qua-
si sectores, vendidistis. Ac
ne eum quidem ipsum,
quem sic ad imperium pro-
duxeratis, servare saltem ac
defensare ausi, homines ti-
midissimi prodidistis. Ob
hæc igitur crimina ac fa-
cinora vestra, mille vobis
debentur mortes, si quis
par noxæ supplicium stu-
deat petere. Proinde quid
vos æquum pati sit, sanè
videtis. Ego tamen san-
guine abstinēbo, neque ve-
stras imitabor manus. Sed
quoniam jus fasque negat
stipari à vobis jam princi-
pem, violato jurejurando, ac
manibus civili & imperato-
rio sanguine pollutis, pro-
ditæque fide custodiæque:
animas quidem & corpora
vobis nostra largietur hu-
manitas: porro militibus
meis ita præcipio, recin-
gant vos, ac vestimentis
exutos militaribus, nudosque
dimittant. Vobis autem sic
impero, discedatis quàm lon-
gissimè: edico item, juro-
que

que ac denuncio, capite pœnas daturum, si quis vestrum posthac intra centesimum ab urbe lapidem conspicietur.

XLIV. His imperatis, è vestigio milites Illyrici concurrunt, brevesque illos gladiolos detrahunt, quos auro argentoque ornatos, in usum pompæ suspensos habebant: tum zonis, vestituque & cæteris militiæ insignibus per vim ablati, nudos ad unum exauctoratosque dimiserunt. Enimvero illi proditos se videntes, atque astu captos, patientiam scilicet præstabant. Nam quid agerent nudi adversus armatos, pauci adversus plurimos? Discessere igitur complorantes sese, concessamque salutem loco muneris interpretantes: pertæsi tamen ac dolentes, quod inermes egressi, capiendos se turpiter ignominiosèque obtulerant. Usus item alio consilio *vafrò* Severus est. Quippe metuens ne recincenti exauctoratique, deploratis rebus, rursus castra repeterent, resumerentque arma, præmissos aliis itineribus ac semitis electissimos quosque & exploratissimos suorum militum, jubet clanculum vacua castra irrumperere, armisque ipsorum occupatis excludere redeuntes.

ἀπειλῶ, καὶ διόμνυμαι καὶ παρὰ
αγορεύω, κολαδιθήσεσθαι κεφαλι-
κῶς, εἴ τις ὑμῶν ἐντὸς ἑκατὸς
σημείων ἀπὸ τῆς Ῥώμης φανείη.

μδ'. Ταῦτα κελεύσαντες αὐ-
τῶν, περσδεσμονῆτες οἱ Ἰλλυρι-
κοὶ στρατιῶται, τὰ τε ξιφίδια
περαιαιρῶσιν αὐτῶν ἀπαρῶρυνται
τῷ ἀργυρίῳ καὶ τῷ χρυσῷ ἐκ
πομπῇ κεκοσμημένῳ· τὰς τε
ζώνας, καὶ τὰς ἐσθῆτας, καὶ εἴ τι
σύμβολον ἔφερον στρατιωτικῶν
ἀφαιρπάσαντες, γυμνὰς ἐξέπεμ-
πον. οἱ δὲ ὑπέκκον περσδεδομένοι,
καὶ σοφίσματι ἐαλωκότες. (τί
γὰρ ἐνῆν δρᾶσαι, γυμνοὺς πρὸς
ὠπλισμένους, καὶ ὀλίγοις πρὸς
πολλὰς) ἀπήσαν δὲ ὁ δούρομνους,
καὶ ἡγάπων μὲν τὴν δούρεσσαν
σωτηρίαν, μετεγίγνωσκον δὲ
ἐπὶ τῷ ἀνόπλῳ ἐλθεῖν, αἰσχυρῶς
καὶ ἐρυβείως ἐαλωκότες. ἐκεί-
νῳ χρητο δὲ καὶ ἄλλῳ ὁ Σεβήρ· σο-
φίσματι. διεδίωξεν γὰρ, μὴ ἄρα
μετὰ τὸ ὑποζωδιῆναι, ἐν ὑπο-
γνώσει θυόμνους, ἀναδράμωσιν
ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ τὰ ὅπλα
ἀναλάβωσι, πρὸς πεμψέ λογιά-
δας ἐπιλέκτους, ὅσους θύναυστά-
τες ἠπίσατο, δι' ἐτέρων ὁδῶν,
καὶ ἀτραπῶν, ὡς λαθόντες τὸ τε
στρατόπεδον ἐπεσέλθοιεν ἀνδρῶν
κενὸν, καὶ τὰ ὅπλα καταλάβον-
τες, εἰ ἐπίοιεν, ἀποκλείσαιεν αὐ-
τούς

ἔξ. δίκην μὲν δὴ ταύτῃ ἐδοσαν οἱ τῆς Περτίναξ φονεῖς.

μέ. Ο δὲ Σεβήρ σὺ πάντῃ τοῖς λοιπῷ στρατῷ ὠπλισμένον εἰς τὴν Ρώμην ἀφικνεῖται, ἐκπληξίν τε καὶ δέθῃ, ἀμὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς, τοῖς Ῥωμαίοις ἐνέβαλε, τοῖς ἕτοιμοις τε τοῖς ἀνδράσι τῶν χεῖρῶν ἐργασι. ὁ δὲ δῆμος ἡ ἡ σύγκλητος δαρνηφορέντες ὑπεδέχοντο, πρῶτον ἀνδράπων καὶ βασιλέων ἀναιμωτῶν τε καὶ ἀκονίτι τῶν τοσαῦτα καὶ ὁρδωκότα. πάντα γὰρ ἐν αὐτῷ ἐθαυμάζετο, μάλιστα δὲ τὸ ἀγρίον τῆς γνώμης, τὸ τε τῆς πόλεως ἡγεμονίαν, καὶ τὸ εἰς τὰ τολμώματα ἀμὰ τοῖς δαρναλέω εὐέλπῃ. ἐπεὶ τοῖσι δὲ, τε δῆμος αὐτὸν ὑποδέξαμεν εὐφρόνησεν, ἡ τε σύγκλητος ὑπὸ ταῖς τῆς πόλεως ἐξόδοις περιστρεφόμεν, ἀνελθὼν εἰς τὸ τῆς Διὸς τέμενος, καὶ θύσας, ἐν τε τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς νόμῳ βασιλευσὶ καλλιερήσας, ἀνῆλθεν εἰς τὰ βασίλεια.

μέ. Τῇ δὲ ἐπέσθη καλελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, λόγους ἐπεμύει πάντι, καὶ χρησίων ἐλπίδων μεσὺς ἐποίητο πρὸς πάντας, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ δεξιόμενος λέγων ἦν μὲν ἐκδικεῖ τῆς Περτίναξ φόνου, τὴν δ' ἀρχὴν παρέξεν καὶ ἑαυτὸν ἀντιστοχρῆσται. μήτε δὲ

Hanc igitur poenam Pertinacis interfectores dederunt.

XLV. Post hæc Severus cum toto reliquo exercitu instructo armis, Romam petit, attonitis metuentibusque pariter primo conspectu Romanis audaciamque viri, ac fortunam reperentibus animo. Quem quidem senatus populusque universus laureati exceperunt, primum scilicet ex omnibus hominibus atque imperatoribus, citra sanguinem, atque adeo citra pulverem, tanti effectorem operis. Omnia porro mirabilia in illo, præcipueque ingenii acumen, laborum tolerantia, rebusque maximis aggrediendis bonam sibi spem proponens audacia. Postea verò quàm cum populus faustis acclamationibus suscepit, & senatus universus ad portas urbis consalutavit, inito Jovis templo, factaque re divinâ, reliquisque item sacris ædibus de more consalutatis, novissimè ad domum imperatoriam se recepit.

XLVI. Postridie verò curiam inivit, ibique placidus orationem habuit plenam optimæ spei: simul omnes publicè privatimque benignè complexus, venisse in urbem aiebat, ut occisum Pertinacem ulcisceretur: daturumque operam, ut

status optimatum fundamen-
ta se principe jacerentur:
nullum, nisi iudicio damna-
tum, capite bonisve multa-
tum iri: non passurum de-
latores, *sed summam felicita-
tem suis prabiturum*, amu-
lum se Marci futurum ge-
rendo imperio: neque io-
lūm Pertinacis cognomen,
sed mentem quoque habi-
turum. In hanc sententi-
am verba faciens, favorem
sibi fidemque eorum, *qua
pollicebatur, a plerisque con-
ciliabat.*

XLVII. Quidam tamen
ē majoribus natu, qui con-
suetum ipsius haberent in-
genium, jam tum clancu-
lum reliquis prædicebant,
versipellem hunc esse ho-
minem, nihil non astu &
arte tractantem, simulato-
rem diffimulatoremque ido-
neum: nihil pensi habentem,
dum id efficeret,
quod usui sibi aut emolu-
mento crederet fore. Quod
seniorum iudicium haud ita
multo post eventus com-
probavit. Igitur Severus
paucos in urbe dies mo-
ratus, dato plebi uberrimo
congiario, donatisque abun-
dē militibus, & ex iis ro-
bustissimo quoque in locum
exauctoratorum delecto ad
imperii custodiam, statim
ipse in Orientem profectio-
nem parat: euntes Nī-

ἀκριτόν τινα φονδύσειας ἢ δη-
μολήσεσθαι, μήτε συκοφαντῶν.
τῷ ἀνέξειδος· ἀλλὰ βαρυτάτῳ
εὐδαιμονίαν τοῖς ἀρχομένοις πα-
ρέξει, καὶ πάντα παρέξειν εἰς ζῆ-
λον τῷ Μάρκῳ ἀρχῆς· ἔξει δὲ
τῷ Περτίναξ· ἢ μόνον τένο-
μα, ἀλλὰ καὶ τῷ γνώμην. τοῖς
αὐτὰ τινα λέγων, ὑπαγιάγει
τὸς πλείους εἰς εὐνοίαν, καὶ πῖστιν
ὡς ὑπαγιάγειτο.

μζ'. Ἦσαν δὲ τινὲς τῶν παρὰ
ἐντέρων, καὶ γνώριζόντων αὐτῷ
τὸν τρόπον, ὡς περιέλεγον λαυδά-
κοιῆς, ὅτι ἄρα εἴη ἀνὴρ πολῦτρο-
πὸς τις, καὶ μετὰ τέχνης εἰδώς
προσφέρειν παρὰ μισθόν· ὑπο-
κρίνασθαι τε καὶ προποιήσας
πάν ὅτι αὐτῷ, ἡκανότατος ἔστιν ἀνὴρ
σαῖ, καὶ τὸ χρησθῆναι καὶ τὸ λυσι-
τελὲς αὐτῷ, ὅπερ ἔργῳ καὶ ὕστε-
ρον δέδεικται. διατείνας ἐν ὁ-
λίγον χρόνον ὁ Σεβήρ· ἐν τῇ
Ρώμῃ, καὶ νομᾶς ἐπισιδὲς τῇ
δήμῳ, μεγαλοφρόνως τε ἐπιτε-
λέσας, τοῖς τε στρατιώταις πολ-
λὰ δωρησάμενος, καὶ τὰς ἀμμο-
στάτας ἐπλεξάμενος, εἰς τὸ δε-
ρυφόρους εἶναι τῆς βασιλείας, τό-
πω τῇ ἀπεζωσμένων, ἐπὶ τῷ
ἀνατολῷ ἡπάγειτο. ἔτι γὰρ μέλ-
λοντο καὶ ὑπὸ ἰαζόνῳ τῷ Νί-
γρῳ, τῇ τε Ἀντιοχείᾳ ἐντροφῶν.

10. ἵπποις ἡνῶν μὴδὲ περιστολῶ-
 ρων ἤδελεν, ὅπως ἀντιπα-
 σκόντων αὐτὸν λάβοι. τὰς τε ἐν
 στρατιώταις ἐκέλευσε παρασκευά-
 ζεσθαι πρὸς τὸν ἑξοδόν, συνεκρό-
 τι τε καὶ πανταχοῦθεν στρατεύμα,
 καὶ τε ἥν χτι τὴν Ἰταλίαν πό-
 λεων νεανίας μεταπεμπόμενους,
 καὶ στρατιῶν, εἰτέ τι ἦν ἐν τῷ
 Ἰλλυρικῷ τῷ στρατιωτικῷ λεύκω-
 νον κατελθόν ἐπὶ Θράκῃ, ἐκέ-
 λυεν αὐτῷ συνισχεῖν. ἐξήρτυε
 δὲ καὶ στόλον ναυτικόν, καὶ πά-
 ρας τὰς κατὰ Ἰταλίαν τεύχε-
 ῖς ἰππιῶν πληρώσας ἐξέπεμπε.
 πολλή τε αὐτῷ καὶ παντοδαπὴ
 δυνάμις μεγίστῳ τάχῃ συμ-
 πσκευάσθη· ἥδαι γὰρ ἡ μικρὰς
 δυνάμεις δέομεν, πρὸς πα-
 σαν τὴν ἀντικειμένην ἡπείρου
 Εὐρώπῃ τὰ Νίγρε φερόμεσαν. τὰ
 μὲν δὴ πρὸς τὸν πόλεμον χυναίως
 ὑπὲρ ἐπίζεν.

μή. Ἀτε δὲ ἀνὴρ περιμηδὴς
 τε καὶ νήσαν, ὑπώπτευσεν τὴν ἐν
 Βρετανίᾳ δυνάμιν, πολλὰ μὲν τε
 σὺν καὶ μεγίστην, ἀνδρῶν τε μα-
 χημωτάτων. ἦρχε δ' αὐτῆς πα-
 ρης Ἀλβίνος, ἀνὴρ τὸν ἄνδρα τῷ
 ἐκ τῆς συνηθέως εὐπατριῶν· ἐν
 πλεόντῳ δὲ καὶ τρυφῇ ἐκ πατέρων
 ἀνατραφεὶς. τῶτον τὸν νῆα ἠδὲ λη-
 σεν ὁ Σεβήρ, σοφίσματι περ-
 λαβὼν οἰκείας αὐτοῦ, μήπως ἄρα

gro adhuc, & supino, at-
 que Antiochenis deliciis va-
 cante, ratus properandum
 sibi, ut inexpectatus impa-
 ratum opprimeret. Edicto
 igitur militibus, ut ad iter
 se accingerent, contractis-
 que undique copiis, ac de-
 lectu juniorum totā Italiā
 habito; simul reliquiis Illy-
 rici exercitus, quæ in Thra-
 cia remanserant, occurrere
 iussis, neque secius ingenti
 classe coactā, completisque
 armato milite totius Italiæ
 triremibus, ingentes sibi o-
 mnis generis copias incre-
 dibili celeritate comparavit.
 Siquidem haud exiguis viri-
 bus sibi esse opus intelligen-
 bat, adversus nationes par-
 tem orbis Europæ opposi-
 tam incolentes, quæ scilicet
 uno ordine omnes Nigri
 sequebantur auspicia. Ad
 hunc igitur modum bellum
 Severus instruebat.

XLVIII. Ceterum pro-
 vidus homo, ac sobrius,
 nonnullā suspicione teneba-
 tur de Britannicis exerciti-
 bus, maximis videlicet, pug-
 nacissimisque, quibus præce-
 rat universis Albinus, sena-
 torii patriciique generis vir,
 summis opibus ac deliciis
 jam inde à majoribus
 innutritus. Hunc sibi igi-
 tur Severus astu ratus ad-
 jungendum, ne scilicet di-

vitiis, genere, exercitiis, fama^{que} nominis, magnis ad concupiscendum imperium facibus instinctus, summam sibi rerum posceret, Romamque haud procul à Britannia distantem, se bel-
lis orientalibus implicito, occuparet: statuit eum specie quadam honoris inescare, levem alioquin & simplicem, tunc verò etiam multa per literas juranti credentem. Quare cum Cæsarem ap-
pellans, spem cupiditatem-
que hominis anticipat, potestate participandâ. Mittit item plenas humanitatis lite-
ras, obsecrans ut ipse possimum curam suscipiat imperii. Opus esse viro aliquo nobili, & ætatis integræ; qualis ille foret. Se jam senem, morboque articulari affectum, natos adhuc infantes. Quibus creditis, Albinus honorem libenter suscepit, lætus citra pugnam aut discrimen ullum, com-
potem se voti factum.

XLIX. Cæterum Severus, quò omnia credibilia forent, iisdem illis ad senatum relatis, nummisque imagine ejus percuti jussis, statuisque erectis, simul aliis collatis honoribus, fidem gratiæ suæ fecit. Quæ

τοιῦτα ἔχων ἐναύσματά ἐς βασιλείας ἐπιθυμίαν, θάρρων ἢ πλείω καὶ ἤτοι, δυνάμει τε στρατῷ, γνώσει τε τῇ αὐτῷ Ρωμαίους, ἐπιθῆται τοῖς περὶ γυμνασίῳ, καὶ τῷ Ρώμῳ ἐπὶ πολὺ τι ἀφελῶσαν, ἐκείνῃ καὶ τῷ ἀνατολῇ ἀρχολογῇ, ὑποποιήσῃ. τιμὴ τοίνυν περὶ ποιήτῳ δελεάζει τὸ ἀνθρώπων, καὶ ἄλλως μὲν ὅντα τῇ γνώμῳ χαῶνον, καὶ ἀπλοικώτερον, τότε δὲ καὶ πολλὰ διὰ γραμμάτων ἀμόσαντι τῷ Σεβήρῳ πισύσαντα. Καίσαρα δὲ αὐτὸν ὑποδεικνύει, φθάσας αὐτῷ τῷ ἐλπίδα καὶ τῷ ἐπιθυμίᾳ τῇ τῆς ἐξουσίας κοινωνίᾳ. ἐπιείκει δὲ αὐτῷ φιλικώτατα γράμματα δίδει, ἰκετεύων ἐπὶ δεῖναι αὐτὸν εἰς τῷ τῆς ἀρχῆς φροντίδα. δεῖναι γὰρ ἀνδρὸς εὐχρῶς, καὶ τοιούτου, τῷ τε ἡλικίᾳ ἔτι ἀκμάζοντι, αὐτὸν ὄντα πρεσβύτην, καὶ ὑπὸ νόσου ἀρδρῆτιδος ἐνοχλῶμενον, τῷ τε παίδων αὐτῷ ὄντων πάντων νηπίων, οἷς πισύσας ὁ Αλεξάνδρῳ, τῷ τιμῇ ὑπεδέξατο ἀπασιῶς, ἀγαπήσας ἀνδρὸς μάχης καὶ κινδυνῶς λαβὼν ταῦτα, ὧν ὠρέγεται μὲν. Ὁ δὲ Σεβήρ, καὶ πρὸς τῷ σύγκλητον τὰ αὐτὰ ἀρετῶν ἐκλῶν, ὡς ἀνὰ μάλλον αὐτὸν εἰς πίσιν ὑπαγάγοιτο, νομίσματα

τε αὐτὸ κοπύλαι ἐπέτρεψε, καὶ
ἀνδρῶν τῶν ἀναδάσει, ταῖς τε
λοιπαῖς τιμαῖς ἣ δόδεξαν χά-
ριν ἐπισώσατο. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τὰ
πρὸς τὸν Αλβῖνον διασοφίας ἀσ-
φαλῶς εἶχεν, ἔδεδε τι δέου-
σιν Βρετανίας, τῶ τε Ιλλυρικῶν
στράτευμα συν' αὐτῷ πᾶν εἶχε,
διοικεῖσθαι νομίζων πάντα λυ-
σιτελῶς τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ, ἐπὶ τὸν
Νίγρον ἡπείγετο. τῆς μὲν οὖν
ἰδοσπορίας τὸς σαθμῶς, καὶ τὰ
καθ' ἐκάς λυπόλιν αὐτῷ λεχθέν-
τα, καὶ σημεῖα θεῶν περὶ τοῦ δό-
ξαντα πολλάκις φανῶναι, χωρεῖα
τε ἑκάστα καὶ ᾠδατάξεις, καὶ τὸν
ἥν' ἐκατέρωθεν πεσόντων ἀειθ-
μὸν στρατιωτῶν ἐν ταῖς μάχαις,
ἰσοείας τε πολλοὶ συγγραφεῖς
καὶ ποιηταὶ μέτρων πλατύτερον
συνέταξαν, ὑποθέσιν ποιέμενοι
πάσης τῆς περιγματούς τὸν
Σεβήρην βίον· ἐμοὶ δὲ σκοπὸς ὑπ-
άρχει, ἐτῶν ἐξδομήκοντα πρῶ-
της πολλῶν βασιλέων συνάξαν-
τι γράψαι, ἃς αὐτὸς οἶδα. τὰ
κορυφαῦτά τε τοίνυν, καὶ σωτέ-
λαια ἔχοντα ἢ κατὰ μέρ-
ος περιγμῶν Σεβήρῳ, ἐν τοῖς
ἐξῆς διηγῆσομαι· ἔδεν ἔτε
πρὸς χάριν εἰς ὑψὺ ἐξαίρων,
(ὥσπερ ἐποίησαν οἱ κατ' ἐκείνον
γράφαντες) ἔτε ᾠδαλέπων, ἃ
τι λόγῳ καὶ μνήμῃς ἄξιον.

postquam sapienter ab illo
adversus Albinum provisā
sunt, nullo jam ex Bri-
tannia impendente metu,
collectis in unum circa se
Illyricis exercitibus, reliquis-
que rebus ex usu compa-
ratis, copias adversus Ni-
grum educere instituit. Igi-
tur quibus locis itinere illo
remoratus sit, quæ apud
quamque civitatem verba
fecerit, quæ signa divinitus
apparuerint; regiones item
peragratas, conflictusque &
utrinque castrorum nume-
rum, cum plerique histo-
riæ auctores, tum maximè
Poetæ versibus suis uberri-
mè sunt executi, materiam
totius operis, ipsam deni-
que Severi vitam deligen-
tes. Mihi autem proposi-
tum est, septuaginta anno-
rum res, quas habeam cogni-
tissimas, sub diversis princi-
pibus gestas in unum corpus
comprehensas, literarum man-
dare monumentis. Quocir-
ca excellentissima & præ-
cipua quæque rerum à Se-
vero gestarum, deinceps per-
sequemur. Neque ad gra-
tiam verò quippiam affin-
gentes, quod fecisse vide-
mus qui illâ ætate scripti-
târunt: neque tacitum præ-
tereuntes, siquid modò men-
tione dignum, memoriæque
videbitur.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ

ΤΗΣ

ΜΕΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΤΡΙΤΟΝ.

HERODIANI
LIBER TERTIUS.

BREVIARIUM LIBRI TERTII.

Niger, ubi audivit Severum occupasse imperium, & expeditionem in Orientem suscipere, ad bellum se quoque, quam maximè potest, præparat. Severus, Asiam ingressus, Nigri milites ad Cyzicum, mox in Bythiniâ vincit, & Cappadociam expugnat. Deinde, Tauri propugnaculis superatis, Ciliciam emensus, ad sinum Issicum acerrimo pralio cum Nigro concreditur; qui victus & fugâ elapsus, Antiochiam venit, atque ibidem interficitur. Post hac inimicitia inter Albinum & Severum patefacta, belli causam utrique dederunt. Sedes belli Lugdunum fuit; ibi ancipiti pralio facto, tandem vincente Severo, urbs capta: Albino caput abscissum, & Romam missum est. Dein iterum bellum in Asiam Severus movit: Armeniam & Arabiam felicem invasit: Atrenorum regionem ingressus, Atra circumfedit, diuque oppugnavit, frustra. Sed in Parthiam delatus, insperatam victoriam nanciscitur: inde Romam triumphans revertitur. Ibi rei publica privataque intentus, Antonino filio uxorem dedit filiam Plautiani: qui Severo insidias machinatus, per Saturninum tribunum indicio facto, poenas dedit. Ultimò in Britanniam expeditionem faciens Severus, diutius durante bello, ibidem fato functus est. Imperium ad Antoninum

Getam defertur: qui, relicta Britannia, cum patris reliquijs Romam sunt reversi.

ΤΟ μὲν δὴ Περτίναξ τέλει, καὶ Ἰουλιανὸν καθάρσεις, ἥτε Σεβήρου καὶ Ῥώμῳ ἀφίξεις, ἥτε ἐπὶ Νίγρον ἐξοδῶν, ἐν τῷ περὶ τούτων συγγραμμάτι διεδήλωται. ὁ δὲ Νίγρος, ἐπεὶ ἡγήθη αὐτῷ, μηδὲν τι τοῖσιν περὶ διεχομῶν, καθελθὼς μὲν Ῥώμῳ ὁ Σεβήρος, ὡς τε τὸ συνηλθὲν αὐτοκράτορα ἀναγορεύσει, ἄγων δὲ πάντας ἐπ' αὐτὸν τὸν Ἰλλυρικὸν στρατὸν, πεζῶν τε καὶ ναυτικῶν δυνάμει ἄλλῃ, ἐν μεγίστῃ ταραχῇ ἔστω. διέπεμπε τε καὶ ἔθνη πρὸς τὰς ἡγεμονίας, τάς τε ἐσόδους πάσας καὶ λιμῆρας φυλάττειν κελεύων. ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς τὴν βασιλείαν Παρθυαίων τε καὶ Ἀρμενίων καὶ Ἀτρίων, συμμαχίας αὐτῶν. ὁ μὲν ἔν Ἀρμενίᾳ ἀπεκρίνατο μηδετέρῳ συμμαχήσῃν, ἀγαπητῶς δὲ τὰ ἑαυτοῦ φυλάξῃν, ἥδη περὶ τὸν Σεβήρου. ὁ δὲ Παρθυαῖος ἐπιστὰς ἐφί τοῖς στρατοῖσιν, δυνάμειν ἀθροίζειν ὅσοις ἐβόηεν, ὁππότε αὐτὸν δεηθῇ στρατὸν συλλέγειν, τῷ μὴ ἔχειν μηδὲ φόρους, καὶ σωσέας στρατιωτῶν. Ἀτρίων δὲ ἦλθεν αὐτῷ

Σuperiore libro, Pertinacis interitum eademque Juliani: simul profectioem Severi ad urbem, susceptamque mox adversus Nigrum expeditionem edocuimus. E-nimvero Niger, ubi Romam à Severo occupatam, ipsum à senatu appellatum imperatorem, nihil tale expectans, audivit; præterea omnem Illyricum exercitum contra se aliasque pedestres navalesque copias educi: perturbato vehementer animo, monet provinciarum præfides, aditus omnes, portusque custodiant. Mittitque rogatum auxilia ad Parthorum, Armeniorum, atque Atrenorum reges. Cui quidem Armenius, neutras se partes suscepturum respondit, tantum res suas defensurum Severi adventu. Parthus autem, satrapis imperaturum per epistolas, uti copias congregarent. Ita enim facere consuevit bellum comparaturus: siquidem mercenarios milites, atque ordinarios exercitus Parthi nullos habent. Ex Atrenis autem sagittarii auxiliares venerunt missi re-

gis

gis Barsēmī, qui tūta in
eis regionibus imperitabat.
Reliquas omnes copias ē mi-
litibus qui aderant, potis-
simūm conflavit; plurimis
etiam ē populo, maximē-
que Antiochenis, cūm aeta-
tis levitate, tum ipsius Ni-
gri studio impulsis, atque
audaciū quam prudentiū
nomina dantibus.

II. Sed & Tauri montis
angustias, ac prærūpta loca,
muro valido Niger, muni-
mentisque obstruebat, ratus,
montem illum impervium,
magnum Orienti propugna-
culum futurum. Siquidem
Taurus inter Cappadociam
Ciliciamque dorsum erigens,
nationes discriminat, orien-
ti ac septentrionibus sub-
jectas. Idem Byzantium præ-
sidio occupavit, urbem Thra-
ciæ maximam felicissimam-
que, viribusque & opibus
eā tempestate florentem.
Quippe in angustissimo Pro-
pontidis constituta freto,
vestigalia piscarumque à ma-
ri accipit, simul agros pos-
sidens amplissimos, uberri-
mosque, ex utroque velut
elemento *magnum* lucrum fa-
cit. Visum igitur Nigro
talem hanc urbem præfidi-
is occupare, ut classes, na-
vigiaque per eas angustias
transgredi ex Europā in
Asiam prohiberentur. Erat

τοξόται σύμμαχοι, πέμψαντες
Βαρσημί, ὃς ἦν τόπαν ἐδασί-
λευς. τὸ δὲ λοιπὸν στρατιωτικὸν
ἥθροισεν ἐκ τῶ ἐκεί στρατοπέδων
πάν. πλεῖστοι δὲ καὶ τῶ δημοτῶν
τῆς Αντιοχείας μάστις, ὑποκα-
φότῃτος νεανίαι, καὶ τῆς περὶ τὴν
Νίγρον σπεδῆς, ἐπέδωσαν αὐ-
τὸς ἐς στρατείαν, περὶπέως μάλ-
λον ἢ ἐμπείρους ποιοῦντες.

β'. Εκέλευε δὲ καὶ τὸ Ταύρου ὄρος
τὰ σενὰ καὶ κρημνῶδη διαφράτ-
τεσθαι, θύναοις τέχεσι τε καὶ ἐπι-
μασι, πρὸς βλήμα ὀχυρὸν νομι-
ζων τὸ ἐν τῇ ἀνατολῇ ὁδῶν, τὸ
δύσβατον τῶ ὄρει. ὃ γὰρ Ταῦρος,
μετὰ τὸ ὦν Καππαδοκίας καὶ Κι-
λικίας, διακρίνει τὰτε τῇ ἀρκτῇ,
καὶ τὰ τῇ ἀνατολῇ ἔθνη περὶ κεί-
νην. ἀπὸ περὶ τὴν καὶ στρατιὰν
περὶ καταληφόμενῳ τὸ Βυζάν-
τιον, πόλιν τὴν ὅτι Θράκης μεγί-
στῳ τότε, καὶ εὐδαίμονα, πλήθει
τε ἀνδρῶν καὶ χρημάτων ἀκμά-
ζουσιν. καὶ μετὰ γὰρ ἐπὶ τῶ σενοτά-
τῳ τὸ Περπονίσιον πορθμῶ,
περὶ ὁδοῖς τῇ ὑπὸ θαλάττης, τε-
λῶν τε καὶ ἀλείας, μεγάλως ὠφε-
λεῖτο· γὰρ τε πολλὰ καὶ εὐδαί-
μονα κελημῶν, ἐξ ἐκατέρων τῶ
σοιχείων πλεῖστα ἐκέρδιανεν, ὅ-
θεν καὶ ἔσαν δωαδωτάτην ὁ Νί-
γρος περὶ καλαβῶν ἠδὲ ἐλπίσε, καὶ
μάστις ἐλπίσαν δωαδῶ καλῶ-
ειν

ἐν τῇ ὑπὸ τῇ Εὐρώπῃ ἐς τὴν Ἀσίαν
 ἀνὰ τὴν πορθμὸν διαβάσιν. φει-
 τετέχιστό τε ἡναιὶα τε καὶ με-
 γίστω ἢ πόλιν τέχει, πεπότη-
 μῶν Μυλήτε λίθου, εἰς τετραγών-
 ον ἐργασμένη· τοσαύτη τε
 σωμαφεία καὶ κολλήσεται, ὥς μηδέ-
 να οἷον τὸ ἔργον σῶσθαι, ἐ-
 νὸς δὲ λίθος πᾶν πεποήσας. ἔτι
 γυνὴ καὶ νῦν τὰ μύοντα αὐτῇ
 ἐρείπια καὶ λείψανα ἰδόντι, θαυ-
 μάζειν ὅτι καὶ τὴν τέχνην τῇ τὴν
 ἀρχὴν κατασκευασάντων, καὶ τὴν
 ἀρχὴν τῇ ὕστερον καθηρηκότων.
 ὁ μὲν δὲ Νίγρος ἔτις ἐξήρτυε
 τὰ κατ' ἐαυτὸν, περιμνησάτα
 καὶ ἀσφαλίσασα, ὥς ὤτετο.

γ'. Ο δὲ Σεβήρος, ὥς ἐνι μά-
 λιστα, σὺν τῇ στρατιᾷ ἠπάγετο,
 μιστὸν βαθυμῖα, μήδ' ἀναπαύ-
 λην νέμων. μαθὼν δὲ τὸ Βυζάν-
 τιον περικλειημυρόν, καὶ εἰδὼς
 ὀχυρώτατα τετέχιστο μύον, ἐπὶ
 Κύζικον τὴν στρατὸν ἐκέλευσε δια-
 βῆναι. ὁ δὲ τῇ Ἀσίᾳ ἠγάμε-
 νο Αἰμιλιανὸς, ὃν τὴν πρὸναι-
 αν καὶ στρατηγίαν ὁ Νίγρος ἐξ-
 κεχερίσας, μαθὼν ἐπὶ τὸν τὴν
 Σεβήρος στρατὸν, καὶ ἐπὶ Κύζικον
 καὶ αὐτὸς ἐτράπετο, ἄγων τε στρα-
 τὴν πᾶσαν, καὶ αὐτὸς σωμαίλα-
 κος, καὶ καὶ ὁ Νίγρος ἐπετόμος.
 ὡς δὲ σωμαίλας ἐκατέρωθεν τὰ
 στρατεύματα, μάχαι κατεβλάστησαν κατ' ἐκείνα τὰ χεῖρα.

enim munita urbs valido
 ingentique muro, qui Mi-
 lchio quadrato lapide con-
 structus adeò tenui junctu-
 ra fuit, ut nemini compo-
 situm opus, sed ex uno
 tantum, perpetuoque lapide
 videretur. Ac hunc quo-
 que ruinas ipsas reliquias-
 que cum videris, mireris
 utique vel eorum artifici-
 um, qui primi extruxe-
 runt, vel horum vires, qui
 deinceps sunt demoliti. Ad
 hunc igitur modum Niger
 suas res comparabat, pro-
 videntissimo scilicet (ut ipse
 putabat) tutissimoque consi-
 lio.

III. Caterum Severus
 quantum maximè poterat
 cum suis copiis festinare,
 nullum desidiæ, quietique
 locum relinquere. Cognito
 autem præfidiis teneri By-
 zantium, quod sciebat mu-
 nitissimam esse urbem, ad
 Cyzicum se convertit. Hoc
 intellecto, dux Asiæ Ami-
 lianus, cui summam Niger
 totius belli, maximumque
 imperium tradiderat, & ip-
 se Cyzicum proficiscitur, &
 copias adducit universas,
 quascunque aut Niger mi-
 lerat, aut ipse contraxe-
 rat. Sed ubi ventum ad
 manus, aliquot acerrimè

editis praeliis, victoria tandem penes Severum stetit, fuso fugatoque Nigri exercitu, *magnâ etiam ejus parte trucidatâ*. Itaque confestim fracti orientalium animi, Illyricanis autem spes ingens addita.

IV. Neque defuere qui crederent, Nigri res initio statim proditas ab Æmiliano *labefactatas fuisse*: cujus consilii duplicem afferunt causam. Alii Nigro invidisse, ferentem scilicet haud æquo animo, si, quem paulò antè in Syria successorem habuisset, eundem superiorem mox, atque adedò imperatorem dominumque esset habiturus. Alii, persuasum à liberis, patri, per epistolas, vitam salutemque suam commendantibus, quos Romæ inventos Severus in custodia habebat: siquidem hoc quoque usus est providentissimo consilio. Mos fuerat Commodò retinere apud se liberos eorum, qui ad regendas provincias cum imperio proficiscerentur, quasi obfides quosdam benevolentiae illorum, fideique. Igitur Severus cum primum est imperator appellatus, superstitè adhuc Juliano, misit furtim qui suos liberos ex urbe subducerent, ne in alterius essent potestate.

ὁ κρατεῖ τὸ Σεβήρου κράτευμα, θυγὴ τε πολλὴ καὶ τροπὴ καὶ φόνοι πολὺς τῷ Νίγρῳ στρατοῦ γίνεσθαι ὡς τῷ ἀνατολικῶν εὐθὺς δραῦσαι τὴν ἐλπίδα, ἧς δὲ Ἰαλλυειῶν ἐπιρᾶσαι.

δ'. φασὶ δὲ τινες περὶ τοῦ ταῦ Νίγρου πλάγματος καὶ Αἰμιλιανῶ, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ διαφθαρεῖν. διττὴν δὲ λέγουσι, τῆς τοιαύτης περὶ αἰρέσεως τῶν Αἰμιλιανῶ καὶ αὐτίαν. οἱ μὲν γὰρ, φησὶν ὅτι τὰ Νίγρῳ ἐπιβουλεύσαι, ἀγανακτῶντα ὅτι διὰ δόλου αὐτῷ ἡνέμοιο τὸ ἐν Συρίᾳ ἀρχῆς, ἐμελεν ἔσεσθαι κρείττων, ἅτε βασιλεὺς καὶ δεσπότης. οἱ δὲ φασιν αὐτὸν ἀναπειθῆναι κατὰ τῶν παίδων, ὅπως ἐλάνθων καὶ δεσθέντων ὑπὲρ τῶν αὐτῶν σωτηρίας, ὥς ἐν τῇ Ρώμῃ εὐρὺν ὁ Σεβήρου, συλλαβὼν, εἶχεν ἐν φρεσὶ. ἐχρήσατο γὰρ καὶ τῷ σοφίσματι περὶ μυστήτων. ἐξ οὗ καὶ τὸ Κομμόδῳ, κατέχευεν τὸν παῖδα ἧς εἰς τὰ ἔθνη πεμπομένων ἡγεμόνων, ὡς ἔχοι ὁμηρα τῆς τε εὐνοίας αὐτῶν καὶ πίστεως. εἰδὼς τοίνυν τὸ τοῦ Σεβήρου, ἅμα τῷ βασιλεὺς ἀναδειχθῆναι, καὶ τῷ Ἰαλλυανῶ ἐτι φασὶν, πέμψας Λάβρα, διὰ φροντίδος ἔχει τὸν παῖδα αὐτῷ τῇ Ρώμῃ.

ἐκπλαπέντας, μὴ εἶναι ἐν ἑτέρῃ
ἐξουσίᾳ· αὐτὸς δ' ἄμα τὰ τ' Ῥώ-
μης ἐπιβῆναι, συλλαβὼν πάντας
τὸς ἡγεμόνων, ἢ τ' ὅτι διὰ
περιτρίοντων κατὰ τὴν ἀνατο-
λὴν, καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν, φρε-
νὸς δὲ, εἶχε σὺν αὐτοῖς, ὅπως ἢ
πύθω τῆς τ' παύλων σωτηρίας οἱ
ἡγεμόνες τὰ Νίγρι περιδιδοί-
εν· ἢ μάλιστα ἐπὶ τ' πρὸς ἐκείνων
εὐνοίας, φθάσωσί τ' ἐκ τῶν πα-
θῶν, διὰ τ' ἡγεμόνων ἀγαρέ-
σεως, ἢ δράσωσιν αὐτοί.

ε'. Γενομένης δὲ τ' ἡττης καὶ
τ' Κυζικον, ἐφρευγον οἱ τ' Νίγρι
ὡς ἐκαστος ἐδύνατο, σπᾶδον-
τες, οἱ μὲν περὶ τὰς ὑπερρείας τ'
Ἀρμενίας, οἱ δὲ τ' ἐπὶ Γαλατί-
ας καὶ Ἀσίας, φθάσαι θέλον-
τες τὴν Ταύρον ὑπερβῆναι, καὶ ἐν-
τὸς τ' ἐρύμασθαι ἤρουντο. ὁ δὲ
τ' Σεβήρης στρατὸς, περαιωθεὶς διὰ
τ' Κυζικηνῆς χώρας, διαβὰς τε
ἐπὶ τ' Βιθυνίαν ὁμορροῦσαν, ἡ-
πάγετο.

ς'. Ὡς δὲ διέδραμε θήμη τ'
Σεβήρης νίκης, εὐθύς ἐν πᾶσι
τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις σάσις καὶ
διὰφορὰ γνώμη ἐνέπεσε τ' πρό-
λεσιν, ἔχοντες τὴν πρὸς τὰς πο-
λεμῶντας βασιλείας ἀπεχθεῖα
τῇ ἢ εὐνοίᾳ, ὡς ζήλῳ καὶ ἐριδί
τῇ πρὸς ἀλλήλους, φθόνῳ, τε καὶ
καταρσεῖ τ' ὁμοφύλων ἀρχαίων

Ceterum ipse cum Romam
ingressus est, comprehen-
sos omnes ducum liberos,
ceterorumque item quicum-
que munus publicum in O-
riente Asiaque tota obirent,
arque in custodiam datos,
secum retinebat, quod per
ea quasi pignora Nigri du-
cibus persuaderetur, uti il-
lum, desiderio salutis libe-
rorum, proderent: aut cer-
te si in fide permansissent,
liberum sibi relinquerent
caede filiorum, quos vellet
ulcisci.

V. Victi autem ad Cyzi-
cum Nigri milites, quam
quisque maximè poterat,
aufugerunt, partim præter
Armeniae montana, quidam
per Asiam Galatiamque, su-
perare Taurum festinantes,
ut scilicet intra munimenta
se reciperent. At verò Se-
veri exercitus Cyzicenum
per agrum, in Bithyniam,
finitimam regionem conten-
debat.

VI. Sed ut Severum vi-
cisse fama divulgavit, re-
pens confestim in eis lo-
cis seditio, discordiaque ur-
bes invasit. Non tam qui-
dem ipsorum imperatorum
odio aliquo aut studio,
quam emulatione quadam
& contentione, invidiâque
inter ejusdem gentis homi-
nes funestissima. Antiquum

id vitium Græcorum, qui dum seditiones agitant, atque eminentissimum quemque tollere è medio conantur, totam jam consumpsere Græciam. Ceterum illi quidem inveterati jam, attritique inter se captivi prius Macedonum, dein mancipia quoque Romanorum facti sunt. Ea verò labes emulationis atque invidia florentibus etiamnum atatis nostræ civitatibus incubuit.

VII. Igitur in Bithynia, statim post res ad Cyzicum gestas, Nicomedenses ad Severum defecerunt, missis legationibus, quæ se exercitum accepturos, omniaque tradituros pollicerentur. Nicæenses contra, illorum instigati odio, Nigri partis studebant, ejusque suscipiebant milites, sive qui se ex fugâ receperant, sive qui ad tuendam Bithyniam mitterentur. Quocirca ex utrisque urbibus, quasi è castris egressi milites iterum concurrerunt, magnoque commisso prælio, longè superior Severus fuit. Inde etiam fugâ factâ, Nigri milites qui prælio superfu-
erant, ad Tauri montis angustias evaserant, clausasque munitiones tuebantur. At Niger, relicto ibi quantum satis fore præsidii putabat, profectus Antiochiam est,

τατο πάθος Ἑλληνῶν, οὗ πρὸς ἀλλήλους σασιάζοντες αἱεὶ καὶ τὰς ἐαυτοῦ δοκῶντας καθαιρεῖν θέλοντες, ἐτρύχωσαν τὴν Ἑλλάδα. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνων γηροσάντα, καὶ παρ' ἀλλήλοις σωματεύοντα, Μακεδόσιν εὐάλωτα, καὶ Ῥωμαίοις δὲ ἄλλα γεγῆναι· τὸ δὲ πάθος ταῦτο τῷ ζήλῳ καὶ φθόνῳ, μετῆλθεν εἰς τὰς καθ' ἡμᾶς ἀνμαζύσας πόλεις.

Ζ'. Κατὰ μὲν ἔν τ' Βιθυνίᾳ, εὐθὺς καὶ τὰ ἐν Κυζικίῳ Νικομηδείᾳ μὲν Σεβήρῳ προσέθεντο, καὶ πρέσβεις ἐπέμπον, τῷ τε στρατῷ ὑποδέχομενοι, καὶ πάντα παρέξεν ὑπογνώμενοι. Νικαῖαι δὲ, πρὸς Νικομηδείας μέσσι, τὸναντία ἐφρόνων, καὶ τ' στρατὸν τῷ Νίγρῳ ὑποδέχοντο, εἴτε τινες ἐκ τῆς φυγόντων κατέφευγον πρὸς αὐτὸς, καὶ τὰς πεμφθέντας ὑπὸ τῷ Νίγρῳ φρεσὶν Βιθυνίαν. ἐκατέρωθεν ἔν ἐκ τῆς πόλεως, ὡς ἀπὸ στρατοπέδων ὁρμώμενοι συνέβαλλον ἀλλήλους· καὶ μέγας καρτερὰς θρομβήεις, πολλὰ πεισθύνοντο οἱ τὰ Σεβήρῳ. φυγόντες δὲ οἱ τῷ Νίγρῳ κακώθεν, ὅσοι πεπελαίφθυσαν, ἐπὶ τὰς ἐν τῷ Ταύρῳ ἡπείγοντο, ἀπολαύσαντες τὰ τὰ ἔρμια, ἐφύλαττον· ὁ δὲ Νίγρος, φρεσὶν καλῶν τῶν ἐρμιατῶν, ὡς ἦτο, ἀντάρην, εἰς

ὡς ἂν Ἀντιόχειαν ἡπείγετο, στρατὸν ἀθροίζων καὶ χρήματα.

ἦ. Ο ὅς ῥ' Σεβήρου στρατὸς περὶ καυδοῖς διὰ τε Βιθυνίας καὶ Γαλατίας, ἐμβαλὼν εἰς Καππαδοκίαν, περσικαθεζόμενος, τὸ ἱμά ἐπολιόρκει. πρῶτα μὲν τὸ ἔχεν ἑ μικρὰ, δυσβάτους διὰ σενότητος καὶ τραχύτητος ἔσης ὅδ'· βαλλόντων τε αὐτὸς ἀνέειν λίθοις, καὶ θυμαίως ὑπὸ χροῦν ἢ ἐφ' ὧν ἔπ' ἀλ-
ξαι ῥ' τέχνης· ῥαδίως ὅ ὀλίγοι πολλὰς ἐκάλουν. ὅ ῥ' ὅδ' ἔσσης, τὸ μὲν ἕτερον μέρος ὕψισον ὄρε' σκέπει· ὅπ' ὕατερα δέ, κρημνὸς βαθὺς τοῖς ἐκ ἢ ὄρων σφύρεσιν ὕδασι πόρος γίνεται· ὅσπερ καὶ αὐτὰ πάμπαν παρεπέ-
ρατο· ὑπὸ τῷ Νίγρῳ, τὰ πανταρόθεν καλλύεσθαι ἕνεκα τῷ διοδοῖ ῥ' στρατῷ.

ἦ. Κατὰ μὲν δὴ Καππαδοκίαν ταῦτα ἐπεσφίετο, ἐσασίασαν δὲ πρὸς ἀλλήλους, τῷ αὐτῷ ζήλῳ καὶ μίσει, Λαοδίκεια μὲν καὶ Συεΐαν, Ἀντιοχείαν μίσει· κατὰ δὲ Φοινίκῳ Τύροι, Βηρυτίαν ἔχθει· μαθόντες τε ῥ' Νίγρον περὶ τὰς τὰς μὲν τιμὰς ἡκεῖν καθελεῖν ἐπειρώθησαν, ῥ' δὲ Σεβήρου εὐφρόνησαν. ὡς δὲ θύομενος ἐν Ἀντιοχείᾳ ταῦτα ἰ Νίγρ' ἐπύθετο, ἄλλως μὲν

ut exercitus pecuniamque contraheret.

VIII. Interea Severi exercitus Bithyniam Galatiamque egressus, cum se mox in Cappadociam quoque incitasset, oppugnare munitionem incepit, ibi multis est laboribus confectus. Quippe arcta asperaque via, lapideisque superne jacentibus, ac fortissimè dimicantibus, qui summis institerant moenibus, eoque facile paucis arcentibus plurimos. Etenim angustissima utique via est, cujus pars altera monte altissimo defenditur, altera per immane præceps, defluente montibus aquâ, redundat: tum validâ munitione Niger obstruxerat, ut scilicet undique hostis aditu prohiberetur.

IX. Dum hæc in Cappadocia geruntur, interim seditiones inter se quoque agitabant pari emulatione odioque, Laodicea quidem in Syria Antiochenorum odio, Tyros autem in Phœnicia Berytiis infensa. Quæ, nuntiata Nigri fugâ, sublati illius honoribus, Severo prosperè acclamant. At Niger, audita re, cum quidem Antiochiæ ageret, jure scilicet, homo alioquẽ

be;

benigni mansuetique ingenii, defectione illorum contumeliâque tunc irritatus, immittit utrisque urbibus Mauros jaculatores, quoscumque secum habuerat, simul partem sagittariorum, iussos occidere obvium quemque, diripere urbes ipsas, atque incendere.

X. Sed enim Mauri (ut est genus hominum suapte naturâ cædis avidissimum, nihilque non facile audens, ac desperatis simile, contemptu videlicet mortis ac periculorum,) Laodicens de improvise oppressis, populum ipsum omni genere crudelitatis, urbanique vastârunt. Inde Tyrum pergentes, direptis omnibus bonis, ac patratâ ingenti cæde, totam incenderunt.

XI. Quæ dum in Syria gerebantur, contrahente copias Nigro, iaterca Severiani milites munitionem Tauri montis oppugnabant, tristes utique, ac citra spem victoriæ, quippe valida, inexpugnabilisque per se, monte quoque ipso præcipitioque defendebatur. Igitur jam defatigatis Severi militibus in altâ adversariorum securitate, ecce tibi, noctu maximi repentè ruere imbres, oppleri omnia nivibus, ut sunt difficiles in

τὸ ἥδη πλεονεχὲς χρῆσθαι ὄν, ἀγανακτίσας δὲ τότε εὐκότως, ἐπὶ τῇ ἀποστάσει αὐτῶν καὶ ὕβρει, ἐπιπέμπει τῇ πόλεισιν ἀμφοτέραις Μαυροσίαις τε ἀκοντιστάς καὶ εἶχε, καὶ μέγθ' τοξοτῶν, φοιδάειν τε τὸν ἐντυγχάνοντα κελεύσας, καὶ διαρπάζειν τὰ ἐν ταῖς πόλεσιν, αὐτάς τε ἐμπιπράναι.

Ι. Οἱ δὲ Μαυροσίαι οἱ ἅντες φονικώτατοι, καὶ διὰ τὸ θανάτου καὶ κινδύνων ῥαδίως καταφρονεῖν, πάντα τολμῶντες, μετ' ἀπογνώσεως ἐπιπεσόντες τοῖς Λαοδικεύσιν καὶ περσοδοκῶσι, παντὶ τρόπῳ τὸν τε δῆμον καὶ τὴν πόλιν ἐλυμήναντο, ἐκείθεν τε σπεύσαντες ἐπὶ τῇ Τύρῳ, πᾶσαν τε ἐνέπρησαν, καὶ πολλὰ ἀρπαγῇ καὶ φόνον ἐργάσαντο.

ΙΑ. Τέτων καὶ Σεβίαν γλυκύων, καὶ στρατὸς ὑπὸ Νίγρου ἀδροζομένης, ὃ τῷ Σεβήρῳ στρατὸς προσκαδεζόμενον, τὸ ἔρυμα ἐπολιόρκει. ἦσαν δὲ οἱ στρατιῶται ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ καὶ ἀπογνώσει, ὅχυρ' τε ἄνλος καὶ δυσμάχεα, καὶ πεφραγμέν' ὄρει τε καὶ κρημνῶ. ἦδη δὲ τῷ καὶ τῷ Σεβήρῳ ἀπειρηκότων, τῷ ἐναντίον ἀμέλειμον ἔχειν τῷ φρενὶ οἰομένων, νύκτωρ αἰφνιδίως ὁμῶν μεγίστων καταρραγέντων, χιόνος τε πολλῆς (λυχαίμερον γὰρ πᾶσα ἡ καταστροφή)

παδοκία, εξαίρετως δὲ ὁ Ταυ-
 ρος) μέγας καὶ σφοδρὸς χειμάρ-
 ρος κατάρραχθῆς, ἐμποδισθέν-
 10 αὐτῷ τῷ συνήθους δρόμου, καὶ
 τῷ ἐρύματι ἐπάρχοντι τὸ ῥέ-
 θρον, πολὺς καὶ βίαιος ἡυόμην, ὃς
 τε φύσεως νικώσης τῷ τέχνῳ,
 μὴ δυναμὸς τῷ τέχνῳ ἀντέχειν
 τῷ ῥύματι, διέσπασε τῷ ὕδατι
 καὶ ἐλίγων αὐτὸς τὰς ἀρμούςας,
 ὑποχωρέντων τῷ δεμελίῳ τῷ
 ῥέθρῳ, ἅτε διὰ σπεδῆς, καὶ ἐ-
 μετ' ἐπιμελείας κατασκαδαέν-
 των, πᾶν ᾤθη. τῷ δὲ τόπον ὁ
 χειμάρρως ἀνοίξας, ὠδοποίησεν.
 ὁπερὶδόντες οἱ ἐπὶ τῷ ἐρύματι
 φύλακες, φοβηθέντες μὴ κύκλω-
 θῆεν, ἐκπεσελθόντων αὐτὸς τῷ
 πολεμίων, μετὰ τῷ τῷ χειμάρρῳ
 ὑπὸ ῥοίαν, μηκέτι ὄντι τῷ κω-
 λούντι. καταλιπόντες τὸν
 φρεσὶν, φεύγουσιν. ὁ δὲ τοῦ Σε-
 βήρος στρατὸς ἠδρεῖ τῷ ἡυόμην,
 τὰς τε ψυχὰς ἐπὶ ῥέθρῳ, ὡς
 σπυροῖα θάλασσα ὁδηγέμενη, σιω-
 πῇ δὲ ὑποδεδρακότας τὰς φύλα-
 κας, εὐμαρῶς τε καὶ ἀκωλύτως δι-
 αβὰς τὸν Ταύρον, ἐπὶ Κιλικίαν
 ὑπέγετο.

ιβ'. Ο δὲ Νίγρος μαθὼν τὰ
 συμβάντα, πολλὰ στρατὸν ἀ-
 θροίσας, πλὴν ἄπειρον μάχης
 καὶ πόλεως, μὴ σπεδῆς τὸν πο-
 ρεὶν ἐποίητο. πολὺ γὰρ τι

Cappadocia hyemes, ma-
 ximeque ad Taurum moni-
 tem. Quocirca subitus im-
 petu magno erumpit tor-
 rens, cursuque solito impe-
 dito (quod munitio exitum
 prohibebat) major jam vio-
 lentiorque factus, quando
 artem superante naturā tan-
 tum impetum sustinere mu-
 nition non poterat, laxatis
 aqua paulatim coagmentis,
 ac fundamentis loco emo-
 tis, quippe qua festinanter
 ac minime accurate extru-
 cta essent iter sibi torrens
 parefecit. Quo animadver-
 so, qui in praesidio erant,
 metu ne ab hoste circum-
 venirentur, nullo mox fu-
 turo propugnaculo, simul
 unda resedisset, prodi-
 ta custodia cuncti fuga dila-
 buntur. Igitur laeti Seve-
 riani, confirmatique animos,
 velut Diis ipsis immortalibus
 manu ducentibus, co-
 gnito custodes aufugisse, fa-
 cile, scilicet nullis prohiben-
 tibus, Taurum supergressi,
 in Ciliciam mox impetum
 fecerunt.

XII. His nunciatis Ni-
 ger, cum quidem ingen-
 tem exercitum, sed pug-
 nae laborumque incscium col-
 legisset, magnis itineribus
 accelerabat, quam plurimis
 cum

cum mortalibus, omnique
fermè Antiochenorum ju-
ventute sequentibus ducem,
multa scilicet animorum a-
lacritate, ceterum virtute
ac peritiâ belli nullâ ex
parte cum Illyrico milite
conferendis. Ita concurre-
runt ad Issicum, quem ap-
pellant sinum, longè late-
que spaciosissima in plani-
ciâ, quæ perpetuis subjecta
collibus in theatri speciem
litus habet à mari longis-
simè excurrent, quasi quod-
dam belli stadium fabrica-
ta naturâ. Quin eodem
quoque loco Darium ab
Alexandro ferunt maximo
extremoque illo prælio præ-
figatum, captumque: sep-
tentrionalibus etiam tum viris,
orientis nationes superanti-
bus. Manet adhuc trophæ-
um, & tantæ victoriæ te-
stimonium, urbs in colle
Alexandria, simul æncum
ipsius simulacrum. Unde
loco impositum nomen.

XIII. Evenit autem, ut
Severi ac Nigri exercituum
non congressus modò in e-
um locum, sed fortuna
etiam fortunæ similis fuerit.
Utrunque enim sub vespere
parati ad pugnam con-
sisterant, curis dein pavori-
busque totam noctem ex-
traxerant insomnem, ita-

πληθῦς, καὶ χειρὶν πᾶσα ἡ νε-
λαία τοῦ Ἀντιοχείων εἰς στρατείαν,
καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτῶ κίνδυνος, ἐπὶ
δωκεν αὐτῷ. τὸ μὲν ἐν πεδίον-
μον τῷ στρατῷ ὑπῆρχεν αὐτῷ τῷ
δὲ ἐμπόροι καὶ θύμῳ, πολὺ τοῦ
Ἰλλυριῶν ἀπέλειπον. συνέρχε-
ται δὲ ἐκατέρωθεν ὁ στρατὸς ἐκ
τοῦ κατὰ τὸν Ἰστικὸν καλέμενον
κόλπον, πεδίον πλατύτατον τε
καὶ ὀμπηκτέστατον ὅπου κείται ἡ
ἀράχῃ εἰς θαλάσσης ῥήμα. ἀγί-
αλδος δὲ ὅπου θαλάσσης μέγιστος
ἐκλείνεται ὡς περὶ τὸ φύσει ἐ-
γασσάμενος ἐσθλὸν μάχης ἐκεί-
ρασι καὶ Δαρῶν Ἀλεξάνδρου τῷ
ἐσθλῷ καὶ μεγίστῳ μάχῃ συμ-
βαλόντα, ἡττηθῆναι τε καὶ ἀλῶ-
ναι ὑπὸ τοῦ ἀρχαίων ἀνδρῶν, καὶ
τότε τὸς ἀνατολικὰς νεοκλήσας.
μῦθος δὲ ἐστὶ νῦν τρόπος, καὶ
δείγμα τῆς νίκης ἐκείνης, πόλις
ὅπου τὸ λόφος, Ἀλεξάνδρου καλε-
μένη ἀγαλμά τε χαλκῆν, ἣ τῷ
προσηγορίαν ὁ τύπος φέρει.

γ'. Συνέβη δὲ καὶ τοῦ στρα-
πέδων τῷ Σεβήρῳ τε καὶ Νίγρῳ,
μὴ τὸ σιώδον μόνον κατὰ ἐκεί-
νην τὸ χωρίον, ἀλλὰ καὶ τῷ
τύχῃ ὁμοίαν τῇ τύχῃ. ἀνι-
στρατοπεδωσάμενοι γὰρ ἐκατέρω-
θεν πρὸ ἐσπέρας, πάσης τῆς νυ-
κτὸς ἐν φροντίσιν ἐκάτρεσι, καὶ
δύει, διασπρηγορήσαντες, ἀμα
ἡλίῳ

ἡλία ἀνίσχοντι ἐπ' ἀλλήλους ἡ-
 πείγοντο, παρρημώντων ἐκατέ-
 ρωθεν ἥρ' στρατηγῶν· περὶ θυμῷ
 δὴ πάσῃ ἐνέπιπτον, ὥς ὡπὲρ
 λοιπῆς καὶ τελευταίας ἐκείνης
 μάχης, καὶ κετὴς τύχης διακρι-
 νήσης τὸν βασιλέα. ἐπὶ πολὺ δὲ
 αὐτῶν διαγωνισαμένων, πολ-
 λὲς τε ἐργασθέντες φόνος, ὥς καὶ
 τὰ ρεῖθρα ἥρ' διὰ τῶ πεδίου πο-
 ταμῶν, ρέοντων αἵματι· πλεῖον
 ἢ ὕδαλι· καταγίνειν εἰς θάλασ-
 σαν, τροπὴ δ' ἀνατολικῶν γίνε-
 ται. ἐκδισσάμενοι δὲ αὐτὲς οἱ
 Ἰλλυριοὶ, τὰς μὲν εἰς τὴν ὄρεα
 καὶ ἐνὶ θάλασσιν τιτρώσκοντες
 ἐξωθέουσι, τὰς δὲ φεύγοντας ἐπὶ
 τὰς λόφους διώκοντες, αὐτὰς τε
 φονεύουσι, καὶ πολὺ τι πληθὺν
 ἄλλων ἀνθρώπων, ὅσους ἐκ τῶ
 περικυκλωμένων πόλεως καὶ ἀγρῶν ἡ-
 θροιστο, ὥς ἀπ' ἀσφαλῆς τῶ τόπου
 τὰ θύομενα θεάσονται.

ιδί. Ο δὲ Νίγηρ ἰσχυρῶς θύομε-
 νος ἐποχέμενος, φεύγει μετ' ὀλί-
 γων, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀφι-
 κνέται. καὶ λαλαβὼν δὲ φεύγοντα
 ἡ λοιπὸν δῆμον, εἰ τις καταλέ-
 ληπτο, οἰμωγῶν τε καὶ πένθους
 ἐν τῇ πόλει, παῖδάς τε καὶ ἀδελ-
 φούς θρηνουμένων, θύομενος ἐν
 ἀπογνώσει, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Αὐ-
 τοχέας ἀποδιιδράσκει· καὶ ἐν
 τῇ περὶ τὴν κρυπτομένην, εὐρεθείας τε ὑπὸ τῶ διακόντου ἱπ-
 πῶ

timque cum solis ortu du-
 cibis utrinque adhortanti-
 bus, incredibili alacritate
 utrinque se incitârunt, tan-
 quam de omni spe reli-
 quâ novissimo illo congre-
 fu dimicaturi, disceptante
 illic super Romano impera-
 tore fortunâ. Sed ubi diu
 pugnatum acerrimè, tantaque
 edita utrinque strages, ut
 flumina per eam planiciem
 decurrentia, majore aliquan-
 to vi sanguinis, quàm a-
 quarum, in mare se vol-
 verent, fusi tandem, pro-
 fligatique orientales, immi-
 nentibus a tergo Illyricianis,
 partim in mare faucii pro-
 trudebantur, partim in col-
 les summos fugitantes, à
 persequentibus obtruncaban-
 tur: cumque iis unâ vul-
 gus ingens hominum, qui
 ex urbibus vicinis agrisque
 confluerant, supernè quasi-
 que ex tuto loco prælium
 spectaturi.

XIV. At Niger valido
 equestis equo, paucis comi-
 tantibus, Antiochiam perve-
 nit: ubi fugiente passim
 multitudine, magnoque u-
 bique fletu clamoribusque
 natos fratresque lugentium,
 deploratis & ipse rebus su-
 is, fugam capit, occul-
 tantique dein se in subur-
 bano quodam, & ab equi-

ribus reperto, & comprehenso caput amputatum. Hunc habuit exitum vite Nigro, dato cunctationis tarditatisque supplicio: hominibus alioqui (ut perhibent) publice privatimque minimè improbus.

XV. Sed occiso Nigro, Severus omnes statim illius amicos supplicio affecit, siue qui sponte, siue qui necessitate coacti rebus illius studuissent: militibus tantum qui effugerant, ac trans fluvium Tigrim, metu Severi ad Barbaros abiērant, impunitate proposita receptis. Quippe magna vis hominum in ea loca concesserat: quo potissimum effectum est, ut validiores deinceps Barbari adversus Romanos, conferendā manu evaserint: nam gnari antea pugnare tantum arcu ex equis, neque armaturā muniti, neque hastā, gladiove satis audaces, levi pendulāque veste, plurimumque inter fugiendum averſi, sagittas intendebant. Postea verò quàm Romani aliquot milites, fabrique nonnulli in eas regiones confugerunt, ibi ætatem acturi; non solum armis uti, sed ea quo-

πέων, καὶ συλληφθεὶς, τὴν κεφαλὴν ἀπέτμηθη. τέλει μὲν δὲ τῷ Νίγρῳ ἐχρήσατο, μελήσεως καὶ βράδυτῆς δὲς δίκας· τὰ ἄλλα, ὥς φασι, ἦν μὴ μὴ φαῦλος ἀνδρῶν, μήτε ἀρχόν, μήτε ιδιώτης.

ιε'. Ο δὲ Σεβήρ καθελὼν τὸν Νίγρον, τὰς μὲν φίλας αὐτοῦ, καὶ εἰ τινες ἐμόνον ἐκ περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ δι' ἀνάγκης περὶ αὐτοῦ, πάντας ἀφειδῶς ἐκώλασε. τὰς δὲ στρατιώτας, ὅσαι διαδεδράκεσαν, πτωχὰν ὄντων περὶ αὐτοῦ τὴν Τίγριδα ποταμὸν, διὰ τὸ ἐκ Σεβήρου διέσπόντας πρὸς τὰς βαρβάρους πάντας ἤγαγε, δὲς ἀμνησίαν πολὺν γὰρ πληθὺν αὐτῶν ἀνεχέουσαν εἰς τὴν ἀλλοδαπίαν. ὅπῃ καὶ μάλιστα αἴτιον ἐγένετο, μαχίμωτερον ὕστερον γένος πρὸς τὸν συσάδην μάχην Ῥωμαίων, τὰ ὅτι ἐκείνα βαρβάρων. πρῶτον μὲν γὰρ τοξεύειν μόνον ἵππων ἐποχέμενοι ἦδυσαν, μήτε παρὰ πλὴν φράσσοντες αὐτοὺς, μήτε τῇ διὰ δόρατων καὶ ξιστῶν θαρρύντες μάχην, κέφαίς δὲ καὶ παρηρμένους μόνους ἐδοῦσι κοσμήμενοι. τὰ πλεῖστα γὰρ φεύγοντες, οἱ τῷ πίσω τε τοξεύοντες ἐμάχοντο.

καὶ δὲ φυγάδων στρατιωτῶν, πολλῶν τε ἐν αὐτοῖς τεχνιτῶν, παρ' αὐτοῖς γυμνῶν, καὶ ἐκείνους βίον ἐλομένων, ἐμόνον χρῆσθαι,

σαι, ἀλλὰ καὶ ἐργάζεσθαι ὅπλα que fabricari Barbari didicerunt.

XVI. Rebus autem orientis ex sententiâ gestis, atque, ut res poscere videbatur, ordinatis: cupido jam Severum habebat regem quoque Atrenorum bello tentandi, ac Parthorum regionem occupandi, quos utrosque in societatem Nigri asciverat. Quibus tandem rebus in aliud tempus rejectis, cogitare institit, quo pacto sibi *universum* Romanum imperium, liberisque suis bonâ fide adjudicaret. Nam, sublato Nigro, reliquus erat Albinus, quem sibi parum ex sententiâ, parumque usui fore arbitrabatur. Vulgato rumore, jam nimis illum impotenter, nimisque molestè nomen Cæsaris usurpare; præterea multos esse e primoribus Senatûs qui ad eum clam darent literas, hortantes ad reditum, absente adhuc occupatoque Severo. Quippe nobilitas omnis Albinum malebat imperatorem, ortum illustri genere, ac bonæ indolis juvenem. Quibus rebus cognitis, Severus, minimè utique apertis inimiciis, ac manifestò bello agendum putans,

ἐδοξε δὲ αὐτῷ ὑπόπειραν ποιῆσαι, εἰ δυνάμετο ὑποσκευάσασθαι λαθρῶν, καὶ ἐξαπατήσας αὐτόν.

Nullâ existente causâ, quæ
saltem specie honesta videri
posset, decrevit eum dolo
insidiisque tentare. Quare
tabellarios aliquot ex iis qui
litteras imperatorias perferunt,
fidissimos sibi homines, cum
litteris mandatisque ad eum
mittit, præmonitos, uti red-
ditis, publicè epistolis, quæ-
dam habere se dicerent,
quæ apud illum remotis
arbitris loquerentur. Quare
ut primùm seorsum à tu-
rodibus nacti eum forent,
facto impetu obtruncarent.
Quin venena quoque *ipsis*
dedit, quibus eum, si pos-
sent, per aliquem ab epu-
lis, aut à cyatho, aggre-
derentur. Erat autem illi-
us amicis suspecta Severi
fides. Itaque cavendum i-
deniudem admonebant homi-
nem perfidiosum, plenum
fraudis & insidiarum. Nam
vulgo etiam parum constan-
ti fide habebatur, impulsis
(ut dictum est) per ipso-
rum filios Nigri ductibus,
ad res illius prodendas: de-
in postquam eorum operâ
abusus est, suâque omnia
ex sententiâ composuerat,
ipsis liberisque necatis. I-
gitur insidum, subdolumque
ingenium res ipsæ declara-
bant; obque id majore se
custodiâ Albinus circummu-
niêrat. Neque enim temerè
quisquam à Severo missus

μεταπεμφάνοντο ἔν τοις πρῶ-
τοις τοῖς ἡρώδοτος ἐκδοτῶν τὰ βασι-
λικὰ γράμματα διακομίζαν,
δίδωσιν αὐτοῖς ἐντολὰς δι' ἑαυ-
τῶν, εἰ γένοιτο παρ' αὐτῶν,
τὰ μὲν γράμματα δημοσίᾳ ἀπο-
δῶναι, ἀξιῶσαι δὲ αὐτὸν ἰδιαί-
τερον ὑποσάντα, ἐπακούσαι ὑπο-
ρήτων ἐντολῶν, πεπαιγμένῳ δὲ, δι-
φυφύον ἐρήμῳ ἐπιπεσὼν αἰφνι-
δίως, καὶ φονεῦσαι. ἔδωκε δὲ αὐ-
τοῖς καὶ ἀληθινὰ φάρμακα, ὅ-
πως τινὰς πείσαι διωκτέων, ἢ
ἢ ὁφθαλμῶν, ἢ ἢ πρὸς τὴν
λατρίαν καὶ ἐπιδοῦναι αὐτῶν
ὑποπτευόντων τῷ αὐτῶν ἐκ-
λων, καὶ συμβουλευόντων αὐτῶν
φυλάττεσθαι ἀνδρὰ ἀπαίσινα
σοφὸν τε πρὸς ἐπιβουλὴν. δια-
βελήκεσαν γὰρ αὐτὸν τὸ ἦν αὐ-
τῶν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τοῦ Νίγη-
ρος πρῶτος. πείσας γὰρ αὐτὸν διὰ τῶν
παίδων, ὡς περιέγραψαι, πρὸς
ταῦτα τοῦ Νίγηρος πρῶτος, καὶ
τὸ ἀποχρησάσθαι αὐτῶν τῇ ὑπε-
ρεσίᾳ, καὶ καθορθεῖν πάντα αὐ-
τῶν ἐβόλετο, ἀνέειπεν αὐτῶν τε καὶ
παίδας. τὸ ἔν ὑπερὸν αὐτῶν ἦν
μάστιξ ἐκ τῶν ἐργῶν ἐδωκεν.
ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος καὶ φρεσὶ μέ-
ζονι ἐφραττεν ἑαυτῶν. ὅτε γὰρ
τις αὐτῶν τῶν ἀπὸ τῶν Σεβήρων ἀει-
κνεμένων ἄλλως προσήεν, εἰ μὴ
πρὸς τοὺς ὑποδόμενους ὅπερ αὐ-
τῶν ἐκείνῳ.

ἐκεῖτο ξίφος στρατιωτικόν, ἐρευνήσωμαι, μή τί φέροι ὑπὸ κλύπον.

ΙΖ'. Ὡς δ' ἔν ἀρίκοντα αἱ τῷ Σεβήρῳ ἀγγελιαφόροι, τὰ τε γράμματα δημοσία ἀπαδόντες, ἤξιν αὐτὸν ἀποσάντα ἐπαῆσαι τινῶν ἀπορήτων· ὑποπτεύσας ὁ Ἀλβίνος, συλληφθῆναι κελεύει αὐτὸς· ἰδίᾳ τε βασανίσας, πᾶσαν μαρτάνει τιμὴν ἐπιβελών. καὶ τὸς μὲν κολάζει· αὐτὸς δὲ ἡδὴ, ὡς πρὸς ὁμολογῆσάντων ἐχθρὸν παρὲς κελεύετο· γινέσθαι τὰ αὐτὰ ὁ Σεβήρως, καὶ πάντα μὲν ἐκθύμως πρᾶττων, ὀργῆς δὲ ἡτῶν ὧν φύσει, ἐκείνῳ τ' ἐχθρὸν ἐκρυπτεν· ἀλλὰ συγκαλέσας πάντ' ὁ στρατιωτικόν, ἔλεξε πρὸς αὐτὸς τοιαύτῃ.

Δημηγορία Σεβήρου κατὰ Ἀλβίνου.

ἦ'. Μήτε κουφότητά τις ἡμέτεραν, οἷον ἐπὶ τοῖς πεπεσγμένοις ἡμῶν ἐγκαλείτω, μήτ' ἀπίσον καὶ ἀγνώμονα πρὸς τὸν νομιζέντα φίλον ἡγείσθω. τὰ μὲν γὰρ παρ' ἡμῶν πάντα ὑπῆρξεν αὐτῷ, Βεβαίας βασιλείας κοινῶν, πρᾶγμα δ' οὐ μόνις τις καὶ ἀδελφοῖς γυνήσιν μεταδίδωσιν. ὁ δὲ ἐμοὶ μόνῳ ὑμεῖς ἐχθροὺς ἐποίησατε, τὸτ' ἐγὼ πρὸς

ad illum introducebatur, nisi prius deposito militari gladio, sinuque excusso.

XVII. Postquam igitur à Severo tabellarii ad eum pervenerunt, redditisque publicè literis, habere se dixerunt quædam secretius renuntianda: indulgens suspicionibus Albinus, comprehendendi ilico jubet. Dein seorsum exploratâ re, infidiisque ordine intellectis, ubi noxios supplicio affecit, jam ipse se, ut adversus manifestissimum hostem comparabat. Quibus cognitis, Severus, homo iracundo ingenio, non jam celandas sui inicitias putavit; sed omni convocato exercitu, hujuscemodî habuit orationem.

Oratio Severi, contra Albinum.

XVIII. Neque levitatis me quisquam ob antea facta infimulet, neque infidum, aut ingratum putet adversus eum quem pro amico habuerim. Omnia nos quidem præstitimus, etiam in partem principatus, & quidem stabilissimi, recepto: quod ne geminis quidem fratribus facillè quisquam indulserit. Quod enim vos mihi uni detulistis, id ego cum illo

com-

communicavi. Tantis autem beneficiis nostris pessimam videlicet gratiam retulit Albinus, contemptâ virtute nostrâ, suæque immemor fidei, ardensque inexhaustâ cupiditate, id universum periculosè præripiendi, cujus particeps esse citra bellum ac dimicationem ullam potuisset. Neque Deos reveretur, per quos toties juratus: neque vestris parcat laboribus, quos tantâ cum gloriâ virtuteque pro nobis pertulistis. Quippe successuum vestrorum nec ipse fructu carebat: imò autem, si fidem servasset, major illi portio contigisset. Ut autem, si ipse auctor malorum sis, injustus videre: ita, si non ulciscare acceptas injurias, ignavus. Nam cum bellum adversus Nigrum gefimus, non ita sanè speciosas inimicitiarum causas habebamus, ut necessarias. Non enim quasi raptorem occupati à nobis principatûs oderamus, sed positum cum in medio, atque adhuc in disceptatione versantem, pari uterque ambitu ad se trahabat. Verùm Albinus despecto fœdere ac jurejurando, quum sit nostro munere adeptus, quæ tantum legitimis liberis tribuuntur, hostis esse mavult nobis, quàm familiaris. Ut igitur

ἐκείνον ἐνεμάμην. μεγάλων τὶ μοι κατατεθεισῶν ὡς αὐτὸν εὐεργεσιῶν, ἀχαεῖς τὰς ἀμοιβὰς Ἀλβίνῳ ὑποδίδωσιν. ὅπλα καὶ στρατὸν ἐφ' ἡμᾶς συσκευάζεται, καταφρονήσας μὲν τῆς ὑμετέρας ἀνδρείας, ἀμελήσας δὲ τῆς περὶ με πίστεως· ἀπλήρως τε ὀπίθymiα βελόμωνος λαβὼν καὶ κινδύων, καὶ τὸ μέρος εἶχε ἀνὰ πολέμου καὶ μάχης, ἔτε δὲ αὐτῶν, ὡς πολλάκις ὤμοσεν, καὶ τῆς ὑμετέρων καμάτων φεισάμενος, ὡς μετὰ τοσαύτης δόξης τε καὶ ἀρετῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάμει· ἐν ᾗ οἱ καταβῶσαστε, καὶ ἐκείνῳ τὸ μέρος ἐκαρπύτω. ἔχει δ' ἄν τι καὶ μείζον, εἰ καὶ τὸ πῶς ἐτήρηται ἀμφοτέρωθεν ἡμῶν παρ' ὑμῶν μεμεισμένης τιμῆς. ὥστε δὲ ἀδικον, τὸ ἄρχιν ἔργων πονηρῶν, ἔτιως ἀνάνδρον, τὸ μὴ ἀμυνέσθαι πρὸς ἀδικέμενον. καὶ Νίγρῳ μὲν πολεμῶντες, ἔχ' ἔτι εὐλόγους εἶχα. μὴ αἰτίας ἔχθρας, ὡς ἀναγκαίως. καὶ ᾗ παρ' ἡμῶν περὶ ὑπάρχονσαν ἀρχὴν ὑφαρπάξων μεμίσσητο, ἐν μέσῳ δὲ ἐβρίμηνεν καὶ ἀμφοτέρωθεν ἔσαν, ἐκάτερον ἡμῶν ἐξ ἰσοτίμης φιλοτιμίας εἰς αὐτὸν ἀνθελάκεν. Ἀλβίνῳ δὲ ἡσπονδῶν καὶ ὅρκων καταφρονήσας, καὶ τότε παρ' ἐμῇ τυχαίᾳ, καὶ μόνῳ τὶς ὑφ' ἡγεσίᾳ μετὰ δίδωσιν, ἐχθρῶς

θεὸς μὲν ἀντὶ φίλου, πολέμου
δὲ ἀντὶ οἰκείου γινέσθαι περιήρη-
ται. ὥσπερ δὲ αὐτὸν εὐεργετῶν-
τας πρῶτερον τιμῇ καὶ δόξῃ ἐτι-
μήσαμεν καὶ ἐκοσμήσαμεν, ἔτω καὶ
νῦν αὐτὸ τὸ ἀπίστον καὶ ἀνανδρὸν
τοῖς ὅπλοις ἐλέγξωμεν. ἐδὲ γὰρ
ἡσυχάζει ὁ ἐκείνους στρατὸς, ὀλίγοι
ὦν καὶ νησιώταις, τὴν ὑμετέραν
διώκουν. οἱ γὰρ μόνοι, καὶ κατὰ
αὐτὰς, περὶ θυμῶν καὶ ἀνδρείας πε-
παισμένοι μάχαις ἐνεκήσατε, καὶ
πᾶσαν ἀνατολὴν ὑπετάξατε,
πῶς καὶ νῦν, καὶ περσελεύσεως ὑ-
μῶν τοσαύτης συμμαχίας διωκόμε-
νοι, σχεδὸν τε παντὶς τῆς Ῥωμαίων
στρατὸς ἐνταῦθα ὄντος, ῥᾶτα
κρατήσετε ὀλίγων τε ὄντων, καὶ
μηδὲ ὑποθινάμενοι, καὶ νύφοντες ἀν-
δρείας στρατηγευμένων; τίς γὰρ αὐτῶν
τὸ ἀβροδύαιτον ἐκ οἴδειν, ὡς χοί-
ρις αὐτῶν μᾶλλον ἀρμόζειν τὸν
βίον, ἢ φάλαγγιν; ἰωμεν οὖν, τῇ
συνήθει χρωόμενοι περὶ θυμῶν τε
καὶ ἀνδρείας, θινάμενοι ἐπὶ αὐτῶν
θεῶς τε ἔχοντες βοηθοὺς, εἰς ἃς
ἐπαρκήσας ἡσέβησε, τρώπαιά
τε, ἀπολλύμεν ἡγήραμεν, ὧν
ἐκείνους κατεφρόνησε.

ιδ'. Τοιαῦτά τινα εἰπόντος
τῷ Σεβήρῳ, ὁ στρατὸς ἅπας τὸν
μὲν Ἀλεξάνδρον πολέμιον ἀνηγόρευ-
σεν, εὐφημήσαντες δὲ τὸν Σε-
βήρην, πᾶσαν τὴν περὶ θυμῶν

pridem beneficio affectum,
honore gloriâque cohonestavi-
mus: ita nunc perfidio-
sum atque imbellem ipsius
animum coarguamus armis.
Neque enim sustinere ille
exercitus poterit exiguus at-
que insularis vires vestras.
Nam cum vos propemodum
soli alacritate quâdam &
virtute vestra, tam multis
præliis perviceritis, totum-
que vobis orientem subege-
ritis, quis dubitet, quin
nunc quoque tantarum ac-
cessionem virium (quippe hic
totus penè Romanus exerci-
tus) facile profligaturi paucos
sitis, ne sub viro quidem
sobrio, nedum sub forti
duce militantes? Quis enim
luxuriam illius ignorat, vi-
tamque hominis subulcorum
potius gregibus, quàm mi-
litum legionibus congruen-
tem? Proinde eamus au-
dacter in illum, quâ sole-
mus alacritate animi atque
virtute, Diis freti auctori-
bus, ab eodem impiè pe-
jeratis: simul memores ex-
cimatorum sæpe à nobis tro-
phæorum, quæ scilicet ab
ipso despecta sunt.

XIX. Hæc loquuto Seve-
ro, confestim exercitus uni-
versus Albinum hostem de-
clarat: exceptoque faustis
acclamationibus ipso, nihil
non alacritatis & studii
clamo-

clamoribus ostendentes, magis magisque hominem spe addita succenderunt. Qui amplissimo donativo milites prosecutus, statim universos contra Albinum educit: missis item pariter qui Byzantium expugnarent, clausam adhuc, receptis Nigri ducibus. Quæ deinde urbs fame capta, totaque planè diruta, simul theatro thermisque, omnique cultu atque honore detracto, & in vici formam redacta, Perinthiisque in servitutem adjudicata est, quemadmodum Antiochia quoque Laodiceis. Tum pecuniæ magnam vim curavit ad reficiendas, instaurandasque urbes, quas Nigriani milites devastaverant. Ipse iter faciebat sine intermissione, neque festos dies, neque labores ullos magnopere curans, algoris atque æstus juxta patiens, sæpe etiam per altissimos montes hyeme lævâ, nivibus cælo ingruentibus, ibat aperto capite, ut milites ad alacritatem patientiamque laborum re ipsâ cohortaretur. Quocirca non metu quodam ac lege, sed æmulatione magis atque exemplo principis ad perferenda omnia incitabantur.

διὰ τῆς βοῆς ὑποχόμενοι, ἔτι καὶ μάλλον παρώρμησαν αὐτὸν, ἀγαθὰς τε ὑπέφηναν τὰς ἐλπίδας. ὁ δὲ ἐπιθεὶς αὐτοῖς μεγαλοφρονῶς δαρώας, ὅτι οὐκ ἦν Ἀλβινόν, ὃς δὲ εἶχετο. ἔπεμψε δὲ καὶ τὰς τὸ Βυζάντιον πολιορκήσοντας, ἔδωκε γὰρ ἔτι κεκληισμένον, ἥντι στρατηγῶν τῶ Νίγρι ἐκῆσε κατὰφυγόντων, ὅπερ ἐάλω ὕστερον λιμῶ. πᾶσά τε ἡ πόλις καὶ οὐκίστη, καὶ θεάτρων τε καὶ λειρῶν, παντός τε κόσμου καὶ τιμῆς ἀφάρεθ' ἐν τῷ Βυζάντιον, κώμη δὲ λεύην Περεινθίοις δῶρον ἐδόθη, ὥσπερ καὶ Ἀντιόχεια Λαοδικεύσιν. ἔπεμψε δὲ καὶ χρήματα πλεῖστα εἰς ἀνοικισμὸν ἥντι πόλεων, ἃς ὡς λυμηνάμεν ὁ Νίγρι στρατός. αὐτὸς δὲ ὅς δὲ εἶχετο, μηδεμίαν ἀνοχλῶν ἀναπαύσει δίδως, μήτε ἐορταῖς, μήτε καμάρτοις, κρύας καὶ δάλπυς ὁμοίως καταφρονῶν. πολλάκις γοῶν διὰ ἥντι δυσχειμέρων καὶ ὑψηλοτάτων ὄρων ἢ ὁλοποιεῖαν ποιούμεν, ὑπὸ νιφετοῖς καὶ χιόσιν ἀκαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ ὁλοποιεῖται, περὶ θυμίας καὶ ἀνδρείας τὸ ἐνδόξον τοῖς στρατιώταις ἔργῳ δίδως ὥς μὴ μόνον αὐτὰς φόβῳ καὶ νόμῳ ἀντέχεν πρὸς τὰς καμάρτους, ἀλλὰ μιμῆσαι καὶ ζῆλῳ τῶ βασιλέως.

κ'. Επεμψε δὲ καὶ στρατὸν Δου-
νάμεως, τὸν τὰ σενά τῷ Αλπε-
ων καταληφόμενον, καὶ φερέσων-
τα τῆς Ἰταλίας τὰς ἐσβολάς.
ὡς δὲ ἀπήγγελε τῷ Αλβίνῳ μὴ
μέλλων ὁ Σεβήρ, ἀλλ' ἦδη
παρεσόμεθ', ὑπιάζοντι καὶ
τροφῶντι, μέγαλιν ταραχὴν
ἐνέβαλλε. περαιωθεὶς δὲ ἀπὸ τῆς
Βρετανίας, εἰς τὴν ἀντικειμένην
Γαλλίαν ἐστρατοπέδωσεν. ἔ-
πεμψε τε εἰς πάντα τὰ γει-
τῶντα ἔθνη τοῖς τε ἡγεμόσιν
ἐπέσχελε χρήματά τε πέμπειν
καὶ τροφὰς τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν,
πειθέντες ἔπεμψαν ὀλεθρίως
(ὕπερον γὰρ ἐκόλαθησαν) ὅσοι
δὲ ἐκ ὀπίσευσαν, εὐτυχῶς μὲν
λογνόντες ἢ εὐθέως, ἐσώθη-
σαν. ἢ γὰρ ἀπὸ βασις, καὶ ἡ τύχη τῇ
πολέμῳ, τὰς ἐκατέρων γνώμας
ἐκρίνεν.

κα'. Αἰρομένης δὲ τῆς τοῦ Σε-
βήρου Δουάμεως εἰς τὴν Γαλλί-
αν, γεγονάσι μὲν τινὲς ἀποβο-
λισμοὶ καὶ ἕτερα χεῖρα· ἡ δὲ
τελευταία πρὸς Λεγδουῶν, με-
γάλιν πόλιν καὶ εὐδαίμονα, ἐν
ἡ κατὰ κλείσας αὐτὸν ὁ Αλβίνος
ἔλθει, τὸν δὲ στρατὸν εἰς τὴν μά-
χην ἐξέπεμψε. ἡγεμόνης δὲ
συμβολῆς καρτερῶς, ἐπὶ πλεῖστον
μὴ ἰσθροπὸς ἔλθεν ἐκατέρωθεν
τῆς νίκης ἢ τύχῃ. Καὶ γὰρ οἱ Βρετ-

XX. Misit etiam qui an-
gustias occuparent Alpium,
atque aditus Italiae obside-
rent. Enimvero postquam
nunciatum Albino est, ni-
hil cunctari Severum, sed
adesse jam: supinus hacte-
nus ac delicias agitans, ma-
gno tum metu perculsus,
statim e Britannia transmit-
tens, in adverso Galliae li-
tore castra collocavit: liti-
risque ad vicinarum gen-
tium praesides missis, pe-
cunias commineatumque exer-
citibus juvandis corrogabat.
Qui igitur dicto audientes
fuerunt, pessime illud in se
consultuerunt, nullo non sup-
plicio dein post bellum af-
fecti. Qui vero imperium
detrectaverunt, cum quidem
felicius quam prudentius id
egissent, evasere incolumes;
eventu ac fortuna rerum
utraque consilia discernenti-
bus.

XXI. Sed ubi jam in
Galliam Severi copia per-
venerunt, leves quaedam pri-
mo pugnae, quasque veli-
tares fuerunt, donec po-
stremo apud Lugdunum, ma-
gnam urbem atque opulen-
tam, praelium in manibus
fuit. Nam cum se moeni-
bus tenuisset Albinus, ex-
ercitus emisit in pugnam.
Ut vero ad manus ventum,
diu quidem utrinque decer-
tatum est aequis viribus, sic

ut ambigua victoriæ fortuna penderet: neque enim Britanni vel animi magnitudine, vel aviditate cædis, Illyricis concesserint. Ita conflictu primo valentissimorum exercituum neutram in partem acies inclinabat. Atque, ut nonnulli prodiderunt ejus ætatis auctores, qui non ad gratiam, sed ad fidem loquuntur, longè potior fuit Albinus acies, quâ in parte Severus curabat, sic ut fugerit quoque, & ab equo deciderit, abjectoque paludamento delituerit.

XXII. Sed insequentibus jam vitulantibusque Britannis, ceu planè victoribus, apparuisse extemplo Lætum Severi ducem, cum eo cui præerat recenti adhuc exercitu, *et qui extra pugnam fuerat.* Quippe malè audit, quasi eventum pugnæ expectaverit, cunctatus de industriâ retento milite, ut fibimet imperium vindicaret: siquidem non prius in pugnam protulit pedem; quàm ubi Severus cecidisse nunciatus est. Quam suspicionem etiam deinde eventus approbavit. Quippe rebus omnibus ex sententiâ mox compositis, atque in maximâ securitate agitans Severus, cum quidem cæteros belli duces magnis affecisset præmiis, Lætum ipsum ta-

Ιανοὶ ἀνδρεία τε καὶ θυμῷ φοινίσ-
ειδέν τ' Ἰλλυριῶν ἀπολείπονται
ἡναιῶν ἐν στρατῶν μαχομένων,
καὶ πατέρων βράδια ἢ ἡ τροπή. αἱ
δὲ τινὲς τ' τότε ἰσόρησαν, καὶ πρὸς
χάειν, ἀλλὰ πρὸς ἀλήθειαν
λέγοντες, πολὺ τι ὑπερέχεν ἡ
φάλαγξ τ' Ἀλβίνου στρατῶν, καὶ
ὁ μέγας ἐτέτακτο Σεβήρῳ, καὶ
ὁ σὺν αὐτῷ στρατός, ὡς οὐ γὰρ
τε αὐτὸν, καὶ τὰ ἴππευ ἐκπεσόν
ἀπορρίψαντα δὲ τὴν χλαμύδα
τὴν βασιλικὴν λαθεῖν.

καὶ. Ἡ δὲ διωκόντων καὶ
παιανίζοντων τ' Βρεττανῶν, ὡς
δὴ νενικηκότων, ἐπιφανῶς αὐτῷ
τον, στρατηγὸν ὄντα Σεβήρῳ, σὺν
τῷ στρατῷ ἤ ἦρχεν, ἀκμῆτί τε ὄν-
τι καὶ ἔξω μάχης γεγονότι. δια-
βάλλουσι δὲ αὐτὸν, ὡς καρδία
κήσαντα τὴν ἀπόβασιν τῆς μά-
χης, καὶ ἐκόντα βραδύναντα. καὶ
δὲ ὑπὸ ἑαυτῷ στρατὸν ἀκμῆτα
τηρήσαντα, τὴν ἀρχὴν ἑαυτῷ
μνώμενον, τότε ἐπιφανῆναι, ὃ τε
ἔμαθε καὶ Σεβήρῳ πεπληκότε
πισῆται δὲ τὴν διαβολὴν τὰν
τὴν, ἡ ἀπόβασιν. ὕστερον γὰρ ὁ Σε-
βήρῳ, καὶ τὸ πάντα καθορθῶσαι,
καὶ ἐν ἀμεείμῳ βίῳ, τὸς μὲν
ἄλλους πάντας αὐτῷ στρατηγὸς
μεγάλως ἡμέψατο. τὸν δὲ Λαί-
τον μόνον, ὡς εἰκός, μνησικα-
κήσας διεχρήσατο. ἀλλὰ ταῦτα
μὲν

μὴ ὕστερον ἐχέετο· τότε δ' ἔν, ὡς περιήρηται, τῷ Λαίτῳ ἐπρα-
γέθη· σὺν νεαρῷ παύρατῳ, οἱ
δὲ Σεβήρῳ ἐπερρώθησαν· τὸν
δὲ Σεβήρῳ τῷ ἰσχυρῷ ἐπεβίβα-
σαν, καὶ ἡ χλαμύδα περιέδεσαν.
οἱ δὲ Ἰαλβίνῳ οἰόμενοι ἤδη νε-
κικηέναι, καὶ ἀτακτοτέρῳ εὐρε-
θέντες, αἰρνιδίως αὐτοῖς ἐπιπε-
φύσης θυναίας καὶ ἐπερηγωνισ-
μένης διωάμεως, ἐπ' ὀλίγον ἀν-
τιστέοντες, ἔξαν. τροπῆς τε καρ-
τερᾶς θυμολύπης, ἐδίδωσαν αὐτὰς
φορεύοντες οἱ Σεβήρῳ, μέχρις ὅ
ἐς τὴ πόλιν ἐσεβάλον. τὸ μὲν ἔν
πλήθει· τὴν ἑκατέρωθεν ἀνηρη-
μένων, ἢ αἰλόντων, ὡς ἑκαστος ἐ-
θελήθη ἢ τὸ τότε συγγραφεύτων,
ἰσώρησεν.

κγ. Οἱ τε τῷ Σεβήρῳ τὴν τε
πόλιν Λεγιδίον διαρπάσαντες,
καὶ ἐμπρήσαντες, τὸν τε Ἰαλβίνον
συλλαβόντες, καὶ τῆς κεφαλῆς ἀ-
φελόντες, κομίσαντες αὐτῶν τῶν
Σεβήρων, δισσὰ καὶ μέγιστα ἡγει-
ραν τρόπαια, τὸ μὲν ἐν ἀνατολῇ,
τὸ δ' ὑπὸ ἀρκίῳ, ὡς μὴ δὲν ταῖς
Σεβήρῳ μάχαις ἢ νίκαις ᾤεθα-
βάλλεσθαι, μήτε πλήθει διωά-
μεως, μήτε ἐθνῶν κινήσεσιν, ἀ-
εὶ μὲν τε ᾤεσθαι, ὁλοποι-
είας τε μήκῃ καὶ τάχει· μεγάλα
μὲν δὲ αἱ Καίσαρ· πρὸς Πομ-
πίον ἑκατέρωθεν στρατοπέδων

men (ut par fuit) memo-
proditionis, morte multa-
vit. Sed ista quidem post
fuere. Tunc autem conspe-
cto (ut diximus) Læto cum
recenti adhuc exercitu, spes
addita Severianis est : ac sub-
latus in equum Severus, & pa-
ludamento purpureo circum-
datus. At Albiniani, jam se
victores rati, confusis ordi-
nibus, incitante se in eos de
improviso validâ recentique
hostium manu, cum pau-
lum primò restitissent, ter-
ga demum verterunt. Fu-
los igitur fugatosque eos
persecuti Severiani, magnâ
editâ strage, ad urbem ip-
sam pervenerunt. Occiso-
rum utrinque, aut captivorum
numerus variè, prout visum e-
jus ætatis scriptoribus, proditur.

XXIII. Direpta mox,
incensaque Lugdunum, &
Albino caput abscissum per-
latumque ad Severum est.
Ita duo maxima excitata
tropæa ad orientem ac sep-
tentriones, sic ut nihil sit
quod cum Severi contentio-
nibus aut victoriis conferas,
sive copiarum multitudinem,
sive nationum motus, sive
numerus pugnarum, sive
itinerum longitudinem cele-
ritatemque consideres. Nam
Cæsaris quidem res adver-
sus Pompeium, Romano
utrinque milite, magnæ pro-
fectû fuerunt. Item Augu-

sti adversus Antonium, aut Pompeii liberos: & quæ antea à Sylla Marioque, civilibus externisque præliis gesta sunt. Sed qui unus vir tres imperatores rerum jam potitos sustulerit, qui urbanos exercitus, Romam ipsam ac palatium obtinentes, astu circumvenierit; quique unum è principibus in ipsa Palatinâ aulâ curaverit occidendum; alterumque iterum in oriente rursus gubernacula rerum tenentem, appellatumque à Romanis imperatorem; tertium porro Cæsaris honore atque auctoritate præditum, in potestatem redegerit, haud facile alter invenietur. Hunc finem vitæ habuit Albinus, brevî sanè lætatus funesto honore.

XXIV. Cæterum Severus omnem statim iram atque atrocitatem animi suam, in illius necessarios Romæ effudit. Ac primò quidem præmissis in urbem capite Albini abscisso, iussuque publicè patibulo præfigi: in imâ epistolâ, quâ de sua victoria populum edocebat, hoc quoque adscripsit, ideo se caput illud publicè in patibulo spectandum misisse, uti exemplum caperent, quid item ipsis patiendum foret. Rebus igitur Britannæ ordinatis, cum totius insulæ

Ρωμαϊκῶν μάχαι, καὶ αὐτῶ Σε-
 ρασὲ πρὸς Ἀντώνιον, ἢ τὸς Πομ-
 πηίου παῖδας, εἰτέ τι πρῶτερον
 Σύλλα ἢ Μαρίας ἐν ἐμφυλίοις καὶ
 Ρωμαϊκαῖς μάχαις, ἢ ἄλλοις
 πέπρακται· ἕνα δὲ ἄνδρα τρεῖς
 κρατῶντα βασιλέας, ἤδη κρα-
 τῶντας, καὶ τὸ μὲν ἐν Ρώμῃ στρα-
 τωφικῶν περὶ ἡγεῖσθαι, καὶ τὸν ὄντα
 ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ καθηρῆκε-
 ναι· τὸν δὲ ἡδὲ ἐν τῇ ἀνατολῇ
 κρατῶντα πάλαι, καὶ ὑπὸ Ρωμαί-
 ων βασιλεῖα κληθέντα· τὸ δὲ ἐν
 Καίσαρ· τιμὴ καὶ ἐξουσία γεγο-
 νῶτα, χειρωσαμένον ἀνδρείᾳ, καὶ
 ἔστιν ἄλλον ῥαδίως εἰπῆν. τέλει
 μὲν δὴ τοιούτῳ ὁ Ἀλβίνος ἐχρή-
 σατο, πρὸς ὀλίγον ὑπολαύσας
 ὁλεθρίας τιμῆς.

καὶ. Ο δὲ Σεβήρ·, θυμῷ καὶ
 ὀργῇ εὐθέως πρὸς τοὺς ἐν Ρώμῃ
 φίλους αὐτῷ ἐχρήτο. καὶ πέμψας
 τὸ κεφαλὴν τοῦ Ἀλβίνου, δημοσίᾳ
 ἀναστυφῶντα κελύει· γράμ-
 μασί τε πρὸς τὸν δῆμον τὴν νίκην ἐ-
 αὐτῷ δηλώσας, ὅτι τέλει καὶ
 τοῦτο περσέθηκε, πεπομφέναι
 τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, δημοσίᾳ πεί-
 σπον ἀναστυφῶντα κελύσας,
 ἵνα αὐτοῖς οἷον περὶ εἰσέκινυν αὐ-
 τῷ τὸ θυμὸν, ἴδῃ καὶ τὴν πρὸς
 ἐκείνους ὀργὴν. διοικήσας δὲ τὰ
 καὶ τὴν Βρετανίαν, καὶ διελθὼν εἰς
 δύο ἡγεμονίας τὴν τὴν ἑθνεῖς ἐ-
 ξουσίαν,

ἔρσαν, τὰ τε κατὰ τὰς Γαλ-
 λίας, ὡς ὥπερ αἰεὶ διαθεῖς,
 πάντας τε τὸς Ἀλβίνους φίλους, εἴ τε
 ἰκασίως, εἴ δ' ὑπὸ ἀνάγκης αὐτῷ
 γνωριζέοντας, φονδύσας, τὰς τε
 ὠσίας αὐτῶν δημόσας, εἰς τὴν
 Ρώμην ἠπάγετο, ἄγων ἅπαντα
 τὴν στρατὸν σὺν αὐτῷ, ὡς φανεῖν
 φανερώτερον.

κε. Ἀνύσας δὴ πολλὰ τὴν
 ὁδοπορίαν τάχει, ὥπερ ἡ
 βῆσθ' αὐτῷ, χαλεπῶν πρὸς ἑ-
 τι φείοντας τὸς ἐκείνους φίλους,
 εἰς τὴν Ρώμην εἰσήλασεν. ὁ δὲ
 δῆμος αὐτὸν δαφνηφορῶν, με-
 τὰ πάσης τιμῆς καὶ εὐφημίας
 ὑπεδέξατο. ἦτε σύγκλητος
 προσηγύρυσαν, οἱ πλεῖστοι ἐν
 μεγίστῳ δέξ. καθεσῶτες, λογι-
 ζόμενοι ὅτι αὐτῶν ἐφίσταται,
 οὐσι μὲν ὧν ἐχθρὸς χαλεπώτα-
 ῖος, καὶ μικρὰς προσφάσεως δε-
 ὄμενος εἰς τὸ ἀδικῆσαι, τότε δὲ
 δοκῶν καὶ εὐλόγως ἔχειν αἰτίας.
 ὁ δ' οὖν Σεβήρτος εἰς τὸ τῷ Διὶ
 τέμενος ἀνελθὼν, καὶ τὰς λοι-
 πὰς τελέσας ἱεροουργίας, ἐπα-
 ῖηθεν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τῷ
 δήμῳ περὶ δῆκεν ἐπὶ ταῖς νί-
 κας μεγίστας νομάς, τοῖς τε
 στρατιώταις ἐπέδωκε χρήματα
 πλεῖσα. ἀλλὰ τε πολλὰ σωε-
 χάρισεν, ἃ μὴ πρότερον εἶχον.

administrationem bifariam dis-
 pertisset, itemque omni Gal-
 lia (quemadmodum quidem
 sibi videbatur) composita ex
 sententiā, supplicioque de
 Albini amicis sumpto, sive
 quos ei sua quemque volun-
 tas, sive necessitas adjunxerat,
 [bonisque ipsorum publicatis]
 continuo Romam proficiscitur,
 exercitum secum omnem addu-
 cens, quod terribilior videretur.

XXV. Confectoque ma-
 gnā velocitate itinere, quem-
 admodum consueverat, infe-
 stus adhuc superstitionibus Al-
 bini amicis Romam intrat,
 occurrente laureato populo, ac
 magno honore faustisque
 acclamationibus excipiente,
 senatuque universo consula-
 tante. Tametsi plerisque
 metus consternerat, quod
 sibi haudquaquam parsurum
 rebantur immitem suapte
 natura, & sanguinarium,
 neque sanē magnā causā
 indigentem ad inferendas
 injurias, ceterum tunc pro-
 babiles odii rationes habi-
 turum. Postea verò quā
 in templum Jovis ingres-
 sus est, omniaque sacrificia
 de more peregit, reverlus
 in palatium, magnoque con-
 gregatio populum Romanum
 victoriae nomine profecutus,
 ac nummos militibus largi-
 tus est, simul alia permulta
 indulxit, quæ nunquam an-
 tea acceperant. Nam & fru-

mentum

menti summam primus ad-
auxit, & aureis annulis a-
ti, & domi habere mulie-
rem permisit. Quæ omnia
procul à militari disciplinâ,
succinctos eos paratosque ad
bellum minimè præstitura
videbantur. Primusque ipse
duritiem atque asperitatem
victus, tolerantiamque labo-
rum, disciplinamque omnem,
ac ducum reverentiam sub-
vertit, inhiare pecuniis &
mundiciis colere militibus in-
suefactis.

XXVI. His ergo opti-
mè pro suo iudicio constitu-
tis, curiam deinde ingressus,
sedensque imperatoria sella,
accusare inquit truculentâ o-
ratione Albini amicos, pro-
latis etiam quorundam ar-
canis epistolis, quas apud
illum sepositas deprehendisset:
quibusdam autem ex-
probrans, quod cum splen-
didioribus muneribus affecis-
sent, aliis, quod amici ori-
entalibus, aliis, quod Albino
fuerunt notiores. Hocque pa-
cto eximium quemque è
senatu, tum ut quisque in
provinciis genere aut opibus
excelleret, omnes sine dis-
crimine supplicio afficiebat,
ut ciscens (ut quidem præ-
se ferebat) inimicos, sed

καὶ τὸ σιληρέσιον αὐτοῖς πρῶ-
τος ἠύξησε, καὶ δακτυλοῖς χρυ-
σοῖς χρήσασθαι ἐπέτρεψε, γυ-
ναῖξί τε σιωοικεῖν. ὥστε ἅπαντα
σωφροσυνῆς στρατιωτικῆς, καὶ
πρὸς τὸν πόλεμον εὐσταθῆς τε καὶ
ἐτοίμης ἀλλότρια ἐνομίζετο. καὶ
πρῶτὸς τε ἐκεῖν· τὸ πάνυ αὐ-
τῶν ἐρρωμένον, καὶ τὸ σκληρὸν τῆς
διαίτης, τὸ τε εὐπειθὲς πρὸς τοὺς
πόνους, καὶ εὐτακτον, μετ' αἰδῆς
πρὸς ἀρχοντίας ἐπανέτρεψε.
χρημάτων τε ἐπιθυμῶν διδάσας,
καὶ μετὰ γὰρ εἰς τὸ ἀβροδία-
τον.

καὶ· διοικήσας δὲ ταῦτα, ὥς
ἔπειτα, ἄριστα, κατελθὼν εἰς τὴν
σύγκλητον βουλὴν, ἀνελθὼν τε
εἰς τὴν βασιλικὴν θρόνον, πικρῶς
κατηγόρησε τῷ Ἀλβίνῳ φίλων
ὧν μὲν ἐπιστολὰς παρεκομίσθη
ἀπορήτης, αἷς ἐν τοῖς ἐκείνου ἀπο-
θέτοις εὗρε γράμμασιν, οἷς δὲ
δῶρα ἐνεδίδων πεμφθέντα ἐκεί-
νῳ πολυελέεσσι· ἄλλοις δὲ ἁλ-
λας ἐπιπρόρων αἰτίας, τοῖς μὲν ἐξ
ἀναβολῆς ἀνθρώποις φιλίαν, τοῖς
δ' ἐπὶ δάτερα γινώσιν Ἀλβίνῳ
πάντας τοὺς ἐξέχοντας τότε τῇ
συνκλήτῳ βουλῇ, καὶ τοὺς χεῖρ ἔθνη
πλάτῳ τε ἢ ἡμέρας ὑπερέχοντας,
ἀφειδῶς ἀνῆρει· ὥς μὲν περσε-
ποιεῖτο, χαλεπαίνων πρὸς ἐχ-
θρὸς, τὸ δ' ἀληθὲς, ὑπερβαλέσης ἐν αὐτῷ φιλοχρηματίας, ἐδείχθη
γὰρ

θρὸς, τὸ δ' ἀληθὲς, ὑπερβαλέσης ἐν αὐτῷ φιλοχρηματίας, ἐδείχθη
γὰρ

γῶν βασιλέων ἔτω χρημάτων
 ἡτλήθη. ὥς γὰρ καρτερία ψυχῆς,
 καὶ ἀνεξικακία πόνων, διοικῆσαι
 τὰ στρατιωτικῶν πραγμάτων, ἐ-
 δεικνύει τῶν ἐπανεμύρων ἀπελείπε-
 ται ἔτι ἐν αὐτῷ ἐπλήθυσε τὸ
 φιλοχρήματον, ἐξ ἀδικίας φό-
 νων, ἐκ δὲ τυχεύσεως αἰτίας. φό-
 βον γὰρ ἦρξε μᾶλλον τῷ ἀρχο-
 μένῳ, ἢ εὐνοίᾳ. τῷ μὲντοι δὴ-
 μῷ ἐπειρᾶτο ποιεῖν κεχαρισμένα.
 καὶ γὰρ θείας πολυτελεῖς, καὶ παν-
 τοδαπᾶς σωεχῶς ἐπετέλει· καὶ
 θηρίων ἐκατοντάδας ἀνέειλε πολ-
 λάκις τῷ ἀπὸ πάσης γῆς ἡμετέ-
 ρας τε καὶ βαρβάρων νομᾶς τε με-
 λαφορόνως ἐπεδίδε. ἐπετέλεσε
 δὲ καὶ ἐπινίκιον ἀγῶνα, τὰς παν-
 ταχόθεν μέσης τε ὑποκριτὰς καὶ
 ἀνδρείας μαθητὰς μεταπεμφά-
 μεν· οἱ δὲ ἐπὶ αὐτῷ καὶ
 θείας τινῶν παντοδαπῶν θεαμά-
 των ἐν πᾶσι θεατροῖς ὁμῶς, ἐ-
 ρογγίας τε καὶ παννυχίδας, ἐπι-
 τελεθεῖσας εἰς μυσηρίων ζῆλον.
 αἰώνιους δὲ αὐτὰς ἐκάλεον οἱ τότε,
 ἐκείοντες τριῶν θηεῶν διαδρα-
 μῶν ἐπιτελεῖσθαι. κήρυκες γὰρ
 κατὰ τε τῷ Ρώμῳ καὶ τῷ Ι-
 ταλίᾳ διεφοίτων, καλεῶντες ἡ-
 κεν καὶ θεάσαντες πάντας, ἃ μὴ
 τε εἶδον, μήτε ὅφονται. ἔτι οὖν ὁ
 μεταξὺ χρόνον τὸ παρελθόντος
 ἱερότητος, καὶ τῆς μελλόντος ἐδηλώτο

reverà subigente avaritiā,
 quā supra omnes imperato-
 res laboravit. Nam ut a-
 nimi patientiā, atque in
 laboribus perseverantiā, si-
 mul rei militaris gloriā,
 nemiri etiam laudatissimo
 concesserit, ita quaestui su-
 pra quā dici posset addi-
 ctus, injustis cædibus, at-
 que adeò quæcunque ex
 causā pecuniam colligebat,
 imperium metu magis quā
 benevolentia retinens. Quan-
 quam popularis esse in pri-
 mis volebat, edendis omni-
 fariā magnificētissimis spe-
 ctaculis, centenīs etiam sa-
 penumero occisis belluis,
 quas omnibus regionibus
 nostris barbarisque conqui-
 rebat. Sed & congiaria de-
 dit uberrima, & certamen
 proposuit, undique accitis lu-
 dionibus atque athleticis. Vi-
 dimus item sub illo quof-
 dam omnis generis ludos,
 cunctis editos theatris, si-
 mulque supplicationes & per-
 vigilia ad formam Cereris
 initiorum, (seculares hi tunc
 appellabantur,) celebratos (ut
 aiunt) decursu trium spa-
 tio ætatum, siquidem urbe
 totā atque Italiā præcones
 itabant convocatum omnes
 ad ludos, quos nec vidis-
 sent hactenus, nec visuri
 postmodo forent. Ita scili-
 cet intervallum præteritæ
 futuræque celebritatis, supra
 omnem

omnem esse hominum aetatem significantes.

XXVII. Igitur aliquandiu Romae moratus, participato filiis imperio, cum se civili tantum victoria, contraque Romanos exercitus habitum clarum hactenus intelligeret, ex qua etiam triumphum recusaverat, decrevit item Barbarorum inclarescere tropaeis. Quocirca praetextu vindicandi Barfemii Atrenorum regis, qui Nigri partes foverat, exercitum in orientem eduxit: jamque in Armeniam facturus impetum, praeventus a rege Armeniorum est, mittente obsides ultro & munera, ac suppliciter petente, ut sibi cum illo inire amicitiam foedusque ferire liceret. Quare Severus, procedentibus ex sententia rebus in Armenia, perrexit ad Atrenos. Sed & rex Osroënorum Augarus ad eundem transfugit: traditisque obsidio liberis, fidem suam auctoravit, sagittariumque vim magnam misit auxilio.

XXVIII. Caterum Severus regionem interamnanae agrumque Adiabenorum transgressus, etiam in Arabiam fe-

φέρει γὰρ πῶς εὐώδεις, αἷς ἀρώμασι καὶ θυμιάμασι χρωμέθα.

πᾶσαν ἡλικίαν ἀνθρώπων ὑπερβαίνων.

κζ'. Διατείφας δὲ ἱκανὸς χεῖρας ἐν τῇ Ρώμῃ, τὸς τε υἱὸς αὐτῆς κοινωνῶνς τῇ βασιλείᾳ, καὶ αὐτοκράτορας ὑποδείξας, βελόμην & δόξαν ἀρατῆς νίκης, μὴ μόνον ἐμφυλὶς τε καὶ κατὰ Ρωμαϊκῶν στρατοπέδων, ἐφ' ἣ καὶ θριαμβεῦσαι ἠδέσθῃ, ἀλλὰ καὶ κατὰ Βαρβάρων ἐγέραι τρώπαια, πρέσβασιν ποιέμεν & τὴν Βαρσηνίαν τῆς Ατρωῶν βασιλείας πρὸς Νίγρον φιλίαν, ἐσράδουσιν ἐπὶ τὴν ἀνατολήν. παρὼν δὲ καὶ τὴν Ἀρμενίαν κατὰδραμεῖν ἠθέλησε· φθάσας δὲ ὁ ἥρῃ Ἀρμενίων βασιλεὺς, χρήματα τε αὐτῷ καὶ δῶρα, ὁμήρους τε ἰκνείων ἐπέμψε, ἀπονδᾶς καὶ εὐνοῖαν ὑποσχόμενος. ὁ δὲ Σεβῆρ & ἐν Ἀρμενίᾳ περὶ χαρῶντων καὶ γνώμων, ἐπὶ τὴν Ατρωῶν ἠπάγετο. πρὸς ἐφυγε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Οσρωῶν βασιλεὺς Αὐγαρ & τὸς τε παῖδας ὁμηρεύειν εἰς ἀσφάλειαν πίσεως ἐξέδωκε, τοξότας τε πλείους συμμάχους ἤγαγον.

κη'. Ο δὲ Σεβῆρ & διαβὰς τῇ ἥρῃ ποταμῶν μέσῳ γῆν τε καὶ Ἀδιαβινῶν χώραν, ἐπέδραμε καὶ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν πολ-

πολλὰς δὲ κώμας καὶ πόλεις πο-
ρήσας, πῶς τε χώραν λεηλατή-
σας, ἐλθὼν εἰς τὴν Ἀτρεῦων
χώραν, περὶ καθεζόμενος τὰς
Ἀτρας ἐπολιόρκει. ἦν δὲ πόλις ἐπὶ
ἀκρας ὑψηλοτάτης ὄρεος, τεῖχε
μεγίστῳ καὶ ἡυναίῳ περικεκλη-
μένη, πλήθει ἀνδρῶν τε τοξο-
τῶν ἀκμαῖζουσα. ὃ δὲ Σέβηρης
στρατὸς περὶ καθεζόμενος, ἐπο-
λιόρκει παντὶ θένει, περὶ ὧν μένος
δὲ πόλιν ἐξελεῖν. μηχαναὶ τε
παντοδαπαὶ προσήγοντο τῇ τε-
χεῖ, καὶ ἐδὲν παρελέπετο εἶδον
πολιορκίας. οἱ δὲ Ἀτρεῖοι ἡυναί-
ως ἀπεμάχοντο, τόξοις τε καὶ
λίθοις ἀνῶθεν βάλλοντες, ὃ μί-
κρως ἐλύπεν τὸν Σέβηρη στρατὸν.
ἐκ δὲ κερὰ μὲν πεποιημένα
πληρῆναι πύλων, μικρῶν μὲν
ἰσοδύναμον δὲ θηρίων, ἐπέβαλλον
αὐτοῖς. τὰ δὲ ἐμπίπτοντα τῷ ὄ-
φει, καὶ εἰ τίς περὶ ἀγρογύμνω-
το σώματι, λανθάνοντα καὶ
παρσιόντα, τιτρώσκοντα τε αὐ-
τὸς, ἐλυμαίνετο. καὶ μὴ φέροντες
τὸ πνιγῶδες τὸ ἀέρον, διὰ τὸ
ὑπερβάλλον τὸ ἥλιος πυρ, νόσοις
περίπτοντες διεφθείροντο. ὥς
πλείστον μέρος τῶν στρατῶν διὰ τοι-
αύτας αἰτίας μάλλον σπύλλοντες,
ἢ πρὸς τὸν πολεμίων.

XX. Απαγορεύοντες τε τὸν στρα-
τὸν πρὸς τὰ ἐρημικά, τῆς τε πο-

licem excucurrit. Illic enim
herbae proveniunt odoratae,
quae nos aromata suffimen-
taque habemus. Ibi expu-
gnatis vicis urbibusque per-
multis, omnemque agrum
depopulatus, in Atrenorum
regionem mox ingressus, A-
tras circumfedit; urbem sci-
licet altissimo impositam
monti, ac maximis validis-
simisque obseptam mœnibus,
florentemque ingenti sagitta-
riorum copia. Igitur hanc
urbem Severianus exercitus,
quantâ maximâ vi poterat,
oppugnabat: machinæque om-
nifariam mœnibus admo-
vebantur, nullo oppugnatio-
nis genere prætermisso. Con-
trâ autem Atreni audacter
urbem defensare, sagittasque
ac lapides supernè jacentes
pessimè accipere Severianos,
etiamque vasa fictilia volu-
cribus quibusdam, venenatis-
que bestiolis oppleta, devolve-
re: quæ cum aut oculis
involitarent, aut in apertas
corporis partes sensim obre-
perent, graviter singulos
confauciabant. Incideratque
in morbos Romanus miles,
æstum illum cœli nimio so-
le præfervidi parum ferens:
sic ut longè plures ob hos
casus, quam hostili manu,
interierint.

XXIX. Proin defatigatis
jam & contusis omnibus,

R

pro:

procedente secus obsidione, ac plus jacturæ quàm lucri Romano faciente, decrevit exercitum Severus, priusquam universus periret, deportare ex eis locis; tristem videlicet infecto negotio. Quippe assuetus vincere præliis omnibus, victum se tunc putabat, quia non vicerat. Sed cum prospera fors, & fautrix statim consolatur: neque enim planè rebus infectis rediit, sed majore quàm speraverat successu. Nam impositus navibus permultis exercitus universus, nequaquam scilicet quò intenderat, Romanæ appulsus ripæ: sed undarum impetu, Parthorum ad agrum provectus, haud procul Ctesiphonte, quâ in urbe sedes regis est. Is tunc pacem agitans, ac nihil ad se pertinere Severi pugnas autumans, quas gereret cum Atrenis, otiosus videlicet nihil expectabat mali.

XXX. Cæterum Severi exercitus, cum ad eas ripas vi fluminis invectus, moxque in terram esset expositus, omnem ilicò depopulari agrum cœpit; abactisque, ut in quæque inciderant, pecoribus ad vescen-

λιορκίας μὴ περὶ χωρὲς, ἀλλὰ μᾶλλον βλαπτομένων τῶν Ῥωμαίων ἢ κατορθέντων, τῷ στρατῷ ὁ Σεβήρ, ὡς μὴ διαφθαρήναι πᾶς, ἀπερχόμενον ἐπανήγαγε, δυσφορῶντα ἐπὶ τῷ μὴ, ὡς ἐβέλετο, τὰ τῆς πολιορκίας αὐτῷ περὶ κωρυμμένην. νικῶν γὰρ πάντοτε ἐν ταῖς μάχαις ἐνδοξομένης, τὸ μὴ περὶ γλυκείας, ἢ τῶν ἡγεῖτο. πλὴν παρεμυθήσατο αὐτὸν ἡ συμμαχική, τότε τοῖς ἐκείνους πρὸς ἡμᾶς τύχη. ἔγὰρ παντάπασιν ἀπερατὸς ἐπανήλθεν, ἀλλὰ μείζονα καλοῦσθαι, ὡς ἡλπίσε. καὶ ἀπλῶν γὰρ ὁ στρατὸς ναυσὶ πολλαῖς, ἐκ ἐκείνης ἐβέλετο Ῥωμαίων ὄχθας κατὰ ἔχθην. ἐπὶ πλεῖστον δὲ αὐτὸν ἐξαγαγόντος τῷ ῥεύματι, περὶ ὥκειλε ταῖς Παρθυαίων ὄχθαις, αἱ μὴ πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἐκ Κτησιφῶντα ἀφ᾽ ὧν ἔνθα ἦν τὰ βασίλεια τῶν Παρθυαίων. καὶ αὐτὸς διέτριβεν εἰρήνῳ ἄγων, μηδὲν τι προσήκειν νομίζων ἑαυτῷ τὰς πρὸς τὴν Ἀτρίν Σιδήρης μάχας. ἡσύχαζεν ἔν, μηδὲν τι δεινὸν προσδεχόμενος. Ἄ. Ὁ δὲ τῷ Σεβήρῳ στρατῷ, ἄκων περὶ σαχθεὶς ὑπὸ τῷ ῥέματι τῶν ἐπέκεινα ὄχθαις, ἀπὸ βασίλειον ποιησάμενος, τὴν γλῶσσαν ἐλεηλάτει, δρέμματα τε τὰ ἐμπύπλοντα ἀπελαύνων, ἵν' ἔχῃ τροφαίς.

τροφάς, καὶ κώμας ἐμπιπράς τὰς
ἐμπιπράσας. κατ' ὀλίγον τε
περιῶν, ἐπέση Κτησιφῶντι, ἐνθ'
ὡς ὁ μέγας βασιλεὺς Ἀρτάβα-
νος. περσπεσόντες δὲ οἱ Ῥωμαῖ-
οι ἀπὸ τῶν κλέσας τοῖς Βαρβά-
ροις, πάντα τε τὰ ἐμπιπρόντα
ἐφόνον, καὶ διήρπασαν τὰ ἐν
τῇ πόλει, πάντας τε παῖδας καὶ
γυναικας ἀχίμαλῶτες ἔλαβον.
εὐγρόνθ' δὲ τῷ βασιλέως σὺν
ὀλίγοις ἰππεύσι, τίς τε θησαυ-
ρὸς τῶν χρημάτων αὐτῷ αἶρεσι, καὶ
πάντα τὸ κόσμον καὶ κειμήλια ἀρ-
πάσαντες, ἐπανίασιν. ἔτω μὲν
ὅς Σεβήρθ' τύχη μᾶλλον ἢ
γνώμη τῇ κατὰ Παρθυαίων νίκη
κεκόσμητο.

λα'. Τῶν δὲ αὐτῶν δεξιῶς
καὶ ὑπὲρ πᾶσαν εὐχλὴν περὶ
πάντων, ἐπέσχε τῇ τε σύγκλη-
τῃ καὶ τῷ δήμῳ, τὰς τε πράξεις
μεγαληγορῶν, τὰς μάχας τε καὶ
τὰς νίκας δημοσίαις ἀνέθηκε
γραφαῖς. ἢ τὴν σύγκλητον πᾶσας
τε τιμὰς ἐψηφίσατο αὐτῷ, καὶ
περσηγορείας ὑπὸ τῶν ἐθνῶν τῶν
καχερωμένων. καθορώσας δὲ
τὰ κατὰ ἀναβολῇ ὁ Σεβήρθ',
εἰς τὴν Ῥώμην ἠπείγρητο, ἄγων καὶ
πρὸς παῖδας, εἰς ἡλικίαν ἐφήβων
ἤδη τελευτῶντας.

λα'. Ἀρύσας δὲ τὴν ὁδοπο-
ρίαν, τὰ τε ἐν τοῖς ἔθνεσι διόιοι-

dum, vicisque aliquot in-
censis, paulatim usque ad
Ctesiphontem perrexerunt :
quā in civitate magnus rex Ar-
tabanus commorabatur. Igi-
tur imparatos nacti Barbaros,
caelis primò quicunque resti-
tissent, direptaque mox ur-
be, pueris foeminisque in
captivitatem abductis, tan-
tū ipso rege cum paucis
equitibus elapso, thesauris
illius, ornatuque omni &
suppellectile potiti, victores
regrediuntur. Ita Severus,
fortunā magis quā consilio,
Parthicam victoriam adeptus
est.

XXXI. Igitur prosperè
succeedentibus rebus, ac me-
lius quā optare fuisset au-
sus, literas ad senatum po-
pulumque Romanum de se
magnificas dedit : ac de-
pictas in tabulis pugnas, vi-
ctoriasque suas publicè ex-
posuit : nihil non hono-
rum decernente senatu, &
super his cognomina im-
ponente devictarum gentium.
Ipse interea rebus ad ori-
entem sic gestis Romam re-
vertebatur, filios jam pube-
res secum adducens.

XXXII. Confectoque i-
tinere, ac provinciis, ue
R 2 cui-

cuique usus foret, ordinatis, Myſorumque & Pan-
noniorum recognitis exerci-
tibus, urbem dein trium-
phans invecſtus eſt, mul-
tis acclamationibus omnique
cerimoniâ populo excipien-
te. Cui quidem ipſe feſtoſ
dies ſacrificiaque & ſpectacu-
la, ac celebritates indulſit;
magnoque dato congiario,
& ludos pro victoria cele-
bravit. Romæ deinde hau-
d paucos moratus annos, juſ
dicebat frequenter, civilibus
negotiis, & liberis eruden-
dis, atque ad *modestiam*
componendis, intentus.

XXXIII. At illi jam
tum adoleſcentes, deliciis,
viſtutue urbano, nimioque
ſpectaculorum aurigationiſ-
que, & ſaltationis ſtudio,
bonam indolem corruperant.
Interque ſe fratres diffide-
bant, puerili primùm cer-
tamine, edendis coturnicum
pugnis, gallinaceorumque
conſlictibus, & puerorum
colluſtationibus, exortâ diſ-
cordiâ. Nam ſeu quid in
ſcenâ audirent, ſive item
ſpectarent, ſemper utique
diverſis accedebant, nuſquam
eiſdem ſtudente utroque: ſed
quod alteri charum foret,
id alteri ſtatim odioſum:
committentibus etiam utrin-
que ipſos adulatoribus atque
miniſtris, nihilque non ad
gratiam ſuggerentibus, ut

κήσας, ὡς ἐκάσῳ ἀπῆται τὸ χρῆ-
μα, τὰ τε ἐν Μυſοῖς καὶ Πα-
νοις ſτρατόπεδα ἐπελθὼν, νικη-
φόρῳ ὑπὸ τῷ Ρωμαίων δήμῳ,
καὶ μεγάλης εὐφροσύνης τε καὶ
θρησκείας ὑπεδέχθη. θυσίας τε
καὶ ἑορτάς, θείας τε καὶ πανηγύ-
ρεις τῷ δήμῳ παρέχετο. νομάς τε
μεγαλόφρονας ἐπὶ δέξ, καὶ θεί-
ας τελέσας ὀπνικίους, ἐτῶν ἕκασ-
τῶν ἐν τῇ Ρώμῃ διέτριψε. δι-
κάζων τε ſωμεχῶς, καὶ τὰ πολι-
τικά διοικῶν, τὴν τε ἑῆς ται-
δεύων καὶ ſωφρονίζων.

λγ'. Οἱ δὲ ἡδὴ μεράκια ἦσαν,
ὑπὸ τῷ ἐν Ρώμῃ τρυφῆς καὶ διαί-
της, τῆς τε περὶ τὰ θεάματα ὑ-
περβαλλέσης περὶ τῆς, ἡνιοχίας
τε καὶ ὀρχήσεως τὰ ἡδὴ διεφθάρ-
οντο. πρὸς τε ἀλλήλους ἐσασι-
άζον οἱ ἀδελφοὶ, τὰ πρῶτα μὲν
ὑπὸ παιδαγωγῶν φιλονεικίας,
δι' ὀρτύγων μάχας καὶ ἀλεκτρυ-
όνων ſυμβολαίς, πάλας τε παί-
δων, ἀλλήλοις ἐείζοντες. ἥτε
περὶ τὰ θεάματα αὐτῶν, ἢ τὰ
ἀκροάματα περὶ τῶν, οἰλονείκως
ἐκάστοτε ἐμερίζετο. καὶ ὑδενὶ
ἀμφοτέρω ὁμοίως ἠρέσκοντο, ἀλ-
λὰ πᾶν τὸ πρὸς ἑτέρῳ φίλον, πρὸς
ἄλλῳ ἐχθρὸν ἦν. ſυνέκρινον δὲ
αὐτοὺς ἐκείνῳθεν οἱ τε κόλακες,
καὶ οἱ θεράποντες, πρὸς τὸ ἡδὴ τῇ
ἡλικίας κολακῶντες, καὶ ἀνθελ-
κόντες.

κοιτες. ὁ δὲ Σεβήρ ταῦτα
πρωθανόμην, σιωπῶν τε καὶ
σφραγίζων τὰ πρῶτα ἐπειρᾶ-
το.

λδ'. Τὸν δὲ πρεσβύτερον (ὃν
γνῶσιον μὲν ἔω ὄνομα Βασι-
λῆς, πρὸς εἰς τὸν βασιλικὸν οἶκον
παρελθεῖν) ὅτε δὴ τῷ τῆς ἀρ-
χῆς τιμῇ εὐτύχησε Σεβήρ,
Αντωνῖνον ὠνόμασε, Μάρκῳ Σε-
λήσας αὐτὸν περὶ ἡγεσίαν φέρειν.
ἠγάγετο τε αὐτῷ γυναικᾶ, γά-
μῳ σφραγίσαν θείων. ἡ δὲ ἐ-
κείνη θυγάτηρ ἦν ἐπαρχοῦ τῆς
στρατοπέδων. Πλαυτιανὸς δὲ ἡ
ἡγεσία αὐτῷ. τῶν τὰ μὲν πρῶτα
τῆς ἡλικίας, εὐτελεῖ τινες αὐτὸν
καὶ πεφυγαδευθῆς ἔλεγον, αἰλόν-
τα ἐπὶ σάεσι, καὶ πολλοὺς ἀμαρ-
τήμασιν· ὄντα δὲ πολίτῃ ἐ-
αυτῷ. (Λίβις γὰρ κἀκεῖν ἡ δὲ, ὡς
μὲν τινες ἔλεγον) πρὸς ἡγεσίαν αὐ-
τῷ ὑπαρχοῦσα, ὡς δὲ ἕτεροι δι-
έβαλλον, ἀκμαζέουσα τῇ ἡλικίᾳ
γενόμην παιδικᾶ. πλὴν ἀλλ' ὁ
Σεβήρ ἐκ μικρᾶς καὶ εὐτελεῖς
τύχης εἰς μεγάλην περὶ ἡγεσίαν ἐ-
ξήσαν, πλείω τε ὑπερέβαλλον-
τι ἐκόσμησε, τῇ ἀναρχομένων χα-
ριζομένης τὰς ἡγεσίας· ἡ δὲ ἐτε-
ρον ἀλλ' ἢ μεισάμην πρὸς
αὐτὸν τῇ ἀρχῇ. ἡ περ ἐκείνος
ἀποχρώμενος, ὅτε ὁμοτιμῇ, ἡ-
τε βίας ἐν πᾶσιν οἷς ἐπείγειν ἀπέχετο, φρενῶτερον τῇ πόπο-

ad se quisque pro virili di-
versos retraherent. His co-
gnitis, Severus reducere in
gratiam, atque emendare co-
nabatur.

XXXIV. Tum Bassia-
no, qui tunc honores im-
peratorios adeptus, Severus
Antoninus, accepto Marci
cognomine, vocabatur, ac
major natus erat, uxorem
dedit (quum per matrimoni-
um reddere eum moderatum
vellet) filiam Plautiani, præ-
fecti cohortibus urbanis. Hic
(ut perhibent) Plautianus
ab initio ætatis tenui for-
tunâ fuit, seditionisque &
aliorum criminum reus, ac
multatus exilio: sed erat
Severi municeps, Afer na-
tione, atque (ut quidam
putant) etiam consanguini-
tate propinquus: ut verò
alii affirmant, flore magis
ætatis per stuprum concilia-
tus. Hunc autem Severus
ex parvâ humilique fortu-
nâ, ad opes maximas pro-
vexerat, ac damnatorum
bonis adjudicatis, longè su-
pra cæteros collocupetave-
rat, tantum non imperio
quoque participato. Quis
ille opibus licentiâque abu-
tens, nihil crudelitatis aut
violentiæ, ut quidque age-
ret, omittebat, cunctis et-
iam atrocior omnium æta-
tum

tum principibus. Ergo huius filiam Severus uxorem filio suo tradidit, et illam familiam [sua] coadunavit.

XXXV. Enimvero Antoninus ipse, parum lætus eo matrimonio, ac necessitate magis quam voluntate impulsus, puellam ipsam pariter & puellæ parentem pessimè oderat, sic ut ne thorum quidem laremque cum eâ communem pateretur: adeoque averfabatur, ut minaretur quotidie occisurum ipsam patremque, simul atque imperium solus obtinuisset. Quod cum illa identidem ad patrem referret, simulque quantopere foret invisa patefecisset, magnopere hominem irritavit. Igitur Plautianus senem jam Severum ipsum cernens, ac morbo sæpe laborantem; contra verò Antoninum ferocem imprimis audacemque juvenem: pavidus ob illius minas, decrevit facinus invadere aliquod, priusquam ipse opprimeretur. Suberant præterea multa, quæ hominem ad imperii cupiditatem inflammarent: opes, quantas nemo antea privatus possederat: militum præterea obedientia, & apud omnes Romanæ ditionis homines maximi honores. Ad hæc habitus, quo in publicum prodibat: liqui-

τε ἀρχόντων γυρόμενοι. τότε ἔδωκα τὴν θυγατέρα ὁ Σεβήρ ὁ ζεύξας τῷ υἱῷ, ὃ οἶκον ἠνώσεν.

λέ. Ο δὲ Ἀντωνῖνον, ἐπὶ πάντων τῶν δόμων τῷ γάμῳ ἀνέσκη δὲ μάλλον ἢ παρατρέσει σὺν ἐξευγμένῳ, ἀπεχθὼς πάντοτε τῷ κόρῳ δέεκετο, καὶ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς ὥς μήτε εὐνῆς μήτε ἐσίας κοινωνεῖν, μυσάττε δαί τε τῷ κόρῳ· ἀλλ' ἦν τε ἐκάστοτε ἀποκτενεῖν καὶ αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα, ἐπὶ πάντων τῆς ἀρχῆς ἐξουσίας κήνεται μόνῳ. ταῦτα δὲ ἡ κόρη ἐκάστοτε ἀπὸ γέλλας τῷ πατρί, καὶ τῷ γάμῳ τὸ μῖσος διηγουμένη, παρώξυνεν αὐτόν· ὁ δὲ Πλαυτιανὸς ὁρῶν τὸν μὲν Σεβήρον πρὸς εὐτίμῳ τε ἦδη, καὶ συνεχῶς ὑπὸ νόσῳ ἐνοχλόμενον, τὸν δὲ Ἀντωνῖνον ἐμβειδῆ καὶ δρασὺν νεανίαν, δειδώς τε αὐτὸς τὰς ἀπειλὰς, δρᾶσαι τι μάλλον, φθάσας, ἢ παθεῖν, ἀναμείνας, ἠδέλησεν. ἔτι τε αὐτὸν καὶ πολὺν ἢ τὰ πρὸς βασιλείας ἐπιθυμίαν ἀναπέδωκε· πλέτε τε πελοπλή, ἢ μὴ πρὸς τινὲς ἐδωκεύοντι ἐχθρότο, στρατιωτῶν τε δεραπείας, τιμαὶ τε αἱ πρὸς τῶν ἀρχομένων· ἡγήμα τε ὅσα πρὸς ἐμφίεσο γὰρ τῷ τε πλατύνσημον ἐδῆτα, ἐν τε τοῖς δευτέρῳ

ἡγεῖς ὑπαίευσασιν ἐτέτακτο. παρηώρητό τε αὐτῷ ξίφος, καὶ πάντος ἀξιώματι χῆμα ἔφερε μόνον. περιῶν δὲ φοβερός ἦν, ὥς μήτε τινὰ προσίεναι, ἀλλὰ καὶ τὸς ὑπαντωμύτους ἀνασρέφειν. οἱ τε περιόντες αὐτῷ ἐκήρυττον μηδένα παρεσάναι, μήδ' εἰς αὐτὸν βλέπειν, ἀλλ' ἀποσρέφεσθαι, καὶ κἀτω βλέπειν.

λζ'. Οἷς περ καὶ ὁ Σεβήρ ἀγγελλομένοις, ἔ πάνυ τι ἡρέσκετο, ἀλλ' ἀπεχθὴς ἦδ' ἡ καὶ βαρὺς κακένει ἐβόητο, ὥς καὶ πάλιν τινὰ αὐτῷ τῆς ἐξουσίας τὸν Σεβήρον, καὶ πῆσαι κωλύειν τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἀλαζονείας. αὐτὸς δὲ μὴ φέρων ὁ Πλαυτιανὸς, ἐτόλμησεν ἐπιβλεῦσαι τῇ ἀρχῇ, καὶ μὴ χανᾶται τοιαύδε.

λζ'. Σατορνίνος ἦν εἰς αὐτὸν αὐτῷ χιλιάρχωντων, οὗτος ὑπερβάλλοντως τὸν Πλαυτιανὸν ἐβιδάσκε, καὶ πάντων μὲν τοῦτο ποιοῦντων, ἐκείνῳ δὲ πλείονι θρησκείᾳ ὠκείωτο αὐτόν. τῶν πισότατον ἡγάγετο, καὶ ἀπορρήτως μόνον οἷόν τε φυλάττειν καὶ πληρῶσαι ἐντολάς, πάλιν δὲ αὐτὸν μεταπέμψαι, πάν-

dem latum clavum perpetuò habebat, atque in secundis consularibus numerabatur. Ensem præterea suspensum gestabat, cæteraque omnia supremæ dignitatis insignia; adeo quâcunque incederet, trux atque horribilis, ut non modò non adiretur à quòquàm, sed etiam qui fortuito occurrebant, ab eo averterent oculos. Quin anteambulones aliquot, quâcunque iter faceret, denunciabant, ne quis in proximo consistere, nève illum contueri auderet: sed averterent universi oculos, terramque despectarent.

XXXVI. Quæ cum cognovisset Severus, ne ipse quidem prorsus æqui boni facere, sed molestius jam graviusque ferre: sic ut nonnihil etiam de illius auctoritate detraheret, ac persuadere homini conaretur, aliquid jam è tantâ illâ insolentiâ imminueret. Quorum impatiens Plautianus, non dubitavit imperium ipsum appetere infidiis: quocirca talia quædam machinatur.

XXXVII. Saturninus erat quidam tribunus, qui Plautianum in primis observabat. Et cum facerent idem omnes, unus tamen ille majore quâdam venerationis specie, magis magisque homini obrepserat. Hunc sibi igitur fidissimum fore putans, ac solum denique commissa tacitè habiturum, & imperata facturum,

ἔπειτα

vocari ad se sub vesperam jubet: remotisque arbitris Nunc illud, inquit, est rempus, cum summam imponere manum debeas amoris observantiæque tuæ, cujus mihi hactenus dedisti specimen; cumque ego remunerare te pro meritis, ac debitam referre gratiam possim. Datur optio tibi, velisne ne ille ipse evadere, quem me nunc esse cernis, atque huic tantæ potentiae succedere; an perire statim, dato contumacis animi supplicio. Neque tu vel magnitudinem rei pertimueris, vel nomina imperatorum expaveris: intrare tibi in cubiculum, ubi somnum capiunt, soli nempe licet: redeunte vice nocturnæ custodiæ, clam, nulloque prohibente, facile quod volueris transiges. Nihil est autem quod hic meum jam expectes imperium. Abi modò in aulam principum, quasi aliqua à me mandata habeas arcana, & gravia: atque, ut virum fortem decet, senem unum, ac puerum, intra suum utrumque cubiculum obrunca. Nam cum in partem veneris periculi, etiam, re confectâ, in partem maximi honoris succedes.

XXXVIII. Hæc dicta ut animum tribuni perterruerunt,

των ἀνακεχωρηκότων, νῦν σοὶ καιρὸς, ἔφη, τέλει θυνᾶν ἐπιθεῖναι εὐνοίᾳ τε καὶ ὑπηρεσίᾳ, ἣν πρὸς με ἐπεδείξω, ἐμοὶ τε ἀμείψασθαι σε κατ' ἀξίαν, καὶ τὴν προσήκεσαν χάριν ἀποδοῦναι. πρέκειται δὲ σοι αἵρεσις, ἥ τῃ ἐν ᾗ ὅπερ ἐμὲ νῦν ὀρθῶς ὄντα, καὶ τὴν ἴδου τὴν ἐξουσίαν ἀφ' ἧς διαδεξάμενόν με· ἢ τεθνάναι αὐτίκα, ἀπειθίας ὑποχρόντα τιμωρίαν. μηδὲ σε τῷ ἔργῳ τὸ μέγεθος ἐκπληρίσω, μηδὲ τὸ τοῦ βασιλέων ὄνομα ταράξω. εἰσέναι τε γὰρ μέχρι τῆς δωματίου, ἐνθα ἀναπαύονται, δυνάσασαι μόνου, ἅτε τῆς νυκτερινῆς φρουρᾶς ἐκ τοῦ οὐδ' ἐγχεχεμισμένου. ὅτι δ' ἂν μέλλοις πράττειν, λαμβάνων ἀκωλύτως τέλει ἐξελθὼν, ἐπεὶ μήτ' ἐμὲ ἔτι τοιαῦτα κελεύσαι προσδόκα, μήτε σέυπα κῆσαι. ἀνελθε δὴ εἰς τὴν βασιλεῖον αὐλὴν, καὶ ὥς τινὰς ἀγγελίας ἐπειγέσας καὶ ἀπορρήτους παρ' ἐμὲ φέρων, ἐπέσειλθὼν αὐτοῖς, ἀπόλειπον. ἀνὴρ δ' ἡνῶτος ἡνῶς, ῥαδίως κατεργασάμενός τρεσβύτῳ τε καὶ παιδάειν. μετὰ τὸν γὰρ τὸ μέρος τῆς κινδύνων, μεθέξει καὶ τῆς μεγίστης καλορθώσεως τιμῶν.

λη'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ χιλιάρχης, ἐξέπλάγη καὶ τὴν ψυχὴν,

χιλῶ, οὐκ ἔταρόχθη δὲ τῷ γνώ-
 μῳ· ἀλλ' ἄτε ἀνὴρ ἐκ ἔξω φρε-
 νῶν καθεστώς, (καὶ γὰρ ἡ τὰ ἥναι
 Ζυρῶ δριμύτεροι δ', ὡς πρὸς
 τὰς ἐννοίας, οἱ τὰ τῷ ἀνατολίῳ
 ἀνθρώποι) τὸ θυμὸν ὁρῶν ἐνθυσι-
 ᾶντα τὸ κελεύοντι, καὶ τὸ ἐξου-
 σίαν εἰδώς, ἐκ ἀντέπεν, ὡς μὴ
 παρ' αὐτὰ κολαδῇ. προσωπι-
 σάμηντο δὲ εὐκλαῖα καὶ ἀσπασά
 ἐκείνη, περσικωήσας τε ὡς ἦδη
 βασιλέα, γραμμασίῳ ἤτισε
 τὸ φόνον φέρον τὰς ἐντολάς. ἐθῶ
 γὰρ τὸ τυραννικόν, εἴ τινα ἐκ-
 σέμποιεν ἐπὶ φόνον ἀκριτοῦ, ἐν-
 τέλλεσθαι τὸ διὰ γραμμάτων,
 ἵνα μὴ, γινγνόμενον, ἢ ἀκαλα-
 σήμαντο. ὁ δὲ Πλαυτιανὸς τυ-
 ραννικῶν τῇ ἐπιθυμίᾳ, δίδωσιν
 αὐτῷ τὸ γραμμασίῳ, καὶ ἐκ-
 τέμνει ἐπὶ τὸ φόνον, ἐντεταλμέ-
 νον, ἐπὶ αὐτοῦ διαχρή-
 σται, περὶ διαβόητον γινέσθαι
 τὸ περὶ τὸν, πέμψαι τὸς καλέ-
 οντας αὐτὸν, ἵνα ὁρῇ πρῶτον
 ἐν τοῖς βασιλείοις, ἢ ἀκούῃ τῷ
 βασιλείᾳ φθασαλῶν. ἐπὶ ταύ-
 τας δὲ τὸ συνθήκαι ἀνελθὼν
 ὁ χιλιάρχης, εἰσῆλθε μὲν διὰ
 πύλης τὴν βασιλικῆς οἰκίας καὶ
 τὸ ἐθῶ, ἀκωλύτως. εἰδὼς δὲ αὐ-
 τῷ αὐτὸν ὅτι δύο διαχωρίζεσθαι
 βασιλείας, καὶ ταῦτα ἐν διαφό-
 ροις οἰκίαις διατείνοντας, ἐπι-

ita minimè consilium excus-
 ferunt: sed ut homo neuti-
 quam mente captus (erat e-
 nim genere Syrus: ac sunt
 fermè ad orientem mortales
 acerrimis ingeniis,) cognito
 furore ac vecordia ejus qui in
 imperabat, quantumque ei li-
 ceret minimè ignarus, haud-
 quaquàm ausus detrectare,
 ne scilicet continuò daret poe-
 nas; cum se optata ac lu-
 bentia simularet audire, pri-
 us adorato illi, tanquam im-
 peratore, jam libellum pe-
 tebat demandatæ sibi cædis.
 Quippe mos tyrannis, cum
 aliquem indemnatum occidi
 jubent, per literas potissi-
 mum injungere, ne dein cæ-
 dis imperatæ nullum relin-
 quatur argumentum. Hic
 Plautianus, cæcutiens nimis
 cupiditate, dat libellum tri-
 buno: atque ad cædem mif-
 tens admonet diligenter, ut
 interfecto utroque principe,
 priusquam divulgetur faci-
 nus, se jubeat acciri; quò
 ante in palatio conspiciatur,
 quàm occupatum imperium
 quisquam audiat. Sub hac
 pactione triuinus digredi-
 tur, ac de more totam
 liberè domum principis per-
 vadit: cognitoque quàm dif-
 ficile factū foret, duos ab
 uno homine principes, &
 quidem diversis habitantes
 cubiculis, obtruncari, adit
 ad Severum, & cum janito-

ribus agit, ut se ad principem intromittant; afferre se quæ ad illius salutem pertineant. Illi hæc Severo renunciant, qui tribunum continuò jubet acciri. Ingressus, Venio, inquit, tibi, ô domine, ut sanè putat is à quo sum missus, ad cædem tui carnificinamque: ut egomet opto ac volo, beneficii auctor tibi & salutis. Plautianus, imperium captans infidiis, cædem mihi tuam filiique tui mandavit: neque verbis modò, sed & literis. Testimonio est hic libellus. Equidem ego recepi facturum quæ imperaret; ne alter scilicet, me detrectante, negotium susceperet. Verum ad indicandam rem tibi sum præsto, ne ignarum illius opprimat audacia.

XXXIX. Dicenti hæc tribuno, atque ubertim laichrymanti, non continuò tamen fidem Severus habebat. Quippe adhuc in pectore multum ex Plautiani amatorio infederat, quin esse id totum negotium compositum, ac fabulosum suspexit; ratus filium suum, Plautiano infestum, natamque ejus perosum, commentum esse technam hujusmodi ac mortiferam calumniam. Quare accitum ad se

σας τῷ δωματίῳ τῷ Σεβήρῳ, καὶ λέσας τὰς βασιλικὰς θαλάμους φύλακας, ἠξίωσεν ἐσαχθῆναι ἐπ' αὐτόν, ὡς δὴ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτοῦ τινὰ ἀγγέλλων. οἱ δὲ, δηλώσαντες τῷ Σεβήρῳ, καὶ κελεύσαντες αὐτὸν, τὸν χιλιάρχον ἐσῆγαγον. ὁ δὲ εἰσελθὼν, ἤκουσεν, ἔφη, ὃ δέωσται, ὥς μὲν ὁ πέμψας οἴεται, φρονεῖ καὶ δέμι. ὡς δ' αὐτὸς εὐχομαί τε καὶ βέλομαι, σωτήρ τε καὶ εὐεργέτης. Πλαυσιανὸς γάρ, ἐπιβουλεύων τῇ ἀρχῇ, ἐνετείλατό μοι φόνον σὸν τε καὶ τῷ παιδὶ, καὶ τῷ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ γραμμασι καὶ μαρτυρεῖ τὸ γραμματεῖον. ἐγὼ δὲ ὑπερχόμην μὴ πως μὴ, ἐμὲ τὸ ἔργον παραιτησαμένον, ἀλλὰ ἐσχαιεῖτο. σοὶ δὲ ταῦτα δηλώσων ἤκου, ὥς ἴδῃ μὴ λάθοι τὰ τολμώμενα.

λθ'. Τισαῦτά τινα λέγουσιν αὐτῷ, καὶ διακρύοντες, ἐκ εὐθέως ὁ Σεβήρ ἐπίστανται, ἀλλ' αὐτὸς πολὺ ἔχων ἐν τοῖς σένοις τὸ Πλαυτιανὸν φίλτρον, συσκέλλω τινὰ καὶ σκελλῶ τὸ πρῶτον ὑπὸ ὥπλειον. ἡγεῖτό τε ἢ ἦδ' αὐτῷ, ἔχθρις Πλαυτιανῷ, καὶ μίσος τῆς ἐκείνου θυγατρὸς, εὐρηκέναι τινὰ τέχνην κατ' αὐτῷ, καὶ διαβολῇ θανατηφόρον. μετὰ πεμψάμενος δὲ τὸν ἡν ἠτιάτο, ὡς

τοιαῦτα καλῶς κελεύοντα κατὰ
ἀνδρὸς εὐνῆς καὶ οἰκείας. ὁ δὲ Αν-
τωνῖνϑ, τὰ μὲν πρῶτα ἀπώ-
μυνο, μηδ' εἰδέναι φάσκων τὰ
λεγομένα. ἐστὶν αὖτις δὲ τῆς χι-
λιάρχης, καὶ τὸ γραμματεῖον λει-
κνωτῖ, παρεθάρσυνέ τε αὐτὸν,
καὶ πρῶτρεπεν εἰς τὰς ἐλεῖχας ὁ
Αντωνῖνϑ. ὁ δὲ χιλιάρχης ὁ-
ρῶν ἐς ὅσον ἦκει κινδυνῶς, διεδι-
ώς τε τὴν πρὸς τὸν Πλαυτια-
νὸν τῆς Σεβήρης εὐνοίαν, ἐπιδά-
μυϑ ὥς εἰ λάθοι ἢ ὀπισθελῇ,
καὶ μὴ ἐλεῖσθαι, ὅλεθρον αὐτῷ
ἔχ' ὁ τυχαῖον ἐπύρθηται. καὶ τίνας,
ἔφη, ὧ δέσποτα, ἐλεῖχον μέ-
ζονα βέλεσθε, ἢ ποίαν ἀποδείξιν
φανερωτέρα; ἐπιτρέψατε γὰρ
δὴ μοι, ἔφη, παρελθόντι τῷ βα-
σιλείῳ, διὰ τινὸς τῷ ἐμοὶ πι-
στῶν δηλώσαι, ὅτι δὴ τὸ ἔργον
κατέργασαι. ὁ δὲ ἀφίξεται πι-
στεύσας, καὶ οἰόμενῳ ἔρημα τὰ
βασίλειά κατελήφεσθαι. ὅταν
δὲ ἀφίκηται, ὑμέτερον ἢ δὴ ἔρ-
γον εὑρεῖν τὴν ἀλήθειαν. ἡσυχί-
αν δὲ ἐπὶ πολλὰ ἀνατὰ βασί-
λειά κελεύσατε, ὅπως τὸ πρῶ-
τόν μιν μὴ περιγινώσκῃ ἀνα-
τραπῇ.

μ'. Ταῦτα εἰπὼν, ἐντέλλεται
τινὶ τῷ πισοτάτῳ αὐτοῦ, ἀφ-
γεῖλαι Πλαυτιανῷ, ἡκεῖν τὴν
ταχίστην κῆρυγαν γὰρ ἀμφοτέ-

graviter increpare institit,
quod in hominem amicum
atque domesticum talia ma-
chinaretur. Antoninus autem
primò quidem dejerabat i-
gnarum se totius negotii :
dein instanti tribuno, & li-
bellum ostendenti, animum
audaciamque addebat ad cri-
men coarguendum. Sed il-
le, cognito quàm magnum
in discrimen venerat; tum
præterea haud ignarus quàm
acceptus Severo Plautianus
foret; neque non etiam in-
telligens, si latuissent insidiæ,
parumque indicium pro-
baretur, exquisitissimum sibi
impendere supplicium : &
quodnam, inquit, ô domini,
argumentum amplius, quod-
ve apertius quæritis indici-
um? Sinite egrediar regiâ,
perque aliquem fidum mihi
hominem significem Plauti-
ano, facta esse jam quæ im-
peraverat. Aderit ille statim
re creditâ; vacuam scilicet
regiam occupaturus. Ibi ve-
stri muneris fuerit, rem to-
tam deprehendere. Jubete
modò in ædibus quietem a-
gitari, ne præcognita res o-
mnè consilium subvertat.

XL. Hæc locutus, fidis-
simum sibi hominem deli-
git, qui Plautianum suis
hortetur verbis, acceleret,
atque adsit quàm primùm,

dum uterque princeps jacer: oportere, antequam res populo innotescat, intus esse eum, ut sc. occupata arce, constabilitoque imperio, velint nolint universi, non scilicet principatum adeunti, sed jam plane principi obediant. His creditis Plautianus (erat autem jam diei vesper) magnam in spem sublatu, lorica induitur sub vestem, tuendi corporis gratia: simul consensu vehiculo properat in regiam, paucis modo qui aderant deducentibus, ratiſque eum magnis de rebus ab imperatoribus acciri.

XLI. Ut autem in aulam nullo prohibente ingressus est, ignaris quæ agitantur custodibus, occurrens tribunus, composito dolo salutatur imperatorem: dein manu *de more* prehensum, deducit intra cubiculum, ubi projecta esse imperatorum cadavera mentiebatur. Jamque aliquot è corporis sui custodibus Severus comparaverat, qui statim ingresso manus injicerent. At Plautianus, quum longè alias animo spes agitare, ut ingressus cubiculum est, cernens utrumque illic stantem principem, comprehensumque se teneri sentiens: re tantâ perterritus, rogare,

ρες τας βασιλείας, καὶ δὲ αὐτὸν ἐνδον εἶναι, πρὶν ἐκπυσθαι τῷ δήμῳ θυσίαν· ὥς δὲ τὸ ἀκροπόλεως κατέβη λημψύνης, καὶ τὴ βασιλείας ἰδρύμηνος, ἐκόντες τε καὶ ἀκόντες πάντες ὑπακούοιεν ἐκ ἐσομένη βασιλείᾳ, ἀλλ' ἤδη ὄντι. τέτοις πίσεύσας ὁ Πλαυτιανὸς, ἡδὴ καὶ δειλὴν ἐσπέραν, ἀρθὴς ταῖς ἐλπίσι, θώρακα καὶ ἀμφοτέρωθεν, καὶ σῶμα ἰσοσταθραῖας χερσὶν κρύπτας δὲ αὐτὸν τῇ λοιπῇ ἐδίημι, ὥστε οὐδέ τις αἰφνιδίως εἰς τὰ βασίλεια ἠπείγετο, ὁλίγων αὐτὸν ὡρῶν πεμπόντων, οἱ παρήσαν, οἱ δὲ μὲν κεκλιμένοι καὶ τῶ βασιλέων διατιναῖς ἐπέστησαν.

μαί. Ὡς δὲ ἐπέστη τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, ἀκωλύτως τε εἰσῆλθαι, ἀγνοούντων τὸ πρὸ τῶ μὲν ἔφη φυλάκων· ὑπαντῶν δὲ ὁ χιλιάρχος, ἐνεδρεύων τὸ πρὸς αὐτὸν αὐτοκράτορα, καὶ διηγεῖται σωήτως λαβόμενος τὴν χεῖρα, εἰς τὸ δωματίον εἰσῆγαγὼν, ἐνθα ἐφασκέν ἐρρίσθαι τὰ τῶ βασιλέων σώματα. ἡδὴ δὲ παρεσκευάκει ὁ Σεβήρος νεανίας τῶ καὶ αὐτὸν σῶμα φυλάκων, οἱ συλλήφονται αὐτὸν εἰσελθόντα. ὁ δὲ Πλαυτιανὸς, ἐφ' ἐτέραις εἰσελθὼν ἐλπίσιν, ὅρα τὸ βασιλέας ἀμφοτέρως ἐφρωτάς· συλληφθεὶς τε κατέχευτο ἐκ πλαγίας

πλαγείς τε τῷ πρῶτῳ ματι ἐδῆ-
το καὶ ἐλιπαρεῖ. ἀπελογεῖτό τε,
πάντα φάσκων ψευδῆ εἶναι, καὶ
συσκευῶν κατ' αὐτὰ, καὶ δρεῖμα
ἐσκευάσθαι. πολλὰς δὲ τῷ
Σεβήρῃ δεικνύζοντος εὐεργεσίας
καὶ τιμὰς. τῷ δὲ πίστεως τε καὶ
ἐὐνοίας τῆς ἀναθῆναι ὑπομιμνή-
σκοντι, ἡρέμα πᾶς ὁ Σεβήρ
ἠπάγετο περὶ τοῦ ἔτι ὑπὸ τῷ
Πλαυτιανῷ λεγομένου. ἐς τε
τὴν ὑπεφάνη τῷ θάρακτι μέ-
ρη, καταρραχθείσης τῇ ἐπ' αὐ-
τὸν ἐδῆντι.

ρβ'. Ὅπερ ἰδὼν ὁ Ἀντωνῖνος,
νέθ' θρασύς, θυμοφθόος τε, καὶ
θύσει μισῶν τὸν ἀνθρώπων ἀλ-
λά πρὸς δ' οὐ, ἔφη, ταῦτα τί ἂν
ἀποκρίναι; ἢ πᾶς πρὸς βασιλέ-
ας ἐπ' ἐρας, μὴ κελεύσαντας; ὁ
δὲ θάρσεν σὺ τί βελέται; τίς
τοῖς εἰς ἐξίασιν ἢ κῶμον ὥπλι-
σμένῳ ἔρχεται; καὶ ταῦτα ἐ-
πών, κελεύει τὸν χιλιάρχον, τοῖς
τε παρῶσι πρᾶσαι τοῖς τὰ ἐξί-
σιν, φονεῦσαι τὸν ἄνδρα, ὡς ὁμο-
λογηκώς πολέμιον. οἱ δὲ μὴ
μελλήσαντες, κελεύσαντι τὸν νε-
φ' βασιλεῖ πείθονται. ἀναιρέσι τε
αὐτὸν, καὶ τὸ σῶμα ρίπτουσιν εἰς
τὴν λεωφόρον, ὡς ἂν πᾶσι φανε-
ρὸν γένοιτο, καὶ ὑπὸ μισάντων ὑ-
βειδέσθαι. τέτρω μὲν δὴ τὸ τέλει

Πλαυτιανὸς ἐχρήσατο, ἀπλήστω τε ζήσας πάντων ἐπιθυμία, καὶ
parem

supplicare, purgare, falsa illa
omnia, commentum id in se,
fabulamque excogitatam. I-
gitur exprobrante hinc Se-
vero beneficia & honores,
illinc Plautiano fidei bene-
volentiaequē suā veteris tē-
stimonia repetente, paula-
tim labascere Severus, at-
que adduci Plautiani ver-
bis; donec pars lorica per
scillum vestimenti apparū-
it.

XLII. Quā Antoninus
animadversā, audax juvenis
& iracundus, ac jam an-
tea homini infestus; Ar-
qui, inquit, ad hæc cer-
te duo quid respondeas ex-
pecto. Venisti ad impera-
tores sub vesperam, mini-
mè accitus? dein, quid si-
bi, rogo, hæc lorica vult?
Quis ad cœnam, commes-
sationemve armatus acce-
dit? Simul hæc dicens,
jubet tribunum, ceterosque
qui aderant, ilicò cum
strictis gladiis obtruncare,
ut hostem manifestarium.
Nihil illi cunctari jussu fa-
ciunt juvenis imperatoris,
occiduntque hominem, &
cadaver in viam publicam
projiciunt, ad vulgi ludibri-
um. Hunc finem habuit

parem vitæ Plautianus, inextinctæ homo cupiditatis.

XLIII. Cæterum Severus, duobus *posthac* præfectis militibus constitutis, plurimum in suburbanis, aut circum maritimas Campaniæ oras agitabat, jus dicens, & civilibus negotiis intentus: cupiensque in primis, uti Romæ sui liberi bonis moribus instituerentur. Nam ludis eos, spectaculisque vehementius studere animadverterat, quam principibus conveniebat: quo fieret, uti studio certamineque semper in diversum tendente, etiam animi juvenum distraherentur, quibusdam quasi ad motis contentionum atque inimicitiarum facibus. Maximè tamen Antoninus intolerandus, sublato jam è medio Plautiano, terribilisque & formidolosus erat omnibus: tum illius nata, conjugii scilicet suæ, quibus maximè artibus aut machinis poterat, exitium intendebat. At Severus ipsam pariter cum filiolo quem pepererat, relegavit in Siciliam, datis opibus quantæ ad viduum atque usum abunde sufficerent: imitatus in hoc Augustum, qui filios Antonii, posteaquam hostis iudicatus est, eodem modo tractaverit

χρησάμενος ἐν τῷ τέλει ἀπλήρως ὑπηρεσία.

μγ'. Ο δὲ Σεβήρ, τὸ μάλιστα ὑπάρχοντας δύο τῶν στρατοπέδων κατέστησεν· αὐτὸς δὲ τὰ πλείστα τῆ βίης διέτριβεν ἐν τοῖς βασιλικαῖς περασείοις, καὶ τοῖς παραλίοις τῆς Καμπανίας χωείοις, δικάζων τε καὶ τὰ πολιτικὰ διοικῶν. ἅπασι γὰρ ἤθελε τὰς παῖδας τῆς ἐν Ρώμῃ διαίτης χρηστῆς ἀπολαύειν· ἐπεὶ αὐτὸς ἑώρα πρὸς τὰ δεκάμαστα ἐπιστάκοντας ἀπρεπείσας ἢ βασιλεῦσιν ἡρμοζεν. ἥ τε πρὸς ἐκείνα σπουδὴ καὶ φιλοπεία, διάφορον ἔχουσα καὶ ἀντίπαλον αἰὲν τῷ γνώμῃ, τῶν ἀδελφῶν ἐτάραττε τὰς ψυχὰς, ἐναίσματά τε ἐρίσθαι καὶ ἐχθρὰς παρεῖχε. μάλιστα δὲ ἡ Ἀντωνίνη ἀφόρητος ἦν, ἀσκλησάμενος ὁ Πλαυτιανὸν (ἡ δὲ τοῦ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο τὸ πατέρα προσκαί τι ἀνήκεσον) τῇ τε θυγατρὶ καὶ ἐκείνῃ, γυναικὶ δὲ αὐτῆς, παντὶ τρόπῳ θάνατον ἐμυχανᾶτο. ὁ δὲ Σεβήρ αὐτῷ τε ἐκένω, καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, εἰς Σικελίαν ἐξέπεμψεν, αὐτὰρ καὶ δὲς περικύβαν εἰς τὸ βίβην διαφιλῶς μιμησάμενος ὁ Σεβαστὸν καὶ τὸν ἑκὼν τοῖς Ἀντωνίᾳ πασι ποιημένοις γλυμοῖς ἔως ἐχρήσατο. μδ'. Αὐ-

μν. Αὐτὸς δὲ ἐπειρᾶτο σιωά-
γεν ἀεὶ τὰς παῖδας εἰς φιλίαν,
καὶ περιέρεπεν εἰς ὁμόνοϊαν καὶ
συμφωνίαν, μύθων τε ἀρχαίων
καὶ δραμάτων ὑπερίμνησκεν ἀ-
εὶ βασιλέων ἀδελφῶν συμφορὰς
ἐκ σάσεως διηγέμενον. θήσαν-
τες τε καὶ νεῶς, πάντα ἐδείκνυε
χρημάτων πλήρη, πλεόν τε καὶ
δωάμιν ἐκ ἔσεσθαι ἔξωθεν ὀπι-
θευῖσαι, τοσαύτης μὲν ἔσης οἴ-
κῳ πειυσίας, ὥς ἀφειδῶς καὶ
δαφιλῶς τοῖς στρατιώταις χορη-
γεῖν, ἥ τε ἐν Ρώμῃ δωάμεως
αὐτῆς τετραπλασιασθείσης, καὶ
στρατοπέδῳ τοσούτῳ περὶ τῆς πό-
λεως ἰδρυθέντῳ, ὥς μηδεμίαν
δωάμιν ἔξωθεν ἐχέειν, οὐδὲ
ἀντίπαλον πλήθους στρατῶ,
μήτε μεγέθει σωμάτων, μήτε
χρημάτων πειυσία. πάλιν δὲ ἐν
ῥώμῃ τέτων πάντων ἔλεγε,
στρατιῶντων πρὸς ἀλλήλους, τῶ
τε πολέμῳ ἐνδοῖον ὄντῳ. ὁ μὲν
δὴ τοιαῦτά τινα λέγων ἐκάστο-
τε, ποτὲ μὲν λιπαρῶν, ποτὲ δὲ
ὀππλήτων, σφραγίζεν αὐτὸς,
ἅμα καὶ σιωάγεν ἐπειρᾶτο.

μέ. Οἱ δ' οὐτιγὲ ἐπείθοντο.
ἀφωρίαζον δὲ, καὶ ἐπεδίδοσαν
ὡς τὸ χεῖρον. ἅτε δὲ νεανίας
σφειγῶντας, καὶ ὑπὸ βασιλικῆς
ἐξουσίας εἰς πάσας ἡδονῶν ὀρέξεις
ἀπλήσως ὁρμωμένους, ἕκαστοι τῶν

XLIV. Ipse ad pacem
concordiamque revocare li-
beros, & reconciliare utrum-
que alteri conabatur, ad-
monens identidem veterum
fabularum, in quibus ple-
ræque regum calamitates fra-
ternis ortæ seditionibus me-
morantur. Huc addebat,
thesauros templaque pecuniis
plena esse, divitias foris ex
vectigalibus accedere, posse
in tantâ opulentâ militem
largitione teneri: auctas in
quadruplum copias urbanas:
tantum federe exercitum an-
te urbem, ut nulla exter-
na vis, seu multitudinem
ipsam militum, seu corpo-
rum magnitudinem, seu pec-
uniæ abundantiam spectes,
par inveniri tantis opibus
possit. Sed ea in nihilum
recasura, ipsis inter se dis-
cordantibus atque intestinum
agitantibus bellum. Hæc ille
quotidie edifferens, precepsque
castigationibus admiscens, re-
primere illorum spiritus, ac
reducere germanos in grati-
am studebat.

XLV. Cæterum omnia
frustra erant. Quippe fra-
nos ore depulerant, pro-
ni semper in pejus: atque
illos adolescentes adhuc in
ipso ætatis fervore, atque
in summâ licentiâ voluptatum

omni-

omnium irritamentis incitatos, etiam adulatorum ministeria diversos trahebant: scilicet qui non modò illorum obsequerentur cupidinibus atque flagitiis, sed nova semper aliqua excogitarent, unde alteri gratum fieret, alter offenderetur. Quorum etiam nonnullos Severus ipse, in huiusmodi ministeriis deprehensos, supplicio attecit.

XLVI. Hanc liberorum suorum vitam, & indecora in spectaculis studia, ferens graviter senex imperator, literas à Britanniae praefecto accepit, quae docebant, Barbaros illic seditiones agitare, regionemque omnem incursionibus ac depopulationibus vastare. Quare maiore manu ad resistendum, vel etiam principis ipsius praesentia, opus esse. Latus ea Severus accepit: quippe homo suapte natura gloriae appetentior, post victorias ad orientem septentrionemque, & cognomina utrinque parva, etiam trophaea contra Britannos excitare aliqua cupiebat. Ad haec filios quoque abducere ex urbe, ut procul à munditiis urbanis, in castris militari vita & sobriae juvenes infuissent. Ita expeditionem in Britanniam edixit, senex

τῷ Βρετανίαν ἐξοδόν, πρὸς αὐτῆς τε ἦδη ὄν, καὶ ὑπὸ τῷ ἀρβρι

κολακάζοντων. ἀνδραγαθὸν περὶ αὐτῆς, ὃ μόνον ὑπερετέλει. ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν καὶ ταῖς περὶ τὰ αἰχίσια σπουδαῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τι καμνὸν ἐξευέλκοντες, δι' ὃ εὐφρανέσθαι μὲν αὐτὸν ἐκολάσαν, λυπήσασθαι δὲ τὸν ἀδελφεὸν ἦδη γαμῶ τινὰς καὶ λαβὼν ἐπὶ τοιαύταις ὑπερηφάνειας ὁ Σεβήρ, ἐκόλασεν.

μς'. Αἰχάλλουσι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τῷ τοιαύτῳ βίῳ καὶ παίδων, καὶ τῇ περὶ τὰ θεάματα ἀρετῇ σπουδῇ, ἐπισέλλει ὁ τῆς Βρετανίας ἡγούμενος, εἰσαίρων τὰς ἐκείνῳ βαρβάρους φάσκων, καὶ κατὰ τρέχοντας τῶν χάραν, λείαντι ἀπαγαγεῖν, καὶ πορεύειν τὴν πλεῖστα. δειδῶναι τῶν κατὰ πλεονεξίαν περὶ βοῦδων τῶν περὶ βασιλικῆς ἐπιδημίας. ὁ δὲ Σεβήρ, ἀσμένως ταῦτα φέροντας, φέρεται μὲν καὶ φιλόδοξος ἄλλως ὑπάρχων, καὶ μετὰ τὰς ὑπὸ ἀνατολῆς καὶ ἀρβρι νίκας καὶ περὶ σπονδίας, βαρβάρους καὶ κατὰ Βρετανῶν ἐγχεῖται τρόποις. ἔτι δὲ καὶ τὰς ἑκείνῳ ἀπαγαγεῖν τῆς Ρώμης θέλων, ὥς αὐτὸν νεάζουσαν ἐν στρατιωτικῷ βίῳ καὶ σώφρονι. ἀπαχθέντες δὲ ἐν Ρώμῃ τρυφῶν καὶ δαιμόνιος, ἐπαγγέλλεται ὅτι

τιδόν

τιδος νόσε κάμνων· ἀλλὰ τὰ τ' αὐτῆς αὐτῆς ἐρρωτο ὑπὲρ πάν-
τα νεανίαν. τὰ πλεῖστα γὰρ καὶ
φορὰ δὲ φερόμενοι, τ' ὁδοιπο-
ρίας εἶχετο· ἐδὲ πώποτε ἐπὶ
πολὺ μύρων ἀνεπαύετο. ἀνύσας
δὲ τ' ὅσον ἅμα τοῖς πασι,
πανίδος λόγος καὶ ἐλπίδος θάττον,
τ' ὠκεανὸν διαπλεύσας, Βρετ-
τανίους ἐπέστη· τίς τε πανταχό-
θεν στρατιώτας ἀθροίσας, καὶ δύ-
ναμιν πολλὰ ἀγέρας, τὰ πρὸς
τ' πόλεμον παρεσκευάζετο.

μὲν, οἱ δὲ Βρεττανὸι τῇ τ'
Βασιλέως ἐκπλαγῆτες αἰφνιδίῃ
ἐπιδημία, δυνάμειν τε ἀκέσαν-
τες παμπλήσιν ἐπ' αὐτὰς ἀ-
θροισθῆσαν, πρεσβείας ἐπεμ-
πον, καὶ τε εἰρήνης διελέγοντο,
ἀπολογεῖσθαι τε ἐβέλοντο πρὸς
τὰ πρηνισμῶν. ὁ δ' ὅτι Σεβή-
ριος διαλείβας τε χρόνον ζήλων,
ὡς ἂν μὴ πάλιν εἰς τ' Ρώμην
ἐπείγοιτο, ἔτι δὲ καὶ βυλόμηνος
πρηνισθῆσαι τ' καὶ Βρεττανῶν
νίκην τε καὶ πρηνισμῶν, τὸς
μὲν πρὸς αὐτῶν ἀπράκτους ἐ-
πεμψεν, εὐτρέπιζε δὲ τὰ πρὸς
τ' μάχην· μάχισα δ' γεφύραις
διαλαμβάνειν ἐπαρῆτο τὰ ἐλώ-
δη χωρία, ὡς ἂν ἐπ' ἀσφαλῆς
βαίνοντες οἱ στρατιῶται, ῥαδίως
τε αὐτὰ διατρέχοιεν, καὶ ἐπ' ὁ-
χυρὰ βήματος ἐδράως ἐσῶτες μάχοιντο. τὰ δ' πλεῖστα τ' Βρετ-

jam, & morbo articulari la-
borans: tantā autem animi
virtute, quantā nemo un-
quam vel juvenum: Igitur
iter ingressus, lecticā pluri-
mum vehebatur, nulloque
cessabat loco. Quare con-
fecto itinere unā cum filiis,
speque omni ac sermone ce-
lerius enavigato oceano, Bri-
tanniam ingressus est: col-
lectisque militibus, ac ma-
ximis conflatis viribus, bel-
lum comparabat.

XLVII. Caterum Brit-
tanni, repentino principis ad-
ventu perculsi, auditoque
tantas contra se comparari
copias, legatos ad eum de
pace, ac seipsos expurga-
tum de iis quæ antea de-
liquerant, miserunt. At Se-
verus, moras de industriā ne-
ctens, ne vacuū sibi Ro-
mam redeundum foret, cu-
pidus victoriæ, cognominis-
que Britannici, legatos qui-
dem re infectā domum di-
mittit; ipse quæ bello usuū
forent, magnā solertiā com-
parabat. Sed in primis ta-
men curæ habuit pontibus
occupare paludes, ut stare
in tuto milites facileque per
eas discurrere possent, atque
in solido præliari. Siqui-
dem Britannix pleraque lo-

ca frequentibus oceani alluvionibus paludescunt. Per eas igitur paludes Barbari ipsi natant, excursantque ad ilia usque demersi; ac pleraque corporis nudi cœnum contemnunt. Neque enim vestis usum cognôrunt, sed ventrem atque cervicem ferro incingunt; ornamentum id esse, ac divitiarum argumentum existimantes, perinde ut aurum cæteri Barbari. Quin ipsa notant corpora picturâ variâ, & omnifariam formis animalium. Quocirca ne induuntur quidem; videlicet picturam corporis ne adoperiant. Sunt autem bellicosissima gens, atque avidissima cædis: tantum scuto angusto, lanceâque contenti. Præterea gladio nudis corporibus dependente, loricae ac galeae penitus ignorant usum; impedimentum id esse transgrediendis paludibus arbitantes, quarum vaporibus æstuque cœlum ibi semper caliginosum.

XLVIII. Ad hæc Severus nihil non comparabat, quod usui Romano militi, quod detrimento Barbaris impedimentoque foret. Ubi verò satis ex sententiâ prompta sibi esse, ac parata omnia intellexit, juniorem

Ἰανῶν χώρας, ἐπικλυζόμενα ταῦτα
 ἢ ὠκεανῷ σιωεχῶς ἀμπάτισιν,
 ἐλώδη γίνεται· οἷς ἔθος τοῖς
 μὲν Βαρβάραις ἐννήχεσθαι τε καὶ
 διαθεῖν βρεχομένοις μέχρις ἰ-
 ξύων. γυμνοὶ γὰρ ὄντες τὰ πλε-
 ῖσα ἢ σώματα, ἢ ἰλύθ' ἀπὸ
 φρονέσι. ἐδὲ γὰρ ἐδῆτος ἴσασι
 χρῆσιν, ἀλλὰ τὰς μὲν λαπάρας
 καὶ τὰς τραχήλους κοσμοῦσι σιδή-
 ρω, καλλώπισμα τῶτο καὶ πλεῖτε
 σύμβολον νομίζοντες, ὥσπερ ἢ
 χρυσὸν οἱ λοιποὶ Βάρβαροι. τὰ
 δὲ σώματα σίζονται γραφαῖς
 ποικίλων ζώων πανθοδαπῶν ἐπὶ
 κόσιν. ὅθεν ἐδ' ἀμφιέννυται,
 ἵνα μὴ σκέπωσι τὴν σώματι
 τὰς γραφάς. εἰς δὲ μαχίμω-
 ταστοὶ τε καὶ φοινικώτατοι, ἀπὸ
 δαμόνιω σενλῷ περικελευμένοι
 καὶ δόρυ· ξίφος δὲ παρηρημένοι
 οἱ γυμνοὶ σώματα. θώρακος
 δὲ ἢ κράνους ἐκ ἴσασι χρῆσιν,
 ἐμπόδιον νομίζοντες πρὸς τὴν
 δίοδον ἢ ἐλῶν· ἐξ ὧν ἢ ἀνα-
 θυμιάσεως καὶ παχυτήτι, ὃ
 κατ' ἐκείνῳ πλεονάζει· αἱρὶ ζι-
 φώδης αἰεὶ φαίνεται.

μη'. Πρὸς δὴ ταῦτα ἐξήρτυον
 ὁ Σεβήρ, ὅσα συνοίσεν ἐμελλε-
 τὰ Ρωμαίων στρατῷ, λυπήσεν δὲ
 καὶ ἐμποδίσεν ἢ ἢ Βαρβάρων ὀρ-
 μῶν. ὥς ὅτι αὐτάρκως ὥφθη αὐτῷ
 τὰ πρὸς ἢ πόλεμον εὐτρεπίζαι,

ἢ μὲν νεώτερον τῷ ἡν, ἢ Γέταν
καλέμενον, κατὰ λιβανὸν ἐν τῷ
ὑπὸ Ῥωμαίοις ἔδναι δικάζοντά
τε, καὶ τὰ λοιπὰ διοικήσοντα
πολιτικά τῷ ἀρχῆς, δὲς αὐτῷ
συνέδρους τῷ φίλων τὰς πρεσβυ-
τέρους, ἢ δὲ Ἀντωνίνον ὠδρα-
βων, ἐπὶ τὰς βαρβάρους ἠπει-
γῆτο. ὑπερβάντος δὲ τῷ στρατῷ
τὰ περὶ βελιχόμενα ρεύματα τε
καὶ χώματα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς,
συμβολαὶ καὶ ἀκροβολισμοὶ πολ-
λάκις ἐχθρόντο, τροπαὶ τε αὐτῷ
βαρβάρων. ἀλλὰ τοῖς μὲν ῥαδί-
α καὶ ἡ φυγὴ, καὶ διελάνθανον ἐν
τε δρυμοῖς καὶ ἔλεσι, καὶ τῇ αὐτῇ
χωρίων γνώσει ἅπερ πάντα
Ῥωμαίοις ὄντα ἐναντία, πλεί-
ονα παρέχευε τῷ πολέμῳ τῷ δι-
ατριβῇ.

μδ'. Τὸν δὲ Σεξήεον γηραι-
ον ὄντα ἦδη νόσος ἐπιμηκεῖερα
καταλαμβάνει. ὅθεν αὐτὸς μὲν
ἠνασκάζετο μένειν οἶκοι, ἢ δὲ
Ἀντωνίνον ἐπειρᾶτο ἐκπέμπε-
ν διοικήσοντα τὰ στρατιωτικά. ὁ
δὲ Ἀντωνίνος αὐτῷ μὲν πρὸς τὰς
βαρβάρους μετείως ἐφρόντιζεν,
ἐπειρᾶτο δὲ οἰκεῖν τὰ στρατιω-
τικά καὶ πάντας ἀνέπειθεν εἰς
αὐτὸν βλέπειν μόνον. ἐμνάτο τε
παντὶ τρόπῳ τῷ μοναρχίαν,
διαβάλλων τὸν ἀδελφόν. ὁ δὲ
πατὴρ ἐπιπολὺ νοσῶν, καὶ πρὸς

filium, Getam nomine, in par-
te insulæ Romanis subiecta
reliquit; ut juri dicundo
rebusque civilibus admini-
strandis præesset: eique con-
filiarios ex amicis natu gran-
dioribus reliquit, Antonino
secum adversus Barbaros e-
ducto. Transgresso igitur
Romano exercitu, amnes ag-
geresque eos, qui objecti
Barbaris Romanorum fines
distinguant, pugnae quæ-
dam tumultuariæ fiebant, &
excursionibus, victore ubique
Romano. Cæterum, facilis
erat ex fugâ receptus Bar-
baris; quippe inter sylvas
ac paludes, & loca ipsis
notissima delitescantibus. Quæ
omnia Romanis adversa mo-
ram bello addebant.

XLIX. Interea Severum
jam confectum senio lon-
gior invasit morbus, sic ut
ipsi domi residere, atque An-
toninum mittere in bellum,
ad imperatoris obeunda mu-
nia cogeretur. Cæterum
Antoninus haud magnopere
de Barbaris sollicitus, exer-
citu sibi adjungere, & con-
firmare universos tendebat,
uti se unum intuerentur:
soli sibi imperium vindicans,
ac germano identidem ob-
trectans. Quin longior quo-
que patris valetudo, ac
mortis mora diuturnior, an-
xium videlicet adolescen-

tem habebant; sic ut medicis ministrisque subinde conaretur persuadere, senem ut è medio quamprimum quoquo modo tollerent: donec tandem Severus moro magis quàm morbo consumptus, vitæque defunctus est; clarissimus omnium imperatorum bellicis operibus. Neque enim aut civiles quisquam adversus inimicos, aut externas adversus Barbaros totidem alius victorias reportavit. Annisque duodeviginti gesto imperio decessit, successoribus liberis *juvenibus*: tantâ pecuniæ relicta illis copiâ, quantam antea nemo, tum ampliore exercitu, quàm cui obfistere ulla vis posset.

L. Igitur Antoninus, mortuo Severo, summam potestatem nactus, confestim universos ab ipso (quod aiunt) lare interficere cœpit. Nam & medicos supplicio affecit, quod sibi parum obtemperaverant, jubenti *maleficio* aliquod admittere, & senis maturare necem; nutritiosque suos juxta, & fratris, quod de reconciliandis egissent: ne uno quidem reliquo suæ crudelitati facto, ex eo ordine hominum qui in honore aliquo fuerant, quique ipsius parentem observaverant. Du-

τὸν θάνατον βραδυνῶν, ἐπαχ-
θῆς αὐτῷ καὶ ὀχληρὸς ἐφαίνεται
ἀνέπειθ' ἐτε ἰατρὸς καὶ ὑπὲρ-
τας, κακουργῆσαι τι περὶ τῷ δε-
ραπείαν τῷ γέροντι, ὥς ἀνδρῶν
τὸν αὐτὸ ἀπαλλαγέην. πλὴν
ἀλλὰ μόλις ποτὲ Σεβήρης λύπη
τὸ πλεῖστον διαφθαρείς, ἀνεπαύ-
σατο τῷ βίῳ, ἐνδοξότατα βιώσας,
ὅσον πρὸς τὰ πολεμικὰ καὶ πό-
πολε βασιλείων. ἔτε γ' ἐμφύλια
κατ' ἐχθρῶν, ἔτε ξένα καὶ βαρ-
βάρων, τοσαῦτα τίς πρὸ αὐτῷ
ἤγειρε τρόπαια. βασιλεύσας δὲ
ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ἐπὶ παντὶ
νεανίαις διαδόχοις ἀνεπαύσα-
το, χρήματά τε αὐτοῖς καθά-
πὼν ὅσα μηδὲς πρόπολε, καὶ δυνά-
μιν στρατιωτῶν ἀναγλάνισεν.

ν'. Ο δὲ Ἀντωνῖνον, πα-
τρὸς ἀποθανόντος, λαβόμενος
ἐξουσίας, εὐθύς ἀφ' ἐσίας πάν-
τας φονδαίειν ἤρξατο. τὸς τε ἰα-
τρὸς ἀνελὼν (οἳ μὴ ὑπήκουσαν
αὐτῷ κελεύσαντι κακουργῆσαι,
καὶ τὸν θάνατον ἐπαῖξαι τῷ γέ-
ροντι) τὸς τε τροφεῖς αὐτοῦ, καὶ
τῷ ἀδελφεῷ, ἐπειδὴ προσέκειντο
λιπαρῶντες αὐτὸν ὑπὲρ ὁμονοίας.
ἑδῆνα δὲ εἶπας περικλυτάς καὶ
ἐν τιμῇ γηγομένους, ἢ θεραπείας
τῷ γέροντι. ἰδίᾳ τε δώροις καὶ
μεγάλας ὑποχέσσει τὸς καὶ
σεμποτέδων ἡγεμόνας ἐδεράτῳ.

ἐν, ὅπως ἀναπέσειαν τὴν στρα-
τὴν ὑποδείξαι μόνον αὐτοκρά-
τορα, καὶ πᾶσαν μηχανὴν κα-
τὰ τὴν ἀδελφῆν ἐξήτει. καὶ μὴ
ἔπειθε τὸ στρατιωτικόν· με-
μνημένοι δὲ τῆς Σεβήρης, καὶ
ὅτι ἀμφοτέρως ἴσας δὴ ἐν
παίδων ᾧδραδρέφειαν, ἴσως
αὐτοῖς ὑπερσίαν καὶ εὐνοίαν
παρέχοντο.

να. Ο δὲ Ἀντωνῖνος, ἐπεὶ
μὴ περὶ χάριτος αὐτῶν τὰ ἥδη στρα-
τοπέδων, περὶ δὲ αὐτῶν πρὸς τὴν
Βαρβάρους, δὲς τε εἰρήνῃ, τὰ
τε πιστὰ λαβὼν, ἐξήκει τὴν Βαρ-
βάρην, πρὸς τε τὴν ἀδελφὴν ἡδὴ
καὶ τὴν μητέρα ἠπάγει. ὥς ὅτι καὶ
τὸ αὐτὸ ἐγγόνιον, σωαγενὲς αὐ-
τῆς ἢ μητρί ἐπεριῶτο, καὶ οἱ ἐν
ἀξιώσει ὄντες, καὶ σωῆδροι πα-
τρῶν φίλοι. ὁ δὲ Ἀντωνῖνος,
πάντων αὐτῶν πρὸς αὐτὸν ἐβόλετο
ἐναντιομενόν, ἀνάγκη μᾶλλον ἢ
γνώμη ἐς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν
ἐπίπλεον μᾶλλον ἢ ἀληθῆ, ᾧδρα-
δρέφει. ἔτω δὲ τὰ τῆς βασιλεί-
ας ἀμφοτέρωσι διοικῶντες, ἐν ὁ-
μοτίμῳ ἀρχῇ ἀπαρτίζοντες τὴν Βρετ-
τανίαν ἠθέλησαν. εἰς τε τὴν Ρώ-
μην ἠπάγοντο, κομίζοντες τὰ
τῆς πατρὸς λείψανα. τὸ γὰρ σω-
μάτιον πνεῖ ᾧδραδόντες, τὴν
τε κόνιν σωὶ ἀρώμασιν εἰς κάλ-

ces porro exercitus magnis
muneribus ac promissis ad-
hortabatur, persuaderent mi-
litibus, uti se unum impera-
torem declararent; nullasque
non machinas adversus ger-
manum intendebat. Neque
id tamen persuadere militibus
potuit. Quippe memores, u-
trumque à Severo jam inde à
pueritiâ pari honore cultu-
que educatum, etiam ipsi pa-
rem utrique obedientiam be-
nevolentiamque exhibebant.

LI. Igitur Antoninus, co-
gnito parum sibi rem ad-
versus exercitum procedere,
icto cum Barbaris fœdere,
datâque pace, & obsidibus
acceptis, decedens illinc, ad
matrem jam germanumque
festinat. Congressus reduce-
re in gratiam mater conata,
adnitentibus honestissimis qui-
busque Severi amicis & con-
siliariis. Igitur Antoninus,
cum nemo scilicet non e-
jus libidini refragaretur, vi
potius quàm voluntate, ad
concordiæ amorisque simu-
lationem adducitur. Ita am-
bo pari honore imperium
gerentes, solverunt ex Bri-
tanniâ, Romamque cum
patris reliquiis contende-
bant. Nam corpusculo igni-
bus tradito, cinerem i-
psum cum odoribus in va-
sculum alabastri conjectum
Romam referebant, ut vi-
delicet in sacris principum
monu-

monumentis componeretur. Ipsi exercitum deportantes, victoresque jam Britanniae scilicet, in adversam Galliam emenso oceano pervenerunt.

Quo igitur pacto & diem suum obiit Severus, & liberi ejus imperium susceperint, in hoc volumine demonstratum est.

πῶς ἀλαβάρει ἐμβάλλοντες, ἀπεκόμιστον εἰς τὴν Ρώμην, εἰς τὴν βασιλείαν ὑποθησόμενοι ἱερὰ μνημαῖα. αὐτοὶ δὲ τὸ στρατὸν ἀναλαβόντες, νικηφόροι δὴ καὶ Βρετανῶν εἰς τὴν ἀντικειμένην Γαλιαν, διαβάλλει τὸν ὠκεανόν, ἀφίκονται.

Ὅπως μὲν δὴ Σεβήρος τὸν βίον μετήλλαξε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαδέξαντο, ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ δεδήλωται.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ

ΤΗΣ

ΜΕΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

HERODIANI

LIBER QUARTUS.

BREVIARIUM LIBRI QUARTI.

Severi reliquia ex Britannia Romam sunt delata. Ibi parentatione facta, & illo inter Divos relato, Antoninus & Geta fratres imperium suscipiunt; ita dissidentes, ut illud, nisi tunc Julia intercessisset, certis limitibus inter se divisissent. Mox tamen gliscente indies odio, Antoninus fratrem Getam super pectus matris obtruncat; & ad castra confugiens, militibus largitione corruptis, solus imperator declaratur, ac statim in senatum populumque crudelissime saevit. Posthac varias profectiones obiens, ad Danubium Germanos, in Macedonia Alexandrum, in Asia Achillem amulabatur. Dein Alexandriam veniens, insigni latrocinio cives contrucidavit. Posthac Parthiam titulo nuptiarum ingressus, incautos Parthos, violato foedere opprimit, rege vix elapso. Postremo Caris Mesopotamia, a milite, cujus fratrem interemerat, interficitur; & combusto ejus cadavere, cineres Antiochiam matri Julia mittuntur. Deinceps Macrinus imperator eligitur; qui cum Artabano rege Parthorum per integrum triduum praelio decernit, neutro exercitu vincente aut devicto, mox facto foedere & discedente Partho, ipse cum Romonis copiis Antiochiam profiscitur.

Res

RES gestas Severi principis per annos duodeviginti, superiore libro sumus persecuti. Porro autem ipsius liberi, adolescentes jam, una cum matre Romam festinabant, seditiones etiam tum in itinere agitantes. Quippe diverforiis mensaque nunquam eisdem utebantur: multumque suspicionis in cibo omni potuque; ne alteruter ante capto tempore, ipse clam, aut per ministeria, veneno rem gereret. Ob eamque causam etiam iter properantius faciebant; tutius rati victuros, ubi jam in urbem pervenissent, divisaque inter se regia, amplis ac spaciosis aedibus, majoribus etiam reliqua urbe, pro suo uterque arbitrio separatim agitarent.

II. Postquam verò in urbem perventum, populus eos universus laureatus excepit, & senatus consalutavit. Præibant igitur principes ipsi cum purpurâ imperatoriâ; post sequebantur consules, urnam cum Severi reliquiis gestantes. Qui autem novos imperatores consalutaverant, progressi deinde, urnam

TA ἡ δὲ περὶ ταύτην Σεβήρου βασιλεύσαντι ὁκτωκάδεκα ἔτεσιν, ἐν τῷ περὶ τούτου βιβλίῳ δεδήλωται. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτῆς ἦδη νεανίαί, ἅμα τῇ μητρὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἡπείγοντο, ἦδη μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν σασιάζοντες πρὸς ἀλλήλους (ἔτε γὰρ καταγωγῆς ταῖς αὐτῆς ἐχρῶντο, ἔτε σωσιζῶντο ἀλλήλοις). πολὺ δὲ τὸ ὑποπίον ἐν ἁπασιν ἐδέσμασί τε καὶ πίμασι, μή τις αὐτῶν περὶ λαθῶν καὶ ληστῶν, ἢ τινὰς ἀναπέσας ἢ ὑπερετῶν δηλητηρίῳ χρήσεται φαρμάκῳ. ταύτην γὰρ καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ἔτι μᾶλλον ἡπειγον, ἀδέεστερον ἐκότερος βίωσεν περὶ τοῦτον, εἰ ἐν τῇ Ῥώμῃ χρόνῳ, καὶ τὰ βασίλεια διελόμενοι ἐν πλατείᾳ καὶ πολλῇ οἰκήσει, καὶ πάσης πόλεως μέζονι, καθ' ἑαυτὸν ἐκότερος διαγοί, ὡς βέλοιο.

β'. Ὡς δὲ ἀφίκοντο εἰς τὴν Ῥώμην, οἱ δὲ τῇ μητρὶ αὐτῶν διαφνηροῶν ὑπεδέξατο, ἥτε σύγκλητος περὶ τοῦτον ἡγήσαντο. αὐτοὶ μὲν τὴν βασίλειον φέροντες πορφύραν ἔποντο δ' ὁ πῶς αὐτοῖς, οἱ τὴν ὑπατον ἀρχὴν τότε διέποντες, κάλπικον φέροντες, ἐνθα μὲν τὰ Σεβήρου λείποντο.

ἀνέμψαντο. οἱ τε προσαγορεύοντες
τὸς νέας αὐτοκράτορας, παριόν-
τες καὶ τῷ κάλλει προσεκινῶν.
ἐκείνῳ μὲν ἔνθα ἀπέμψαντες,
καὶ προσπομπάσαντες αὐτῆς, ἀ-
πέθεντο ἐν τῷ νεῷ, ἐνθα Μάρκε-
τε καὶ τὸ πρὸ αὐτῶ βασιλέων ἱερὰ
μνήματα δέκνυνται.

γ'. Επιτελέσαντες δὲ τὰς νε-
ομισμένας ἱεραγίας ἐπὶ τῇ βα-
σιλικᾷς ἐσόδοις, ἀνῆλθον εἰς τὰ
βασίλεια. διελομένοι δὲ αὐτὰ,
ἐκάτερος ᾤκει. ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν
τε πᾶσας ἐσόδους, εἰ τινες ἦσαν
λανθάνουσαι, μόνους ὅ ταις δημο-
σίοις καὶ αὐλαίοις ἀνέδιδον χρώμε-
νοι. φεράς τε ἐπισήσαντες ἰδίᾳ
ἐκάτερος, ἔδ' ἐσσιώντες, εἰ μὴ
πρὸς ἐλίγον, ὅσον δημοσίᾳ ἔπο-
τε ὑφθίωαι. ἐπέτελεσαν δὲ πρὸ
πάντων τῶν εἰς τὸν πατέρα τι-
μῶν. ἔθ' ἔθ' γὰρ ὅτι Ῥωμαίοις ἐκ-
θαΐζειν, βασιλέων τὰς ἐπὶ δια-
δόχοις πασι τελευτήσαντας
τῷ τε τοιαύτῳ τελετῶν, ἀποθέ-
ωσιν καλεῖσιν. μεμιγμένον δὲ τι-
πένθ' ἐορτῇ καὶ θρησκείᾳ, καὶ
πᾶσαν τῶν πόλιν δέκνυνται. τὸ
μὲν γὰρ σῶμα τὸ τελευτήσαντι,
πολυελεῖ κηδείᾳ καὶ ἀπλοῖσιν,
ἀνθρώπων νόμῳ. κηρὲ δὲ πλα-
σάμενοι εἰκόνα πάντα ὁμοίαν τῷ
τελευτηκῶτι ἐπὶ μεγίστης ἐλε-
φαντίνης κλίνης εἰς ὑψ' ἀρδαι-

quoque ipsam supplices a-
dorabant. Ita comitati ma-
gnâ pompâ, composuerunt
ipsum in templo, ubi Mar-
ci ac superiorum princi-
pum sacra visuntur moni-
menta.

III. Re igitur divinâ ca-
rimonisue de more con-
celebratis, uterque in regi-
am discedunt, partiti inter
se domum, januisque secre-
tioribus obstructis, publicis
tantum atque attrientibus
promiscuè utentes. Quin &
custodes corporis separatim
sibi delegerunt: vix unquam
congregientes, nisi pauxil-
lum duntaxat, ut in publi-
cò à multitudine ipsâ con-
spicerentur. Sed in primis
tamen iuxta parenti persol-
verunt. Mos est enim Ro-
manis consecrare imperato-
res, qui superstitis filiis
vel successoribus moriuntur:
quique eo sunt honore af-
fecti, relati dicuntur inter
divos. Est autem totâ urbe
quasi luctus quidam, festæ
celebritati promiscuâ. Quip-
pe functum vitâ corpus, ri-
tu hominum sumptuoso fu-
nere sepeliunt. Sed cœreat
imaginem defuncto quàm si-
millimam fingunt, eamque
in regis vestibulo propo-
nunt supra eburneum lectum,

maximum atque sublimem, vestibus instratum aureis. Et quidem imago illa ad ægroti speciem pallida recumbit. Circa lectum verò utrinque magnam partem dici sedent, à lævā quidem senatus omnis vestibus atris amictus: à dextrā verò matronæ, quas virorum aut parentum dignitas honestat. Harumque nulla vel aurum gestans, vel ornata monilibus conspicitur: sed vestibus albis exilibus induta, mœrentium speciem præbent. Hæc ita per septem dies continuos faciunt, medicis ad lectum quotidie accedentibus, inspectumque velut ægrum deterius se habere subinde pronuntiantibus. Dein ubi jam visus est obiisse diem, lectum humeris attollunt equestris senatoriique ordinis nobilissimi ac lectissimi juvenes, perque viam sacram in vetus forum deferunt, ubi magistratus Romani deponere imperium consueverant. Utrinque autem gradus quidam sunt ad scalarum similitudinem extructi, in quibus alterā ex parte puerorum chorus est è nobilissimis atque patriciis; altera fœminarum illustrium, hymnos in defunctum parentisque canentium, veren-

σης, περιθεασιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ βασιλείων εἰσόδῳ, χρυσοῦφεις σφαιρομένους ὑποσφρωννύοντες. ἡ δ' εἰκὼν ἐκείνη ἐν γήματι νοσούντος περικείται ὠχρίῳσα. τῆς δὲ κλίνης ἐκάλειραν καθέζονται ἐπὶ πλεονάζον τῇ ἡμέρᾳ· ἐν μὲν τῷ λαῷ μέλει, πᾶσα ἡ σύγκλητος μελαίναντες ἐφεσρίσι χράμνοι· ἐν δὲ τῷ δεξιῷ γυναικες πᾶσαι, ὅσας ἀνδρῶν ἡ παλίων ἀξίωμα τιμῆς ἐνδόξου μελαδίδωσιν. ἔτε δὲ χρυσοφορεῖσά τις αὐτῶν ὁράται, ἔτι περὶ δερράοις κοσμημένη· ἀλλὰ λιτὰς ἐδῆντας λελυκὼς ἀμφὶ νύμφαι, γήμα παρέχουσι λυτῶν. ἐπὶ δὲ μὲν ἐν ἡμερῶν τὰ εἰρημνῶτα ὀπιτελεῖται· ἰατροὶ τε εἰσιόντες ἐκάστοτε, προσίστασι τῇ κλίνῃ, καὶ δῆθεν ἐπισκεψάμενοι τὸ νοσούντα, χαλεπώτερον ἔχον ἀπαγγέλλουσιν ἐκάστοτε. ἐπὶ δὲ δόξη τετελεσθῆκεναι, καὶ μὲν κλίνῃ ἀράμνοι τὸ τε ἰσχυρὰ τὰ γμάλα εὐχόμενοι, καὶ τὸ συγκλήτῃ ἐπὶ λεκτοὶ νεανίαι, κατὰ κομίζουσι διὰ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, αἷς τε τὴν ἀρχαίαν ἀγορὰν περιθεασιν, ἔνθα οἱ Ῥωμαίων ἀρχοντες ἀπὸ μνηστῆραι. ἐκατέρωθεν δὲ βάθρα τινὰ σύσκεται, ἐν κλίμακῳ γήματι, καὶ ἐπὶ μὲν πατέρεσσι μέρεσι τὴν εὐχόμεσάντων καὶ

ἀνταρτίων χρόνῳ ἔσκησε παίδων. ἐν δὲ τῷ ἀντικειμένῳ, γυναι-

γυμνακῶν τ' ἐν ἀξιώσει τῷ διο-
κωσῷ ν. φέρεσι δὲ ἐκάτεροι ὕμνες
τε καὶ παιᾶνας εἰς τὴν τελευτηνὴν
τα, σεμνῶς μέλῃ καὶ θρῆνέας
ἱερῶς θρηνησμένους. καὶ τὸ τῆς βα-
σιλεύσαντος τὴν κλίνην, φέρεσιν ἔ-
ξω τὴν πόλεως εἰς τὸ καλὸν Ἀ-
ρεως πεδῖον. ἐνθα καλεσκόμεθα
ἐν τῷ πλατυτάτῳ τῆς πεδῖος τό-
πῳ τετράγωνόν τι καὶ ἰσόπλευ-
ρον, ἄλλης μὲν ὕλης ὑδαμιᾶς
μετέχον ἢ ἐκ μόνης τε συμπή-
ξεως ξύλων μεγίστων, εἰς ἡῖμα
οἰκήματα. πᾶν δὲ ἐκείνο ἐν-
δοθεν μὲν φρυγάνων πεπλήρωται,
ἔξωθεν δὲ χρυσοῦ φέρεσι σρωμ-
νῆς, ἐλεφαντίνους τε ἀγάλμα-
σι, γραφαῖς τε ποικίλαις κε-
κόσμηται. ὑπὸ ἐκείνῳ δὲ ἕτερον,
ἡῖματι μὲν καὶ κόσμῳ ὡς ἀπλή-
θειον μικρότερον ἐπικείται, πυ-
λίδας ἔχον καὶ θύρας ἀνεργίας·
τείνον τε καὶ τέταρτον αἰετὸς ὑπο-
κεκλῆς μέγαν, ἐς τελευτῶν βρα-
χύτατον περαιῶται. ἀπεικάζει
τις αὖ τὸ ἡῖμα τῆς κατασκευ-
άσεως φρυγανέοις, ἀπὸ τοῖς
λιμέσιν ἐπικείμενα, νύκτωρ δὲ
τῶν πυλῶν εἰς ἀσφαλῆς διαγωγὰς
τὰς ναῦς χειραγωγῇ. φάρμακα δὲ
αὐτὰ οἱ πολλοὶ καλεῖσιν. ἐς δὲ
τὸ οἰκήμα τὸ δεύτερον ἀνακο-
μίσαντες τὴν κλίνην, τιθέασιν

φάρμακα τε καὶ θυμιάματα πάντα ὅσα γῇ φέρεται. εἰς τε τινὰς

do ac lamentabili carmine
emodulatos. Quibus peractis,
tollunt iterum lectum, at-
que extra urbem perferunt
in Martium campum: ubi
quā latissimè campus pa-
tet, suggestus quidam spe-
cie quadrangulā, lateribus
æquis affurgit, nullā præ-
terquam lignorum ingenti-
um materiā compactus in
tabernaculi formam. Id qui-
dem interiùs totum est a-
ridis fomitibus oppletum,
extra autem intextis auro
stragulis, atque eboreis si-
gnis, variisque picturis ex-
ornatum. Infra verò alte-
rum minusculum quidem po-
situm est, sed formā &
ornatu persimile, portis ja-
nuisque patentibus. Terti-
umque item & quartum
semper superiore contracti-
us, ac deinceps alia; do-
nec ad extremum, quod
est omnium brevissimum, per-
veniat. Possis ejus ædifi-
cii formam comparare tur-
ribus his, quæ portibus
imminentes, noctu igne præ-
lato, naves in tutas statio-
nes dirigunt: Pharos vul-
go appellant. Igitur lecto
in secundum tabernaculum
sublato, aromata & suffi-
menta omnis generis, fru-
ctus, herbasque, succosque
omnes odoratos conquirunt,

atque acervatim effundunt. Quippe neque gens est, neque civitas, neque qui honore ullo aut dignitate præcellat, quin certatim pro se quisque suprema illa munera principis honori deferant. Ubi verò ingens aromatum acervus aggestus est, ac locus omnis expletus, tum circa ædificium illud adequitant, universis equestris ordinis certâ quâdam lege ac recurſu, motuque pyrrhichio, numeroque, in orbem decurrentibus. Currus item *decenti similiter ordine circumaguntur, infessi purpuratis rectoribus, qui personas ferant quæ habent imagines ducum omnium Romanorum principumque illustrium.* Quæ ubi celebrata sunt, facem capit imperii successor, eamque tabernaculo admovert. Tum ceteri omnes undique ignem subjiciunt; cunctaque ilico, fomitibus illis aridis odoramentisque referta, igni valido corripuntur. Mox ab extremo minimoque tabernaculo, tanquam è fastigio quodam, simul cum subiecto igni ascensura in aethera, aquila dimittitur, quæ in cælum creditur ipsam principis animam deferre. Ac jam ex illo unâ cum cæ-

καρποὶ ἢ πόαι χυμοὶ τε, συμβαλλόμενοι πρὸς εὐωδίαν, ἀνακομίζονται, καὶ σωρηδὸν χέονται. ἔτε γὰρ ἔθνος, ἔτε πόλις τις, ἔτε τὸ ἐν ἀξιώσει ἢ τιμῇ ὄν, οὐ μὴ δῶρα ταῦτα ὕστατα πέμπει φιλοτίμως ἐς τιμὴν τοῦ βασιλέως. ἐπὶ δὲ μέγιστον χώμα ἀρτῇ τῶν ἀρωμάτων, πᾶς τε ὁ τοῦ πληρωθῆ, ἰππασία περὶ τὸ καλᾶσκεύασμα ἐκείνο γίγνεται. πᾶν τε τὸ ἰππικὸν τάγμα περὶ τοῦ κύκλου, μετὰ τινος εὐταξίας καὶ ἀνακυκλώσεως, πυρρῆχίῳ δρόμῳ καὶ ῥυθμῷ. ἄρματα τε περὶέρχεται ὁμοία εὐταξία, φέροντα τὰς ἐφεσώτας, ἡμφιεσμένους μὲν τὰς περπορεύους ἐσθῆτας, προσωπῆα δὲ περικειμένους, ἀκόντας ἔχοντα, ὅσοι Ῥωμαίων ἐν δόξῳ ἐσρατῆγησαν, ἢ ἐβασίλευσαν. τούτων δὲ σωτελεαδέντων, λαβὼν λαμπάδα ὁ τὸ βασιλείαν διαδεξάμενος, προσωφέρει τὸ οἰκῆματι. οἱ τε λοιποὶ πανταχόθεν πῦρ περὶτιθέασιν. πάντα δὲ ῥᾶτα ἀνάπτεται εὐμαρῶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς, φρυγάνων τε πλήθους καὶ θυμιαμάτων ἐπιθήσει. ἐκ δὲ τῆς τελευταίας καὶ βραχυτάτης καλᾶσκευάσματός, ὥσπερ ἀπὸ τινὸς ἐπάλξεως, αἰτὶς ἀοίεται, σὺν τῷ πυρὶ ἀνελευσόμενον εἰς τὴν αἰθέρα. οὗ φέρειν ἀπὸ γῆς ἐς ἑρᾶν τὸ βασιλείας λυχνίον.

μὲν εἰς τὴν αἰθέρα. οὗ φέρειν ἀπὸ γῆς ἐς ἑρᾶν τὸ βασιλείας λυχνίον.

ψυχὴν πίπτειν ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ ἐξ ἐκείνου μὲν τῶν λοιπῶν θεῶν θρησκευεῖται.

Ν. Ταύτῃ δὲ τῇ τιμῇ καθίσταντες οἱ παῖδες ἐς τὸν πατέρα, ἐπανήλθον εἰς τὰ βασίλεια. ἐξ ἐκείνου δὲ ἐσασίαζον πρὸς ἀλλήλους, ἐμίσουν τε καὶ ἐπεβόλουν. πάντα τε ἔπραττον ἐκάτερον, περὶ μὲν τὸν ἀδελφὸν ὑποκυβόσασθαι, εἰς αὐτὸν τε μόνον πειραγὰς τῇ ἀρχῇ. ἐμερίζοντο δὲ καὶ πάντων αἱ γνώμαι, καὶ ὅσοι ἐν ἀξίῳ ἢ τιμῇ τινὶ ἦσαν καὶ τῷ πόλιν. εἰδὲ γὰρ αὐτῶν ἐκάτερον ἐπέσελλέ τε λανθάνων, καὶ ὥκιστο μεγάλας ὑποσχέσεις πρὸς αὐτὸν ἀνελκῶν. καὶ τό γε πλείστον μέρος εἰς τὸν Γέταν ἔβλεπε. φαντασίαν γὰρ τινὰ ὀπηνείας ἐπεδείκνυτο, μέτριόν τε καὶ πρᾶον αὐτὸν τοῖς προσῖνσι παρέχεν. ὀπτηθεύμασί τε σπουδαυτέροις ἐχρήτο, προσέμβυός τε τὸς ἐπὶ παιδείᾳ ἑταινευμένοις, ἐσπιδεκῶς τε πρὸς παλαίστραν καὶ γυμνάσια ἐλεύθερα. χρηστός τε ὢν καὶ θιλάων θρωπῶ τοῖς σωῦσι, φήμη καὶ δόξῃ ἀείρει πλείους εἰς εὐνοίαν καὶ φιλίαν προκαλεῖτο. ὁ δὲ Ἀντωνῖνός ἐμβειδῶς τὰ πάντα καὶ θυμωδῶς ἔπραττε. περὶ δὲ

teris numinibus imperator colitur.

IV. Ita consecrato parente, reversi domum juvenes, discordias quotidie & similitates exercere, insidiari inter se, moliri, parare omnibus modis, atque ea modò uterque in animo habere, quibus alter dolo caperetur: postremò quacunque viâ grassari ad singulare imperium, ac nihil invicem prætermittere, dum consortem potestatis expungerent. Sed & mentes animique omnium urbanorum, quicumque honore alicui aut dignitate præstarent, diversi trahebantur, utroque seorsum literas clanculum missitante, magnisque pollicitationibus sibi homines adjungente. Major tandem pars ad Getam spectabat, quod opinionem nonnullam ostenderet probitatis, moderatumque se & lenem in congressibus præstaret. Studia porro tractabat honestissima: quippe & disciplinarum laude celebres circa se frequentes habebat, & in palæstra ac reliquis ingenuis exercitationibus versabatur. Placidus præterea in omnes, atque humanus, famâ & gloriâ quâdam optimâ plurimos ad amicitiam benevolentiamque alliciebat. Contra verò Antoninus cuncta asperius ferociusque gerebat: atque

que ab iis rebus, quas supra diximus, alienus, militaris vitæ ac bellicæ videri amator affectabat; nihilque non iracundè faciens, minitendo quàm suadendo, metu quàm benevolentia, sibi amicitias quærebat.

V. Sed cum diu frustra mater discordantes inter se germanos in omnibus suis factis, et quidem levissimis etiam in rebus, redigere in gratiam studeret, visum aliquando ambobus est imperium inter se dividere, ne Romæ agitantes, alter alterius essent insidiis opportuni. Quare convocatis paternis amicis, coram ipsâ matre de imperio dividendo disceptabant; sic ut Europa omnis Antonino, tellus autem adversa, quæ omnis Asia nuncupatur, Getæ adjudicaretur. Ita enim etiam divinâ quâdam providentiâ, utrumque continentem Propontidos incurfu. disteminari. Placebat autem ut Antoninus castra ad Byzantium haberet, Geta verò in Calchedone Bithyniæ urbe, quæ scilicet opposita inter se utriusque imperium tuerentur, atque à transmittendo prohiberent. Tum ut è senatorio ordine quotcunque ex Europâ forent, in urbe ipsâ remanerent, reliqui Getam sequerentur. Sedes imperii sui

ἀπάγων ἑαυτὸν ἤδη περιηρῆς
μυῶν, στρατιωτικῷ τε καὶ πολε-
μικῷ βίῃ ἐρασῆς εὖ προσητοι-
ᾷτο ὀργῇ τε πάντα περᾶτων,
καὶ ἀπειλῶν μᾶλλον ἢ πείθων,
φόβῳ καὶ ἐκ εὐνοίας φίλους ἐ-
κταῖτο.

Εἰ. Ως τασιάζοντας δὲ τὸς ἀ-
δελφούς ἐν ἅπασι τοῖς ἔπεσσι τοῖς
μέλει ἤδη εὐτελεσμάτων ἔργων, ἡ
μήτηρ σωμαίνει ἐπερᾶτο. καὶ
ποῦ ἐδοξεν αὐτοῖς, ἵνα διὰ μὴ
μένοντες ἐν τῇ Ρώμῃ ἀλλήλοις
ἐπιβελάδιονεν, νεύματι δὲ ἀρχῶν
σωμαγαγόντες διὰ τὸς πατρῷους
φίλους, ὅτι τε μητρὸς παρέσης, ἡ
ξίαν διαρεθύναι δὲ βασιλείαν,
καὶ τὰ μὲν ὑπὸ Εὐρώπῃ πάντα
ἔχεν δὲ Ἀντωνῖνον δὲ δὲ ἀντικει-
μένῳ ἡπείρῳ, Ἀσίαν τε καλε-
μένῳ πᾶσαν Γέτα παρεδα-
θύναι. ἔτω γὰρ ἔλεγον καὶ διὰ
τινὶ προνοίᾳ τὰς ἡπείρους διη-
ρῆσθαι τῷ Περποντίδῃ ῥεύμα-
τι. ἤρεσκε δὲ δὲ μὲν Ἀντωνῖνον
ἐπὶ τῷ Βυζαντίῳ ἰδρύσαι στρα-
πέδον, δὲ δὲ Γέταν ἐν Χαλχῇ
δόνι δὲ Βιθυνίᾳ, ὡς ἀντικείμενα
ἀλλήλοις τὰ στρατόπεδα φρεσὶν
τε δὲ ἑκατέρω ἀρχῶν, καὶ κωλύει
τὰς διαβάσεις, ἐδόκει τε δὲ συ-
κλήτε βελῆς τὸς μὲν Εὐρωπαίους
πάντας ὑπομένειν τὸς δὲ ἐκεί-
θεν ἀπελθεῖν σὺν τῷ Γέτᾳ, τῇ
τῇ

τῇ βασιλείᾳ τῇ αὐτῇ αὐτάρχει
ἐπὶ τοῦ ὑποδοχῆς ὁ Γέτας ἔλε-
ξε, ἢ τῇ Ἀντιόχειαν, ἢ τῇ Ἀλε-
ξανδρείαν, ἐπολύ τι τῇ Ρώμῃς,
ὡς ᾤετο, μεγέθει ὑπολεπτέας·
τῇ δὲ ὑπὸ μεσημβρίᾳ ἐθνῶν,
Μαυροσίς μὲν καὶ Νομάδας, Λι-
βύς τε τὰ παρακείμενα, Ἀν-
τωνίνῳ ἐπαρθεῖν αὐτῷ τὰ δὲ ἐ-
πείκεινα, μέγας ἀνατολῆς,
προσέειπεν τῷ Γέτᾳ.

5. Ταῦτα δὲ αὐτῶν διατυ-
πώντων, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες
συνδρομοῖς προσώποις ἐς γλῶ-
ττευσαν· ἢ τῇ Ἰουλίᾳ, γλῶ μὲν, ἔ-
φη, καὶ θάλασσαν, ὧς τέκνα, εὐ-
εῖς κεῖς ὅπως νέμμεθε· καὶ τὰς
ἡμέρας, ὡς φατέ, τὸ Πόντιον
ῥῆδρον διαρῆ· τινὲς δὲ μητέρα
πῶς ἂν διέλοιθε; καὶ πῶς ἢ ἀ-
θλία ἐγὼ εἰς ἐκάτερον ὑμῶν νε-
μμεῖν ἢ τμηθεῖν; πρῶτον δὲ
ἐμὲ φονεύσατε, καὶ διελόντες ἐ-
κάτερον παρ' ἑαυτῶν τὸ μέρος,
δαπνέτω. ἔτω γὰρ ἂν καὶ γῆς καὶ
θαλάττης εἰς ὑμᾶς μεμεῖναι.
ταῦτα δὲ λέγουσα μετὰ δακρύ-
ων καὶ οἰμωγῆς, ἀμφοτέρους τε
τὰς χεῖρας περὶβάλλουσα, καὶ ὑπὸ
τὰς ἀσκάλας ἀγρυπνοῦσα, σιωπῶν ἐ-
πιοῖτο. πάντας δὲ οἴκτου κατὰ-
λαβόντων, διελύθη τὸ σιωέ-
σθαι, ἢ τε σκέψις ἀπεδοκι-
μήθη, ὁκότερος τε εἰς τὰ ἑαυτοῦ

Geta destinabat Antiochiam
vel Alexandriam, urbes ma-
gnitudine haud longè (*ut
quidem existimabat*) infra Ro-
mam. Tum ex gentibus ad
meridiem habentibus Mauros,
Numidasque *et eam Libya
partem quae adjacet*, Antonino
concedens, reliquos ad ori-
entem usque Geta sibi adsci-
scebat.

VI. Hæc dum illi agitarent,
reliquis omnibus incerto vultu
terram intuentibus, ita Julia
mater locuta est. Terram
quidem & mare, ô filii, jam
invenistis quo pacto dividatis:
& continentem utramque, ut
dicitis, Pontici discriminant
fluctus: matrem verò quonam
modo dividetis? Quonam mo-
do infelix ego distribuatur in-
ter utrumque vestrum, aut
difficabor? Me primum igitur
occidite, dimidiamque u-
terque apud se partem sepe-
liat, ut ego quoque inter
vos cum mari terraque ipsâ
dividar. Hæc locuta multis
cum lacrymis ejulatuque ma-
nus ambobus injiciens, com-
plexa utrumque reconciliare
inter se conabatur. Quare
coortâ miseratione, cuncti
discessere, improbato consi-
lio, ipsique in ædes suas re-
versi.

βασιλείᾳ ἀνεχώρησε.

VII. Sed

VII. Sed gliscibat indies odium atque discordiæ. Nam sive duces ac magistratus aliqui eligerentur, uterque amico suo potissimum suffragabatur: sive jus dicerent, semper diversa sentiebant, magno interdum illorum periculo cuja res agebatur. Pluris enim studium suum, quam jus aut æquum faciebant; etiam in ludis ipsis diversarum semper factionum. Nihil præterea insidiarum omittebant, coquos identidem, & pincernas conati ad veneficia impellere. Quæ ubi tardius procedebant, quodd scilicet uterque magnâ diligentia curaque cibum capeferent: postremo impatiens Antoninus, atque imperii totius cupidine instigatus, deliberat magnum aliquid vel facere, vel pati, ferrumque & cædem molitur.

VIII. Et quando secus processerant latentes insidiæ, necessarium putabat, periculo omni ac spe posthabita, quovis modo inceptum patrare. Quare irrupto fratris cubiculo, nihil eum tale expectantem supra matris pectus multo undantem sanguine sævus obtruncat. Quo facto, exilit statim, ac per totam regiam currens, clamitat magnum se periculum effugisse, vixque evasisse incolumem. Simul imperat militi-

ζ'. Τὸ δὲ μῖσθον καὶ ἡ σὰν καὶ
νύξετο. ἄτε γὰρ ἡγεμόνας, ἢ ἀρ-
χοντας ἔδει ποιεῖν, ἐκάτερος τὸ
ἑαυτῷ φίλον προέχων ἢ θελεν. ἄ-
τε δικάζοιεν, τὰ ἐναντία ἐφεί-
νευ, ἐπ' ὁλέθρῳ καὶ δικάζομέ-
νων ἔσθ' ὅτε. πλεόν γὰρ ἡ παρ'
αὐτοῖς τὸ δίκαιον τὸ φιλόνομον
ἔν τε θεάμασι καὶ τὰ ἐναντία
ἐπαύδαζον. πάντα τε καὶ ὅτι ἐπι-
βελῆς ἐξήρτυον, οἰνοχόους τε καὶ ἰ-
ψοποιούς ἀνέπειθον ἐμβαλεῖν δη-
λητήρια φάρμακα. καὶ ῥαδίως δὲ
αὐτῶν ἐδετέρω προεχώρει, ἐπει-
δὴ καὶ πολλῆς ἐμπειρίας καὶ
φρενῶν διητῶντο. τέλει δὲ, μὴ
φύγων ὁ Ἀντωνίνος, ἀλλ' ὑπὸ
τῆς καὶ τῶν μοναρχίας ἐπιθυ-
μίας ἐλαυνόμενος, διέγνω δεῖ-
σά τι, ἢ παθεῖν γλαυῶν, διὰ
ξίφους χωρήσας καὶ φόνου.

η'. Μὴ προχωρήσας γὰρ τῆς
λανθανέσης ἐπιβελῆς, ἀναγκά-
σαν ἡγήσατο τῶν κινδυνώδων τε
καὶ ἀπεγνωσμένων, καὶ μὴ διὰ
σοργίαν, καὶ δι' ἐπιβελῆς. Γέ-
τας μὲν δὴ τρωθεὶς κακείως,
προχέας τὸ αἷμα τοῖς τὸ μητρὸς
σῆδεσι, μετέλλαξε τὸν βίον. ὁ
δ' Ἀντωνίνος, κατεργαδέντος
αὐτῷ τοῦ φόνου, προσηδῶς τῶν δα-
ματίων θείων. φερέμενος τε δι'
ὅλων τῶν βασιλείων, ἐβόα, μέγαν
κίνδυνον ἐκπεφύχμαι, μόλις
καὶ

γε σποθλῶαι. τίς τε στρατιώτας,
 οἱ φρερεῖσι τὰ βασίλεια, κελύει
 αὐτὸν ἀρπάσαντας ἀπάγειν εἰς
 τὸ στρατόπεδον, ὥς ἂν σωθῇ ἐκ
 φυλαχθείς. μέινας γὰρ ἐπὶ τῆς
 βασιλεὺς αὐλῆς, ἔλεγχον ὑπολεί-
 δαι. πισεύσαντές τε ἐκείνοι, τὸ
 τε περὶ στρατοῦ ἐνδον ἔκ εἰδού-
 τες, θύοντι αὐτῷ καὶ φερόμενον
 σωμαξέδραμον πάντες. ταραχὴ
 τε κατεῖχε τὸ δῆμον, ὁρῶντα περὶ
 δέλλω, διὰ μέσης φερόμενον τῆς
 πόλεως δρόμον τὴν βασιλέα. ὥς
 δὲ ἐσέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον,
 ἔς τε τὸ νεὼν ἐνθα τὰ σημεῖα
 καὶ τὰ ἀγάλματα τῆς στρατοῦ
 περισκωπεῖται, ῥίψας ἑαυτὸν εἰς
 γλῶ, ὁμολογῇ τε χαιρεσίαια,
 ἐνέ τε σωτήρια. ὥς δὲ διηγ-
 γένη τὸ τοῖς στρατιώταις, ὧν
 οἱ μὲν ἦσαν περὶ λατρὰ ἔχοντες, οἱ
 δὲ ἀνεπαύοντο, πάντες ἐκπλα-
 γνύτες σωμαξέδρον. ὁ δὲ περὶ ἐλθὼν,
 πρὶν μὲν περὶ ἐλθὼν εὐθὺς ἔχ
 ὁμολογήσειεν, ἐβόα δὲ περὶ ἐλθὼν
 κινδυνον, καὶ ἐπιβελῶν πολέμους
 καὶ ἐχθροὺς. [τὸν ἀδελφὸν λέγων]
 μάλιστα τε καὶ ὑπὲρ πολλῆς μάχης
 ἤν' ἐχθρῶν κεκρατηκέναι, κιν-
 δυνεύσαντων δὲ ἀμφοτέρων καὶ
 εἶνα ἑαυτὸν βασιλέα τελεῖν ἡδαι
 ὑπὸ τῆς τύχης. τοιαῦτα δὲ τι-
 νὰ πλαγίως ἐμφαίνων, νοεῖς
 μᾶλλον ἐβόλετο τὰ περὶ ἐλθὼν ἢ ἀκύνεσθαι.

bus regiae custodibus, rape-
 rent ilico se, atque in castra
 deducerent, ubi tutius asser-
 vetur: periturum dictitans si
 diutius in aedibus moram tra-
 hat. Illi pro veris ea dicta
 accipientes, simul ignari quæ
 intus gesta, currentem cum
 currentes & ipsi comitantur.
 Fit ingens populi tumultus,
 raptim agente se sub vespere
 principe mediam per urbem.
 Ut autem castra attigit, adicu-
 lamque eam intra quam si-
 gna ac simulacra exercitus a-
 dorantur, procidens humi gra-
 tias agebat votis quasi pro sa-
 lute susceptis. Ea re militi-
 bus nuntiata, partim jam la-
 vantibus, partim requiescen-
 tibus, statim illuc omnes ex-
 territi feruntur. Ille progres-
 sus in medium, non quidem
 continuo rem ipsam, prout e-
 rat gesta, fatebatur: sed effu-
 gisse periculum clamitabat, in-
 sidiasque inimici hominis at-
 que hostis: (nam ita fratrem
 appellabat:) vixque tandem
 post longum certamen ad-
 versarios superatos; quippe
 utrique periclitantibus, se
 postremo unicum imperato-
 rem fortunæ relictum dono.
 Talia quædam obliquans at-
 que involvens, intelligi quæ
 fecisset, quam audiri male-
 bat.

IX. Tum pro salute imperioque suo singulis militibus Atticarum drachmarum duo millia supra quingentas pollicetur; prætereaque annonæ, supra quam sucti accipere, dimidium. Jubet item jam tum ex templis thesaurisque sibi ipsos pecuniam fumere, largiter effusis uno die quæcunque per duodeviginti annos Severus collegerat atque reconsiderat, ex alienis calamitatibus. At milites tantâ pecuniæ magnitudine illecti, totoque jam negotio intellecto, vulgatâ etiam passim cædē per eos qui ædibus effugerant, unum illum declarant imperatorem, Getâ hoste appellato. Igitur eâ nocte moratus in templo *castrorum* Antoninus, ac fretus largitionibus quibus sibi milites adjunxerat, contendit postridie in senatum, toto stipante exercitu, sed armis instructiore quàm confuevit principem deducere. Ingressus deinde, ubi rem divinam fecit, conscendit sellam imperatoriam, atque ad hunc modum verba facit.

Concio Antonini.

X. Non me quidem fugit, omnem domesticorum

δ'. Τίχρηται ὃ αὐτοῖς, ὅτι
πᾶν τὸ ἐαυτῶ σωτηρίας καὶ μοναρχίας, ἐκαστὸν μὲν στρατιωτῇ διχίλιας καὶ πεντακοσίας δραχμὰς Ἀττικὰς· προσίθῃσι δὲ ἰσὺς σιτηρεσίῳ ἄλλο τὸ τελευτῶν ἡμῶν. κελεύει τε ἀπελθόντας αὐτοὺς ἥδη, ὑποδέχεσθαι ἐκ τῶν ναῶν καὶ τῶν θησαυρῶν τὰ χρήματα· μὲν τε ἡμέρας ἀφειδῶς ἐκχεῖν πάντα ὅσα ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ὁ Σεβήρης ἡθροίσεν τε καὶ κατέκλεισεν ἐξ ἀλλοτρίων συμφορῶν. οἱ δὲ στρατιῶται, τοσούτων χρημάτων πληθύνοντες ἀνέσσαντες, καὶ σωέντες τὸ πεπραγμένον, ἥδη τε καὶ τὸ φόνος διαβόητος ἡσομένους ὑπὸ τῷ ἐνδοθεν φόβῳ ὄντων, μόνον τε ἀποκράτορα ἀναγορεύουσιν αὐτῶν, καὶ τὸν Γέταν καλεῖσι πολέμιον. ἐπιμένει δὲ ὁ Ἀντωνίνος τὸ νυκτὸς ἐκείνης ἐν τῷ νεῷ τῶν στρατηγέων, θαρρήσας τε, καὶ τῶν λόσεσιν οἰκωσάμενος τὰς στρατιώτας, εἰς τὸ σύγκλητον κατήλθε μὲν πάντες τῶν στρατῶν, ὅπλιστα μὲν μαλλον ἢ ἔθος ὅτι βασιλεὺς περιπομπῶν· εἰσελθὼν δὲ καὶ θύσας, τῶν τε βασιλείς ἐπὶ τὰς θρόνους, ἐλεξε τοιαύτα.

Δημιγροία Ἀντωνίνου.

ι'. Οὐκ ἄγνοῶ μὲν ὅτι πάντες οἰκέτε φόνος· εὐθέως ἀπεσθίεντες μίση.

μίσσηται, τό, τε ὄνομα ταῖς ἀ-
καῖς ἅμα τῷ περὶ περὶ σέθεν, εὐθὺς
φέρει χαλεπῶ διαβαλὼν τοῖς
μὴ δὲ δυσυχύσασιν ἔλεθ' τοῖς
δὲ κρατήσασιν φθόνῳ ᾧ ἀκο-
λοθεῖ. καὶ τὸ μὴ ἡττηθὲν τοῖς τοι-
στοῖς ἀδικεῖσθαι τὸ δὲ νικῆσαν,
ἀδικεῖν δοκεῖ. πλὴν εἰ τις ὀρθῇ
κρίσει, καὶ μὴ διαδέσει τῇ πρὸς
τὸ πρὸντα, τὸ περὶ γὰρ μὴ
λογίζοιτο, τί τὴ αἰτίαν αὐτῇ
καὶ τὴν ὑποθέσιν ἐξετάζοι, εὐ-
ρεῖ αὖ ὅμῳ καὶ εὐλογον καὶ ἀνασ-
κῶν, τὸν μέλλοντα πέσειν δι-
κόν, ἀμύνεσθαι μάλλον ἢ ὑπο-
μέναι. τῇ μὴ γὰρ συμφορᾷ τῇ
πρὸντα, καὶ ἀνανδρίας ψόγῳ
ἀποκαλοθεῖ· ὁ δὲ κρατήσας, ἅ-
μα τῷ σεσῶσθαι, καὶ δόξαν ἀν-
δρίας ἀπλώσκει. τὰ μὲν ἔν
ἄλλα ὅσα διὰ δηλητηρίων φαρ-
μάκων, καὶ διὰ πάσης ἐνέδρας
ἐπεβέλευσέ μοι, ἔνεσιν ὑμῖν καὶ
διὰ βασάνων χωρήσασιν μαθεῖν.
καὶ γὰρ διὰ τούτου τὰς ἐκείνους ἐν τοῖς
ὑπερήταις ἐκέλευσα παρῆναι,
ἵπως εὕρητε τὴν ἀλήθειαν. εἴσι
δὲ τινὲς αὐτῶν, καὶ ἡδὴ ἐξε-
ταθέντες, καὶ τὴν ἐξετάσεως ἐπα-
ύσαι δυνάσθε. τὸ δ' ἐν τελευ-
ταῖον, ἐπὶ ἡλθέ μοι ᾧ τῇ μνη-
τεῖ ὄντι, ξιφῆρης ἔχων τινὰς ἐς
τοῦτο παρεσκευασμένους· ὥστε ἐ-
γὼ περιμνηθεὶς πολλὰ καὶ ἀλχι-

cædem, statim atque auri-
bus inciderit, odiosam vide-
ri: nomenque ipsum ut pri-
mum audiat, afferre gra-
vem calumniam. Quippe in-
felicis misericordia, poten-
tes invidia sequitur: ac vi-
ctus accepisse, victor attu-
lisse injuriam videtur. Cæte-
rum si quis vero magis ju-
dicio, quam studio erga de-
functum aliquo, rem ipsam
expendat, causamque ejus &
consilium exquirat, facile
scilicet inveniet, rectum es-
se & necessarium, vindicare
magis quam accipere injuri-
am. Quippe ad occisi ca-
lamitatem etiam infamia ti-
miditatis accedit: victor,
præterquam quod incolumis
est, etiam gloriam retulit
fortitudinis. Ac cætera qui-
dem, quæ sæpe in me, cum
veneficiis, tum omni genere
insidiarum intendit, facile
vobis est exquirere tormen-
tis. Quippe idcirco adesse
omnes illius ministros im-
peravi, ut verum deprehen-
datis. Sunt autem nonnulli
quoque ex his jam torti,
quorum exaudire confessio-
nem possitis. Postremo au-
tem, cum ego apud matrem
forem, venit ille in me,
quosdam secum adducens
gladiis accinctos. Sed ego
magnâ providentiâ & soler-
tiâ re præcognitâ, ultus
tanquam hostem sum. Ne-

que enim jam aut fratris mentem gerēbat, aut fraterna mēliebatur. Ulcisci autem illum, qui prior insidietur, ut justum est, ita usu quoque jam receptum. Quippe ne ipse quidē urbis hujus conditor Romulus germanum pertulit, suis tantum operibus illudentem. Taceo Germanicum, Neronis, ac Titum Domitiani, fratres. Marcus ipse, philosophiæ simulator ac mansuetudinis, Lucii generi sui contumeliā non pertulit, *sed per insidias illum ē medio sustulit.* Ego verò, venenis comparatis in me, gladioque impendente, ultus hostem: quippe hoc illi f a opera nomen imponebant. Vos autem Diis gratias agite, quodd alterum *saltem* vobis principem servaverint: neque mentes vestras in diversa partiti, sed unum tantum spectantes imperatorem, vitam securi traducite. Imperium autem Jupiter, sicut ipse inter Deos solus possidet, ita etiam uni tantum mortalium adjudicat.

XI. Hæc locutus magnâ vocē, irarumque plenus, ac fructulento vulsu illius amicos intuens, tremētibz pallentibusque plerisque, in regiam revertitur. Continuo igitur coepta occidi domesti-

νοία συνης, ἡμῶν αὐτῶν ὡς πα-
λέμιον· ἐπὶ μήτε γνώμῃ ἐτι
μήτε ὀρμῇ ἔφερεν ἀδελφεῶ. ἀ-
μυνέσθαι τε αὐτὸς ἐπιβελδύοντα,
ἢ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ σύν-
θεσ. αὐτὸς γὰρ ὁ τῆς δεῦ πόλε-
ως κτίσεως Ρωμύλου· ἐκ ἠνέσκειν
ἀδελφὸν ὑβείσαντα μόνον εἰς
τὰ ἐκείνῃ ἔργα. σιγῇ Γερμανί-
κον τὸν Νέρων, καὶ Τίτον τὸν
Δομετιανῶ. Μάρκου αὐτὸς, φι-
λοσοφίαν καὶ ἐπιεικειαν προσποι-
ώμενος, Λακίῃ τινι ὑβρίν ἐκ ἠνέ-
κειν ὄντος γαμβρῶ, ἀλλ' ἐξ
ἐπιβελῆς αὐτὸν ἀπέσπασατο. ἐγὼ
δὲ, δηλητηρίων παρσκευασμέ-
νων, ξίφους ἐπιωρημῶν, καὶ ἐχ-
θρὸν ἡμῶν αὐτῶν. τὸτο γὰρ αὐτῶ
τένομα ἐδίδοκε τὰ ἔργα. ὑμᾶς
δὲ χρὴ πρῶτον μὲν θεοῖς εἰδέναι
χάειν, ὅτι καὶ καὶ ἔτερον ὑμῖν καὶ
βασιλέων ἔσωσαν. πάντας δὲ
ἤδη τὰς ψυχὰς, καὶ τὰς γνώμας
διηρημῶς, εἰς ἓνα δὲ βλέπον-
τας, ἀμελείμως βίβον· βασιλεί-
αν δὲ ὁ Ζεὺς, ὥσπερ αὐτὸς ἔχει
μόνον θεῶν, ἔγω καὶ ἀνθρώπων
ἐνὶ δίδωσι.

ια'. Ταῦτα εἰπὼν μεγάλην
βοή, θυμῷ πεπληρωμῶς, βλέμ-
μασι δειμῶν ἀρορῶν εἰς τὸς ἐκείνῃ
φίλους, τρέμοντάς τε καὶ ὠχρεῶν-
τας τὸς πλείους καταλιπὼν, εἰς
τὰ βασιλεῖα ἀνέδραμῃ. εὐθύς
δὲ

δὲ πάντες ἐφρονέοντο οἱ ἐκείνους
οἰκεῖοί τε καὶ φίλοι, καὶ οἱ ὄντες
ἐν τοῖς βασιλείοις ἔνθα ἐκείνος
ἦκε· ὑπηρεταὶ τε πάντες ἀνη-
νῆτο· ἐδὲ τις ἴδ' οὐκ ἦλκε
αἰ, ἔτε μέλει νηπίων. τὰ δὲ
πλῆματα φερόμενα μεθ' ὕβρεως,
πάσαις ἀμαρτίαις ἐπιτεθέντα,
ἐκ τῆς πόλεως κομιθέντα, σω-
μῶν κατεπίμπετο, ἢ ὅπως
δὴ ἐρρίπητο. ἐδὲ δὲ περὶ
τοῦ καὶ μετεῖως ἐκείνῳ γνω-
σθέντων. ἀθληταὶ δὲ καὶ ἡνίοχοι,
ἰσοκριταὶ τε πάσης μάσης καὶ
ἡγήσεως, πᾶν τε ὅπερ ἐκείνῳ
δι' ἡδονῆς ἔχε θέαμα, ἢ ἀκκο-
μα, διεφθάρητο. τῆς τε συ-
κλήτε βελῆς ὅσοι γυῖα ἢ πλέτω
ὑπερῆχον, ἐπὶ βραχυτάταις ἢ
ἴδ' ὑφ' ὧσιν αἰτίαις, ἐκ τῆς
τυχούσης διαβολῆς, ὥς ἐκείνους
φίλοι, ἀνηνῆτο. πῶς τε Κομμό-
δου ἀδελφῶν, πρεσβύτην ἦδη,
καὶ πρὸς πάντων βασιλέων, ὥς
Μάρκου θυγατέρα, τετιμημένῳ
ἀπέκλεινον, αἰτίαν ἐπαγαγόν,
ὥς δακρυσάτη πρὸς τῇ μητρὶ
αὐτῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ φόνος. πῶς
τε γυναικαὶ γηρομένῳ ἑαυτῇ,
Πλαυτιανῇ θυγατέρα, ἔσαν δὲ
ἐν Σικελίᾳ, τὸν τε ἀνεψιὸν αὐ-
τῆς, Σεβήρω τε ὁμώνυμον, καὶ τὸν
Περτίνακον υἱόν, τῆς τε Κομ-
μώδου ἀδελφῆς Λακίλλης υἱόν, καὶ

ci omnes fratris atque ami-
ci, quique in ædibus habi-
tabant quas ille incoluerat;
ministrique item universi,
sic ut ne ætati quidem in-
fantium parceretur. Porro
ipsa cadavera plaustris omni-
bus per contumeliam impo-
sita, atque extra urbem ex-
portata, acervatim aut te-
merè injecta rogis combure-
bantur. Nec quisquam su-
persuit ex iis, qui levem mo-
do cum Geta notitiam ha-
buisset. Athletæ etiam, &
aurigæ, atque omnifariam
histriones, & quicquid de-
nique vel oculis illius, vel
auribus jucundum fuerat,
passim occidebantur. Præ-
terea senatorii ordinis quicun-
que aut nobilitate aut opi-
bus excellerent, minimâ quâ-
que de causâ, vel planè nul-
lâ, quantumlibet levi delati-
one, pro illius amicis inter-
mebantur. Quin & Com-
modi sororem, jamânus, at-
que ab omnibus imperato-
ribus, ut Marci filiam o-
portuit, magno in honore
habitam morte affecit: cau-
satus quod Getæ necem a-
pud ipsius matrem delevisset.
Et conjugem quondam
suam, Plautiani filiam, quæ
fuerat in Siciliam relegata;
ac consobrinum Severo co-
gnominem, filiumque Perti-
nacis & Lucillæ Commodi
sororis; postremò quicquid

ex cognatione imperatoriâ, aut in ſenatu ex patriciâ nobilitate ſupererat, planè quaſi ab ſtirpe abſcidit. Duceſque provinciarum univerſos, ac procuratores, veluti Getæ amicos, neci dedit: totæque noctes cædendis plurifariam mortalibus impendebantur. Sed & Veſtales virgines vivas obruit terræ, quaſi temeratâ virginitate. Denique, id quod nunquam aliàs factitatum, cùm Circenſes ſpectante eo populus Romanus in aurigam, cui ſtudebat, neſcio quid cavillatus eſſet, ratus ſibi contumeliâ illatam, repentè omnem exercitum facere impetum juſſit in populum, ac raptare & occidere quicunque in aurigam dixiſſent. At milites, acceptâ ſemel violândi rapiendique poteſtate, cùm diſcerni à reliquis nequirent, qui fuerant protrevius locuti, nullo ſcilicet in tantâ multitudine verum fatente, paſſim ut in quemque inciderant, aut occidebant, aut omnibus ereptis, quaſi ſalute redemptâ, vivos ægrè dimittebant.

XII. His actis, ſtimulante malorum facinorum conſcientiâ, vitamque perofuſ urbanam, ſtatuit Româ ſecedere, ut & milites ordinaret, & provincias inviſe-

ἔτι τι γὰρ ὁ βασιλικὸν, ἢ ἐν
συγκλήτῳ ἐξ εὐπατείδων κα-
βαίων, πᾶν ἐξέκοψεν. εἰς τε τὰ
ἔθνη πέμπων ἡγεμόνας τε καὶ
ὀπιτρόπους, ὡς ἐκείνου φίλους,
πάντας διεχρήσατο. πᾶσα δὲ
νύξ ἔφερε θύνας παντοδαπῶν ἀν-
θρώπων. τὰς τε τῆς ἑσίας ἱερίας
ζώσας κατώρτυεν, ὡς μὴ φυ-
λατῆσας τῷ παρθενίαν. τὸ δὲ
τελευταῖον καὶ μήποτε γυρόμενον
ἔργον, ἰσποδερμίαν μὲν ἐθεῖτο,
ἀπέσκαψε δὲ τι τὰ πληθῆ ὡς
τὴν ἡνίοχον, περὶ ὃν ἐκείνη ἐ-
σπελάκει. ὁ δ' ἐποίησεν αὐτὴς ὑβρί-
δας, κελεύς τῷ πλήθει περπα-
τεῖν τὸ στέτευμα, ἀπάγειν τε καὶ
φορεύειν τὰς κακῶς τῇ ἡνίοχον ἐ-
πόντας. οἱ δὲ στρατιῶται, τῇ βί-
βλῳ ἐξεδάει τε καὶ ἀρπάξεν λαβού-
ντες ἐξ ἑσίας, ἐκείτη διακείνοισι, τί-
νες ἦσαν οἱ περπετέσερον φεγ-
ξάμενοι, (καὶ γὰρ ἦν εὐείσκειν ἀ-
δωκίαν, ἐν δὴ μὴ τοσούτῳ, μη-
δενὸς ὁμολογεῖν,) ἀφειδῶς
τὰς ἐντυγχάνοντας ἀπάγοντες
ἀνέβην, ἢ ἀφαιρέμενοι ἅπερ ἐ-
χον, ὥσπερ λύτρα, μόλις ἐφεί-
δοντο.

16. Τοιαῦτα δὲ περὶ τῶν ἑσίων
τε τῇ ἑργῶν συνέσεως ἐλαυνό-
μενος, καὶ πρὸς τῇ ἐν τῇ πόλει
διατεταγμένῳ ἀπεχθῶς ἔχων, ἐπο-
δημῆσαι τῇ Ρώμῃς ἠθέλησεν, ὡς
δὴ

ἡ διοικήσων τὰ ἐν ταῖς στρα-
τιαρχίαις, καὶ τὰ ἐθνη ἐπολι-
τεύουσιν. ἀπάρτας δὲ τὴν Ἰταλίαν,
ὅππότε ταῖς ὁχθαῖς τῆς Ἰστροῦ
ἐκείνης, διώκει δὴ τὰ ἀρκυῖα τῆς
ἀρχῆς μέρη, γυμνάσια τῆς σω-
μάτων ποιήσας ἡνιοχίας, καὶ
ἀνελών παντοδαπῶν συσσεύων
παυρῆσεις. δικάζων μὲν παντί-
ως, πλὴν νοῆσαι τὸ κρινόμενον
ἐν αὐτῇ, ἐν δίκῃς τε πρὸς τὰ
καχθῆναι ἀποκρίνασθαι. ἐκείνῳ
τῷ καὶ πάντας τοὺς ἐπικεινὰ Γερ-
μανέας, ἕς τε φιλίαν ὑπεγάγε-
ται, ὡς καὶ συμμάχους παρ' αὐτῶν
λαβεῖν, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν
ἐκρούς ποιήσασθαι, ἡναιέας τε καὶ
ἐκείνους ἐπιλεξάμεναι. πολλάκις
δὲ καὶ τῇ Ρωμαϊκῇ ἀποδέμεναι
χλαμύδα, ἡμυέννητο τὰ Γερ-
μανῶν περὶ λήματα, ἐν τε χλα-
μύσιν, αἷς εἰώθασιν, ἀργύρῳ πε-
ποικιλμέναις ἐκράτο. κόμας τε
τῇ κεφαλῇ ἐπετίθειτο ξανθὰς,
καὶ ἕς κεφαλῇ τῇ Γερμανῶν ἡσκη-
μένης. τέτοις δὲ χαίροντες οἱ
Βάρβαροι ὑπερηγάπων αὐτόν· ἔ-
χαιρον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ Ρωμαῖοι
στρατιῶται· μάλιστα μὲν διὰ τὰς
τῇ χρημάτων ἐπιδόσεις, αἷς ἀ-
φειδῶς προσεφέρετο αὐτοῖς· ὅτι
τε πάντες ὡς στρατιώτης ἐπεστέλλον,

καὶ τε ὀρυγμά τι ὀρύττειν ἐλθόν, σκάπλων πρώτων, εἰ τε ῥῆθρον
γεφυρῶσαι, ἢ βάθρον χῶσαι, πάντες δ' ὁ χιρῶν, ἢ καμάτε σά-
ρε:

ret. Igitur Italiâ decedens,
ad ripas Danubii pervenit,
ac partes imperii Romani
septentrioni subiectas. Ibi aut
corpus exercebat aurigando,
cædendisque cominus omne
genus belluis; aut jus dice-
bat (rariùs id tamen,) sta-
timque sententiam ferens ac
respondens, pauculis dun-
taxat auditis. Cæterum Ger-
manos illic sibi omnes ad-
iunxit, atque in amicitiam
conciliavit, sic ut ex his
socios bellorum, & custo-
des corporis, validissimum
quemque & pulcherrimum si-
bi adsciverit. Sæpe etiam Ro-
mano cultu deposito, ve-
stem Germanicam induebar,
atque in eorum sagulis ar-
gento variegatis conspicieba-
tur: etiam flavam capiti cæ-
sariem imponens, ad mo-
dum Germanicæ tonsuræ.
Quibus læti Barbari mirificè
cum diligere: gaudere et-
iam Romanus miles, quem
scilicet ille amplissimis largi-
tionibus prosequabatur. Ipse
nullum non militiæ munus
promptè obire: & sive quid
fodiendum foret, primus fode-
re: sive pons flumini impo-
nendus, aut extruendus agger,
sive quod opus manuum fa-
ciendum, aut labor subeun-
dus, primus omnia occupa-

te: tenuique mensâ, ac ligneolis poculis, vasisque esculentorum contentus esse; panemque etiam temere factum comesse. Quippe tritico, quantum satis uni foret, suâ manu molito, malsâque inde factâ atque in carbonibus decoctâ, vesci solitus; omnia denique elegantiora aspernari, & vilissimis quibusque, ac vel pauperrimo gregarioque militi facillimis uti. Tum commilitonem quàm principem vocari se malle, ac plerumque iter facere, perinde atque ipsi, pedibus ambulans, raròque vehiculum conscendere aut equum: sibi ipse portare arma: nonnunquam etiam signa militaria longissima, & multis aureis ornamentis prægravata, ac ne robustissimis quidem militibus facilia, ipse humeris subire. Ob hæc igitur aliaque humilem, ut hominem militarem, diligere eum suos exercitus, & ut virum fortem admirari. Quippe instar miraculi videbatur, tantulæ hominem staturæ, tantis esse laboribus parem.

XIII. Sed ubi milites apud Danubium ordinavit, atque in Thraciam Macedonibus conterminam disce-

ματος, ἔργον, πρῶτον ἀργαζέτο τράπεζάν τε εὐτελήν παρειτίθετο, ἔσθ' ὅπην καὶ ξυλίνοις ἐς ποτὸν καὶ ἐδίσμαλα χρώμεντο σκεύεσιν, ἄρτον τε περσεφέρετο αὐτοχέδιον. σίτον γὰρ ἀλήσας τῇ ἑαυτῆ χειρὶ, ὃ ἦν καὶ μόνον, μάζαν τε ποιήσας, καὶ ἐπ' ἀνδράκων ὀπλήσας ἐσίλειτο. καὶ πάντων αὐτῷ πολυτελεῶν ἀπέχετο ὅσα δὲ εὐτελέστατα, καὶ τοῖς πενέστατοις τῶν στρατιωτῶν εὐμαρῇ, τέτοις ἐχρήτο. συστρατιώτης τε ὑπὸ αὐτῶν μάλλον ἢ βασιλεὺς καλεσόμενος, χαίρειν προσεποιεῖτο. τὰ πλεῖστά τε αὐτοῖς σωσάδ' ἀεὶ πατέρων, σπανίως ἄρματα ἢ ἵππους ἐπιβαίνων, τὰ τε ὅπλα βαρύνον ἑαυτῷ. ἔστι δ' ὅτε καὶ τῶν στρατοπέδων σύμβολα, καὶ ὀπίμνη ὄντα καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασι πολλοῖς κεκοσμημένα, μόλις ὑπὸ αὐτῷ ἡναισotáτων στρατιωτῶν φερόμενα, ἐπιθείς τοῖς ὅμοις ἔφερεν αὐτὸς. διὰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ τέτοις ὅμοια, ὡς στρατιωτικὸς ὑπὸ αὐτῶν ἐφίλειτο, καὶ ὡς ἡναισάτο ἐθαυμάζετο. καὶ γὰρ αὐτῷ θαύματα αἰζιον, ἐν μικρῷ πάνυ τὸ μέγεθος σώματος ἡναισάτων πόνων ἀσκήσεις τοσούτη.

ιγ'. Ἐπεὶ δὲ τὰ παρὰ τῷ Ἰσθμῷ στρατιώτῃ διαθήκησε, καὶ τῇ λαῷ

Μὲν τε εἰς Θράκην, Μακεδό-
σι γενήσασαν, εὐθύς Αλέξαν-
δρῳ ἔδωκε. καὶ τὴν τε μνήμην αὐ-
τοῦ παντοίως ἀνεκένωσας, εἰκόνας
τοῦ ἀνδριάντος ἐν πάσαις πόλε-
σιν ἀναστῶσαι ἐκέλευσε. τὴν τε
πόλιν ἐπλήρωσεν ἀνδριάντων καὶ
αἰώνων, ἐν τῷ Καπιδωλίῳ, καὶ ἐν
ἄλλοις ἱεροῖς, καὶ πρὸς Αλέξαν-
δρον συναφείας. ἔσθ' ὅπου καὶ
χρυσῆς ἑξομοιωμένης εἰκόνας ἐν
γραφαῖς, ἐνδὸς σῶματι, ὑπὸ
ὑπερεῖα κεφαλῆς μιᾶς ὀφειᾶς ἡ-
μιτήμης δέξο, Αλέξανδρον τε καὶ
Ἀντωνίνον. περὶ ἧς αὐτὸς ἐν Μα-
κεδονικῷ γράμματι, καυσίαν τε
ἐπὶ τῷ κεφαλῷ φέρον, καὶ κρη-
τῆδας ὑποδύμεν, ἐπιλεξά-
μενος τε νεανίας καὶ στρατεύσας,
Μακεδονικῶς ἐκάλεσε φάλαγγα.
ταῦς τε ἡγεμόνας αὐτῆς φέρειν, τὰ
καὶ ἐκείνους στρατηγῶν ὀνόματα,
ὡς τε Σπάρτης μεταπεμφάμε-
νον νεανίας, Λακωνικὸν καὶ Πε-
λωπόννησον ἐκάλεσε λόχον.

ιδ'. Ταῦτά δ' ἐποίησας, τὰ τε
ἐν πόλεσι διοικήσας, ὡς ἐνε-
μήχετο, ἠπάχθη εἰς Πέργαμον
καὶ Ἀσίαν, χρησάμενος βελόδωρον
καὶ ἀσκληπιῶν, ἀφικόμε-
νον δὲ ἐκεῖ, καὶ ἐς ὅσον ἠθέλει,
καὶ ὀνειράμενος ἐμφανθεῖς ἦκεν
εἰς Ἴλιον. ἐπελθὼν δὲ πάντα τὰ
καὶ πόλεως καὶ ἀσπίδος ἦκεν ἐπὶ τῷ

fit, continuo Alexander al-
ter evasit. Nam & memori-
am regis ejus omnibus mo-
dis renovavit, statuis ima-
ginibusque nullā non urbe
poni jussis, Romamque i-
psam, Capitoliumque, & tem-
pla universa referfit Alexan-
dri simulacris. Vidimus i-
tem imagines nonnullas ri-
diculè depictas, quæ uno
corpore duas facies præfer-
rent, Alexandri atque An-
tonini. Ipse prodibat Ma-
cedonico habitu, causiam su-
pra caput gestans, & cre-
pidas indutus: ac lectissi-
mam juvenum manum in
exercitu phalangem Mac-
edonicam appellabat, jussis
ducibus nomina sibi ducum
Alexandri imponere. Præ-
terea juvenes Spartā accitos,
Laconicam & Pitaneam cen-
turiam vocabat.

XIV. His igitur actis,
atque urbibus, prout quamque
potuerat, ordinatis, Perga-
num adit, Asiæ civitatem,
ut Æsculapii curationibus u-
teretur. Quod postquam per-
venit, somniis quamdiu vo-
luit captatis, Ilium mox pe-
tiit: & cunctis urbis reli-
quiis collustratis, ad Achillis
tumulum processit. Eoque
coronatis floribusque magnifi-

τὲ exornato, rursus imitari Achillem cœpit. Sed Patroclum desiderans alique[m], quipiam huiusmodi fecit. Liberatorum omnium charissimus Festus, a memoria, dum ad Ilium moratur, vitâ defunctus est; veneno (ut quidam aiebant) extinctus, quò scilicet Patrocli more sepeliretur; (ut alii affirmant) morbo interceptus. Hujus igitur cadaver effertur iussit, compluribusque lignis rogam strui. Dein imposito in medium, mactatisque omne genus animalibus, subjecit ignem; phialamque manu tenens, vinumque libans, venios precabatur. Cumque esset raro capillo, & crinem quæreret, ut imposeret ignibus, deridiculo erat omnibus: ceterum quos habuit capillos, tamen totondit. Laudabat autem ex omnibus ducibus præcipuè Syllam Romanum, & Afrum Annibalem: quibus etiam statuas atque imagines excitavit.

XV. Decedens autem Ilio, Asiâque omni, & Bithyniâ, gentibusque reliquis pertransiitis, atque ubique rebus compositis, devenit Antiochiam: ibique exceptus honorificentissimè, atque aliquamdiu moratus, Alexandriam contendit; prætexens

Αχιλλέως τάφον, σεφάνοις τι κοσμήσας καὶ ἀνθεσι πολυτελῶσι, πάλιν Αχιλλέα ἐμιμῆτο. ζῶντων τε καὶ Πάτροκλόν τινα, ἐποίησέ τι τοιῆτον. ἦν αὐτῷ τις ἥρ' ἀπελευθερῶν οἰλαταίῃ, ἐῖς ἑσος μὲν ὄνομα, τὸ δὲ βασιλεὺς μνήμης περὶ εὐχῆς. οὗτο, ὄντο αὐτὸ ἐν Ἰλίῳ, ἐτελεύτησεν ὡς καὶ τινὲς ἔλεγον, φαρμάκῳ ἀναρεθείς, ἵν' ἰὼς Πάτροκλος ταῦτο. ὡς δὲ ἔτεροι ἔφασκον, νόσῳ διαφθαρεῖς. τοῦτο κομιθεῖναι κελεύει τὸ νέκρω, ζῶντων τε πολλῶν ἀφαιρεθεῖναι πυρῇ. ἐπιθεῖς τε αὐτὸν ἐν μέσῳ, καὶ παντοδαπὰ ζῶα κατασφάζας, ὑφ' ἧς τε, καὶ φιάλῃ λαβὼν, σπινθῶν τε τοῖς ἀνέμοις εὐχεῖτο. πάντες τὸν φιλοκόρητος, πλοκάμους ἐπιθεῖναι τῷ περὶ ζητῶν ἐγγελάτο. πλὴν ὧν εἶχε τριχῶν ἀπὲς κεφαλῆς. ἐπήνεν δὲ καὶ σεαυτῶν μάστιγα, Σύλλααν τε τὸν Ρωμαίων καὶ Αννίβαν τὸν Λίβυον ἀνδείκνυσεν τὰς τε αὐτῶν, καὶ εἰκόνας ἀνείσθην.

15. Απάρας δὲ τῆς Ἰλίου διὰ τε τὴν ἄλλην Ἀσίαν καὶ Βιθυνίαν, καὶ τοὺς λοιπὸν ἐθνῶν, καὶ ἐκείσε διοικήσας τὰ περὶ ἡμᾶς, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀφίκετο. ἐκείσε ὑποδεχθεὶς πολυτελῶς, καὶ διατείνοντας χρόνον τινὸς, ἐπὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ.

ἀνδρῶν ἐσέλλατο, πύρασιν
 ἢ ποιέμεν· ποθεῖν ἢ ἐπ' Ἀλε-
 ξάνδρῳ κλισεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν
 θεῶν χρῆσασθαι, ὃν ἐκείνοι σέβον-
 τιν ἐξαυρέτως. δύο γὰρ ταῦτα ὑ-
 περβαλλόντως πορσεποιεῖτο, τὴν
 τε τῶν θεῶν θρησκείαν, καὶ τὴν ἡ-
 μοῖαν μνήμην. ἐκατόμβας τε ἔν-
 κλῶει ὡς ἀσκήσασθαι, ἐνα-
 γισμάς τε παντοδαπὰς. ὥς δὲ
 ἀνιγνέη τῶν ἡμετέρων
 πλῆθος, φύσει μὴ ὄντι τὰς γνώ-
 μας κουφοτάτῳ, καὶ ἐπὶ τοῖς βρα-
 χυτάτοις ῥάστα κινεῖσθαι, τότε
 δ' ἐξεπύλῳ, τὴν τῆ βασιλείας
 περὶ τὴν τε καὶ εὐνοίαν πωθανόμε-
 νη. ὑποδοχὴ δ' ἐπαρεσκεύετο,
 ὥς μὲν ἐνὶ πόλει βασιλεῖ
 ἡγεῖσθαι φαί. πάσης τε γὰρ μέσης
 ἡγανα πανταχῶς διακείμενα
 ποικίλον ἦχον ἀργαζέτο· ἀρω-
 μάτων τε παντοδαπῶν καὶ θυμι-
 μάτων ὁ τιμίδης εὐωδίαν παρ-
 ἔχον ταῖς εἰσόδοις, διαδεδυμένους
 τε καὶ ἀνδρών βολεύς ἐτίμων τὸν
 βασιλέα· ὥς δ' ἐπέστειλεν εἰς
 τὴν πόλιν σωὲν παντὶ τῶν στρα-
 τῶν, πρῶτον εἰς τὸν νεῶν ἀν-
 κλισίων, πολλὰς ἐκατόμβας κα-
 τίθυσε, λιθάνων τε τὰς βωμῶν
 ἐσώρυσεν. ἐκείθεν δ' ἐλθὼν εἰς
 τὸ Ἀλεξάνδρου μνημεῖον, τὴν τε
 χλαμύδα μὴ ἔφερον ἀεργῶν,
 ἀκλυστὴς τε ὡς ἔχει λίθων τι-

huic itineri desiderium vi-
 sendæ urbis ab Alexandro
 constructæ, simul consulendi
 patrii illorum numinis, quod
 egregiè incolæ venerantur :
 ac simulans hæc duo in
 primis, religionem Dei, &
 herois memoriam, jubet he-
 catombas comparari, ac pa-
 rentationes omne genus. Quod
 ut primum est Alexandrinæ
 multitudini nunciatum, le-
 vissimæ suapte naturæ, & o-
 mnibus momentis expositæ ;
 studium benevolentiamque
 principis omnes, quasi ani-
 morum impotes, accipiebant.
 Igitur ad excipiendum illum
 se comparabant, quanto nun-
 quam antea honore ullum
 imperatorem excipere consue-
 verant. Quippe omnifariam
 musica instrumenta disposita,
 ubique varium edebant soni-
 tum. Præterea aromatum ac
 suffimentorum vapor omne
 genus aditus cunctos optimis
 replebat odoribus : tædis
 præterea & florum sparsioni-
 bus imperatorem honorabant.
 Sed ubi in urbem jam per-
 venit, primò quidem tem-
 plum ingressus est, multif-
 que victimis immolatis, ac
 thure cumulatis altaribus, ad
 Alexandri monumentum se
 contulit : paludamentumque
 purpureum & claris specio-
 sisque gemmis annulos con-
 spicuos, balteumque, & si
 qua alia gestabat elegantio-

ra, dempta sibi, tum illius imposuit tumulo. Hæc cernentes Alexandrini, læti supra modum, noctibus totis ac diebus festum celebrabant, ignari quid intra ulceratum pectus imperator occuleret.

XVI. Hæc enim omnia per simulationem faciebat, ut universam illorum multitudinem contrucidaret. Latentis odii causa talis erat. Nunciatum ei fuerat Romæ agenti, vivo adhuc fratre, atque item post extincto, multa in ipsum dicere Alexandrinos. Sunt enim homines suapte naturâ dicaces, atque ad describendum illudendumque maxime facti; jactantes in optimum quemque & potentissimum dictoria quædam, ut quidem ipsi putant, festiva: ut autem videtur iis in quos dicuntur, longè gravissima. Quippe hujusmodi jocorum vel maxime illa permovent, quibus delicti veritas arguitur. Quare quum multa in eum dixissent, ne dissimulatâ quidem fraternâ cæde, matremque etiam Jocestam vulgò appellarent, iriderentque ipsum, quod tantulæ homo stature, Alexandrum atque Achillem, maximos ac fortissimos heroas, æmularetur: dum ludere se putant, eo impulerunt Antonium, hominem furente naturâ iracundum, at-

μίω, ζωσῆρας τε, καὶ εἴτι πολλοὺς τελεῖς ἔφερε, σπειλῶν ἑαυτῷ, ἐπέθηκε τῇ ἐκείνου σορῷ. αὐτὸς δὲ ὁρῶν ὁ δῆμος ὑπερέχαιρε, παννυχίζων τε καὶ ἐορτάζων, οὐκ εἰδώς τί τὸ βασιλείῳ λαυδᾶνυσαν γνώμην.

ἰς Ταῦτα γὰρ πάντα ἐκείνῳ ὑπεκείνατο, βυλόμενῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν διαφθεῖραι. ἡ δ' αἰτία τῆ λαοθάλασσης μίσους, τοιαύτα τις ἴσθι. ἀπηγγέλλετο αὐτοῖς διατείνοντι ἐπὶ τῆς Ρώμης ἔτι, καὶ τῷ ἀδελφεῷ περὶ ἐνθῆ, καὶ ἐκείνους φόνον, ὅτι ἄρα ἔξεν πολλὰ εἰς αὐτὸν ὑποκρίματα. πεφύκασιν δὲ πως· εἴτε φιλοσκόμμοι, καὶ λέγειν εὐσέχως ὑπογραφὰς ἢ παιδείας, ὑπερρίπτοντες οἷς τὸς ὑπερέχοντας πολλὰ χαλεπὰ καὶ αὐτοῖς δοκῶντα, λυπηρὰ δὲ τοῖς σκωφθεῖσι· ὅτι γὰρ τοιούτων κνίζει μάλα, ὅσα ἐλέσχει ὅτι ἀμαρτημάτων τιμὴ ἀλήθειαν. πολλὰ τοίνυν αὐτὸν ἐκείνων σκωφάντων ἔς τε τὴν τῶν ἀδελφῶν ἀνείρεσιν, καὶ τὴν προσβύτῳ Ιουλιανῷ καλομένῳ, ἐκείνον δὲ χλευάζοντων ὅτι δὴ μηκρὸς ὢν, ἀλέξανδρον καὶ Ἀχιλλεῖα θυμασιότατους καὶ μεγίστους ἦρας ἐμιμείτο. τοιαῦτά τινα παίζειν αὐτῶν δοκουμένων, ὑλέδρια καὶ ἐπίβουλα καὶ αὐτῶν σέβασμα.

ἡ Ἀντωνῖνον ἠνάγκασαν, φύσει
 ἡτα ὀργίλον καὶ φοβικώτατον.
 ιζ'. Συμπανηγυεῖσας πόινω
 αὐτοῖς, καὶ σιωποῦσας, ὡς εἶ-
 η πάσαν τὴν πόλιν πλήθους με-
 γίστη πεπληρωμένην καὶ ἀπὸ πά-
 ντος τοῦ αὐτοῦ χώρου ἐκεί σιω-
 πῶντων, διὰ περιγράμματος
 πέσαν τὴν νεολαίαν εἰς τὴν πεδί-
 νον καὶ εἰς σιωπὴν, φήσας εἰς
 τὴν Ἀλεξάνδρου τιμὴν φάλαγ-
 γα βέλους συστήσασθαι, ὡς περ
 Μακεδονικὴν καὶ Σπαρτιατικὴν
 ἦτο καὶ τὴν ἡρωῶν ἐπωνύμιον. κα-
 λῶν δὴ σιχηρὸν τὰς νεανίας
 πάντας διασηῖναι ὡς ἂν ἐπι-
 δὸν ἕκαστον, ἔδῃ πῶς τε ἡλικί-
 ας ἔχοι, καὶ μεγέθους σώματος,
 καὶ εὐεξίας εἰς στρατείαν ἐπιτηδεύειν.
 ταῦτα αὐτὰς τὰς ὑποχέσεις
 πειθίσαντες οἱ νεανίας πάντες,
 ὑποκῶτα τε ἐλπίσαντες διὰ τὴν
 περιπαρῆσαν παρ' αὐτῶν εἰς τὴν
 πόλιν τιμὴν, σιωπῶντες ὅμα γο-
 νῶσι τε καὶ ἀδελφοῖς σιωπῶ-
 ντο αὐτῶν τὰς ἐλπίσιν. ὁ δὲ
 Ἀντωνῖνος, διεσῶτας αὐτὸς ἐπι-
 δὸν, ἕκαστον ἐραπρόθυμον, καὶ ἄλ-
 λοῦ ἄλλο λέγων ἐκνώμιον, παρήκεν
 ὡς ἂν αὐτὸς ἔτε τι ὀρῶντας, ἔτε
 περιστοκῶντας, τὸν στρατιωτικὸν
 πᾶν ἐκκυκλώσας. ὡς δὲ ἐτε-
 κμήρατο ἡδὴ αὐτὸς ἔδῃ ἔρδαν καὶ
 ἔπλυνον ἀντιλαμπρῶς, καὶ ὡς περ ἐν

que valde sanguinarium, ut
 perniciem illis insidiasque
 moliretur.

XVII. Igitur celebritate
 ac festo jam una cum illis
 peracto, quum videret ma-
 ximam hominum multitudi-
 nem ex vicinis regionibus
 confluisse in urbem, mo-
 nuit edicto, ut in planiti-
 em quandam juvenus uni-
 versa conveniret; velle affir-
 mans, sicuti Macedonicam
 Spartanamque habebat, ita
 etiam in Alexandri honorem
 ipsius herois cognomento pha-
 langem constituere. Jubet i-
 gitur consistere juvenes uni-
 versos, relicto intervallo, ut
 singulorum ætatem, statu-
 ramque & corporis habitu-
 dinem militiæ idoneam con-
 sideraret. His creditis, ju-
 venes omnes, ac verisimili
 spe ducti, ob insignem ho-
 norem paulò ante exhibi-
 tum principi, conveniunt
 frequentes una cum parenti-
 bus atque germanis, lætis
 gratulantibusque eorum spei.
 At verò Antoninus singulos
 inter se distantes circumiens,
 contrectansque, & aliud in
 alio laudans, præteribat: do-
 nec illos, neque id animad-
 vertentes, neque expectan-
 tes, universus circumveniret
 exercitus. Ut verò conje-
 cturam fecit jam esse omnes
 militum suorum armis iuclu-
 sos, quasque rotibus impli-
 citos,

citos, ipse *quum omnes circumivisset*, statim cum suo praesidio excessit, ac signum militibus dedit. Qui statim facto undique impetu, comprehensam in medio inermem juventutem, ceteroque qui aderant, magnâ cæde contrucidant. Atque è militibus alii cædem tantum faciebant, alii foveis ingentibus cadavera obruebant, aggestaque desuper humo immanem tumulum excitârunt. Multi etiam in eas foveas semivivi protrahantur, multi adhuc integri detrudebantur. Sed & milites nonnulli simul periêrunt. Nam qui reliquias adhuc aliquas spiritûs retinebant, neque penitus defecti erant viribus, impliciti proruentibus se militibus, eos quoque secum trahebant in foveam. Tanta est autem facta cædes, ut rivis cruoris per planities decurrentibus, cum fauces ipsæ Nili ingentes, tum littus omne circa urbem purpurasceret. *Quum autem talia adversus illam urbem admisisset, inde movit, atque Antiochiam venit.*

XVIII. Sed non longo post tempore affectans Parthici cognomen, famamque devictæ ad orientem Barbariæ,

δικτύοις σεσαγλυευμένους, ἐπελθὼν πάντας, αὐτὸς μὲν ὑπερέχεται μεθ' ἧς ἔχει φρουρὰς περὶ αὐτόν. ἐφ' ἐνὶ δὲ σημείῳ περιπεσόντες πανταχόθεν οἱ στρατιῶται, ἃ ἐν μέσῳ πᾶσαν νεολαίαν, καὶ εἰ τινες ἄλλως παρήσαν, παντὶ τρόπῳ φόνων ἀναμύρσιν, ἀπλισμένοι τε ἀόπλεις, καὶ πανταχόθεν περιεληφότες. ἡ δὲ στρατιῶτων οἱ μὲν ἐφόνευσον ἐξωθεν, οἱ δ' ὠρυτλον ἐνύσματα μέγιστα ἔλκοντες τε τὰς ἐμπύπλοντας ἐνέβαλλον, πληρῶντες σωμαίων, καὶ τὴν γλῶσπιν χέοντες, μέγιστον ἠγερον ταχέως πολυφθόρον, πολλοὶ τε καὶ ἡμιθνήτες εἰλκύνθησαν, ἔτι τε ἀτρωτοὶ σωμαχῶθησαν. ἀλλὰ μὲν καὶ ἡ στρατιῶτων ἐκ ὀλίγοι περιεπαλώλυτο. ὅσοι γὰρ ἐτι ἐμπνέοντες, καὶ δυνάμειως μετρίως ἔχοντες, σωμαθῶντο, περιπλεκόμενοι συγκαθάλλον αὐτοὺς. τοσούτοι δὲ ἐχλύθη φόνῳ, ὥς ῥέθροις αἵματι διὰ τῶν πεδίων, τὰς τε ἐκβολὰς τῆς Νείλου μεγίστας οὖσας, τὸν τε περὶ τὴν πόλιν αἰγιαλὸν πάντα φοινιχθῆναι. τοιαῦτα δ' ἔργα σάμηνον τὴν πόλιν, ἀπ' ἀρας εἰς Ἀντιόχειαν ἀφίκετο.

iii. Επιδυμήσας δὲ μετ' ἐ πολὺ Παρθικὸς κληθῆναι, καὶ Ῥωμαίοις ἐπιτεῖλαι ὡς χερσας μὲν

ἡμεῖς τὴν καὶ τὴν ἀνατολὴν
 βαρβάρους, καίτοι γε ἔσσης ἐφ' ἡμῶν
 βαθείας, μηχανᾶται τοῖόνδε τι.
 ἡμεῖς ἄλλαι τῷ βασιλεῖ Παρθυαί-
 ων, (Ἀρτάβανος δ' ἡμεῖς ὄνομα
 αὐτῷ) πέμπει τε πρεσβείαν, καὶ
 δῶρα πάσης ὕλης τε πολυέλης
 καὶ τέχνης ποικίλης. τὰ δὲ
 γράμματα ἐλεῖν, ὅτι δὴ βέ-
 λεται ἀγαγέσθαι αὐτῇ καὶ θυγα-
 τέρα πρὸς γάμον. ἀρμόζειν ὅ
 αὐτῷ, βασιλεῖ τε καὶ βασιλέως
 ἡμεῖς, μὴ ἰδιώτῃ τινὶ καὶ εὐτελεῖ
 γαμβρὸν ἡμεῖς, ἀγαγέσθαι ὅ
 βασιλίδα τε, καὶ βασιλέως με-
 γάλῃ θυγατέρα. δύο δὴ ταύ-
 τας ἀρχὰς ἡμεῖς μεγάλας, τὴν τε
 Ρωμαίων καὶ καὶ Παρθυαίων. αἵ
 συναχθείσας κατ' ἐπιγαμίαν,
 μικρῇ ποταμῷ διωρισμένας,
 μίαν ποιήσιν ἀρχὴν ἀναντα-
 γώνισον. τὰ γὰρ λοιπὰ βάρβα-
 ρα ἔθνη, ὅσα νυνὶ ὑπὸ ταῖς τέ-
 των βασιλείαις, εὐάλωτα ἔσε-
 δαι αὐτοῖς, κατὰ τὰ ἔθνη καὶ κα-
 τὰ τὰ συστήματα ἀρχόμμεθα. ἡμεῖς
 δὲ Ρωμαίοις μὲν πεζὸν στρατὸν, καὶ
 τὴν διὰ διοράτων συσάδῳ μά-
 χῃ ἀνανταγώνισον, Παρθυαί-
 οῖς δὲ ἵππον τε πολλὴν, καὶ τὴν
 διὰ τόξων εὐσοχὸν ἐμπειρίαν.
 ταῦτα δὴ συμελθόντα, πάντων
 τε οἷς πόλεμος κατορθύεται
 συμπεπνόντων, ῥαδίως αὐτὴς ὑμῶν

quanquam in altissimâ pace,
 tale quiddam machinatur.
 Dat literas ad regem Par-
 thorum Artabanum, simul-
 que legatos cum muneribus
 mittit omnis materiæ & ar-
 tis conspicuæ. In eis literis
 fuerat scriptum, velle se re-
 gis filiam ducere in matrimo-
 nium, principem se esse,
 & principe natum: quare
 haud decorum, privati cu-
 jusquam & tenuis fieri ge-
 nerum, sed reginam ducere
 potius, filiamque magni re-
 gis. Duo maxima imperia
 esse Romanum & Parthi-
 cum, quibus affinitatē illā
 in unum coeuntibus, ac nul-
 lo jam discriminante fluvio,
 unam tantum potentiam fa-
 ctum iri, nullis expugnabi-
 lem viribus. Nam reliquas
 barbaras nationes, quæ nunc
 amborum imperiis subjactæ
 sunt, faciliè jugum toleratu-
 ras, si proprios gens quæque,
 & conventus, sit habitura re-
 ctiores. Esse Romanis pede-
 strem exercitum, qui hastis &
 statariâ pugnâ cæteros ante-
 cellat: Parthis verò equita-
 tum plurimum, peritissimof-
 que sagittarios. His igitur
 concurrentibus, & quæ usu
 ad bellum sunt in unum con-
 spirantibus, faciliè ipsos sub uno
 diademate totius orbis terra-
 rum imperium retenturos.
 Præterea odoramenta, quæ apud
 illos proveniant, telasque
 lauda.

laudatissimas; contraque apud Romanos metalla ipsa, & quaecunque arte aliquâ conspicua visuntur, non jam vix, raròque, & clanculum per mercatores importatum iri: sed in unâ duntaxat terrâ unoque imperio; communemque fore utrisque usum rerum omnium, minimeque impeditum:

XIX. His ejus literis Partius acceptis, primò quidem abnuere: negare, Romano convenire barbarum matrimonium. Quam enim fore concordiam, neque voce satis congruentibus, & victu habituque inter se distantibus? Esse Romæ patricios permultos, quorum sibi ille optare liberos in matrimonium possit: sicuti itidem apud se Arsacidas. Neque ullam sanè extare causam, cur alterutrum genus adulteretur. Hæc igitur a principio rescribens, conditionem aspernabatur.

XX. Sed instanti Antonio, donisque & jurejurando fidem studii sui, & caritatis uxoriæ facienti, credidit Barbarus: ac pollicitus daturum filiam, generum jam ipsum appellabat. Cujus rei vulgata mox fama, Barbari scilicet omnes ad Ro-

ἐνὶ διαδήμασι βασιλεύσαντες οἰκουμενῆς. τὰ τε παρ' ἐκείνοις οὐρόμηναι ἀρώματα, ἢ θαυμαζόμενα ὑφ' ἁσμάτα, ἢ διὰ Ῥωμαίοις μετ' ἀλλοδόμενα, ἢ διὰ τέχνην ἐπαυρόμενα, μηκέτι μάλιστα, καὶ σπανίζοντα, λαμβάνοντες δὲ ἐμπόρων κομισθήσεσθαι μᾶς δὲ γῆς ἔσσης καὶ μᾶς ἐξουσίας, κοινὸν καὶ ἀπώλυτον ἀμφοτέροις τίλ' ὑπὸ λαύσιν ἔσεσθαι.

ιδ'. Τοιούτοις αὐτῷ γράμμασιν ἐντυχὼν ὁ Παρθυσῆς, τὰ μὲν πρῶτα ἀντέλεγε, φάσκων οὐχ ἀρμόζον Ῥωμαίων γάμον βάρεσθαι. τίνα γὰρ ἔσεσθαι συμφωνίαν ἐν αὐτοῖς, μήτε τῆς ἀλλήλων φωνῆς σωτῆσιν, ἢ τε διαίτη καὶ σκεδῇ διαφέρουσιν ἀλλήλων; ἢ δὲ καὶ Ῥωμαίοις εὐπατεῖδας πολλὰς, ὧν τινὸς ὑπὲρ ἑξάσθαι δύναιτ' εἰν θυγατέρα. καὶ τὴν αὐτῷ Ἀρσακίδας καὶ μὴ δὲ μὴδέτερον ἡμεῖς νοθεύεσθαι. τὰ μὲν οὖν πρῶτα, τοιαῦτα ὁπισθεύων παρήϊστο.

κ'. Ἐκκειμένη δὲ τῷ Ἀντωνίνῳ δώροις δὲ πολλοῖς καὶ ὄρκοις πρὸς τὸν γάμον σπεύδων τε καὶ εὐνοίαν πιστεύων, πείθεται ὁ Βάρβαρος. καὶ δώσιν τε ὑποχρεῖται καλῶς τε γαμβρὸν ἐσόμενον. διαδραμύσης δὲ τῇ φήμης, οἱ μὲν Βάρβαροι εὐτρέπιζον πάντα ἐκ τῆς

τῶν ὑποδοχῶν τῶν Ῥωμαίων βα-
 σιλέως, ἔχαιρόν τε εἰρῆνης αἰ-
 ῶνις ἐλπιδί. ὁ δ' Ἀντωνῖνος,
 διαβὰς τὰς ποταμὸς, ἀκωλύτως
 ἐσελάσας εἰς τὴν Παρθυσίαν
 ἦλθεν, ὡς ἰδίαν ἦδη, πανταχῇ
 θυσιῶν αὐτῷ περὶ σταγομύων,
 βομῶν τε ἐσεμυλῶν, ἀρωμά-
 των καὶ θυμιαμάτων παντοίων
 περὶ σταγομύων, χαίρειν τοῖς
 ὑπομύοις ὑπὸ τοῦ Βαρδάρων
 περὶ ποιεῖτο. ὥς δὲ περὶ χωρή-
 ρας, τό τε πλεῖστον τῆς ὁδοῦ πο-
 τῆς ἀνύσας, ἦδη τοῖς βασιλεί-
 κῃ Ἀρτάβαν ἐπλησίαζεν, ἐκ
 ἡμαίνας ὁ Ἀρτάβαν, ὑπὸ τῶν
 αὐτῶν ἐν τῷ περὶ τῆς πόλε-
 ος πεδίῳ, δεξιέμενος θυμῶν
 καὶ θυγατρὸς, γαμβρὸν δὲ
 αὐτῶν. πᾶν δ' ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ Βαρ-
 δάρων, ἀνθεσι τοῖς ὀπχωίοις
 κατεσεμυλῶν, ἐδῶκεν χρυσὸν καὶ
 βαρῆς διαφόροις πεποικιλμένον,
 ἵσταζε περὶ τὴν αὐλὴν καὶ σύ-
 ντας, τυμπάνων τε ἦχας, ἐ-
 κέρτων εὐρύθμως. χαίρειν δὲ
 πᾶσι τινὰ ὄρχησιν κινέμε-
 ναι, ἐπὶ αὐτῶν πλεῖστον ἐμφωρη-
 θῶσιν. ὥς δὲ πᾶν σωῆλθε τὸ
 πλεῖστον, τοῦ τε ἱππῶν ἀπέβη-
 σαν, φερέτερας τε καὶ πόδα ὑποθέ-
 μῳι, περὶ σπονδὰς καὶ κύλικας
 ἔχον. πλεῖστον δὲ πλεῖστον τῶν
 Βαρδάρων ἦθροισι, καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀτάλως ἐσήκασαν, ἐδῶκεν δὲ

manum suscipiendum princi-
 pem se comparabant, sp̄e
 quādam sempiternæ pacis ex-
 ultantes. Cæterum Antoni-
 nus, prohibente nullo, fluvio
 transgressus, ac jam Par-
 thicam regionem quasi pro-
 priam peragrans, sacrifican-
 tibus passim universis, supra-
 que coronata altaria odores
omnisfarios incenditibus, læ-
 tum se honore illo Barbaro-
 rum magnopere simulabat.
 Postea verò quā magno i-
 tinere factò, ad ipsam Ar-
 tabani regiam appropinqua-
 bat, occurrit ei rex in quā-
 dam ante urbem planitie,
 novum sponsum generumque
 suum excepturus. Sed Bar-
 barorum magna multitudo,
 floribus indigenis coronati,
 atque induti vestes auro di-
 versisque coloribus varias,
 festum agitabant, ad tibia-
 rum fistularumque & tym-
 panorum sonitus saltantes
 numerosè: quippe hujusce-
 modi tripudiis suprā modum
 delectantur, præsertim cum
 se temeto largiis invitârunt.
 Sed ubi omnis multitudo
 confluit, ac relictis equis,
 phætreisque & arcubus de-
 positis, inter libamina & ca-
 lices agitabant, collectique
 in unum Barbarorum quam-
 plurimi, temerè inordinati-
 que constiterant, nihil su-

spectantes mali, sed pro se quisque studentes videre novum sponsum: tum signo dato Antoninus militibus imperat, impetum cædemque in Barbaros faciant. Illi, re subitâ perterriti, cædentibus sauciantibusque Romanis terga obvertunt. Ipse Artabanus à suis stipatoribus raptus, atque equo impositus, vix ægrèque cum paucis fugiens elabitur. Reliqua verò multitudo Barbarorum passim cædebat: quippe neque equos habebant, quibus maximè utuntur; (descenderant enim ex iis, pastumque dimiserant) neque ipsi evadere fugâ poterant, impediende cursum fluxâ veste, ad pedes usque deductâ. Porro pharetras & arcus omnino non attulerant: nam quid illis opus ad nuptias? Ita ingenti cæde Barbarorum factâ, Antoninus, prædâque & hominibus magnâ copiâ captis, discedit, resistente nullo, vicisque & urbibus incensis, datâ potestate militibus rapiendi quod quisque posset aut vellet.

XXI. Hanc igitur calamitatem haud opinatò Barbari acceperunt. Antoninus autem, regionem Parthicam

τοπον περσδοκῶντες, παύσας δὲ ἑκάστος ἰδεῖν τὸν νυμφίον. τότε ὅτ' ἐνὶ σημείῳ κελεύει ὁ Ἀντωνῖν· τῷ ἰδίῳ στρατῷ ἐπιδραμεῖν, καὶ φονδίην τὰς βαρβάρους. ἐκπλαγῆτες δὲ τῷ περματι, παύσασθαι τε καὶ τιτρωσκόμηντοι· αὐτὸς τε ἀρτάξαν· ἀρπαγὴς ὑπὸ τῷ πτελὶ αὐτὸν δορυφόρων, ἵππων τε ὀπιτεθεῖς, ἀπέδρα μάλιστα μετ' ὀλίγων. τὸ δὲ λοιπὸν πληθύνθη ἐκόπλητο τῇ βαρβαρίᾳ, ὅτε τὰς ἵππους ἐχόντων, οἷς χρῶνται μάλιστα· (ἀποβιβάζοντες γὰρ εἰς ἑσθλας, ἀνέντες ἐκείνους νέμεσθαι) ὅτε δρόμῳ χρῆσασθαι δυναμένων πρὸς φυγὴν, ἐμποδίσσης αὐτὸς τὸ πτελὶ τοῖς ποσὶ χαίνουσιν ὡς τῷ φαρέτρας δὲ καὶ τόξα ἐκ ἑχόν. τί γὰρ ἐχρηζον αὐτῶν πρὸς γάμους; πολλὴ δὲ ἐργασάμενος ὁ Ἀντωνῖν φόνον τῇ βαρβαρίᾳ, λείαν τε καὶ ἀχμαλώτους παμπληθεῖς συλλαβὼν, ἀπῆκε, μηδενὸς αὐτῷ ἀνδραγαθίου· κόμας τε καὶ πόλεις ἐμπιπράν δὲς ἐξουσίαν τοῖς στρατιώταις, ἀρπάζειν τε ἑκάστον, ὃ δυνάσται καὶ ὃ βέλεται αὐτὸς κτείνεσθαι.

κα'. Τοιαύτῳ μὲν δὴ πάθει ἐχρήσαντο οἱ βαρβαροὶ ἐπερσδοκῶντι. ὁ δὲ Ἀντωνῖν, ἐπὶ πολὺ

πλὺν τῆ Παρθυαίων γῆς ἐλάσας,
 ἥδη καὶ τῇ στρατιωτικῇ κεκμηκό-
 των ἐν αὐτῇ τῷ ἀρπάξεν καὶ φο-
 νέων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μεσο-
 ποταμίαν. ἐκεῖ δὲ ἡρώδης, ἐ-
 πιστάτης τῆς τε συσκλητῆς, καὶ τῆς
 Ρωμαίων δὴμῳ, πᾶσαν ἀνατο-
 λικὴν κεχερωσθαι, καὶ τῆς ἐπέκει-
 να βασιλείας πάσης αὐτῷ πα-
 ραχωρηκέναι. ἡ δὲ σύγκλητος,
 ἡ ἀγνοῶντες μὲν τὰ πεπραγμένα
 (λαθεῖν γὰρ ἔργα βασιλέως ἀ-
 δυνάτου) πολλὰ δέει καὶ κολα-
 κίας, ψιφίζοντα αὐτῷ πάσας
 τιμὰς ἐπινίκιαις. διέτριβε δὲ
 καὶ ταῦτα ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ
 ἐν Ἀντωνίνῳ, ἡνιοχίαις χολάζων,
 καὶ θηρία παντοδαπὰ ἀναιρῶν.
 καὶ. Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐπάρχον-
 τες τῆς στρατοπέδου δύο. ὁ μὲν,
 πρεσβύτερος πάνυ, τὰ μὲν ἄλλα
 δυνάμεις, καὶ πολιτικῶν πραγ-
 μάτων ἀπείρως ἔχων, στρατιωτι-
 κῇ δὲ γεφυρῶν δοκῶν. Αὐθεν-
 τος ὄνομα αὐτῷ. ὁ δὲ ἕτερος,
 Μακρίνῳ μὲν ἐκαλεῖτο, ὅστις δὲ
 ἡ ἀγορὰ ἐκ ἀπείρως εἶχε, καὶ
 μάστιγα νόμων ἐπιστήμης. εἰς τῶν-
 τῶν ἔν, ὡς μηδὲ στρατιωτικὸν,
 μηδὲ ἡγεμονίαν, δημοσίᾳ πολλὰ
 αὐτῷ ἀπέσκευε, καὶ μέχρις αὐ-
 τῶν βλασφημίας. ἐπεὶ γὰρ ἡ-
 μῶν αὐτῶν καὶ διατήρ ἐλευθερίαν
 ἡρώδην, καὶ τὰ φαῦλα καὶ ἀ-

penitus ingressus, defessus
 jam rapiendo cædendoque
 militibus, revertitur in Me-
 sopotamiam. Indeque sena-
 tui populoque Romano per
 literas significat, subactum à
 se orientem, cunctosque il-
 lius regni mortales in suam
 ditionem concessisse. At se-
 natus, quanquam totius ne-
 gotii gnarus (quippe prin-
 cipum res latere nullo pa-
 cto possunt) metu tamen
 atque assentatione cunctos
 illi honores victoriæ decer-
 nunt. Substitit autem post
 id Antoninus in Mesopota-
 miâ, studio aurigandi ac
 belluarum venationibus inten-
 tus.

XXII. Erant porro præ-
 fectionis exercituum duo, Au-
 dentius & Macrinus: quo-
 rum alter, valde senex jam,
 rerumque civilium planè ru-
 dis, haud tamen imperitus
 rei militaris habebatur: alter
 & in foro versatus, &
 legum consultissimus. In
 hunc igitur, ut parum mili-
 tarem, minimèque fortem
 virum, publice nonnunquam
 princeps cavillabatur, ne
 convitiis quidem turpibus ab-
 stinens. Nam audito, illum
 & victum usurpare liberali-
 orem, & aspernari vilissima
 abjectissimaque cibaria, (qui-
 bus Antoninus militariter de-
 lecta-

lectabatur,) chlamydemque & vestem ceteram ad urbanum modum gestare; quasi degenerem ipsum, morboque muliebat laborantem calumniabatur, minitans etiam occisurum.

XXIII. Quorum impatiens Macrinus, vehementer exacerbatus est. Accidit autem res huiusmodi; (quippe habitura finem aliquando erat Antonini vita.) Nam cum suapte naturā curiosior esset, non hominum modò res cognoscere studebat, sed eorum dæmonumque etiam rimari arcana; metuque semper insidiarum nullis non oraculis incubabat. Accitis undique magis, astrologis, aruspibus: ac nullo planè præterito, qui huiusmodi fallacias profiteretur. Sed eos quoque suspectans, ut parum verà loquentes, omniaque ad assentationem vaticinantes, scribit ad Maternianum quendam, cui rerum suarum omnium eura in urbe crediderat, & quem sibi ex amicis omnibus fidissimum putabat, consciuntque omnium secretorum solum habuerat; magos undique optimos conquirat, atque evocatis manibus, de fine ipsius vitæ consulat, & an quisquam imperio insidietur.

περὶ μὲν οὖν τῶν ἐδεσμάτων καὶ ποτῶν μυσταγόμενον, (οἷς ὡς στρατιώτης διητὴς ὁ Ἀντωνίνος ἔχαρει) χλαμύδιον, ἢ τινὰ ἄλλω ἐδῆτα ἀμφιστάμενον ἀεικιοτέρων, εἰς ἀνδρίαν καὶ θήλειαν νόσον διέβαλλον, αἳ τε ἀποκτενεῖν ἢ πέλει.

καὶ. Ἀπερὶ ἐφ' ἑρῶν ὁ Μακρινός, πάντῃ ἤχαλλε. σιωπῇ δέ τι καὶ τοιούτων (ἔδει γὰρ ἄρα τέλει λαθεῖν τὸ Ἀντωνίνου βίον) πεπεργότερος γὰρ ὢν, ἐμὸν τὸ ἀνθρώπων πάντα εἰδέναι ἠθέλει, ἀλλὰ καὶ τὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων πολυπερχυμονεῖ. αἳ τε πάντας ὑπώπτεται, ὡς ἐπιβελόντας, χρηστέων τε πάντων ἐνεφορέως τὰς τε πανταχόθεν μάγους καὶ ἀστρονόμους τε καὶ θυτάς μετεπέμπετο. καὶ εἰς αὐτὸν ἐλάνθανε τὸ πλὴν γοητεῖαν ταύτῃ ὑποχρεμύων. ὑποπτεύων δ' αὐτὸς ὡς ἐτάληθ' αὐτῷ, ἀλλὰ πρὸς κολακίαν διεπίζοντας, ἐπισέλλει Ματερνιαῷ τινὶ πτεπάτας ὑπ' αὐτοῦ ἐν Ρώμῃ πρὸς τοὺς ἐκκεχρησμένους, πισοτάτους δὲ δοκῶντι φίλων, καὶ μόνω κοινῶν τῶν ἀπορρήτων. κελεύει δὲ αὐτῷ, μάγων τὰς αἰείας ζητῆσαντι, νεκρὰ τε χρησάμενον, μαθεῖν περὶ τῆς βίης αὐτοῦ, καὶ μή τις ἄρα ἐπιβελύοι τῇ ἀρχῇ.

Ο δὲ Ματρινιανὸς, χρησάμε-
νος ἀδελῶς τοῖς ὑπὸ τῷ βασιλέως
ἐλευθεῖσιν, ἔτε ὄντως αὐτῷ
ἐμμόνων ταῦτα δεασισάντων,
ἥτε ἄλλως συσκευαζόμενος τῷ
Μακρίνῳ, ἐπισέλλει τῷ Αντωνίνῳ,
ὅπως ἐλεύθῃ τῇ ἀρχῇ τῷ Μακρί-
νῳ, καὶ δέιν αὐτὸν ὑποσκευάσασθαι.
ταῦτά τὰ γράμματα ὑπο-
σημηνόμενος, καὶ καὶ ἑτέρων ἐπι-
στολῶν, καὶ τὸ ἐξ ὧν, δίδωσι τοῖς
διακομίζουσιν, ἐκ ἐδόσθην αὐτῷ
ῥησι. τῷ δὲ συνήθει τάχει τῆς
ἐπιτοκίας ἐκείνοι χρησάμενοι,
ἔφισανται τῷ Αντωνίνῳ ἥδη τε
κευδὴν ἡνίοχον ἀνεληφότι, καὶ τῷ
ὁρμῶν ἐπισκάνοντι, περισκο-
μίζουσι πάντα τὸν συνδεσμον τῷ
ἐπιστολῶν ἐν αἷς καὶ καὶ τῷ Μα-
κρίνῳ γράμματα. ὁ δὲ Αντωνί-
νος, τῷ ὁρμῶν ἥδη καὶ τῷ γνώμῳ
καὶ τῷ ὑποδορμῶν ἔχων, κε-
λεύει τῷ Μακρίνῳ, ὑποσάντι καὶ
ἐπιδάσαντι, ἐντυχῆν τοῖς γράμ-
μασι καὶ ἐπὶ τι ἐπείγον ἔην, δη-
λῶσαι αὐτῷ· εἰ δὲ μὴ, τὰ ἐξ
ἑδὲς αὐτὸν διοικῆσαι, ὡς ἔπαρ-
χον. πολλὰ κίς δὲ τὸτο κελεύειν
καὶ συνήδες αὐτῷ. καὶ ὁ καὶ ταῦτα
περὶ αἷας, εἵχετο τὸ περὶ κίς.
ὁ δὲ Μακρίνῳ, καθ' αὐτὸν γυρό-
μενος, τὰς τε ἄλλας ἐπιλύεται
ἐπιστολάς· περὶ τυχὼν καὶ τῇ
καθ' αὐτὸ θανατηφόρῳ, ὅρα πρὸς πλὴν κίνδυνον ἐπικείμενον.

At Maternianus, navatā
principi operā, sive id re-
verā manes significaverant,
sive alioqui Macrinum pero-
sus, rescribit Antonino, Ma-
crinum esse qui infidetur im-
perio, cumque è medio tol-
lendum. Has igitur literas,
ut mos est, cum reli-
quis obfignatis, dat ignaris
quid ferrent tabellariis. Illi
contuetā usi itineris celerita-
te, ad Antoninum perve-
niunt; quo ille potissimum
tempore ad aurigandum se
parabat, ac jam currum
conscendebat. Ita ei reddunt
integrum epistolarum fasci-
culum: in quibus erant e-
tiam literæ quæ ad Macri-
num pertinebant. At verò
Antoninus, studio jam o-
mini atque animo ad auri-
gandum intentus, imperat
Macrino ut ipse literas seor-
sum inspiciat, ac, si quid
majoris momenti sit, renun-
ciat: sin minus, ipse de
more, suum (hoc est præ-
fecti) officium exequatur:
quippe talia identidem in-
jungere consueverat. Ipse
deinde quum hæc mandas-
set, ad suum studium per-
rexit. Macrinus, seorsum e-
pistolis omnibus solutis, e-
tiam in eam incidit quæ ipsi
perniciem afferebat. Cogni-
to igitur quantam periculi

impen-

impenderet, ac gnarus Antonini iracundiæ truculentiaque, præsertim tam specioso prætextu, subtrahit epistolam illam: cæterarum vero (ut solebat) argumenta principi renuntiat. Sed metuens ne iterum super ejusmodi rebus Maternianus rescriberet, malens facere ipse aliquid quàm expectando pati, tale quiddam comminiscitur. Erat Martialis quidam, centurio, unus è custodiis corporis Antonini, semper illum affectari solitus: cujus fratrem paucis ante diebus princeps delatum tantum, sed minimè redargutum, occiderat; ipsumque Martialem per contumeliam timidum ac degenerem, & Macrini amicum appellaverat. Hunc vehementer dolentem fratris nece, propriisque incitatum contumeliis, gnarus omnium Macrinus ad se vocat, studiosum jampridem sui, ac multis obstrictum beneficiis: cui persuadet, ut captato quamprimum tempore Antoninum obtruncet. Ille, quum promissis adductus, tum proprio odio ac vindictæ fraternæ studio incitatus, libenter omnia se facturum pollicetur, quum primum occasio evenisset.

εἰδώς τε ὁ Ἀντωνίνος ἡ θυμὸν, καὶ τὸ φρονιδὸν ἐπὶ τοιοῖσδε γράμμασι, καὶ περὶ αὐτῶ εὐλογον ὑπάρξουσιν, ἢ ὅτι ἐπιστολὴν ὑφάρπειται, καὶ δὲ τῶ λοιπῶν ἀπαγγέλλει, ὡς ἔστι σωτήριος. φοβηθεὶς δὲ μὴ καὶ δευτέρως ταῦτα ὁ Ματρινιανὸς ἐπιστάλη, δρᾶσαι τι μᾶλλον ἠθέλησεν, ἢ ἀναμένειν, παθεῖν. τοιμᾶ δὴ τοῦτο. ὡς τις ἐκατοντάρχης (Μαρτιάλης) δὲ ὄνομα αὐτῶ) τῶ σωματοφυλάκων ὁ Ἀντωνίνος, αἰεὶ παρεπόμενον αὐτῶ τέτε ἡ ἀδελφόν, περὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἀνηρήκει, διαβληθέντα μὲν, ἐκ ἐλεγχθέντα δὲ αὐτῶ τε τῶ Μαρτιάλης ἐνύβρισεν, ἀνάνδρην αὐτὸν καὶ ἀχρηστὴν καλῶν, καὶ Μακρίνους φίλον. τῶτον ἐπεσάμην ὁ Μακρίνης ἀλγύντα τε σφοδρῶς ἐπὶ τῇ ἡμετέρῃ ἀναιρέσει, μὴ φέροντά τε τὰς εἰς αὐτὸν ὕβρεις, μεταπέμπεσθαι. ἐδάφρει ὃ αὐτῶ, διπραπέυοντι τε αὐτὸν ἀνωθεν, καὶ πολλὰ ὑπὸ αὐτῶ εὐεργετηθέντι. πέθει τε, καὶ ἐν ἐπιτήδειον παρὰ φυλάξαι, ἐπεσκεύεσθαι τῶ Ἀντωνίνῳ. ὁ δὲ τῶ τε ὑποχέσεισι ὁ Μακρίνης ἀναπειθεὶς, μισῶν τε ἄλλως, καὶ τιμωρῶσαι θέλων τῶ ἀδελφῶ, πάντα ποιήσας ἀσμένως ὑπὸ χρεῖται, καὶ ἐν ἐπιτήδειον εὐρών.

καὶ Σιω.

κδ'. Σωέβη δὲ μετ' ἐ πολὺ
τῆς σκέψεως ταύτης, θελήσαι
τὸν Ἀντωνίνον, διατείχισα ἐν
Κάρραις τὴν Μεσοποταμίαν, περ-
ιθεῖν τὴν βασιλείαν, ἀπελθεῖν
τῆς τῶν νεῶν τὴν Σελήνης, ἣν μά-
λισα οἱ ἐπιχώριοι σέβουσιν. ἀ-
ρρηκτῆ δὲ τῆς πόλεως ὁ νεὼς
πολὺ, ὡς ὁδοιπορίας χρῆζειν.
ὡς ἵππευσιν ἐν ὀλίγοις, (ἵνα
δὴ μὴ πάντα τὸν στρατὸν σκύλη,)
τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο, ὡς δὴ
δύσας τῇ θεῷ ἐπανελθοῖ· καὶ
δὲ τὴν μέσλιν ὁδὸν, ἐπειχ-
θεὶς ὑπὸ τῆς γαστρὸς, ἀποσπῶν αἱ τε
πάντας κελύσσας, ἀνεχώρησεν
ἐπὶ ὑπηρέτην, ἀποσκευασόμενος
τὰ ἐροχλῆντα. πάντες τοίνυν ἀ-
πεσπράσαν, καὶ ὡς πορρωτάτω ἀ-
πῆσαν, τιμὴν καὶ αἰδὼς τῷ γι-
γνομένῳ νέμοντες. ὁ δὲ Μαρτιά-
λιος, τὸς καιρὸς πάντας ἀφ' αὐ-
τῶν ἰδὼν τε αὐτὸν μεμο-
νημένον· ὡς δὴ κληθεὶς ὑπὸ αὐ-
τοῦ νόματι, ὁρῶν τι ἢ ἀκυσόμε-
νος περὶ ἑαυτοῦ ἐπιδόξασκε αὐτῷ,
τὸς ἐδῆτας τῶν μηρῶν καθέλ-
κοντι ἀπεσπράμμενος, παῖν ξιφι-
δίῳ, ὃ μὲν χεῖρας ἔφερε λαν-
θάνων. καί τις δὲ τὴν πληγῆς
ἐπὶ τῆς κατακλιθεὶς χυομένης,
ἀπεροδοκῆτος καὶ ἀφυλάκτου ὁ
Ἀντωνίνος ἀνῆρέθη.

κε'. Πεσόνη δὲ αὐτῷ, πη-

XXIV. Evenit autem
haud multò post initum hoc
consilium, ut Antoninus, qui
Carris (quæ est Mesopota-
miæ urbs) agebat, è regiâ
prodire & ad lunæ tem-
plum, quam maximè vene-
rantur indigenæ, proficisci
vellet: procul autem ab ur-
be illud distabat, ita ut ali-
quid itineris conficiendum
esset. Cum paucis igitur e-
quitibus (ne totum exerci-
tum vexaret) iter faciebat;
ut post sacra deæ facta re-
diret. Medio autem itine-
re, ventris exonerandi cau-
sâ coactus, quum omnes
abstistere iussisset, uno famu-
lo comitatûs secessit, ut na-
turam levaret. Quare, aver-
sis omnibus, & quàm lon-
gissimè recedentibus, honoris
ac reverentiæ causâ, Mar-
tialis, qui omnes temporum
captabat articulos, ut eum
solum esse animadvertit, ceu
nutu principis ad videndum
aliquid aut audiendum voca-
tus, accurrit ilicò, aver-
sumque & subligacula sibi
deducentem pugione trajicit,
quem celatum manu attule-
rat: & cum in ipsam juncturam
ferrum incidisset, letali
scilicet vulnere, de improvi-
so Antoninus minimè defen-
sus occubuit.

XXV. Quo facto Mar-
tialis statim equum inscendit,
ac

ac fugâ evadere conatur. Cæterum Germani equites; quibus & delectabatur Antoninus, & custodibus corporis utebatur, propiores cæteris; primique facinus conspicati, Martialem consecuti missilibus confodiunt. Quod ubi exercitus reliquus cognovit, omnes subito concurrunt: primusque Macrinus supra cadaver conqueri, ac delamentari per simulationem coepit. Gravis ea res, & molesta militibus quoque incidit, commilitonem convictoremque aliquem amisisse, non principem, existimantibus. Neque de Macrino quippiam illis adhuc suboleverat, putantibus Martialem proprias inimicitias, persequutum. Ita in sua quisque tabernacula discessere:

XXVI. At Macrinus, tradito igni corpusculo, reliquias intra urnam coniectas matri ad sepulturam remisit: ea tunc Antiochiæ morabatur. Moxque ob *similes* liberorum calamitates, incertum sponte an imperio alicujus, *abstinentiâ* mortem sibi conscivit. Hunc finem habuerunt Antoninus & Julia mater, quum quidem ad eum quem diximus modum vixissent: ac sexennium tantum ille si-

δήσας ἱππῶν ἐφυγῆν ὁ Μαρτιά-
λιος. Γερμανοὶ δὲ ἱππεῖς, οἷς
ὁ Ἀντωνίνος ἔχαρει, φρεσὶς τε
τῷ σώματι ἔχρητο, καὶ τοσούτων
ἀφροδῶτες ἐς ὅσον οἱ λοιποὶ,
πρωτοὶ τε ἰδόντες τὸ γυρόμενον,
διώξαντες τὸν Μαρτιάλιον, κατή-
κοντισαν. ὥς δὲ καὶ ὁ λοιπὸς στρα-
τὸς εἶδε τὸ πρᾶχθέν, πάντες
σωθέντες καὶ πρῶτος ὁ Μα-
κρίνος, ὅπως αὖς τῷ πλώματι, ὁ-
λοφύρεσθαι τε καὶ θρῆναι πρᾶσε-
ποιεῖτο. ὅς, τε στρατὸς πᾶς χα-
λεπῶς καὶ δυσφόρως ἤνεγκε τὸ
πρᾶχθέν. συστρατιώτῃν γὰρ καὶ
κοινωνῶν τῷ βίῳ, ἀλλ' ἐκ ἀρχον-
τα ὅντο ὑποβιβασθέντες καὶ ἐδε-
μίαν πῶ ἐπεβλήν, ὑπὸ πᾶσι
ὅντο τῷ Μακρίνῳ, ὅντο δὲ καὶ
Μαρτιάλιον οἰκέαν ἔχθραν ἀ-
μυνάσθαι. καὶ οἱ μὲν, ἕκαστος ὡς
ταῖς σκηνῶν ἐπαυήσαν.

κς'. Ο δὲ Μακρίνῳ, πνεῦ-
ματι δὲ τὸ σῶματιον, τῶν τε
κόνιν κάλῃ τινὶ ἐμβάλων, ἐ-
πεμψε τῇ μητρὶ αὐτῆς κατα-
δάψαι, ἐν Ἀντιοχείᾳ διατει-
νέσθαι. ἐκείνη δὲ ἐπὶ τῷ ἑαυ-
τῶν ὁμοίᾳ συμφορᾷ, εἴτε ἐ-
κείνη, εἴτε κελευθεύσασα, ἀπε-
καρτέρησε τοιοῦτω μὲν δὴ τέλει
ἐχρήσατο ὁ Ἀντωνίνος, καὶ ἡ μήτηρ
Ιουλίᾳ, βιάσαντες, ὡς περιέρηται,
πᾶς δὲ ὁ χρόνος ἐν τῷ μόνῳ
ἐβασί-

ἐξασίλδυσεν, ἀνευ τῆ πατρὸς καὶ τῆ ἀδελφῆ, ἐν ἑξ ἑτεσι σωματελεύθει.

κζ'. Τελυτήσαντο δὲ τῶ Ἀντωνίνῳ, ἐν ἀσασίᾳ τε ἦν ὁ στρατός, καὶ ὑποείατο παρακλίεσθαι. ἔμενον τε ἡμέρας δύο ἀσασίλευτοι· ἐξήκοντες τε, ὃν ἐπλεέοντο ἀρχοῖνα. καὶ γὰρ ἡγέλλετο μὲν πολλὰ πλῆθος καὶ δυνάμεως ἐπὶ Ἀρτάβανος, δίκας ἀπαλήσων, τιμωρήσων τε τοῖς ἐν ἁπτοδαῖς καὶ ἁπλῇ ἀνηρημένοις. αἰρῶνται δὲ βασιλεῖα, πρῶτον μὲν Αὐδέιον, ὡς στρατιωτικόν τε καὶ ἑπαρχόν· ἰσχυρόν τε καὶ ἡμῶν· ὁ δὲ γῆρας προῖχόμενος παρητήσατο. μετ' ἐκείνον δὲ, τὸν Μακρίνον, πεθόντων αὐτὸς χιλιάρχων, οἱ καὶ τῆς ἐπιτελῆς τῆ Ἀντωνίνῳ σωμότης καὶ κοινωνοὶ τῆ Μακρίνου γενησῶντες ὑποπτεύθησαν μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς ἐρεῖται. παρέλαβε δὲ τὴν βασιλείαν Μακρίνος, καὶ ἔτις εὐνοία καὶ πίστις τῶ στρατιωτῶν, ὡς ἀνάγκη, καὶ χρεία τῶ παρόντος καιροῦ.

κη'. Τῶν δὲ παρακλιμένων, ἐρίσασθαι ὁ Ἀρτάβανος μὲν μεγίστη πλῆθος καὶ δυνάμεως, ἵππων τε πολλῶν ἄγων καὶ τοξοῶν μέγα τι πλῆθος, καταφράκτας τε ἀπὸ καμήλων ἔξωθεν μακροῖς ὁράσιν. ὡς δ' ἀπὸ γῆρας περὶ

ne parente germanoque suo imperavisset.

XXVII. Extincto Antonino, incerti ignarique quid agerent milites, biduo sine imperatore fuerunt, quærentes inter se quem potissimum principem deligerent. Siquidem adventare maghis copiis Artabanus nunciabatur, poenas exacturus, & cæsis inter pacem ac libationes missurus inferias. Igitur principem deligunt, primò quidem Audentium, militarem scilicet virum, præfectumque non improbum: sed ille senectutem excusans, abnuat imperium. Dein verò Macrinum, suadentibus potissimum tribuñis, quos etiam confcios infidiarum Antonini, ac Macrino participes consilii fuisse, post illius mortem suspicio extitit: quemadmodum in sequentibus dicemus. Suscepit autem Macrinus imperium, non tam benevolentia & fide militum fretus, quam necessitate impulsus usuque præfenti.

XXVIII. His actis, jam scilicet Artabanus multis copiis ac viribus aderat, equitatum ingentem, & sagittariorum multitudinem adducens, præterea cataphractos camelis insidentes, qui prælongis contis præliarentur.

A a

Que

Quo cognito, Macrinus, convocato exercitu, ita loquutus perhibetur.

Oratio Macrini.

XXIX. Dolere vos omnes principis hujuscemodi, vel (ut verius loquar) comilitonis interitu, minimè mirandum. Sed calamitates casusque humanos modicè ferre, id verò est prudentium. Cæterum, illius memoria vestris æternum præcordiis infidebit, atque ad posteritatem propagabitur rerum fortiter ac magnificè gestarum: præterea amoris benevolentiaque, & communitatorum vobiscum laborum laudem secum deferens sempiternam. Nunc autem postulat tempus, honore habito illius memoriae, justique omnibus persolutis, occurrere imminenti periculo. Videtis Barbarum instantem, cum totius orientis multitudine, ac justas (ut videtur) belli causas præferentem: siquidem nos illum priores laceffivimus, violato fœdere; atque in altissimâ pace bellum excitavimus. Nunc omne Romanum imperium in virtutem vestram recumbit & fidem. Neque enim de finibus imperii, aut de fluminibus dimicatio nobis adversus magnum regem,

ὦν, συγκαλέσας τὰς στρατιώτας ὁ Μακρίνῳ, ἔλεξε τοιαύτως.

Δημιγγορία Μακρίνου.

κθ'. Αλγὺν μὲν ὑμᾶς πάντας ἐπὶ τοιαύτῃ βασιλείῳ, ἢ (ἵνα τῇ ληθῇ λέγοιμι) στρατιώτῃ ἀποβολῇ, θαυμαστὸν εἶδέν. φέρειν δὲ τὰς συμφορὰς, καὶ τὰ περιπίπτοντα μετεῖως ὑπομῆναι, ἀνθρώπων ἔργον σωφρονέντων. ἢ μὲν γὰρ ἐκείνῃ μνήμῃ ἐν τε τοῖς ἡμετέροις ἑτέροις ἐψηθεύεται, τοῖς τε εἰς ὕστερον παραδοθήσεσθαι, καὶ δόξαν αὐτίδιον φέρουσα, μεγάλων τε καὶ θυμαίων ἔργων ὧν ἐδέξατο, φίλων τε καὶ εὐνοίας, καμάτων τε κοινωνίας ἢ πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ καὶ ἐξ ὧν, τιμήσαντας ὡς χρὴ τῷ μνήμῃ τῇ τελευτηκώτῃ, ἀφοσιωσάμενός τε τὰ πρὸς ἐκείνον, ἔχειται καὶ ἐπεγόντων. ὁρᾶτε ἢ Βάρβαρον ἐφεσώτα σὺν παντὶ τῇ τῆς ἀνατολῆς πληθύνει, καὶ δὲ κέντα πεύρασιν εὐλογον ἔχων ἔχθρας. ἡμεῖς γὰρ αὐτὸν προκαλεσάμεθα, ἀπαπονομήσαντες, καὶ ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα πόλεμον ἡγήραμεν. ἡρτῆται δὲ νῦν πᾶσα ἡ Ρωμαίων ἀρχὴ τῆς ὑμετέρας ἀνδρείας τε καὶ πίστεως. εἰ γὰρ περὶ ὧρων γῆς, εἰ δὲ ρείθρων ποταμῶν

ἡ φιλονεικία, καὶ τὴν παν-
τὸς διὰ, πρὸς μέγαν βασιλέα,
ὑπὲρ παίδων καὶ συγγενῶν, ὅς ἐ-
κείνῳ ἀδίκως, καὶ ἄλλοις τὸν ὄρ-
κον οἶεται ἀνερῆσθαι. τὰ τε ἐν
ὅπλῳ λαμβάνοντες, καὶ τῇ συνη-
θείᾳ Ῥωμαίοις εὐκοσμία τατίζο-
μεθα. ἐν γὰρ ταῖς ῥησὶν αἰσῶσι, τὸ
μὴ τῇ βαρβαρίᾳ ἀτακτον πλῆ-
θος καὶ περισσὴν ὥρην, ἀλλὰ
ἐκαστὸν ἴσως γινώσκουσιν ἂν ἐ-
ναντίον· τὸ δ' ὑμέτερον, εὐτα-
κτόν τε ὂν καὶ συγκεκλιμένον,
μετὰ τε ἐμπειρίας μαχόμενον,
ὑμῖν τε ἔσσωσθήειον, καὶ κείνοις
ἰσχυροῦς. μετ' ἀγαθῆς ἑμὲ τῆς
ἐλπίδος ἀγωνίζεσθε, ὡς Ῥω-
μαίοις πρέπει, καὶ σωθήειτε. ἔγωγε
γὰρ τὸν βαρβάρου ἀπώσεσθε ὑ-
μῶν καὶ δόξης κλέει ἀράμενοι
μέγα, Ῥωμαίοις τε καὶ παῶσιν
ἀνθρώποις δείξετε, τίμω τε περ-
τέραν νίκῃ πιστώσεσθε, ὡς μὴ
δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ἄδικον δύναν-
ται ἡδίκησατε, ἀλλὰ δι' ὅπλων
νικήσαντες ἐκερτήσατε.

λ'. Τοιαῦτα τινὰ εἰπόντος αὐ-
τοῦ οἱ στρατιῶται τὴν ἀνάκλην τοῦ
παρατάγματος ὁρῶντες, παρετάθη-
σαν, καὶ ἅν τοῖς ὅπλοις ἦσαν. ἅμα
δὲ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐφάνη Ἀρτά-
βανος σὺν μεγάλῳ πλήθει στρα-
τῆς. ἀπασσάμενοι δὲ τὸν ἥλιον
(ὡς ἐπὶ αὐτοῖς) οἱ Βάρβαροι,

sed de omnibus fortunis est:
cum scilicet liberos, atque
consanguineos suos ultum
veniat, quos injustè à nobis
contraque fœdera occisos ar-
bitratur. Igitur arma capi-
amus, (atque ut mos Roma-
no est) ordines in prælio
servemus. Quippe in acie
Barbarorum incomposita mul-
titude ac tumultuaria, ipsa
se fortasse impedit: vester
autem ordo atque consen-
sus, pugnandique peritia, si-
cuti vobis salutem, ita ho-
stibus perniciem attulerit.
Quapropter sic velim bene
sperantes dimicetis, ut Ro-
manos decet, utque hacten-
us consuevistis. Ita enim &
Barbaros ipsos fuderitis; &
gloriam insignem adepti,
fidem Romanis cæterisque
omnibus feceritis, non dolo
aut fraude ullâ, sed virtu-
te & armis superiorem vi-
ctoriam a vobis partam.

XXX. Quæ postquam
locutus est, cognitâ necessi-
tate, milites in ordines se
recepere, atque in armis a-
gitabant. Sole autem orien-
te conspiciunt Artabanum
maximas secum copias addu-
centem. Ut autem solem
Barbari de more propitiâ-
runt, confestim, edito ingenti

clamore, concurrunt in Romanos; iisque adequitantes sagittas ingerunt. At Romani, *decenti ordine & magnâ cum cautione* acie instructa, Maurorumque equitatu per latera dispositi, ac receptis per intervalla expeditis militibus, quibus facilis esset excursio, fortiter resistentes, impetum Barbarorum sustinebant: qui scilicet & sagittarum multitudine, & prælongis contis, quibus cataphracti ex equis aut camelis depugnabant, pessimè Romanos accipiebant. Contra Romani, quoties pedem conferebant, faciliè scilicet adversarios superabant. Postea verò quam ab equitatu & camelorum multitudine premebantur, fugâ simulatâ, tribulos, aliâque machinamenta ferrea acuminata projiciebant: quæ sub arenis latentia, neque cuiquam conspecta, perniciem equitibus & camelorum infessoribus afferebant. Quippe illis calcatis, equi, potissimum verò cameli, quoniam huic generi mollissimæ sunt ungulæ, succidui claudicabant, excussis tergo infessoribus. Caterùm Barbari illi, quamdiu equis aut camelis invehuntur, acerrimè scilicet confligunt: ubi autem vel descendere jam,

χρῆναι ἵπποις ἢ καμήλοις, γυναιώς μάχουσαι· ἦν δὲ ἐπὶ

μεγίστῃ τε κλαυγῇ βοήσαντες, ἐπέδραμον τοῖς Ῥωμαίοις τὸ ξδιόντες τε καὶ καδιπαπδόντες. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, εὐτάκτως τε καὶ ἀσφαλῶς συστήσαντες τὰς φάλαγγας, ἐκατέρωθεν τε τὰς ἱππεὺς καὶ τὰς Μαυρεσίους κατατάξαντες, τὰ τε κενὰ πληρώσαντες ἥβῃ κήφως καὶ εὐσταθῶς ἐκπρέχεν ὁμιλήμων, δεξιὰ μὲν τοὺς Βάρβαρους, ἐμάχουσαι. καὶ οἱ μὲν Βάρβαροι, πῇ πλῆθει ἥβῃ τόξων, τοῖς τε ἐπιμήκεσι δόρασι καὶ καταφράκτων, ἀπὸ τε ἵππων καὶ καμήλων τιτρώσκοντες αὐτούς, μεγάλως ἀνέθεν ἐβλαπτον. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, τῇ μὲν συσπῶν μαχομένων, ῥᾶδίως ἐκράτην. ἐπεὶ δὲ αὐτοὶ ἦτε ἵπποι πολλὴ ἔσσα, καὶ τὸ τῇ καμήλων πλῆθει ἐλυμναίετο, περιστοιχίζοντες ἀναχωρεῖν, τειβόλους τε καὶ τόλλα ἄλλα τεχνάσματα, σιδήρων ὀξύτατων ἐξίχας περικείμενα, ἔρριπτον. καταλανθανοῦσα δὲ ἐν τῇ ψαμμοῖς, καὶ ἐκαθορώμενα ὑπὸ τῇ ἱππέων, ἢ τῇ καμηλιῶν, ὀλέθρεια ἦν αὐτοῖς. πατῶντες γὰρ οἱ ἵπποι, αἰτε καμήλοι μάστιγα, ἔχουσαι ἀπαλὰ τὰ πέλαμα, ὠκλαζον καὶ ἐχώλιδον, τὰς τε ἐπιβάτας ἔς ἔρεθρον ἀπείκοντο. οἱ δὲ ἐπὶ κενὰ Βάρβαροι, ἐς ὅσον μὲν ἐπο-

ἐν αὐτῶν, ἢ κατενεχθῶσι, ῥᾶ-
 τὰ ἀλίσκονται, μὴ φέροντες
 πῶς ἐκ συστάσεως μάχῃ· πρὶν
 τε τοῦ φυγεῖν, ἢ διώξαι, εἰ δέοι,
 ὑπὸ τῆς περὶ τοῖς σκέλεσιν ἐ-
 σῆτ' χαίνως παρηωρημένης
 ἐμποδίζονται. πρώτης μὲν ἐν κῆ-
 ραυτάς πάσης ἡμέρας θῆε ἑω-
 ρινὲς εἰς ἐσπέραν ἐμαχέσασθαι,
 καὶ νύξ ἐπελθούσα διέλυσε τὰς
 μάχας, ἐκάτερός τε ἐπανήλθον
 εἰς τὰ ἑαυτῶν στρατόπεδα, νικᾶν
 ἀξύντες. τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ
 σπυῖλλον εἰς τὸ αὐτὸ πεδῖον
 μαχόμενοι. ἐπεὶ ἔρχοντο δὲ οἱ
 Βάρβαροι, πολὺ τι τῶν πλήθει
 τῶν ὑπερέχοντες, κυκλώσα-
 θαι τὰς Ῥωμαίους, καὶ σαγηνύσαι.
 οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, ἐκέτι τὰς φάλαγ-
 γας εἰς βάθ' σπείσαντες, εἰς
 μέσην δὲ ἐκείνων, ἀπὸ τοῦ κυ-
 κλόμενον ἐνεπὸδίζον. πληθὺς
 δὲ τοσούτων ἀνδρῶν τε καὶ κτηνῶν
 ἐρονδύθη, ὥς πᾶν πληρωθῆναι
 τὸ πεδῖον, μεγίστους τε σωρὺς
 πτωμάτων εἰς ὑψ' ἀρθρῶναι,
 καὶ μέγιστα τῶν καμήλων ἐπ' ὀλ-
 λήλων πίπτεσθαι. πρὶν τὸ ἐν τῷ
 διατρέχειν ἐνεπὸδίζοντο οἱ μα-
 χόμενοι. ἐκέτι δὲ ἐδὲ καθεώρων
 ἀλλήλους, μεγάλης ὄν' ἡρώ-
 μας ἐν μέσῳ, καὶ δυσβάτους ὑπὸ
 τῶν σωμάτων σεσωρμένων· ὅς
 καὶ κωλύομενοι τοῖς ἄλλοις ἐπέναι, ἕκαστοι ἐπανήλθον εἰς τὰ

vel excidere, faciles sunt
 capti, neque praelium in
 manibus gerere audent; &
 si fugiendus aut insequendus
 sit hostis, crura scilicet flu-
 xa veste præpediuntur. U-
 no igitur alteroque die à
 mane ad vesperam pugna-
 tum: nox praelium dire-
 mit, reversique sunt in ca-
 stris utrique, quasi victo-
 res. Tertia die in eandem
 planiciem pugnaturi conve-
 nère. Tentante autem Bar-
 baro, utpote qui numero
 præstabat, circumvenire Ro-
 manum, quasque indagine
 concludere: contra non jam
 profundior, sed in fron-
 tem productam constituebant
 Romani aciem, ac se cir-
 cumveniri prohibebant. Tan-
 ta autem virorum jumentor-
 umque multitudo cecidit,
 ut omnis compleretur car-
 pus, maximique cadaverum
 acervi in altum attolleren-
 tur, præsertim verò camelo-
 rum, quæ aliæ super alias
 procubuerunt. Ergo nec li-
 ber pugnantis cursus erat,
 nec inter se cernendi copia,
 velut ingenti quodam, ac
 vix pervio aggeri cadaverum
 in medium extructo: quo
 scilicet prohibente transitum
 ad reliquos, singuli se in
 sua castra receperunt. At
 Macrinus, cognito, non aliâ

de causâ tam acriter ac pertinaciter pugnare Artabanum, nisi quia se pugnare contra Antoninum arbitrabatur, (solent enim Barbari paulo negotio quasi fatiscere, velutique oneri cedere; si modò primis congressibus parum ex sententiâ res gesserint: tunc autem perstabant, prælium integraturi, quum primum cadavera *su-
stulissent atque concremassent*: ignari periisse, qui has inimicitias concitaverat) mittit Parthis legatos, cum literis, quæ declararent occidisse imperatorem, ac debitum supplicium luisse, qui fœdera & jusjurandum temeraverat: sibi esse à Romanis, quorum ipsum tandem imperium sit, summam rerum traditam. Non placere verò sibi quæ acta forent. Itaque captivos quicumque superessent, raptaque omnia redditurum: cupere se illum ex inimico amicum facere, pacemque jurejurando ac libaminibus sancire. Quibus lectis Artabanus, edoctusque à legatis de Antonini cæde, satis dedisse supplicii violatorem fœderis arbitratus *morte tam acerbâ*, contentusque reddi sibi citra ullum cruorem captivos prædamque omnem,

αἰχμαλώτους καὶ τὰ χρήματα

ἐαυτῶν στρατόπεδα. ὁ δὲ Μακεδὼν, σιωπῶν, ὅτι ἐκ ἄλλως Ἀρτάβανον ἐκθύμως τε μάχεται καὶ προσμένει, ἀλλ' ἢ οἰόμενον Ἀλγωνῖνον μάχεσθαι, (ἐκείνους ἀπὸ τῶν Βαρβαρῶν ῥῆσα ὑποκάμειν, ἐδελοκακῆν τε, εἰ μὴ τι ἐν τῇ πρώτῃ ὁρμῇ καθορθώσκει· πρὸς τὴν δὲ προσμενόντων, ὥς ἂν τὸ μάχην ἀνανεώσαντο, καὶ τῶν τε κρῶν ἀναείρσιν τε καὶ κατὰφλεξιν, ἐκ οἰομένων τεθνηκέναι τὸν τὴν ἔχθρας αἴτιον,) πέμπει πρεσβείαν, ὅπως ἔλπει τε πρὸς Παρθυαίαν, λέγων, ὅτι μὴ περὶ τὰς σπονδὰς καὶ τὰς ὁρμὰς ἀδικήσαντα βασιλέα τεθνηκέναι, δίκας τε ἀξίας ὧν ἔδρασε δεδωκέναι. Ρωμαίους δὲ, ὧν ὅστιν ἡ ἀρχὴ, ἐαυτῷ τε τὰ τῆ βασιλείας ἐκπεχεικέναι. μήτε δὲ ἀρέσκειν τοῖς πρᾶχθεῖσιν, αἰχμαλώτους τε τὰς περιόνας ὑποδέναι, χρήματά τε ὅσα ἤρπαιον, ὑποτίσαι· φίλων τε ἀντὶ ἐχθρῶν χρηθῆναι, καὶ τὴν εἰρήνην ὁρκοῖς, καὶ σπονδαῖς βεβαιῶσαι. ὁ δὲ Ἀρτάβανος ταῦτα τε ἀναγνὼς, καὶ διδαχθεὶς ἀπὸ τῶν πρεσβέων περὶ τῆς Ἀλγωνίης ἀναμύσεως, αὐτάρκην τιμωρίαν τὸν παρασπονδήσαντα δεδωκέναι νομίζων, ταῖς θανάτου τῆς αὐτοῦ τετραχωμῆς, ἀγαπῶν τε τὰς

ἀναιμωτὶ ὑπολαβεῖν, σπασάμενος

LIBER IV. 191

αρεῖ. Ἐπὶ εἰρήνῳ πρὸς τὸν Μακρίνον,
 Ἄρ. καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐπανέρχεται.
 χεῖται. Ἄ. Οὗ τὸν τε στρατὸν ἀ-
 ὁμοῦ παλλάξας τὸ ἐν Μεσοποταμίᾳ
 ἰατριεῖς, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἡ-
 ἀνεν, στήγειο.

foedus cum Macrino fecit,
 atque in proprias sedes re-
 vertitur.

XXXI. Sed & Roma-
 nus imperator, deducto ex
 Mesopotamiâ exercitu, An-
 tiochiam profectus est.

HPΩ-

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ

Τ Η Σ

ΜΕΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΠΕΜΠΤΟΝ.

HERODIANI LIBER QUINTUS.

BREVIARIUM LIBRI QUINTI.

O Pilius Macrinus, per epistolam rationem rerum gestarum reddens senatui, ab eodem imperator declaratur, magno omnium gaudio: sed cum leuius molliusque Antiochia desideret, in offensam & odium militum incidit: à quibus, orta seditione, proditur, & in Chalcedone Bithynia urbe interficitur; superatus à Bassiano: qui Solis sacerdos cum esset, in castra productus, Antonini filius creditus, ipse quoque Antoninus appellatus, ac imperator consalutatus fuerat. Is igitur, inito imperio, omni flagitio se & Romanam religionem polluens; Heliogabalum deum colens, summâ vecordiâ publicè privatimque, in sacris profanisque rebus, debacchabatur. Unde milites illum quoque perosi, interficiunt: ejus in locum Alexandrum, dudum Caesarem designatum, substituunt; ac imperatorem consalutant.

DE Antonini imperio, cædeque, infidiis, ac successione item, superiore libro diximus. Cæterum Macrinus, ubi Antio-

O Πως μὲν δὴ ὁ Ἀντωνίου
νῦν ἤρξε τε καὶ ἐτέ-
λαττε, δεδήλωται
ἐν τῷ περὶ τούτου συγγράμματι,
ἢ τε περὶ τούτου ἐπιβλήῃ καὶ δια-
δοχῇ.

δοχῇ. ἡρόδοτος δὲ ἐν τῇ Ἀν-
 τιόχεια ὁ Μακρίνῳ, ἐπισέ-
 λαι πρὸς τὴν δῆμον Ρωμαίων, καὶ τῇ
 συκλήτῳ, λέγων τοιαύτῃ ἐν εἰ-
 λόσι μὲν ὑμῖν, τὰ τε βίαι μὲν τῶν
 καὶ ἀρχῆς προκαίρειν, τὰ τε τρὸς
 τὰ τὸ πρὸς χρηστότητα ἐπὶ ῥε-
 πῆς, καὶ τὸ πρῶτον τῆς διοικηθεί-
 νης πρὸς τὸν πρῶτον, καὶ πολὺ
 πλεονεξίας καὶ δωδέκας βασιλι-
 κῆς ἀποδείξεως, (ὅπερ γε καὶ αὐ-
 τὸς ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐπαρχαῖς ἡ
 ἑκατοπέδων πεπίσδται,) πρὸς
 τὸν νόμιζω μακρηγορεῖν. ἴσε
 γὰρ με καὶ οἷς ἐκείνῳ ἐπεστέλλεν,
 καὶ ἀρεσκόμενον, καὶ περικιν-
 ῶν δὲ τὰς ὑμῶν, ἐν οἷς πολ-
 λὰς ταῖς τυχεύουσας διαβολαῖς
 πεισθέν, ἀφειδῶς ὑμῖν προσε-
 ῖπετο. καὶ με καὶ κακῶς ἠγόρευε,
 καὶ δημοσίᾳ πολλὰς τὸ μέτρι-
 ον με, καὶ πρὸς τὸς ἀρχομένους
 ἠελάνθρωπον διαβάλλον, καὶ
 διασκώπων εἰς ῥάθυμίαν καὶ τρὸς
 τὸν χαυνότητα· κολακείας δὲ
 χαίρων, καὶ τὸς εἰς ἀμύνητα πα-
 ρέχοντες, πρὸς τὸν θυμὸν τὸ ἐν-
 ῥοισμον αὐτῶν διδόντας, τῶν τε
 ἡγῶν διαβολαῖς ἐγείροντας,
 οὐκ ἐπὶ καὶ πιστὸς ἐδοκίμαζε φίλους.
 ἡμοὶ δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸ πρῶτον καὶ
 μέτριον προσφιλές. τὸν γὰρ πρὸς
 Παρθυαίους πόλεμον, μέγιστον τε
 ἦλθε, καὶ ἐφ' ᾧ πᾶσα Ῥωμαίων

chiam pervenit, literas sena-
 tui populoque Romano misit
 in hanc sententiam. Quum sa-
 tis ipsi cognitum habeatis
 quodnam fuerit meum jam
 inde à principio totius vitæ
 institutum, quàmque ad be-
 nignitatem propensi mores,
 quæ mansuetudo in eâ pote-
 state explicata, quæ non mul-
 tum abest à principatu (siqui-
 dem ipse quoque imperator
 fidei se præfecti cohortis cre-
 dit) supervacuum esse arbitror
 multis verbis apud vos uti.
 Nostis enim & ipsi, parum
 me lætum fuisse iis rebus,
 quæ ab illo gerebantur; ac
 sæpe vestri causâ periclitatum,
 dum ille nulli non calumniæ
 fidem habens, velut effrenus
 contra vos irrueret. Itaque
 identidem mihi obrectare so-
 litus, etiam publicè modesti-
 am in me atque humanitatem
 erga mibi subjectos vituperabat,
 segnem & fluxis moribus vo-
 citans. Quippe homo assen-
 tationibus gaudens, quicum-
 que ipsum ad crudelitatem ex-
 acuebant, rabiemque insitam
 quasi signo dato provocabant,
 & calumniis iram excitabant,
 eos sibi denique benevolos
 fidosque in primis amicos ar-
 bitrabatur. Mihi autem jam
 inde à principio lenitas & mo-
 destia gratæ erant. Igitur
 Parthicum bellum, longè ma-
 ximum, & in quo omne Ro-
 manum imperium fluctuave-

rit, ita confecimus, ut nec in acie fortiter dimicando hostibus cesserimus: & regem maximas secum trahentem copias, isto foedere ex inimico non facile expugnabili amicum reddiderimus. Porro me princeps, liberi incruentique omnes vitam agent: magisque optumatum gubernatio hæc erit, quam principatus. Neque tamen est quod quisquam indignum imperio censeat, aut fortunæ crimen putet esse, quod me, cum essem ex equestri ordine, ad hoc imperium perduxerit. Nam quod, obsecro, nobilitas ipsa, nisi morum benignitas adsit, & humanitas? Siquidem fortunæ munera etiam indignis contingunt, animi virtus propriam cuique gloriam conciliat: & claritas quidem generis, divitiæque, atque id genus reliqua, felices homines reddunt, minimè verò (utpote ab aliis tradita,) laudantur. Lenitas autem ac benignitas, præterquam quod admirationi sunt, ad uniuscujusque laudem, qui se rectè gerit, referuntur. Quid enim vobis profuit Commodi nobilitas, aut Antonini paterna successio? Scilicet ejusmodi homines, quasi ipsis debitam hæreditatem adepti, veluti proprio patrimonio per contumeliam abutuntur: qui autem a vobis imperium ac-

ἐσάλδεν ἀρχὴν, κατελύσαμεν
 καὶ ἐν οἷς ἀνδρείως παρὰ λαξάμε-
 νοι, ἐδέν τι ἡγήμεθα· καὶ ἐν οἷς
 πείσαντες, καὶ πολλῆς διωάμεως
 ἐλθόντα μέγαν βασιλέα, πρὸς
 φίλον ἀντ' ἐχθρὸν δυσμάχην ἐ-
 ποιήσαμεν. ἐμὲ δ' κρατύνει,
 ἐν δ' εἰς τε καὶ ἀναμωτὶ πάντες
 βιώνοντα· ἀριστοκρατία τε μάλ-
 λον ἢ βασιλεία νομιζήσεται·
 μηδὲ τις ἀπαξιάτω, ἢ τύχης
 πλῆσμα νομιζέτω, ὅτι δὴ ἄν-
 τα με ἐκ τῆς ἰσπάρθου τάξεως,
 ἐπὶ τῷτο ἤγαγε. τί γὰρ ὄφελος
 εὐχυσίας, εἰ μὴ χρησὸς καὶ φι-
 λάνθρωπος σωοικῇ τέρπεται;
 τὰ μὲν γὰρ τῆς τύχης δῶρα καὶ ἀ-
 ναξίοις περικίπται· ἡ δὲ τῆς
 ψυχῆς ἀρετὴ ἰδίαν ἐκάστω δό-
 ξαν περικίθησιν. εὐχυσία δὲ καὶ
 πλεῖτον, καὶ ὅσα ποιῶντα, μακα-
 ρίζεται μὲν, ἐκ ἐπαινεῖται δὲ,
 ὡς παρ' ἄλλου δοθέντα· ἐπεί-
 κεια δὲ καὶ χρηστότης, ἅμα τὸ
 θαυμάζεσθαι, καὶ ἥδ' ἐπαίνων
 τὴν ἀναφορὰν εἰς αὐτὸν τινα
 ἔχει τὸν καλοφθόντα. τί γὰρ ὅ-
 μᾶς ὤνησεν ἡ Κορμόδε εὐχυσία,
 ἢ Ἀντωνίνῃς ἡ πατρὶα διαδοχή;
 οἱ μὲν γὰρ, ὥσπερ ὄφλημα κληρο-
 νομίας εἰληφότες, ἀποχρῶνται
 τε καὶ ἐνυβρίζουσιν, ὡς ἀνῶθεν ἰ-
 δίῳ κτήματι· οἱ δὲ παρ' ὕμνων
 λαβόντες, χάριτις τε αἰδίσιν εἰσι
 χρε-

χρεῖσθαι, καὶ περιῶνται ἀμείψα-
σαι τὰς εὐεργεσίας περιηληφό-
τας. καὶ ἥβη μὲν εὐπατριδῶν βα-
σιλέων τὸ εὐχρῆδες, εἰς ὑπερφί-
αν ἐκπίπτει, καταφρονήσει ἥβη
ὑποκόων, ὥς πολὺ ἐλαττόνων.
οἱ δὲ ἐν μετείων περὶ ζῶντων εἰς
ἥτο ἐλθόντες, περὶ πύσιν αὐτῶν,
ὡς καμάτῳ κληθέν· ἀλλ' ὅτε καὶ
τιμῶν ὑπομένουσιν, μὴ εἰσέθεσαν
τοῖς ποτὲ κρείττοσιν. ἐμοὶ δὲ
σοφὸς μηδὲν τι περὶ τῶν ἀνδ-
ρῶν ὑμετέρων γνώμης. κοινωνίας
τε καὶ συμβέβηκε ἔχειν τῇ περὶ
μακρῶν διοικήσεως. ὑμεῖς δὲ ἐν
ἐκείνῃ καὶ ἐλευθερίᾳ βιώσατε, ὡς
ἀφ' ἧς ἐβλήθητε μὴ ὑποεὐπατει-
δῶν βασιλέων, ὑποδύναι δὲ ὑμῖν
ἐπαράθησαν, περὶ τῶν μὴ Μάρ-
κου, ὕστερον δὲ Περτίναξ, καὶ
ἰωαννῶν παργάνων ἐπὶ τῷ το-
κῷ. ἥβη δὲ ἐνδοξον ἀρχὴν
αὐτῶν ἀφ' ἧς ἐβλήθη, καὶ τῷ ὑστερῶ
ἥβη ἀμεινον, ἢ κλέος περὶ το-
κῶν ἀφ' ἧς ἀλαμάνοντα, τρέψ-
ουσι καὶ καὶ αἰχμῶναι.

Εἰ. Αναγνώσεως δὲ τῇ τοιαύ-
της ἐπιστολῆς, εὐφραίνει τε αὐτὸν
ἰσχυρῶς, καὶ τὰς σεβασμῶ-
ν τιμὰς πάσας ἡμῶν ζῆται. ἐχ-
ῶν δὲ εὐφραίνει πάντας ἢ Μα-
κρῶν διαδοχῇ, ὥς ὑπερῆδοντο
καὶ πανδημῶν ἐπὶ τῇ
ἀντιπάλῳ ἀπαλλαγῇ. ἐκαστός

ceperunt, veluti in perpetu-
um obstricti, etiam referre
gratiam pro meritis enitun-
tur. Ad hæc, patricia prin-
cipum nobilitas sæpenumero
in superbiam vertit, despe-
ctis omnibus, velut *multo* in-
ferioribus. At qui modestiæ
experimento ad imperium ad-
fiscuntur, quasi parium la-
bore tuentur; semper ve-
renturque & colunt quos
consueverant. Mihi sanè de-
cretum est, nihil sine aucto-
ritate vestrà gerere, ac vos
participes consiliariosque ha-
bere reipublicæ gerendæ. Vi-
vetisque pro arbitrio vestro
in libertate illâ, quam vobis
ante hæc à patriciis imperato-
ribus creptam, Marcus, dein
Pertinax, restituere conati
sunt, ambo ad imperium
privatis cunabulis innutriti:
quippe generis initia clara
posteris relinquere ipsum
præstat, quàm accepta à ma-
joribus, fœdis moribus con-
taminare.

II. Hac lectâ epistolâ,
conclamatum à senatu uni-
verso, nullique non hono-
res Augustorum Macrino de-
creti. Neque verò tantope-
re lætus senatus Macrini suc-
cessione fuit, quàm vulgò
universi gratulabantur extin-
ctum Antoninum. Nam ut

quisque auctoritate aliquâ, aut dignitate præcellerat, ita maximè imminentem suis cervicibus depulisse gladium arbitrabatur. Delatores autem & servi omnes, quicunque dominos detulerant, patibulo suffigi: totaque urbs, atque adeo Romanum imperium sceleratis hominibus perpurgatum, partim supplicio affectis, partim exilio multatis. Quod si qui tamen latuerunt metu quiescentium, etiam ipsi libertatis quandam imaginem præferebant, anno duntaxat uno, quo Macrinus imperium obtinuit. Quippe hoc tantum peccavit, quod non exercitum ilicò dimisit, atque unoquoque domum reverti iussit, ipse Romam sui cupidam statim non petiit, vocante populo quotidie se, ac Macrinum vociferante: sed Antiochiæ morabatur, barbani nutriendi, & incedens quàm solebat lentius; tardissimèque, ac vix ad euntes respondens, adeoque interdum submissâ voce, ut ne exaudiri quidem posset. Hæc enim demum sibi de Marci moribus imitanda proposuerat, cum ad illius reliquam vitam nullo pacto aspiraret. Quippe deliciosius indies agitans, iu- strionibus saltatoribusque intentus, & gubernandi negli-

τε ὤετο, μάλιστα τὸ ἐν ἀξιώσει
τινὶ ἢ πράξει καθεσώτων, ξίφος
ὑποσεσῆσθαι τοῖς αἰχέσιν ἐπα-
ωρήμενον. συκοφάνῃα τε ἢ δέλοι,
ὅσοι διεσπότες καλῆς γέλαν, ἀνε-
σκολοπίθησαν. πάντα ἥτε Ρω-
μαίων πόλις, καὶ χερσὶν ἢ καὶ
Ρωμαῖος οἰκεμένη, καθαρθεῖσα
πονηρῶν ἀνθρώπων, ἥτις μὴ, κα-
λασθέντων, ἥτις δὲ, ἐξωθέντων.
εἰ δέ τινες καὶ ἔλαθον, δι' εὐλα-
βείαν ἡσυχάζοντων, ἐν ἀδελφείᾳ
πολλῇ καὶ εἰκόνι ἐλευθερίας ἐβί-
ωσαν ἐκείνους τῷ ἔτι, ἔκ μόνου
Μακρίνου ἐβασίλευσε. τοσούτου
δὲ ἡμαρτεν, ὅσον μὴ διέλυσεν
εὐθὺς τὰ στρατόπεδα, καὶ ἐκείνους
εἰς τὰ ἑαυτῶν ἀπέπεμψε, αὐτοὶ
τε εἰς τὸν Ρώμην πορεύσαν ὑπείχθη,
τῷ δὲ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καλῶν τε
μεγάλαις βοαῖς· ἐν δὲ τῇ Ἀντι-
χείᾳ διέτριβε, γρόσιον τε ἀσκήσας,
βασίλιν τε πλέον τῷ δέοντι
ἡρεμαίως· βραδύτατά τε καὶ μέ-
λις τοῖς προσεῖσιν ὑποκρινόμε-
νος, ὡς μὴ ἀκένεσθαι πολλάκι,
διὰ τὸ καθειμένον τῆς φωνῆς· ἐ-
ξήλκε δὲ ταῦτα ὡς δὴ Μάρκος
ἀπὸ τῆς δόμας, τὸ λοιπὸν βίον
ἐκ ἐμμήσατο. ἐπεδίδατο δὲ ἐκά-
στον εἰς τὸ ἀβραδίαντον, ὅρην
τῶν τε δέαις καὶ πάσις μέσης
κικήσειας τε εὐρύθυμους ὑποκειτάς
χολάζων· τῆς τε ἥτις προσήμα-
των

των διοικήσεως ἀμελῶς ἔχων.
 περὶ τὰ πόρπαις καὶ ζῶσιν
 χρυσῷ πολλῶ καὶ λίθοις τιμίαις
 πεποιημένους κεκοσμημένους,
 τῆς τσιμαίης πολυτελείας καὶ
 πῆς Ρωμαίων σερατιώταις ἐκ ἐ-
 παυνημένης, Βαρβαρί δὲ μάλλον
 καὶ θηλυπρεπῆς ἢ δοκίσης.

γ'. Ἀπερ ὁρῶντες οἱ σερατιώ-
 ται, ἡρώδης τε ἀπεδέχοντο, ἀ-
 πέρσεσκον δὲ τε αὐτὸς πρὸ βίῳ, ὡς
 ἐνέμενον· μάλλον ἢ καὶ ἀνδρα-
 σερατιωτικόν. ᾤδον δὲ ἄλλοις δὲ
 τῷ μνήμῳ τῇ Αντωνίνῃ διαί-
 τη, ἐπηρεάζον τε καὶ σερατιωτι-
 καὶ θυρομένη, κατεγίνωσκον τῆς
 Μακεδνῆς πολυτελείας. ἔτι τε ἡ-
 γανάκτερον, αὐτοὶ μὲν ὑπὸ σκηναῖς,
 καὶ ἐν ἀλλοδαπῇ διαίτῳ, ἔσθ-
 λιν καὶ σπανίζοντες καὶ ἐπιτηδεύ-
 οντες τε τὰ ἑαυτῶν ἐκ ἐπανιόν-
 τες, εἰρήνης ἢ δοκίσης· ὁρῶντες
 δὲ καὶ Μακρίνον χλιδῇ καὶ τρυφῇ
 διαίτῳ, ἀφηνιάζοντες ἡδὴ
 πρὸς ἀλλήλους, αὐτὸν κακῶς ἡ-
 γόρδον· περὶ αὐτοῦ τε ὀλίγης
 λαβέσθαι εὐχοντο εἰς τὸ ἀποσκευ-
 ᾶσθαι τὸ λυπεῖν. ἐχρήν δὲ
 ἄρα Μακρίνον, ἐνιαυτὸς μόνος τῇ
 βασιλείᾳ ἐν τρυφῇ σαρτα, ἀμα πρὸ
 βίῳ καὶ ἀρχὴν καὶ ἀλῦσαι, μι-
 κρὸν καὶ εὐτελῇ περὶ αὐτοῖς τοῖς
 σερατιώταις εἰς ἀνέλεον τῆς
 τύχης ᾤδοντες.

gens, incedebat cum fibulis
 ac balteo auratis gemmatif-
 que. Qui luxus minimè
 Romano gratus erat exerci-
 tui; certè quem Barbaris
 putant fœminisq̃ congru-
 entiore, quàm principi.

III. Talia igitur intuen-
 tes, magnopere improbare
 omnes, vitamq̃ planè ho-
 minis aspernari, molliorem
 quàm ut militari viro conve-
 niret: simul comparare in-
 vicem Antonini vitæ exem-
 plum, solertis in primis,
 ac planè militaris viti, &
 Macrini luxuriam. Præterea
 graviter indignari, quòd ipsi
 adhuc in tabernaculis agerent,
 procul à patriâ, ac nonnun-
 quam rerum quoque necessa-
 riarum indigerent: neque
 domum dimitterentur, etiam
 pace factâ: cum scilicet ille
 contra molissimè ac delicio-
 sissimè vitam coleret. Igitur,
 excussis velut habenis, quo-
 tidie in hominem cavillaban-
 tur, ac levissimam quamque
 occidendi ejus occasionem au-
 cupabantur. Sed ita scilicet
 fato datum fuerat, ut uno
 duntaxat anno princeps Ma-
 crinus in deliciis absumpto,
 simul cum vitâ imperium a-
 mitteret: exiguam tenuem-
 que fortunâ occasionem mili-
 tibus ostendente ad ea quæ
 concupierant paranda.

IV. Mæsa erat quædam nomine, Phœnissæ mulier, ab Êmāsâ urbe Phœniciæ, cui soror Julia fuerat, Severi conjunx, ac mater Antonini. Ea, vivente sorore, multos annos in aulâ imperatoriâ vixerat, Severo & Antonino principibus. Hanc igitur Mæsam, post sororis obitum, atque Antonini cædem, iusserat Macrinus in patriam, ut domi suæ reliquum vitæ ageret, cum omnibus bonis reverti. Abundabat autem grandi pecuniâ, utpote longissimo tempore inter principalem potentiam enutrita. Reversa igitur anus, domi agitabat.

V. Erant vetò ei filix duæ, quarum natu major, Soæmis, minor Mammæa vocabatur. Illi filius Bassianus, huic Alexianus: amboque sub matribus aviâque educabantur. Et quidem Bassianus annos natus erat circiter quatuordecim, Alexianus autem decimum jam annum attigerat: sacerdotes ambo Solis, quem maximè indigenæ colunt, Phœnicum linguâ Heliogabalum vocitantes: templumque illi maximum constructum habent, auro argentoque plu-

Ν. Μαισα ὡς τις ὄνομα, τῆς πόλεως Φοινίκης, ἧς ἑμῶν καὶ ἀδελφῆς ἐστὶν ἡ Julia, τῆς Σεβήρης γυναῖκος, Ἀντωνίνου τῆς μητρὸς. ὧς πάντα ἐν τῷ τῆς ἀδελφῆς βίῳ, ἐν τῇ βασιλείᾳ διέτριψεν αὐτῇ, χρόνους πολυετέας, παρ' ὧν Σεβήρης τε καὶ Ἀντωνίνος ἐβασίλευσαν. Ἢ δὲ Μαισα ταύτῃ ὁ Μακρίνου, καὶ τῆς ἀδελφῆς τελευτῇ, Ἀντωνίνου δὲ ἀναίρεσιν, προσέταξεν εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν, ἐν τοῖς οἰκείοις καθίστασθαι, πάντα ἔχουσαν τὰ ἐαυτῆς. πλείων δὲ ἦν χρημάτων ἀνάπλεως, ὥστε μακρῶ χρόνῳ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ ἐντεθραμμένη. ἐπανελθούσα ἢ ἡ πρεσβυτίς, διέτριβεν ἐν τοῖς ἐαυτῆς.

Ε. Ἦσαν δὲ αὐτῇ θυγατέρες δύο, Σοαμίς μὲν ἡ πρεσβυτέρα ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ ἑτέρα Μαρμαία, παῖδες δὲ ἦσαν, τῇ μὲν πρεσβυτέρᾳ Βασσιανὸς ὄνομα, τῇ δὲ νεωτέρᾳ Ἀλεξιανὸς. ὧς τὰς μητέρας καὶ τῇ μάμμῃ ἀνέτρεφοντο. ὁ μὲν Βασσιανὸς, πρὶν ἔτη γεγονώς τεσσαρεσκαιδέκα, ὁ δὲ Ἀλεξιανὸς δεκάτε ἔτος ἐπὶ βελήκῳ. ἰέρωντο δὲ αὐτοὶ θεῷ Ἡλίῳ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐπιχώριοι σέβουσι, τῇ Φοινίκων φωνῇ Ελαμαγάβαλου καλεῖσθαι. νεῶς δὲ αὐτῶν μέγισται.

κατεσκευάσθη αὐτῷ, χρυσῷ
πολλῷ καὶ ἀργυρείῳ κεκοσμημένος,
λίθων τε πολυτελείᾳ. θρησκεί-
ται δὲ ἐκ μόνον πρὸς τοῦ ἐπιχω-
ρίων, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ γεινι-
κῶντες σάβραται τε καὶ βασιλεῖς
βαρβαροὶ φιλοτίμως πέμπουσι
τῷ θεῷ ἐκαστὸς ἕτερος πολυτελεῖ
ἀναθήμασι. ἀγαλματῶν ὡς-
περ παρ' Ἑλλήσιν ἢ Ῥωμαίοις,
ὧν ἐστὶν χειροποίητον, θεῶν φέ-
ρον εἰκόνα. λίθος δὲ τις ἐστὶ μέ-
γας, κάτωθεν περικείμενος, λί-
θων εἰς ὁξύτητα. κωροειδὲς αὐτῷ
ἄνω, μέλαν δὲ καὶ χροιά. δι-
σπειρῇ τε αὐτὸν ἐν σιμυνολογῶ-
ν, ἐξοχὰς τε τινὰς βραχέας
καὶ τύπας διεκκρύβουσιν· εἰκόνα τε Η-
λίου ἀνέργασον ἐν τῷ θέλεισιν, ἕτω
βλέποντες. τέτρω δὲ τῷ θεῷ ὁ
βασιανὸς ἱερωμῶν, (αἷτε γὰρ
πρεσβυτέρῳ ἐκένω ἐσκεχέειτο
ἡ θρησκεία,) περὶ τὴν χημάτι
βαρβαρῶν, χιτῶνας χρυσοῦς καὶ
ἀργυροῦς χειρῶν καὶ ποδῶν
ἀνέζωσμένῳ, τὰ τε σκέλη σκέ-
πων πάντα ἀπ' ὀνύχων ἐς μηρὸς,
ἐδῆσιν ὁμοίως χρυσῷ καὶ πορφύρᾳ
πεποικιλμένους· τὴν τε κεφα-
λὴν ἐκόσμησαν σέφανος λίθων πο-
λυτελῶν χειρῶν διλωθισμένων.
ὧν δὲ τὴν ἡλικίαν ἀκμαῖον, καὶ
τὴν ὄψιν τοῦ καὶ αὐτὸν ἀραιῶ-
ν μελαγχρῶν πάντων· εἰς τὸ

rimo, ac lapidum elegantī
magnificentia exornatum. Ne-
que solum indigenæ deum
illum venerantur, sed vicini
quoque satrapæ, regesque
Barbari, certatim quotannis
splendida offerunt mûnera.
Simulacrum verò nullum
Græco aut Romano more
manu factum, ad ejus dei
similitudinem: sed lapis est
maximus, ab imo rotundus,
& sensim fastigiatus, pro-
pæmodum ad coni figuram.
Niger lapidi color; quem
etiam jactant coelitus deci-
disse. Eminent in lapide quæ-
dam, formæque visuntur
nonnullæ: ac Solis imaginem
illam esse affirmant, minimè
humano artificio fabrefactam:
ita intuentes. Huic igitur
deo sacer erat Bassianus:
quippe natus major, & ipse po-
tissimum sacerdotio fungebatur,
incedens Barbarico cul-
tu, tunicas indutus *purpure-*
as intextas auro ac manule-
atas, & ad pedes usque
demissas, cruraque tota
convelans ab unguibus ad
femora, vestibus similiter
auro purpurâque variis: ca-
pite coronam gestans preti-
osorum lapidum coloribus
florentem. Præterea integer
ævi, cunctorumque ejus æ-
tatis adolescentium formo-
sissimus. Quare congruenti-
bus in unum formâ corpo-
ris atque ætatis flore, simul
ha-

habitu illo mollissimo, facillè eum Dionysi pulcherrimis imaginibus assimilabant.

VI. Hunc igitur sacra celebrantem, chorumque circa altaria barbarum in morem ad tibias fistulasque, & omnifariam organa instaurantem, curiosius inspectabant cum alii mortales, tum in primis Romani milites; vel quoddam genere imperatorio editum sciebant, vel quoddam formæ viribus omnium in se oculos convertebat. Quippe tum vicinus urbi illi exercitus erat, tuenda Phœniciæ præpositus: deductus inde mox, ut in sequentibus exponemus. Cum itaque milites quotidie in urbem & templum religionis nomine itarent, libenter scilicet adolescentem intuebantur. Erant autem ex iis nonnulli Romæ profugi, Mæsa familiares: quibus illa formam pueri admirantibus, (incertum, mentita, an verum professâ) filium utique esse ait Antonini, quamvis alterius putaretur. Quippe cum suis natabus, adolescentulis adhuc & formosis, rem *illum* habuisset, quotempore ipsa in palatio simul cum forore agitabat. Ea res audita ab illis, ac

αὐτὸ δὴ σωμόνων, κάλλος σωματὸς, ἡλικίας ἀκμῆς, ἀδρᾶ χήματι, ἀπέκασεν ἂν τις τὸ μεράκιον Διονύσου καλᾶς εἰκόσιν.

ς. Ἱερουργῆσα δὴ τῶτον, πάλαι τε τοῖς βωμοῖς χορεύοντα νόμον βαρβάρων, ὑπὸ τε αὐλοῖς καὶ σὺ εἰγξί παντοδαπῶν τε ὀργάνων ἤχῳ, πλεονεργότερον ἐπέελεπον οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ μάλισσα οἱ στρατιῶται, εἰδότες ἥνυσαντα βασιλικῶς, καὶ τῆς ὥρας αὐτῶ πάντων τὰς ὁφείας εἰς ἑαυτὰ ἐπισφροσύνης. ἐγερνίαζε δὲ τῇ πόλει ἐκείνῃ τότε μέγιστον στρατόπεδον, ὃ τῆς Φοινίκης περιεσπίζεν. ὕστερον δὲ μετῴνυχθη, ὥς ἐν τοῖς ἐξῆς ἐρεῖται. φοιτῶντες ἔν οἱ στρατιῶται ἐκάστοτε ἐκ τῷ πόλιν, ὥς τε τὸν νεὼν Ἰουλιῶν, θρησκείας δὴ χδεῖν, τὸ μεράκιον ἡδέως ἐελεπον. ἦσαν δὲ τινὲς καὶ αὐτῶν καὶ πρόσφυγες, οἱ καὶ οἱ τῆς Μαίσιος· πρὸς ὧς ἐκείνῃ θάυμαζοντες καὶ παῖδά (καὶ τε πλασαμένη, καὶ τε καὶ ἀληθεύουσα) ἔκρινεν ὅτι ἄρα Ἀντωνίνῃ ὥς ὅτι τῇ φύσει, τῇ δὲ ὑπολήψει ἄλλῃ δοκοῖν. ἐπφορτῆσαι γὰρ αὐτὸν καὶ θυγατέραν αὐτῆς, νέας τε ὕσας καὶ ὡραίαις, καθ' ὃν καιρὸν ἐν τοῖς βασιλείοις σὺ τῇ ἀδελφῇ διέτριβεν. ὅπερ

ἐκείνοι ἀκρίσαντες, τοῖς συστρατιώταις καὶ ὀλίγον ἀπαγγέλλοντες

αὐτοὶ δὲ διαβόητον ἐποίησαν τὸ
 ῥήμῳ, ὥς εἰς πᾶν χωρῆσαι τὸ
 στρατιωτικόν. τῇ δὲ Μαυρῇ ἐλέ-
 γχοι σαρπες ἔει χρημάτων· ἐκεί-
 νῳ δὲ ἐποίμως πάντα παρέδωκε
 τοῖς στρατιώταις, εἰ τιμὴν βασιλεί-
 ας παρ' αὐτοῦ ἀναγνώσαστο. ὥς δὲ
 συνέβη, νύκτωρ εἰς κατέλθοιεν,
 λαθόντες ἀνοίξεν τὰς πύλας, καὶ
 ἔξωθεν πᾶν τὸ ἄνδρον, βα-
 σιλέα τε καὶ ἡνὶ ὑποδείξεν Ἀν-
 τωνίνῳ· ἐπέδωκεν αὐτῷ ἡνὶ πρεσ-
 βύτης, ἐλομένη πάντα κίνδυνον
 ἀπαρτίσαι μᾶλλον, ἢ ἰδιωτεύειν,
 καὶ δοκῶν ἀπερρίφθαι. νύκτωρ τε
 λαθρα τὴν πόλιν ὑπεξῆλθε σὺν
 τῷ δουρατῶν, καὶ τοῖς ἐγγύοις.
 καὶ ἀγαγόντων τε αὐτὸς τὴν πρεσ-
 βυόντων στρατιωτῶν, ἡνὶ μὲν
 πρὸς τὰ τείχεα τὴν στρατοπέδον,
 ἡνὶ αὖτε ὑπεδέχθησαν. εὐθέως τε
 παῖδα πᾶν τὸ στρατόπεδον
 ἡνὶ ἡνὶον προσηγόρευσαν, τιμὴν
 πορφύραν χλαμύδι παῖδα
 ἡνὶ αὖτε ἔχον ἔνδον. πάντα ὅσα
 τὰ παῖδας καὶ γυναι-
 κας, ὅσα τε ἔχον ἐν κώμαις ἢ
 ἀγροῖς τοῖς πλησίον, εἰσκομί-
 ναι, τὰς τε πύλας ἀποκλεί-
 ναι, παρεσκευάζον αὐτοὺς, ὥς
 (ἢ δέοι) ὑπομνηνέας πολιορκίαν.
 ζ'. Ὡς δὴ ταῦτα ἀπὸ γένη
 Μακρινῶν, ἐν Ἀντιοχείᾳ δια-
 τίθενται, ἢ τε φήμη δίδεσθαι

sensim communicata reliquis
 commilitonibus, per univer-
 sum denique exercitum vul-
 gata est. Porro etiam acer-
 vos habere nummorum Μα-
 σα dicebatur, facilèque omnes
 militibus elargitura, si modò
 imperium suæ soboli restitu-
 eretur. Pollicentibus autem
 se eam cum suis, si noctu
 clanculum in castra venisset,
 patentibus portis excepturos,
 atque Antonini filium impe-
 ratorem declaraturos; seip-
 sam illis tradit anus, decre-
 ta periculum quodvis adire,
 quam vitam colere privatam,
 atque abjectam. Quapropter
 noctu clanculum urbe
 egressa cum liberis nepoti-
 busque suis, deducente ipsos
 profugorum militum agmine,
 facilè in castra admittitur:
 ibique puerum confestim mi-
 lites universi Antoninum ap-
 pellatum, atque indutum pur-
 purâ, custodiebant. Tum
 commeatu omni, simul cum
 suis natis & conjugibus, cæ-
 terisque adeò rebus impor-
 tatis, quas in vicis agrisque
 propinquis habebant, *clausis*
portis ita se intus compara-
 bant, ut etiam, si opus foret,
 castrorum obsidionem exciper-
 rent.

VII. Quæ ubi nuntiata
 Macrino sunt, Antiochiæ
 moranti, didito per ceteros

exercitus rumore, repertum Antonini filium, pecunias militibus elargiri Juliae forum: quum omnia quaecunque dicerentur, aut esse ullo modo poterant, pro veris acciperentur, pendebant animis omnes: atque eos ad res novas moliendas, cum proprium Macrini odium, tum Antonini memoriae quaedam quasi commiseratio subigebat: sed in primis pecuniarum spes, ut multi jam ex iis ad novum Antoninum transfugerent. At Macrinus rem totam quasi puerilem contemnens, consuetamque obtinens animi alacritatem, domi ipse sedens, unum ē suis ducibus mittit, traditis copiis, quantae ad rebelles *facillimē* expugnandos viderentur suffecturae. Ut autem eō pervenit Julianus (id enim nomen praefecto fuit) ac jam moenibus succedebat, statim inclusi milites puerum exercitui infesto, de turribus pinnisque ostentare: vociferari Antonini filium: sacculos quoque nummorum plenos, *magnam* escam scilicet proditionis, attollere. At illi, credito Antonini esse filium (& quoniam sic videri volebant) facie quoque & lineamentis quam simillimum

της ἡθελον) τῷ μὲν Ἰουλιανῷ τῷ

ἀνὰ τὰ λοιπὰ στρατόπεδα, οὗ τε Αντωνίνου ἡδὲ εὐρέθη, καὶ ὅτι ἡ Ἰουλίας ἀδελφὴ χρηματὰ διδωσι, πάντα τὰ λεγόμενα καὶ ἐνδεχόμενα καὶ ἀληθεῖς πιστεύσαντες ἦν, τὰς ψυχὰς ἐξεπρίστωτο. ἐνῆγε δ' αὐτὸς, καὶ ἀνέπειδεν εἰς περσμάτων καινοτομίαν, πότε Μακρίνου μίσθῳ, καὶ τὸ Αντωνίνου τῇ μνήμῃ πάθῃ καὶ πρὸς πάντων, ἢ τῶν χρημάτων ἐλπίς, ὥς πολλὰ καὶ αὐτομολῶντας φοιτᾶν πρὸς τὸν νέον Αντωνίνον. ὁ δὲ Μακρίνῳ, καταστροφῶν τῶν περσμάτων ὥς παρὰ δαειώδους, χρώμενός τε τῇ σωῆθαι περθυμείᾳ, αὐτὸς μὲν οἰκομῶνται, πέμπει δὲ ἓνα τῶν ἀρχόντων τῷ στρατοπέδῳ, διώσασιν δὲ ὅσω ᾔετο, ῥᾶσα ἐκπορδήσῃν τὸς ἀφιστάτας. ὥς δ' ἦλθεν Ἰουλιανὸς (τὸτο γὰρ αὐτῷ ὄνομα πρὸ ἀρχῆς) καὶ προσέβαλε τοῖς τότε χεστίν, ἐνδοθεν οἱ στρατιῶται ἀνελθόντες ὅπῃ τε τὸς πύργους καὶ τὰς ἐπάλξεις, τὸν τε παῖδα πρὸ ἔξωθεν πολιορκῶντι στρατῷ ἐδείκνυσαν, Αντωνίνου ἡδὲ εὐφρομένων βαλάντιά τε χρημάτων (μέγα δέλεαρ περδοσίας) αὐτοῖς ἐδείκνυσαν. οἱ δὲ τιςώσαντες Αντωνίνου τε ἦν τέκνον, καὶ ὁμοιοτάτην γε (βλέπειν γὰρ κεφαλῶν ἀπολείμενσι, καὶ πέμψουσι

α, ὅτι
 καὶ ἵστι
 α δέ-
 ὅρα καὶ
 εὔσαν
 ὄλυτο.
 πειθεν
 αν, πό
 τὸ Αν-
 καὶ πρὸς
 μάτων
 ὡτομο-
 ἰον Αν-
 κατα-
 παρ-
 σιμή-
 οἰκοί
 ἀρχόν-
 μιν δὲς
 ἤσαν
 θεν Ια-
 τὸ ἐ-
 οἷς τὰ
 ται ἀ-
 γες καὶ
 α παρ-
 δέ δέ-
 φημὼν-
 μάτων
) αὐ-
 ὄσαν
 γ, καὶ
 γδ ἔ-
 πέμ-
 πρὸς

πρὸς τὸ Μακρίνω· αὐτοὶ δὲ πάν-
 τες, ἀνοιχθεῖσιν αὐτοῖς τῇ πυ-
 λῶν, εἰς τὸ στρατόπεδον ἐδέχ-
 θησαν. ἔτις ἡ δυνάμις ἀνέστη-
 σα, ἐμόνον ἦν πρὸς τὸ ἀπομάχε-
 σθαι πολιορκίᾳ, ἀλλὰ καὶ πρὸς
 τὸ συσάδην καὶ τῇ ἀντιστάσεως ἀ-
 γωνίζεσθαι ἀξιόχρεως. ἔτι τε καὶ
 τῇ αὐτομόλῳν, τὸ πλῆθος ἐκά-
 ριστε, εἰ καὶ κατ' ὀλίγους περσι-
 ῆς, τῇ δυνάμει ἠύξησεν.

π. Ο δὲ Μακρίνω, ὡς ταῦτα
 ἰτυθάνειν, ἀθροίσας πάντα ὄν-
 ῃ στρατὸν, ἐπὶ ὥς δὴ πολι-
 κήσων τὰς ἐκείνῳ περσικῶν
 πύλας. ὁ δὲ Αντωνίνω, ἐκ ἀ-
 νελόντων τῇ συν αὐτῷ στρα-
 τῶν πολιορκηθῆναι, θαρρῆσαν-
 τῶν δὲ μὲν πάσης περθυμίας ἐ-
 ξελθεῖν τε, καὶ ὑπανίστασθαι τῷ
 Μακρίνω ἐκ ἀντατάξεως ἀγωνί-
 ζεσθαι, τῇ ἀγῇ δὲ αὐτῷ δυνάμει.
 συμμίσαντα δὲ ἀλλήλοις τὰ
 στρατόπεδα Φοινίκης τε καὶ Συεί-
 ρης ἐν μεθοείοις, οἱ μὲν ὑπὲρ τῇ Αν-
 τωνίνῳ περθύμως ἠγωνίζοντο,
 ἀελιότες, εἰ ἠτήθησεν, τῇ ἐφ' οἷς
 ἡδρασαν τιμωρίαν ἀναλέξεσθαι.
 ὁ δὲ συν τῷ Μακρίνω, θαθυμότε-
 ρον προσεφύροντο τῷ ἔργῳ, ἀπο-
 λιδρόσκοιτες καὶ μετιόντες πρὸς
 τῇ Αντωνίνῳ. ὡς ὅρων ὁ Μα-
 κρίνω, φοβηθεὶς τε μὴ παντά-
 κασι γυμνωθεὶς τῇ δυνάμει,

existimantes, caput arripunt
 Juliano, mittuntque ad Ma-
 crinum. Ipsi, reſeratis portis,
 universi in castra accipiuntur.
 Ita scilicet adauctæ copiæ, non
 modò ad excipiendam obsidi-
 onem, sed ad conferendam
 quoque manum, dimicandum-
 que instructâ acie, satis futu-
 ræ; transfugarum etiam ma-
 gnâ vi paulatim quotidie se
 aggregante.

VIII. Quibus auditis, Ma-
 crinus, cum omni exercitu
 ad castra illa oppugnanda
 contendit. Antoninus au-
 tem, militibus oppugnatio-
 nem haud expectantibus, sed
 congregi audentibus, ex ob-
 viam Macrino ad dimican-
 dum instructâ acie prodire,
 copias omnes educit. Con-
 currerunt autem inter se ex-
 ercitus uterque, in Phœni-
 ciæ Syriæque finibus, acri-
 us dimicante Antonini mili-
 te, conscientiam metuque pœ-
 næ, si victus foret: con-
 tra autem Macrini exercitu
 languidius remissiusque præ-
 lium capeſſente, multisque
 subinde ad Antoninum trans-
 fugientibus. Quo animad-
 verso, Macrinus, metu ne
 planè omnibus exutus copiis
 captivus ageretur, nihil non
 passurus contumeliæ, stante
 adhuc acie (vespere ingru-
 ente) chlamydem sibi, cæte-
 rumque imperatorium detrahit
 ornatum: paucisque è fidi-

simis centurionum comitatus, clam fugam occupat, detonsaque barbâ, ne agnosceretur, sumpto *etiam* itinerario vestimento, capiteque semper convelato, noctem diemque accelerabat; famam quoque suæ fortunæ præveniens: quippe ingenti studio centuriones vehicula urgebant, quasi Macrino adhuc rerum potente, magnis de rebus mitterentur. Ille igitur fugâ evaserat, quemadmodum diximus. Interea *autem* milites utrinque pugnabant, atque à Macrino quidem corporis custodes, ac stipatores, (quos prætorianos vocant) fortiter stantes, reliquum omnem exercitum soli sustinebant: videlicet proceri homines, atque ex omni numero delecti. Cetera omnis multitudo, pro Antonino præliabatur. Sed ubi diu neque Macrinum jam ipsum; neque imperii signa conspiciant, qui pro illo certamen subierant, ignari ubinam foret, jaceret *inter mortuorum multitudinem*, an aufugisset, haud satis constitutum habentes quod sibi capiendum consilium foret, neque periclitari diutius pro eo decreverant, qui jam nusquam compareret, & se permittere hostium potestati, & qua-

χρήσονται τῷ πρῶτῳ. ἔτε γὰρ μάχεσθαι ἤθελον ὑπὲρ τοῦ μη

αἰχμαλωτὸς τε ληθῆναι, αἰχμῶσιν ὑβριθεῖν, ἔτι τῇ μάχῃ σωτηρίας, (ἐσπέρας ἦδη προσίσης) ἀποβρίψας τὸ χλαμύδιον, καὶ ἔτι χῆμα βασιλικὸν περιέκετο, λαθὼν, ἀποδιδράσκας σὺν ὁλίγοις ἑκατοντάρχοις, εἰς πισοτάτας ὤρετο, τὸ ἕρπον ἀποκεράμυνθ', ὡς μὴ γνωρίζοιτο. ἐφ' ἧτά τε ὁδοιπορικῶς λαθὼν, καὶ τῇ κεφαλῇ αἰσκήπων· νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ὁδοιπορεῖ, φθάνων τῇ φημῶν τῇ αὐτῇ τύχῃ. ἥρ' τε ἑκατοντάρχων μεγάλη σπεδῆ τὰ ὀχλήματα ἐπεγόνων, ὡς ἂν ὑπὸ Μακρίνου ἔτι βασιλευσύνθ' ἐπὶ τινὰ σπελαῖα πεμφθέντων· ὁ μὲν ἐφυγῆναι, ὡς εἶρηται. ὁ δ' ἔσχατος ἐκατέρωθεν ἐμάχοντο, ὑπὲρ τῇ Μακρίνου, οἱ σωματοφύλακες καὶ δορυφόροι (εἰς δὴ πραιτωριανὸς καλεῖσιν) οἱ ἡυναῖος ἀνδρες ἦκεσαν παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἅτε ὄντες μέγιστοί τε καὶ ἐπίλεκτοι· τὸ δὲ ἐπίλοιπον πᾶν πληθύνθ', ὑπὲρ τῇ Ἀσιανῶν καὶ ἡγωνίζοντο. ὡς δὲ ἐπὶ πολὺ τὸν Μακρίνον ἐκ ἔλεπον οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ μαχόμενοι, οὐδὲ τὰ τῇ βασιλείας σύμβολα, διηπόρουν δ' ὅτε ποτε ἄρα εἴη, τότε οὖν ἐπὶ τῷ πλήθει ἥρ' κειμένων, ἢ ἀποδράς ὥχεται, ἡγνόν τε πῶς

παρ

παρῶν, ὥστε αὐτοὺς
ὁμοῦ, καὶ ὡς αἰχμαλώτους
ῥιπνῶντο.

Σ. Ως δὲ ἔτι αὐτομό-
λων ἐπύθετο Ἀντωνῖν, τὴν
Μακείνην φυγῶν, πέμψας κήρυ-
κας διδάσκει αὐτοὺς, ὅτι μάτλη
ὑπὲρ ἀνδρῶν καὶ θυγάτηρ μά-
χονται· ἀδελφὴν τε καὶ ἀμνησίαν
ἐνόρκως ὑπὸ χυνοῦται, καλεῖται καὶ
αὐτὸς δροσφορήσοντας. οἱ μὲν
οὖν, περὶ ἔχοντες, πρὸς ἐχθρότητα.
ὁ δὲ Ἀντωνῖν πέμπτει τὸς δι-
ῶντας τὸν Μακείνον πολὺ
περὶ ἐχθρότητα ἐν Χαλκηδόνι
γυνὴ τῆς Βιθυνίας κατελήφ-
θη, νοσῶν χαλεπώτατα, ὑπὸ
τῆς συνεχῆς ὁδοπορίας
συνιστρημῶν. ἔνθα αὐτὸν εὐ-
φροντες ἐν τινὶ κρυπτόμενον πα-
ρεῖν οἱ διώκοντες, καὶ κεφαλὴν
ἀπέτεμον. ἐλέγξει δὲ παύσειν
ἐς τὴν Ρώμην, θάρρῶν τῇ
δύμῳ περὶ αὐτὸν παρὰ τὴν περὶ
μὲν δ' αὐτὸν ἐς τὴν Εὐρώπην,
διὰ τὴν σεντὴν τὴν Περπονίδην
πορθμῶν, ἥδη τε τῶν Βυζαντίων
περὶ σπλάζοντα, φασὶν ἀνι-
πνοῖα χρῆσασθαι, ἐπανάγοντα
αὐτὸν τὴν πνεύματι εἰς τὴν τι-
μωρίαν. ὥστε τοσούτον μὲν δὲ Μα-
κείνος ἐκ ξέφυγε τὰς διώξεις·
τέλει τε ἐχρήσατο αἰχρῶν, ὥστε
διελθὼν εἰς τὴν Ρώμην ἀνελθὼν, δέον ἐν ἀρχῇ τῆς τοιοῦτης

si deditivos captivosque verē
bantur.

IX. Ut autem à capti-
vis audivit Antoninus, au-
fugisse è prælio Macrinum,
mittit statim nuncios, qui
doceant frustra illos pro ho-
mine pavidissimo ac fugiti-
vo decertare: veniamque
& oblivionem omnium ju-
rejurando pollicetur, stipa-
toresque jam tum sibi illos
adsciscit. Igitur omnes re-
credita cesserunt. At verò An-
toninus mittit illico, qui Ma-
crinum consequantur, quum
jam plurimum viæ præce-
pisset. Inventus autem est
in Chalcedone, Bithyniæ
urbe, gravissimè ægrotans,
ac perpetuo itinere attritus;
latitans in suburbano quo-
dam, ubi illi caput ab iis
qui eum persequabantur ab-
scissum. Dicebatur autem
Romam properare, fretus
popularibus studiis: sed trans-
gradientem in Europam, an-
gusto Propontidos freto,
jamque Byzantio appropin-
quantem, vento adverso u-
sum perhibent; quasi ven-
to ipso ad supplicium retru-
dente. Tantillū igitur ab-
fuit Macrinus, quo minus
persecutores effugerit, fi-
nem vitæ sortitus fœdissi-
mum; qui Romam reverti
post voluerit, quod statim

à principio facere oportuerat. Offendit autem consilio pariter atque fortunâ. Ita scilicet occisus est Macrinus cum filio Diadumeno, quem jam Cæsarem fecerat.

X. Postea verò quàm exercitus universus Antoninum, (ad quem transferat,) imperatorem consalutavit, atque ille summam rerum suscepit, rebus jam in oriente (ut quæque maximè urgebant) ordinatis, ab aviâ scilicet atque amicis, qui cum eo versabantur (nam ipse adolescens admodum, ac rerum literarumque erat imperitus) haud diu moratus, protectionem edicit; festinante imprimis Mæsâ ad Romanam aulam, cui tamdiu infuevisset. Sed ut senatui populoque Romano res innotuit, omnes eum nuncium graviter accepere. Sed parendum necessitati fuit, electo à militibus principe. Cæterum incusantes Macrini negligens ingenium, fluxoque mores, neminem utique alium, sed ipsum sibi fuisse mali causam distabant.

XI. At verò Antoninus è Syriâ profectus, Nicomediæ hyemavit, ita postulante anni tempore. Statim igitur debacchari supra

ὁμῶς δὲ ἐπίασε καὶ γνώμῃ καὶ τύχῃ. τέλει μὲν δὴ τοιούτῳ ἢ Μακεῖν ἐχρήσατο, σιωπῶναι βεβήντο αὐτῷ καὶ τῷ πατρὶ, ὃν ὡς ποιήσας Καίσαρα, Διαδουμνιανὸν καλέμενον.

ἰ'. Ἐπεὶ δὲ ὁ, τε στρατὸς πᾶς μελεθὼν πρὸς τὸν Ἀντωνίνον, περισέπει βασιλεῖα, τὰ τε τῆς ἀρχῆς ὑπεδέξατο, διοικηθέντων αὐτῷ καὶ τῶν ἀνατολῶν ἥδη ἐπεγόνων, ὑπὸ τε τῆς μάμμης καὶ ἥδη σωόντων φίλων, (αὐτὸς γὰρ ὡς νέος τε τῶν ἡλικίαν, πρᾶγμα τῶν καὶ παιδείας ἀπειροῦ) ἐπολλὰς χρόνος διατείνας, εἴχετο ἐξοδόν, ἀφελείας μάστιγα τῇ Μαίσις εἰς τὰ σωθήσῃ ἐαυτῇ βασιλείᾳ Ρώμης. ὥς δὲ τῇ τε συκλήτῳ καὶ τῷ Ρωμαίων δήμῳ τὰ πρᾶχθέντα ἐδηλώθη, δυσφόρος μὲν πάντες ἦκουσαν, ὑπήκουον δὲ ἀνάγκῃ, τῷ στρατῷ ταῦτα ἡρημύον. κατεγίγνωσκόν τε τῷ Μακείνῳ ῥαθυμίαν τε καὶ τρωπὸν χαυνοτήλα· αἰτίον τε ἐκ ἄλλων, ἀλλ' ἢ αὐτὸν ἐαυτῷ γενησῆσθαι ἔλεγον.

ἰα'. Ὁ δὲ Ἀντωνίνος ἀπ' ἀρχῆς τῆς Συρίας, ἐλθὼν τε εἰς τὴν Νικομήδειαν, ἐχέμαζε, τῆς ὥρας τῷ ἔτις ἔτις ἀπαιτήσης. εὐθέως τε ἐξέβαλλετο, τὴν τε

τε ἱερωσύνῳ τῷ ἐπιχωεῖς θεῷ,
ἢ ἐν τῷ ἐρατῷ, περὶ ἐργασίαν ἐ-
ξόρχειτο. χήμασί τε ἐδῆτο
πολυτελεσάτης χρώματι, διὰ
τε πορφύρας χρυσοῦ ὑφάσμασι,
περιεραίοις τε καὶ φελλοῖς κοσ-
μήματα· εἰς εἶδος δὲ τιάρας τε-
ράνη ἐπικείμενος χρυσοῦ καὶ λίθοις
ποικίλοις τιμίοις. ὧν τε αὐτῷ
τὸ χῆμα μετὰ ζυφοίνωντος ἱερᾶς
τολῆς, καὶ χλιδῆς Μηδικῆς. Ρω-
μαϊκῆς δὲ ἡ ἑλληνικῆς πᾶσαν
ἐδῆτο ἐμυσάτετο, εἰς φάσκων
ἐργάσθαι, περὶ γὰρ εὐτελῆς.
τοῖς δὲ Σύρων ὑφάσμασι μόνοις
ἠρέσκετο. περὶ γὰρ τε ὑπὸ αὐλοῖς
καὶ τυμπάνοις, τῷ θεῷ δὲ ἦθεν ὀρ-
γιάζων.

16. Ἡ δὲ Μαυσά, ταῦτα ὁρῶ-
σα, πάντῃ ἡ χαλλεῖ πείθειν τε
ληπαῖσα ἐπειρᾶτο μεταμφί-
σασθαι τῷ Ρωμαίων τολῇ,
μέλλοντά τε εἰς τὴν πόλιν ἀφί-
ξεσθαι, καὶ εἰς τῇ συνήκοντι ἐ-
σελθεῖν· μὴ ἀλλοδαπὸν ἢ
πάντα πασι βάρβαρον τὸ χῆμα
ἰσθῆναι, εὐθὺς λυπήσῃ τὰς ἰδόν-
τας, ἀήθεις τε ὄψεας, καὶ οἰομένους
τὰ τοιαῦτα καλλωπίσματι ἐκ
ἐνδράσιν ἀλλὰ θηλέαις πρέπειν.
ὁ δὲ, καθαρροήσας ὅτι ὑπὸ τῆς
πρεσβυτιᾶς λεχθέντων, μηδὲ
ἄλλω τινὶ περὶ τὰς (ὅτι δὲ περὶ
εἴτετο εἰ μὴ τὰς ὁμοιοτάτας τε καὶ

modum cepit: cultumque
patrii numinis, cui dicatus
fuerat, celebrare supervacu-
is saltationibus, vestitum ut
furpans luxuriosum, purpu-
râ intextum, atque auro
monilibusque & armillis re-
dimitus; coronas etiam sus-
tinens ad tiaræ modum,
auro lapillisque pretiosis in-
signitas. Forma habitus in-
ter Phoenissam stolum *sacram*,
ac *mollem* Medorum amictum.
Nam Romanam vestem, aut
Græcanicam, planè aspernaba-
tur, è lanâ (ut ipse aiebat) hoc
est, è re vilissimâ confectam.
Neque alia quàm Syrorum te-
xta ipsi placebant; atque ad ti-
biarum sonum & tympanorum
in publicum prodibat, orgia
scilicet numinis celebrans.

XII. Hæc cernens Ma-
sa, ac ferens iniquo animo,
supplex illi persuadere cona-
batur, ut Romanum assu-
meret cultum, eo quo ute-
batur relicto; ne urbem
mox curiamque ingrediens,
peregrino illo barbaricoque ha-
bitu spectantium oculos per-
stringeret, insolentes ejusce-
modi munditiarum, ac re-
putantes mulierculis quàm
viris congruentiores. At is
cùm ea quæ anus dixerat
esset aspernatus, neque aliâ
cuiquam aurem præbisset
(neque enim admittebat ni-
si moribus iisdem præditos,
& qui ipsius vitiis assenta-
rentur)

centur) volens senatum populumque Romanum spectaculo cultus illius assuescere, ac se absente periculum fieri, quoniam animo illud ferrent; picta sui totius imagine maximâ, qualis conspiciebatur & cum in publicum prodibat, & cum sacerdote fungebatur; ac representatâ etiam figurâ Dei, cui sacerdotis munus in illâ tabulâ obibat; Romam misit, iussitque ut in mediâ curiâ, loco altissimo, supra caput statuae victoriæ collocaretur; ut cum senatus haberetur, thura unusquisque adoleret, merumque libaret. Edixit item, ut omnes Romani magistratus, quique publicè sacra facerent, ante alios deos, quorum meminisse inter sacrificandum solent, novum illum deum Heliogabalum nuncuparent.

XIII. Quapropter ut in urbem pervenit, nihil scilicet novi Romani viderunt, insueti jam picturæ. Diviso igitur congiario in populum (ut mos est imperium suscipientibus) spectacula omnifariam edebat magnificentissima: templumque item maximum, pulcherrimumque deo crexit, plurimisque cir-

κόλακας αὐτῷ ᾗ ἀμαρτημάτων) βολόμενῳ ἐν εἰσὶ χυεῖσθαι τῆς τῆ χήμας ὁφείας τὴν τε σύλκλῆτον καὶ τὸν δῆμον Ρωμαίων, δὸν ἴθι τε αὐτῷ πείραν δοθῆναι, πῶς φέρει τὴν ὄψιν τῆς χήμας ἴθι, εἰκόνα μεγίστην γεγραμμένην πάντας ἐαυτῷ, οἷος περὶ αὐτῶν τε καὶ ἱερουργῶν ἐφαίνετο, ὡς δὲ αὐτῶν τε ἐν τῇ γεγραμμένῃ τὴν τύπον τῶν ὀπίσθαι εἰς θεῶν, ὃ δὲ καλλιεργῶν ἐγγεγραμμένην πέμψας τε εἰς τὴν Ρώμην, ἐκέλευσεν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς συγκλήτης τόπῳ, ὑψηλοτάτῳ τε, τὴν εἰκόνα ἀναθεθῆναι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς ἀγάλμας τῆς Νίκης. ὡς σωτήριος εἰς τὸ βελούττειον, λιβανωτὸν τε θυμιατῶν ἕκαστος, καὶ οἷνι σπένδωσι. προσεταξέ τε πάντας τοὺς Ρωμαίων ἀρχοντας, καὶ εἰσὶν δημοσίας θυσίας ἐπιτελεῖσαι, περὶ ἄλλων θεῶν ἕως δὲ καλεῖσθαι ἱερουργήσας, ὀνομάζειν τὸν νέον θεὸν Εὐαγγελιστῶν.

γ'. Ως δὲ εἰς τὴν Ρώμην ἀφίκετο τῷ περιηγημένῳ χήματι, ἐδὲν ὡς δὲ ὅσον εἶδον οἱ Ρωμαῖοι, τῇ γεγραμμένῃ ἐνεκτισμένοι. δὲ δὲ τὰς σωτήριος τῶν δὲ δημονομίας, ἐπὶ τῇ τῆς βασιλείας διαδοχῇ, φιλοτίμως τε καὶ πολυτελεῖς ἐπιτελέσας παντοδαπὰς θείας, νεῶν τε μέγιστον καὶ κάλλιστον κατασκευάσας.

τιδάσας τῷ θεῷ, βομῆς τε
 πλείους πρὶ τὸν νεῶν ἰδρύσας,
 ἐκαστοτε περιῶν ἔσθην, ἐκατόμ-
 νας τε ταύρων καὶ περβάτων πο-
 λὺ πλῆθος κατέσφαττε τοῖς τε
 βομοῖς ἐπετίθει, παντοδαποῖς
 ἀρώμασι σρωεύων· οἶνε τε τῇ πα-
 λαιοτάτῃ καὶ καλλίστῃ πολλὰς
 ἀμφορέας ἥντι βομῶν περχέων,
 αἷς ῥέεσθαι φέρεσθαι οἶνε τε καὶ αἶ-
 ματι· μεμιγμένα. πρὶ τε τῆς
 βομῆς ἐχόρδεν, ὑπὸ παντοδα-
 ποῖς ἥχοις ὀργάνων· γυναικὰ τε
 ὀπχώεα ἐχόρδεν σὺν αὐτῇ, πε-
 ρύοντα τοῖς βομοῖς, κύμβαλα
 ἰτύμπανα μετὰ χεῖρας φέροντα.
 σείσθηκει δὲ πᾶσα ἡ σύγκλητος,
 καὶ τὸ ἱεπικὸν τάγμα ἐν θεά-
 τρι στήματι. τὰ δὲ σπλάγχνα ἥντι
 ἱερὴ γνηθέντων, τὰ τε ἀρώματα,
 καὶ χρυσοῖς σκῶεσιν ὑπὲρ κεφα-
 λῆς, ἐκ οἰκέται δὴ τινὲς ἢ εὐτε-
 λῆς ἄνθρωποι ἔφερον, ἀλλ' οἳ τ'
 ἱεραχοὶ ἥντι στατοπέδων, καὶ οἳ
 ἐν ταῖς μεγίσταις περσέεσιν· ἀ-
 κρωσμένοι, οἳ μὲν, χιτῶνας πο-
 δῖρεις καὶ χειρὶδες, νόμῳ φοι-
 νίκων, ἐν μέσῳ φέροντες μίαν
 πορφύραν· ὑποδήμασί τε λίνε
 πεποιημένους ἐχρῶντο, ὥσπερ οἳ
 κατ' ἐκείνα τὰ χρόνια περφηεύ-
 οντες. ἐδόκει δὲ τιμῶν μεγί-
 στω νέμεν, οἷς ἐκοινῶγει τῆς ἱε-
 ρουργίας.

ca templum constituit aras;
 ad quas quotidie mane tau-
 rorum hecatombas, & ovi-
 um magnam multitudinem
 immolabat. Coacervatisque su-
 pra aras omne genus odori-
 bus, etiam veterrimi cujusque
 optimique vini plurimas am-
 phoras ante aras profunde-
 bat, sic ut rivi passim vini
 sanguinisque promiscuè deflu-
 erent. Chorosque circum
 aras agitabat, nullis non or-
 ganis consonantibus, unaque
 mulieribus Phoenissis cursitan-
 tibus in orbem, cymbalaque
 inter manus habentibus, aut
 tympana; omni circumstan-
 te senatu, atque equestri or-
 dine ad theatri formam. Ex-
 ta porro victimarum, atque
 aromata, intra lances aure-
 as, capitibus imposita gesta-
 bant, non quidem famuli a-
 liqui, aut humiles personæ,
 sed præfecti exercitibus, &
 quicunque maximas dignita-
 tes obtinebant; induti tuni-
 cas talares ac manuleatas,
Phœnicum more; unamque
 in medio purpuram feren-
 tes: sed & lineis calcea-
 mentis utebantur, quemad-
 modum vates in eis regioni-
 bus consueverunt. Porro in-
 gentem se honorem tribue-
 re putabat, quibus ejusce-
 modi sacrificia participa-
 ret.

XIV. Sed quamvis instaurare choros & sacra facere perpetuò videretur, plurimos tamen ex illustribus viris atque opulentis interfecit; delatos sibi, quòd parum lati illiusmodi vitæ, etiam in ipsum quandoque cavillarentur. Duxit præterea uxorem, illustriſſimam fœminam Romanam, quam etiam Augustam appellavit: cumque ea tamen paulo post divortium fecit, ademptisque honoribus, privatam colere vitam iussit. Post illam verò, quum simulasset amore se teneri (ut ea etiam quæ sunt virorum facere videretur) virginis quæ Romanæ Vestæ in sacerdotale munus addicta erat, & quam sacræ leges castitatem colere, atque ad finem usque vitæ manere virginem jubent, abreptam è Vestæ templo, & facto virginum domicilio, in uxorem accepit, scripsitque ad senatum, ut tantum flagitium piaculumque excusatione molliret, id sibi accidisse quod aliis hominibus solet, illius enim puella amore captum se fuisse. Ceterùm, sacerdoti congruere sacerdotis nuptias, ob idque etiam augustiores futuras. Sed eam quoque paulo post dimisit, tertiâ uxore ductâ, quæ referre suum genus ad Commodum dicebatur.

XV. Neque verò humana tantum matrimonia lude-

ιδ'. Πάλιν, καίτοι χορεύειν αἱ εἰς ἱερουργίαν δοκῶν, πλείους ἀπέκλεινε ἥν' ἐν δόξῳ τε καὶ πλεσίῳ, διαβληθέντας αὐτῷ ὡς ἀπαρσεκομήτους, καὶ σκώποντας αὐτῶ τὸν βίον. ἠγάγετο δὲ γυναικα, τὴν εὐφροσύνην Ρωμαίων, ἣν Σεβαστὴν ἀναγορεύσας, μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπέπεμψε, ἰδιωτεύειν κελεύσας, καὶ ἥν' τιμῶν παρελόμηντο. μετ' ἐκείνῳ δὲ περαιοισάμηντο ἱερῶν (ἵνα δὴ καὶ τὰ ἥν' ἀνδρῶν περαιοισάμηντο) παρθένος τῆς Ρωμαίων Ἑστίας ἱερωκλήνης, ἀγνεύειν τε πρὸς ἥν' ἱερῶν νόμων κελευομένης, καὶ μέχρι τέλους τῆς βίης παρθευδέσθαι, ὑποπλάσας αὐτῇ τὴν Ἑστίας, καὶ τῇ ἱερῶν παρθευδέντων, γυναικα ἐδέετο. ἐπιείκας τῇ συκλήτῳ, καὶ ἡμυθησάμηντο ἀσέβημα τε καὶ ἀμάρτημα τηλικῶτον, φήσας ἀνθρώπινόν τι πεπονθέναι πάθος. ἔρωτι γὰρ τῆς κόρης ἐαλωμένοι ἀρμόζοντά τε καὶ σεβάσμιον ἔχοντάς γάμον ἱερέως τε καὶ ἱερέας. Πάλιν καὶ ταύτῃ ἐμετ' ἐπολυ ἀπεπέμψατο. ταύτῃ δὲ πάλιν ἠγάγετο, ἀναφέρουσιν τὸ γένος εἰς Κόμμοτον.

ιδ'. Επαίξε δὲ γάμος ἐμὸν ἀνθρωπείος, ἀλλὰ καὶ τῷ θεῷ.

ἱερὰ τ' αἰετὶς γυναικὰ ἐξήτει·
 καὶ τῆς τε Παλλάδος τὸ ἄγαλ-
 μα, ὃ κρυπλὸν καὶ ἀόρατον σέβασι
 Ῥωμαῖοι, εἰς τὴν αὐτῆς θαλάμῳ
 μετήγαγε· καὶ μὴ κινήθην ἔξ-
 ἑρ ἦλθεν ὑπὸ Ἰλίου (εἰ μὴ ὅτε
 πνεὶ κατεφλέχθη ὁ νεῶς) ἐκίνη-
 σεν ἑταῖρα, καὶ πρὸς γάμον δὴ
 πρὸ τῆς βασιλείου ἀλλυτὴ τῶν θεῶν
 ἀνήγαγε. φήσας δὲ ἀπαρέσχε-
 ναὶ αὐτὰς, ὡς πάντα ἐν ὅπλοις
 ἐπολεμικῇ θεῶν, τὴν Οὐρανίας τὸ
 ἄγαλμα μετεπέμφατο· σέβον-
 των αὐτὸ ὑπερρυῶς Καρχηδονί-
 ω τε καὶ τῇ χιτῶνι Λιβύῃ ἀν-
 δρώπων. φασὶ δὲ αὐτὸ Διδῶ τῶν
 Φοίνισαν ἰδρύσασθαι, ὅτε δὴ
 τῶν ἀρχαίων Καρχηδόνα πόλιν
 ἔκτισε, βύρσαν καταβιβύσαν.
 Λίβυες μὲν ἔν τῇ Οὐρανίαν
 καλοῦσι Φοίνικες δὲ Ἀστροάρχην
 ἡγομάζουσι, σελήνῃ δὲ θεῶν
 ἑ. ἀρμόζον τοίνυν λέγων ὁ
 Ἀντωνίνος γάμον ἦλιν καὶ σε-
 λήνης, τὴν τε ἄγαλμα μετε-
 πέμφατο, καὶ πάντα τὸν ἐκείθεν
 χρυσὸν χρημάτων τε πάμπλη-
 σα, τὴν θεὸν εἰς περὶ κα δὴ ἐπιδό-
 ναι ἐκέλευσε. κομιθέν τε τὸ ἄ-
 γαλμα σιωπῶντι δὴ τῶν θεῶν,
 ἐκδύσας πάντας τὴν χιτῶνι
 καὶ Ἰταλίαν ἀνθρώπους ἐορτάζειν,
 πανθοδαπαῖς τε εὐφροσύναις καὶ
 εὐχάις χρηθεῖν δημοσίαις τε καὶ ἰδίαις, ὡς δὲ γαμήλιον θεῶν·

bat, sed etiam deo suo quæ-
 rebat uxorem. Itaque Pal-
 ladis simulacrum, quod oc-
 cultum Romani, neminique
 videndum colunt, in cubicu-
 lum suum transtulit; immo-
 tumque ad eam diem, ex quo
 Illo avectum fuerat, præter-
 quam quum templum con-
 flagravit, ipse emovis fedibus:
 canique deam sui dei conju-
 gem, in aulam imperatoriam
 adduxit. Dein, cordi esse ne-
 gans deo belligeram uxorem,
 atque armatam, simulacrum
 Urania jussit afferri. Quod sci-
 licet Carthaginienſibus omni-
 que Africæ incredibilem in mo-
 dum venerabile, positum fuisse
 à Phœnissâ Didone creditur,
 quo tempore antiquam Car-
 thaginem disſecto corio ædifi-
 cavit. Hanc Afri Uraniam
 vocant, Phœnices Astroar-
 chen, Lunam esse affirmantes.
 Congruere igitur aiebat Anto-
 ninus matrimonium Solis &
 Lunæ. Itaque & simulacrum
 afferri jussit, & auri quicquid
 in templo erat, pecuniam-
 que quamplurimam deo suo
 dotis nomine dari præcep-
 tit. Quod ubi illatum est,
 ac prope Heliogabalum con-
 stitutum, jussit urbe totâ
 Italiâque festos dies cele-
 bresque, & lætitiæ plenos
 publicè privatimque, qua-
 si diis nubentibus, agitari.

XVI. Fecit & in suburbano templum maximum ac magnificentissimum, in quod anno vertente deum suum a dulcâ jam ætate deducebat, ludisque curulibus & scenicis, epulisque & pervigiis populum à se oblectari arbitrabatur. Ipsum porro dei simulacrum impositum vehiculo, quod esset auro, pretiosisque lapidibus exornatum; deducebat ex urbe in suburbanum: trahentibus equis sejugibus, emaculato candore, ac magnitudine præcellentibus, auroque multo & phalararum varietate conspiciendis, ac tenebat [Heliogabalus] *habenas*. Neque enim quisquam mortalium eum incenderat currum, sed circumstabant omnes, quasi aurigantem deum. Antoninus autem retrorsus currens, ac simulacrum ipsum aspectans, currum antecedeat, frænos manibus retinens: totumque iter ita retrorsum currens, ac deum semper *adversus* adspectans confecit. Ac ne caderet labereturve, ignarus quò tenderet, aurosam substraverant arenam *plurimam*, militesque cum utrinque retentabant, quò tutius retrocederet; discurrente etiam cum facibus utrinque populo, & coronas floresque jaciente. Tum deorum omnium simulacra, &

15'. Κατεσκήασε δὲ καὶ ἐν τῇ περασείῳ νεῶν μέγιστον τε καὶ πολυτέλεστον· εἰς ὃν ἐκάστῃ ἔτει καθ' ἣν γε τὸ θεῶν, ἀκμάζοντι δὲ ῥεῖ. πανηγύρεις τε παντοδαπὰς σιωπῆς, ἱποδρόμους τε καὶ ἰασκευάσας καὶ θέατρα, διὰ τε λυσιχείας καὶ πάντων θεαμάτων καὶ ἀκρομάτων πλείων εὐωχῶν καὶ δῆμον καὶ παννυχίζοντα εὐφραίνειν ὤρετο· καὶ τε θεῶν αὐτῶν ἐπισήσας ἄρμασι χρυσῷ τε καὶ λίθοις τιμιωτάτοις πεποικιλμένον, καθ' ἣν καὶ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ περάσειον. τὸ δὲ ἄρμα ἦν ἐξάπλων, ἵππων λευκῶν, μεγίστων τε καὶ ἀσπίλων, χρυσῷ πολλῷ καὶ φαλάρεσι ποικίλοις καὶ κοσμημένον. τὰς τε ἡνίας καθέχεν. ἐδέετο δὲ τὸ ἄρμα ἄνθρωποι ἐπέβαινεν, αὐτῶν δὲ περικέντο, ὡς λυσιχῆνι δὴ τὸ θεῶν. ὁ δ' Αντωνῖνός ἐδεε περὶ τὸ ἄρμα, ἀναποδίζων εἰς τὴν πίσω, εἰς τε τὸ θεῶν ἀποβλέπων, καὶ τὰς χαλινὰς ἀνέχων ὅπως ἵππων· πᾶσάν τε τὴν ὁδὸν ἦννε, τρέχων ἑμπαλιν ἑαυτῷ, ἀφορῶν τε εἰς τὸ περάσειον τῷ θεῷ. πρὸς τε τὸ μὴ πλῆσαι αὐτὸν ἢ διολιθάνειν, ἔχον ἄρῶντα ὅπως βαίνει, γῇ τε ἢ χρυσίζουσα παμπλήσι ὑπέσπαστο, οἷτε περαπίζοντες, ἐκλήρωθεν ἀντ' ἄλλον, τῆς ἀσσο-
λέας

λέας τῶν
νοί· ὁ
ρίθεις,
ας, σε
ίης, ἀ
καὶ τ
τίμων
σύμβ
οἱ τε
τόμπ
καλα
τῶνα
σίας
πύργ
τες κ
αὐτοῖ
(ὁρπ
πώμ
ἐδ' ἡ
τὰς·
ὅσα
τέτα
μῶ.
διεφ
πατ
σερ
νε ἐ
ράν·
ἡνιο
λαν
πρ
ὁρδ
θρα
γαῖ

λείας τῇ ποιέτε δέμας περνούμε-
 νοι· ὁ δὲ δῆμ' ἐκατέρωθεν πα-
 ρέει, μὲν παντοδαπῆς διαδου-
 χίης, σεφάνης καὶ ἀνδρὶ ἐπὶ ῥίπῃ-
 ρες, ἀγάλματά τε πάντων θεῶν,
 καὶ ἅτι πολυτελὲς ἀνάθημα καὶ
 τίμιον, ὅσα τε τῇ βασιλείας
 σύμβολα, ἢ πολυτελὴ κειμήλια.
 οἳ τε ἱππῆς καὶ σεφῆς πᾶς πορε-
 πόμπευον τῷ θεῷ. μετὰ δὲ τὸ
 κατὰ γαγῆν αὐτῶν, καὶ ἰδρύσαι ἐν
 πόλει, τὰς τε περὶ κρήνας θυ-
 σίας καὶ πανηγύρεις ἐπετέλει·
 πύργους τε μεγίστους καὶ ὑψηλοτά-
 τας κάσας κειράσας, ἀνιῶν τε ἐπ'
 αὐτοῖς, ἐρρίπτει τοῖς ὄχλοις,
 (ὅρπαζεν πᾶσιν ἐπιρρέπων) ἐκ-
 πόματά τε χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ,
 ἐδῆλός τε καὶ ὀθόνας παντοδα-
 τὰς· ζῶα τε πάντα, ὅσα ἡμερᾶς,
 ὅσα ἀτίθαστα, πλὴν χοίρων·
 τέτων γὰρ ἀπείχετο, Φοινίκων γό-
 μων. ἐν δὲ ταῖς ἀρπαγαῖς πολλοὶ
 διεφθέρωντο, ὑπὸ τε ἀλλήλων
 πατέμενοι, καὶ τοῖς δόρασι τῶν
 σεφῶν περὶ πύργους· ὥς τ' ἐκεί-
 νη ἐορτῇ πολλοῖς φέρειν συμφο-
 ράν. αὐτὸς δὲ ἐβλέπετο πολλαῖς
 ἡνιοχῶν, ἢ ὀρχέμενον· ἐδὲ γὰρ
 λανθάνειν ἤθελεν ἀμαρτάνων,
 φερόμεν τε ὑπογεφύμενον τὸς
 ἑσθάλμας, καὶ τὰς παρεὰς ἐρυ-
 θραίων, φύσει τε πρόσωπον ὡς
 ἰαῖον ὑβείζων βαρῶς ἀχρήμοσυν·

quicquid conspicuum in tem-
 plis, principatûsque insignia,
 & pretiosissima suppellex:
 equites item, & exercitus
 universus, pompam illiusmo-
 di comitabantur. Ubi au-
 tem deduxerat, atque in tem-
 plo constituerat, sacris jam
 celebritatibusque *quas dixi-*
mus peractis, maximas al-
 tissimasque turres ad id ipsum
 exstructas conscendebat, in-
 de scilicet in plebem (con-
 cessa omnibus venia arripi-
 endi quicquid poterant) mis-
 silia sparsurus, aurea vi-
 delicet argenteaque pocula,
 vestesque & lintea omne
 genus; bestias præterea ci-
 cures & *non cicures* omnes,
 exceptis subus: quibus ipse
 (ut est mos Phœnicibus)
 abstinebat. Multi igitur in-
 ter rapiendum pericere, par-
 tim invicem proculcati, par-
 tim militum hastis incidentes,
 sic ut ea celebritas ca-
 lamitatem quamplurimis at-
 tulerit. Ipse identidem au-
 rigans aut saltans conspicie-
 batur, quippe ne latere
 quidem sua patiebatur flagi-
 tia: procedens etiam in pu-
 blicum pictis oculis, genif-
 que purpurifatis, faciemque
 suapte naturâ formosam
 indecoris coloribus infici-
 ens.

XVII. Quod animadver-
tens Mæsa, ac suspectans
militum *ob talem imperatoris*
vitam indignationem; metu-
ensque ne si illi quid acci-
disset, ipsa rursus, in pri-
vatam vitam relaberetur,
persuadet levi alioqui stoli-
doque adolescenti, ut sibi
consobrinum suum, nepo-
temque ipsius ex alterâ fili-
arum Mammæa prognatum
adoptaret, *et Cæsarem de-*
clararet. Ita ad gratiam
loquuta; oportere jam ip-
sum sacerdotio, religionique
numinis vacantem bacchari,
ac Deum celebrare orgia:
sufficiendum autem alterum,
qui res curaret humanas,
quique illi principatum va-
cuum ab omni molestiâ
curaque præstaret. Neque
tamen peregrinum aliquem,
aut alienum hominem re-
quirendum, consobрино po-
tissimum id honoris tribu-
endum. Alexiano igitur no-
men mutatur, atque Ale-
xander vocatur, avi nomi-
ne in illius Macedonis no-
men traducto: quippe qui
& celeberrimus esset, & in
magno honore ab eo habi-
tus fuisset, qui ambortum pater
existimabatur. Nam Antoni-
ni Severi filii adulterium utra-
que Mæses filia, nec non ipsa-
met anus jacebat, ut milites
pueros amore prosequerentur,
quum illius esse filios putarent.

17. Ορώσα δὲ ταῦτα ἡ Μα-
σά, ὑποπτεύουσα τε τὰς στρατιω-
τάς ἀπαρέσκεσθαι τῷ ποιῶτι τῆς
βασιλείας βίῳ, καὶ διεδοικῆα μὴ
τε ἐκείνῳ παθόντι, πάλιν ἰδι-
ωτεύειν, πείθει αὐτὸν (καὶ φρονέων ἄλλως
καὶ ἄφροντα νεανίαν) θέναι ὕμν,
Καίσαρα δὲ ἀποδείξαι, καὶ ἑαυτὴν
μὴ ἀνεψιὸν, ἐκείνης δὲ ἐκγονον,
καὶ τὴν ἑτέραν θυγατρὸς Μαρ-
μαίας· εἰπύσα αὐτῷ κεχαρι-
σμένα, ὡς ἄρα χρὴ ἐκείνον μὴ
τῇ ἱερῶσυνῃ καὶ θρησκείᾳ χολα-
ξῆν τῇ θεῷ, βασιλεύειν καὶ ὀργί-
οις, τοῖς τε θεοῖς ἔργοις ἀγα-
κείμενον· εἶθ' ὅτι ἑτέρων τὸν τῶν
ἀνθρώπων διοικῆντα, ἐκείνῳ δὲ
παρέξοντα τῆς βασιλείας τὸ ἀνε-
νόχλητόν τε καὶ ἀμείμενον· μὴ
θεῶν τίνων ξένον ζητῆν, μηδ'
ἀλλότριον, ἀλλὰ τῷ ἀνεψιῷ ταῦ-
τα ἐσχεῖσθαι. μετονομάζεται
δὲ ὁ Ἀλεξιάδης, καὶ Ἀλέξανδρος
καλεῖται, πατρὸς ὀνόματι, αὐτῷ
τῇ πάππῃ ὀνόματι, εἰς τὸ τῷ
Μακεδόνι, ὡς πάντες ἐν-
δόξως καὶ τιμηθῆναι ὑπὸ τῶν δο-
κούντων πατρὸς ἀμφοτέρων εἶθ'. καὶ
τὸν Ἀντωνίνου καὶ Σεβήρου παιδὸς
μοιχείαν ἀμφοτέρων αἱ Μα-
σῆς θυγατέρες, αὐτῇ τε ἡ
πρεσβύτις ἐσεμνυῖτο, πρὸς τὸ
τὰς στρατιώτας ἐργάζεσθαι τὰς παῖ-
δας, ὡς ἐκείνους διοικῆντας εἶθ'.

17. Απο-

ἡ'. Αποδείκνυται δὲ Καῖσαρ ὁ
 Ἀλέξανδρος, ὅπασις τε σὺν τῷ
 Ἀντωνίνῳ. κατελθὼν τε εἰς τὴν
 σύγκλητον, ταῦτα ἐκύρωσε, γε-
 λιοτάτα φημισανδρῶν πάντων
 ἀκελεύοντο· πατέρα μὲν ἐκείνον
 δοκεῖν, ἐπὶ γεγονότα περὶ πε-
 νταεκάστα· ἢ Ἀλέξανδρον δὲ
 υἱόν, ἢ δωδεκάτε ἐπιδείκνυται.
 ὡς δὲ Καῖσαρ ὁ Ἀλέξανδρος ἀ-
 πεδείχθη, ὁ Ἀντωνῖνος ἐδέξατο
 αὐτὸν τὰ ἐαυτοῦ παιδεύειν ἐπι-
 δεύματα, ὀρχήσασθαι τε καὶ χορεύ-
 εῖν, καὶ τε ἱερωστικῆς κοινωνεῖν καὶ
 σήμασι καὶ ἔργοις ὁμοίοις· ἢ δὲ
 μήτηρ αὐτοῦ ἡ Μαρμαρία ἀπῆγε
 μὲν αἰχρῶν καὶ ἀφρεπῶν τοῖς βα-
 σιλεῦσιν ἔργων, διδασκάλους τε
 πάσης παιδείας λάθρα μετε-
 πέμπειν τοῖς τε σώφροσιν αὐ-
 τὸν ἥσκει μαθήμασι, παλαίστρας
 τε καὶ τοῖς ἀνδρῶν γυμνασίοις
 ἐθίζε, παιδεύειν τε καὶ Ἑλλήνων
 καὶ Ῥωμαίων ἐπαίδευεν.

ιδ'. Εφ' οἷς Ἀντωνῖνος πάν-
 ῃ χαλλε, καὶ μελεγγύγωνσκε δέ-
 κειν αὐτὸν υἱὸν καὶ κοινωνὸν καὶ
 ἑρῆς. τὴν τε ἐν διδασκαλίᾳ
 αὐτὸς πάντας ἀπεσόβει τῆς βα-
 σιλείας αὐτοῦ, τινὰς τε αὐτῶν
 τὸς ἐνδοξοτάτους, ὡς μὲν ἀπέκλει-
 νεν, ὡς δὲ ἐφυγάδευσεν· αἰτίας
 γελοιοτάτας ἐπφέρων, ὡς διαφθέρειν αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτὸν, ἐκ
 ἐπιπρόσθεντος χορεύειν, ἢ βαρυνέμενος, σφραγίζοντες δὲ καὶ τὰ ἀν-
 causas

XVIII. Quare Cæsar de-
 claratus Alexander, consul-
 que factus cum Antonino
 est, descendensque in senatum
 hac rata fecit, quum omnes
 perridiculè decrevissent quæ
 jubebantur: illum quidem ha-
 beri patrem, qui natus foret
 annos circiter sedecim, Ale-
 xandrum verò filium qui tum
 duodecimum attingisset. Postea
 igitur quàm Alexander Cæsar
 est appellatus, volebat cum
 statim Antoninus suis illis in-
 stitutis imbueret, ut scilicet
 choros agitans, saltansque &
 sacerdotii particeps, vestitu eq-
 dem, atque artibus uteretur:
 què tamen mater Mammæa
 à fedis illis quæ imperatores
 dedecébant actionibus avoca-
 bat: atque omnium disci-
 plinarum doctores clam ac-
 cersebat; ac sanis disciplinis
 eum imbuebat, palestræ vi-
 rilibusque exercitiis assuefaci-
 ens, Græcisque eum pari-
 ter & Latinis literis institu-
 ens.

XIX. Quibus rebus ma-
 gnopere Antoninus indigna-
 batur, jamque adoptionis
 imperiique participati pœni-
 tebat. Quapropter omnes
 illius doctores aulâ exegit:
 quosdamque illustriores par-
 tum morte, partim exilio
 affecit, ridiculas allegans

causas, quod filium ipsius corrumpere, neque agitare eum choros atque debacchari sinerent, sed ad modestiam componerent, & virilia officia edocerent. Eoque vecordiae provectus est, ut omnes scenicos artifices, ac theatricos, ad maximas imperii dignitates promoveret. Quippe exercitibus saltatorem quendam praefecit, qui olim juvenis publice in theatro operas dederat. Alium item à scenâ juventuti, alium lenatui, alium etiam equestri ordini praeposuit. Aurigis item & comædis, mimorumque histrionibus, maxima imperii munia demandabat. Servisque suis, aut libertis (ut quisque turpitudine reliquos anteibat) procuraciones tradebat provinciarum.

XX. Ita rebus omnibus, quæ gravia olim, honestaque censebantur, per omnem contumeliam ac temulentiam debacchantibus, quum ceteri omnes, tum in primis Romani milites indignabantur: contemnebantque eum, utpote vultum componentem elegantius quàm fœminam probam deceret. Insuper aureis monilibus, mollissimoque vestitu, haud quaquam viriliter ornatum, saltantemque in conspe-

δρῶν διδάσκοντες. ἐς τοσούτων ὃ
ἤλκειλε ᾠδῶν, ὥς πάντα
τὰ ὑπὸ τῇ σκηνῇ καὶ τῶν δημοσίων
θεάτρων μεταγαγεῖν ἐπὶ τὰς
μεγίστας τῶν βασιλικῶν περιζέων
καὶ τοῖς μὲν στρατοπέδοις ἐπαρχοῦ
ἐπισηῆσαι, ὀρχησθὼν τινὰ γεγο-
νότα, καὶ δημοσίᾳ ἐν τῷ Ρωμαί-
ων θεάτρῳ ὀρχησάμενον ὅτε ἦν
νέος. πάλιν δὲ ἕτερον ὁμοίως
τῆς σκηνῆς βασίλειαν παιδείας τῶν
νέων καὶ εὐκοσμίας, τῇ τε ὑποστά-
σεως τῇ καὶ τῇ σύγκλητον βελῶν ἢ τὸ
ἱππικὸν τάγμα καλὰ τασομένων
περέστησεν. ἡνιόχοις τε καὶ κομ-
δοῖς, καὶ μίμων ὑποκριταῖς, τὰς
μεγίστας τῶν βασιλείων πίσεων ἐ-
νεχέεισε. τοῖς δὲ δούλοις αὐτοῦ ἢ
ἀπελευθεροῖς, ὥς ἔτυχεν ἐκεί-
νοις, ἐπὶ αἰχρῶν τινὲν εὐδοκίμη-
σαι, τὰς ὑπατικὰς τῇ ἐθνῶν
ἡγεσίας ἐνεχέεισε.

καὶ. Πάντων ὃ ἔτω τῇ πάλαι
δοκνήων σεμνῶν εἰς ὕβριν καὶ πα-
ροινίαν ἐκβεβακχόμενων, οἷτε
ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι, καὶ μά-
λισα οἱ στρατιῶται, ἤχθοντο καὶ
ἐδυσφόρεν ἐμυσάτηντο δὲ αὐ-
τὸν, ὁρῶντες τὸ μὴ πρὸς σωπὸν
καλλωπιζόμενον περὶ ἑρπύρεσσιν
ἢ καὶ γυναικῶν σφόδρα, περὶ δε-
ραῖς δὲ χρυσίνοις, ἐδῶσι τε
ἀπαλαῖς ἀνάνδρως κοσμέμενον,
ὁρχέμενον τε ἔτι ὥς ὑπὸ πάν-

τῶν ὁρᾶσθαι. ἐπὶ ῥεπετέρας τοί-
 ρω τὰς γνώμας πρὸς τὸν Αλέ-
 ξάνδρον ἔχον, καὶ ἐλπίδας
 κρείττες ἐν παιδί κοσμίως καὶ σω-
 φρονίως ἀνατρέφομεν. ἐφύεραν τε
 αὐτὸν παντοίως, ὁρῶντες ἐπιβου-
 λεύοντες ὑπὸ τῷ Ἀντωνίνῳ.

καὶ. Ἦτε μήτηρ Μαμμαία ἔ-
 τε ποτὸν ἔτε ἐδωδιδόν τι εἶα τὸν
 παῖδα περισφύρεσθαι ἢ ὑπὸ ἐ-
 κένῳ πεμπομένην. ὁποιοῖς τε
 καὶ οἰνοχοοῖς ὁ παῖς ἐχρήσθη, ἐτοῖς
 βασιλικοῖς καὶ ἐν κοινῇ ὑπηρεσίᾳ
 τυγχάνουσιν, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ τῆς
 μητρὸς ἐπιλεχθεῖσι, πιστάτοις
 τε ἔτι δοκῶσιν. ἐδίδου δὲ καὶ
 χρήματα λαμβάνουσα διανέμεσθαι
 τοῖς στρατιώταις κύβδιν, ὅπως
 αὐτῶν τιμὴ πρὸς τὸν Αλέξανδρον
 αὐτοῖαν, καὶ διὰ χρημάτων (εἰς ἃ
 μάλας ἀποβλέπουσιν) οἰκειώσθη-
 ται.

καὶ. Ταῦτα δὴ ὁ Ἀντωνῖνος
 τῷ θανόντι, παντὶ τρόπῳ
 ἐπεβύλευε τῷ Αλέξανδρῳ, καὶ τῇ
 μητρὶ αὐτῇ. ἀλλὰ τὰς ἐπιβου-
 λὰς πάσας ἀπαῖργε τε καὶ ἐκάλυ-
 πτεν ἢ κοινῇ μάμμῃ ἀμφοτέρων
 Μαισᾷ, γυνὴ καὶ ἄλλως ἐνίρεχης,
 καὶ τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ πολλῶν ἐτῶν
 ἐν διαίτῃ θείᾳ, ἅτε τῇ Σεβήρῃ
 γυναικὶς Ἰελίας ἀδελφῇ γλυομέ-
 νῃ, καὶ τὰ πάντα σὺν αὐτῇ ἐν τοῖς
 βασιλείοις διατείφασα. ἐδίεν ἔν

tu omnium. Quare propen-
 siores animos in Alexandrum
 habebant, spemque meliorem
 in puero modestè & continen-
 ter educato: servabantque e-
 um diligenter omnes ab in-
 fidiis Antonini.

XXI. Mater autem Mam-
 mæa neque potulentum ali-
 quid neque esculentum gu-
 stare puerum sinebat, quod
 ab illo mitteretur. Coctis au-
 tem & pincernis utebatur pu-
 er, non quidem imperatoriis,
 aut communibus: sed quos
 mater tantum delegerat, ac
 spectatæ fidei futuros arbitra-
 batur. Dabat item furtim
 pecunias mater, quas ille in-
 ter milites clanculum divide-
 ret: ut eorum benevolentiam
 etiam pecuniæ pignore (hanc
 enim illi potissimum spectant)
 haberet auctoratam.

XXII. Quæ intelligens
 Antoninus, nihil non insi-
 diarum Alexandro matrî-
 que intendebat. Quas ta-
 men omnes arcebat pro-
 hibebatque communis aviæ
 Mæsa, mulier alioquî acer-
 rima, quæque in aulâ re-
 giâ multis annis victitarat,
 cumque Severi conjugis Ju-
 liæ soror esset, & usque
 cum illâ in aulâ commora-

ἔναι αὐτῷ ἐλάνθανε τῷ ὑπὸ

ta. Nihil itaque eam latebat, quod Antoninus moliretur, homo suapte natura futilis: & qui omnia quæ placerent, propalam loqueretur atque ageret. Postea verò quàm insidiæ parum procedebant, detrahente puero Cæsaris honorem decrevit. Itaque neque salutari, neque jam foras procedere patiebatur. Milites autem magnopere illum requirebant, indignantes si quidem imperium quoque illi adimeretur. Sed Antoninus famam vulgavit, quasi jam obiisset Alexander, ut scilicet periclitaretur, quoniam id animo laturi milites forent. At illi, nusquam comparente puero, præterea animis rumore illo exulceratis, indignabundi, neque solitam custodiam miserunt Antonino, & inclusi castris videre Alexandrum velle in ipso templo distabant. Eo metu vehementer ictus Antoninus, Alexandro secum in vehiculo imperatorio confidente, quod erat auro multo gemmisque exornatum, contendit in castra.

XXIII. Cæterum, portis resecatis, accepere utrumque milites, atque in templum castrorum deduxerunt, la-

τῶν Ἀντωνίνου βουλευομένων, φύσει τε χαλῶς ἢ τρίτον ὄντι, καὶ ἀπειλῶς πάντα καὶ φανερώς ἐβουλεύετο λέγοντι καὶ πρῶτον. ὥς δὲ τὰ τὴν ἐπελευθύναντα εἰς τὴν χώραν, ἀφελῶσαι τῆς τῆς καίταρος τιμῆς ἠθέλησε ἢ παῖδα καὶ ἔτε ἐν ταῖς περιθαλασσοῦσιν, ἔτε ἐν τῇ περὶ τοὺς Ἀλεξάνδρου ἐπιμαῖον. οἱ δὲ στρατιῶται ἐπεζήτησαν τε αὐτὸν, καὶ ἠγανάκισαν, ὅτι διὰ τῆς ἀρχῆς ἀφελῶσαι. διεσκέδασε δὲ ὁ Ἀντωνίνος καὶ φήμι, ὥς τῇ Ἀλεξάνδρου τεθνῆκεν μέλλοντι. ἐποιοῦντες ὑποπῆραν, ὅπως οἴσασιν οἱ στρατιῶται τὸ θρυλλέμενον. οἱ δὲ, ἐπεὶ μήτε ἢ παῖδα ἐβλεπόν, ὑπὸ τε τῇ φήμῃ τὰς ψυχὰς ἐτρώθησαν, ἀγανακτίσαντες, ἔτε ἢ συνήθη φρενὰν ἐπεμψαν τῷ Ἀντωνίνῳ καὶ ἀκλῆσαντες τε αὐτὸς ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ, ἢ Ἀλεξάνδρου ἐν ἱερῷ ἡξίωσι ἰδεῖν. ὁ δὲ Ἀντωνίνος, ἐν δὲ πολλῷ θυμῷ, ἀφελῶν ἢ Ἀλεξάνδρου, συκαθεσθὲς αὐτῷ, ἐν τῷ βασιλικῷ φορέῳ, ὅπερ διὰ χρυσοῦ πολλὰ καὶ λίθων τιμίων πεποικίλο, κατήλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, σὺν τῷ Ἀλεξάνδρῳ.

καὶ. ὧς δὲ ἀνοίξαντες τὰς πύλας, ἐδέξαντο αὐτὸς, ἔς τε τὴν νεὼν τῷ στρατοπέδῳ ἠγαγον, καὶ

ἢ Ἀ
χοί
ἰονί
ἐφ
διαν
στρα
τοῖς
ἀνέ
περρ
σανί
τάσε
νεῶς
τιώτ
ἴες,
των
λον
τότε
ἐπαμ
εὐκα
νομί
αὐτόν
δα
καὶ
αὐτόν
τελή
συνε
ματῶ
των
δοσαν
τοῖς
ἀν
τα
χετῶ
βεν

ἢ Ἀλέξανδρον ὑπερφυῶς ἡπα-
 ζοῦτο τε, καὶ εὐφρόνουν, τὰ δ' Ἀν-
 τωνίνῳ ἀμελέεσθαι περσεφύεοντο.
 ἐφ' οἷς ἐκείνῳ ἀγανακτῶν, καὶ
 διανυκτερεύσας ἐν τῷ ἱερῷ τῆς
 στρατιᾶς, πάντῃ ἡχαλλέ, καὶ
 τοῖς στρατιώταις ὠργίζετο. ἐκέ-
 λδή τε τὰς ἀφροσύνας, καὶ ὑ-
 περφυῶς τὸν Ἀλέξανδρον εὐφρομή-
 σαιας, τὰς δὲ αὐτὴς δῆθεν
 εἰσεως καὶ θορύβου, συλλαμβά-
 νουσας πρὸς τιμωρίαν. οἱ δὲ στρα-
 τιώται, ἐπὶ τῷ ἀγανακτῆσαν-
 τες, ἄλλως μὲν μισῶντες τὸν Ἀν-
 τωνίνον, καὶ ὑποκυδίσαντες θεί-
 κους ἀρχιμονῆντα βασιλέα,
 τότε δ' καὶ τοῖς λαμβανούμοις
 ἐπαμύνειν δύνῃ ἡγούμενοι, καὶ ἐν
 ἑκάστῃ καὶ πρὸς αὐτοὺς δικαίαν
 νομίζοντες, τὸν μὲν Ἀντωνίνον,
 αὐτὸν τε καὶ τὴν μητέρα Σοαμίδ-
 α (πατρὶν γὰρ, ὡς Σεβασή τε
 καὶ μήτηρ) ἀναρῶσι, τὴν τε πατέρα
 αὐτὸν πάντας, ὅσοι ἐνδον κα-
 τελήφθησαν, ὑπερέχει τε καὶ
 συνεργοὶ ἐδόκουν εἶναι τῇ ἀμαρτη-
 ματῶν. τὰ δ' ὅσα σώματα τῶν τε Ἀν-
 τωνίνου καὶ τῆς Σοαμίδος, παρέ-
 δοσαν σύρην τε καὶ ἐνυεῖζεν
 τοῖς βαλομένοις. ὥστε ἐπεὶ πο-
 λὺ διὰ πάσης τῆς πόλεως συρέν-
 τα τε καὶ λωβηθέντα, εἰς τὰς ὁ-
 χετὰς ἀπερρίφθη, τὰς εἰς τὴν Θύ-
 βειν ποταμὸν ῥέοντας. Ἀντωνί-

lutantes supra modum, &
 latis clamoribus prosequen-
 tes Alexandrum, spreto pro-
 pmodum Antonino. Quæ
 ille ægre ferens, quum in
 templo castrorum pernoctaf-
 set, iratus militibus, notatis,
 qui Alexandro acclamave-
 rant, quasi seditionis & tu-
 multus auctoribus, arripi
 omnes ad supplicium impe-
 iavit. Quod illi ægre fe-
 rentes, atque Antoninum
 aliis jam de causis perosis,
 quum è medio tollere im-
 peratorem turpiter se ge-
 rentem vellent, tum verò
 suppetias etiam ferendas iis
 qui comprehendebantur exi-
 stimarent, & valde oppor-
 tunum tempus, & iustam
 occasionem habere sibi vi-
 derentur: & ipsum Anto-
 ninum & matrem Soami-
 dem (aderat enim, utpote
 ὁ Augustus ὁ mater) in-
 terficiunt: cumque eis ser-
 vos ministrosque omnes sce-
 lerum, quicumque tum in
 ea castra convenerant. Cæ-
 terum Antonini & Soami-
 dis cadavera trahenda per
 contumeliam plebi tradide-
 runt, quæ diu per totam
 urbem raptata ac dilaniata,
 postremò in cloacas abje-
 cta sunt, ut inde scilicet
 in Tyberim deferrentur. Sic
 Antoninus sexennium impe-
 rio occupato, vitæque (ut
 diximus) actâ, simul cum

matre occisus est. Milites
autem Alexandrum, impe-
ratorem consalutatum, in
aulam palatinam deduxerunt,
adulescentulum admodum,
atque adhuc matris et aviae
tanquam pedagorum prae-
ceptis obtemperantem.

νῦν μὲν εἰς ἐκλον ἔτος ἐλάσας
τῇ βασιλείᾳ, καὶ χρησάμενος τῇ
παρασκευῇ βίῳ, ἔτι καὶ τῇ
μητρὶ κατέστρεψεν. οἳ τε στρατι-
ῶται, αὐτοκράτορα τῇ Ἀλέξαν-
δρον ἀναγορεύσαντες, εἰς τὰ βα-
σίλεια ἀνήγαγον, κομιδῇ νέον,
καὶ πάντοτε τῇ μητρὶ καὶ τῇ
μᾶτρὶ παιδαγωγούμενον.

H P O

S
summa
generi
pareb
te be
tur,
sed n
in Eu
gressis
res ge
periti

C
μῦθοι.
ἵος δ
χῆμα

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ

Τ Η Σ

Μετὰ ΜΑΡΚΟΝ Βασιλείας ΒΙΒΛΙΟΝ

ΕΚΤΟΝ.

ΗΡΟΔΙΑΝΙ

LIBER SEXTUS.

BREVIARIUM LIBRI SEXTI.

Severus Alexander sub matris aviaque curâ gessit imperium modestissimè, adjutus consiliariis ex ordine Senatorio delectis, quorum operâ res sacra & profana in rectum pristinumque statum restituta sunt. Deinde uxorem duxit patricii generis, cum quâ postea divortium fecit, matre ita cogente, cui parebat in omnibus. Posthac Artaxerxe Persarum rege movente bellum, ultro citroque missis legationibus, in Asiam proficiscitur, ac trifariam distributis copiis, hostiles regiones est ingressus, sed magnâ clade ubique acceptâ Antiochiam revertitur. Inde in Europam revocatur, Germanis Rhenum Danubiumque transgressis, ac bellum Romanis inferentibus. Ubi cum parum feliciter res gereret, Maximus tyronum praefectus, ac militaris disciplina peritissimus interfecto Alexandro imperator eligitur.

Ο Ποίῳ μὲν δὴ τέλει ὁ δὴ-
λωθεὶς Ἀντωνῖνος ἐχρή-
σατο, ἐν τοῖς περὶ τῆς
μῆτις δεινότητι. Ὁ δὲ λαβόν-
τος δὲ τὸ ἀρχὴν Ἀλεξάνδρου, τὸ
ῥῆμα καὶ τὸ ὄνομα τῆς βασιλείας

Quem igitur habue-
rit finem vitæ ma-
jor Antoninus, in
superioribus de-
monstratum est. A-
lexander autem post illum
nomen insigniaque gerebat
im-

imperii. Ceterum negotiorum administratio, ac principatus gubernacula mulieribus incumbabant, omnia transferre ad modestiam gravitatemque conantibus. Quippe jam primum sedecim ordinis senatorii viros, ætatis gravitate, vitæque sanctimonia præcellentes, assessores principis, & consiliarios delegerunt: nihilque aut dicebatur, aut agebatur, nisi illorum accedente suffragio. Grata igitur populo, militibusque ac senatui præterea, forma principatus erat, ex contumeliosissimâ tyrannide ad optimatium gubernationem redactâ.

II. Igitur primò deorum simulacra, quæ ille propriis sedibus extulerat, suis quæque templis, delubris fanisque restituerunt. Den quos ille temere, aut vitiorum nomine quibus nobilitati fuerant, ad honores dignitatesque extulerat, submotos inde ad pristinam vitam omnes artificiumque redegerunt. Res autem cunctas atque administrationes, civiles quidem & forenses, insignibus doctrina viris, legumque peritissimis, militares autem claris bellicâ virtute hominibus commendabant. Quum

ἐκείνῳ περικέκοτο, ἡ μὲν τοι διοικήσεις τῶν πραγμάτων καὶ ἡ τ' ἀρχῆς οἰκονομία, ὑπὸ ταῖς γυναῖξιν διοικεῖτο· ἐπὶ τε τὸ σωφρονέεσθαι καὶ σεμνότερον πάντα μέγα γενέσθαι. καὶ πρῶτον μὲν συκλήτην βελήν, τὴν δοκύναν καὶ ἡλικίᾳ σεμνοτάτης, καὶ βίᾳ σωφρονεσάτης, ἐκκαίδεκα ἐπέλεξαντο, σωφρονεῖν καὶ συμβούλους τῇ βασιλείᾳ. καὶ δὲ τι ἐλέγετο ἢ ἐπελάττετο, εἰ μὴ καὶ κείνοι αὐτὸ ἐπικρίναντες, σύμφηροι ἐγγύοντο. ἤρεσκέ τε τὰ δῆμῳ, καὶ τοῖς στρατοπέδοις, ἀλλὰ καὶ τῇ συκλήτῃ βελῇ, τὸ χηματὶ βασιλείας, ἐκ τυραννίδος ἐφουεῖς εἰς ἀριστοκρατίας τύπον μετενεχθείσης.

β'. Πρῶτον μὲν ἐν ταῖς ἀγάλμασι τῶν θεῶν, ὥστε ἔτυχεν ἐκείνης κινήσας καὶ μεταγαγὼν, ἐπεμφαν εἰς τὰς ἀρχαίας καὶ ἰδίους ναὺς τε καὶ σπηλαίους. τὰς τε ὑπὸ ἐκείνης ἀλόγως, ἢ ἐφ' οἷς εὐδοκιμήκεσαν ἀμαρτήμασιν, εἰς τιμὰς καὶ ἔκδοσιν πραγμάτων, τῇ δοθέντων ἀφείλοντο, ἐκάστης κελύσαντες εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν ἐπανέναι τῆς ἀξίας αἰρεσιν. τὰς τε πράξεις ἀπάσας, καὶ τὰς διοικήσεις, τὰς μὲν πολιτικὰς καὶ ἀγορεύουσας ἐνεχέουσιν τοῖς ἐπὶ λόγοις εὐδοκιμωτάτοις, καὶ νόμων ἐμπειροῖς· τὰς δὲ στρατιωτικὰς, τοῖς

ἐκείνῳ περικέκοτο, ἡ μὲν τοι διοικήσεις τῶν πραγμάτων καὶ ἡ τ' ἀρχῆς οἰκονομία, ὑπὸ ταῖς γυναῖξιν διοικεῖτο· ἐπὶ τε τὸ σωφρονέεσθαι καὶ σεμνότερον πάντα μέγα γενέσθαι. καὶ πρῶτον μὲν συκλήτην βελήν, τὴν δοκύναν καὶ ἡλικίᾳ σεμνοτάτης, καὶ βίᾳ σωφρονεσάτης, ἐκκαίδεκα ἐπέλεξαντο, σωφρονεῖν καὶ συμβούλους τῇ βασιλείᾳ. καὶ δὲ τι ἐλέγετο ἢ ἐπελάττετο, εἰ μὴ καὶ κείνοι αὐτὸ ἐπικρίναντες, σύμφηροι ἐγγύοντο. ἤρεσκέ τε τὰ δῆμῳ, καὶ τοῖς στρατοπέδοις, ἀλλὰ καὶ τῇ συκλήτῃ βελῇ, τὸ χηματὶ βασιλείας, ἐκ τυραννίδος ἐφουεῖς εἰς ἀριστοκρατίας τύπον μετενεχθείσης.

ἡ βασιλεύς τε καὶ εὐδοκίμησα-
 πη ἐν εὐτακτοῖς τε καὶ πολεμι-
 καῖς περὶ ζέουσιν. ἐπὶ πολὺ δ' ἔτῳ
 τῆς ἀρχῆς διοικημένης, ἥ μὲν
 Μαισά, πρεσβύτις ἦδη ἔσα, ἀν-
 τεπαύσατο τῆς βίης· ἔτυχέ τε βα-
 ρυλίκων τιμῶν, καὶ ὥς νομίζουσι
 Ῥωμαῖοι, ἔξεθειάθη. ἡ δὲ Μαι-
 μία, μόνῃ τῷ παίδι καὶ ἀλειφ-
 ῶσα, ὁμοίως αὐτῇ ἀρχεῖν τε καὶ
 ἐκτρέφειν ἐπεισέτο. ἦδη τε ὁρῶσα
 τὴν ἀρχὴν τὴν νεανίαν ἡρώδην,
 καὶ δεδουκῆα, μὴ ἄρα ἡλικία ἀκ-
 μάζουσα, ὑπηρετικῆς ἀδείας τε
 καὶ ἑκείνης, εἰς τι ἥδ' ἡλικῶν
 ἐμαρτημάτων ἔξεκείλη, παντα-
 χόθεν ἐφύρει τιμὴν αὐτῇ. καὶ δὲ
 τίνα εἶα περσιέναι τῷ μερακίῳ
 ἥ ἐπὶ φαύλῳ βίῳ διαβεβλη-
 μένων, μὴ πως τὸ ἦθος 'διαφθα-
 ρήν, περκαλεσαμένων αὐτῇ ἥδ'
 καλῶν τὰς ὀρέξεις ἀκμαζέ-
 ρας εἰς ἀλογίαν ἐπιδυμίας.

γ'. Δικάζειν τε ἐν αὐτὸν ἐ-
 πέθε σωματικές τε καὶ ἐπὶ πλε-
 στον τῆς ἡμέρας· ὥς ἂν ἀχολέ-
 μῳ· πρὸς τὰ κρείττονα καὶ τῇ
 βασιλείᾳ ἀναγκαῖα, μὴ ἔχοι
 κενὸν εἰς τὸ ἐπιτηδεύειν τὴν ἥδ'
 ἐμαρτημάτων. ὑπῆρχε δὲ τίς
 καὶ ρυσικὸν ἦδ' ὁ πρῶτον καὶ ἡμε-
 ρὸν τῷ Ἀλεξάνδρῳ, εἰς τε τὸ
 εὐλάνθρωπον πάντῳ ἐπὶ ῥέπτες·
 ὅς ἐδὴ λῶσε καὶ τῆς ἡλικίας περ-

que diu ad hunc modum
 regeretur imperium, Mæsa,
 jam extremæ senectutis, dicti
 suum obiit, honores adeptæ
 imperatorios, atque (ut mos
 Romanis est) inter divas
 relata. At Mammæa, cer-
 nens jam solam se filio re-
 liquam, præesse ad eundem
 modum, moderari que stu-
 debat. Quumque adolescen-
 tem, summam habere jam
 cerneret auctoritatem, metu
 ne vivida ætas in summâ
 potestate, licentiâque ferum,
 in cognata aliqua impinge-
 ret vitia, undique aulam
 servabat: neque adiri à quo-
 quam adolescentem patieba-
 tur, cujus vita moresque
 improbarentur: ne scilicet
 bona indoles corrumpere-
 tur, provocantibus appetitum ejus
 jam vigentem assentatoribus
 in extremas libidines.

III. Persuadebat igitur ut
 frequentissimè jus diceret,
 idque majore dici parte:
 quò circa meliora & impe-
 rio necessaria occupatus,
 commodum tempus non ha-
 beret vitiis quibuscunque o-
 peram dare. Cæterum, su-
 apte naturâ suberat Alexan-
 dro mite mansuetumque in-
 genium, propensumque ad
 humanitatem, quod ipsum
 ætas etiam consequens decla-
 ravit.

ravit. Quippe annis quatuordecim pacificum & sine sanguine gessit imperium, ne uno quidem occiso. Licet enim permulti maximis criminibus implegerint, tamen ab illorum cæde semper abstinuit: quod utique non facile à quoquam omnium imperatorum quicumque Marco successerint, factum observatumque invenies. Neminem quisquam illo *per tot annos* imperante commemorare potest, cui mors indemnato sit illata.

IV. Matrem verò etiam incusabat, eique graviter succensebat, quod esse pecuniæ avidior, & opum cumularum studiosior videbatur. Etenim cum simularét ideo se thesauros congerere Mammæa, ut suppeditare Alexandro posset, quodd is facile abundanterque suis largiretur militibus: proprios domi thesauros exstruebat. Quæ res imperatori notam infamiae attulit, quodd illo scilicet invito, atque indignabundo etiam, mulier avida per injuriam bona quorundam atque hæreditates suppilabat.

V. Dedit item filio in matrimonium puellam patricii generis, quam, etiam marito charam, gratamque in primis, eadem paulo post aulâ per omnem contumeliam exegit. Et cum ipsa tantum vocari Augusta veller, eamque appellationem puellæ invid-

χωρέσης. εἰς τεωαρσκαυδέκατον γένελάσας τῆς βασιλείας ἔτθ, ἀναιμωτὶ ἦρξεν· ἐδὲ τις εἰπὼν ἔχει, ὑπὸ ἐκείνης φονεῦντα. καίτοι τινῶν μεγίσταις αἰτίαις ὑποπεσόντων, ὁμῶς ἐφείσαστο ὥς μὴ φονεῦσαι· ἔραδίως τὸ πᾶν βασιλείως ἦν καὶ ἡμᾶς ποίησαντθ ἢ ᾧραφυλάξιον μετὰ τῷ Μάρκου ἀρχῷ. ὑπὸ Ἀλεξάνδρου δ' ἐκ αὐτῶν τις εἰπὼν ἔχοι ἢ μνημονεῦσαι, ἐν ἑτέροις τοσούτοις ἀκείτως φονευθέντα.

δ'. Ἡτιᾶτο δὲ καὶ τῷ μητρί, καὶ πάντῃ ἡγαλλεν, ὁρῶν αὐτῷ φιλοχρήματον ἔσαν, καὶ πᾶσι τῷτο ὑπερφύως ἐσπεύδακῆαν περαιοικμένη γὰρ ἀθροίζον αὐτὰ, ἵνα ἔχοι τοῖς στρατιώταις ἀφθόνως καὶ ἐραδίως ὁ Ἀλεξάνδρθ χαλεῖεσθαι, ἰδίᾳ ἐθυσάμειζε· καὶ δίδεκαλλεν ἔσθ' ὅπῃ τῷτο τῷ ἀρχῷ, αὐτῷ ἀκοντός τε καὶ ἀγαλλοντθ, ἐστίας τινῶν καὶ κληρονομίας, ἧς ἐπὶ πλείους ὑφαρπασάσης ἐκείνης.

ε'. Ἡγάγετο δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκα ἥν εὐπατείδων, ἡ σιωπικῶσαν, καὶ ἀγαπωμένην, μὴ ταῦτα ἥν βασιλείων ἐδίωξεν. ἐνυβείζεσά τε καὶ βασιλίωσα ἦν· θέλεσα μόνῃ, φθονῶσά τε τῆς περσηγοείας ἐκείνης, εἰς τοσούτον περὶ χῶρῃσεν ὕβρεως, ὥς τὸν πατρί-

παύσατο τῆς κόρης, καίτοι ὑπὸ
 Ἀλεξάνδρου γαμψῶ ὄντι πά-
 ν τιμώμενον, μὴ φέροντα τὴν
 Μαρμαίαν, ἐνυβρίζσαν αὐτῇ
 τε καὶ τῇ θυγατρὶ αὐτῆς, φυγὲν
 εἰς τὸ στρατόπεδον· τῷ μὲν Ἀ-
 λεξάνδρῳ χάειν εἰδότα ἐφ' οἷς
 ἔτιμάτο, τὴν δὲ Μαρμαίαν αἰ-
 τιώμενον ἐφ' οἷς ὑβρίζετο. ἐκεί-
 νη δὲ ἀγανακτῆσασα, αὐτὸν τε
 ἀπαρεθλῶαι ἐκέλευσε, καὶ τὴν
 κόρην ἐκκληθεῖσαν τῷ βασιλεί-
 ῳ, εἰς Λιβύην ἐφυγάλευσε·
 ταῦτα δ' ἐπελάττετο, ἀκοντός τε
 καὶ ἀναγκαζομένη τῷ Ἀλεξάνδρῳ.
 ἦρχε γὰρ αὐτῆς καὶ ὑπερβαλλόν-
 τος ἡ μήτηρ, καὶ πᾶν τὸ καλευό-
 μενον ἐκείνη ἐποίει. τῷ δ' ἄν-
 τισ μόνον ἔχεν ἐγκαλέσαι αὐτῇ,
 ὅτι διὰ ὑπὸ τοῦ πελιδνῆς στρατοῦ
 καὶ αἰδέας πλέοντος ἢ ἐχρῆν, τῇ
 μητρὶ, ἐν οἷς ἀπηρέσκετο, ὁμῶς
 ἐπαίδετο.

5'. Ἐτῶν μὲν ἔν τεισκαίδε-
 κα οὕτως, ὅσον ἐπ' αὐτῇ, τὴν
 βασιλείαν ἀμέμπως διώκονσε.
 τῷ δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ἔτει,
 αἰωνιδίως ἐκομίσθη γράμματα
 ἥ καὶ Συρίαν τε καὶ Μεσοπο-
 ταμίαν ἡγεμόνων, δηλεῖν ὅτι
 Ἀρταξέρξης ὁ Περσῶν βασιλεὺς,
 καὶ τὸ Παρθύαιος καθελὼν, καὶ τῷ
 καὶ τῷ ἀνατολίῳ ἀρχῆς ἀνταγῶ-
 νει, Ἀρτάβανόν τε καὶ πρῶτον

ret, eò contumeliarum prove-
 cta est, ut puellæ pater, quam-
 vis magnæ apud Alexandrum
 generum auctoritatis, impati-
 ens Mammææ injuriarum,
 quas ipsi natæque inferebat,
 confugerit in castra, gratiam
 se habere Alexandro dictitans
 habiti sibi honoris: ceterum
 Mammæam accusans, nihil non
 contumeliæ inferentem. Qua-
 re indignata mulier, interfici
 eum quidem jussit: puellam
 verò ædibus imperatoriis exa-
 ctam, in Africam relegavit.
 Hæc autem omnia fiebant in-
 vito coactoque Alexandro,
 quippe illi mater supra modum
 imperitabat, ac dicto audien-
 tem semper habebat: ut hoc
 tantum reprehendi in Alexan-
 dro possit, quod mansuetudi-
 ne nimia, & reverentiâ ma-
 jore quàm oportuit, etiam
 contra animi sui sententiam
 matri obsequeretur.

VI. Igitur quum ad hunc
 modum tredecim annos (quod
 quidem ad se attineret) sine
 querelâ cujusquam imperi-
 um gubernâisset, ecce tibi
quarto decimo anno haud
 opinatò literæ è Syriâ Me-
 sopotamiâque redditæ a du-
 cibus, in quibus scriptum
 esset, Artaxerxem Persa-
 rum regem, Parthis jam
 devictis, atque Artabano,
 qui rex magnus primus ap-
 pellatus est, duplicique di-

ademare utebatur, non solum orientis regno, sed vitâ quoque expulso, subigere vicinos Barbaros, ac sibi vestigiales facere: neque jam intra fluvium Tigrim tenere se, sed superatis ripis, ac Romani finibus imperii, excurrere per Mesopotamiam, Syriæque minitari: omnemque Europæ oppositam continentem, quæ mari Ægæo fretoque Propontidis terminatur, atque Asiæ nomen habet, majorum suorum possessionem existimare, ideoque imperio Persico velle recuperare, quod jam inde à Cyro, qui primus imperium à Medis in Persas transfudit, ad Darium usque extremum Persarum regem, (cui regnum Alexander Macedo abstulerit,) cuncta olim Ioniâ Cariâque tenus à Persarum satrapis gubernarentur. Quare sui muneris esse curare nunc ut vetus atque integrum imperium Persis restitueretur. Quibus intellectis Alexander, motus, atque haud mediocriter re subitâ inopinâtâque perturbatus, (quippe in altissimâ pace educatus a puero, atque urbanis deliciis innutritus,) convocato prius amicorum consilio, decrevit legatos cum literis mit-

καλέμενον τὸ μέγαν βασιλέα, καὶ
δυσὶ διαδήμασι χρῶμενον, ἀ-
ποκρίναι· πάντα τε τὰ περὶ οὐκ
βάρεσθαι χειρώσασθαι, καὶ εἰς φό-
ρον συντέλειαν ὑπάγεσθαι· ἔχῃ
συχαῖς, ἐδ' ἐντὸς Τίγριδος
πόσι μὲ μένει, ἀλλὰ τὰς ὄχθας
ὑπερβαίνων, καὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων
ἀρχῆς ὄρες, Μεσopotamiάν τε
καταδρέχει, καὶ Σύριος ἀπὸ
πᾶσαν τε τὴν ἀντικειμένην ἡπει-
ρον Εὐρώπῃ, καὶ διαρουμένην Αἰ-
γαίῳ τε καὶ τῷ πορθμῷ τῆς Προ-
ποντίδος, Ἀσίαν τε πᾶσαν κα-
ταδύει, περιγονικὸν κλῆμα ἢ
γέμεται, τῇ Περσῶν ἀρχῇ ἀ-
νακλίσσασθαι βέλεται, φάσκων
ἐπὶ Κύρου τοῦ πρώτου τὴν ἀρχὴν
ἐκ Μήδων εἰς Πέρσας μεταστή-
σαντι, μέχει Δαρεῖς τοῦ τε-
λευταίου Περσῶν βασιλέως, (ὃς
τὴν ἀρχὴν Ἀλέξανδρος ὁ Μα-
κεδὼν καθεῖλε,) πάντα μέχει
Ἰωνίας καὶ Καρίας ὑπὸ σατραπείαις
Περσικοῖς διοικησῶν. προσήκου-
σιν αὐτῷ Πέρσαις ἀναγεώσασθαι
πᾶσαν ὀλόκληρον, ὡς πρὸτερον
ἔσχον ἀρχῶν. τοιαῦτα τοίνυν δη-
λωσάντων, καὶ ἐπισεισάντων αὐτὸν
ὑπὸ ταῖς ἀνατολαῖς ἡγεμόνων,
πρὸς τὴν αἰφνίδιον καὶ παρ' ἐλ-
πίδα κομιθεῖσαν ἀγγελίαν, ἡ
μετεῖως ὁ Ἀλέξανδρος ἐταράχ-

θη, καὶ μάστιγα εἰρήνην ἐκ παίδων ἐντραφεῖς, καὶ τῇ καὶ τὴν
πί.

πόλιν αὐτὴν χολάσας τρυφῇ. τὰ
μὲν ἔν τε πρώτῳ ἐδοξεν αὐτῷ, κοι-
νωσαμένῳ τοῖς φίλοις, πρεσβεί-
αν πέμψαι, καὶ διὰ γραμμά-
των κωλύσαι τὸ ὄρμηκεν καὶ ἐλπίδα
τῆς Βαρβαρίας. ἔλεγε δὲ τὰ γράμ-
ματα, δεῖν μὴν τε αὐτὸν ἐν
τοῖς ἑστῶσι ἰδίῳ ὄρει, καὶ μὴ κοι-
νοποιεῖν, μηδὲ ματαίαις ἐλπί-
σιν αἰωρῆμενον, μέγαν ἐγείρειν
πόλεμον. ἀγαπητῶς δὲ ἔχειν
ἐκαστον τὰ αὐτὰ. μηδὲ γὰρ ὁμοί-
αν ἔσεσθαι μάχην αὐτῷ πρὸς
Ρωμαίους, οἷαν ἔχειν πρὸς τοὺς
γερμανικοὺς καὶ ὁμοφύλους Βαρβα-
ρίους. ὑπεμνήνησκε δὲ τὰ γράμ-
ματα ἥτις τε τῷ Σεβαστῷ καὶ τῷ
Τραϊανῷ, Ληκίῳ τε καὶ Σεβήρῳ
κατ' αὐτῶν τρωπαίων. τοιαῦτα
μὲν δὴ τινὰ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπι-
τάλας, ὥστε πείσειν ἢ φοβήσειν
ὡς τὸ ἡσυχάζειν τῇ Βαρβαρίᾳ.

Ζ'. Ο δ' ἐδέν τε φροντίζων τῇ
ἐπεσταλμένῳ, ὅποιοις ἀλλ' ἐ-
λόγοις οἰόμενος δεῖν τὰ πρὸς γ-
μὰς διοικεῖσθαι, ἐνέκλειο, ἄγων
καὶ φέρων τὰ Ρωμαίων ἅπαντα.
κατατρέχων τε καὶ καθιππεύων
Μεσοποταμίαν, λείας τε ἀπὴ-
λαυνε, καὶ τὰ ἐπικείμενα στρατό-
τεταται αὐτῷ ὅχθους τῇ πόλεμῳ,
παρασπίζοντά τε τῶν Ρωμαίων
ἐρχῆς, ἐπολιόρχη. φύσει δ' ὦν
ἀλαζών, καὶ τῇ παρ' ἐλπίδας ἐν-

tere, qui spem Barbari co-
natusque inhiherent. Igitur
literæ in hanc sententiam
compositæ : Oportere illum
suis finibus contentum, nihil
rerum novarum moliri, ne-
que sublatum vanâ spe, in-
gens excitare bellum : de-
bere unumquemque suis
fortunis acquiescere. Non
perinde sibi pugnam processu-
ram adversus Romanos, ut
adversus vicinos & ejusdem
corporis Barbaros. Admone-
bat præterea victoriarum, quas
contra eos Augustus ac Tra-
janus, Luciusque item & Se-
verus adepti fuissent. Hu-
juscemodi literis Alexander
persuadurum se Barbaro, me-
tu scilicet perterritito, pa-
cem quietemque arbitra-
tur.

VII. At ille nihil curans
quæ scripta essent, remque
armis non verbis gerendam
ratus, eo majore studio ad
bellum incumbere, popu-
lans vastansque omnia quæ
Romanorum erant : decur-
sâque ac perequitatâ Mesopo-
tamiâ prædas agere ince-
pit, atque oppugnare Ro-
manorum castra imposita flu-
minum ripis, quæ scilicet
imperii limites tuerentur.
Cumque homo esset naturâ
F f 2 glorio-

gloriosus, ac sublimes animos gereret, successu rerum inopinato subacturum se omnia videlicet existimabat. Neque enim parva erant quæ illius animum ad majus concupiscendum regnum inflammabant. Primus namque ipse Parthis bellum inferre ausus, Persarum recepit imperium. Siquidem post Darium illum, cui regnum Macedo Alexander abstulerat, permultis sanè annis Macedones ipsi, quique Alexandro successerunt, divisas inter se orientis Asiæque totius regiones gubernarunt. Sed ortis inter ipsos discordiis, ac frequentibus bellis attrito Macedonum robore, primus Arsacès Parthus persuasisse earum regionum Barbaris memoratur, ut à Macedonibus deficerent: impositoque sibi diademate, Parthorum Barbarorumque vicinorum consensu, & ipse regnum tenuit: & ab illo oriundis longâ annorum serie permansit imperium, ad Artabanum usque regem, qui nostrâ ætate fuit. Quo interfecto, Artaxerxes, regnoque Persis restituto, vicinâque Barbaria per vim subactâ, facillè jam Romanam quoque potentiam laessebat.

περγίαις ἐπαυρόμενός, πάντα
ῥαδίως χειρώσασθαι προσεδέ-
κτο. ὡς δὲ αὐτὸν τὰ ἀναπεθνήσκα
ἔ μικρὰ εἰς ὀπιθυμίαν ἀρχῆς
μείζονός. πρῶτος γὰρ ἐτόλ-
μισε τῇ Παρθυαίων ἀρχῇ ἐπι-
δέσσει, Πέρσαις τε ἑ βασιλέ-
αν ἀνανεώσασθαι. καὶ γὰρ Δα-
ρεῖον τὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου τῷ Μα-
κεδόνος τῷ ἀρχῆς καθύλασσιντα,
παμπλείστοις ἐν ἑτέροις Μακεδόνες
καὶ οἱ Ἀλεξάνδρου διάδοχοι,
καὶ τὸν ἀνατολαῖς ἐθνῶν καὶ
κατ' Ἀσίαν ἅπασαν νειμάμενοι,
καὶ χώρας, ἐβασίλευσαν. ἐκεί-
νων δὲ πρὸς ἀλλήλους διαφρε-
μένων, πολέμοις τε σιμωχέσι
τῆς Μακεδόνων δυνάμεως ἔκα-
θενέσης, πρῶτος Ἀρσάκης λέ-
γεται, τὸ γένος Παρθυαῖός, ἀνα-
πτέσαι τὴν ἐπέκειντα Βαβυλῶνος
ὑποκλῶναι Μακεδόνων. περὶ τῆς
νῆς τε τὸ διάδημα ἐκόντων Παρ-
θυαίων καὶ καὶ πρὸς ἑσθλῶν Βαβυ-
λων, αὐτός τε ἐβασίλευσε, καὶ
τοῖς ἔκ ἐκείνου τῷ γένει ἐπὶ πλεί-
στον παρέμενεν ἡ ἀρχή· μέχρις
Ἀρταβάνος τῷ καθ' ἡμᾶς γνο-
μένου, ὃν Ἀρταξέρξης ὑποκτε-
νας, Πέρσαις τὴν ἀρχὴν ἀν-
εκτήσατο· τότε γεννιῶντα ἔθνη
Βάρβαρα χειρώσάμενος, ῥαδίως
ἦδη καὶ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἐπι-
βέβηκεν.

π. Ως ὅ τῳ Αλεξάνδρῳ ἐδη-
 λώθη διαλείβοντε ἐν τῇ Ρώμῃ,
 τὰ καὶ τὰς ἀνατολάς ὑπὸ τῷ Βαρ-
 σάρκ τολμώμενα, ἐκ ἀναγκῆς
 ἠγέμενος, καλέντων ὅ αὐτὸν καὶ
 τὸ ἐκείσε ἠγεμόνων, ἀρχάλλων
 μὲν, καὶ πολλὰ γνώμῳ, ὅμως δ'
 ἔχε παρ' ἐξοδόν. ἐκ τε ἐν αὐτῇς
 ἰταλίας καὶ τῷ ὑπὸ Ρωμαίοις πάν-
 των ἐθνῶν λογάδες ἐς τὴν στρα-
 τὴν ἠθροίζοντο, ὅσοι σώματι
 εὐεξία καὶ ἡλικίας ἀκμῇ, εἰς μά-
 χην ἐπιήκειοι ἐνομίζοντο. κί-
 νησις τε μέγιστη πασι τῷ ὑπὸ Ρω-
 μαίοις ἐγένετο διωάμεως, ἰσορ-
 ρότους ἀθροισμένης πρὸς τὸ ἀν-
 γελλόμενον ἥν' ἐπ' ἐπ' ἐπ' ἐπ' ἐπ'
 Βαρσάρων πλήθος. ὁ δὲ Αλέ-
 ξανδρος, ἀθροίσας τὰς ἐν Ρώμῃ
 στρατιώτας, συελθὼν τε πάν-
 τας κελεύσας ἐς τὸ σῶνθες πε-
 δῖον, ἐπὶ βήματι ἀνελθὼν, ἐ-
 λέξε τοιαύδε·

Δημηγορία Αλεξάνδρου τῆς
 Μαυμαίας.

VIII. Quæ ubi Alexan-
 dro Romæ agentii nuntiata
 sunt, minime jam ferendam
 putans insolentiam Barbari,
 vocantibus illuc se ducibus,
 ægrè scilicet tandemque con-
 tra animi sui sententiam ad
 expeditionem se comparat.
 Igitur in Italiâ provinciisque
 reliquis delectus habebantur
 cunctorum qui vel habitu-
 dine corporis, vel ætatis
 vigore, idonei fore ad pu-
 gnam viderentur. Motusque
 ingens omnibus Romani im-
 perii regionibus exstitit de-
 lectibus habendis, qui tan-
 tæ Barbarorum multitudi-
 nis incursiones facere nun-
 tiabatur, pares forent. At
 verò Alexander, urbanis o-
 mnibus militibus convocatis
 in *solitum* campum, con-
 scensilque tribunali, in hæc
 sententiam verba fecit.

Oratio Alexandri.

Δ'. Εὐελόμην μὲν, ὧ ἄνδρες
 συστειλῶμαι, τὰς σωήθεις πρὸς
 ὑμᾶς ποιῆσαι λόγους, δι' ὧν αὐτὸς
 τε ἐκποσμέμην Δημηγορῶν, ὑμᾶς
 τε ἀκούοντας εὐφραυνον. εἰρῆνης
 γὰρ πολυετὲς ὑπολαύσαντες, εἰ
 τι καὶ νῦν ἀκρίτε, ἴσως ἂν

IX. Cuperem, commili-
 tones, ejusmodi habere o-
 rationem apud vos, quæ &
 dicenti mihi (ut consueve-
 rat) ornamentum, & vobis
 audientibus lætitiā concili-
 aret. Nam cum multos an-
 nos pacem agitaverimus, si
 quid

quid novi nunc audiēritis, fortasse, quasi prater spem acciderit, expavesceitis. Decet autem viros fortes atque moderatos optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidunt. Ut enim quæ cum voluptate agimus, dulcia: ita quæ cum virtute, gloriosa sunt. Atque ut is qui prior laceffit, ipse sibi injurius videtur: ita qui propulsat injuriam, confidentior ex conscientia fit, atque ex justitia spem bonam mutuatur. Artaxerxes, vir Persa, posteaquam Artabanum dominum suum interfecit, atque ad Persas imperium transtulit, etiam nostra arma laceffere, despecta majestate Romanâ, & jam incurfare ac vastare nostras provincias aggreditur. Huic ego per literas à principio studui persuadere, ut inexplabilem illam vecordiam omitteret, neve aliena concupisceret. At ille barbarâ insolentia provectus, neque se continere suis sedibus jam vult, & nos ad pugnam provocat. Ne cunctemur igitur, neve prælium detrectemus: sed, quicunque seniores hîc adestis, in memoriam revocate tro-pæa, quæ sæpe adversus Barbaros, Severo atque An-

ὡς παρ' ἐλπίδα λεχθέντι ἐκπλαγεῖν τε. χρηὶ δ' ἀνδρες θυναίως τε καὶ σώφρονας εὐχεσθαι μὲν ὑπάρχεν τὰ βέλτεστα, φέρειν δὲ τὰ περὶ σπύλοντα. ἥ μ' ἔστι δὲ ἡδονῆς περὶ τομῶν ἢ ἀπολαύσεις γλυκεῖα· ἥ δὲ καὶ ἀνάγκης κατορθωμάτων, ἐνδοξοῦ ἢ ἀνδρείου. καὶ τὸ μὲν ἀρχεῖν ἀδίκων ἔργων, ἐκ εὐγνώμονα ἔχει τὸ πείκλῃσιν· τὸ δὲ τὰς ὀχλῶντας ἀποσείδειν, ἐκ τε τῆς ἀγαθῆς σωτηρίας ἔχει τὸ θαρρᾶλέον, καὶ ἐκ τῆς μὴ ἀδικεῖν, ἀλλ' ἀμυνάσθαι, ὑπάρχει τὸ εὐελπί. Ἀρταξέρξης, ἀνὴρ Πέρσης, τὸν ἑαυτοῦ δεσποτὶν Ἀρτάβανον ἀποκτείναντα, καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς Πέρσας μεταστήσας, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑμετέρων ὀπλων καθαρῶς, καὶ τῆς Ῥωμαίων δόξης καταφρονήσας, περᾶται καθ' ἑαυτὸν καὶ λυμάνεισθαι τὰ τῶν ὑμετέρων ἀρχῆς κλήματα τῶτον ἐπεισθῆναι, τὸ μὲν πρῶτον γράμμασι καὶ πείθοι, παῦσαι τῆς ἀπλήγῃς μανίας καὶ τῆς ἀλλοτείων ἐπιθυμίας. (ὁ δὲ Βαρβάρων φρεσὶ μὲν ἀλαζονεία, οὔτε μὲν οἶκοι βέλεται, περὶ καλεῖται τε ἡμᾶς εἰς μάχην. μὴ δὲ μέλλωμεν, μηδὲ ὀκνῶμεν· ἀλλ' οἱ μὲν πρῶτοι ὑμῶν ὑπομνήσατε ἑαυτοὺς τροπαίων, ἀ-

μετὰ Σεβήρου καὶ Ἀντανίου τῶν ἐμῶν πατρῶς, ἡγεμῶν πολλοῖς καὶ Βαρ-

Βάρβαρον· οἱ δ' ἐν ἀκμῇ ὄντες, αἰέτως καὶ κλέους ἐπιθυμήσατε, διδάξαντες ὅτι ἄρα καὶ εἰρῶν ἄγειν πράως καὶ μετ' αἰδέας ἐπὶ γὰρ καὶ τα πολέμικα, τ' χρεῖαι ἀπαυτέσης, θυνάϊως κατορῶντες. τὸ δὲ Βάρβαρον πρὸς μὲν τὰ ὑπεύκοντα καὶ ὀκνῶντα θαρσύνεται, τὸ δ' ἀντιπίπτει· ἐπεὶ ὁμοίως ἀντέχει· ἐπεὶ μὴ ἐκ συστάσεως αὐτοῖς ἢ μάχη καὶ ἢ ἀντιπάλων ὑποχρεῖται τὸ ὕψος, ἀλλ' ἔξ ἐπιδρομῆς ἢ φυγῆς κερδαίνειν νομίζουσιν ὅπερ ἀνέχεται δι' ἀρπαγῆς. ἡμῖν δὲ καὶ τὸ εὐτακτικὸν ἅμα τῷ κοσμίῳ ὑπάρχει, καὶ νικᾶν αὐτὸς αἰεὶ διδάσκμεθα.

Ι. Τοιαῦτά τινα εἰπόντα τ' Ἀλέξανδρον πᾶς ὁ στρατὸς ἀνδρήσας, περιθυμῖαν τε πάσαν ἐς τὸ πολεμεῖν ὑποχρεῖτο. ὁ δ' ἐπὶ αὐτοῖς χρήματα μεγαλοφρόνως εὐτρεπίζεας τὰ πρὸς τ' ἐξοδὸν ἐκέλευσε. κατελθὼν τε εἰς τ' σύγκλητον βεβλῶ, καὶ τοῖς περιηρημένοις ὁμοια διαλεχθεὶς, ἐπήγγειλε τ' ἐξοδὸν. καί αλαλίστης δὲ τ' ὤκεισμένης ἡμέρας, δύσας τὰς ἐπὶ τ' ἐξόδοις νενομισμένας ἱερουργίας, πρὸς τε τῆς συκλήτης καὶ παντὸς τοῦ δήμου, τ' Ρώμης ἀπῆρεν, ἐπὶ σφερόμενον αἰεὶ πρὸς τ' πόλιν, καὶ

tonino parente meo ducibus, excitastis. Quibus attem ætas integra est, laudem hanc in primis ac gloriam concupiscite, ut intelligant omnes, scire vos non solum pacem mansuetè ac reverenter colere, verum etiam, cum res postulat, fortissimè prælidri. Quippe Barbari, ut cedentibus detrectantibusque acriter instant, ita repugnantibus minimè resistunt. Neque enim illis collata acies spem victoriæ pollicetur: sed excursibus fugaque utentes, lucrari se demum putant quæ scilicet rapuerunt. At nos cum omnia composita ordinataque habeamus, tum illos vincere ac profligare semper didicimus.

X. Talia quædam locutum Alexandrum alacri vociferatione milites exceperunt, ac se promptissimos ad bellandum ostenderunt. Ille, diviso largiter stipendio, jubet ad iter accingi: mox ad eam ferme sententiam locutus in senatu, diem discessui præstituit. Quæ ubi advenit, sacris, quæ discedentibus consueta erant, peractis, deducente senatu populoque universo, Romam proficiscitur, respectans urbem identidem, ac lacrymans. Sed neque popularium quisquam fuit qui sicis oculis aspexerit abeuntem.

tem. Quippe omnem multitudinem sui cupidam habebat, educatus ab ipsis, imperioque tam multos annos modestissime administrato. Cæterum festinato itinere, cum Illyricas etiam gentes exercitusque lustrasset, magnis inde quoque viribus collectis, Antiochiam contendit. In eâ civitate quæ belli usus postularet, diligenter comparabat, exercendis etiam militibus ac cæteris bellicis muneribus pertractandis intentus.

XI. Visum igitur illi est, legationem iterum mittere ad Persarum regem, quæ de pace amicitiaque cum illo ageret. Nam cum ipse jam afforet, minimè desperabat, aut persuasurum quæ vellet, aut certè perterrefacturum. Enimverò Barbarus Romanos oratores re infectâ domum remisit: ipse quadringentos è suis *delectos*, proceritate insignes, vestituque eleganti auroque exornatos, equis atque arcubus conspicuos, legatos ad Alexandrum mittit, perterritum iri Romanos putans aspectu illo cultuque Persarum. Legationis ejus hæc erat sententia: Juberè magnum regem Artaxerxem, Romanos eorumque principem, Syriâ omni, Asiâque, quæcunque

δακρύων. ἡ δὲ ἐδὲ ἡ δὲ δημοτῶν ἦν τις ὁ δὲ δακρυτὴ παρέπεμπε αὐτόν. πόθον γὰρ ἑαυτῇ τῷ πλήθει ἐμπεποιήκει, ἀνάτρεφεις τε ὑπὸ αὐτοῖς, καὶ μελείως ἀρξας τοσούτων ἐτών. καὶ πολλῆς δὲ ἀποδείης ποιησάμενος ἢ πορείαν, τὰ τε Ἰλλυρικά ἐθνη καὶ στρατόπεδα ἐπελθὼν, πλείω τε δύναμιν κἀκείθεν ἀθροίσας, εἰς τὴν Ἀσιόχην ἀφίκετο. ἐκεῖ δὲ ἡρώμενος, τὰ πρὸς ἢ πόλεμον ἔχοντες, γυμνάζων τε τὰς στρατιώτας, καὶ τὰ πολεμικά ἀσκῶν.

ἰα', Ἐδοξε δὲ αὐτῷ πρεσβεῖαν πάλιν πέμψαι πρὸς τὸν Πέρσῳ, καὶ πρὸς ἐρῶντος καὶ φιλίας διαλέγεσθαι. ἡλπίζε γὰρ αὐτὸν πείσειν ἢ φοβήσειν, αὐτὸς παρών. ὁ δὲ Βάββαρος, τὰς αὖ πρεσβείας ἡ δὲ Ῥωμαίων ἀπέπεμψεν ἀπορρήκεις, αὐτὸς δὲ ἐπλεξάμενος τὰς τετρακοσίους Περσῶν τὰς μεγίστας, ἐδῆσιν τε πολυτελέσιν καὶ χρυσῷ κεκοσμημένους, ἵππων τε καὶ τόξων ὅρασκευσιν πρεσβείας ἐπέμψεν δὴ πρὸς ἢ Ἀλέξανδρον καὶ ἀπλήξεν οἰθηὲς τὰς Ῥωμαίους, τῇ τε ὄψει καὶ τῷ ἡγήματι τῶν Περσῶν. ἔλεγε δ' ἡ πρεσβεῖα, ὅτι δὴ κελδίει μέγας βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ἀρίσταρχος Ῥωμαίους τε καὶ ἄρχοντα αὐτῶν, Συρίας τε ἀπασίας, Ἀσίας τε καὶ Εὐρώπης

ἡλικιωμένης· εἶσαι δὲ ἄρχειν
 Πέρσας μέχρις Ἰωνίας τε καὶ Κα-
 ρίας, καὶ ὅσα Ἀσγὰ καὶ Πόντω
 ὅνῃ διαίρεται. ἐν δὲ αὐτὰ Περ-
 σῶν περσονικὰ κλήματα. τοιαῦτά
 τινα τῶν τέτρακσίων πρέσβων
 ἀπαγγελάντων, κελύει ὁ Ἀλέ-
 ξανδρὸς τὰς τέτρακσίους συλ-
 ληφθῆναι καὶ παρελόντων πά-
 ρους τῆς περικειμένης σκάνης, εἰς
 Φρυγίαν ἐξέπεμψε, δὲς κόμας
 τοὺς οἰκεῖν, καὶ χώραν γεωργεῖν· το-
 σαύτω αὐτοῖς ἐπιθεῖς τιμωρίαν,
 ὥς οἰκαλε μὴ ἐπανελθεῖν. ὑπο-
 κλῆναι δὲ ἀνόσιον καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀν-
 δρῶν ἡγήσατο, μήτε μαχο-
 μένους, καὶ τὰ κελευθέντα ὑπὸ
 τῶν αὐτῶν δεσποτῶν ἀσπείαντας.
 16. Τῶν δὲ ἔτι περὶ το-
 κῶν, ὡς ἀσκευαζομένων τε τῶν
 Ἀλεξάνδρου καὶ διαβῆναι τὰς πο-
 λέας, εἰς τὴν τῆς Βαβυλῶνος γλῶ-
 σσας τὸν διαγαγεῖν, ἐχθρόν τι-
 νος καὶ ὑποδόχους στρατιωτῶν ὑπὸ
 τοῦ Αἰγύπτου ἐληλυθότων, ἀλλὰ
 μὴ καὶ τῆς Συρίαν καὶ νοτομῆ-
 σά τινα ἐπιχειρησάντων περὶ τὴν
 βασιλείαν· οἱ ταχέως φωρεθέν-
 τες ἐκολάθησαν. ἀλλὰ καὶ τινὰ
 τῶν στρατοπέδων μέτεστησεν ὁ Ἀ-
 λεξάνδρος εἰς ἕτερα χωρία, ἐπι-
 τησιότερα δοκῶντα ἐν περὶ τὸ
 κολοῖν τὰς τῶν Βαβυλῶνος ἐπι-
 δευμάς. τῶν δὲ αὐτῶν διοικη-

ex adverso Europæ sita est;
 decedere: finire Persas Io-
 niâ Cariâque tenus domina-
 ri, omnibusque iis regionibus,
 quas mare Ægæum
 pontusque disternat: esse
 enim illa Persarum possessiones
 à majoribus acceptas.
 Hæc afferentes legatos qua-
 dringentos comprehendi A-
 lexander jubet, omnique ad-
 dempto cultu, in Phrygiam
 relegat; vicis agrisque con-
 cessis quos colerent: con-
 tentus hoc supplicio interdici
 in patriam reditûs. Quippe
 occidere nefarium faci-
 nus, minimèque virile ar-
 bitratur, neque in acie
 captos & sui regis man-
 data executos.

XII. His ad hunc mo-
 dum peractis, comparante
 jam se ut fluvios transgre-
 deretur Alexandro, ac Ro-
 manorum exercitum in Bar-
 barorum agros deduceret,
 defecerunt ab illo milites
 nonnulli ex Ægypto acci-
 ti: neque non in Syriâ
 quoque res novas contra
 imperium moliti alii: sed
 universi tamen oppressi sta-
 tim, supplicioque affecti sunt.
 Quosdam etiam exercitus in
 regiones alias transtulit A-
 lexander, ut inde Barba-
 rorum incursiones facilius ar-
 cerentur. Quibus ordinatis
 rebus, magnoque jam co-

ζέται· διαλυθέντι δὲ τῷ πο-
λέμῳ, ἕκαστος εἰς τὰ ἑαυτοῦ ἐπαν-
έρχεται, τοσούτον ἀποκερδήσας,
ἵσα ἂν ἔξ ἀρπαγῆς αὐτοῦ περ-
ιήμῃται. τοξοῖς τε καὶ ἵπποισι ἐν
αἰς τὸ πολεμεῖν μόνον χρῶνται,
ὡς περ Ῥωμαῖοι, ἀλλ' ἐν παίδων
ἐν αὐτοῖς ἀνατρέφονται, καὶ θη-
ρίων διατῶνται, ὥστε τὰς φα-
μίτρας ποτὲ σπορὶ θιθέμενοι, ὥστε τῶ
ἵππων σπορταίνοντες, αἱ δὲ αὐτοῖς
χρῶμενοι ἢ κατὰ πολεμίων ἢ κατὰ
θηρίων.

γ'. Αλέξανδρος μὲν οὖν, ὡς
ἔπειτα, αἰεὶ βαβυλῶν ἐσθλη
δὲ αὐτῷ τῷ γράμῳ ἢ τύχῃ, τὸ
μὲν γὰρ πεμφθέν δι' Ἀρμενίας ἑξα-
μυτικὸν, μόλις καὶ χαλεπῶς ὑ-
περβαλὸν τὰ τῆς χώρας ὄρη
τραχύτατά τε ὄντα καὶ κρημνω-
δέστατα (πλὴν ἔτι θέρους ὄντι, ὅτε
ἀνεκτὴν ἔχει τὴν πορείαν) ἐμ-
βαλὸν εἰς τὴν Μήδων χώραν, ἐ-
πόρθει τε αὐτὴν, καὶ πολλὰς ἐ-
κέρησε κόμας, λείαν τε ἀπὴν
γαλῶ· ὁ δὲ Πέρσης μαθὼν, ἐπ-
ὶ μὲν κατὰ δυνάμιν· ἀπέργεν
δὲ τοὺς Ῥωμαῖους ἐπ' αὐτῷ τι ἐ-
κδύνατο· τραχέα γὰρ ἔσα ἢ χώ-
ρα, τοῖς μὲν πεζοῖς καὶ τῇ βάσει
εὐπαγῇ, καὶ τῇ πορείαν εὐμα-
ρῇ παρῆχεν. ἡ δ' ἵππων τῇ Βαρ-
βάρων, ὡς τῇ ὁρῶν τραχύτη-
τι, ὁμῶς καὶ πρὸς δρόμον ἐπέ-
ει-

imperio : quæ mox bello
peracto, suas protinus in
sedes dimittitur ; ea de-
mum præmia belli referens,
quæ cuique ex rapina su-
perfuierint. Arcubus autem,
& equis non in prælio tan-
tùm more Romanorum u-
tuntur, sed à pueritiâ usque
enutrientur unâ, venatu in-
vigilantes, pharetratique sem-
per, ac nunquam ex equis
desilientes, sive bellum ge-
rant, sive feras conficiant.

XIII. Sed hoc Alexandri
consilium, etsi longè opti-
mum prima specie videbatur,
statim tamen fortuna desti-
tuit : siquidem exercitus con-
tendere per Armeniam ius-
sus, vix ægreque superatis e-
jus regionis asperrimis præ-
ruptissimisque montibus, quan-
quam æstas tolerabilius iter
faciebat, impetu in Median
facto, vicos concremavit, præ-
damque abegit. At Rex Per-
sarum, intellectâ re, confestim
quàm maximis potuit copiis
auxilio adfuit : Cæterùm ar-
cere illinc Romanos minime
poterat : quippe aspera re-
gio, peditibus quidem stabi-
lem gressum, facilemque tran-
situm præbebat ; at Barba-
rorum equitatus, montium
asperitate, & cursum diffi-
ciliorem, & iter habebat im-
peditius. Nunciatum dein
Persarum Regi est, exerci-
tium alterum Romanorum,

Parthorum in agros, quâ ad Orientem spectant, impetum fecisse. Quare metuens, ne Parthis facîle superatis, mox in Persiam grassarentur, relictis copiis, quantæ ad tuendam Mediam satis fore videbantur, ipse cum toto exercitu ad Orientis partes accelerabat. Cæterum exercitus Romanus, comparente ac repugnante nullo, negligentius iter faciebat, ratus Alexandrum cum tertia parte copiarum, quæ maximæ valentissimæque forent, in medios incurrisse Barbaros. Itaque restituantibus illis, atque ob id exercitum retentantibus, minimè sibi properandum putabant, ut qui se tutos crederent; præstituto antea loco, in quem pariter universi cum præda abacta, captivisque omnibus, convenirent. Sed eos Alexander fefellit; neque enim aut ipse venit, aut exercitum adduxit: incertum metune proprio, ne ipse imperium tuendo vitâ periclitaretur, an quia mater retinuerit, muliebri pavore, & charitate filii nimia: siquidem omnes illius generosos spiritus retundebat, suadens alios potius periculis exponeret, quàm ipse in acie consisteret.

καὶ σώματι, ὑπὲρ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς· ἢ τῆς μητρὸς ἐπιχρῆσθαι γυναικὶ δουλῇ καὶ ὑπερβαλῆσαι φιλοτεκνίᾳ· ἢ βέλῳσι γὰρ αὐτὸς τὰς

χετο, καὶ καθιποπιδῆν ἢ ἐπίνειν ἐκωλύειτο. ἦσαν δὲ τινες ἀγγέλ-
λοντες τῷ Πέρσῃ, ὡς ἄρα φαί-
νοιτο Ῥωμαίων στρατὸς ἕτερος,
ἐν τοῖς ἐφοῖς μέρεσι Παρθυαί-
ων, τὰ τε περὶ αὐτὴν καὶ αὐτὴν
διόπερ φοβηθεὶς ἐκείνη, μὴ τὰ
ἐν Παρθοῖς βλάβῃς λυμνησμένοι,
εἰς Πέρσας ἐμβάλωσι, καὶ αὐ-
τῶν τινὰ διώσκειν, ὅσῳ αὐ-
τῶν ὅσοι ἐν Μιθριάν, αὐ-
τὸς σὺ πάντῃ τῷ στρατῷ εἰς
τὰ ἐφ' αὐτὴν μέρη ἡγεύετο. ἢ δὲ
τῶ Ῥωμαίων στρατῷ τῇ πορείᾳ
ἀμελέεσθαι ἐποίητο, μήτε τινὲς
φαινομένης, μήτε ἀνδρῶν τῶν
πιζέτε τῇ Ἀλέξανδρον σὺν τῇ
μοίρᾳ, ἡγουμένῳ τῇ ἑσθῇ καὶ
μεγίστῃ, εἰς μέσους ἐμβέβηκε-
ναι τὰς βαρβάρους· καὶ κείνης ἀν-
δραγαθίας ἀεὶ πρὸς τὸ ἐνοχλεῖν,
χολαιτέραν αὐτοῖς καὶ ἀλλοτρίαν
παρέξειν τῷ ἐφοδῷ. περὶ ἑρπύ-
ου δὲ πᾶσι τοῖς στρατοῖς ὑπερτρέ-
χειν, καὶ τόπος ὡρεῖτο, εἰς ὃν
καὶ ὅτε συνελθὲν ἔδει πάν-
τα τὰ ἐμπύκναι, καὶ ἐν μέ-
σῳ χειρμαίνεσθαι. ἐσθῆς δὲ αὐ-
τὸς ὁ Ἀλέξανδρος, μήτε εἰς
αὐτὸν τὸν στρατὸν, μήτε
ἐπὶ τῶν, ἢ διὰ δέου, ἵνα
μὴ δὴ αὐτὸς κινησώμενος ψυχῇ

πρὸς ἀνδρείαν ὁρμάς, πείθεσα
 δ' ἂν ἄλλας ὥπ' αὐτῷ κινδυνεύ-
 ει, ἀλλὰ μὴ αὐτὸν ᾤχεσθαι τρεῖς.
 ὅπερ τὸν ἐσελθόντα Ρωμαίων
 στρατὸν ἀπώλεσεν. ὁ γὰρ Πέρσης,
 σὺν πάσῃ τῇ δυνάμει ἐπελθὼν,
 ἔπερσεν ὅκων ἅπαντας τῷ στρατῷ, ἐκ-
 πέμψαντες, καὶ ὥσπερ σαγματούχους,
 πανταχόθεν τε τοξεύων, διέφ-
 θερε τὴν δυνάμιν ἥνι Ρωμαίων,
 θλίγων τε πρὸς πολλὰς ἀνθίστα-
 σθαι μὴ δυνάμεων, καὶ αἰεὶ τὰ
 γυμνά ἑαυτῶν, εἰς ἀέτοξεύοντο,
 φράττοντες τοῖς ὅπλοις. ῥύεσθαι γὰρ
 αὐτοῖς τὰ σώματα, ἔμαχεσθαι,
 ἀγαπήτην ἦν. ἔσε δὴ πάντες εἰς
 τὸ αὐτὸ συναλιθέντες, καὶ τῇ ἡμέρᾳ
 ἀπώλεσαν περὶ ὅλην ὥσπερ τειχι-
 σάντες, ἀπεμάχοντο ἐν χώματι
 πολιορκίας, βαλλόμενοι παντα-
 χόθεν καὶ τιτρωσόμενοι ἀντι-
 χόντες εἰς ὅσον ἐνεδέχετο ἀνδρεί-
 ως, τὸ τελευτᾶν πάντες διεφθά-
 ρησαν. μεγίστη τε αὐτῇ συμφορὰ,
 καὶ ἑσθίως μνημονευθεῖσα, Ρω-
 μαῖος ἐπέχε, δυνάμεως μεγί-
 σης διασπαρείσης, γνώμη καὶ βί-
 ος μηδεμιᾶς τῇ ἀρχαίων ἀποδεί-
 ξης. τὸν τε Πέρσην εἰς ἐλπίδα
 μεζόνων πραγμάτων ἐτύφωσε
 τηλικύτων ἔργων εὐπραγία.

ιδ'. Ὡς δὲ ταῦτα τῷ Αλεξάν-
 δρῳ ἐδηλώθη, χαλεπῶς νοσήσας,
 ἔτε διὰ δυνάμειαν, ἔτε διὰ

ret. Quæ res exercitum Ro-
 manum fines Barbarorum
 ingressum planè perdidit.
 Etenim Persarum Rex om-
 nibus copiis occurrens im-
 paratis minimeque expectan-
 tibus, quasque intra retia
 undique concludens, & sa-
 gittis petens, omnem Roma-
 norum exercitum profliga-
 vit. Quippe pauci plurimis
 resistere haud poterant, sem-
 perque nudas corporis partes
 armis adversus impetum sa-
 gittarum protegabant; satis
 præclarè secum agi existi-
 mantes, si nullâ editâ pugná
 integri recessissent. Sed cum
 aliquandiu confertim clypeis
 sese quasi muro circumsepssi-
 ssent, atque omnes, undique ve-
 lut urbs aliqua, oppugnarentur
 confauciarenturque, tandem
 ubi diu fortiter resisterant,
 occisione occiderunt. In-
 gens hæc calamitas, & qua-
 lis nulla facilè memoratur,
 Romanis incidit, amisso in-
 genti exercitu, vel fide vel
 robore cuilibet antiquorum
 exercituum conferendo. Per-
 sam verò *fastu* & majorum
 spe rerum implevit tantarum
 successus rerum.

XIV. Quæ ubi nunciata
 Alexandro sunt, gravissimè
 tunc ægotanti, sive ex mæ-
 rore animi, sive insolentiâ
 cœli, cum ipse tulit molestis-

finis

simè, tum exercitus omnis graviter Imperatori succensebat. Quippe ipsius mendacio, minimè signis servatis, proditos ab eo suos milites dictitabant. Cæterum Alexander, morbi coelique illius æstuosi impatiens, laborante pariter omni exercitu, maximèque Illyricianis, qui humido hybernoque coelo infuerti, largiusque cibum (*more suo*) capientes, lethaler agrotabant: redire Antiochiam constituit, accitis etiam eò militibus, qui montium tamen atque hyemis asperitate attriti, paucissimis tantum reliquis, perierant. Copias autem quas secum Alexander habebat, Antiochiam reduxit, multis inde quoque amissis. Quare magnum exercitui incrogerem, magnum Alexandro dedecus ea res attulit: cum scilicet omnibus locis fortuna illius consilium fecerit: siquidem plurimi è triplici illo exercitu (ita namque distribuerat) desiderati sunt, diversis calamitatibus, morbo, ferro, frigore.

XV. Ut verò Antiochiam pervenit Alexander, facilè & ipse convaleuit, spiritu illo

τῷ αἵματι ἀνέθεαν, αὐτὸς τε δυσφώρας ἤνεσκε, καὶ ὁ λοιπὸς στρατὸς ἠγανάκησεν περὶ τῷ Ἀλέξανδρον, καὶ ἐχάλεπαινε, ὅτι δὴ ψευσαμένους αὐτῷ, καὶ μὴ τηρήσαντες τὰ συμβήματα, περδοθήν. ὁ εἰσέλθων στρατός. πλὴν ὁ Ἀλέξανδρος, μήτε τὸ νόσον φέρον, καὶ τὸ πνιγῶδες τὸ αἶμα, τὸ τε στρατὸ παντὸς νοσῶντες, καὶ μάστιγα τὴν Ἰλλυριῶν στρατιωτῶν, οἱ ὕγρῳ καὶ χειμερίῳ αἵματι ἐνεκτισμένοι, τερφάς τε πλείονας σωήτως εἰσφερόμενοι, χαλεπῶς νοσῶντες, διεφθέρουσι ἐπανελθὲν τε εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐβλεύσασθαι, καὶ πέμψας τὴν ἐν Μηδία στρατὸν, ἐπανελθὲν ἐκέλευσεν. ἐκείνος μὲν ὁ στρατὸς ἐπανιών, πλεῖστος ἐν τοῖς ὄρεσι διεφθάρη, καὶ ἡρωτικηδάνησαν ἐκ ὀλίγοι ἐν δυσχεμέρῳ χώρᾳ, ὡς ὀλίγους πάντες ἐκ πολλῶν ἐπανελθὲν. τὸ δὲ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐπανήγαγεν πολλῶν καὶ ἑξ ἐκείνης τῆς μοίρας ἀπωλότων· ὡς μεγίστω ἐνεβλήν. δυδυμίαν τῷ στρατῷ, καὶ Ἀλεξάνδρῳ ἀδοξίαν, σφαλλέντι καὶ γνώμῃ καὶ τύχῃ, καὶ τῇ τειῶν μοιρῶν τὸν στρατὸν (ὃν ἐνεμε) τὸ πλεῖστον ἀπὸβαλόντι. Διαφόροις συμφοραῖς, νόσω, πολέμῳ, κρύει καὶ. Γενόμενῳ δὲ ἐν τῇ Ἀντιόχειᾳ ὁ Ἀλέξανδρος, αὐτὸς τε ῥαδί-

βασιλεὺς ἐπερρώσθη τῷ εὐφυχεῖ
 καὶ ἐνύδρῳ τῷ πόλεως, καὶ τῷ ἐν Με-
 σοποταμίᾳ ξηρὸν αὐχμὸν, τὸς
 τε στρατιώτας ἀνεκρίατο, καὶ ἐφ' οἷς
 ἐλεύπλωτο, παρεμυθεῖτο μεγα-
 λοδωεῖα χρημάτων. τῷτο γὰρ μό-
 τον εἰς εὐνοίας ἀνάκλησιν στρατι-
 ωτῶν ἐνόμιζε φάρμακον. δωά-
 μιν τε ἡθροίζε καὶ παρσκευάζεν,
 ὥς δὴ πάλιν ἐπάξων Πέρσας, εἰ
 ἐνοχλοῖεν καὶ μὴ ἡσυχάζοιεν. ἀ-
 πηγγέλλετο δὴ καὶ ὁ Πέρσης λώ-
 σας τῷ δωάμιν, καὶ ἐκείνους εἰς τὰ
 ἱαυτῶν ἀποπέμφας. εἰ γὰρ καὶ ἐν
 τῷ κρείττονος ὑπερέτερι ἐδόκουν
 γεγενησθαι οἱ Βάρβαροι, πάλιν ὁ-
 μως ἐτελεύχωντο τῷ τε καὶ Μηδί-
 αν πολλάκις θρομέναις συμβο-
 λαῖς, τῇ τε ἐν Παρθίᾳ μάχῃ,
 πολλῶν καὶ πεσόντων, παμπλή-
 των δὲ τετραμύων. εἰ γὰρ ἀνάν-
 δρως οἱ Ῥωμαῖοι ἡτήθησαν, ἀλ-
 λὰ καὶ αὐτοὶ τὰς πολεμίας ἐξ' ὁ-
 πη κακώσαντες. ὥστε τῷτο δὲ
 ἀπολόμνοιο, παρ' ὅσον πλήθει ἐ-
 λότης εὐρέθησαν, ὥς σχεδὸν ἰσα-
 εἴθμῃ θρομύς τῷ ἐκατέρωθεν πε-
 σόντι στρατῷ, τὸ πειλοφθὲν ἦν
 βαρβάρων, πλήθει ἀλλ' ἐδωά-
 μει δοκεῖ νενικηκέσθαι. δειγμα-
 τὸς τῷτο εἰ μικρὸν τῷ βαρβάρων κα-
 λώσεως· ἐτῶν γὰρ τριῶν ἢ τετ-
 τάρων ἡσυχάσαν, ἐξ' ἐν ὅλοις
 ἐχθρόντο. ὥστε μανθάνων ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἔτος ἐν τῇ Ἀν-
 intel-

intellectis, Alexander Antiochia commorabatur; hilariorque jam & liberior, laxatis bellorum curis, urbis ejus deliciis indulgebat.

Enimvero putante illo tum quieturos Persas, aut fanè multum spatii moræque intercessurum priusquam exercitum de integro cogerent, haud facile, cum semel dissipatus est, in unum coeuntem, (utpote incertum atque inordinatum, vulgusque potius quam exercitum, tantumque commeatum habentem, quantum sibi unusquisque ad præsentem usum domo attulisset: præterea ægrè filios uxoresque, & sedes proprias relinquentem) statim nuncii literæque ab Illyricis procuratoribus adfuerunt, qui eum vehementer perturbarent, curamque animo majorem injicerent. Quippe significabant, Germanos Rhenum Danubiumque transgressos, Romanos in fines hostiliter intrasse, oppugnareque jam exercitus ripis insidentes, perque urbes & vicos magnis copiis excurrere. Quapropter haud leviter Illyricas nationes, conterminas vicinasque Italiae periclitari. Opus esse igitur ipsius præsentia, totoque quantum secum exercitum haberet.

τιοχεία διέτριβεν· εὐθυμότερον δὲ καὶ ἀδεέστερος ῥηδύμενον, ἀνεμύνης αὐτῷ τῆς περὶ τὰ πολεμικὰ φροντίδος, ταῖς τῆς πόλεως ἐξόλαζε τρυφαῖς.

Οἰομένης δὲ αὐτῆς τὰ ἐν Πέρσαις ἐν εἰρήνῃ μὲν συνηκείμενα ἡσυχάζειν, ἔχεν δὲ ἀναγκωλῶ καὶ μέλλησιν τῷ Βαρβάρῳ πρὸς τὸ πάλιν ἐπάγειν τὸν στρατόν· ὅς ἂν παρὰ διαλυθεὶς, ἐξ ἀδύνας ἦθερ ἴζετο, (ἀτε μὴ σωτηρίας ἔμελλεν, ἀλλ' ὅχι μάλ' ὅσον ἔμελλεν ὑπάρχων· καὶ ὅτι ἐπισιτισμῶν αὐτοῖς τοσέτων ὄντων, ὅσον ἂν ἑκατὸς ἀφικνήμενος πρὸς τὸ ἐαυτῆς χρεῖσθαι, ἐπενέγκηται, καὶ δυσάποσπαστος τε καὶ δυσόκνης κατὰ λιπόντων τέκνα καὶ γυναῖκας, καὶ τὰ οἰκήσαν χάραν) ἀφηνιδίως ἀγγελοῖ τε καὶ γράμματα ἐτάραξε τὴν Ἀλέξανδρον, καὶ εἰς μέζονα φροντίδα ἐνέβαλεν, ἐπὶ σελάντων αὐτῷ τὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν Ἰλλυρίδος ἡγεμονίαν, ὅτι ἄρα Γερμανοὶ Ρῶν καὶ Ἰστρον διαβαίνοντες, τὴν Ῥωμαίων πορθῆσιν ἀρχὴν, καὶ τὰ ἐπὶ τῇ ὁχθαῖς στρατόπεδα ἐπικέκρικται, πόλεις τε καὶ κώμας πολλὰ δυνάμει κατατρέχουσιν· εἴη τε ἐκ ἐν ὀλίγῳ κινδυνῷ τὰ Ἰλλυρικὰ ἔθνη, ὁμορῶντα καὶ γελινῶντα Ἰταλίας· δῶτα τοίνυν τὴν αὐτὴν

παρὰ

παρσίαις, καὶ τῇ στρατῷ παντὸς οὗ
 ὡς αὐτῷ. δηλωθέντα δὲ
 ταῦτα τὸν τε Αλέξανδρον ἐτά-
 ραζε, καὶ τὸς ἐκ τῆς Ἰλλυρικῆς στρα-
 τίας ἐλύπησε, διπλῇ δοκύντας
 περὶ αὐτῶν συμφορᾷ, ἐκ τε ὧν πε-
 τήθησαν Πέρσαις μαχόμενοι,
 καὶ τε ὧν ἐπιπυθάνοντο τὸς οἰκεί-
 ος ἕκαστοι ὑπὸ Γερμανῶν ὑπολα-
 βόμενοι. ἠγανάκτειν οὖν, καὶ τῇ Αλέ-
 ξανδρον εἶχον ἐν αὐτῷ, ὡς τὰ ὑ-
 πό τῇ ἀνατολῇ διὰ ἀμέλειαν ἢ
 θαλίαν περιδεδωκότα, πρὸς τε
 τὰ ἀρκυῖα μέλλοντα καὶ ὀκνῶντα.
 ἢ δὲ καὶ αὐτῷ δὲ τῷ Αλέξαν-
 δρῳ, τοῖς τε σιωπῇ φίλοις, ἤδη
 καὶ πρὸς αὐτῆς Ἰταλίας. ἐπεὶ δὲ ὁ-
 μοιον ἠγνόουν τὸν ἐκ Περσῶν κίν-
 ὑνον οἷον ἐκ Γερμανῶν. οἱ μὲν γὰρ
 ὑπὸ τῇ ἀνατολῇ κατοικῶντες,
 μακρὰ γῆ καὶ θαλάττῃ πολλῇ
 διηρημένοι, τινὲς Ἰταλῶν χώραν
 μόλις ἀκύνει· τὰ Ἰλλυρικὰ δὲ
 ἔστιν, σενὰ ὄντα καὶ ἐπὶ πολλῷ ἐ-
 χοντα τινὲς ὑπὸ Ῥωμαίοις γῆν,
 οὗτοι τοσούτον ὁμόρους καὶ γείτονας
 ποιεῖ Γερμανὸς Ἰταλιώταις. ἐ-
 παγγέλλει δὲ ἄκων μὲν καὶ ἀρχά-
 λων τινὲς ἕξοδον, πλὴν τῆς ἀ-
 νάγκης αὐτὴν καλέσσης. κατὰ λι-
 πὴν τε δυνάμιν, ὅσω αὐτάρκη
 ἦτο εἶναι τὰς Ῥωμαίων ὀχ-
 θας, τότε στρατοπέδω, καὶ τὰ
 ὁρμήα ἐπιμαλέςεσθαι τειχίσας, καὶ

Hæc & formidinem Ale-
 xandro, & Illyricis mili-
 tibus inestitiam attulerunt.
 Quippe duplici se calami-
 tate usos intelligebant, quod
 & ipsi malè accepti in acie
 adversus Persas fuerant, &
 suos domi cæsos à Germa-
 nis audiebant. Quare in-
 dignabantur, atque Alexan-
 dro succenscebant, tanquam
 res in oriente prius vel
 metu vel negligentia prodi-
 diffet: nunc autem, rebus
 ad septentrionem vocantibus,
 metu cunctaretur. Erant au-
 tem Alexander jam atque
 amici illius, etiam de ipsa
 Italia solliciti. Neque enim
 par periculum à Persis at-
 que à Germanis impende-
 bat. Nam qui sub Orientem
 habitant, magno ter-
 rarum & marisque intervallo
 discreti, Italia vix nomen
 audiunt. At Illyricæ gen-
 tes, angustæ videlicet, ne-
 que multum agri Romanis
 subiecti possidentes, solæ dis-
 crimen faciunt inter Itali-
 am atque Germaniam. E-
 dicit itaque profectiōnem in-
 gratis atque ægrè ferens,
 sed urgenne tamen necessi-
 tate. Relictis autem copiis,
 quantas forè satis tuendis
 Romanis ripis arbitrabatur,
 castrisque & castellis dili-
 gentius communis, ac præ-

πληρώσας ἕκαστα τῶν ἀεισμενῶν
 H h lido

fidio firmatis, ipse adversus Germanos cum reliqua omni multitudine appropinquabat: confectoque celeriter itinere, constitit ad Rhени ripas, atque ibi res ad bellum *Germanicum* necessarias comparabat. Pontemque primo junctis inter se navigiis fecit in Rheno flumine, ut per eum exercitus transgrediretur. Quippe hi maximi fluminum sub Septentrione feruntur, Rhenus ac Danubius: quorum alter Germanos, alter Pannonias præterfluit: atque æstate quidem navigabiles, altissimo latissimoque alveo; per hyemem dein concreti gelu, camporum in morem perequuntur. Est autem adeo ejus alvei solida glacies, ut non equorum ungulis tantum pedibusque viro- rum subsistat, sed qui hausturi inde sunt, non tam urnas aut vasa alia secum afferant, quam securas ac dolabras, ut cæsam inde aquam sine vase ullo, veluti lapidem asportent. Hæc igitur illorum amnium natura est.

XVI. Alexander autem Mauros complures, ac vim ingentem sagittariorum, quos secum ex oriente adduxerat, partim ex agro Osrhoenorum, partim ex Parthia

σερατῆ, αὐτὸς εἰς Γερμανὲς ἡπά-
γετο ἅμα τῷ λοιπῷ πλήθει. ἀ-
νύσας δὲ τὴν ὁδὸν μὴ πολλῆς
ἀποδείης, ἐπέστη τῇ τῶν Ρῶν ὄχθαι,
καὶ τὰ πρὸς τὴν Γερμανικὴν πόλιν
μον παρσκευάζετο. τὸν τε πο-
ταμὸν ναυσὶ διαλαμβάνων, ὡς
πρὸς ἀλλήλας σιωθεῖσάντων, γε-
φυρωθέντα, εὐμαρῇ τῷ διατά-
σιν τοῖς σερατιώταις παρέστη
ᾧτο. μέγιστοι γὰρ δὴ ἔτοι πόλα-
μῶν ὑπὸ ἀρκίῳ ῥέεσι, Ρῆνός τε
καὶ Ἰστροῦ. ὁ μὲν Γερμανὲς, ὁ δὲ
Παίονας ἀποθραύεων. οἱ δὲ
μὲν ναυσὶ πορὸν ἔχουσι τὸ ῥεῖθρον,
διὰ βάθος τε καὶ πλάτος. τῷ δὲ
χειμῶνι παχύτες ὑπὸ τῆς κρύ-
ως, ἐν πεδίῳ χήμασι καθίστα-
σθαι. ἀντιτυπὲς δὲ ἔτω καὶ σε-
ρὸν γίνεται τό ποτε ῥεῖθρον, ὡς
μὴ μόνον ἔσπων ὀπλαῖς καὶ ποσσὶν
ἀνθρώπων ἀντέχεν, ἀλλὰ καὶ
τὰς ἀρύσας θάλλοντας, μὴ κά-
πεις ἐπ' αὐτῷ μηδὲ κοῖλα σκά-
φειν, τελέκεις δὲ καὶ δεικέλλας
ἐν ἐκκρόφαντες, γυμνόν τε σκεύ-
ες ἀράμφοι τὸ ὕδωρ, φέρουσιν
ὥσπερ λίθον. φύσις μὲν δὴ τῇ
πόλαμῶν αὕτη.

15'. Ο δὲ Αλέξανδρος Μαυ-
ροσίους τε πλείους καὶ τοξοῦν ἀ-
ειδμὸν πολλὴν ἐπαγόμενον ὑπὸ
τῆς ἀνατολῆς, ἐκ τε τῆς Οσρ-
ωῶν χώρας καὶ ἔτινες Παρθυ-
αίων

αὐτὸ μοιοι, ἢ χρήμασιν ἀπαπειθέντες, ἠκολυθήκεσαν αὐτῷ βοηθήσοντες, βέλτερον δὲ Γερμανοῖς ἀντιτάξων. μάλιστα γὰρ παῖσι τοῖς ὁπληθεῖς ἐκείνοις γίνεσθαι· οἷον τε Μαυρεσιῶν πόρρωθεν ἀκοντιζόντων, καὶ τὰς ἐπιθεμάτων τὰς τε ἀναχωρήσεις κίφως ποιουμένων, τὴ δὲ τοξοτῶν ἐς γυμνάς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ σώματα ἐπιμήκη, ῥᾶτα καὶ πόρρωθεν, καὶ σκοπῶς τοξεύοντων. ἐπιθεὶν τε πρὸς τὴν συσάδην μάχην ἀντιπαῖς, καὶ ἰσόρροποι πολλάκις Ῥωμαίοις ἐχθροί. Ἀλέξανδρος μὲν ἐν ταῖς ἡν' αὐτῶν ἐβόηεν αὐτῷ πρεσβείαν πέμψαι πρὸς αὐτὸς, καὶ περὶ εἰρήνης διαλέγεσθαι. πάντα τε ὑποχρῆτο παρέξεν, ὅσων δέονται, καὶ χρημάτων ἀφειδῶς ἔχειν. τάτω γὰρ μάλιστα Γερμανοὶ πείθονται, φιλάργυροί τε ὄντες, καὶ τὴν εἰρήνην αἰετὸς Ῥωμαίους χρυσοῖς καπηλεύοντες. ὅθεν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπειρᾶτο ἀνήσασθαι μάλλον τὰς πρὸς αὐτὸς σπονδὰς, ἢ διὰ πολέμου κινδυνεύειν.

ΙΖ'. Οἱ μὲν τοῖς στρατιώται χαλεπῶς ἔφερον, διαταγῆς τε μεταίας ἐγγινομένης, καὶ μηδὲν τι ἡμιῶν ἢ πρὸς θυμον εἰς τὸ πολεμεῖν παρέχοντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀλλ' ἠνιοχέας καὶ τρυφᾶς περὶ

transfugas, pecuniâve illectos, adversus Germanos intruebat. Quippe hujuscemodi milites maximè Germanos infestant: cum & Mauri longius jacula intorqueant, sintque faciles ad incursum recursusque, utpote leves atque expediti, & sagittarii nuda Germanorum capita prae grandiaque illa corpora facile eminus, veluti signum aliquod, contingant. Nunquam verò etiam collatâ acie res gerebatur, ex qua Germani persæpe haud impares Romanis abibant. Cum in his Alexander versaretur, decrevit tamen oratores ad illos de pace mittere, qui pollicerentur omnia illis principem Romanum quorum foret opus præbiturum, pecuniasque daturum magnâ copiâ. Sunt enim Germani pecuniæ in primis avidi, nunquamque non auro pacem Romanis cauponantur. Quare Alexander pacem foederaque potius ab illis emercari, quàm periclitari bello tenebat.

XVII. Cæterum miles Romanus iniquo animo ferebat, frustra se tempus terere, nullâ occasione fortiter quicquam animosèque gerendi, intento aurigationibus (ut aiebant) ac deli-

ciis Alexandro: cum contra oporteret vindicare potius Germanos, pœnasque ab iis exigere audaciæ. Erat autem in exercitu *quidam*, *nominè* Maximinus, è quodam Thraciæ, & quidem intimæ, vico, (*ut ferebatur*) semibarbarus homo, & qui à pueritia opilio fuisset: dein vigente ætate ob corporis proceritatem viresque ingentes equo stipendia fecerat: postremoque *paulatim*, fortuna quasi manuducente ac præviâ, cum per omnes militiae gradus ascendisset, etiam ad exercituum provinciarumque præposituras evaserat. Hunc igitur Maximinum, ob eam quam supra diximus rei militaris peritiam, tyronibus universis Alexander præfecerat, quos ad militiae munera exerceret, atque ad bellandum idoneos redderet. Qui cum in eo negotio nihil sibi ad omnem diligentiam reliqui faceret, maximam scilicet à cuncto exercitu gratiam inibat, non solum quæ gerenda forent assidue edocens, sed ipse etiam primus obiens quæ usus posceret, ut non discipulos tantum, sed æmulos etiam atque imitatores haberet suæ virtutis; quos etiam muncribus omni que genere ho-

έχοντι, δέον επεξελθεῖν καὶ τιμωρήσασθαι Γερμανὸς ἐπὶ τοῖς περτέτολμημένοις. ἦν δὲ τις ἐν τῷ στρατῷ, Μαξιμῖνος ὄνομα, τὸ μὲν γένος τῶν ἐνδοτάτων Θρακῶν καὶ μισοβαρβάρων, ἀπὸ τινος κώμης, ὡς ἐλέγето, περτέτερον μὲν ἐν παιδὶ ποιμαίνων· ἐν ἀκμῇ δὲ τῆς ἡλικίας χρύδαυτον, διὰ μέγεθος καὶ ἰσχυρὸν σώματι, εἰς τὰς ἰσχυρόντας στρατιώτας καταταγὴς εἶτα, καὶ ὀλίγον αὐτὸν χειραγωγέσης τῆς τύχης, ἐλθὼν διὰ πάσης τάξεως στρατιωτικῆς ὡς στρατοπέδων τε ὁπιμέλειαν καὶ ἐθνῶν τε ἀρχὰς πιστευθεῖται. τὸν δὲ Μαξιμῖνον τῶτον, διὰ τὴν περτερηρότην στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστησε πᾶσιν τῇ τε στρατῷ νεολαίᾳ, ὡς ἀσκοῖν τε αὐτὰς τὰ στρατιωτικά, καὶ εἰς τὸ πολεμεῖν ἐπιηδεύειν παροσκευάζοι. ὁ δὲ, καὶ πᾶσιν ἐπιμελείας ποιέμεν τὰ ἐγκεχρισμένα, εὐνοίαν πολλὰν ἔχων καὶ στρατιωτῶν ἐκτῆσαι, εἰ μόνον διδάσκων αὐτὰς τὰ ποιητέα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις πάντων περτερηρόν· ὡς μὴ μαθητὰς εἶναι μόνον, ἀλλὰ ζηλωτὰς καὶ μιμητὰς τῆς ἐκείνου ἀνδρείας. ἐπὶ τε καὶ δώροις αὐτὰς καὶ παντοδαπαῖς τιμαῖς ὠκείωσαι. ὅθεν οἱ

γενναῖοι, ἐν οἷς ἦν τὸ πολὺ πλεονέχον Παιόνων μάλιστα, τῇ μὲν

ἡδρῆα τῷ Μαξιμίῳ ἔχαιρον·
 ἡ δ' Ἀλέξανδρον ἐπέσκηπτον,
 ὡς ὑπὸ τῷ τέ μῆλ' ἐς ἀρχόμηνον,
 καὶ διοικουμένων τῶν περὶ σμμάτων
 ὑπὸ τῆς βασιλείας τε καὶ γνώμης γυναι-
 κὸς, φανέρως τε καὶ ἀνάνδρως τοῖς
 πολεμικοῖς προσφερομένων ἐκεί-
 νῳ. ὑπερμυνησκον δὲ ἀλλήλους
 ὅτι ὑπὸ τῷ ἀνατολῶν δια μέ-
 λησιν αὐτῷ πλαιοσμάτων, καὶ ὅτι
 μηδὲν ἀνδρῆον μηδὲ νεανικὸν
 παρέχοιτο, εἰς Γερμανὸς ἐλθόν.
 ὅτις ἔν καὶ ἄλλως πρὸς τὸ καινο-
 λομεῖν ἐπιτήδειοι, καὶ τὸ μὲν παρὲν
 τῷ ἀρχῆς βαρὺ διὰ μῆκος βασι-
 λείας ἡγέμενοι, ἀκερδῆς τε ἦδη,
 πάσης περὶ ἀνελπίστου φιλοτι-
 μίας· τὸ δὲ μέλλον καὶ προσεῖδον,
 ὅτι τε τὸ κερδαλέον αὐτοῖς εὐέλ-
 πει, καὶ τῷ κλίματι καὶ τῷ περὶ
 δοκίαν, τίμιον τε καὶ περὶ πεί-
 ραν· ἐβλεψάντο ὑποσχεσάσα-
 σθαι μὲν τὸν Ἀλέξανδρον, ἀνεί-
 πειν δὲ αὐτοκράτορα καὶ Σεβαστὸν
 τῷ Μαξιμίῳ, συσσεπτιώτῳ τε
 αὐτὸν ὄντα καὶ σύσκηλον, ὅτις τε
 τῷ παρὲντα πόλεμον δι' ἐμπει-
 ρίαν καὶ ἀνδρείαν ἐπιτήδειον δο-
 κῶντα. ἀθροισθέντες ἔν εἰς τὸ πε-
 δῖον ὡπλισμένοι, ὡς δὴ ἐπὶ τὰ
 σωήθη γυμνάσια παρελθόντα,
 καὶ ἐπιδάντα αὐτοῖς τῷ Μαξιμί-
 νῳ (ἔτε καὶ νοῦντα τὸ περὶ τὸ
 μῆλον, ἔτε καὶ λάθρα τῷ τοῦ βασιλέως ἀσχευάσαντα) πορεύσαν ἐπὶ
 ποσὶν,)

posita,) purpuram circumdant, Imperatoremque salutant. Ille primò reniti, & abjicere purpuram. Ut autem nudos intentari gladios à militibus vidit, occisuros nisi cederet minitantibus, futurum quàm præsens periculum præoptans, honorem scilicet recepit, fortunamque illam sæpe (ut aiebat) oraculis ac somniis premonstratam, testatus milites prius, invitum retrectantemque se cogi, sed illorum tamen obsequi voluntati. Quam ob rem quæ ipsis placuerint, re fanciant, sublatisque armis, etiam prævento rumore, Alexandrum jam rei totius ignarum, opprimant: ut terrore militibus ejus ac stipatoribus injecto, eos ad assensum adducant, aut facillimè ad hoc adigant, utpote imparatos, quod nihil ejusmodi expectent.

XVIII. Postea verò quàm benevolentiam omnium atque alacritatem provocavit, duplicatâ scilicet annonâ, ingentique promisso donativo, pœnisque omnibus ignominisque remissis, confestim ad Alexandri tabernaculum, quod haud procul abesset, universos educit.

His ille nuntiatis, vehementer rei novitate pertur-

βαλόντες βασιλικῶ, αὐτοκρατορα ἀναγορεύουσιν. ὁ δὲ, τὰ μὲν πρῶτα παρητήτο, καὶ τὸ πορεύεσθαι ἐπεβρίβη. ὡς δὲ ἐνέκνητο ξιφῆρες, ὑποκλινεῖν ἀπειλῶντες, τὸ παρόντι κινδυνὸς τὸ μέλλον παρελόμεν, ἀνεδέξατο τὸ τιμῶν, πολλάκις αὐτῷ πείθεσθαι, ὡς ἔλεγε, χρησμῶν καὶ ὑνείρων τὸ τοσαύτῳ τύχῳ παρερρηκῶν. εἰπὼν πρὸς τὸς στρατιώτας, ὅτι ἄκων μὲν καὶ μὴ βελοίμεν ἀναδέχεται, παρόμεν τῇ ἐκείνων βουλήσιν. ὥς γὰρ ἔλεγε δ' αὐτοῖς ἔργῳ βεβαιῶσαι τὰ δόξαντα, ἀραμῆντες τε τὰ ὅπλα, ἀπώδειν ἐπιστῆναι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἀγνοῶντι, τὸ φήμῳ φθάσαντας. ἵν' ἐκπλήξωντες τὸς σωόντας ἐκείνῳ στρατιώτας καὶ φρεσὶς τὸ σώματι, ἢ πείσαιεν ὁμογνωμονῆσαι, ἢ ῥᾶτα βιάσαντο ἀπὸ σκεύους τῷ μηδὲν περισδοκῶν.

ἡ'. Ὡς δ' αὐτὸς εἰς εὐνοίαν καὶ περιθυμίαν πάντῳ παρεκαλέσατο, τὰ τε σιληρέσια ἐπεδιπλασίασε, νομάς τε καὶ δόσεις μεγίστας ὑπέχετο, τιμωρίας τε καὶ κηλίδας πάσας αὐτοῖς ἀνῆκεν. ἐπὶ τε τὸ πορείαν ἔξῃ γαλξ. ἢ πολὺ δ' ἀφεισῆκε τὸ χεῖρον, ἔνθα ἐσκήνυε ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ.

Ὡς δ' ἀπηγγέλη τὰ περὶ τῶν

Μαξ

Μαξιμίῳ, ὃς Ἀλέξανδρος ἐν με-
ρίῃ ταραχῇ θυρόμηνον, καὶ τῷ
ᾧ δὲ αὐτῷ τῇ ἀγγελίᾳς ἐκπλα-
γνύσκει, περιηδύσας τῆς βασιλείας
ἐκλήσεως ὡς περ ἐνθεσιῶν, δακρυ-
ρροῦν καὶ τρέμων, τὸ τε Μαξιμίον
ὡς ἀπίστου καὶ ἀχαρείου καθηγόρου,
πάσας τὰς εἰς ἐκείνον εὐεργεσί-
ας καταλειθείσας πρὸς αὐτὸν διη-
γούμενον· τίς τε νεανίας συσχε-
λίστατος ἤτιςτο, ὡς περιεπλῆς καὶ
ἐπιόρκως ταῦτα τειρομνηκότας·
δῶσεν τε πάντα ὑποχρῆντο ὧν
δύνοντο, καὶ ἐπανορθώσεσθαι, ἃ
τι μέμφοιντο. οἱ δὲ σὺν αὐτῷ
στρατιῶται, ἐκείνης τῇ ἡμέρᾳ εὐ-
σημίσαντες αὐτὸν παρέπεμψαν,
ὑποχρόμιοι παντὶ ἰδέναι πρὸς
αὐτὸν. τῆς νυκτὸς δὲ
διαδραμύσης, καὶ τὸ πείριον
ἀγγελῶν τινῶν ὅτι δὴ Μα-
ξιμίον πρὸς, κόνις τε πόρρω-
θεν ἐγχειρομένη φαίνεται, βοῆς τε
ἥχος πλήθους ἤκουέται, πάλιν
περιελθὼν εἰς τὸ πεδῖον ὃ Ἀλέ-
ξανδρον, συγκαλέσας τε τοὺς
στρατιώτας, ἐδίδτο παραμαχεῖν,
καὶ σώζειν ὃν ἀνθρώπον, καὶ ὑπὲρ
ὃ βασιλεύοντι τρωαρεσκαίδεα
ἔτισιν, ἀμέμπως βεβίωκεσαν·
πάντας τε εἰς οἶκτον καὶ ἔλεον
παρακαλέμενον, ἐκέλευεν ὁ-
πλιζέσθαι, καὶ ἔχελόντας ἀντι-
τάττεσθαι· οἱ δὲ στρατιῶται, τὰ μὲν

batus atque exterritus, pro-
filiit ἐ tabernaculo, vefano
similis, lacrymansque &
tremens, nunc Maximinum
perfidum ingratumque vo-
care, enumeratis quæcunque
in illum beneficia contulisset;
nunc juvenes commilitones
accusare, qui neglecto sacra-
mento, adeò proterviter id
facinus auderent: postremo
autem polliceri daturum se
quæ vellent, emendaturum-
que si qua essent de quibus
quererentur. Sed milites qui
eum tuebantur, faustis in
præfens acclamationibus pro-
secuti, defensuros eum cun-
ctis viribus affirmabant.
Nocte autem exactâ, cum
jam lucefceret, nuntiantibus
quibusdam adesse Maximi-
num, pulveremque haud
procul excitatum videri, ac
voces magnæ multitudinis
exaudiri: rursus in plani-
ciem egressus Alexander,
convocare milites, rogare
ut se defenderent, tueren-
turque eum quem ipsi edu-
cavissent; quoque jam qua-
tuordecim annos imperante,
fine ulla querela vixissent.
Commotisque miseratione
omnibus, arma capere, ac
resistere hostibus imperabat.
At milites, etsi primò omnia
principi pollicebantur, pau-
latim tamen alii aliò dilabe-

bantur, nec arma capere voluerunt. Quidam etiam præfectum prætorii, atque Alexandri familiares ad supplicium deposcebant; sub hoc prætextu quod defecti-
onis causa essent. Alii matrem ipsius accusabant, avaram foeminam, & quæ pecuniis congerendis, ob sordes nimias parsimoniamque erga milites, invisum cunctis Alexandrum reddiderit. Igitur aliquamdiu hæc inter se diversi discutientes, stabant adhuc tamen: ut verò exercitus Maximini in conspectum venit, atque hortari commilitones cœpit, ut mulierem sordidam, & pusillum adolescentem, etiamnum sub matris servitio, statim desererent, seque viro forti proboque aggregarent, commilitoni ipsorum, atque in armis semper bellicisque muneribus versato; confestim universi ab Alexandro desciverunt, atque unanimiter imperatorem Maximinum consalutaverunt. At Alexander tremens atque exanimatus, in tabernaculum vix revertitur, matrique implicitus, & (ut aiunt) conquerens atque incusans quod ob illam talia pateretur, expectabat interfectorem. Maximinus autem, postquam

γὰρ δὲ ἀνεχώρησεν, εἰς ὅπλα λαβὼν ἤθελον. οἱ δὲ τινες τ' ἐπαρχὸν τε τ' στρατὸς καὶ τὰς οἰκίας Ἀλεξάνδρου ἤτοιμα πρὸς ἀνάρσεις, πρὸφασιν ποιούμενοι, αἰτίαι τῆς ἀποστάσεως γεγενησθαι. οἱ δὲ, καὶ μητέρα ἐμέμφοντο ὡς φιλάργυρον, καὶ τὰ χρήματα ἀποκλείεσθαι, διὰ τε μικρολογίαν καὶ τὸ πρὸς τὰς ἐπιδόσεις ὀκνηρὸν τ' Ἀλεξάνδρου μεμισσημένον. καὶ μέλει μὲν τινὶ τῶν αὐτὰ διαφόρως βεβῶτες προσέμνηον. ὡς δ' ἡ Μαξιμίνῳ ὁ στρατὸς ἤδη τε ἐν ὄψεσιν ᾤσθη, παρεκάλεσέ τε στρατιώτας καλαλιπῆν καὶ γυναικίον μικρολόγον, καὶ μηράκιον μικρὸν μητεὶ δελεῦν, προσίεναι δ' ἀνδρὶ ἡλικίῳ καὶ σώφρονι, συστρατιώτῃ τε ἐν ὅπλοις αἰεὶ καὶ πολεμικοῖς ἔργοις διατηρημένῳ. πεισθέντες οἱ στρατιῶται, τὸν καὶ Ἀλέξανδρον καλαλιπέουσιν, αὐτοὶ δὲ προσίσσιν τῷ Μαξιμίνῳ, αὐτοκράτην τε ὑπὸ πάντων ἐκείνῳ ἀναγορεύεται. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, τρέμων καὶ λεπτοψυχὸν, μόλις ἐπὶ πλὴν σκηνῶν ἐπ' ἀνέρχεται. τῇ τε μητρὶ πεπληκῆς, καὶ ὡς φασιν, ἀποδυσέμενός τε καὶ αἰτιαμένῳ ὅτι δι' ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ πάσχει, ἀνέμνησεν τὸ φονεύσειν αὐτόν. ὁ δὲ Μαξιμίνῳ ὑπὸ πάντων τῶν στρατῶν Σε-

βαστὸς προσαγορεύσας, πέμψη χιλιάρχῳ, ἑκατοντάρχῳ καὶ
τινας

πῶς τὰς φονεύουσας τὸν Αλέξανδρον καὶ μητέρας καὶ εἰ-
πνὲς ἀνδίσαντο ἥντιν αὐτῶν.
οἱ δὲ ἀρικόμυθοι καὶ ἐπιπη-
θῆσαντες τῇ σκηνῇ, αὐτὸν τε
παῖδα καὶ τὴν μητέρα, καὶ
ἐπὶ τοῖς ἐδικοῦς ἐκείνῳ φίλοι
καὶ τίμιοι· πλὴν ἥντιν πρὸς ὁλί-
γον φυγεῖν ἢ λαθεῖν δυνάμε-
νον, ὅς πάντας μετ' ἐπὶ πολὺ ὁ
Μαξιμίανος συλλαβὼν ἀπέκλει-
σεν.

Τὸν δὲ μὲν οὖν τοῦτον κατέ-
λαβε καὶ Αλέξανδρον καὶ τὴν μη-
τέρα, βασιλευσάντα ἔτεσι τεσ-
σερακαίδεκα, ὅσον πρὸς τὰς
ἡλικίας, ἀμέμπως καὶ ἀναι-
ματί. φόνων τε καὶ ὠμότητος,
ἀνείτων τε ἔργων ἐλλότειος ἐ-
μαρτο, ἕως τε τὸ φιλάνθρωπον καὶ
ὑπερβατικώτερον ἐπὶ ῥεπῆς. πᾶ-
ν γὰρ ἂν ἡ Αλεξάνδρου βασί-
λευς εὐδοκίμησεν εἰς τὸ ὁλόκλη-
ρον, εἰ μὴ διεβέβλητο αὐτῷ τὰ
κατὰ τὴν μητέρα εἰς φιλαργυρίαν τε καὶ
καταβολήν.

eum exercitus universus Au-
gustum appellavit, tribuno
& centurionibus aliquot ne-
gotium dat, Alexandri,
matrisque unā, & quicun-
que vim contrā facerent,
occidendorum. Qui, factō
impetu in tabernaculum,
statim ipsum cum matre
amicisque & honoratissimo
quoque obruncant, excēptis
qui paulō antē fugā sibi, ac
latebris consuluerunt: quos
tamen universos, haud mul-
tō post comprehensos Maxi-
minus ipse morte affecit.

Hunc finem habuit vitæ
Alexander, unā cum matre,
cum annos quatuordecim,
sine ulla subiectorum que-
rela, atque adeo sine sanguine
imperasset: siquidem a ex-
cubis & crudelitate abhor-
rens, neminem nisi iudicio
damnatum perire patiebatur,
ad humanitatem videlicet ac
benevolentiam propensus. O-
mni igitur ex parte laudatum
fuisse Alexandri imperium,
nisi mater ejus ob avariciam
& sordes male audisset.

II

HPΩ

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ

ΤΗΣ

ΜΕΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ

ΕΒΔΟΜΟΝ.

ΗΡΟΔΙΑΝΙ

Historia de imperio post Marcum

LIBER SEPTIMUS.

BREVIARIUM LIBRI SEPTIMI

Maximinus Thrax, vasto corpore & crudeli animo praeditus, suscepto imperio statim tyrannidem exercuit, consci entia natalium, & conjuratione tribunorum, atque militum defectione irritatus, Germanos intra silvas & paludes delitescens, bello aggressus fundit fugatque: saevi quidem in hostes, sed in suos truculentior, per fas nefasque omnes omnium pecunias sibi adjudicans. Unde invidia passim, mox seditio in Africa exorta est: ubi procuratore quodam interfecto, Gordianus Africa proconsul, Imperator eligitur, qui Vitalianum praefectum praetorii Roma interficiendum curavit, & à senatu Augustus declaratur. Mox tamen cum filio in Africa periit, Capelliano persequentē. Maximinus ex Pannonia cum universo exercitu Romam contendit: ubi Maximus & Balbinus collega Imperatoris electi, & Gordiani nepos Caesar creatus erat. Bellum civile Roma, Gallicano autore, orbem, populo Romano & militibus praetorianis hostiliter inter se dimicantibus.

Τη

Τινι μὲν βίῳ Ἀλέξανδρος
ἐχρήσατο, τέλει τε ὁ-
ποίῳ, βασιλεύσας ἐτῶν

τσαρεσκαίδεκα, ἐν τοῖς περὶ-
ημένοις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ Μα-
ξιμῖνος, ἀφαιλαδὼν τὴν ἀρ-
χὴν, πολλῶν ἃ μεταβολῶν ἐ-
ποιήσατο, τραχύτατα καὶ μὲν πολ-
λὰ ὁρᾷ τῇ ἡγεσίᾳ χρωμένων.
ἐν τε περὶ τῆς καὶ πάντων ἡμέρας
βασιλείας, εἰς τυραννίδος ὁμό-
τητα μετέγενε πάντα ἐπειράτο.
δυσμένειαν ἑαυτῷ συνεδίδως, ὅ-
τι τε πρῶτος ἦεν εὐτελείας τῆς
ἐλάτης εἰς τοσάυτῳ τύχῳ ἡ-
λασε· φύσει δὲ ὡς τὸ ἦθος, ὥστε
καὶ τὸ γένος, Βάρβαρος. τὸν τε
φονικὸν, πάτριον ἔχων καὶ ἐπιχώ-
ριον, πρὸνοιαν ἐποίητο δι' ὁμό-
τητος τὴν ἀρχὴν βεβαιῶσαι.
ἀπειδὴ μὴτε τῇ συγκλήτῳ καὶ
τοῖς ὑποηκούοις εὐκαταφρόνῃ
ῥήνεται, ἢ εἰς τὴν παρεῖσαν αὐ-
τῷ τύχῳ ἀφορῶσιν, ἀλλ' εἰς
τὰ τῆς ἡμέρας εὐτελῆ πάργα-
να. τεθρύλλητο γὰρ ὅτι πᾶσι
καὶ διεβέβλητο, ὅτι δὴ ποιμαίνων
ἐν τοῖς Θρακίοις ὄρεσιν, ἐπιδύς
τε αὐτὸν διὰ μέγεθος καὶ ἰσχυρὴν
ἐσώματον ὡς εὐτελῆ καὶ ἐπιχώριον
ὑπερετάαν, ἰσὺς δὲ τύχης ἐπὶ
τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν κεχειρα-
γώγητο· εὐδένως ἔν τε τῇ φιλίᾳ

Qualem vivendi ratio-
nem instituit Alexan-
der, & quem vitæ
exitum habuit post
quatuordecim annorum im-
perium superiore volumine
exposuimus. Interea Maxi-
minus rerum potitus, mutatâ
vehementer rerum conditi-
one, asperè ferociterque
adeptâ potestâte utebatur;
sic ut ex molli mansueti-
que imperio ad tyrannidis
crudelitatem vertere omnia
contenderet. Nam cum se
invisum hominibus cognos-
ceret, quod primus ex infi-
mo loco ad eam fortunam
pervenisset; præterea mori-
bus perinde ut genere bar-
barus, patrioque instituto
cædis avidissimus, ad id po-
tissimum dabat operam, ut
imperium sibi sævitia con-
stabiliret: scilicet metuens
ne Senatui reliquisque om-
nibus Romanæ ditionis ho-
minibus contemptibilior fie-
ret, dum non tam in eo præ-
sens fortuna, quàm natalium
obscuritas spectatur. Quip-
pe jam id tritum vulgatumque
apud omnes, opilionem fu-
isse in Thraciæ montibus:
dein corporis vastitate ac
robore inter ejus regionis
tenuissimos milites adscitum,
quasque manu ductum à for-
tuna ad Romanum impe-
rium. Quare omnes con-

festum amicos consiliariosque Alexandri à Senatu lectos sustulit è medio, partimque Romam dimisit, partim, administrationem rerum causatus, officio privavit. Id eo consilio fecit, ut solus esset in exercitu, neminemque prope se haberet, ex conscientia nobilitatis potiore; sed velut ex arce quādam, circa ullius reverentiam, tyrannidis operibus vacare posset. Omniaque Alexandri ministeria, quibus ille per tot annos usus fuerat, ex aula ejecit: plurimis etiam interfectis, quod insidias videlicet suspectaret, quando omnes illius interitu mortuos esse intelligebat.

II. Caterum magis magisque crudelitatem irritavit conjurationis in se cujusdam delatio, conspiratis in unum centurionibus permultis, omnique Senatu Romano. Magnus erat quidam nomine, vir patricius & consularis, qui delatus Imperatori est, quasi manum contra ipsum compararet, ac militibus persuaderet, ut ad se imperium transferret. Consilium autem hujuscemodi fuisse putatur. Pontem construxerat Maximinus supra flumen, quā adversus Germanos trans-

πάντας οἱ σωῆσαν τῷ Ἀλεξάνδρῳ, σωσέσθαι τε ὑπὸ τῷ συγκαλη-
τε βελῆς ἐπλεχθέντες, ἀπε-
σκέδασατο· καὶ εἰς μὲν εἰς τὴν Ρώ-
μην ἀπέπεμψε, τινὰς δὲ ἐπὶ
προσέειπε διοικήσεως ἀπεσείσαι·
τὸ μὲν οὖν βελῆν ἐν τῇ
στρατῇ, καὶ μηδένα αὐτῷ παρῆναι
ἐκ σωτηρίας εὐχρῆς κρείττονα·
ἀλλ' ἵν' ὥσπερ καὶ ἀκροπόλεως,
μηδενὸς αὐτῷ παρόντος ὅτι νέ-
μεν αἰδῶ ἀνδρῶν ἔχει, τοῖς
τυραννίδος ἔργοις χολάζοι
τῷ τε στρατείᾳ πάντας ἢ συλ-
γεθῶναι τῷ Ἀλεξάνδρῳ τοσούτων
ἐτῶν, ἢ βασιλεὺς αὐτῆς ἀπέ-
πεμψε· τὸς δὲ πλείους αὐτῶν
καὶ ἀπέκλεινεν, ἐπιβελὰς ὑπο-
πλεύων. ἥ δει γὰρ ἀλγοῦντας ἐπὶ
τῇ ἐκείνης ἀναίρεσι.

Β'. Ἐτι δὲ καὶ μάλλον αὐτὸν
εἰς ὁμότητα καὶ τῷ πρὸς ἅπαντας
ὀργῇ προκαλέσασθαι, σιωπο-
σῆναι τὴν διαβληθεῖσα κατ' αὐτὸν
συγκρομένη, πολλῶν τε ἐκείνων
τάρχων συμπνεόντων, καὶ τῷ ὑπὸ τῇ
βελῆς ἁπάντων. Μάγνητος οὖ-
νομα, καὶ τῷ εὐπατείδῳ τε καὶ ὑπα-
τάκτο· οὗτος διεβλήθη σιω-
γεῖν κατ' αὐτὸν χάρις, καὶ στρατι-
ώτας τινὰς πείθειν εἰς αὐτὸν τῷ ἀρ-
χῇ μείλγειν. ἡ δὲ συσκευὴ,
τοιωτῇ τὸς ἐλέγχοι ἐσσεῖσθαι. γε-
φυρώσας τὸν ποταμὸν ὁ Μάξι-
μινος

μῖνον

μὲν, ἔμελλεν ὁπὶ Γερμανὸς
 διαβήσεσθαι. ἅμα γὰρ τῷ τῶ ἀρ-
 χῷ ἀδελφῶν, εὐθέως πολεμι-
 κῶν ἔργων ἤρξατο, καὶ διὰ σώ-
 μαθ' ἐμέγεθ' ὅτι, καὶ ἰσχυρῶς στρατι-
 ονικῶν, καὶ ἐμπειρίαν πολεμικῶν
 ἀνδρῶν ἐπλερέχθαι, ἔργοις δ'
 πόλεως, καὶ τῇ στρατιωτικῶν ὑπο-
 κινήσει ἐπείθετο. τῷ τε Αλεξάν-
 δρῳ μέλλουσιν, καὶ τῷ πρὸς τὰ πο-
 λεμικὰ ἔργα Διελίαν, ἐλέγχειν
 ἵππεσσι τοῖς εὐκρίτως καλεγεῖσθαι μέ-
 λους. ἀσκήσας τε ἐν καὶ γυμνάζων
 τοὺς στρατιώτας ἐδίελεπεν, αὐ-
 τὸς τε ἐν ὕπλοις ὄντων, καὶ τὸν στρα-
 τὴν ἀνὰ παρορμήσει. τότε τοίνυν τῷ
 γέφυραν ζώσας, ἔμελλεν ὁπὶ
 Γερμανὸς διαβήσεσθαι. ὁ δὲ Μά-
 γνη ἐλέγξει στρατιωτῶν ἐκ ὁ-
 λήγας, ἀλλὰ τὰς ἄροχάτας,
 καὶ μάστιγας τὰς τῶν ὀρεῶν τῇ γε-
 φύρας καὶ τῇ ἐπιμέλειαν πεποι-
 μένας, ἀναπέσαι, καὶ τὸ δια-
 βῆναι τὸν Μαξιμίνον, λύσαντας
 τῷ γέφυραν, προσδιδῶναι τοῖς Βαρ-
 βάροις, ἐχ' ὑπαρχέσης αὐτῶν ἐ-
 πανόδου. πλάττει γὰρ καὶ βαθεῖ μέ-
 γισθ' ὁ ποταμὸς ῥέων, ἀβασθ' ὅ-
 αὐτῷ ἐγίνετο, ἔτε νεῶν ὑσῶν ἐν
 τῇ πολεμικῇ ὁχθῇ, τῆς γεφύ-
 ρας λυθείσης. ἡ μὲν τῆς διαβο-
 λῆς φήμη, τοιαύτη ἐβλήετο, ἔτε
 ἀληθὲς ὑπάρξασα, ἔτε ὑπὸ τῇ
 Μαξιμίνου συνηδαίνεσθαι ἀκρι-

iret. Ut enim primum sum-
 mam rerum suscepit, statim
 bellica facinora affectavit: si-
 quidem *tanquam* ob im-
 manem corporis staturam,
 & militare robur, ac peri-
 tiam pugnandi adscitus ad im-
 perium, re ipsa famam con-
 firmare atque opinionem mi-
 litum tendebat: ut metum
 illum & cunctationem Ale-
 xandri in praeliis capeffendis
 jure improbatam fuisse coar-
 gueret. Quare nihil sibi ad
 exerceandos milites reliqui
 faciebat: & cum ipse in ar-
 mis assiduus erat, tum exer-
 citum vehementer adhorta-
 batur. Sed tum constructo
 (ut diximus) ponte, trans-
 ire in Germaniam statuerat.
 Cæterum Magnus haud sanè
 paucis militibus, sed qui
 virtute cæteros antecirent, ar-
 que his potissimum, quibus
 custodia pontis curaque fue-
 rat demandata, persuasisse
 dicebatur, ut simul ac Maxi-
 minus in alteram ripam per-
 vassisset, ponte abscisso, reditu-
 que intercluso, Barbaris
 cum proderent. Siquidem
 tanta erat amnis illius pro-
 funditas ac lauitudo, ut ir-
 remeabilis fore videretur, nul-
 lis præsertim navigiis in adversâ
 ripâ & ponte soluto. Accusati-
 onis famatalis fuit, seu vera, seu
 à Maximino conficta. Non
 facile est autem quidquam
 certi dicere: quoniam de
 illa

illâ inquisitio habita non fuit: nullo enim in iudicium vocato, nullique dato sui defendendi spatio, quoscumque suspectos habebat, repente correptos immisericorditer interfecit.

III. Sed & militum Osrhoë-
norum defectio nonnulla o-
borta est. Nam cum magno-
pere indoluissent Alexandri
nece, ac fortè fortunâ in *con-*
sularem quendam ex illius
amicis, cui nomen Quartino
fuit, paulò antè è castris à
Maximino dimissum, incidis-
sent; correptum atque re-
tractantem, neque tale
quippiam cogitantem, du-
cem sibi delegerunt: pur-
purâque eum, prælatoque
igni, (funestis scilicet honori-
bus) condecoratum, nihil
eque minus oprantem, ad im-
perium protulerunt. Qui ta-
men haud diu pòst in taber-
naculo dormiens, à contuber-
nali quodam suo, & (ut cre-
debatur) amico, per insidias
occiditur, Macedonio nomen
fuit, qui & antea Osrhoënis
præfuerat, & nunc primus eis-
dem auctor fuerat deficienti à
Maximino. Cumque nulla sub-
esset odii aut inimicitiarum cau-
sa; tamen eum occidit, quem
ipsemet corripuerat, atque ad
fufcipiendum imperium per-
pulerat. Sedenim magnopere
tunc gratum se Maximino fa-
cturum putans, abscissum Quar-
tino caput dono obtulit.

ὅς δ' ἐπ' αὖ ἐρᾶδιον, ἐπεὶ ἔμα-
νεν ἀνεξέλεγκτον. μήτε γὰρ κρί-
σις τινὲ μεταδύς, μήτε ἀπολο-
γία, πάντας ὅς ὑπώπτευν,
αἰφνιδίως σωμαρπαδέντας, ἀ-
φειδῶς ἐφόνδουν.

γ'. Εἰλήστο δὲ τις καὶ Οσρο-
ύων τοξοτῶν ἀποσάσις, οἱ πάν-
τ' ἀλγύντες ἐπὶ τῇ Αλεξάνδρου τε-
λευτῇ, περὶ τοὺς ἡμέρας ἀπὸ ὑπα-
γίας καὶ φίλων Αλεξάνδρου τινὲς,
(Καρτίνου δὲ ἦν ὄνομα, ὃν
Μαξιμίνου ἐκπέμψας ἦν τῷ
σερτῷ) ἀρπάσαντες, ἀκοντα καὶ
ἑδὲν περιδόντα, στρατηγὸν ἐαυ-
τῶν κατέστησαν· πορφύρα τε καὶ
πνεὶ πομπῶντα, ὁλοθείοις τι-
μαῖς, ἐκόσμησαν· ἐπὶ τε τῷ
ἀρχῇ ἦγον, ἔτι βελόμβρον ἐ-
κείνου μὲν οὖν ἐν τῇ σκηνῇ κα-
θεύδων, ἐπελευθερεῖς νύκτωρ,
αἰφνιδίως ἀνῆρθεν ὑπὸ τῷ σωόν-
τι αὐτῷ, καὶ δοκύντι φίλου,
ἡ δὲ τε Οσρούων πρῶτερον ἡγε-
μόν· (Μακεδὼν ἦν ὄνομα αὐ-
τῷ) καὶ τοὶ τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς
ἀποσάσεως ἀρχηγὲς καὶ ὁμογνώ-
μον· τοῖς Οσρούων τοῖς ἡγεμόν-
ος ἐδελμίαν αἰτίαν ἔχθρας οὔτε
μίσους ἔχων, ἀπέκλεινεν αὐτοὺς
ὅτι ἤρπασέ τε, καὶ ἀνέπεισεν. οἱ-
ὁ μὲν τε μεγάλα χαρίζεσθαι
τῷ Μαξιμίνῳ, τῷ κεφαλῇ
ἀποτεμῶν ἐπέμψεν.

δ'. Ο δὲ ἡδὴ μὲν ἐπὶ τῷ ἔρ-
γῳ, σερνηθεὶς δὲ πολεμίῳ, ὡς
ἦτο, ἐκείνον μὲν, καὶ τοὶ μεγά-
λα ἐλπίζοντα, καὶ δοκῶντα ἀμοι-
βῆς ἡσυχάζετε τολῶσθαι, ἀπέκλει-
νεν, ὡς καὶ τῆς ἀποστάσεως γεγο-
νήτα ἀρχηγόν, καὶ ἀποκλείναντα
ἐν αὐτοῖς ἀκοντα ἀνέπεισεν, ἀπι-
εῖν τε χροόμενον πρὸς τὸν φίλον.
πιστῶται μὲν δὴ τινες αἰτίαι
ἐνὶ μάλλον εἰς τετραχύτητα καὶ
ἐμότητα ἠκόνθησαν τῶν τῷ Μα-
ξιμίνῳ ψυχῶν, καὶ περὶ τούτων ἡ-
τῶ πεφυκῶν. ἦν δὲ καὶ τῶν ὁ-
φειλόμενων φοβερώτατος, καὶ μέγιστος
ἡ σῶμα, ὡς μὴ ῥαδίως αὐτῷ
τινὰ μῆτε Ἑλλήνων ἢ σωμα-
τικῶν, μῆτε Βαρβάρων ἢ
μαχιμωτάτων ἔχιστος.

ε'. Διοικήσας δὲ τὰ περὶ τῆς
μάχης, πάντα τε τὸν στρατὸν ἀνα-
λαβὼν, καὶ διαβὰς ἀφόδῳ τῶν
γέφυραν, ἔχκετο τῆς πρὸς τοὺς
Γερμανοὺς μάχης. μέγα δὲ τι
πλήθος καὶ σχεδὸν ἅπασαν τὴν
Ρωμαίων δύναμιν συνῆσαν αὐτῷ εἰς-
τάγας, Μαυροσίῳ τε ἀποβί-
βων ἀειθμόν, Πάμπλεσον καὶ το-
ξοτῶν, Οσσερίων τε καὶ Αρμενίων
(ὧν ἦσαν οἱ μὲν ὑπήκοοι, οἱ δὲ φί-
λοι καὶ σύμμαχοι) καὶ ἄτινες
Περσῶν, ἢ χρημασί, περὶ ἐν-
τες καὶ αὐτομολήσαντες, ἢ λη-
στές αὐχμάλωτοι, Ρωμαίοις ἐδίελευον. τὰ δὲ πλήθη ταῦτα

IV. Verum Maximinus, quam-
vis eo facinore lætus, gauden-
que præceptum sibi hostem *us-
piciabat*: tamen illum, haud
modica sperantem, putantem-
que sibi insignem gratiam re-
latum iri, extremo supplicio
affecit, seu defectionis aucto-
rem, interfectoremque ejus
cui facinus invito persuaserat,
atque infidum homini quem
antea pro amicissimo habuif-
set. Hujusmodi igitur causæ
magis magisque animum ex-
asperabant Maximini, atque
ad savitiam exacuebant, etiam
antea suâ sponte crudelissi-
mum. Cæterum aspectu quo-
que erat horrendus, vasto atque
immani corpore; ut nemo illi,
vel exercitissimorum Græ-
corum, vel pugnacissimorum
Barbarorum, conferri posset.

V. His ita dispositis rebus,
collecto exercitu omni, ac
ponte intrepidè pertransito,
bellum Germanis intulit. Se-
cuti illum magna vis mortali-
um, ac penè omnes Barba-
rorum copię: ad hæc Mauri
jaculatores, sagittarii que quam-
plurimi. Præterea Osroëni
& Armenii: quorum hæc Ro-
manis subiecti, illi in amici-
tiam fuerant societatemque
adsciti: tum si qui ex Parthis
aut pecuniâ conducti, aut
transfugæ, aut item capti
bello, Romanis serviebant.

Hæc autem multitudo co-
acta ab Alexandro prius,
aucta dein atque in rebus
bellicis exercita à Maximino
fuerat. Cæterum jaculato-
res sagittarii que gerendo ad-
versus Germanos bello ma-
gnopere idonei videntur: si-
quidem expediti hostem op-
primunt incautum, facileque
rursus in tutum se recipi-
unt. At verò Maximinus
hostilem ingressus agrum,
diu nemine qui resisteret
invento (quippe omnes ab-
scefferant Barbari) regionem
illorum depopulabatur, ma-
turus jam segetibus; vicofque
omnes incendendos diripien-
dosque militibus tradebat.
Sunt autem urbes ædificiaque
illa maximè incendiis ob-
noxia. Rara enim apud
Germanos structura è lapide
at lateribus coctilibus; den-
sisque potius sylvis, quorum
confixis coagmentatisque li-
gnis, quadam quasi taberna-
cula ædificant. Igitur Maxi-
minus in eam regionem longè
lateque grassatus, populatis
segetibus, omnique pecore
captivò militibus permisso,
nullos adhuc hostes invene-
rat: siquidem campestres re-
giones, locaque ab arboribus
pura deseruerant, atque intra
sylvas & paludes delituerant,
ut inde præliarentur, atque
eruptionem in hostem face-
rent. Etenim densitas illa ar-

τῆ στρατῆς καὶ πλεονέστερον ὑπὸ Ἀλε-
ξάνδρου ἠθροίσθη, ἠυξήθη δὲ καὶ ὑπὸ
τῷ Μαξιμίνῳ, καὶ εἰς πολεμικὰ
ἀσκήσιν συγκεκρότητο. μάλιστα
δὲ οἱ ἀκοντισταὶ καὶ οἱ τοξόται
πρὸς τὰς Γερμανῶν μάχας ἐπι-
τήδαιοι δοκῶσιν, ἐπιρέχοντες
τῇ αὐτοῖς κέρως καὶ περισδοκῶσι,
καὶ ἀναχωρῶντες ἑαδίως. ἡνόμε-
νος ὅτι ἐν τῇ πολέμῳ Μαξιμίνῳ,
πολλὴν γὰρ ἐπὶ ἤλθεν, ἰδιὸς αὐ-
τῷ ἀνδραγαθός, ἀλλὰ οὐδὲ βαρβα-
ρῶν ἀνακεχωρηκότων. ἐδήρτε ἐν
πάσῃ τῇ χώρῃ, μάλιστα τῇ λι-
τῶν ἀκμαζόντων. τὰς τε κήμας
ἐμπιπράς, διαρπάξεν ἐδίδοξεν
τῷ στρατῷ. εὐμαρέσασα γὰρ τῇ
πῦρ ἐπνέμεται τὰς τε πόλεις
αὐτῶν, ὥς ἔχεισι, καὶ τὰς οἰκίσας
ἀπάσας. λίθων μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς
ἢ πλίνθων ὀπλῶν σπάνις. ὕλαι
δ' εὐδένδροι, ὅθεν ξύλων ἔστι
ἐκλενέας, συμπηγνύοντες αὐτὰ
καὶ ἀρμόζοντες, σκηνοποιεῖνται. ὁ
δὲ Μαξιμίνος, ἐπὶ πολὺ μὲν περ-
εχώρησε, πρὸς τῶν τε τὰ περὶ
ρημῶνα καὶ λείας ἀπελαύνων, δι-
δὲς τε τὰς ἀγέλας τῷ στρατῷ
αἷς ἀκρετύχανον. οἱ δὲ Γερμα-
νοὶ ἀπὸ μὲν τῶν πεδίων, καὶ εἰσινέες ἡ-
σαν χώραι ἀδενδροί, ἀνακεχω-
ρήκεσαν. ἐν δὲ τῇ ὕλῃ ἐκρύπτον-
το. πρὶν τε τὰ ἐλθὼν διέτεινον, ὥς
ἐκείναι τὰς μάχας καὶ τὰς ἐφόδας
πρὸς

ποιοῖντο, τῆς συνέχειας τῆς φυ-
λῶν ἀπαχολέσης εἰς αὐτῶν τὰ
βέλη καὶ τὰ ἀκόντια τῆς πολε-
μίων· ἥ τε ἀσχιβαθὺς ἥ ἐλάν,
Ρωμαίοις μὲν δι' ἀγνοίαν ἥ τό-
πων ὀπισθαλῆς ἐσομένη· αὐτοῖς
δὲ, δι' ἐμπειρίαν τῆς χώρας, ἐ-
γνωκόσιν ἄεστα καὶ ἀντίτυπα ἥ
πίπων, ἐς γόνυ τε βρεχομένης
διαλρέχειν βεβαίως. εἰσι δὲ καὶ
σὺν τὸ νήχεσθαι ἐσγεγυμνα-
σμένοι, ἅτε μόνῳ λατρῷ τοῖς
πολέμοις χρώμενοι.

5. Περὶ ἐκείνου ἔν μάλιστα τὰ
χωρία αἱ συμβολαὶ ἐγίνοντο.
Ἰδὼν καὶ ἡναιότατα αὐτὸς ὁ βα-
σιλεὺς τῆ μάχης ἤρξεν. ἐπὶ γάρ
ἦν ἑλκεμεγίστω, τῆς μὲν Γερμα-
νῶν ἐς αὐτὸ ἀναχωρούντων εἰς
φυλῶν, εἰς δὲ ὀξύν δὲ Ρωμαίων
ἐπείσελθῆν ὀκνούντων, πρῶτον
ὁ Μαξιμίνος ἅμα τῷ ἵππῳ
ἐμβαλὼν εἰς τὸ ἑλθόν, καίτοι ὑ-
πὲρ γαστέρα ἥ ἵππου βρεχομένης,
τοὺς ἀνδρεῶτας ἐφόνεσε βαρβάρους,
ὡς τὸν λοιπὸν στρατὸν αἰδέ-
σθαι περὶ αὐτῶν μαχόμενον ὑ-
πὲρ αὐτῶν βασιλέα, τολμήσαι
τε καὶ τοῖς ἑλεσιν ἐπείσελθῆν.
πολὺ δὲ τι πληθὺν ἐκατέρω-
θεν πεσεῖν, καὶ Ρωμαίων μὲν, τῆς
δὲ βαρβάρων σχεδὸν τὴν τότε
παρεῖσαν δύναμιν, ἀεισδόντος
αὐτοῦ· ὡς τότε, τε ἑλθόντων σωμάτων

borum sagittis jaculisque ho-
stium allatura impedimen-
tum, & paludum altitudo
periculosa Romanis locorum
ignaris, ipsis autem facilis
expeditaque fore videbatur,
non ignaris quæ usquam per-
via, quæ invia, & genuum
tenus quotidie per illas dis-
cursantibus. Sunt autem
Germani peritissimi natandi,
ut qui tantummodo in flu-
minibus laventur.

VI. In hujuscemodi igitur
locis pugna inita, ubi etiam
Imperator ipse Romanus for-
tissimè prælium inchoavit.
Nam cum ad ingentem quan-
dam vastamque paludem ven-
tum esset, intra quam Ger-
mani fugâ se receperant, ve-
rentibus Romanis eodem
hostes insequi, primus Maxi-
minus equo paludem ingressus,
cum quidem etiam supra al-
vum equus voragine hauri-
retur, magnâ vi repugnantes
Barbaros contrucidavit.
Quare exercitus reliquus pu-
dore instinctus, ne prodere
pugnantem pro se Impera-
torem videretur, ausus &
ipse est paludem ingredi;
multique utrinque cecide-
runt: ita tamen ut nullus
penè Barbarorum fuerit reli-
quus, dimicante insigniter
Romano principe. Quare
& stagnum cadaveribus op-

pletum, & palus sanguine confusa, pedestris praelii navalem faciem præferebat.

VII. Hanc igitur pugnam, suaque ipsius fortia facinora, non solum per literas Senatui populoque Romano significavit; sed etiam depictam maximis imaginibus ante curiam publicavit: ut non tam audire quæ gesta forent, quam etiam subicere oculis Romani possent. Eam tabulam deinde unâ cum reliquis illius honoribus Senatus sustulit. Fuere item alia praelia, quibus omnibus ipse manu pugnam capeffens, ac fortissimè dimicans exsplendescibat. Multisque captivis, atque ingenti abactâ prædâ, instante hyeme, in Pannoniam reversus est: intraque urbem Sirmium, quæ maxima omnium ejus regionis habetur, in hybernis agens, ad vernam sese expeditionem comparabat: identidem minitans, id quod etiam præstiturus videbatur, excisurum subacturumque Oceano tenus omnes Germaniæ barbaras nationes.

VIII. Talis utique fuit in bellicis negotiis: maximam rebus gestis claritudinem adepturus, nisi gravior multo suis ac truculentior, quam ipsis fuisset hostibus. Quid

πληρωθῶναι, τῷ τε λίμνῳ αἵματι κεραδῶσαν, πεζομαχῇ τε στρατῷ ναυμαχίας ὅφιν ᾤδαρχῆν.

ζ'. Ταύτῳ δὲ μάχῳ, καὶ τῷ αἵματι αὐτῶ, ἢ μόνον διαγραμμάτων τῇ τε συκλήτῳ καὶ τῷ δήμῳ ἐδήλωσέν, ἀλλὰ καὶ γραφῆναι κελεύσας ἐν μεγίσταις εἰκόσιν, ἀνέθηκε πρὸ τῆς βασιλευσῆς· ἵνα μὴ μόνον ἀκύνει τὰ θύομενα, ἀλλὰ καὶ βλέπειν ἔχωσι Ρωμαῖοι. ἢ δ' εἰκόνα ὕστερον καθῆλθεν ἡ σύγκλητος καὶ τῶν λοιπῶν αὐτῶν τιμῶν. γεγονόσι δὲ καὶ ἑτέροις συμβολαῖς, ἐν αἷσι ὡς αὐτεργίας τε καὶ αὐτόχειρ τῇ μάχῃ, ἀνέσδων τε πανταχῶς ἐπὶ πᾶσι. πολλὰς δὲ χειρῶν αὐτῶν αἰχμαλώτους, καὶ λείαν ἀπελάσας, χειμῶν ἤδη κατὰ λαμβάνοντις, ἐπανῆλθεν εἰς Παίονας, ἐν τε Σιρμίῳ διατείνων τῇ μεγίστῃ ἐκείῃ πόλει δοκῶσα, τὰ πρὸς τῷ αἵματι εἶσοδον εἰς τὸ ἑαρπασκευάζετο. ἡπεῖτα γὰρ (καὶ ποιήσεν ἐμελλεν) ἐκκόψεν τε καὶ ὑποτάξεν τὰ μέχρι Ὠκεανῆς Γερμανῶν ἔθνη βάρβαρα.

η'. Τὰ μὲν οὖν πολεμικὰ τοιαῦτα ἦν· καὶ εἰς δόξαν ἤρθη αὐτῷ ἢ πρὸς αὐτῶ, εἰ μὴ τοῖς οἰκέοις καὶ τοῖς ὑπηκόοις βαρύτερος ἐγεγόνει καὶ φοβερώτερος.

τί γὰρ ἦν ὄφελ' Ὁ Βαρβάρων ἀναι-
 μελῶν, πλείονων θυσιοκόων φό-
 ρων ἐν αὐτῇ τῇ τε Ρώμῃ καὶ τοῖς
 ὑπηκόοις ἐθνεσιν; ἢ λείας αἰχ-
 μαλώτους ἀπάγειν ἥν' ἐχθρῶν
 γυμνῶντα καὶ τὰς ἐστίας ἀφαιρό-
 ντων ἥν' οἰκείων; ἀνεσίς τε γὰρ
 πάντα, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς κλησι-
 ἀνδρῶν συκοφάντας, ἐς τὸ ἐπι-
 κλάζειν καὶ κινεῖν πρὸς ματα πρὸς
 γονικά, εἰ τύχοι, καὶ ἄγνωστα καὶ
 ἀεξέλεγκτα. μόνον τέ τις κλη-
 θὲς εἰς δικασθῆιον ὑπὸ συκο-
 φάντου, εὐθέως ἡττημένη ἱππὴ
 καὶ ἥν' ὑπαρχόντων πάντων
 περιθῆς. ἐκάστης γὰρ ἡμέρας ὡς
 ἴσῃν τὸς ἐχθρὸς πλεσιωτάτης,
 τῆς ἐπίσης μεταστῆντας. το-
 σάμητις τὸς τῆς τυραννίδος ἢ
 ἡλοχρηματία, ἐπὶ περὶ αἰσῶν
 τῆς ἀπὸ τῶν στρατιώταις χρημά-
 των σωεχὲς χορηγίας. ἦν δὲ
 καὶ τοῖς ἀπὸ καὶ εἰς διαβολάς,
 ἀδικίας τε καὶ ἀξιώματι ἀφει-
 λῶς ἔχων. πλείους γὰρ ἥν' ἐθνη
 καὶ ἐπὶ ὅπερ διαπεπισδύμενων, με-
 τὰ ὑπατείαις τιμῶν, ἢ δόξαν ἐπὶ
 περὶ αἰσῶν περὶ γεγονότων, ἐν
 μικρῶς καὶ εὐτελῶς διαβο-
 λῆς ἀναρπάδας ἐποίει. καὶ ἐκεί-
 νους τε ἀνὰ ὑπερσείας μόνους
 ἐχρήμασιν ἐπιτεθέντας, ἀγε-
 ῖν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ὁ-
 λούοντας, ἢ ἀνατολῶν, ἢ δύσε-

enim proderat Barbaros in-
 terimi, silongē plures in
 ipsā urbe Romā subiectif-
 que nationibus cædes ede-
 bantur? Quid prædam aut
 captivos abactos, si suis for-
 tunis Romanæ ditionis mor-
 tales quotidie despoliabantur?
 Quippe omnis non modò
 libertas, sed instigatio quo-
 que delatoribus permiffa, ut
 circumvenire quos vellent,
 renovareque etiam (si ita
 usus posceret) usque à pro-
 genitoribus ignota atque in-
 deprensa ad eam diem cri-
 mina liceret. Neque sanè
 delicti alicujus quispiam ar-
 cessabatur, quin idem conti-
 nuò reus perageretur, ac
 censu fortunisque omnibus
 expelleretur. Itaque quo-
 tidie cernerēs, qui pridie
 opulentissimi fuissent, eos
 nunc emendicare stipem.
 Tanta videlicet tyrannidis
 avaritia incesserat, assiduus
 erga milites largitiones ob-
 tendentis. Erant præterea
 illius aures omnibus calu-
 mniis patulæ; sic ut nullius vel
 ætatis vel dignitatis ratio-
 nem haberet. Igitur com-
 plures exercitibus aut pro-
 vinciiis præpositos, consula-
 res triumphalesque viros,
 levissimā tenuissimāque cal-
 umniā attacktos, corripi de
 improvviso jubebat; ac sine
 ullis ministeriis solos vehicu-
 lis impositos, die noctuque

iter facere ab Oriente aut Occidente (si ita cecidisset) aut à Meridie in Pannoniam usque, in qua tunc ipse morabatur. Dein spoliatus, omniq[ue] ignominia affectos, exilio vel morte puniebat. Quamdiu igitur unus aut alter talia patiebantur, neque ea calamitas extra ipsorum familiam egrediebatur, non sanè magnopere populorum gentiumque interesse videbatur: siquidem beatorum divitumque res adversæ, non solum à plebe negliguntur; sed eis nonnulli etiam pravo malignoque ingenio, ob invidiam scilicet potentiorum atque felicium, delectantur.

IX. Postquam autem Maximinus plurimas illustrium virorum familias ad egestatem redegit, leviora jam illa ac minora ducens, quam ut ipsius cupiditati satisfacerent, animum ad publicas opes transfudit. Igitur quæcunque pecuniae civiles, aut ad publicam annonam repositæ, aut in plebem dividendæ supererant, tum quæ theatris ac celebritatibus serviebant, universas sibi adjudicavit. Ad hæc templorum omnium donaria, statuæque deorum, heroumque honores, tum quicquid publici operis aut civilis ornamenti, aut materiæ denique fuit nummis idoneæ conficiendis, omnia pariter ignibus

ως, εἰ τύχοι, ἀπὸ τε μεσημβρίας, εἰς Παιόνας, ἐνθα διέτρεξε. σκύλας δὲ καὶ ὑβείσας, φυγαῖς ἢ θανάτοις ἐζημίει. ἐς ὅσον μὴ οὐκ τὰς καθ' ἕνα ταῦτα ἐπελάμβετο, καὶ μέχρις οἰκείων ἐμύεν ἢ συμφορὰ, ἐ πάνυ τι τοῖς δῆμοις ἥρ' πόλεων ἢ τοῖς ἐθνεσιν διέφερε. τὰ γὰρ ἥρ' εὐδαμονεῖν δοκόντων ἢ πλεσίων πλείσματα, πρὸς ἥρ' ὀχλῶν ἐ μόνον ἀμελεῖται, ἀλλὰ τινὰς τ' κακότητων καὶ φούλων ἔσ' ὅτε καὶ εὐφραίνει, φθόνῳ ἥρ' κρείττονων καὶ εὐτυχόντων.

Δ'. Ἐπὶ δὲ ὁ Μαξιμιανὸς τὰς πλείους ἥρ' ἐνδόξων οἰκῶν ἐς πενίαν περὶεσχέας, ἀ δὴ μικρὰ καὶ ὀλίγα, ἐδ' αὐτάρκη τῇ αὐτῇ βελήσει ὥετο, μετέλλθει ἐπὶ τὰ δημόσια, καὶ ἔτινα ἦν χρήματα πολιτικά εἰς εὐδωλείας ἢ νομας ἥρ' πολιτῶν ἀδελφότητες, εἰ τε θεάτρους ἢ πανηγύρεσιν ἀνακέλευα, εἰς αὐτὸν μετῆγε· ναῶν τε ἀναθήματα, θεῶν τε ἀγάλματα, καὶ ἡρώων τιμὰς, καὶ ἔτις ἦν κόσμος δημόσιων ἔργων, ἢ καλλωπίσματα πόλεως, ἢ ὕλης νόμισμα ποιῆσαι διωαμῆνης, πᾶν ἔχων ἔδωκε. ὅπερ καὶ μάλα τὰς δῆμους ἐλύπησε· πένθος τε δημοσίων

μόσιον ἐνεποίει δίχα μάχης, καὶ ἀνδρῶν ὅπλων, ὅψις πολιορκίας· ὡς τινὰς ἦν δημοτῶν καὶ χεῖρας ἀνατιθεῖναι, καὶ τὰς νεῶς φρεῖν· ἐτοίμως τε ἔχειν, πρῶτερον ἀναυρεθέντας πρὸς ἡρώων πεσεῖν, ἢ σκῦλα ἢ πατείδων ἰδεῖν. ἐντεῦθεν δὴ καὶ μάλιστα κατὰ τε πόλεις καὶ κατὰ ἔθνη διοίδανον ἦν ὅχλων αἱ ψυχαί. ἀπηρεσκοντό τε καὶ οἱ στρατιῶται τοῖς πρᾶξι μοῖροις, ἐνεδιζόντων αὐτοῖς ἐπιδρόνως συστῶν τε καὶ οἰκείων, ὡς δὴ δι' αὐτὰς ταῦτα πρέποντος Μαξιμίνο. αἰτίαι μὲν δὴ ποιεῖται, ἔτι γὰρ ἄλογοι, εἰς μίσος καὶ ἀπόσασιν τὰς ὅχλους παρώξυνον. καὶ πάντες μὲν εὐχοντο, καὶ θεοὺς τὰς ἀδικημάτων ἐπεκάλουσαν, ἀρξάσθαι δὲ ἐδίδε. ἐτόλμα· ἔς τε συμπληρωμένης αὐτῷ τριετὸς βασιλείας, ἐν μικρῷ καὶ εὐτελεῖ προφάσει (οἷα τυραννίδος σφάλμα) πρῶτοι ὅπλα ἐκίνησαν, ἐς τε ἀπόσασιν εὐσάδως ὥρμησαν Λίβυες, καὶ αἰτίας ποιεῖσθε.

Ι'. Επέλεγε τις τῆς Καρχηδονίας χώρας τεραχύναι, καὶ μετὰ πάσης ἐμότητος, κατὰ δίκας τε ἐποιεῖτο, καὶ χρημάτων ἐπιδόσεις, βελόμην εὐδοκίμην καὶ τῷ Μαξιμίνῳ. ἐκεῖ

conflabantur. Quæ res in primis animos multitudinis exulceravit, quasque luctum publicum effecit; cum citra pugnam atque arma quasi oppugnationi esse urbs obnoxia videretur: sic ut quidam è populo contrà resistere, templeque ausu tueri, etiam cadere ante aras deorum immortalium, quàm spectare patriæ spolia præoptaverint. Hinc itaque potissimum per urbes atque nationes popularium animi intumuerunt; ac nec milites quoque satis æquo animo ferebant, exprobrantibus invidiosè consanguineis atque domesticis, & ipsorum culpâ talia patrare Maximinum dictitantibus. Hujusmodi igitur causæ, minimè profecto leves, ad odium ac defectionem populos proritabant. Cæterum votis tantummodo agebant, læsa implorantes numina; nullo scilicet audente profiteri se vindicem: donec exacto imperii triennio, exiguâ levique occasione (quales sunt tyrannidis lapsus) primò arma sumpserunt, rebellâruntque Afri; tali causa.

X. Administrabat quidam Carthaginiensem regionem acerbissimè, & cum omni sævitia damnabat iudicio, atque pecunias exigebat: quod benè audire apud Maximinum vellet: siquidem Maximinus

minus, quos animo suo convenientes nôrat, eos deligebat: & qui ærario tunc præerant, etiam si viri probi essent, (quod rarò contingebat) tamen & ipsi, periculum ante oculos habentes, & illius avaritiam scientes, cæteros, licet inviti, imitabantur. Ille quidem procurator Africa, cum in alios violentiâ utebatur, tum verò ab adolescentibus quibusdam nobilibus atque opulentis, damnatione circumventis, statim exigere pecunias intenderat, patrimonioque illos & avitis bonis exuere. Quibus rebus exacerbatî adolescentēs, pecuniam quidem se daturōs pollicentur, petito trium dierum spatio: conspirantesque interim in unum, quicumque grave aliquid vel passi fuerant, vel passuros metuebant, jubent nocte ex agris juventutem cum fustibus ac securibus adesse. Illi dominorum imperia exequentes, venēre ante lucem universi in urbem, celantes sub vestibus arma, quæ cuique tumultuaria se obtulerant. Magna verò vis mortalium confluxēre: siquidem fœcundissima hominum Africa, plurimos tunc etiam agrorum cultores habebat. Ut autem dies jam illuxit, jubent adolescentes ponē sequi

ωργυντας. ἅμα δὲ τῷ θεαδραμεῖν τὸ θεῖον θείον, πρὸς τὸν θεόν

νός τε ἰδὲ, ὅς ἦ δει ἀρμόζοντας
τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἐπελέγετο· οἱ
τε πρὸς αὐτὸν τῇ ταμέῃ τότε, ἐ
καὶ σπανίως χρῆσθαι ἐμπειρίαν
σαν, τὴν τε κίνδυνον πρὸς τὸν
χρήσας, καὶ τὸ ἐκείνῃ φιλοχρημα
τίαν ἐκδότες, ἀκοντες ὁμῶς τὸς
λοιπὸς ἐμιμῶντο. ὁ τοίνυν χρι
στὸς Λιβύῃ ἐπὶ τρεῖς τοῖς τε
ἄλλοις βιαιῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ
νεανίσκους τινὰς τῶν παρ' ἐκείνοις
εὐγεγονότων καὶ πλεσίῳ, καλὰ
δίκαις περὶ αὐτῶν, ἐπερὶ τὴν
τὰ χρήματα εὐθέως ἐπερὶ τὸ
παρὸν τε καὶ πρὸς τὸν ἐκεί
ων αὐτὸς ἀφαιρῶν. ἐφ' οἷς ἄλ
γύσαντες οἱ νεανίσκοι, τὰ μὲν
χρήματα αὐτῶν ἀποδώσαν ὑπέ
χοντο, τριῶν ἡμερῶν αὐτήσαντες
ἀνεσιν· σωματοσίαν δὲ ποιησά
μενοι, πάντας τε ὅς ἦ δεισαν ἢ
πεπονησάσθαι τὸ δεινόν, ἢ παθεῖν
δεδοικύτας, ἀναπέσαντες, κε
λεύσει νύκτωρ κατελθεῖν τὸς ἐκ
τῶν ἀγρῶν νεανίσκους, ξύλα τε καὶ
πελέκεις ἐπιφέρειν. οἱ δὲ, πε
πνησῆς κελεύσει τοῖς δεσπόταις,
πρὸς τὸν σωτήριον εἰς τὸ πόλιν
κρύπταντες ὑπὸ τῶν ἐκείνων
φερὸν αὐτοχερίῃ πολέμῃ ὅπλα
μέγα δὲ τι πλῆθος ἡθροῖαν· φύ
σει ἰδὲ πολυάνθρωπος ἔσα ἢ Λι
βύη πολλὰς εἰς χεῖρας τῶν γυναι
κῶν

ἢ νεανίσκοι, τὸ μὲν πλῆθος τῶν
 ἰκτελῶν κελεύουσιν αὐτοῖς ἔπει-
 θαι, ὡς ὄντας μέρθ' ἢ λοιπῶν
 ὅχλῳ· περσάξαντες τότε ὑποκα-
 λυπτέον αὐτοῖς ὅπλα, καὶ ἡμι-
 κῶς ἀνθεσθῆναι, ἔτινες ἢ στρα-
 τῶν ἢ δημοτῶν αὐτοῖς ἐπιοίεν
 ἐκδικοί τῶν ἡμισυδύων ἔργῳ. αὐ-
 τοὶ δὲ, λαβόντες ἐξ ἡμετέρων ὑ-
 ποκόλπια, περσάσαι τὸν ἐπι-
 τέρῳ, ὡς δὴ πᾶσι τῆς ὑποδόσε-
 ως τῶν χρημάτων διαλεξόμενοι·
 περσασόντες τε αἰφνιδίως, καὶ
 περσδοκῶντα παίσαντες φονεύ-
 σαι. τῷ δὲ πᾶσι αὐτὸν στρατιωτῶν
 γυμνωσάντων τὰ ξίφη, πᾶσι τε
 ῥόνῳ ἐπεξελεῖν θελόντων, οἱ
 καὶ τῶν ἀγρῶν κατεληλυθότες, περ-
 σαλλόμενοι τὰ τε ξύλα καὶ τὰς
 πελέκεις, ὑπερμαχόμενοι τῷ δε-
 σπότην, τὰς ἀνθεσθῶτας ῥαδίως
 ἐτρέφαντο. ἔτι δὲ περσχωρήσαν-
 τοι τῶν ἔργῳ, οἱ νεανίσκοι ἅπα-
 ρτι ἐν ὑπογνώσει ἡμιδύων, μόνῳ ἢ
 δεσπότην αὐτοῖς σωτηρίαν ὑπάρ-
 χουσαν, ἐν τῷ τολμηθέντι αὐτοῖς
 ἀνέστησαν ἔργοις μέεσσι, καὶ
 κοινωνὸν τῶν κινδύνων τὸν ἡγέμε-
 ρον τῶν ἔθνων ἀνδράβοιεν, πᾶν
 τε τὸ ἔθνος ἀναπέσαιεν εἰς ὑπό-
 στασιν· ὅπερ ἡδεσαν πάσαι μὲν
 εὐχεσθαι, μίσει Μαξιμίον, φό-
 βῳ δὲ καλύεσθαι. σὺ πάντῃ
 τῶν μὲν πᾶσι πλήθει, ἥδη μεσαζέσης ἡμέρας ἐπίασιν ἐπὶ τῷ τῶ
 κύπρι

fervorum suorum gregem,
 tanquam si è reliqua essent
 populi multitudine: neque
 tamen arma proferre prius,
 aut vim facere, quam ubi ali-
 quos, aut è militibus, aut è
 populo, viderint irruere con-
 tra se, atque ire ultum faci-
 nus quod gesturi mox essent.
 Ipsi, reconditis intra sinum
 pugionibus, adeunt procura-
 torem, tanquam cum eo de
 persolvendis pecuniis acturi;
 continuòque nihil tale suspican-
 tem neci dedunt. Ibi, exsultan-
 tibus gladios illius militibus,
 atque ire ultum volentibus,
 repentè agrestes cum fustibus
 ac securibus occurrunt: forti-
 terque pro dominis pugnantes,
 faciliè omnes in fugam verte-
 runt. Ad hunc modum ne-
 gotio succedente, juvenes, de-
 speratis semel rebus, unam si-
 bi reliquam salutem fore arbi-
 trati, si patratum nuper faci-
 nus majore aliquo facinore
 cumularent, statuunt in com-
 munionem periculi rectorem
 provinciae assumere, ac popu-
 los ad defectionem sollicitare.
 Quod optari jampridem ab
 universis cognoverant, Ma-
 ximini odio; sed metu pro-
 hiberi. Igitur cum omni
 multitudine, nocte intem-
 pestâ domum proconsulis
 petunt. Is Gordianus fuit;
 proconsulatum fortitus eum,

cum annum ageret circiter octogesium: multarumque antè provinciarum fuerat rector, atque in maximis spectatus negotiis. Quocirca facile susceptum iri ab illo imperium existimabant, quasi fastigium aliquod superiorum dignitatum: Senatuique & populo Romano gratum futurum principem, qui præterquam quod erat illustri ortus genere, etiani per præfecturas plurimas, quasi per gradus quosdam ad imperii culmen ascendisset.

XI. Evenit autem, ut quo die hæc agebantur, domi Gordianus resideret, dilatis laboribus, omnique actu rerum suspensio. Igitur adolescentes, cum gladiis, magnâ stipante multitudine, proturbatis janitoribus, impetum in ædes faciunt, eumque supra grabatum requiescentem offendunt: circumfusi que, senem purpurâ induunt, atque Augustalibus honoribus consulant. Ille, re subitâ exterritus, insidiasque & dolum in se compositum ratus, dejicit humi se ex grabato, obsecrans parcerent seni, à quo nihil injuriarum accepissent; fidemque principi & benevolentiam

ἀνθυπαλεύοντο οἰκίαν. Τοῦ
Διανὸς μὲν ἦν ὄνομα· κλήρω μὲν
τῷ ἀνθυπαλείαν λαχὼν, πρε-
σβύτης δὲ, εἰς ἔτος ἡδὴ περὶ πε-
ντήκοντος ἐληλακώς· πολλῶν
δὲ πρὸτερον ἀρχῶν ἐθνῶν, ἐν τε
πράξεσι μεγίσταις ἐξελαιόμενος·
ὅθεν αὐτὸν τε ἡδέως ὑποδέξε-
σθαι τῷ ἀρχίῳ ὄντι, ὥστε κο-
ρυφαῖον τέλει ἤδη περιβουλεύων
πράξεων· τῷ τε σύγκλητον καὶ τὸν
Ρωμαίων δῆμον ἀσμένως διέξε-
σθαι ἀνδρὰ εὖ γεγενημένον, καὶ ἐκ
πολλῶν ἡγεμονίων, ὥστε κατ'
ἀκολουθίαν, ἐπὶ τῷτο ἐλθόντα·

ἰα'. Σωζέσθαι δὲ ἐκείνης τῆς
ἡμέρας ἥς ταῦτα ἐπράττετο, οἱ-
κοὶ τὸν Γορδιανὸν διατείλαν ἡ-
συχάζοντα, δεδοκῶτα τοῖς κα-
μάτοις ἀνὰ παύσαν, ἀργίαν τε
πράξεσιν. οἱ δὲ νεανίσκοι, ἐπι-
φρεῖς, σὺν παντὶ τῷ πλήθει
βιασάμενοι τὰς αὐλίας ἐ-
φρεσῶτας, ἐπαινήσαντες, κατα-
λαμβάνουσιν αὐτὸν ἐπὶ τινι
σκιμποδίῳ ἀναπαυόμενον· πε-
σαντες δὲ, χλαμύδι πορφυρῷ
περιβάλλουσι, σεβασμῶν τε τι-
μῶν περισταγορεύουσιν. ὁ δὲ τῷ
ᾧ αὐτὸς ἐξωτὸς πρὸς γυμνασίῳ ἐκ-
πλαγείς, ἐνέδραν καὶ συσκευὴν
ἐκ ἐπιβλήτης καθ' ἑαυτὸ νομίζων,
ρίψας ὑπὸ τῷ σκιμποδῶς εἰς γλῶ-

ἑαυτὸν, ἐδῆτο φέειν· γένοντο μὲν ἐν αὐτῇ ἀδικήσαντι, σῶζεν

ἔωζεν δὲ τὸ πῖσιν καὶ τὴν εὐνοίαν
 τοῦ βασιλευσίνης. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν
 ξιφῆρας ἐπέκειντο, ἐκένθη δὲ τὸ
 φῶς καὶ ἀγνοίας ἐκ ἡδαι τὸ πε-
 πρημένον, ἐδὲ τὸ τὴν παρέσης
 τύχης αἴτιον. εἰς τὴν νεανίσκων,
 ἐς ἣν αὐτῶν ἦν καὶ θυμὸς καὶ θυμῶν
 λόγων περὶ ἄλλων, τὰς λοιπὰς
 καὶ αἰσινάσας, ἡσυχάζειν τε
 περὶ αἰσινάσας, ἔχων περὶ αἰσινάσας
 δεξιάν, ἐλεξε πρὸς αὐτὸν τοιαύ-
 τε.

ΙΕ'. Δύο κινδύνων περὶ κινδύνων
 τῶν, τὸ μὲν παρὲν τῶν, τὸ δὲ μέλ-
 λον τῶν, καὶ τὸ μὲν ἡδὴ περὶ αἰσινάσας,
 τὸ ἐν ἀμφιβόλῃ τύχῃ ἐλέσθαι σε
 δὲ σήμερον σώζεσθαι μετ' ἡμῶν,
 καὶ πιστεῦσαι σεαυτὸν ἐλπίδι
 κρείττονι, ἢ πάντες πεπιστεύκα-
 μεν, ἢ τεθνάναι ἡδὴ πρὸς ἡ-
 μῶν ἐπὶ μὲν ἐν τὰ παρὲν τῶν ἐλοιοι,
 πολλὰ τὰ ἐφόδια εἰς ἀγαθὰς
 ἐλπίδας. τὸ, τε Μαξιμίνοιο πρὸς
 τῶν μίσθῳ, πᾶσι τε τυραν-
 νίδῳ ὡμῶς ἀπαλλάξας, καὶ ἐν
 ταῖς περὶ αἰσινάσας περὶ αἰσινάσας
 ἐνδοκίμους ἐν τε συκλήτῳ καὶ
 τοῦ Ρωμαίων δήμῳ γνώσις ἐκ
 ἐσθῆτος, καὶ τιμῆς ἐνδοξῶς αἰεί.
 ἀλλ' ἐπὶ τῶν δέ σοι, καὶ μὴ συμ-
 πνεύσαντι ἡμῖν, τήμερον τέλος
 ἐπιφέρειται. Σπολιέμεθα δὲ καὶ
 αὐτοὶ, ἐπὶ δέ σοι, περὶ αἰσινάσας.
 ἔργον γὰρ ἡμῖν τετόλμηται μεῖζον.

fervarent. Instantibus autem
 illis, ac nudos manu gladios
 tenentibus, cum partim me-
 tu, partim ignoratione, haud-
 quaquam sciret Gordianus quid
 sibi ea res velleret, quæque su-
 bita fortunæ causa foret; unus
 ē numero adolescentium, qui
 & nobilitate & facundia cate-
 ros anteiret, reliquis tacere &
 paulisper quiescere jussis, dex-
 tra capulum tenens, in hanc
 sententiam verba fecit:

XII. E duobus periculis,
 quorum alterum præsens ma-
 nifestumque, alterum futu-
 rum forsitan, dubique even-
 tū, eligendum tibi hodie al-
 terutrum est: ut aut nos te
 quæ unā serves, & spem me-
 liorem, quā omnes freti su-
 mus, amplectaris; aut jamjam
 nostris manibus intereas.
 Quod si potiora malueris,
 multa ad spem bonam viatica
 sunt: quippe invisum omni-
 bus Maximinum, pestemque
 illam crudelissimæ tyranni-
 dis tolles, vitamque antehac
 præclarè tibi actam, illustri
 gloriâ cumulabis, maximos-
 que à Senatu P. Q. R. hono-
 res ac sempiternam lau-
 dem nancisceris. Sin verò
 abnueris, ac nobiscum con-
 spirare pernegaveris, jam-
 jam te hic obruncabimus,
 atque ipsi quoque (si oport-
 tuerit) occiso tibi immorie-
 mur. Facinus namque ausi
 sumus quod majori despera-

tione eget. Jacet enim tyrannidis minister, luitque poenas crudelitatis, nostris nunc nuper manibus interemptus. Quapropter si confenseris nobiscum, atque in partem periculorum accelleris, cum ipse honorem Imperii consequeris, tum quod nos facinus perpetravimus, laude magis quam supplicio dignum reputabitur.

XIII. Dum hæc loquitur adolescens, impatiens moræ cætera multitudo, cum quidem eodem jam civitas universa, re vulgatâ, concurrisset, Gordianum unanimis Augustum appellant. Ille, quamvis recusaret, ac senectutem obtenderet, tamen suapte naturâ gloriæ avidior, haud ægrè tandem honorem suscepit: malens futurum dein, quam præsens jam periculum subire: simul ætate jam exactâ minimè recusandum putabat, quin (si ita res posceret) etiam Imperatoris honoribus immoretur. Igitur statim tumultuari omnis Africa, sublatifque Maximini honoribus, civitates pleræque imagines Gordiani ac statuas ponere. Sed eum quoque à se cognominarunt Africanum. Nam qui ad meridiem Libyes habitant, Afri Romanâ voce ἀφρικανται.

νῦν ἀπογνώσεως δέομαι. καὶ ταῖς δὲ οὗ τῆς τυραννίδος ὑπὸν ῥέτης, καὶ δίκας ἀμότητος παρέρχεται, φονευθεὶς ὑπὸ ἡμῶν. ἐφ' οἷς καὶ κατὰ ἡμῶν σωτῆρα, καὶ κοινὸν δὲ κινδύνων γῆν, αὐτὸς τε τῆς ἐν βασιλείᾳ τιμῆς ἀπολαύσεις, τό, τε ἡμῖν περὶ κλέμνον ἔργον ἐπαίνεθήσεται, καὶ ἐκκαλεῖται.

ΙΓ'. Τοιαῦτά τινα λέγοντος τῷ νεανίσκῳ, ἐκ ἀναγκῆς τὸ λοιπὸν πληθὺς, συμπροσέβησαν ἡδὴ καὶ πάντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν, ἐπειδὴ διεροίτησεν ἡ φήμη, Σέβαστον Γορδιανὸν ἀναγορεύειν. Παρατρέμενος δὲ, καὶ γῆρας προσέχόμενος ἐκείνῳ, ἄλλως δὲ, φιλόδοξος ὢν, ἐδὲ ἀνδρῶς ὑπέστη· ἐλόμενος μᾶλλον τὸ μέλλοντα κινδύνον ἢ τὸ παρόντα· ἐν τε γῆρα ἐχάτῳ ἐπ' αὐτῷ τι θανόντων νομίζων, εἰ δέοι ἐν βασιλικαῖς τιμαῖς καὶ τελευτῆσαι. Πᾶν δὲ τὸ Λιβύων ἔθνος ἐν δέως ἐδεδόνητο, καὶ τὰς κατὰ Μαξιμίνου τιμὰς καθήρξατο, ἐκὸς δὲ καὶ ἀνδείασι Γορδιανῶν τὰς πόλεις ἐκόσμοιο· πρὸς τε κνείῳ αὐτῷ ὀνόματι περὶ δέντες, Ἀρεικανὸν ἐκάλεσαν ἀφ' αὐτῶν. Ἔτι δὲ Λίβυες ὑπὸ μεσημβρίαν τῇ Ρωμαίων φωνῇ καλεῖνται.

ιδ'. Ο δὲ Γορδιανὸς ἐν δια-
τείφας τῇ Θύρῳ, ἔνθα ταῦτα
ἐπαύχθη, ἡμερῶν τινῶν, ἥδη
ἐβίων βασιλέως ὄνομα καὶ ῥῆμα,
ἀπάρας τε τῇ Θύρῳ, εἰς τὴν Καρ-
χηδὸνα ἡπαύχθη, ὡς ἦδαι με-
γίστῳ τε ἔσαν καὶ πολυάνθρω-
πον, ἵν' ὥσπερ ἐν Ρώμῃ πάντα
σεύσῃ. ἡ γὰρ πόλις ἐκείνη, καὶ
δυναμίς χρημάτων καὶ πλῆθος τῶν
κατοικούντων, καὶ μεγέθει, μόνῃς
Ρώμῃς ὑπολείπεται, φιλονεικῶσα
πρὸς τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Αλεξάν-
δρῃ πόλιν καὶ δαυτερίων. ἔ-
πειτα δὲ αὐτῷ πᾶσα ἡ βασιλι-
κή πομπή· ἥν' αὐτὸς στρατιωτῶν,
ἥτινες ἦσαν ἐκεῖ, καὶ τῇ χεὶρὶ τὴν
πόλιν ἐμπνευσέων νεανίσκων,
καὶ ῥήματι τῇ κατὰ Ρώμην προ-
σφύλων δορυφόρων· αἱ τε ῥά εἰσι
ἰσαφροσύνην, ὅπερ ὅτι σύμβολον
ἐς τὸ διαγνῶναι τὰς βασιλικὰς
ἀπὸ τῆς ἰδιωτικῆς. τὸ δὲ πῦρ προ-
επόμπειν, ὡς ὅτι καὶ τὸν
ἔχειν πρὸς ὀλίγον, ὥσπερ ἐν ἐκ-
κένῳ, τὴν Ρώμην καὶ Καρχηδονίαν
πόλιν.

ιε. Ο, τὴν Γορδιανὸς γράμμα-
τά τε ἀμπλῆστα ἐμπέμπει πρὸς
ἑαυτὸν καὶ τὴν Ρώμην πρὸς
τῶν δοκούντων τοῖς τε τῆς
εὐκλείας δοκιμωτάτοις ἐπιστά-
ταις, ὧν ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι φίλοι
καὶ συγγενεῖς. ἐποίησε δὲ καὶ

XIV. At Gordianus, ali-
quot dies Thystri commora-
tus, qua in urbe hæc acta fu-
erant, nomen Imperatoris
jam cultumque gerens, Car-
thaginem proficiscitur; ut in
civitate maxima, quamque
populosam nôrat, omnia qua-
si Romæ agitantur. Siqui-
dem urbs illa vel opibus,
vel populi frequentia, vel
magnitudine, tantum Romæ
concedens, cum Alexandri
urbe Ægyptiaca de secunda
palma contendit. Sequeba-
tur autem ipsum principalis
pompa omnis, militesque
quicumque aderant, juvenes-
que urbani procerâ staturâ,
ad eorum similitudinem, qui
Romæ Imperatorem comi-
tantur: virgæ item laureatæ,
quo insigni Principes à pri-
vatis dignoscuntur. Præter-
eque ignis de more præ-
ferebatur, ut speciem fortu-
namque (exiguum sane ad
tempus) Romanæ civitatis
Carthago repræsentaret.

XV. Cæterum Gordianus
litteras complures ad primum
quemque Romam misitabat,
atque ad proceres Senatûs,
quorum erant ei permulti
amici ac necessarii. Scripsit
item publicè ad Senatum
populumque Romanum, si-
gnificans Astorum erga se
L 1 2 con-

consensum: simulque accusans Maximini crudelitatem, quam esse omnibus magnopere inuisam entiebat. Ipse omnem præ se mansuetudinem ferebat. Nam & delatores omnes exilio affecit; & iis, qui parum iusto iudicio damnati fuerant, iterum defendendi sui potestatem indulsit. Quin exules quoque in patriam restituebat, ac militibus plura se, quam quisquam antea, largitulum, populoque ingens daturum congiarium pollicebatur. Idem præfectum quoque prætorii Vitalianum, ferum crudelemque hominem, charissimum devotissimumque Maximino, in ipsa urbe curavit interimendum. Siquidem suspiciens, ne ille suis inceptis fortiter resistendo, ceteros quoque metu perterritos à se averteret, mittit provinciarum quaestorem, adolescentem audacissimum, corpore validum, atque ætate florentem, promptumque ad omne periculum pro se suscipiendum, traditis centurionibus, ac militibus nonnullis: cui etiam literas dedit obsignatas duplicibus tabellis, per quas arcana occultaque negotia significare Imperatores consueverunt. Jubet itaque illos intrare urbem ante lucem, ac

δημόσια γράμματα πρὸς τὸν
Ρωμαίων δῆμον καὶ τὴν σύγκλητον,
δι' ὧν τῶν τε Λιβύων ἐδήλως εἰς
ἐαυτὸν σύμπνοιαν, τῆς τε Μαξι-
μίνου ὁμότητι καθυγέρει, σφο-
δρότα εἰδὼς μισομνήν. αὐτὸς
τε πᾶσαν πρᾶοτήτα ὑπὸ χιτῶνι,
συκοφαντάς τε πάντας φυγα-
δῶν, καὶ παλινδικίαν διδὼς
τοῖς ἀδικῶς κατακειθῆσαι, τίς τε
φυγάδας εἰς τὰς παλαιοὺς ἐπα-
νάγων. τὸς δὲ στρατιώτας ὑπε-
ρβολῇ ἐπιδόσιν χρημάτων ὅσω
ἐδέξαι πλεονέξουσιν, τῶν τε δήμῳ νο-
μῶς ἐπιβγχεῖς. πρεσβυτέρους δὲ
τῶν πλεονέξουσιν ἀνακρεθύνει καὶ κατὰ
τὴν Ρώμην τῶν στρατιωτῶν περι-
σῶτα. Βασιλιανὸς δὲ τῷ ὀνόματι
αὐτῶν. τῶν τε ἡδὴ τετραχύτατα καὶ
ὁμότετα πρᾶττοντα, φίλτατον
τε ὄντα καὶ καθωσιαρχῶν τῷ Μα-
ξιμίνῳ. ὑποπτεύων ἂν μὴ τοῖς
πρᾶττομένοις χυναίως ἀντιστῇ, καὶ
τῶν ἐκείνου φόβῳ μηδεὶς αὐτῶν
συνάρῃται, πέμπει καὶ ταμίαν τῶν
ἐθνῶν, νεανίσκον φύσει εὐτολμον,
καὶ τὸ σῶμα ἐκ ἀγρῶν, καὶ τῶν
ἡλικίαν ἀκμάζοντα, πρᾶθυμῶν
τε εἰς τὸ ὑπὲρ ἐαυτοῦ κίνδυνον.
ἄφραδὸς αὐτῶν ἐκαστοντάρχας καὶ
στρατιώτας τινάς, οἷς ἐδωκε κα-
τασκευασμένα γράμματα ἐν
πυκνοῖς πίναξι, δι' ὧν τὰ ὑπὸ ῥῆν

καὶ κρυπτὰ ἀγγέλματα τοῖς βασιλευσὶν ἐπιστέλλεται. κελύει δὲ

δὲ αὐτοῖς, πρὸ τῆς ἑω εἰς τὴν Ρώ-
μην κατελθεῖν, ἐπὶ τῷ ἑστὶ
δικάζοντι καὶ ἀνακεχωρηκῶτι τῷ
Βιταλιανῷ ἐν τῷ τῆς δικαστικῆς
οἰκίσκῳ, ἐνθα μόνον τὰ ὑπὸ ῥή-
ματα καὶ κρυπλὰ δοκῦντα ὑπὲρ σω-
τηρίας τῆ βασιλείας ὑρεῖν αὐτὸν, καὶ
ἔπειτα εἰς ἀπαλῶσαι τε ὅτι φέρου-
σι γράμματα πρὸς Μαξιμίνον
ὑπὸ ῥήματα· ὅτι τὰ τῶν τε φερό-
μενων ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆ
βασιλείας, προσποιήσασθαι δὲ
βύβλαται καὶ διαλεχθῆναι αὐτῷ
ἰδιαιτέρως, ἀπαγγεῖλαι τε τὰ
ἐντελεσθέντα· διαχοληκῶς δὲ
ὡκῶν πρὸς τὴν σφραγίδων ἐπι-
γνωσιν, προσποιούμενος ὡς δὴ ἐ-
ρυντάς τι, οἷς εἶχον ὑποκοπι-
λίοις ξίφεσι φονεῦσαι. ἅπερ
πάντα προχώρησεν ὡς ἐκέλευ-
σεν. ἔτι γὰρ νυκτὸς ἔσσης, ὥσπερ
ἐκείνῳ εἰώθει πρὸς ἡμέρας περι-
εῖναι, ὑπέστησαν αὐτῷ ἰδιάζοντι,
μηδὲ πολλὰ πλήθος παρόντων.
οἱ μὲν γὰρ εἰς ἐπεληλυθέσαν· οἱ
δὲ, προσαγορεύσαντες, πρὸς ἡμέ-
ρας ἀνακεχώρηκεσαν. ἡσυχίας
ἐν ἔσσης, ὁλίγων τε πρὸς τὴν οἰκί-
σκῳ, δηλώσαντες αὐτῷ τὰ πρὸς
ρημῶνα, ῥαδίως εἰσεδύχθησαν.
ἐπιδόντες δὲ τὰ γράμματα, ἐ-
κείναις ταῖς σφραγῖσι τὰς ὁφεί-
ς ἐπεδάλλοντο, περιβαλόντες τὰ
ξίφidia καὶ παύσαντες, φονεύουσιν, ἔχοντες τε αὐτὰ πρὸς κωπα-
bus.

dum adhuc in actibus occu-
patus esset Vitalianus, acce-
dere ad eum intra cellulam,
ubi res secretas atque arca-
nas ad salutem Principis per-
tinentes scrutari atque inqui-
rere consueverat: ferre se
litteras arcanas à Maximino,
et ad hoc à quopiam esse
missos in Regis securitatem:
simulare etiam se velle cum
illo remotis arbitris colloqui,
et quæ sibi mandata essent
exponere *simulantes*. Dein
signis agnoscendis occupa-
tum, dum se aliquid dicturos
simularent, pugionibus, quos
in sinu occultos haberent,
de improvviso confoderent.
Quæ scilicet omnia ex sen-
tentiâ successerunt. Etenim
ante lucem, quo tempore
prodire illi mos fuerat, in-
veniunt hominem penè so-
lum, paucis tantum circum-
stantibus: quippe alii non-
dum venerant; alii salutato
abiêrant, priusquam diluce-
sceret. Igitur vacante illo, ac
paucis duntaxat ante cellu-
lam inventis, ubi quæ suprâ
diximus nunciaverunt, facile
scilicet intromissi sunt: por-
rectisque epistolis, contem-
plantem cum signa diligen-
tius, prolatis pugionibus con-
fodiunt, nudosque eos mani-
bus præ se tenentes proflin-
gunt, omnibus loco cedenti-

ὑπὸ τῶ ἀδικηθέντων ἀνηρέντο. ἐπίτροποι τε καὶ δικασαὶ οἱ τὸ
ὁκέαντες ὁμότητος ὑποπρέται, συ-
ρέντες ὑπὸ τῶ ὄχλου, εἰς τὰς ὁ-
χετὰς ἐρρίπνυντο· φόνη τε ἐκ
ἰλίγῃ ἐχέετο, καὶ μηδὲν ἀδι-
κησάντων ἀνθρώπων. δανεισὰς
ῥὸ εὐχῆ, ἢ καὶ ἀνιδίκεες ἐν
πράγμασιν ἀγοραίῳ, καὶ ἔτι
πρὸς τινὰ βεβηχῆσαν αἰτίαν ἔχε
μίσεις, ἐπαναστανοῦντες τε οἰκή-
σιν ἀπερσοδοκήτως, ἐπιπρά-
ζοντες, ὡς συκοφάντας ἐσύλη-
σάν τε καὶ ἐφόνευσαν. ἐν πειραχί-
ματι ἐλδοθερίας ἀδίας τε ἐπὶ
ῥωμικῆς, ἔργα πολέμου ἐμυλίας
ἐχέετο· ὡς καὶ τὸν τὴ πόλεως ἐ-
πάρχοντα μετὰ πράξεις πολ-
λὰς ὑπατικὰς, (Σαβῖνῃ δὲ ἦν
ὄνομα αὐτῷ) βελόμηνον κωλύσαι
τὰ γιγνόμενα, ξύλῳ παιδένῃ
καὶ τῷ κρανίῳ, τελευτῆσαι.

ιζ'. Καὶ ὁ μὲν δῆμον ἐν τέ-
ποις ἦν· ἡ δὲ σύγκλητος, ἀπαξ
ἀναρρίφθεντος κινδυνῶς, φόβῳ τῷ
Μαξιμίῳ πάντα ἐπεστέλλεν εἰς
τὸ σποῆσαι αὐτῷ τὰ ἔθνη. πρε-
σβεῖαι τοίνυν πανταχῶς πρὸς
πάντας ἡγεμῶνους ἔξεπέμφθη-
σαν, ἐπιλεχθέντων ἀνδρῶν ἐκ
τε τῆς συγκλήτης αὐτῆς, καὶ τῷ
ἰσχυρῷ τάγματι, ἐκ ἀδοκί-
μων· γράμματά τε πρὸς πάν-
τας, τῷ Ρωμαίων καὶ τῆς

latores atque accusatores uni-
versi aut effugerant, aut ab
iis quos offenderant, occide-
bantur. Procuratores autem,
& qui jus in illius crudelitatis
ministerium dicebant, tracti
à plebe sunt, abjectique in
cloacas. Multi item inson-
tes occisi. Nam & credi-
torem suum quisque, & ad-
versarium in forensibus cau-
sis, & ut quemque aliquis le-
vissimâ de causâ oderat, im-
petu in domum facto, bonif-
que direptis, trucidabant. Ita
sub specie libertatis, pacisque
pretextu, civilis belli facino-
ra edebantur. Quin præ-
fectum quoque urbi Sabinum,
qui antea pleraque munia Con-
sularia obierat, prohibere ta-
lia conantem, fuisse capitū
illiso mactaverunt.

XVII. Hæc igitur popu-
lus agitabat. Enimvero Se-
natus, quando jam semel pe-
riculum subiêrat, metu Maxi-
mini, nihil sibi ad sollicitan-
das ad defectionem provinci-
as reliqui faciebat. Quo-
circa legationes undique ad
rectores provinciarum mitte-
bantur, electis è senatorio e-
questrique ordine clarissimis
hominibus, cum literis, qui-
bus S. P. Q. R. mens ex-
ponebatur: qui procurato-
res ipsos hortarentur, uti
communem patriam capeffe-
rent,

acent, cuiusque Romanam
tuerentur: persuaderentque
nationibus, ut in fide populi
Romani perseverarent, cuius
proprium antiquius Imperi-
um foret, veterrimumque
cum illis amicitiae jus à ma-
joribus institutum. Quocirca
plurique, legatis benignè ex-
ceptis, populos ad defectio-
nem perpulerunt: quod scilicet
primum fuit; adeò incre-
dibili apud omnes odio Ma-
ximino laborabat. Igitur,
omnibus quicunque apud ip-
sos magistratum gerentes cum
Maximino sentiebant, repente
ad unum occisis, ipsi universi
ad Romanos defecerunt. Pau-
ci tamen inventi, qui legatos
ad se missos interficerent, aut
ad ipsum mitterent, adhibi-
tis custodibus: qui deinde
omnes exquisitissimis à Ma-
ximino suppliciis affecti sunt.

XVIII. Hæc mens Ro-
manæ civitatis, hic animus
fuit. Quæ postquam Maxi-
mino nunciata sunt, quan-
quam tristis ac sollicitus, ta-
men illa se contemnere si-
mulabat. Ac primo quidem
alteroque die domi quietus,
ad amicos de eo negotio re-
tulit. Caterùm exercitus o-
mnis, cunctique ejus regionis
mortales, edì rem omnem
intellexerant, intumuerant-
que animis, audaciâ rerum

συγκλήτε γνώμην δημοῦτα
παρατρέποντά τε τὰς ἡγεμονίας
συνάρεσθαι τῇ κοινῇ πατερίδι
καὶ συνελεῖν βελδύσσι τὰ δ'
ἔθνη πείθεσθαι Ῥωμαίοις, ὃν
δημόσιον ἀνῶθεν τὸ κράτος
ἔστιν, αὐτὰ τε φίλα καὶ ὁ-
πήκοα ἐκ παρόντων. οἱ πλεί-
στοι μὲν οὖν παροήκοντο τῷ
προσβίαν, καὶ τὰ ἔθνη ὑπο-
σχέσαντες, ῥαδίως μίσει τῆς
Μαξιμίνου τυραννίδος, τὰς
τε ἐκείσε παρόντας, εἰ τὰ
Μαξιμίνου παροῖεν, ὑποκτε-
ναντες, προσέδεντο Ῥωμαίοις
ὀλίγοι δὲ τινὲς ἢ διεχρήσαν-
το τὰς ἐλθόντας πρόσβεις, ἢ
μετὰ φρενῶς πρὸς ἐκείνον πα-
ρέπεμψαν· εἰς συλλαμβάνων,
ὡς ἐκὼς ἐκόλαζε.

ση. Τὰ μὲν καὶ τῷ Ῥωμαίων
πόλει τε καὶ γνώμῃ, τοιαῦτα
ἦν. ὡς δ' ἀπηγγέλη τῷ Μαξιμί-
νῳ τὰ πεπραγμένα, σκυθρωπὸς
τε ἦν, καὶ ἐν μεγάλας φροντίσιν
προσεποιεῖτο τε αὐτῶν κατα-
φρονεῖν. τῆς μὲν ἔν πρώτης καὶ
δευτέρας ἡμέρας ἔχθρον ἔμεινεν
ἡσυχάζων, καὶ τοῖς φίλοις περὶ
τῶν πρακτέων κοινέμενος. τὸ δὲ
σεχρόπεδον πᾶν τὸ σὺν αὐτῷ,
οἷτε ἐπέκεινα πάντες ἄνθρωποι
ἔγνωσαν μὲν τὰ διασπλεθέντα,

καὶ διοίδαινον πᾶσιν αἱ ψυχαὶ, τηλικύτων ἔργων ἐντόλμων καί-

νοτο-

νοταμίαι· ἔδ' ἔτις πρὸς τινα ἔλε-
γέ τι, ἔτ' εἰδέναι τὶ προσεποιεῖ-
το. τοσούτῳ γὰρ ἦν ὁ Μαξιμίνος
φόβος, ὥς μηδὲν αὐτὸν λανθάνειν,
ὡς ἀφ' αὐτῶν δὲ πάν-
των ἑ μόνον τὰ διὰ φωνῆς καὶ
γλώττης προφερόμενα, ἀλλὰ καὶ
τὰ δι' ὄψεως νύμματα, ὁ αὐτοὶ
Μαξιμίνος συγκαλέσας πάντα
ἑστρατόν ἐς τὸ πρὸ τ' πόλεως πε-
δίον, προσελθὼν τε τ' τεύχεα ἡ-
μέρας, ἀνελθὼν τε ἐπὶ τὸ βῆμα,
ἐπιφερόμενος τὸ βιβλίον ὅπερ αὐ-
τῷ ἦσαν σωτάξαντες τινες ἑ-
ρίλων, ἃς ἀναγνώσεως ἔλεξε
τοιαύτη.

Δημηγορία Μαξιμίνου.

ἰθ'. Αἰσιμα μὲν οἶδα καὶ ὡς
δοξα λέξων πρὸς ὑμᾶς· ὥς ὃ
ἐγὼ οἶομαι, ἐν θαύματι, ἀλλὰ
χλευῆς καὶ γέλωτος ἄξια. ὅπλα
ἐφ' ὑμᾶς καὶ τὴν ὑμετέραν ἀνδρεί-
αν ἑ Γερμανοὶ αἰρῶνται, ἕς πολ-
λάκις ἐνίκησάμενοι· ἑ Σαυρομά-
ται, οἱ περὶ εἰρῆνης ἐκάστοτε ἰκε-
λευόντες. Πέρσαι τε οἱ πάσαι
Μεσοποταμίαν κατατρέχοντες,
νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀγαπητῶς ἑ-
χόντες τὰ ἑαυτῶν, δόξης τε τῆς
ὑμετέρας ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀρετῆς
τε πέρα ἢ ἐμῶν πράξεων, ὥς
ἔγνωσαν ὅτε ἢ ἐπὶ ταῖς ὁχ-

tantarum ac novitate; tamen
pro se quisque tacebant, ac
se ignorare omnia simula-
bant. Quippe tantus erat
Maximini metus, ut nihil il-
lum planè lateret, omnium-
que non solum verba, sed
nutus quoque speciemque o-
ris observaret. Tertio verò
die convocatis in campum
ante urbem militibus suis,
Maximinus tribunal inscen-
dit, atque ex libello oratio-
nem, ab amicis compositam,
in hanc sententiam recitavit.

Oratio Maximini.

XIX. Scio me vobis in-
credibilia novaque dicturum;
sed (ut ego existimo) non
tam admiratione quàm risu
digna. Arma vobis vestra-
que virtuti non Germani in-
ferunt, sæpe devicti: non
Sarmatæ, qui de pace nobis
quotidie supplicant: Persæ
item, qui olim Mesopotami-
am pervagabantur, nunc
suas intra sedes quiescere
boni consulunt; cum gloriâ
in armis vestrà, tum rerum
à me gestarum periculo e-
docti; quæ jam tum illis in-
notuerunt cum tuenti ripas
exercitui præfuimus. Verum

M m

(ne

(ne quid magis ridiculum dixerim) Carthaginienses infaniunt, atque sene infelicitimo & extremo jam ætatis delirante, dubium fuit an eoactu, quasi aliquâ in pompa ludunt principatum. Quo enim freti exercitu? cum apud eos proconsulis ministerio lictores satisfaciunt. Quibus porro usuri armis? ubi præter lanceas exiguas ad feras excipiendas, nihil sit telorum; proque bellicis exercitationibus chori tantum, dictaque procacia, & numeri quidam usurpentur. Neque verò vos perterrefecerint quæ facta in urbe nunciantur: nempe Vitalianus per dolum fraudemque occisus est. Quam autem leve instabileque sit Romani populi ingenium, quam prompta clamorum tenuis audacia, notissimum scilicet vobis est. Si duos modò tresve armatos conspexerint, trudentes alter alterum, & proculcantes, ac suum quisque periculum fugitantes, publicum neglectui habent. Quod si quis vobis etiam quæ acta in Senatu sunt, renunciavit, non est profectò, quod miremini nostram illis continentiam duriores videri, atque ob id morum congruentiam vitamque illius luxuriosam nobis anteferri. Quippe apud illos fortissima quæque ac gravif-

θαις στρατοπέδων ἡ γέμω, ἀνεῖ-
χέσης αὐτῆς· ἀλλὰ καὶ, μή τι αἰ-
ρα καὶ καταγέλασον εἶπῃν, Καρ-
χηδόνιοι μεμῆνασι, καὶ πρεσβύ-
τῳ ἄθλιον ἐν ἐσχάτῳ γῆρα πα-
ραφρονῶντα, πάντες ἢ βια-
σάμενοι, ὥσπερ ἐν πομπαῖς παί-
ζουσι βασιλείαν. τίτι φαρῖντες
στρατῶν, καὶ παρ' οἷς εἰς τὴν τῆς
ἡγουμένης ὑπερησίαν ἀρκέσι φα-
δῶχοι; ποῖα φέροντες ὅπλα,
παρ' οἷς ἐδὲν πλέον δορατίων
οἷς περὶ θηρία μονομαχεῖσι;
τὰ πολεμικὰ αὐτοῖς γυμνάσια,
χοροὶ καὶ σκώμματα καὶ ῥυθμοί·
μηδὲ τινὰ ὑμῶν ἐκπληρῆτε
τὰ κατὰ Ρώμην ὁμολογούμενα.
Βιταλιανὸς μὴ ἀνῆρθε, δόλω
καὶ ἀπάτῃ ληφθεὶς. τὸ δὲ Ρω-
μαίων δῆμος τὸ καὶ οὐκ ἐὶς εὐμετά-
βολον ἐκ ἀγνοεῖτε, καὶ μέχρι βί-
ης στρατῶν εἰ δύο ἢ τρεῖς ὁπλί-
τας ἴδοιεν μόνον, ὑπὸ ἀλλήλων
ὠδόμενοι τε καὶ πατόμενοι, φά-
γων ἕκαστος τὸν ἴδιον κίνδυνον,
τὸ κοινὸν ἀμελῶς ἔχει. εἰ δὲ καὶ
τὰ τῆς συκλήτης τίς ὑμῖν διή-
γῃ, μὴ θαυμάζετε, εἰ τὸ μὴ
ἡμέτερον σῶμα, τῶν καὶ αὐτοῖς
δοκῶν τὸ δ' ὁμότερον, ἐν ἀ-
κολάστῳ βίῳ ἐκένον περτιμά-
ται· καὶ τὰ μὴ ἀνδρεία καὶ σεμνὰ
ἔργων, φοβερά περσαγορεύ-
ουσι· τὰ δ' ἀνεμῆρα καὶ ἐκβε-
βαιχόμενα

βαιχόμενα
νῆς ἐ-
μὴν
κόσμι-
ῆς
τις ἔ-
ἀγνοεῖ
τους
οὕτως
γὰρ μὴ
σοι,
τον Ι
τηρία
τάγον
πῶς
λοιποῖ
λότιπ
ζαί
των π
δεῖς
κ.
σφίμ
μὴν
παρεφ
τε δι
χέσι
περὶ
γέλα
δον.
πλεῖ
διαλι
λύ τι
στρατ
δύναμι

βακχυμῶρα, ὡς ἡμερᾶ, δι' ἡδο-
νῆς ἔχουσι. διόπερ πρὸς τὴν ἐ-
μὴν ἀρχὴν, ἔσαν ὀπισθεφῆ καὶ
κόσμιον, ἀλλοτρίως διάκεινται.
ἠᾶπσαν δ' ἐπὶ Γορδιανῶν ὀνόμα-
τι, ἔπ' ὅν διαβεβλημῶν βίον ἐκ
ἀγνοῖτε. πρὸς τέττας καὶ τοιού-
τους ἡμῖν ὁ πόλεμος, ἔστι
ὥτως αὐτὸν καλεῖν βέλοιο. ἐ-
γὼ μὲν γὰρ ἡγῶμαι, ὡς οἱ πλεῖ-
στοι, καὶ σχεδὸν πάντες, εἰ μὴ
τὴν Ἰταλίαν ἐπιβλήμην, ἰκε-
τηρίας θαλλὰς καὶ τέκνα προ-
τάνοντας, ὑποσφάσιν αὐτὰς
πῶς ἡμετέροις ποσὶν. οἱ δ' ἐ-
λοιποὶ διὰ δειλίαν καὶ φου-
λότητα φεύξονται, ὡς ὑπάρ-
ξαι ἐμοί τε καὶ ὑμῖν τὰ ἐκεί-
νων πάντα δέναι, ὑμῖν τε ἀ-
εὶ ὡς λαβεῖσι καρπῶσαι.

κ'. Τοιαῦτά τινα εἰπὼν, βλά-
σφημά τε πολλὰ εἰς τὴν Ρώ-
μην καὶ τὴν σύγκλητον, δι' ὧν
παρεφθέργετο, σποδρίδας, ταῦς
τε διὰ χεῖρας ἀπειλαῖς καὶ τρα-
χέσι προσώπῳ νεύμασιν, ὡς
πρὸς παρόντας ὀργισθεὶς, ἐπα-
γέλλει τὴν ἐπ' Ἰταλίαν ἐξο-
δόν. διανέμας τε αὐτοῖς πά-
μπλας χρήματα, μιᾶς ἡμέρας
διαλιπὼν, τῆς ὁδῆς ἔρχετο, πο-
λύ τι πλεῖον ἐπαγόμενος
εἶναι, τὴν τε ὑπὸ Ῥωμαίοις
ἐμύχιν. εἰπετο δ' ἐκ τῶν καὶ Γερ-

fima pro asperimis, disso-
luta atque ebacchantia pro
mitibus voluptuariisque ha-
bentur. Quocirca nostrum
quidem imperium, quoniam
industrium atque moderatum,
aversantur. Gordiani dele-
ctantur nomine, cuius infam-
ia vitæ minimè vos præte-
rit. Igitur adversus hos at-
que hujuscemodi homines
bellum vobis est, milites: si
tamen bellum id appellan-
dum. Nam ut mihi quidem
atque adeò cæteris omnibus
videtur, non prius Italiam
attigerimus, quàm illorum
maxima pars ramos supplices
liberosque suos præferentes,
nostris se pedibus advolvent,
aut formidine degeneri fu-
gam facient: ut mihi libe-
rum sit bona illorum vobis
contribuere, quibus in perpe-
tuum perfruamini.

XX. Hæc cum dixisset,
ac multa in civitatem Sena-
tumque universum interpella-
tim probra jecisset, manuum-
que gestibus mirabundus,
trucique vultu nutuque oris
quasi præsentibus irascens,
profectionem in Italiam edi-
cit. Divisoque inter milites
ingenti stipendio, uno tan-
tum die interjecto, facere iter
incepit, magnum secum ex-
ercitum, atque universas ad-
ducens Romanas copias. Se-
quebatur eundem etiam Ger-
manorum haudquaquam ne-

gligendus numerus, quos vel armis subegerat, vel in amicitiam societatemque adsciverat: præterea machinæ & bellica instrumenta, quæque alia adversus Barbaros comparaverat. Cæterum tardius iter faciebat, ob vehicula resque alias usui necessarias quæ undique importabantur. Nam cum repentinum id illi iter obvenisset, non cuiusquam providentiâ (ut consueverat) sed tumultuario ac festinato ministerio, quæ erant militibus necessaria, colligebantur. Igitur præmittere Pannoniorum cohortes decrevit, quibus fretus maximè erat, quæque primæ Imperatorem consalutaverant, atque ultro etiam pro illius salutē omne periculum deposcebant. Iis igitur imperavit, ut cæteras copias præcederent, ac regiones occuparent Italiæ.

XXI. Dum in itinere Maximinus est, res interea Carthagini præter spem magnopere successerunt. Erat etiam Capellianus quidam, Senatorii ordinis vir, procurator Mauritiæ Romanis subiectæ, quæ ab ipsis Numidia exercitibus fuerat, à quibus Barbarorum incursus ac populationes coercerentur. Qua-

μανῶν ἐν εὐκαταρρόνητῳ δειθμός, ὥς τοῖς ὅπλοις κεχέρωτο, ἢ πείσας εἰς φιλίαν καὶ συμμαχίαν ἐπῆκτο. μηχανὰ τε καὶ πολεμικὰ ὄργανα, καὶ ὅσα πρὸς τὰς Βαρβάρους, ὧν ἐπεφόρετο. αὐτὸς μὲν χολαυτέραν τὴν ὁδοιπορίαν ἐποιεῖτο, διὰ τὴν ἥν ὀχημάτων καὶ ἐπιτηδείων πανταχόθεν συσκευιδύω. αἰφνιδίως γὰρ γενομένης τῆς ἐπ' Ἰταλίαν ὁδοῦ, ἐκ ἐκ περινοίας, ὥσπερ εἰώθει, ἀλλ' ἔξ αὐτοχερίως καὶ ἐπειγόντως ὑπερρείας, τὰ χρειώδη τῷ στρατῷ ἡθροίζετο. ἔδοξεν ἔν αὐτῷ περιπέμψαι τὰς ἡν Παιόνων φάλαγγας. ἐκείνοις γὰρ μάλιστα ἐπίσθεν, οἵπερ αὐτὸν καὶ πρῶτοι ἀνέπων βασιλεία, ἐθελονταί τε ὑπὲρ αὐτῶν κινδυνεύειν ὑποχρῆντο. ἐκέλευσεν ἔν αὐτοῖς φθάσαι τῷ λοιπῷ δυνάμειν, καὶ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ χρεία περικαταλαβῆν.

κα'. Καὶ οἱ μὲν περὶ Μαξιμίονον ὁδοιπόρουν· ἐν δὲ τῇ Καρχηδόνι, ὅχ' ὥς ἡλπίκεσαν, τὰ πρῶτα ματαπρὸς χώρει. Καπελλιανὸς γὰρ ὡς τις ὄνομα, τῷ ὑπὸ συκλήτῃ ἡγῆτο δὲ Μαυρεσίαν τῷ ὑπὸ Ρωμαίοις, Νομάδων δὲ καλεμύων. τὸ δὲ ἔδνθ στρατοπέδοις πέφρακτο, διὰ τὸ πεικέμενον πλῆθος Μαυρεσίαν ἡν Βαρβάρων, ὥς ἂν ἐπὶ χροῦ αὐτῶν

αὐτῶν
γὰς·
ἐκ
πρὸς
καὶ ὁ
κατο
διαφο
βασιλ
διὰ δ
τῆς
πρὸς
τῷ τε
ὅς
πάντ
ναπέμ
τὴν π
θεν ἐπ
ἀγών
ἡρῶν
πάντα
ἐξηρτ
μικῇ
μάχη
μάχα
κῆ
διαν
λε, ο
οἷτε
οἰόμε
εὐτα
νίκης
ασιν,
ἀντί
ὁ πρε

αὐτῶν τὰς ψῆς ἐπιθρομῆς ἀρπα-
γὰς. ἔχεν ἂν ὑφ' ἑαυτοῦ δυνάμειν
ἐκ εὐκαταφρόνητον στρατιωτικῶν
πρὸς δὴ τὸν Καπελλιανὸν τῆτον
καὶ ὁ Γορδιανὸς ἀτεχθῶς προσέ-
κειτο ἀναθεῖν, ἐκ τινος ἀγορεύ-
ε διαφοράς. τότε τοίνυν ἐν τῇ τῆς
βασιλείας γυμνασίᾳ ὀνόματι,
διὰ δόχον τε αὐτὸν ἐπεμφε, καὶ
τῷ ἔθνει, ἔκλειθ' ἐκέλευσεν. ὁ δ'
πρὸς τε ταῦτα ἀναγκασθεὶς
τῷ τε Μαξιμίνῳ καθοσιεύσας,
ὑφ' οὗ καὶ τῇ ἡγεμονίᾳ πεπίστευτο,
πάντα τὸν στρατὸν ἀφροίσας, ἀ-
ναπέσας τε Μαξιμίνῳ τηρεῖν
τὴν πίσιν καὶ τὸν ὄρκον, κατήλ-
θεν ἐπὶ τῷ Καρχηδόνι, δυνάμειν
ἀγὼν μεγίστῳ τε καὶ θηναίων ἀν-
δρῶν ἡλικίας ἀκμάζουσιν, καὶ
παντοδαπῇ ὅπλων ὡρτάσκειν
ἔκρητυκῶν, ἐμπειρία τε πολε-
μικῇ καὶ τῇ πρὸς τὰς βαρβάρους
μάχης συνηθείᾳ ἐποίμην πρὸς
μάχας.

κβ'. Ως δὲ ἀπηγγέλη τῷ Γορ-
διανῷ ὁ στρατὸς περσιῶν τῇ πό-
λει, αὐτὸς τε ἐν ἐσχάτῳ δέει λῶν,
ὅτε Καρχηδόνιοι ταραχθέντες,
οἰόμενοι ἐν πλήθει ὄχλου ἐκ ἐν-
εταξία στρατὸς τὸ εὐελπί τῆς
νίκης εἶναι, πανδημεὶ πάντες ἔξι-
ασιν, ὡς δὴ τῷ Καπελλιανῷ
ἀντιπαρόντες. Γορδιανὸς μὲν ἔν
ὁ προσεύχεται. (ὡς τινὲς φασιν)

re haud contemnendam mili-
tium manum circa sese habe-
bat. Cum hoc igitur Capel-
liano veteres Gordiano simi-
lantes ex forensi quadam dis-
ceptatione intercesserant: quo-
circa nomen adeptus Impera-
toris, successorem illi misit,
atque abscedere provinciā im-
peravit. Ille ea re indigna-
tus, ac principi suo devotus,
a quo magistratum quoque
eum accepisset, omni coactō
exercitū, cum quidem fidem
tueri ac iurjurandum persua-
sisset, Carthaginem contē-
dit, maximas valentissimasque
copias secum adducens, vi-
rosque cum aetate florentes,
tum omni armorum genere
instructos, peritosque rei mi-
litaris, atque ex consuetudine
præliorum adversus Barbaros,
magnopere ad pugnandum
paratos.

XXII. Ut verò nuncia-
tum Gordiano est adventare
ad urbem Capellianum, &
ipse affectus est extremā for-
midine, & perterriti Cartha-
ginienſes universi; qui scilicet
in turba potius quàm in exer-
citiis aliquo ordine collocatā
victoriæ spe, cuncti pariter
urbe effunduntur obviam Ca-
pelliano. Caterum senex Gor-
dianus (ut quidam perhibent)

simul

finul atque ille Carthaginem
attigit, desperatis rebus, quod
Maximino vires ingentes, nul-
las in Africa copias esse vide-
bat, quæ illis possent resistere,
laqueo se suspendit.

XXIII. Sed occultatâ il-
lius nece, filium sibi ducem
multitudo elegit. Ita ventum
ad manus est. Erant autem
numero quidem plures Car-
thaginientes, sed inordinati,
acerum bellicarum imperiti;
quippe in altissima pace e-
ducati, festisque & deliciis
emolliti, nudique armis om-
nique bellico instrumento.
Nam domo quisque pugio-
nem, aut securem, aut vena-
bulum, aut item præstus fu-
des, ut quisque poterat acu-
minatas, ad tuendum corpus
extulerat. Contrâ Numidæ,
jaculatores optimi, atque equi-
tandi peritissimi, sic ut equos
etiam infrenos virga tantum
currentes moderentur. Quo-
circa facilè Carthaginensium
plebs in fugam versa: si-
quidem haud terentes illo-
rum impetum, omnes ab-
jectis armis confertim effuge-
runt; trudentesque inter se
& proculcantes, multò sanè
plures ipsi invicem affligeba-
ntur quàm cædebantur ab ho-

Γέρμοι, πλείους ὑπὸ τῶν οἰκείων πλήθους ἐφθάρησαν ἢ πρὸς τὴν πολυμί-
 ρον. ἐνθα καὶ ὁ τῷ Γερμανῶν ὑπὸς ἀπώλειο, οἷτε καὶ αὐτὸν πάντας
 ὡς

ἅμα τῷ τῆς Καρχηδόνος ἐπι-
βῶσαι, ἐν ὑπογνώσει γλυκύαντον,
ἐνδῶν τῶν δωάμεν Μαξιμίνα,
ἐφ' ἃν ὃ ὄρων ἐν Λιβύῃ ἀξιομαχῶν
ισόρροπον, ἀνῆρτησεν ἑαυτὸν βε-
χῶ.

κγ'. Κρυπτομένης δὲ αὐτῆς τῆς
 τελευτῆς, ἣ ἦν αὐτῇ στρατηγίᾳ.
 σποντα δὲ τῷ πλήθει ἔλλοντο,
 ἡμοῦνης δὲ συμβολῆς, οἱ μὲν
 Καρχηδόνιοι, ὅχλων πλήεις ἦσαν,
 ἄτακτοι δὲ καὶ πολεμικῶν ἔργων
 ἀπαίδευτοι, ἅτε ἐν εἰρήνῃ βα-
 θεία τεθραμμένοι, ἐορταῖς τε καὶ
 τρυφαῖς χολαζόντες ἀπὸ γυμνοῖ
 τε ὄπλων καὶ ὀργάνων πολεμι-
 κῶν. ἕκαστος δὲ ἐπεφέρετο οἴκο-
 θεν ἢ ξιφίδιον ἢ πέλεκυ, δορά-
 τιά τε καὶ κωνηγεσίων. βαρέας
 τε τὰς ἐμπεσάσας πευτεμόνεις,
 καὶ ξύλα καταπέισαντες εἰς τὰ
 ἄρδισυχόντα χήματα, ὡς ἕκα-
 στος ἐδωάτο, πρόβλημα τῷ σώ-
 ματι ἐποιεῖτο. οἱ δὲ Νομάδες,
 ἀκοντισαὶ τε εὖσοχοι καὶ ἵππῃς
 αἰετοί, ὡς καὶ χαλινῶν ἀνδρὶ ράβ-
 δω μόνῃ τῷ δρόμον τῷ ἵππων κυ-
 βερναῖν. ῥᾶσα ἔν ἐτρέφαντο τῷ
 Καρχηδονίων τῷ πλήθει· οἵπερ
 ἐκ ὑπομειναντες αὐτῶν τῷ ἐμβο-
 λῷ, πάντα ρίψαντες ἔρρυον·
 ὠθέμενοι δὲ ὑπὸ ἀλλήλων καὶ πα-

[illegible]

ὡς διὰ πλῆθος πτωμάτων, μήτε
 κερῶν ἀναίρεσιν πρὸς ταφῶν
 ἡρώδης διωκηθῶναι, μήτε τῶν νέων
 Γορδιανῶν σῶμα εὐρεθῆναι. οἱ μὲν
 γὰρ φάγοντες, ὅσοι τε ἦσαν ἐσ-
 μέντες εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅσοι
 τε λαθεῖν ἠδυνήθησαν, σκεδα-
 νήσας εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, ἔσαν
 μέγιστον τε καὶ πολλὸν, ὅλγιοι
 ἐκ πολλῶν ἐσώθησαν· τὸ δὲ λοι-
 πόν πλῆθος, ὡς τὴν πύλιν γε-
 νοχωρέμῳ, παρεσθῶναι πε-
 ράξοντες ἐκάστω, βαλλόμενον
 τε ὑπὸ τῶν ἀκοντιστῶν καὶ τῶν ἰπποκ-
 μένων ὑπὸ τῶν ὀπλιτῶν, διεφθέ-
 ρετο. πολλὴ δὲ οἰμωγὴ καὶ τῶν
 πόλιν γυναικῶν τε καὶ παιδίων,
 ὧν ἐν ὅφει οἱ φίλτατοι ἀπώλον-
 το. ἕτεροι δὲ φασίν, ὡς δὴ ταῦ-
 τα οἱ κοίτοι μεμνημένοι διὰ γῆρας
 τῶν προσκυτῆν Γορδιανῶν ἀπηγέ-
 λη, ὅ, τε Καπελλιανὸς εἰσελα-
 νων εἰς τὴν Καρχηδόνα ἐδηλώθη.
 ἐν ἀπογνώσει δὲ πάντων ἡρώμε-
 νος, εἰσελθὼν μόνος εἰς τὴν οἰκί-
 σκον, ὡς δὴ καθευδήσων, ἔχαρ-
 τήσας ἧς ἐπεφύετο ζώνης τὸν
 τετραχῆλον ἐν βρόχῳ, τῶν βίαι ἀνε-
 παύσατο. τοῖς τε μὲν δὴ τέλει ὁ
 Γορδιανὸς ἐχρήσατο, βιώσας τὰ
 πρῶτα εὐδαιμόνως, ἐν εἰκόνι τε
 βασιλείας τελευτήσας.

κδ'. Ο δὲ Καπελλιανὸς εἰς
 Καρχηδόνα εἰσελθὼν, πάντας

stibus. Hic & Gordiani fili-
 us cecidit, & quicunque eum
 secuti: sic ut præ multitu-
 dine interfectorum, neque
 discerni ad sepulturam funera
 potuerint, neque adolescentis
 Gordiani cadaver inveniretur.
 Etenim ex tanta copiâ fugi-
 entium pauci duntaxat urbem
 ingressi, conjectique in late-
 bras, evaserant: ceteri ad
 portas conferti, ac pro se quis-
 que intrare primi urbem fe-
 stinabundi, ab jaculatoribus
 Numidis, cæterisque armatis
 militibus, contrucidabantur:
 maximo feminarum puero-
 rumque ejulatu, quorum ante
 oculos charissima pignora oc-
 cidebantur. Sunt qui per-
 hibeant, ut primum Gordia-
 no, qui propter senium do-
 mi se continuerat, nunciatum
 sit Capellianum jam in urbem
 pervenisse, deploratâ salute,
 intra cubiculum se solum quasi
 dormitutum recepisse: collo-
 que zonæ inserto, quâ præcin-
 ctus fuerat, sibi mortem con-
 scivisse. Hæc finis Gordiani
 fuit, felicitis antea vitâ, at-
 que in quadam principatus
 imagine extincti.

XXIV. Sed enim Capel-
 lianus, Carthaginem ingressus,
 præcipuum quemque ex iis
 qui

qui è pugna supererant, neci deditit: ac neque à templis despoliandis, neque à publicis privatisque pecuniis diripiendis abstinuit: aditisque urbibus reliquis, quæcunque honores Maximini sustulissent, in his præstantissimum quemque morte affecit, cæteros in exilium mittebat: agros autem vicofque concremandos ac diripiendos militibus tradebat; prætextu quidem ulciscendi Maximinum, ceterum clanculum militum sibi animos concilians, ut sicubi res à Maximino titubassent, ipse ad occupandum principatum benevolis militibus uteretur. Ita se videlicet res in Africa habebant.

XXV. Postea verò quàm Romæ audita senis Gordiani mors est, ingens perturbatio Senatum populumque Romanum, ingensque terror invasit: extincto, in quem unum spes omnes suas collocaverant. Neque enim illos præteribat, nemini jam parsurum Maximinum, cum sponte alienum ab ipsis atque hostili animo, tum iustis etiam causis & professo quasi odio succensentem. Itaque frequen-

τε τὰς ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπέκλειαν, αἱ τινες καὶ ἐσώθησαν ἐκ τῆς μάχης· ἐφείδετό τε ἔτι ἱερῶν συλήσεως, ἔτι χρημάτων ἰδιωτικῶν καὶ δημοτικῶν ἐρπαγῆς. ἐπιὼν τε τὰς λοιπὰς πόλεις, ὅσας τὰς Μαξιμίνου τιμὰς καθήρηκεσαν, τὰς μὲν ἐξέχοντας ἐφόνδε, τὰς δὲ δημότας ἐφυγάδευεν, ἄγρους τε καὶ κώμας ἐμπιπράσαι ἡμελητάς τε τοῖς στρατιώταις ἐπέτρεπε, περὶ τοὺς μὲν τιμωεῖν ἀπαράτητον ἐφ' οἷς εἰς Μαξιμίνον ἡμαρτήκεσαν, λανθάνοντες δ' εὐνοίαν ἑαυτῶν ὡς τῶν στρατιωτῶν μὴ ὁρᾶν, ἵνα ἂν τι πείσσειεν τὰς Μαξιμίνου πράξεις, αὐτοὺς ἔχον δυνάμειν εὐνοῦσαν, τῶς ἀρχῆς ἀνελπίστους. τὰ μὲν δὲ καὶ τῶν Λιβύων ἐν ταῖς πόσιν.

καί. ὅς δ' εἰς τὴν Ρώμην ἐδήλωθη ἡ τῆς πρεσβυτέρου τελευτή, ἐπολλῆ ταραχῇ καὶ ἀφασίᾳ ὅς, τὴν δὲ καὶ τὴν σύγκλητον, μάλιστ' Ἰορδανὸν τετελευτηκότον εἰς ὃν ἠλπίκεσαν· ἡ δὲ εἰς αὐτὸν ἔτε φεισόμενον τινός· ὡς καὶ ὁ φύσει ἀλλοτεῖος καὶ ἀπεχθὺς πρὸς αὐτὸς διέκκετό τε καὶ ἐπ' εὐλόγοις αἰτίαις, ὡς ὁμολογούμενοις ἐχθεροῖς, ἐκόντως ὠργίζετο. ἔδοξεν ἄν σπευδῆναι, καὶ πρὸς τὴν πρᾶκτικὴν σκέψασθαι. ἀπαξ

τε ἀναρρίψαντας κίνδυνον, πόλεμον ἀραδαί, πρὸς τὴν σαμῶνα ἐ-

αὐτῶν

αὐτῶν χειρονομήσας βασιλέας,
 ὡς ἠθέλησαν μείσαι τ' ἀρχῶν,
 ὡς μὴ πάλιν ἴδσαν ἔξοσίαν, εἰς
 τυραννίδα πάλιν ἔξοκ' ἔλη. συν-
 ἦλθον ἔν' ἐκ εἰς τὸ σωήθες σωέ-
 ρειον, ἀλλ' εἰς τὸν τ' Διὸς νεῶν
 Καπετωλίου, ὃν σέβουσι Ρωμαῖοι
 ὡς ἀκροπόλει. συγκαίσαντες ἔν'
 αὐτὰς ἐν τῷ σηκῷ μόνους, ὥσπερ
 ὑπὸ μάρτυρι τῷ Διὶ καὶ σωέδρῳ,
 ὅπως κ' ὦρ τε τῷ περὶ τοῦ μύθου,
 ὅπως ἔξ' αὐτοῦ τῷ ἐν ἡλικίᾳ καὶ
 ἀξιώματι προχόντων ὡς ἐδοκί-
 μαζον, καὶ τ' ἡγοροεῖαν, ἐχόν-
 των καὶ ἄλλων ψήφους, διακειθε-
 ῶν τε καὶ τῶ πλείεσσι τ' γνώμης,
 Μάξιμόν τε καὶ Βαλβίνον ἀναι-
 τόντες, αὐτοκράτορας ἐποίησαν.
 τῶν δ' ὡς ὁ μὲν Μάξιμος, ἐν
 τε πολλαῖς στρατιώδων ἀρχαῖς
 ἡνόμην, τ' τε Ρωμαίων πόλεως
 ἐπαρχὸν κατέσας, ἀνεπιστάτους
 τε ἀρχαί, καὶ ἐν ὑπολήψει τῶν
 τοῖς ὅχλοις φρενῶν τε καὶ ἀσχι-
 τοῖας καὶ βίᾳ σώρεον. ὁ δὲ
 Βαλβίνος, ἡνόμην μὲν εὐπα-
 τείδης, εἰς δευτέραν δὲ ὑπαλεί-
 αν ἐληλακώς, ἐθνῶν τε ἡγεσά-
 μην ἀμέμπλως. τὸ δ' ἦν
 ἀπλῆσερ. τῆς ἔν' χειρονομίας
 ἐκείνης ἀνεπάσης, σεβασοὶ τε ἀ-
 νηγορόθησαν, καὶ πάσαις τ' βα-
 σιλικαῖς τιμαῖς ἢ σύγκλητος δια-
 νόματ' αὐτὰς ἐνόμισεν.

de toto negotio deliberantes,
 quando semel in periculum
 venerant, bellum comparare
 decreverunt, ac sibi duos Im-
 peratores præficere; quos im-
 perium inter se partiti volue-
 runt, ne rursus illa poten-
 tia ad tyrannidem deveni-
 ens, rursus offenderet. Con-
 venerunt igitur non quidem
 in curiam, quod antea consue-
 verant, sed in templum Ca-
 pitolini Jovis, quod in arce
 summa præcipuè veneratio-
 nis Romani habent. Ibi clau-
 sis foribus soli, quasi teste
 & confessore atque adeò re-
 rum omnium inspectore Deo,
 selectis qui ætate ac digni-
 tate cæteros antefrent, de
 quibus suffragia ferrentur,
 duo ex omni numero, Maxi-
 mus atque Balbinus, plurimis
 suffragantibus Imperatores
 creati. Horum Maximus
 cum sæpe exercitibus præ-
 fuerat, tum præfecturâ urbis
 egregie gestâ, maximam in-
 genii providentiæque, præ-
 terea vitæ continentis opini-
 onem vulgo de se præbuerat.
 Balbinus autem, patricii ge-
 neris homo, consulatu pe-
 rum gesto, multisque pro-
 vinciiis sine ulla querela ad-
 ministratis, morum simplici-
 or habebatur. Ita creati prin-
 cipes Augustique appellati,
 ac senatûsconsulto omnibus
 Imperatoriis honoribus af-
 fecti sunt.

XXVI. Dum hæc aguntur in Capitolio, interea P. R. (incertum, subjicientibus Gordiani amicis ac necessariis, an tantum rumoribus exciti) facto ad portas concursu, viam quâ iur in Capitolium, totam confertâ multitudine occupaverant: lapidesque & fustes ingerentes, rebus in Capitolio actis adversabantur; ac Maximum in primis recufabant, severiorem scilicet quàm ut eum levis multitudo facillè pateretur. Magnâ enim industriâ vigilantiaque usus fuerat adversus improbitatem ac levitatem quorundam è plebe. * Quapropter metuentes eo maximè offendeantur, clamitantes identidem ac minitantes utrumque se confestim occisuros. Nam ipsi ex Gordiani genere principem sibi deposcebant; ut in familia nomineque eo nomen Imperatorium remaneret. Balbinus autem ac Maximus, equestris ordinis juventute, atque urbanis militibus, cum gladiis, undique stipati, egredi Capitolio conabantur: sed lapidibus ac fustibus coerciti: donec, subjiciente nescio quo, ad hunc modum populo imposituerunt.

XXVII. Erat puer quidam, infans adhuc, ex Gordiani filiâ natus, nomen avi referens. Hunc igitur, submissis quibusdam, afferri ad

κς'. Ο δὲ δῆμος, τῶν ἐν τῷ Καπετώλειω περὶ τομῶν, ἔτε ὑποβαλόντων τινῶν Γορδιανῆ φίλων καὶ οἰκείων, ἔτε γνόντες ὑπὸ φήμης, παρεσκήκεσαν ταῖς πύλαις, ὁράξαντες πᾶσαν τὴν εἰς τὸ Καπετώλιον ἀνοδὸν τῇ πλήθει τῶν ὀχλῶν λίθους τε καὶ ξύλα ἐπεφέροντο, ἀντιπαράστηλές τοῖς ὑπὸ τῆς συγκλήτης ἐφηρισμένοις· καὶ μάστιγα τὸν Μάξιμον παρετίμενοι, σφόδρότερον τὴν πόλεως. πολὺ τε τὸ ἐπηρεφεὲς ἔχε πρὸς τὰς φαύλας καὶ κέφους τῶν ὀχλῶν. ὅθεν δεδιότες, ἀπηρέσκοντο αὐτῶν, ἐβόων τε καὶ ἠπάλλουσι σκοπένειν αὐτούς. ἤξιεν γὰρ τῶν Γορδιανῆ ἡλικίας βασιλεῖα ἀρρεθῆναι, τό, τε τῆς αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς ὄνομα ἐκείνῳ τῷ οἴκῳ καὶ ὀνόματι μέναι. ὁ δὲ Βαλβίνος καὶ Μάξιμος, ἐκ τῶν ἱππικῶν τάγματι τὰς νεανίας, πάλαι στρατιώτας τε οἱ ἐν Ρώμῃ διέτεινον, πειρήσαντες αὐτοὺς ξιφφορίας, παρελθὲν τε τῶν Καπετωλίων ἐβιάζοντο, ὑπὸ δὲ πλήθους ξύλων καὶ λίθων ἐκωλύθησαν· ἔς τε δὴ ὑποβάλλοντός τινος, αὐτοὶ τὸν δῆμον ἐσοφίσαντο.

κς'. Ἦν τι παιδίον νήπιον, τὸ Γορδιανῆ θυγατρὸς τέκνον, τῷ πάππῳ ὁμώνυμον. πέμψαντες τοίνυν τῶν σωτῶν αὐτοῖς τινάς, κελύον.

λδου
οἱ δ
κοι, α
μέσε
ὄχλοι
γοντε
στοκα
καπε
δήμα
συγκ
ἐξάση
ἰχ οἱ
περὶ
μ
περελ
κ
χεῖνε
μαίων
σιν λ
δύο
συνελ
εον
καθες
τιῶτα
Μαξι
γὰρ
καὶ δι
ἡλθον
κλήτι
ιον μ
λιταῖ
ἐσήκε
καὶ οἱ
γότε

λάνουσι τὸ παιδίον κομιδῶναι.
οἱ δὲ εὐρόντες αὐτὸ ἀθύρον οἰ-
κοι, ἀρσάμφοι ἐπὶ ἥρ' ὤμων δια-
μέσας τῷ πλήθει, δεικνύοντες τοῖς
ὄχλοις, Γορδιανὸν τε ἐκγονον λέ-
γοντες, καὶ τῇ αὐτῷ προσηγορίᾳ
ἀποκαλῶντες, ἀνάγκησιν εἰς τὸ
καπετώλιον εὐφημέμενον ὑπὸ τῆς
δήμης καὶ φυλλοβολάμενον. τῆς τε
συγκλήτης Καίσαρα αὐτὸ ἀποδει-
ξάσης, ἐπειδὴ διὰ τῶν ἡλικίαν
ἔχουσιν οἷός τε ἦν προΐστασθαι ἥρ'
πραγματῶν, τῆς τε ὀργῆς ὁ δῆ-
μος ἐπαύσατο, ἠνέχοντό τε
προελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν αὐλῶν.
καὶ Σωέβη ἣ καὶ τὰς αὐτὰς
χεῖρας πλάσσειν ὁλέθειον τῇ Ρω-
μαίων πόλει, ἀρχὴν καὶ πρῶτα
ἐν λαβὼν ἔξ' εὐτόλμης θρασείας
δύο ἀνδρῶν τῷ ὑπὸ συγκλήτης
σωμαελιγύθησαν ὥς εἰς τὸ βελόνη-
ειον πάντες, σκεφόμενοι περὶ τῆς
καθεσώτων. μαθόντες δ' οἱ στρα-
τιῶται, ὅς ἐν τῷ στρατοπέδῳ
Μαξιμίνοιο καθ' αὐτοῖς (ἡ δὲ
ὥς πρὸς ἀφίξιν τῆς στρατίας ὄντες,
καὶ δι' ἡλικίαν οἰκομενηνὸς),
ἡλθον μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς συ-
κλήτης, βεβόησαν τὸ πρῶτον
μαθεῖν, ὅπλων μὲν γυμνοὶ, ἐν
λιταῖς δὲ ἐδῆσι καὶ ἐφρεσίνοι.
ἐσκήκεσαν δὲ καὶ τῶν λοιπῶν δήμους,
καὶ οἱ μὲν ἄλλοι περὶ ἥρ' θυρῶν ἑλθόντες· οἱ δὲ ἢ τρεῖς, περὶ
γότερον ἐπακῆσαι τῶν βεβόησαν θελήσαντες, εἰς τὸ σωέδειον

se jusserunt: qui cum domi
eum ludibundum offendissent,
impositum in humeros per
mediam ferebant multitudi-
nem, plebi ostentantes, ac
nepotulum Gordiani dicti-
tantes, vocantesque eum no-
minatim: quoad in Capito-
lium pertulerunt, populo sub-
inde acclamante & consper-
gente puerum frondibus.
Cum itaque Senatus Cæsa-
rem illum declarasset, quando
adhuc per ætatem rempub-
gerere non poterat, & iræ
multitudinis resederant, passi
videlicet sunt in aulam Pala-
tinam senes Imperatores com-
migrare.

XXVIII. Sed incidit per
eos dies civitati Romæ fi-
nesta calamitas, orta de ni-
mia duorum senatorum au-
dacia. Nam cum Senatus ha-
beretur de publicis negotiis,
duo ex militibus Maximini,
quos in castris reliquerat, e-
meritæ jam ætatis, ad fores
curiæ accefferunt, explora-
tum quæ gererentur: in-
ermes videlicet, tantumque
subarmalibus & sagis induti.
Constiterant autem pariter
cum reliqua multitudine: sed
cæteris ante fores præstolanti-
bus, duo, tresve ad summum,
curiosiores audiendi, curiam
ingressi, sic ut ultra aram

quoque Victoriæ penetrarent. Hic senator quidam, deposito nuper consulatu, Gallicanus nomine, ac genere Carthaginiensis, alterque item prætorius, Mæcenas, nihil tale expectantes milites, manusque adhuc sub sagulis habentes, repente adactis in corda pugionibus, *quos in sinu secum attulerant*, interficiunt. Etenim omnis senatus, ob recentem seditionem tumultumque superiorem, alii propalam, pars clanculum gladios gerebant, quibus suam quisque salutem ab inimicorum insidiis tuerentur. Ita cæsi milites, quod se de improviso defendere haud quiverant, prostrati ante altaria jacebant. Quo viso, cæteri confestim expavefacti commilitonum interitu, simulque populi concursum formidantes, quod erant incermes, fugam arripuerunt.

XXIX. Cæterum Gallicanus, raptim se curiâ in mediam multitudinem proripiens, gladiumque & manum stillantem sanguine ostentans, ad persequendos occidendosque senatus populi que Romani hostes, amicos sociosque Maximini, vulgus ahortabatur. Quibus rebus inducta plebs, Gallicanum faustis excipit acclamationibus, militesque lapidibus incescit, quatenus li-

ἐστῆλλον, ὡς τὸν ἰδρυμένον βωμὸν
τῇ νίκῃς ὑπερβῦναι τέτρε. τῇ δὲ
συγκλήτῃ ἀνὴρ ἐπὶ ὑπατείας μὲν
νεώσι, Γαλλικανὸς ὄνομα, Καρ-
χηδόνι· τῷ δὲ τὸ γένος, καὶ ἕτερος
σεβαστιανὸς τὸ ἀξίωμα, Μακρί-
νας καλέμενος, ἐδέν τι περσδο-
κῶντας τὰς σεβαστιῶτας, ἔχοντας
δὲ τὰς χεῖρας ὑποκαθεμενίας τῇ
ἐφεσρίσι, παίεσι πληγαῖς καὶ α-
καρδίαις, ξίρεσιν οἷς ἐπεφύετο
ὑποκοπήτοις. πάντες γὰρ, διὰ τὴν
ἔσταν εἶσιν τε καὶ ταραχῇ, οἱ μὲν
φανερῶς, οἱ δὲ καὶ κρύβδην ἔκρη-
φόρην, ἀμυντήρια δῆθεν φέροντες
ἑαυτῶν, διὰ τὰς αἰνιδίως ἐπι-
βελδύοντας ἐχθρὰς. τότε δὴ οἱ
σεβαστιῶται πληγῆτες, καὶ πῶς
ἀπερσδοκήτως περβαλεῖν ἐδυ-
νηθέντες, περὶ τοῦ βωμοῦ ἔκειντο·
οἱ δὲ λοιποὶ σεβαστιῶται τῷ τοῦ θε-
ασάμενοι, ἐκπλαγῆτες τῷ πά-
θει καὶ συσεβαστιῶτων, φοβηθέντες
τὸ δῆμος τὸ πληθύνειν, ἀνὰ τε
ὅπλων ὄντες, ἔφυγον.

κθ'. Ο δὲ Γαλλικανὸς ἐκδεχ-
μὸν τῆς συγκλήτης εἰς τὸν δῆμον
μέσον, δεικνύς τε τὸ ξίφος καὶ
τὴν χεῖρα ἡμαρμήνῳ, διεκελεύ-
ετο διώκειν καὶ φονδεῖν τοὺς ἐχ-
θροὺς μὴ συγκλήτῃ καὶ Ῥωμαίων,
φίλους δὲ καὶ συμμάχους Μαξιμί-
νου. ὁ δὲ δῆμος ῥᾶτα πειθεῖς,
τὸν μὲν Γαλλικανὸν εὐφήμεν, τοὺς
δὲ

δὲ στρατιώτας, ὡς δωατὸν ἦν, διώκοντες, ἔβαλλον λίθοις· οἱ δὲ, ρθάσαντες, ὀλίγων τινῶν καὶ τραθέντων, εἰς τὸ στρατόπεδον καταφυγόντες, καὶ τὰς πύλας ὡς ἐδύνατο κλείσαντες, ὅπλα δὲ ἀναλαβόντες, ἐφύεζον τὸ τεῖχος· ἔστρατοπέδον. ὁ δὲ Γαλλικανὸς, ἀπαξ τολμήσας ἔργον τηλικῶτον, ἐμφύλιον πόλεμον καὶ ὀλεθρον μέγαν ἤγειρε τῇ πόλει. τὰς τε γὰρ δημοσίας ἀποθήκας ἤν ὅπλων, εἴτινες ἦσαν πρὸς πομπὴν μάλλον ἢ μάχην ἐπιτήδειαι, ἀναρρήξαι τὰς ὀχλὰς ἔπεισε, τὸ, τοῦ σώματος ἕκαστος φράττειν, ὡς οἷός τε ἦν· τὰ τε τῷ μονομάχων καταγνώγια ἀνοίξας, ἔξήγαγε τοῖς οἰκείοις ἑπλοῖς ἕκαστον ἔκρηττυμνόν. ὅσα τε ἦν ἐν οἰκίαις ἢ ἐργασθείοις δόρατα ἢ ξίφη, πελέκεις τε, πάντα διηρπάξεν. ὁ, τε δῆμον ἐνδεσιῶν, πᾶν τὸ ἐμπύπλον ὕλης ἀξιομάχου ἐργαλεῖον, ὅπλον ἐποιεῖτο. ἀδρεσθέντες οὖν ἐπῆλθον τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ὡς πολιορκήσονται αὐτὸ δῆθεν, περὶ βάλλοντες τὰς πύλας καὶ τοὺς τέχεσιν. οἱ δὲ στρατιῶται μετὰ πολλῆς ἐμπειρίας ὀπλισμένοι τε τὰς ἐπάλξεις καὶ τὰς ἀσπίδας, τόξοις τε αὐτὰς βάλλοντες, καὶ δόρασι μακροῖς ἀπέρχοντες, τῷ τεύχεσι ἀπεδίωκον, ὡς δὲ καμὼν ὁ δῆμος, οἷτε μονομάχοι τρωσκό-

cuit persecuta. Cæterum cum se illi in castra recepissent, paucis tantummodo vulneratis, clausis portis, armisque arreptis, castrorum mœnia defendebant. Verum Gallicanus (quando semel tantum facinus ausus fuerat) bellum protinus civile atque omnibus perniciosum suscitavit. Quippe iussis effringi publicis armamentariis, in quibus pompæ magis instrumenta quàm belli asservabantur, unde sibi quisque munimentum corporis accommodaret; apertisque item gladiatorum ludis, atque unoquoque propriis armis ornato: præterea cunctis, quæcunque intra domos, aut officinas essent, hastis gladiis ac securibus direptis, cum quòdcunque occurrerat instrumentum ex idonea ad pugnam materia, furor in arma converteret, statim omnes conferti conglobatique ad castra contenderunt; ac, velut urbem aliquam expugnaturi, murum ipsum portasque circumfoderunt. Cæterum milites, utpote pugnandi peritissimi, pinnis sese murorum clypeisque protegentes, sagittarum jactu crebro ac prælongis contis multitudinem repellebant. Postremò,

cum jam defatigato populo, fauciisque magna ex parte gladiatoribus, atque in vesperam vergente die, regredi in urbem decrevissent: conspicati milites securitatem abeuntium (quippe minimè ausuros putabant Romani, adeò paucos adversus tantam multitudinem castris eruptionem facere) confestim universi sese portis patentibus in vulgus illud hominum concitavere. Ibi gladiatores ad unum cæsi, magnaue pars populi collisa. Quo facto, cum haud procul castris recessissent, rursùm sese intra munimenta receperunt.

XXX. Hinc igitur major senatui populoque Romano indignatio oborta. Quare duces ex Italia omni probatissimum quemque delegerunt, juventutemque omnem, collectam in unum, subitariis armis ac tumultuariis adornârunt. Horum potissimam partem secum Maximus eduxit, ut adversus Maximinum præliaretur: reliqui ad urbis custodiam tutelamque relictî. Interea quotidie ad muros castrorum dimicabatur, sed profectu nullo; defenſantibus supernè militibus, iſtamque & fauciam multitudinem fœdè repellentibus. At Balbinus, domi se continens, populo per edictum supplicabat, ut in gratiam cum militibus re-

μῆροι, ἥδη καὶ ἐσπέρως περιέσσης, ἀπελθεῖν ἠθέλησαν, θεασάμενοι αὐτὲς οἱ στρατιῶται ἐπεσεσμένους καὶ τὰ νῦτα δεδωκότας, ἀπιόντας τε ἀμελέεσθον, οἷομένους μὴ τολμήσῃν ἐπεξελθεῖν ὀλίγας πληθεύουσας, ἀνοίξαντες αἰφνιδίως τὰς πύλας, ἐπέδραμον τῷ δήμῳ, καὶ τὲς τε μονομάχους ἀπέκλειναν, καὶ τε δήμους μέγα τὶ πληθῆσθαι ἀπώλετο ὠθέμενον. οἱ δὲ, τοσούτον διώξαντες, ὅσον μὴ πολὺ τι καὶ στρατοπέδον ὑποσῆναι, πάλιν ἐπανήλθον, ἐντὸς τε τῆς τάχους ἐμῶν. α'. Εὐεῦθεν μέγαν ἡ ὄργη καὶ τὴν δῆμους καὶ τὴν συγκλήτην ἐκρύβετο. στρατηγοὶ τε ἐν κατέλεγοντο, ἐκ τε πάσης Ἰταλίας λογάδες ἤτε νεολαία πάντα ἠθροίζετο, ὅπλοις τε αὐτοχεδίοις καὶ τοῖς περυσιν ὠπλίζετο. τῶν δὲ τὰ μὲν πλεῖστον μέρος ὁ Μάξιμος σὺν αὐτῷ ἀπήγαγον, ὡς δὲ Μαξιμίνῳ πολεμήσαν. οἱ δὲ λοιποὶ ἔμειναν, ὡς τὴν πόλιν φερούσιν τε καὶ παρασπίζουσιν αὐτῆς. ἐκάστοτε ἐν τῇ τάχει τῶν στρατοπέδων ἐγίνοντο προσβολαὶ. ἐπὶ στρατὸν δὲ ἰδὲν, περμαχομένων ἀνωθεν ἦσαν στρατιωτῶν. οἱ δὲ, βαλλόμενοι καὶ τίσσασθαι, κακῶς ἀπηνάγκησαν. ὁ δὲ Βαλβίνος οἰκοιμένων, διατάγματι περθεῖς, ἰκέντα δὲ τὴν δῆμον εἰς διαλλαγὰς χωρή-

χωρή-
σιον
πάντ
ἀλλ'
γὼν ἐ
δήμους
καταφ
τῶν α
τα ὑ
βάρων
λα
τῆς χο
ἰδοξε
πάντ
τόπε
τε πο
στρα
πάν
ἑτερα
κόπο
τὸ στρα
δὲ στρα
τον,
τὰς π
δον.
μῶν
πολύ
ἰσῶτα
χλοι
μενοι.
ματ
αὐτὲς
λων ὅς
ἀκῆσ

χαρῆσαι τοῖς τε σφαλιώταις ὑ-
 ποιῆτο ἀμνησίαν, ἀνεσὶν τε
 πάντων ἐδίδου ἀμαρτημάτων.
 ἀλλ' εὐδότερος ἔπειθε· τὸ δὲ δε-
 ῖον ἐκάστοτε ἠύξειλο, ᾧ μὴ ποῦτε
 δῆμῳ ἀπαξιῖναι ὅτ' ὀλίγων
 κἀφαρσενθιῶσαι, ᾧ δὲ σφατιω-
 τῶν ἀγανακκίοντων, ὅτι δὴ ταῦ-
 τα ὑπὸ Ρωμαίων, ὡς ὑπὸ βαρ-
 βάρων, πάσχει.

λαί. τὸ δὲ τελευτῶν, ἐπὶ δὴ
τῆς χομαχίης ἐδὲν ἔφραττον,
ἔδοξε τοῖς φρατῆροῖς ἐκκοῦσαι
πάντας τὲς εἰσρέοντας εἰς τὸ φρα-
τόπεδον ἀγωγὰς ὕδατος, πάντες
τε ποτῆ καὶ ἐνδεία ρείθρων αὐτὰς
ᾤδασάντες. φροσπεσόντες ἔν-
πᾶν τὸ ὕδωρ τῷ φρατόπедῳ εἰς
ἑτέρα ρείθρα μετωχέτευσον, ἐκ-
κόπτοντες καὶ ἐσφρατῆροντες τὰς εἰς
τὸ φρατόπεδον εἰσόδους αὐτῶ. οἱ
δὲ φρατῖῳται ὀρώντες ἤ κίνδυ-
νον, ἐν ἀπογνώσει δὲ γυρόμενοι,
τὰς πύλας ἀνοίξαντες ἐπεξήλ-
θον. μάχης τε κάρτεράς γενο-
μένης καὶ φυγῆς τῇ διημοτῶν, ἐπὶ
πολύ τ' πόλεως διώκοντες οἱ φρα-
τῖῳται πρέβησαν. ἐπεὶ δὲ οἱ ὀ-
χλοὶ ἤ σусаδὸν μάχαις ἠτλώ-
μενοι, ἀναπνῶντες εἰς τὰ δώ-
ματα, τὰ τε κεράμω βάλλοντες
αὐτοὺς καὶ λίθων βολαῖς, τῇ τε ἄλλῃ

diret : quibus etiam omnium quæ patraverant, oblivionem atque impunitatem pollicebatur. Sed neutris id persuasum, gliscente indies malo, ac populo indignante quòd tanta multitudo tam paucis contemptui foret : contra militibus ægerimè ferentibus, ea se à Romanis passos, quæ vix unquam à barbaris expectassent.

XXXI. Postremò, quan-
do oppugnatio parum pro-
cedebat, visum ducibus in-
tervertere omnes rivos qui
in castra pervenirent, ut mi-
lites aquarum penuriâ siti-
que conficerent. Igitur *ocius*
abscindendo obstruendoque
cunctos è castris aquarum
rivos avertabant. Sed enim
intellecto periculo milites, ac
rebus desperatis, erumpunt
universi patentibus portis;
congressique multitudinem
fugientem in urbem usque
persequuntur. Sed ubi jam
statario illo certamine plebs
inferior, intra domos se re-
ceperat, ac tegularum lapi-
dumque & testarum jactibus
desuper urgere cœperat mili-
tes, haud ausi illi ignota æ-
dificia subire, clausis etiam
domibus & tabernis, ignem
januis ac ligneis ædificiorum
projecturis, quales in urbe

sunt plurimæ, illicò admove-
runt. Quo factum est ut
partim crebritate insularum,
partim lignea materia, bona
pars urbis conflagraverit :
multique ex opulentis pau-
peres facti, maximis atque
egregiis amissis possessionibus,
vel proventu uberrimis, vel
splendore ipso & varietate
pretiosis. Neque verò pauci
extincti mortales: quod ja-
nuis igne occupatis, prori-
pere se domo copia non fu-
erat. Bonaque divitum di-
recta penitus, immiscente se
militibus studio rapiendi faci-
norosissimo quoque, & tenui
plebeculâ. Sed adeò pervaga-
tum longè latèque incendium
est, ut plus multò consumplerit
quàm quantum spaciū maxima
quæque urbs ædificiis occupet.

XXXII. Dum hæc Romæ
geruntur, interea Maximinus
confecto itinere Italiam atti-
gerat: ac, sacrificato ad aras
quæ in finibus ipsis erectæ
sunt, pergit iter facere; iussis
arma tenere atque instructâ
acie progredi militibus. Sed
cum & Africæ defectionem,
& Romæ bellum civile, præ-
tereaque res à Maximino ge-
stas iterque ejus hæcenus con-
scripserimus; reliqua deinceps
explicabuntur.

Μὴν ἐμφύλιον πόλεμον, τὰ τε Μαξιμίνῳ παραχθέντα, καὶ τὴν εἰς
Ἰταλίαν ἀφίξιν αὐτῷ ἐδηλώσαντων τὰ δὲ ἐπόμενα ἐν τοῖς ἐξῆς
λεχθήσεται.

H P Ω.

ὧν καὶ ἤδη ἐργασθεῖον, ἢ θύραις, καὶ
ἔτινες ἦσαν ξύλων ἄρχαι (πο-
λαὶ δὲ αὐταὶ καὶ τὴ πόλιν) πῦρ
πρὸς τὴν θύραν. ῥᾶσα δὲ, διὰ πυ-
κρότητά τ' σιωοικίων, ξυλείας τε
πλήθος ἐπάλληλον, μέγιστον μέ-
ροσ τὴ πόλεως τὸ πῦρ ἐνεμήθη, ὡς
πολλὰς αὖ ἐν πλεσίῳ ποιῆσαι
πένητας, ἀποβαλόντας θάμνας
καὶ ἀμφοιβή κήματα, ἐν τε πρὸς
ὁδοῖς πλεσίαις, καὶ ἐν ποικίλῃ
πολυελείᾳ τίμια. πλῆθος τε ἀν-
θρώπων συγκατεφλέχθη, φυχὰν
μὴ δυνάμενων, διὰ τὸ τὰς ἁλῶν
ὑπὸ τ' πυρὸς προκαλεῖσθαι. εἰσι-
αι τε ὅλα πλεσίῳ ἀνδρῶν διηρ-
πάθησαν, ἐγκαταμιζάντων ἐαυτοὺς
τοῖς στρατιώταις πρὸς τὸ ἀρπάξαι
κακέργων καὶ εὐτελῶν ἀνημοτῶν.
ποσῶτον δὲ μέρος τὴ πόλεως τὸ
πῦρ ἐλυμήνατο, ὡς μηδεμίαν τ'
μεγίστων πόλεων ὁλόκληρον δύ-
νασθαι τῷ μέρει ἔκτισθαι.

λβ'. Καὶ τὰ αὖ καὶ τὴν Ρώμην
τοιαῦτα ἦν. ὁ δὲ Μαξιμίνος ἀνύ-
σας τὴν ὁδοιπορίαν, ἐπέστη τοῖς τ'
Ἰταλίας ὁδοῖς θύσας τε ἐπὶ τῇ
μεθορείῳ βωμῶν, τῆς ἐπ' Ἰταλίαν
ἐσβολῆς ἔχου. ἐκίλευσέ τε
πάντα τ' στρατὸν ἐν ὅπλοις εἶναι, καὶ
μέγ' εὐταξίας παρασκευάσας. τὴν αὖ
ἐν Λιβύῃς ὑπῆσαν, καὶ τὴν καὶ τὴν Ρώ-

Ma

H

M

Max
ni di
impe
Post
cepit

T

τε εἰ
λύης
τῇ
διαφ
λεχί
τοῖς
τάς

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ

Τ Η Σ

Μετὰ ΜΑΡΚΟΝ Βασιλείας ΒΙΒΛΙΟΝ

ΟΓΔΟΟΝ.

HERODIANI

LIBER OCTAVUS.

BREVIARIUM LIBRI OCTAVI.

Maximinus, superatis Alpibus, Aquileiam venit: ibi expugnationem ejus urbis moliens, à suis militibus cum filio obtinacatur, quorum capita Romam deportantur. Maximus, alter Imperator, apud Aquileiam exercitum Maximini dimittit; ipse Romam cum suis revertitur, & cum Balbino imperium gessit, donec ambo à militibus Pratorianis sunt occisi. Post horum obitum Gordianus, dudum Caesar, Romanum suscepit imperium.

ΤΑ μὲν δὴ Μαξιμίνω
παρὰ τὴν μετὰ τὴν
Γορδιανῶν τελευτῶν, ἡ-
τε εἰς Ἰταλίαν ἀφίξις αὐτοῦ, Λι-
βύης τε ὑπὸ τῆς αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐν Ρώμῃ
ἐκ τῶν στρατιωτῶν πρὸς τὸν δῆμον
διαφορὰ, ἐν τοῖς περὶ τούτων λέ-
γεσθαι. ὁ δὲ Μαξιμίνος ἐπιστὰς
τοῖς ὅροις, πρὸς περὶ σκοπῶν
τῶν ἐκ τῆς πόλεως μὴ τινὲς ἐνέ-

QUæ post interitum
Gordiani gesserit
Maximinus, iterque
ejus in Italiam, prætereaque
Africae defectionem, & in
urbe ipsa populi ac militum
seditiones, superiore volumi-
ne recensuimus. Enim-
vero Maximinus, posteaquam
ad Italiae fines pervenit,
præmissis exploratoribus qui
specularentur an ullæ in Al-

pium convallibus & densissimis sylvis insidiæ deliterent, ipse, in planum deductis militibus, jubet armatorum acies quadrato agmine incedere, in longum porrectas potius quàm confertas: ut ab iis quamplurimum campi occuparetur: cunctisque in medium compactis impedimentis, jumentisque & vehiculis, ipse cum suis stipatoribus veluti subsidio sequebatur: alis utrinque discurrentibus cataphractorum equitum, Maurisque jaculatoribus, sagittariisque ex oriente: & equitatu Germanorum, quos auxiliares asciverat, quosque etiam præcipuè opponere hostibus consueverat: ut primos videlicet impetus exciperent, feroces audacesque initio pugne viri; simul ut (si in discrimen veniretur) vilis potissimum barbaria illa periclitaretur. Sed ubi totam planiciem servatis rite ordinibus transmiserunt, ad Italiæ urbem perventum est, quæ Ema à cultoribus vocatur. Ea sita est in extremâ planicie ad Alpiarum radices. Ubi speculatores atque exploratores exercitus occurrentes narrant Maximino, vacuam relictam urbem, aufugisse omnes incolas, templorum etiam ac domorum

δραμ ἐν κοιλάσιν ὄρων, ἢ λόχ-
μας, ὕλαις τε, κρύφιοι εἶεν. αὐ-
τός τε καταγαγὼν εἰς τὸ πεδίον
τ' ἔσχετ' ἐν, τὰς μὲν τῶν ὀπλιτῶν
φάλαγγας εἰς τετραγώνῳ ἑτάξε
χήματα, ἐπιμήκεις μᾶλλον ἢ
βαθείας, ὡς ἂν πλεῖστον τ' πεδίου
διαλάβοιεν. τὰ δὲ σκιδροφόρα
πάντα, κλιῶν τε καὶ ὑχήματα ἐν
μέσῳ τάξας, αὐτὸς τε ἅμα τοῖς
δρομοφόροις ὀπιθοφυλακῶν ἔπειθε.
ἐκατέρωθεν δὲ παρέθηκεν αἱ τε
τῶν κατασφάκτων ἰσχυρίων ἵλαι,
καὶ Μαυροῖσι ἀκοντισαί, τοξόται
τε οἱ ἀπὸ τ' ἀνατολῆς καὶ Γερμα-
νῶν ἰσχυρίων μέγα τὴν πληθύνει-
πὴν ἐλθὼν συμμαχίας. ἐκείνους γὰρ
μάστιγα πρὸςβάλλετο, ἵν' ἐκδι-
χῶνται τῶν πολέμιων τὰς πρῶ-
τας ἐμβολὰς, θυμοειδῆς ὄντες
καὶ εὐτολμοὶ ἐν ἀρχομένη μάχῃ
εἰ δ' ἄρα καὶ κινδυνεύειν δέοι, ἐν-
καταφρόνητοι, ὡς Βάρβαροι. ὡς δὲ
πάν τὸ πεδίον διήλθεν ὁ στρατός
μετ' εὐκροσμίας τοὺς καὶ εὐταξίας,
ἐπίστησαν πρῶτη Ἰταλίας πόλις,
ὣν καλεῖσιν Ἡμᾶν οἱ ὀπιχῶροι.
πρῶτη δὲ αὕτη ἐπ' ἀκροτά-
τῳ πεδίῳ, ἰδρυμένη πρὸς τῆς ὑ-
πωρείας τ' Ἀλπεων. ἐνθα ὑπαι-
τῶντο τοὶ Μαξιμίνῳ οἱ προ-
φυλακῆς καὶ σκοποὶ τ' ἔσχετο, ἢ
γέλαν κενὴν ἀνδρώπων εἶναι τ'

πόλιν, πανδημί τε περιέχουσαι, ἐμπρήσαντας τὰς θύρας ἰε-
ρῶν

ἰὼν τε καὶ οἰκῶν· πάντα τε ὅσα
ἐν τῇ πόλει ἢ τοῖς ἀγροῖς, ἃ
ἔκφυγον πάντας, ἃ δὲ καταπρή-
σαντας· καὶ μήτε ὑποζυγίοις, μή-
τε ἀνθρώποις καὶ ἀλελῆφθαι τερ-
ράς.

Ε'. Ο δὲ Μαξιμῖν· ἥδη μὲν
ἐπὶ τῇ τῇ Ἰταλιωτῶν εὐθὺς φυ-
γῇ, ἐλπίζων πάντας τὰς δῆμους
τοῦτο ποιήσειν, ἔχ' ἐπομβρόντας
πλὴν ἔφοδον αὐτῷ· ὁ δὲ στρατὸς
ἤχθη, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ λιμὲν πε-
ρώμενος. διανυκτερεύσαντες ἄν, οἱ
μὲν ἐν τῇ πόλει ἐν ἀθύρσι καὶ κοι-
μαῖς πάντων οἰκίας, οἱ δ' ἐν τῷ
πεδίῳ, ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ
τὰς Ἀλπεὶς ἡπείγοντο. ἅπερ ὅρη
ὑψηλὰ, ὥσπερ τεῖχος Ἰταλίας,
ἢ φύσις ἡγειρεν, ὑπερνεφῇ μὲν τὸ
ὑψ.· ἐπιμηκέσθαι δ', ὥς πᾶσαν
Ἰταλίαν διεληφότα καθήκειν, ἐν
μὲν τοῖς δεξιόις Ἰταλίας μέρεσιν,
εἰς τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγ.· ἐν
δὲ τοῖς καιοῖς, εἰς τὸ Ἰόνιον κόλ-
πον. σκέπεται δὲ ὕλαις δασείαις
καὶ πυκναῖς. τὰς δὲ διεξόδους ἐ-
σένωται, ἢ διὰ κρημνῶν εἰς βάθος
μέγιστον ἀπορρώγυτας, ἢ διὰ
πετρῶν τεραχύντας. σενωποὶ
γάρ ἐστι χειροποίητοι, μὲν πολ-
λὲ καμάτε τοῖς πάλαι Ἰταλιώ-
ταις ἐργασμένοι. μὲν δέκας ἐν
πολλῇ δίνει ὁ στρατὸς, ἐλπίζον-
τες τὰς τε ἀγροὺς καὶ ἐκλήφθαι, περὶ ἧται τε τὰς διόδους

januis incendio consumptis,
atque omnibus, quæ vel in
urbe vel in agris fuerant, ex-
portatis aut igni corruptis:
nihil aut jumentis aut ho-
minibus alimentorum reli-
ctum.

II. Quæ res grata in pri-
mis Maximino fuit, quod i-
tem ceteros quoque populos
fui quemque metu facturos ar-
bitrabatur. Contrà milites
indignè rulerunt, quidd ab
initio statim fame laborarent.
Cumque noctem exegissent,
partim intra patentes com-
munesque omnibus domos,
partim in planicie ipsa, sta-
tim sole oriente ad Alpes ac-
cesserunt. Hi sunt longissimi
ac procerissimi quidam montes,
vice murorum Italiæ circun-
dati, atque adeò in altum
editi, ut etiam superare
nubes videantur: itaque in
longum porrecti, ut univer-
sam Italiam comprehendant,
lævâ ad Tyrrhenum pelagus,
dextrâ ad Ionium usque per-
tingentes: densis ubique ne-
moribus infessi, atque an-
gustissimis callibus, & rupi-
um prærupâ altitudine, sco-
pulorumque asperitate vix
pervii; nonnullis tamen
quasi semitis magno veterum
Italorum labore manufactis.
Quapropter ingens transi-
turum illac exercitum formi-

do tenebat, sperantem summa jura teneri jam ab hoste, nullosque non obstructos exitus ad se prohibendos. Neque is metus de nihilo erat, locorum naturam contemplantibus.

III. Postea verò quàm sine ullo impedimento superatis Alpibus in castra descenderant, lati scilicet omnes instauratis animis vitabantur, nihilque non sibi ex sententia cessurum Maximinus arbitrabatur, ne locorum quidem difficultati fidentibus Italis, intra quas latitare ipsi, & saluti suæ consulere, prætereaque insidiari hostibus, ac è locis supernè imminentibus pugnam capessere potuissent. Sed ubi planiciem attigerunt, nuntiant exploratores maximam Italiae urbem Aquileiam portas occlusisse, Pannoniorum acies, quæ præiverant, acriter murum oppugnasse. Cæterum tentatâ re sæpè, omnes incassum conatus evasisse. Itaque jam defatigatos recedere, lapidibus scilicet & hastis magnâque sagittarum vi desuper ingruentibus. At Maximinus iratus Pannoniis, quasi partum impigrè præliatis, ipse cum exercitû reliquo accelerabat, sperans nullo negotio se illius urbis potiturum.

IV. Sed Aquileia prius quoque (ut erat ingens ur-

εις κωλύμην τῆς αὐτῶν διαβάσεως. ἔλπιζον δὲ καὶ ἐπιδεδόκεισαν ἐκτότα, ὅτι χωρίων τεκμαίροντο ὅτι οὐσίαν.

γ'. Ως δὲ διέβησαν ἀκωλύτως, μηδενὸς ἐμποδῶν ἡσομῶν, καθιστάμενοι εἰς τὸ στρατόπεδον, ἥδη ἀνεθάρρησαν τε καὶ ἐπαύσαν. ῥᾶσά τε αὐτῶν πάντα περιχωρήσεν ὁ Μαξιμίανος ἡλπίσεν, Ἰταλῶν μηδὲ τὰς δυσχωρίας τεθάρρηκόντων, ἔνθα ἡ κρύπτεν αὐτὰς καὶ σώζειν ἡδυνάσθη, ἥ δὲ ἐνέδρα ἐπεβλεῦσαι, μάχεσθαι τε ἀνώθεν, ἥ ἐφ' ἑκατέρωθεν χωρίων. ἡσομῶν δὲ αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ, οἱ σκοποὶ ἀπήγγειλαν, πόλιν Ἰταλίας τὴν μεγίστην, Ἀκυληίαν δὲ καλεσμένην, κεκλεισμένην. τὰς δὲ περιπεμοθέσας φάλαγγας ἡ Παιόνων, περὶ δὲ μὴν τετρακομῆσαι, πολὺ λαὸς δὲ προσβαλόντας, οὐκ ἐν ἀπαγορεύειν δὲ καὶ ἀναχωρεῖν βαλλομένους λίθοις τε καὶ δόρασι, τόξων τε πλήθει. ὁ δὲ Μαξιμῖανος, ἀγανακτίσας πρὸς τὰς στρατηγὰς ἡ Παιόνων, ὡς ἀμελέεσθαι μαχομένους, αὐτοῖς σὺν τῷ στρατῷ ἡπάγετο, ἐλπίς ζων ῥᾶσά αἰρήσεν ὅτι πόλιν.

δ'. Ἡ δὲ Ἀκυληία καὶ πρότερον μὲν (ἅτε μεγίστη πόλις) ἰδίᾳ δὴ μὴ πολυάνδρῳ πᾶσι, καὶ ὡς

περ
δαλ
Ἰλλυ
μὲν
ἡ π
παρ
υσι
πειρ
ἐκεί
λὺν
γλυ
λύγ
θονί
λον
πλή
νον,
τότε
ἀν
των
πολ
κεμ
σάν
ἡ π
τείχ
πλε
τερή
ἀρχ
λεω
σάν
λέμ
ρά
πλη
τέ
ρεί

περ τε ἐμπόριον Ἰταλίας ἐπὶ
θαλάττῃ περικυμένη, καὶ πρὸ ἧς
Ἰλλυρικῶν ἐθνῶν πάντων ἰδρυ-
μένη· τὰ τε ἀπὸ τῆς ἡπείρου διὰ γῆς
ἢ ποταμῶν κατακομιζόμενα
παρεῖχεν ἀμπορεύεσθαι τοῖς πλέ-
οσι· τὰ τε ἀπὸ θαλάττης τοῖς ἡ-
πειρώταις ἀναγκάει, ὧν ἡ παρ-
εχέουσιν χώρα διὰ χειμῶν ἐκ
λὺς εὐφορῇ, ἀνέπεμπεν εἰς τὴν ἄνω
γῆν· πρὸς οἷόν τε μάλιστα πο-
λύγονον χώραν γεωργεῖν, ἀφ-
θονίαν ποτὲ παρεῖχε τοῖς ἀμπε-
λον μὴ γεωργεῖν. ἐνθεν πολὺ τι
πληθὺς ἐπεδήμει ἐκ πολλῶν μό-
ρον, ἀλλὰ ξένων τε καὶ ἐμπόρων.
τότε δὲ ἡ μάλλον ἐπολυπλασιά-
σθη τὸ πληθὺς, ἧς ὄχλων πάν-
των ἔξ ἀγρῶν ἐκῆσε συρρέοντων,
πολίχνας τε καὶ κώμας τὰς πε-
ρικυμένης καταλιπόντων, πει-
σάντων δὲ αὐτὸς τῶν τε μεγέθει
τῆς πόλεως, καὶ τῶν περὶ ἐλπίδων
τείχεα, ὁ παλαιότατον, ἐκ τῆς
πλείους μέρους πρότερον μὲν κα-
τερήρετο, (ἀτε μὲν τῆς Ῥωμαίων
ἀρχῇ μινεῖται τῇ ἐν Ἰταλίᾳ πό-
λεων ἢ τειχῶν ἢ ὁτλῶν δεηθε-
σῶν, μεταληφῶν δὲ ἀντὶ πο-
λέων εἰρήνῃ βαθεῖαν, καὶ τῆς πα-
ρὰ Ῥωμαίοις πολιείας κοινωρίας)
πλὴν τότε ἡ χρεῖα ἡπείξε τὸ
τείχος ἀνανεώσασθαι, τὰ τ' ἐ-

bis ejus magnitudo) populū
abundabat, & velut Italiae
quoddam emporium ad mare
sitā, quāsiq; terminus Illy-
riae, copiam rerum ē conti-
nenti per terram fluviosque
convectam navigantibus mer-
catoribus suggerebat: & ab
ipso mari res ad usum eorum
qui continentem colunt ne-
cessarias, videlicet superiori-
bus terris propter hyemis a-
speritatem minūs feracibus:
maximè tamen vinum, cu-
jus in ipsa regione maximus
proventus est, vicinis genti-
bus ne vitem quidem haben-
tibus, affatim suppeditabat.
Ex quo factum, uti super ci-
vium ingentem numerum,
etiam magna vis hospitum ac
mercatorum eam urbem fre-
quentaret. Enimvero tunc
etiam aucta multitudo, con-
fluentibus illuc ex agris, qui-
cunque, oppidulis vicisque
circa relictis, fidebant urbis
magnitudini, ac vetustis mœ-
nibus, dirutis quidem antea
magna ex parte: (quippe
in tanta Romanorum poten-
tia, neque murorum neque
armorum Italiae civitates indi-
gebant, pacem altissimam agi-
tantes, atque in participatum
reipublicae ascitæ.) Sed tunc,
urgente videlicet necessitate,
renovatis instauratisque mœ-
nibus ac ruinis, præterea turri-

ρείπια ἀνοικοδομήσαι, πύργους τε καὶ ἐπάλξεις ἐγείρειν. τάχι-
bus

bus ac propugnaculis excitatis, totâque urbe ad eum modum communitâ, clausisque portis, noctem diemque universi pro muro stantes, hostem fortissimè propulabant. Duces erant summâ potestate duo consulares viri lecti à Senatu, Crispinus ac Menephilus. Hi maximâ diligentia procuraverant, uti necessaria quæque in urbem importarentur, sic ut diuturnior quoque sustineri oppugnatio potuerit. Erat item in urbe magna aquarum abundantia, partim ex puteis sanè frequentibus, partim è fluvio muros præterfluente, ac pariter fossæ objectus & aquarum præbente copiam.

V. His ita intra urbem comparatis, ut primùm defendi muros diligenter clausisque portas Maximinus audivit, decrevit mittere legatorum specie, qui illos alloquerentur, ac (si possent) referari sibi portas persuaderent. Habebat autem in exercitu tribunum quendam Aquileiæ civem, cujus nati atque uxor, præterea familia omnis in urbe erant conclusi. Quare eum, centurionesque nonnullos, quasi oratores mittit, sperans facilè illius auctoritatem municipes secuturos. Qui ubi muro ap-

σα ἐν φράξαντες τῷ τέχει τὸ πῶ-
λιν, τὰς τε πύλας κλείσαντες,
πανδημεὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν, νύκτωρ
τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἰδρυμένοι, τοῖς
περσιῦσιν ἀπεμάχοντο. ἐς ἐξαλί-
γην δὲ αὐτῶν, καὶ πάντα ἔχον
διὰ φροντίδος ἄνδρες δύο, ἐπὶ
ὑπαλείας μὲν, ἐμπλεχθέντες δὲ
ἐπὶ τῇ συκλήτῃ ὧν ὁ μὲν Κεϊωνί-
νος, ὁ δὲ Μιυρίφιλος ἐκαλεῖτο.
καὶ μὲν πολλῆς περνοιᾶς τὰ τε ἐ-
πιτήδεια πάμπλησιν εἰσεκομί-
σαντο, ὥς ἐκλήνεον ἑῶν, εἰ καὶ ἐπ-
μνηστέρα ἤσχοιτο πολιορκία. ὡς
δὲ καὶ ὑδάτιον ἀφρονία φρεατι-
αῖς· πολλὰ γὰρ τὰ ὀρύγματα ἐν
τῇ πόλει. πόταμός τε περιέρρει τὸ
τείχος, ὁμῶς παρέχων τε περ-
βολῶν τάφρους καὶ χορηγίαν ὑδάτος.
εἰ. Τὰ μὲν οὖν ἐν τῇ πόλει
ἔτιω παρεσκότατο. τῷ δὲ Μαξι-
μίνῳ, ἐπειδὴ ἀπηγγέλη φρεν-
μὴν καὶ κεκλησμένη ἡλοναῖος ἡ
πόλις, ἔδοξε πέμψαι ἐν χήμα-
τι πρεσβείας τὸς κάτωθεν δια-
λεξομένους, εἰ ἄρα πείσαιεν αὐ-
τὸς ἀνοῖξαι τὰς πύλας. ἦν δὲ
ἐν τῷ στρατῷ χιλιάρχος, ὃν πα-
τεῖς μὲν ἡ Ακυληῖα ἦν, τέκνα
τε καὶ γυνῆ, οἰκεῖοί τε πάντες ἐν-
δον ἀπεκέκλειντο. τῶτον ἐν ἑ-
πεμψε σὺν ἐτέροις ἐκατοντάρ-
χαις, ἐλπίσας ῥᾶτα πείσασθαι, ὥς
πολίτῳ. ἀφικόμενοι δὲ οἱ πρέ-
σβεις

πρὸς ἑλέγον ὅτι ἄρα κελεύει
Μαξιμίνῳ ὁ κοινὸς βασιλεὺς
ἵπλα μὲν αὐτὸς καὶ αὐθιγὰ ἐν εἰ-
ρήνῃ, φίλον δὲ ἀντὶ πολεμίου
λέγεσθαι· σπονδαῖς δὲ μάλλον
καὶ θυσίαις χολάζειν ἢ φόροις·
μηδὲ περιόρῃν πατεῖδια μέλλου-
σαν ἄρδην καὶ ἐκ θεμελίων ὑπό-
λυθαι, ἐνδὸν αὐτοῖς τε σώζεσθαι
καὶ τὴν πατεῖδια σώζειν, διδόν-
τῃ αὐτοῖς χρηστὰ βασιλείας
ἀμνησίαν, συγγνώμην τε καὶ
ἑμάρτηθέντων· καὶ γὰρ αὐτὸς ἰα-
τίης γενοῦσθαι, ἀλλ' ἄλ-
λως.

ς'. Οἱ μὲν ἔνθα πρόσθετοι αὐ-
τὰ τινὰ κατὰ παρεσῶτες ἐβόων,
ὡς ἔβόκησα εἶπ. ὁ δὲ πλεῖς
δῆμος, τῷ τέχει καὶ τοῖς πύργοις
ἐφ' ὧς, πλὴν καὶ τὰ λοιπὰ μέ-
ρη φρενάντων, ἐπήκεν ἡσυχάζων
τὴν λεγομένην. ὁ δὲ Κεῖσινθ, ὁ
φρονηθεὶς μή πως ἄτε ὅχλῳ καὶ
ὑποχέσεσιν ἀναπειθεὶς, εἰρήνῃ
τε ἀντὶ πολέμου ἐλόμηνθ, ἀνοί-
ξῃ τὰς πύλας, περιέειπεν τὸ τέ-
χῃ, ἐδῆτο καὶ ἐλιπάρε μύθῃ
τε θάρραλέως καὶ ἀντέχευ γεν-
ναίως, μηδὲ περιδιδόναι τὴν πρὸς
τὴν σύγκλητον καὶ Ῥωμαίων δῆμον
πίσιν· σωτήρας δὲ καὶ περιμάχας
Ἰταλίας πάσης ἀναγραφῆναι,
μὴ πισεύειν δὲ ὑποχέσεσι τυράν-
νῃ ἐπὶ πόρεν τε καὶ ἀπαλίσθῃ, μη-

propinquarunt, in hanc sen-
tentiam verba faciunt: "Ju-
bere communem Impera-
torem pacem depositis ar-
mis colere, seque amicum
pro hoste accipere, sacrisque
faciundis vacare quàm cæ-
dibus: miserari patriam,
paulò post (si obstinati per-
sisterint) ab ipsis usque fun-
damentis ruituram: licere i-
psis (si velint) unâ operâ sibi
quemque & salutem patriæ
consulere: quippe oblivio-
nem veniamque omnium
quæ fecerint, optimum prin-
cipem polliceri, quando
nihil ipsorum, sed omnia fo-
rent alienâ culpâ contracta.

VI. Talia quædam sub
muro legati magnâ voce pro-
nunciabant, sic ut facilè ex-
audiri, si non planè ab omni-
bus, certè ab eâ multitudine
posset, quæcunque supra mu-
ros turrelque constiterat. Et
enim taciti omnes legato-
rum dictis aures dederant.
Quare metuens Crispinus ne
pollicitationibus illis, quæ vulgi
inconstantia est, ad mutan-
dum pace bellum, referenda-
que hosti portas impelleren-
tur, discursans ipse per mu-
ros, rogare, obtestarique
singulos, uti audacter mane-
rent, fortiterque resisterent,
neque fidem proderent Se-
natui debitam P. Q. R. ne-
ve titulum servatæ ac propu-
gnatæ Italiæ totius aspernaren-

aut: neu promissis credent perjuri fraudulentique tyranni: neve item benignâ oratione inescati, ruerent in manifestam perniciem: sed confiderent belli fortunæ, ita plerumque dubiæ atque ancipiti, ut magnus interim numerus à paucissimis, & qui potentiores creduntur, ab iis qui imbecilliores habeantur, victi superatique sint: neve utique expavescerent exercitus illius magnitudinem. Nam qui pro altero dimicant, cum suæ victoriæ felicitatem (*siquidem contingat*) ad alios videant migraturam, minus profectò acriter decertant: quippe qui intelligant, se quidem in periculi participatum admitti: cæterum extremos victoriæ fructus ad alium perventuros. Qui autem pro patria pugnant, præterquam quod spe meliore esse debent (neque enim aliena occupare, sed tueri sua contendunt) etiam animo sunt majore, ut quos non alienum imperium, sed sua quemque necessitas, adigat: quoniam scilicet victoriæ fructus ad ipsos sunt perventuri.

VII. Talia quædam nunc singulis, nunc universis ingrens Crispinus, homo suapte naturâ venerabilis, ac Romanâ facundiâ pollens, præterea gratus omnibus, miti modestoque imperio, persuasit

δὲ χρηστοῖς λόγοις δελεαθέντας ὀλέθρῳ περὶ πλὴν πᾶσι δυνάμει, ἐνὸν πιστεῦσαι πολέμῳ ἀμφισβόλῃ τύχῃ. (πολλάκις γὰρ καὶ οἱ ὀλίγοι πλεόνων περὶ ἡγήσαντο, καὶ διοκῆντες ἀσθενέστεροι, καθέλλοντες ἐν ὑπολήψει ἀνδρείας μείζοντες) μήδ' ἐκπλήττεσθαι τῷ πλήθει τῶ στρατῷ. οἱ γὰρ γὰρ ὑπὲρ ἄλλης μαχόμενοι, καὶ τῆς παρ' ἐτέρων ἐσομένης εὐδαιμονίας, ὥστε ἡμίονοι, μεταλάουσιν ἐν τῷ περὶ ὁμήρου τῆς μάχης, εἰδότες ὡς ἥρ' ἡμὶν κινδύνων αὐτοὶ μετέξουσιν, τὰ δὲ μέγιστα καὶ κορυφαῖα τῆς νίκης ἅλλ' καρπώσεται τοῖς δὲ ὑπὲρ τῆς πατρίδος μαχομένοις, καὶ πᾶσι ἡμῶν θεῶν ἐλπιδες κρείττους, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἄλλων λαβεῖν, ἀλλὰ τὰ αὐτῶν σώζειν εὐχονται. τό τε ἐς τὰς μάχας πρὸς θυμόν, ἐκ δὲ ἄλλου κελύσεως, ἀλλὰ δὲ οἰκίας ἀνάγκης ἔχουσιν, ἐπεὶ καὶ τῆς νίκης τὰς ὁ καρπὸς αὐτοῖς περιγίνεται.

Ζ'. Τοιαῦτά τινα λέγων ὁ Κριππῖνος, καὶ πρὸς ἐκαστοὺς καὶ κοινῇ, φύσει μὴ καὶ ἄλλως αἰδέσιμος ὢν, ἐν τε τῇ Ρωμαίων φωνῇ εὐπρόσφορος ἐν λόγοις, ἐπιεικῶς τε αὐτῶν περὶ εὐδαιμονίας μὴ εἶναι ἐν τοῖς περὶ κειμήλοις,

ἀνελκόμενοι· τὲς τε πρέσβεις ἀπερ-
κτες ἀπίεναί ἐκέλευσεν. ἐλέγε-
το δὲ τῇ ἐνστάσει τῆς πολέμου
ἐμμεμνηκέναι, πολλῶν ἔνδον
ἦσαν περὶ θυτικῷ τε καὶ ἡπα-
τοσκοπίαν ἐμπέρων, τὰ τε ἰε-
ροῦσιν ἀπαγγελλόντων. μά-
λιστα γὰρ τῇ σκέψει ταύτῃ πι-
στεύουσιν Ἰταλιῶται. καὶ χρη-
σμοὶ δὲ τινες ἐδίδοκτο ὥς δὴ
τῆς ἐπιχωρίου θεῆς νίκῃς ὑπάρχου-
μεν. Βίλιν δὲ καλῶσι τῆτον,
ἐξουσί τε ὑπερυῶς, Ἀπόλ-
λων (ἢ) ἐθέλοντες. ἔτι καὶ τὴν
ἀκρόα ἐλεγον τινὲς ἧς Μαξι-
μίνου στρατιωτῶν φανῆναι πολλά-
κις ἐν αἰεὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως
μαχομένῃ. ὅπερ, εἰ τε ἀληθὲς
ἐφαντάσθῃ τισὶν, ἢ καὶ βελομένοις
μὴ ἀχρημονεῖν τοσούτον στρα-
τὸς ὄχλον δημοτῶν πολὺ ἐ-
λάττωνα μὴ ἀντιχρόντα, δοκεῖν
δὲ ὑπὸ θεῶν, ἀλλὰ μὴ ὑπὸ ἀν-
θρώπων νενικῆσθαι, εἰπὲν ἐκ
ἔχου. τὸ δὲ ᾠδολοξὸν τῆς
ὑποστάσεως ποιεῖ πάντα πιστεῦ-
σαι.

ἦ. Πάλιν ἧς πρέσβων ἀπερ-
κῆσαν πρὸς Μαξιμίνον ἐπανελ-
θόντων, ἐργῇ καὶ θυμῷ χρώμενοι
πλείονι μάλλον ἡπείγετο. ἐ-
πεὶ δὲ ἐρχέτο πρὸς τινι ποτα-
μῷ μεγίστῳ, ἀπέχοντι τῆς πόλε-
ως σημεῖα ἐκκοσμεῖται, τὸ ῥῆθρον

multitudini, ut in officio fi-
deque permanerent: iussit-
que legatos rebus infectis ad
Maximum reverti. Dice-
batur autem Crispinus ad bel-
lum sic audacter sustinen-
dum, etiam *multorum in*
urbe haruspicum responso,
qui lata exta nunciarent, ani-
matus: etenim magnopere
fidem huiusmodi signis ha-
bere Itali consueverunt. Cæ-
terum nonnulla quoque o-
racula ferebantur patrii cu-
iusdam numinis, victoriiæ
promittentia: Belem vocant
indigenæ, magnâque cum
religione colunt, Apollinem
interpretantes. Cujus etiam
speciem pro urbe ipsa pu-
gnantem, quidam è militibus
Maximini visam sibi sæpe in
cælo affirmabant. Quod u-
trum sic esse nonnulli putave-
rint, an id commentum pla-
cuerit, ad levandam infamiam
tanti exercitus, qui bello impar
foret adversus minorem mul-
to numerum oppidanorum,
ut scilicet victi potius à Diis
quàm ab hominibus videren-
tur, haud sanè satis exploratum
habeo. Cæterum novitas even-
tus cuncta credibilia facit.

VIII. Postea verò quam
infecto negotio legati reverte-
runt, irâ & furore instinctus
Maximinus, magis magisque
accelerabat. Ut autem ad
fluvium pervenit, qui ad la-
pidem duodecimum procul

est ab urbe, invenit ipsum maximā alvei profunditate ac latitudine defluentem. Etenim anni tempore soluta vicinorum montium nives, quas longa hyems duraverat, maximum torrentem effecerant, sic ut nullo pacto transire exercitus posset. Nam pontem, quod opus magnum atque pulcherrimum veteres Imperatores lapide quadrato construxerant, pilis veluti quibusdam parvis sensim crescentibus, rupebant ac resolverant Aquileienses. Ita cum neque ponte, neque navigiis (quippe nulla suppeditabant) transire exercitus posset, substitit incertus consilii. Sed enim Germani aliquot, ignari quam rapido abruptoque impetu Italiae flumina deferantur, rati que sensim influere campos, quemadmodum apud ipsos consueverunt, (unde etiam, quia minimum se concitant, perfacile congelascunt) ausi seque & equos nandi peritos alveo credere, vi fluminis ablati periērunt.

IX. Igitur cum biduum aut triduum in tentoriis fuisset Maximinus, ducta circum exercitum fossā, ne qui de improviso in castra ruerent, stabat in sua ripa delibetundus, quonam tandem pacto fluvium ponte jungeret. Sed in magna li-

εὔρε διὰ τε μεγίστη βάθους καὶ πλατὺς φερόμενον. ὅ γ' ὡς κειμένων ὁρῶν τὰς δι' ὅλης τῆ χειμῶν παγέσας χιόνας λύεσα ἢ τῆ ἔτης ὥρα παμμεγέθη τὴ χειμάρρην ἐργάζετο. ἀποροῦν ὡς ἡ διάβασις τῷ στρατῷ. ὅ γ' γέφυραν, ἔργον μέγα καὶ κάλλιστον ὡς τὴ πάλαι βασιλέων γεφυρομένην, ἐκ τετραπέδων λίθων, πυλίσσι κατ' ὀλίγον ἀνέκτομαις ὑπελημμένην, διηρήκεσαν καὶ κατελύκεσαν οἱ Ἀκυλίσιοι. ἔτε ἔν γεφύρας ἔσης, ἔτε νεῶν, ὁ στρατὸς ἐν ἀσασίᾳ καθέστηκεν. Γερμανοὶ δὲ τινες, ἐκ εἰδότες ὅτι Ἰταλιωτῶν ποταμῶν τὰ σφοδρὰ καὶ καταρρήγνυμένα ῥέματα, οἰόμενοι δὲ ὁλοαίτερα ἐπνήχεσθαι τοῖς πεδίοις, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς, (διὸ καὶ πηγνύται ῥαδίως, μὴ σφοδρῶς κινούμενη τῷ ῥεύματι) ἐπείσθησαντες ἅμα τοῖς ἰσχυροῖς διανήχεσθαι εἰδισμένοις, παρενεχθέντες ἀπώλοντο.

Δ'. Δύο μὲν ἐν ἡ τριῶν ἡμερῶν σκληροποιήσάμενοι ὁ Μαξιμίνος, τάς τε τῷ στρατῷ περικλυθείσης, μὴ τινες ἐπέλθοιεν, ἐμνην ἐπὶ τῇ καθ' αὐτὸν ὄχθῃ, σκεφόμενος ὅπως τὸν ποταμὸν γεφυρώσει. ἐπεὶ δὲ ξύλων ἦν ἀπείρα καὶ νεῶν, ὥς εἶδε ζυχοῦ-

τας
πέλα
πολ
φει
ἀγρ
ον
ἐαυ
ἀσσο
ὄντα
λοισ
ἐμελ
ρενε
σμε
ἀνω
γῆς
ἰθ
ἰ.
ῥας
χάρ
τῶν
ἀμπ
τα
σαν
ὑπ
δέν
πέλ
σης
ἐυρ
τῶν
κμή
ἐκκ
χῆ
τῶ
ζε.

τας γεφυρώσαι τὸ ρεῖθρον, ἐπέβαλον τινὲς τῶν τεχνιτῶν, πολλὰ ἔτι κενὰ οἰνοφόρα σκεύη περφερέας ξύλα ἐν τοῖς ἐρήμοις ἀγροῖς· οἷς ἐχρῶντο μὲν πρότερον οἱ κατοικῆντες εἰς ὑπηρεσίαν ἑαυτῶν, καὶ ὠφελόμενοι τὸ οἶνον ἀσφαλῶς τοῖς δεομένοις. ἄπερ ὅλα κοῖλα δίκλιν νεῶν, ἀλλήλοις σπασθέντα, ἐπινήξεντος μὲν ἔμελλεν ὥστερ σκάφη, μὴ παρενεχθήσεως δὲ, διὰ τε τὴν δεσμὴν τὸ ἐπάλληλον, φρυγῶν τε ἄνωθεν ἐπὶ γληθένων, καὶ τε τὴν γῆς μετείως ἐς αὐτὰ σπασθέντων· χειρὶ πολλῇ καὶ περὶ.

Ι. Εφεσῶντος ἐν αὐτῇ, διαξάς ὁ στρατὸς ἐπὶ τῷ πύλιν ἐχώρει. τὰ μὲν οἰκοδομήματα τῶν περσέων ἔρημα εὐεῖσκον, ἀμπέλους μέντοι καὶ δένδρεα πάντα ἔξεκοπλον· ἃ δὲ ἐνεπίμπεσαν, καὶ τὸ πρότερον τοῖς χωρίοις ὑπάρχουσαν ἄβαν κατήχωνον. δένδρων γὰρ σοίχοις ἴσοις ἀμπέλων τε πρὸς ἀλλήλας δέσεις πανταχόθεν ἡρτυμένων ἐν εὐρῆς γῆματι, στεφάνων ἂν τις τῶν χώρων κεκοσμήσθαι ἐτεκμήρατο. ἄπερ πάντα ριζόθεν ἠκόφας ὁ στρατὸς, ἐπὶ τὰ τέλην ἠπάγετο· κεκμηκότι δὲ αὐτῷ περσέων εὐθέως ἐκ ἔδουξε. μέγαντες δὲ ἔξω τοξοῦμαις,

gnorum ac navigiorum penuria, quibus inter se junctis pontem fabricaretur, nuntiaverunt quidam esse fabris, esse permultas in agris illis desertis inanes cupas, formam rotundam, quibus videlicet incola quondam ad vinum importandum utebantur. Ea cum essent ad navium similitudinem concava, devincta mox inter sese, scapharum more innatatura videbantur. Etenim ire pessum, vinculis inter se conficta, ac viminibus desuper injectis, & pulvere multo (*compluribus operam navantibus*) saburrata, non poterant.

X. Quod ubi factum est, quum ille praeset, facile milites in ulteriorem ripam transgressi, suburbanis aedificiis, quae deserta invenerunt, igne correptis, vites arboreisque exciderunt, omnemque ejus regionis ornatum fœdaverunt. Siquidem arborum comparibus ordinibus, ac vitibus inter se junctis, & in sublime erectis, ad festae celebritatis speciem, quasi coronis quibusdam redimita omnis regio videbatur. Quibus radicitus excisis, exercitus ad ipsos urbis muros contendebat. Sed omnibus defatigatis, non fuit Imperatoris consilium urbem ipsam statim invadere: sed extra reliatum constituto milite, di-

visoque in centurias & cuneos, ac partibus muri totius unicuique attributis, uno tantum die ad requiescendum indulto, statim deinde oppugnare urbem aggreditur.

XI. Igitur machinamentis omnifariam admotis, cum genus oppugnationis nullum prætermitteretur, plurima scilicet ac propemodum quotidiana certamina edebantur. Etenim circumdatis velut indagine quâdam muris, magnâque vi atque alacritate pugnam capeffente milite, resistebant audacter Aquileienses, clausisque templis & domibus, universi cum liberis & conjugibus urbem desuper è turribus ac propugnaculis defensabant. Neque erat ulla tam inutilis ætas, quæ pugnare pro patriâ recusaret. Cæterum suburbana omnia, & quicquid extra urbem ædificiorum fuerat, demolitus Maximinus, lignis materiâque omni ad machinas abutebatur, quibus muri saltem aliquam patrem demoliretur: quâ inimissus exercitus diriperet urbem ac dirueret, totamque eam vastam mox desertamque relinqueret. Neque enim decorum sibi aut honorificum fore iter Romam arbitrabatur, nisi urbem delevisset, quæ prima in Italia obstitisset. Quo-

ὃς διαρριζήντες καὶ λόχους καὶ φάλαγγας, καὶ πᾶν τὸ τεῖχος, ὡς ἐκάστοις κατὰ μέρος προσέτακτο, μιᾶς ἡμέρας ἀναπαυσάμενοι, τὰ λοιπὰ εἶχοντο τῆς πολιορκίας.

ια'. Μηχανὰς τε ἐν παντοίας προσέφερον, καὶ τεχομαχεῖντες παντὶ δύνει, εἰδὲν παρέλειπον εἰδος πολιορκίας. πολλῶν δὲ καὶ χροῖον ἐκάστης ἡμέρας θυομένων προσβολῶν, καὶ παντὸς τῆς στρατῶς σαγηνύσαντο τὴν πόλιν, καὶ πολλῆς βίας καὶ πρὸς μάχης τεχομαχεῖντες ἀντεῖχον οἱ Ἀκυλῆσιοι· νεὼς μὲν καὶ οἰκίας ἀποκλείσαντες, πανδημεὶ δὲ ἅμα παύσι καὶ γυναιξὶν ἀνωθεν ἐπάλλεων τε καὶ πύργων ἀπομαχόμενοι. εἰδὲ τις ὡς ἔτος ἀχρηστος ἡλικία, ὡς μὴ μετέχεν ἢ ὑπὲρ τῆς πατείδος μάχης. τὰ μὲν γὰρ παράσεια, καὶ εἰ τι τῶν πυλῶν ἐξῴθεν ὡς, ἰσὺς τῆς Μαξιμίνου στρατῶς κατέστραπτο, τῇ τε ξυλῆα τῶν οἰκοδομημάτων εἰς τὰς μηχανὰς κατεκρέχλυτο. ἐβιάζοντο δὲ τῶν τεύχεων καὶ μέρος τι καθελθὲν, ἵνα ἐπιτελεθῶν ὁ στρατὸς πάντα τε διαρπάσῃ, καὶ κατασκάψας τὴν πόλιν, μηλόβριον καὶ ἔρημον τὴν χώραν ἀπὸ λαλῆται· εἰ δὲ γὰρ ἄλλως αὐτῇ τὴν ἐπὶ Ρώμῃν εἰδὲν εὐπρεπῆ καὶ ἐνδοξὸν εἶσεσθαι,

ἔσεσθαι, μὴ τῆς πρώτης ἐν Ἰτα-
 λίᾳ πόλεως ἀντιστάσης, καθαι-
 ρεθίσης. ὑποχέσεσσι τε ἐν δω-
 ρεῶν καὶ Διήσεσιν αὐτός τε καὶ ὁ
 υἱὸς αὐτοῦ, ὃν πεποιήκει Καίσαρα,
 περθεύοντες ἵπποις ἐποχέμενοι,
 τὸν στρατὸν ἀνέπειθον λιπαρῶντες,
 εἰς περθυμίαν τε ἐγχείρητες. οἱ
 δ' Ἀκυλῆσιοι λίθοις τε ἔβαλλον
 ἀνῶθεν, καὶ κινῶντες θείῳ τε καὶ
 ἀσφάλτῳ, πίτῃαν ἐλόντες, κοί-
 τοις σκεύεσιν ἐμβάλοντες, λαβὰς
 ὀπιμήκεις ἔχουσι, καὶ πυράσαντες,
 ἅμα τῷ περσπελάζοντι τοῖς τέ-
 χεσι τὸν στρατὸν, καί τε σκεδάνυ-
 σαν, καὶ ἀχέοντες ὁμῆρε δίκλῳ
 ὁμοθυμαδόν. φερεμένη δὲ ἡ
 πῖσα σὺν οἷς περέρηται, δυσ-
 μόρη τε διὰ τῆς γεγυμνωμένων
 μερῶν τῆς σώματι, εἰς πᾶν ἐ-
 χεῖτο, ὥς τε τὸς θώρακας αὐ-
 τὸς πεπυρωμένους ἀπορρίπτειν, καὶ
 τὰ λοιπὰ ὅπλα, ὧν ὁ σίδηρος
 ἐθερμαίνειτο· τὰ τε ἐκ βυσσῶν τε
 καὶ ξύλων ἐρλέγετο καὶ σπείλκετο.
 ὡς γὰρ ἰδὼν γεγυμνωμένους τὸς
 στρατιώτας αὐτοὺς ἐφ' ἑαυτῶν, καὶ
 σκύλων ὅφιν ὅπλα παρῆχεν ἐρ-
 ριμμένα, σοφία τέχνης, ἀλλ' ἐκ
 ἀνδρείᾳ μάχης πεποιημένα. ἐκ
 τε τῆς τοιότητος, πάμπαν πλεον πλῆθος
 τοῦ στρατοῦ, τὰς τε ὀφθαλμοὺς ἐπηρεῖτο,
 καὶ τὸ πρὸς ὤψον ἡκρωτνεύετο, τὰς χεῖρας, καὶ ἔτι γυμνὸν ἦν
 τὸ σῶμα. ἀλλὰ μὲν καὶ ταῖς μηχαναῖς περσαγομένους δα-
 mitas

circa multa pollicentes atque
 ostentantes, ipse cum filio,
 quem Caesarem fecerat, ob-
 equitabant militibus, eosque
 ad pugnandum acriter ad-
 hortabantur. Enimvero A-
 quilientes saxa desuper jacie-
 bant, sulphurque bitumine ac
 pice mixtum, doliis, quorum
 manubria longiora, immitte-
 bant: atque ut primum ex-
 ercitus muris successerat, i-
 gnibus injectis dispersebant
 unanimiter imbrium ritu.
 Quamobrem pix illa cum
 caeteris, quæ supra diximus,
 partes nudas corporis subiens,
 undique diffundebarur; sic
 ut miles loricas armaque cæ-
 tera, ferro excandescente,
 coriisque ac lignis ardentibus
 contrahentibusque se, raptim
 abjiceret. Itaque cernere
 erat milites arma sibi ipsos
 detrahentes, quæ spoliolum
 speciem, abjecta humi, com-
 mento magis artis quam vi
 pugnantium, præferebant. Ex
 quo factum est ut plerisque
 militibus aut oculi extingue-
 rentur, aut summæ oris par-
 tes, manusque item, & si qua
 præterea nuda in corpore pa-
 tebant, ignibus labefactaren-
 tur. Sed & machinis, quæ
 muro admovebantur, desu-
 per tædas injiciebant pice ac
 resina oblitæ, quarum extre-

mitas mucronem veluti sagittæ haberet: quæ cum acensæ deferebantur, infixæ inhærentesque machinis, faciliè scilicet illas concremabant. Sed primis sanè diebus par utrinque librata fuit pugnae fortuna. Dein morâ injectâ, minùs minùsque jam alacer Maximini erat exercitus; sed quia spe fallus, tristiorque indies. Nam quos ne unum quidem diem speraverant suum laturos impetum, eos non modò non cedentes, sed resistentes etiam audacissimè animadvertēbant. Contra, Aquileienses magis magisque indies virium atque animorum implebantur: & affiduitate pugnandi peritiam pariter audaciamque consecuti, sic despiciēbant milites, ut etiam jocarentur in eos & cavillarentur, nihilque non contumeliæ obcuncti muros Maximino exprobrarent, tum in ipsum juxta filiumque nulla non jacerent probra.

XII. Quibus irritatus ac furens, cum effundere in hostes iram non liceret, plurimos è suis ducibus, quasi parum strenuè atque acriter urbem oppugnarent, extremo supplicio affecit. Quo factum ut infestiorē sibi

δασ' ἐπέβαλλον ὁμοίως πύσῃ καὶ ῥητίνῃ δεδιδυμίας, ἐπὶ τε τῷ ἄκρῳ βελῶν ἀκίδας ἐχέσας· αἱ ἀναφθεῖσαι φερόμεναι, ἐμπαγῆσαι ταῖς μηχαναῖς καὶ περσπεφυκῆσαι, ῥαδίως αὐτὰς κατέφλεγον. ᾧ μὲν ἔν πρώτων ἡμερῶν ἀντίπαλός πως καὶ ἰσόρροπος ἔμενον ἡ τύχη τῆς μάχης· χρόνῳ δὲ ἐγγινομένη, ὅ, τε στρατὸς τῆ Μαξιμίνου ὀκνηρὸς ἐγίνετο, καὶ πλαιῶν τ' ἐλπίδος, ἀθύμως διέκειτο. ἔς γ' ἡλπίκεσαν μηδεμίαν ὑπομενεῖν περσβολῶν, τέττες εὐεισκον ἐκ ἀντέχοντας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθεσώτας. οἱ δὲ Ακυλήσιοι ἐπερρώνην τὴν τε καὶ περθυμίας πάσης ἐνεπίμπλατο τῇ τε σωμαχείᾳ τῆς μάχης, πείραν καὶ θάρσος ὁμᾶ περσλαμβάνοντες, κατεφρόνουσι τ' ἐστρωτωνῶν ὥς καὶ ἀποσκώπτειν ἐς αὐτὰς, ἐνυβείζον τε τῷ Μαξιμίνῳ πεινάζοντι, εἰς τε αὐτὸν καὶ τὸν παῖδα ἀπορρίπτειν δυσφήμους καὶ ἀχρεοὺς βλασφημίας.

ΙΓ'. Εφ' αἷς ἐκείνος κινέμενος, ὀργῆς μᾶλλον ἐνεπίμπλατο· χρηθαι δὲ κατὰ τ' πολέμιον καὶ δυσνάμην, ἐκόλαζε τοὺς πλείους τ' ἡγεμονίων τ' ἰδίων στρατιωτῶν, ὥς ἀνάνδρους καὶ ραθύμως περσφρομένους τῇ τειχομαχίᾳ. ὅθεν αὐτῷ πεινεθῆναι πρὸς μὲν τ' οἰκείων,

ων, μισός τε καὶ ὀργή· ὥστε ὅτ' ἀντιπάλων, πλείων ἢ καταφρόνησις.

ΙΥ'. Σωέβαινε διὰ τοῖς Ἀκυλησίοις πάντα ὑπάρχειν ἐκπλεα, καὶ ἐπιτηδείων ἀφθονίαν ἐκ πολλῆς ὡρεσκαδῆς, εἰς τὴν πόλιν πάντων σεσωρδμεῶν ὅσα ἦν ἀνθρώποις καὶ κηλύεσιν εἰς τροφάς καὶ τοτὰ ἐπιτήδεια. ὁ δ' ἦ στρατός, πάντων ἐν σπάνει, ὅτε καρποφόρων δένδρων ἐκκεκομμεῶν ὅτε γῆς ὑπὸ αὐτῷ δεδηωμένης. μένοντες δ' ὑπὸ σκιδῶς αὐτοχερίοις, οἱ δ' πλείστοι ὑπὸ γυμνῷ περ ἄρει, ὁμβρων τε καὶ ἡλίου ἠνέχοντο, λιμὲν τε διεφθείρητο, μηδὲ ἐπεισάκτε τροφῆς αὐτοῖς τε καὶ ὑποζυγίοις εἰσκομιζομένης. πανταχόθεν γὰρ τὰς τ' Ἰταλίας ὁδοὺς ὡρεσφραζαντες ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι, τεχνέων τε ἐγέρσει καὶ πυλίδων ἀσκήσεσιν. ἀνδρας τε ὑπαλειυκότας ἔξεπεμψεν ἢ σύγκλητος σὺν ἐπιτέκνοις καὶ λογάσιν ἀπ' Ἰταλίας πάσης ἀνδράσιν, ἢν αἰγιαλοὶ τε πάντες καὶ λιμένες φρεσῶνται, καὶ μηδενὶ ἐκπλες συχωρῆται· ὥς ἀπυσα καὶ ἀγνώσα ἐπὶ Μαξιμίνω τὰ ἐν Ῥώμῃ περαττόμενα· αἱ τε λεωφόροι ὁδοὶ καὶ ἀτραποὶ πᾶσαι ἐφυλάττοντο, ὥς μηδένα διαβαίνειν. Σωέβαινε δ' ὅτε στρατὸν ἐκείνην πολιορκεῖν, αὐτὴν πολυ-

atque iratiorem militem redderet, & contemptibilior fieret adversariis.

XIII. Evenit præterea ut Aquileienses comineatu rebusque cæteris abundarent; quoniam magnâ diligentia quæcunque ad homines aut equos sustentandos desiderantur, in urbem fuerant comportata. Contrâ, exercitus omnium rerum egenus, excisis feracibus arboribus, agroque omni pervastato, partim sub tumultuariis tentoriis agitabant, partim sub aperto cælo tolerabant solem atque imbres ac fame conficiebantur: siquidem nihil alimenti vel ipsis vel jumentis importabatur, obsessis omnibus Italiae itineribus Romanorum diligentia, murisque & portis excitatis. Etenim viros consulares cumlectissimis ac spectatissimis hominibus ex Italia tota miserat Senatus, qui littora portusque tutarentur, neque cuiquam potestatem facerent navigandi: sic ut inaudita incognitaque forent Maximino quæcunque Romæ agitabantur. Quin viæ quoque omnes & calles, ne quis transiret, diligentissimè servabantur. Ita eveniebat ut exercitus, qui urbem obside-

bat

bar, ipse invicem obsidere-
tur. Nam neque Aquileiam
capere, neque Romanam pro-
ficisci poterat, navigiorum ac
vehiculorum penuria: quæ
omnia prius occupata & con-
clusa fuerant. Rumores quo-
que suspicionibus in majus
augebantur, esse universum in
armis Romanum populum,
consensisse Italiam gentesque
omnes Illyricas, Barbarasque,
quascunque aut oriens aut me-
ridies videt, ad exercitum con-
trahendum, conjuratas in Ma-
ximini odium. Quare despe-
rantes milites, omnium re-
rum penuriâ laborabant, vix-
que aquæ satis habebant,
quam etiam pollutam sanguine
& cædibus de flumine hauri-
ebant. Nam & Aquileienses
cadavera suorum, quæ humari
non poterant, in flumina
præcipitabant: & qui ferro
morboque in exercitu pe-
riêrant, iidem alveo de-
mergebantur. Inter quos
etiam quidam inopiâ ciborum
confecti, vix adhuc spiritum
retentabant.

XIV. Cum igitur ad hunc
modum mœstus atque inops
exercitus esset, repente, dum
sub tentorio quiescit Maximi-
nus, vacuo die à pugna, cum
plerique aut in tabernacula,
aut in suas quisque stationes
concessissent, visum est mi-
litibus iis quorum ad urbem

ορκεῖσθαι. ἐπὶ μὴτι δ' Ακυληίαν
ἐλθεῖν ἐδωάτο, μὴτε ἄποσας ἐ-
κείθεν, ἐπὶ δ' Ρώμῳ χαρῆσαι,
διὰ τενηῶν καὶ ὀχημάτων ὑποίαν.
ἅπαντα γὰρ περικατέληπτο, καὶ
συνεκέκλειτο. φῆμαι δ' μείζους ἔ-
κ υποφίας ἀληθείας ἐδίδοντο, ὅτι
πᾶς ὁ δῆμος ὁ Ῥωμαίων ἐν ὀπλοῖς
ἦν, Ἰταλία τε πᾶσα συμπε-
πνεύκοι, πάντα τε ἔθνη Ἰλλυρι-
κὰ καὶ Βάρβαρα, τὰ τε ὑπὸ ἀνα-
τολῆς καὶ μεσημβρίας, στρατὸν
ἀγέροι, μιᾶ τε γνώμῃ καὶ ψυχῇ
ὁμοίως Μαξιμίνοιο μεμίσσηται.
ὅθεν ἐν ὑπογνώσει ἦσαν καὶ πάν-
των πάντες οἱ στρατιῶται, χερδὸν
καὶ ὑδάτι αὐτῶν. ὁ γὰρ ἦν μόνον
ἐκ τῆς ᾠδῆς ῥέοντος ποταμοῦ πο-
τὸν, αἷματι καὶ φόνοις μεμιασμέ-
νον ἐπίνειο. οἱ τε γὰρ Ακυληῖοι,
τὸς ἐν τῇ πόλει τελευτῶντας ἐκ
ἔχοντες ὅπως δάψωσιν, ἐς δ' πο-
ταμὸν ἀπερρίπτεον. οἱ τε ἐν πῶ
στρατῷ φονδύμενοι ἢ διαθιερό-
μενοι νόσω, ἐδίδοντο τῷ ῥεύ-
ματι, ἐκ ἐχόντων αὐτῶν τὰ
πρὸς τερφὰς ὀπτηθῆναι.

ιδ'. Παντοδαπῆς ἐν ὑποφίας
καὶ δυσθυμίας δ' στρατὸν κατεχέ-
σης, αἰφνιδίως ἀναπαυομένους δ'
Μαξιμίνοιο ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ τῇ ἡ-
μέρας ἐκείνης ἐν ἀνέσει δ' πολέ-
μου ἔσης, δ' τε πλείων ἐς τὰς
σκηνὰς καὶ τὰ ἐκτεθεισμένα δ'
φρυγᾶς

Φερῶς χωεῖα ἀνακεχωρηκότων, ἔδοξε τοῖς στρατιώταις οἱ πρὸς τῇ Ρωμαίων πόλει στρατόπεδον ἔχον ὑπὸ τὸ καλέμενον ὄρθον Ἀλβανόν, ἐνθα παῖδας καὶ γυναικας καὶ ἀλελοίπειςαν, φονεῦσαι καὶ Μαξιμίονον ὡς παύσαντο μὴ χερσὶν καὶ ἀπερρίναι πολιορκίας, μηκέτι δὲ πορθοῖεν Ἰταλίαν ὑπὲρ τυράννου κατεγνωσμένους καὶ μεμισσημένους.

14. Τολμήσαντες ἐν ἐπίσσει τῇ σκλήρῃ αὐτῷ περὶ μέσῳ ἡμέρῃ. συναραμένων δὲ αὐτοῖς καὶ τῷ φρενέτων δορυφόρων, τὰς τε ἐκόντας ἐν τῷ σημείῳ καταπαύσαι, καὶ αὐτὸν σὺν τῷ παιδὶ παρελθόντα τῆς σκηνῆς, ὡς δὴ ἄρα διελέξατο αὐτοῖς, ἐκ ἀναρχόμενοι ἀναιρῶσι. φονεύουσι δὲ καὶ τὸν ἑπαρχὸν τῷ στρατῷ, πάντας τε τὰς ἐκείνῳ θυμῆρας φίλους· ῥίψαντες τε τὰ σώματα τοῖς βυλομένοις ἐνυβεῖν καὶ πατεῖν, ἔασαν κυσί τε καὶ ὄρνισι βορέην. καὶ δὲ Μαξιμίνον καὶ τὸν παῖδα τὰς κεφαλὰς εἰς τὴν Ρώμην ἔπεμψαν. τοιαύτῳ μὴ δὴ τέλει Μαξιμίνου καὶ οὐκ αὐτῷ ἐχρήσαντο, δίκας πονηρὰς ἀρχῆς ὑποχόντες.

15. Ο δὲ στρατὸς πᾶς, ὡς ἐπαύθητο τὰ θυόμνημα, ἐν τε ἀρασίᾳ ἦσαν, καὶ ἐπὶ πάντι τῷ περὶ χθέντι πάντες ἠρέσκοντο· καὶ μάλιστα

Romam sub monte Albano castra erant, atque in his liberi eorum conjugisque relictæ, neci dedere Maximinum: ut aliquando à diuturna & inexplicabili obfusione requiescerent, neque Italiae bellum inferrent in tyranni gratiam, damnati omnibus & invisi.

XV. Quocirca occupatâ audaciâ, sub medium scemē diem ad illius tentorium contenderunt, conspirantibus unâ corporis custodibus. Ibique postquam de signis militariibus illius imagines detraxerunt, prodeuntem mox tentorio cum filio, ut ad eos loqueretur, hoc illi non cessò, continuo obtruncant, unâque præfectum prætorio, & quoscunque charissimos ille habuerat. Projectaque ad ludibrium cadavera, canibus dein volucrisque lanianda reliquerunt, missis tantum Romam Imperatorum capitibus. Hunc habuit finem Maximinus cum filio: ita malè gesti imperii dedere ambo supplicium.

XVI. Caterum exercitus hærebat, necē auditâ principum. Neque enim perinde omnibus grata, præsertimque Pannoniis Thracibusque

Barbaris ; qui scilicet imperium illi tradiderant. Sed quando infectum fieri jam nequibat, ferebant, quanquam inviti, & se gaudere cum cæteris simulabant. Quare depositis armis, pacatorum habitu, ad Aquileiæ muros accesserunt ; nunciataque cæde Maximini, petebant uti sibi portæ aperirentur, amicis jam, qui pridie hostes fuissent. Enimverò Aquileiensem duces haud passi, proponunt Maximi & Balbini ac Gordiani Cæsaris imagines, coronis & lauro redimitas. Quibus ipsi acclamantes, etiam hortabantur exercitum ut agnoscerent, salutarentque, & lætis exciperent vocibus, quos senatus populusque Romanus Imperatores elegisset. Nam Gordianos illos superiores in cælum migrasse, & cum Diis agere ævum. Sed & forum rerum venalium supra muros exposuerunt, magnâ ciborum vinique copîa, prætereaque vestium & calceorum, rerumque adeò omnium quas præbere hominibus posset civitas beata & florens. Igitur magis magisque ea res exercitum obstupescit, cogitantem fuisse illis abunde omnia, etiam ad longiorem obsidionem suffectura : contraque se magnâ egestate o-

γεοί Παίονες, καὶ ὅσοι Βάρβαροι
Θράκες, οἱ καὶ τῷ ἀρχὴν αὐτῶν ἐξ-
κεχείκεσαν. πλὴν τῷ ἔργῳ ἀ-
παξ γεγονότι, ἀκοντες μὲν, ἔ-
φερον δὲ ἀνάσκη τε ὡς σωήδε-
σαι τοῖς περὶ αὐτοὺς ὑποκρινο-
μένοις. κατὰ δὲ μένους τε τὰ ὅπλα,
ἐν εἰρηνικῷ ὀρήματι προσήσαν
τοῖς τεύχεσι τοῖς Αὐκλησιῶν, ἀ-
γέλλοντες τὸ φόνον τῷ Μαξιμίνῳ.
τὰς δὲ πύλας ἀνοίγειν ἠξίουν,
δέχεσθαι τε φίλους τὰς χεῖρας
ἐχθρῶν. οἱ δὲ τῷ Αὐκλησιῶν σε-
τηνοὶ τὰς μὲν πύλας ἀνοίξαι ἐκ
ἐπέτρεψαν· περθίντες δὲ τὰς
εἰκόνας Μαξίμου καὶ Βαλβίνου, Γορ-
διανῶν τε Καίσαρος, σεφάνους καὶ
δάφνου κεκοσμημένους, αὐτοὶ τε
εὐφρόνουν, καὶ τὰς σερατιώτας ἠξί-
ουν γινώσκειν καὶ ἀντιπεῖν, εὐρημή-
σαι τε τὰς ἐκ τῶν Ῥωμαίων συλλή-
τε ἀναδειχθέντας αὐτοκράτορας·
Γορδιανὸν δὲ ἔλεγον ἐκείνους εἰς
ἐρανὸν καὶ θεὸς ἀναλεχωρῆκεναι.
πρὸ δὲ τῶν τε ὑπὲρ τῆς τειχῶν
ἀγορᾶν, ὧνιον παρέχοντες πάν-
των τῶν ἐπιτηδείων, τροφῶν τε
παντοδαπῶν καὶ ποτῶν ἀφθονί-
αν· ἐδωκότας τε καὶ ὑποδημάτων,
καὶ ὅσα ἐδωκότας παρέχουν εἰς
χρήσιν ἀνθρώποις πόλιν εὐδαι-
μονεῖσα καὶ ἀκμαῖσα. ὅθεν καὶ
μᾶλλον ἐξεπλάγη ὁ σερατὴς,
ὅτι πῶς μὲν πάντα αὐτάρκη ἦν, εἰ καὶ ἐπὶ πλεονεξίᾳ πολιορκῶν
κοῖτις

συνῆς ὅτι πῶς μὲν πάντα αὐτάρκη ἦν, εἰ καὶ ἐπὶ πλεονεξίᾳ πολιορκῶν
κοῖτις

κοῖνον, αὐτοὶ δὲ ἐν πᾶσι πάντῃς
των ἐπιτηδίων διατρίβον διεφά-
ρισαν ἂν, ἢ ἕλκον πάντα ἔχου-
σαν πόλιν. ὁ δὲ στρατὸς ἐμύνη
πρὸς τοὺς τεύχεσιν, ἔχων τὰ
χρηώδη, ἅπερ ὑπὸ τῶν τευχῶν ἐ-
λάμβανον, ὅσα ἕκαστος ἐβόλετο.
διελέγοντό τε ἀλλήλοις· καὶ ἦν
εἰρήνης καὶ φιλίας διάθεσις,
οἷμα δὲ ἔτι πολιορκίας, ἥντι
τευχῶν κεκλισμένων καὶ τῷ στρα-
τῷ πρὸς αὐτὰ διατωμένων.

ΙΖ'. Τὰ μὲν ἔν τε τῇ Ἀκυληίᾳ,
ἐν τέτοις ῥῃ. οἱ δ' ἰσπεῖς οἱ τῷ
Μαξιμίνῳ κεφαλῇ κομίζοντες
ὑπὸ τῆς Ἀκυληίας, ὡδοιπόρησαν
μὲν πάσης ἐπέξεως, οἷς καὶ ἐπι-
φοιτῶσιν αὐτοῖς τὰς λοιπὰς πό-
λεις, πύλαι ἀνοίγνυντο, καὶ δια-
φηγορέντες αὐτὰς οἱ δῆμοι ὑπε-
δέχοντο. ὥς δὲ διέπλυνσαν
τὰς τε λίμνας καὶ τεράσῃ μετα-
ξὺ Ἀλτίνης καὶ Ραβέννης, πειέτυ-
χον Μαξιμὸν αὐτοκράτορι, δια-
τεῖνοντι ἐν Ραβέννῃ· ἐνθα τὸς
τε ὑπὸ Ρώμης ἐπαέκτες καὶ τὸς
ὑπὸ τῇ Ἰταλίᾳ λογάδας ἠδρε-
ζεν. ἀφῆκε δ' αὐτὸν καὶ Γερμανῶν
ἐκ δόλιγῃ συμμαχίᾳ, πεμφθεῖσα
ὑπὸ αὐτῶν κατ' εὐροίαν ῥῃ ἔχον
πρὸς αὐτὸν ἀνωθεν, ἥντι ἔπερ ἦν
αὐτῶν ἐπιμελὲς ἄρξας. πρὸς
ἐκνευάζοντι ἐν αὐτῷ τῷ δυνάμιν

ὡς πολέμους τῶν Μαξιμίνου στρατῶν, προσίσιν οἱ ἰσπεῖς, τῷ
P p 2 lēndos

XVII. Dum hæc ad A-
quileiam geruntur, interea e-
quites qui Maximini caput
Romam ferebant, magno stu-
dio accelerantes, patentibus
ubique portis ac laureatâ po-
pularium frequentiâ excepti,
stagnis paludibusque inter Al-
tinum ac Ravennam enavi-
gatis, Maximum in urbe Ra-
venna invenerunt, delectos
ex urbe & Italia contrahen-
tem milites, ac Germanorum
auxiliares; qui benevolentie
nomine publicè à populari-
bus missi fuerant, quibus o-
lim Maximus cum imperio
diligentissimè præfuerat. Er-
gò paranti copias adversus
Maximinum, repente occur-
runt equites, capita ferentes
principum, victoriamque nun-
tiantes, & rerum prosperos suc-
cessus, consensumque exerci-
tus & populi ad eisdem co-

lentos principes quos senatus elegisset. His igitur præter spem nuntiatis, statim ad aras sacrificatum discurretur, victoriam canentibus universis, quam citra pulveris jactum sibi pepererant. Enimvero Maximus peracto sacrificio Romam dimittit equites, ut rem gestam populo narrent, & capita illa perferant. Qui postquam pervenire in urbem, atque infixa contis hostilia capita omnibus conspicienda prætulērunt, nemo utique verbis ullis consequi posset festum lætitiæque ejus dici. Nulla quippe fuit ætas quæ non ad aras & templa festinaret, nemo qui domi se continuerit: sed ibant ceu lymphati, gratantes invicem; atque in circum veluti futura concione frequentes concurrebant. Ipseque Balbinus hecatombas immolabat, nullique non magistratus, nulli non è senatorio ordine lætabundi supra quàm dici posset agitant; quasi securim cervicibus imminentem excussissent. Igitur nuntii legatique per omnes provincias laureati dimittebantur.

κεφαλῶν τῶν τε Μαξιμίῳ καὶ τῶν παιδῶν φέροντες, νίκῳ τε καὶ εὐπραγίαν ἀγγέλλοντες, ὅτι τε ἄρα ὁ στρατὸς τὰ Ῥωμαίων φρονεῖ, καὶ σέβει αὐτοκράτορας ὡς ἡ σύγκλητος ἐποίησε. τῶν δὲ παρ' ἐλπίδα ἀγγεληθέντων, θυσιάαι τε βωμοῖς εὐθὺς προσήγοντο, καὶ νίκῳ ἐπαινίζον πάντες ὡς ἀκοντὶ ἐνίκησαν. ὁ δὲ Μάξιμος, καλλιερήσας, ἐκπέμπει τοὺς ἱερεῖς εἰς τὴν Ῥώμην, ἀγγελεντάς τε τὰ πραχθέντα τῷ δήμῳ, καὶ τῷ κεφαλῶν κομίσοντας. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εἰσέπεισόν τε εἰς τὴν πόλιν, δεικνύοντες τῷ κεφαλῶν τὴν πολεμικὴν ἀνεσκολοπισμένην, ὡς πᾶσι φείσασθαι, καὶ εἰπεῖν ὅτι λόγῳ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῷ ἑορτῇ. ὅτε γὰρ ἡλικία τις ἦν ἢ μὴ πρὸς τοὺς βωμούς τε καὶ τὰ ἱερά ἡπείγετο· ὅτε τις ἐμύθεν οἶκοι, ἀλλ' ὥστε ἐνθεσίωντες ἐφέροντο, σωτηδόνες τε ἀλλήλοις, καὶ εἰς τὸν ἱερόθεον σωθέντες ὥστε ἐκκλησιάζοντες ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ. ὁ δὲ Βαλβίνος καὶ αὐτὸς ἐκατόμβας ἔδου· ἀρχαὶ τε πᾶσαι καὶ σύγκλητος, ἕκαστος τε, ὥστε ὑποσεισάμενος πέλεκυν τοῖς ἀνθρώποις ἐπικέμενον, ὑπερφραίνετο. ἔς τε τὰ ἑθνη ἀγγελοι καὶ κήρυκες διαρρηθόροι διεπέμποντο.

ἢ. Καὶ

ἡ'. Καὶ τὰ μὲν κτὶ τὸν Πρώμω,
 ἑορτῆς ἔχεν ἕτως. ὁ δὲ Μάξι-
 μος, ὑπὸ τῇ Ραβέννης φέρεται, ἐπέ-
 στη Ακυληίᾳ, διαβὰς τὰ τεράγνη
 ἀπὸ τοῦ τε Ηειδανῆ ποταμῶς πλη-
 ρέμενα καὶ τῶν περικειμένων ἐλῶν
 ἐπὶ τὰ στόμασιν ἐς θάλατταν ἐκ-
 χεῖται. ἐνθεν καὶ τῇ αὐτῶν φωνῇ
 καλεῖσιν οἱ ἐπιχάριοι ἐπὶ τὰ πε-
 λάγη τὸν λίμνω ἐκένω. εὐθὺς
 ἐν οἱ Ακυληίοι τὰς πύλας ἀνοί-
 ξαντες ὑπεδέχοντο, αὐτὲς ὑπὸ Ι-
 ταλίας πόλεις πρεσβείας ἐπεμ-
 πον ὑπὸ τῇ πρωτόκλωντων παρ' αὐ-
 τοῖς ἀνδρῶν· οἱ δὲ χειμονεῖτες
 καὶ διασηφόροι, θεῶν πατέρων ἐ-
 καστοὶ προσεκδομιζόντων ἀγαλμασιν,
 καὶ ἄλλοις ἦσαν σέφανοι χρυσοῦ καὶ
 ἀνθημάτων· εὐφρόνως τε καὶ
 ἐφύλλοβολον τὸν Μάξιμον. ὁ
 δὲ στρατὸς ὁ τῶν Ακυληίων πολι-
 ορκήσας, προσήκει καὶ αὐτοῖς ἐν ἐ-
 ρωικῶν χημάσι διασηφόροι, ἐκ
 τῶν ἀληθῶς μὲν διαθέσεως παῖς,
 προσωποῖται ὅτι εὐνοία καὶ τιμῇ,
 διὰ τὴν παρῶσαν καὶ ἀνάγκης τῇ
 βασιλείας τύχῃ· οἱ πλεῖστοι γὰρ
 αὐτῶν ἠγανάκτεον καὶ λανθανόν-
 τως ἤλγυν, τὸ μὲν ὑπὸ αὐτῶν ἐπι-
 λεχθέντα βασιλεία, καθηρέμε-
 νον, κρατύντας δὲ τὰς ὑπὸ συλ-
 κλητῶν ἡγεμονίας. ὁ δὲ Μάξιμος
 ἐν τῇ Ακυληίᾳ θυρόμνηστος, πρώτης μὲν καὶ δευτέρας ἡμέρας ἐρηρ-
 γίας ἐχόλαζε, τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν συγκαλέσας ἐς τὸ πεδῖον
 τοῦ

XVIII. Dumque ad hunc
 modum tanta Romanum po-
 pulum lætitia tenebat, inter-
 ea Maximus Ravennâ pro-
 fectus Aquileiam pervenit,
 transmissis paludibus in quas
 fluvius Eridanus ac vicinæ
 exundant stagna, sic ut per
 ora septem in mare præcipi-
 tentur. Itaque indigenæ pa-
 triâ linguâ paludem illam
 septem-maria appellant. Sta-
 tim igitur Aquileienses Maxi-
 mum refferatis portis exce-
 pēre: nullæque non Italiæ
 civitates legatos mittebant,
 principes viros, candidatos
 ac laureatos, & Deorum
 patriorum simulacra aureas-
 que coronas, si quæ in dona-
 riis fuerant, comportantes;
 qui fausta omnia Maximo ac-
 clamarent, & frondibus eum
 conspergerent. Quin exerci-
 tus etiam qui Aquileiam cir-
 cumfederat, pacato habitu
 prodibat laureatus; non tam
 vero concordique affectu uni-
 versorum, quàm fictâ bene-
 volentiâ, & honore tempo-
 rario ad præsentem fortu-
 nam principis accommodato:
 plerisque tamen indignanti-
 bus ac dolentibus clanculum,
 quem ipsi elegerant, subla-
 tum esse, ac rerum potiri
 quos senatus creaverat. E-
 nimverò Maximus, uno alte-

roque die sacrificiis ablumpto, tertio dein exercitum omnem in planitiem convocavit, atque ex tribunali ad hunc modum verba fecit.

XIX. Quàm fuerit ex usu vobis pœnitentia, & reconciliata cum Romanis gratia, re ipsâ didicistis; pacem videlicet pro bello agitantes; Deorum reverentiâ, in quos jurastis: servato etiam militari jurejurando, quod est unum Romani principatûs mysterium sanctissimum. Quare debetis etiam deinceps hujuscemodi commodis frui, fidem populo servantes Senatuique Romano & nobis imperatoribus; quos à nobilitate & rebus gestis, longâque serie generis, quasi per gradus quosdam provectos, pari judicio S. P. Q. R. elegerunt. Neque enim unius tantum hominis peculiaris possessio principatus est, sed communis antiquitus totius populi Romani, siquidem in illa urbe sita est Imperii fortuna; nobis autem dispensatio tantum atque administratio principatûs unâ vobiscum demandata est. Qui si moderatè & honestè vos geretis, & reverentiâ atque honore principes prosequimini, illa beatam & omnibus necessariis rebus instructam vitam vobis præbebunt; cæteris autem omnibus hominibus per

πάντα ἡ στρατὸν, βήματός τε αὐτῆς κατασκευασθέντι, ἔλεξε τοιαύτα.

ΙΘ'. Οσον μὲν ὑμᾶς ᾤκησε μεταγινόμεναι τε καὶ τὰ Ῥωμαίων φρονήσαντας, πείρα μεμαθήκατε, ἀντὶ πολέμου μὲν ἐρρωμένοι, ὡς ἐπὶ τοῖς θεοῖς, ὡς ὁμωμόκατε, καὶ νῦν φυλάσσοντες τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον, ὅς ἐστι τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς σεμνὸν μυστήριον. χρὴ δὲ ὑμᾶς καὶ τὰ λοιπὰ διὰ πάντων τῶν τέτων ὑπολαβεῖν, τὰ πιστὰ τηρῶντας Ῥωμαίοις τε καὶ συσκλητῶ καὶ αὐτοκράτορσιν ἡμῖν. ὡς ἔξ εὐχυσίας καὶ πολλῶν προσέξεων, καὶ μακρᾶς διαδοχῆς, ὥσπερ κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τούτῳ ἀναβάντας, κρίναντες ὁ δῆμος καὶ ἡ σύγκλητος ἐπελέξατο. ἐγὰρ ἐνδὸς ἀνδρὸς ἱδίον κληῖμα ἢ ἀρχὴν, ἀλλὰ κοινὸν τῶ Ῥωμαίων δήμου ἀνωθεν, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει ἢ τῆς βασιλείας ἱδρύται τύχη. ἡμεῖς δὲ διοικῶν καὶ διέπειν τὰ τῆς ἀρχῆς σὺν ὑμῖν ἐμεχεῖσμεθα. ταῦτα δὲ μέγ' εὐταξίας τε καὶ κόσμου τῶ πρόποντος, αἰεὶς τε καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς ἀρχοντας, ὑμῖν μὲν εὐδαιμόνα καὶ πάντων ἀνενδεῶ παρῆξει βίον, τοῖς δ' ἄλλοις πᾶσιν ἀνθρώποις κατὰ τὴν ἐθνη καὶ κατὰ πόλεις ἐρρωμένοι καὶ πρὸς τὰς

ῥῆς ἡγεμόνας πειθώ. βιώσει δὲ
 τε καὶ κατὰ γνώμην ἐν τοῖς οἰ-
 κείοις, ἐκ ἐν ἀλλοδαπῇ κατο-
 παθεῖντες. ὑπὲρ δὲ τῆς καὶ τὰ
 βάρβαρα ἡσυχάζειν ἔθνη, διὰ
 φροντίδος ἡμῶν ἐξομῶ. δύο
 γὰρ ὄντων βασιλείων, εὐμα-
 ρέστερον καὶ τὰ ἐν τῇ Ρώμῃ διοι-
 κήσεται, καὶ εἰ τὸ ἐπὶ τῆς ἀλλο-
 δαπνῆς ἐπέγοι, πρὸς τὴν χρέ-
 αν ἀπὸ τῆς ἐτέρης πρὸς τὰ καλῶν-
 τα ῥαδίως παρόντος. μηδὲ
 τις ὑμῶν οἶέσθω ἥτις πεπραγμέ-
 νον εἶναι τινὰ μνήμην, εἴτε ὅς
 ἡμῶν (ἐκελεύεσθε γάρ) εἴτε
 ὑπὸ Ρωμαίων, ἢ ἥτις ἄλλων ἐ-
 θνῶν ὅπερ οἱ ἀδικήμονες ἀπέ-
 σπασαν. ἀλλὰ γὰρ ἔστω πάντων
 ἀμνησία, καὶ σπονδαὶ φιλίας βε-
 βαιαί, εὐνοίας τε καὶ εὐκοσμίας
 πίσις αἰώνιος.

κ'. Τοιαῦτά τινα εἰπὼν ὁ Μά-
 ξιμος, νομάς τε χρημάτων με-
 γαλοφρόνως αὐτοῖς ἐπαγγέλλας,
 ὀλίγων ἡμερῶν ἐνδιατείνας ἐν
 τῇ Ἀκυληΐᾳ, τὴν ἐς Ρώμην ἐ-
 πάνοδον συσκευάσας, καὶ τὸ μὲν ἄλ-
 λο στρατιωτικὸν ἀπέπεμψεν ἐς
 τε τὰ ἔθνη καὶ τὰ οἰκεία στρατό-
 πεδα· αὐτὸς δὲ ἐπανῆλθεν ἐς
 τὴν Ρώμην, σὺν τε τοῖς δορυφό-
 ροις, οἳ τὴν βασίλειον φρουρῶσιν
 ἀρχῇ, σὺν τε τοῖς ὑπὸ Βαλβί-
 νου στρατιωτικοῖς, ἐπανῆλθεν ὃ

singulas nationes & civitates
 pacis atque animi ad obse-
 quendum principibus prompti
 causa erunt. Vivetis autem
 cuncti ex animi vestri senti-
 tia, domi suae quisque, ne-
 que in externis regionibus
 conflictabimini. Ut autem
 barbarae etiam gentes pacem
 quietemque tueantur, nobis
 curae erit hic labor. Nam
 cum duo sint imperatores, &
 quae Romae agenda erunt,
 facilius administrabuntur, &
 siquid etiam in exterâ regione
 festinationem necessario po-
 scat; utpote alterutro ad ea
 quae vocabunt praesto facile
 futuro. Neque verò suspi-
 cimini rerum superiorum me-
 moriam ullam superfore,
 aut in nobis (quippe nihil
 non iussi fecistis) aut in Ro-
 man. Pop. nationibusve aliis
 quaecunque ob acceptas inju-
 rias desciverunt. Sit omnium o-
 blivio; sit foedus constantis ami-
 citiae, fidesque benevolentiae
 ac moderationis sempiterna.

XX. Haec loquutus Maxi-
 mus, ac pecunias magnâ co-
 pia pollicitus, paucos Aquile-
 iae commoratus dies, Ro-
 mam reverti constituit. I-
 gitur dimisso exercitu reli-
 quo in provincias castra-
 que propria Romam re-
 vertitur ipse, cum stipen-
 dioribus iis quibus impera-
 torum custodia incumbere-
 bat, cum iis item qui sub

Bal-

Balbino militabant. Quin etiam reverſi ſunt auxiliares, qui è Germania venerant. Eorum enim benevolentia fidebat; utpote in quorum gentis præfectura, ante adeptum imperium, moderationem omnem adhibuerat. In-
gredienti urbem etiam Balbinus occurrit, Gordianum Cæſarem adducens: ſenatus autem populusque univerſus lætis acclamationibus veluti triumphantes exceperunt.

XXI. Poſt id autem, cum publicè privatimque magnâ modetiâ & gravitate imperium gubernaretur, omneſque omnia bona dicerent, lætaretur populus & gloriaretur patritiis imperioque dignis principibus, milites tamen animis æſtuebant, & cum illis Pop. acclamationibus offende-
bantur; tum verò ipſorum imperatorum illam ipſam nobilitatem indignè ferentes datos ſibi à ſenatu principes. Angebant præterea eos Germani quos in urbe ſecum Maximus retinuerat. Nani futuros vindices ſperabant, ſi quid ipſi majus auſi forent: etiamque inſidias ſuſpectabant, ne forte ab illis per fraudem exarmentur, illique ut præſentes, facile in ipſorum locum ſubſtituerentur: memores Severi principis, qui etiam Pertinacis interfectores exaucto-

καὶ οἱ ἀπὸ Γερμανίας ἐκκληθότες
σύμμαχοι. ἐθάρσυνον αὐτῶν τῇ
εὐνοίᾳ, ἃτε καὶ τὰ ἔθνη ἐπιει-
κῶς πρότερον ἄρξας ὅτε ἰδιώ-
τευεν. εἰσιόντι δ' αὐτῶν ἐς τὴν
Ρώμην, ὃς, τε Βαλβίνῳ ὑπώ-
τειο, ἐπαγόμενος Γορδιανὸν Καί-
ſαρα· ἦτε ſυγκλητῶ καὶ ὁ δῆ-
μοῦ εὐφημῶντες, ὥσπερ θριαμ-
βεύοντας ὑπεδέχοντο.

κα'. Ἡρχον δὲ τῶ λοιπῷ τὸ πό-
λεως καὶ πάσης εὐταξίας καὶ εὐ-
κοσμίας, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ
πανταχῶς εὐφημῶμενοι. ἔχαιρέ-
τε ὁ δῆμος αὐτοῖς, σεμνωόμε-
νος εὐπατείδας καὶ ἀξίους τῆ βα-
σιλείας αυτοκράτορσιν. οἱ μὲντοι
σεβτιῶνται διοίδανον τὰς Ἰου-
χάς, καὶ ἔτε ταῖς εὐφημίαις τῷ
δῆμῳ ἡρέσκοντο, ἐβαρύντό τε
αὐτῶν αὐτῶν τὴν εὐφροσύνην, καὶ
ἠγανάκτεν ὅτι ἄρα ἔχοιεν ἐκ
ſυγκλήτης βασιλείας. ἐλύπεν δὲ
αὐτὸς καὶ οἱ Γερμανοὶ παρόντες
τῷ Μαξιμῷ, ἔν τε τῇ Ρώμῃ δι-
ατείσοντες. ἀντιπάλες γὰρ ἔξεν
ἠλπιζον εἶτι τοιμῶν, καὶ ἐφε-
δρεύεν αὐτοῖς ὑπὸ πλυνον, εἴ τι
δόλῳ ἀπέκτεναι ἐκείνους, καὶ ἃτε
παρόντες ῥαδίως ὑποκίπτασθαι.
τό, τε Σεβήρην ὑποδείψμα, ὃς
τὸς Περτίνακα ἀποκίεαντας
ἀπέκτενεν, εἰσῆεν αὐτὸς ἐπι-
λεμνὸς δὲ ἀγῶν· τὸ δ' ἦν Καπε-
τωλίων,

ἰσλίων, πάντων τε πᾶσι πανή-
 γυειν καὶ τὰς θείας ἀρχαρχαίων,
 αἰφνιδίως καὶ ἔχον γνώμην λαν-
 θάνεσαν ἔξεσθηναν· καὶ τῷ θυμῷ
 μὴ κρατήσαντες, ὁρμῇ δὲ ἀλό-
 γῳ χρησάμενοι, ἀνῆλθον ὁμο-
 θυμαδὸν εἰς τὰ βασίλεια, τοῖς
 τε πρεσβύταις βασιλεῦσιν ἐπισ-
 ῆλθον. σωέσαινε δὲ καὶ κείνους
 μὴ πάνυ τι ἑλληλοῖς ὁμονοῶν,
 ἀλλ' οἷά περ μοναρχίας ἐπιθυ-
 μία, καὶ τὸ ἀκοινώνητον ἐν ταῖς
 ἔκαστοι πρὸς αὐτὸν
 τιμῇ δυνάμει ἀνθελέειν· ὁ καὶ
 βαλβίνου, κατ' εὐχρίαν καὶ δι-
 πλῶν προάγουσαν ὑπατείαν
 πρωτεύειν ἀξίων· ὁ δὲ Μάξι-
 μος, διὰ τε τὸ ἐπαρχὸν τῆς
 πόλεως γεγόνεναι, καὶ ἔχειν ὑ-
 πολήφει ἐμπειρίας πραγμά-
 των· ἐκατέρωθεν τε εὐχρῆς εὐ-
 πατείδας, καὶ ἥους πλήθος αὐ-
 ταρκῆς εἰς ἐπιθυμίαν μοναρχίας
 ἐπειθεν. ὅπερ αὐτοῖς καὶ μάλα
 γέγονεν ἀπωλείας αἰτίον. ὥς γὰρ
 ἐπύθετο ὁ Μάξιμος ἀρικνεῖσθαι
 ἐπ' ὀλέθρου αὐτῶν τὸς περιτω-
 εανὸς καλεσμένους, ἐβέλετο με-
 ταπέμψασθαι τὸς Γερμανὸς
 συμμάχους, ὄντας ἐν Ρώμῃ, αὐ-
 τάρκῃς ἐσομένους ἀντιστῆναι τοῖς
 ἐπιδουλοῦσιν. ὁ δὲ βαλβίνου,
 οἰόμενος δόλον τινὰ εἶναι κατ'
 αὐτῷ καὶ σόφισμα, (ἦ δὲ γὰρ τὸς Γερμανὸς τῷ Μάξιμῳ εὐνοῶντας)

raverat. Quum itaque ludi
 Capitolini celebrarentur, de-
 ditis festo ac spectaculis o-
 mnium mentibus, repente dis-
 simulatum diu sensum mili-
 tes indicarunt. Namque irā
 instincti, ac vesano quodam
 motu unanimiter ad regiam
 concurrentes, senibus Impera-
 toribus irruptione facta su-
 perveniunt. Fortē accidit, ut
 ne ipsi quidem inter se satis
 congruerent; sed (ut est re-
 gnandi inexhausta aviditas,
 atque incommunicabilis na-
 tura potestatis) imperium ad
 se certatim trahēbant: quum
 Balbinus quidem propter no-
 bilitatem & duos consulatus
 à se gestos primas partes te-
 nere æquum censeret; at Ma-
 ximus, quod præfectus urbis
 fuisset, & rerum peritus ha-
 beretur. Utrumque tamen
 patritia nobilitas, & quantum
 satis esset, illustre genus, ad
 summum imperium stimu-
 labant. Quæ res in primis
 ambos perdidit. Nam audito
 Maximus venisse ad se occi-
 dendum milites qui Prætori-
 ani appellantur, arcessere sta-
 tim Germanos auxiliares sta-
 tuerat, qui scilicet in urbe
 ipsâ erant, ac posse resistere
 Prætorianis videbantur: at
 Balbinus dolum contra se
 compositamque aliquam fa-
 spectans fraudem, quod stu-

dere Maximo Germanos cognoverat, prohibuit acciri illos: negans ad prohibendos repellendosque Prætorianos convocari; sed id agi ut summâ rerum solus Maximus potiatur. Ac dum inter se ad hunc modum disceptant, ecce tibi unanimiter milites, impetu in aulam facto, cûm illis de viâ cefsissent (hoc est, transitum dedissent) atriensium januarum custodes, senem corripunt utrumque; laceratisque vestibus quas gerebant, vilioribus sanè, utpote domi se continentium, nudos ipsos ex aulâ abstrahunt; ac per omnem ignominiam contumeliamque cædentes, per irrisionem vocitantes senatorios Imperatores, barbarumque & superciliosos vellent, neque ulli parcetes corporis totius ludibrio, per mediam urbem ad castra deducebant; ne occidere quidem illos in regia decreti, sed vivos cruciatus afficere, quò dolorem diutius perpeterentur. Sed ubi Germanos, re deinde cognitâ, raptis armis, in auxilium concurrere nuntiatum Prætorianis est, statim illos nullâ non parte corporis jam fœdatâ, contrucidant. Relictisque in publicâ viâ cadaveribus, quum Gordianum,

τας) ἐκάλυψε, φάσκων ἐκ ἐκωλύμῳ ἐδ' ἐς ἀντίφασιν αὐτὰς ἢ πραιτωριανῶν ἀφίξειν, ἀλλ' ἐς τὸ πεποιῆσαι τῷ Μαξιμῷ τὴν μοναρχίαν. ἐν ᾧ δὲ περὶ τῶν διαφθερῶν, ἐπιδραμόντες οἱ στρατιῶται ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες, ἐκείνων αὐτοῖς ἢ περὶ τὰς αὐλίας εἰσόδους φυλαττόντων, ἀρπάζουσι τὰς πρεσβύτας. περὶ ῥήξαντες δὲ ἅς ἔχον περὶ τοῖς σώμασιν ἐδῆντας λιτὰς, αὐτοὶ οἱ διατείνοντες, γυμνὰς τῆς βασιλείου αὐλῆς ἔξελκουσι μετὰ πάσης αἰσχύνῃς καὶ ὕβρεως, παύοντες τε καὶ ἀποσκηπτόντες τὰς ἀπὸ συγκλήτης βασιλέας. θύων τε καὶ ὀφρύων σπαραγμοῖς, καὶ πάσαις ταῖς τῷ σώματι λώβαις ἐμπαρονοῶντες, διὰ μέσης τῇ πόλει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπῆγον· ἐδεδήσαντες ἐν τῇ βασιλείᾳ οἱ ἀποκτείναι, ἀλλὰ ζῶσιν ἐνυβρίσαι, ἵν' ἐπιπλέον ὦν πάρουσιν αἰδοῖντο. ἐπεὶ ὅτι ταῦτα πυθόμενοι οἱ Γερμανοὶ, λαβόντες ἅπλα, ἠπείγοντο ὡς ἀμυνοῦντες αὐτοῖς, μαθόντες οἱ πραιτωριανοὶ ἀφικνεμένους, φονδύουσιν ἡδὴ πᾶν τὸ σῶμα λεωλεημένους τὰς βασιλέας καὶ καταλιπόντες τὰ σώματα ἐρριμμένα ἐπὶ τῆς λε-

ωφόρου, ἐξορύμνοι ὃ τὸν Γορδιανόν, Καίσαρα ὄντα, αὐτοκράτο-

οὗ τε ἀναγορεύσαντες, ἐπειδὴ
πρὸς τὸ παρὸν ἄλλον ἔχον
βοῶντες τε πρὸς δῆμον ὅτι ἄρα
ᾤησαν ἀπεκτονότες ἕς ὃ δῆμο
ἐκ ἐβίλετο ἐν ἀρχῇ ἀρξαι, Γορ-
διανὸν τε ἐπελέξαντο, ἐμείνε-
γε ὑπόγονον, ὃν καὶ αὐτοὶ Ρωμαῖ-
οι ἔξεβιάσαντο· καὶ ἔχοντες αὐ-
τὸν, ἀπελθόντες ἐς τὸ στρατόπε-
δον, συγκαλέσαντες τὰς πύλας,
ἡσύχαζον. οἱ δὲ Γερμανοὶ, μα-
θόντες ἀνηρηκώς τε καὶ ἐρριμ-
μώμενος, ὧν χάειν ἠπείγοντο, ἔχ-
ἐλόμενοι πόλεμον μάταιον ἵπ-
ἀνδρῶν τεθνηκότων, ἐπανῆλθον
εἰς τὸ ἐαυτῶν καταγωγίον.

Τέλει μὲν δὴ τοιῶτω ἐχρή-
σαντο, ἀναξίω τε ἅμα καὶ ἀνοσίω,
σεμνοὶ καὶ λόγου ἄξιοι πρε-
σβύται, εὐχρηεῖς τε καὶ κατ' ἀξίαν
ὅπῃ τῷ ἀρχῷ ἐληλυθότες. ὃ δὲ
Γορδιανὸς, πρὶν ἔτι πεπραγμένος
τεισκαίδεκα, αὐτοκράτωρ τε ἀ-
νεδέχθη, καὶ τῷ Ρωμαίων ἀρ-
χῷ ἀνεδέξατο.

qui Cæsar erat, in altum sus-
tulissent, atque Imperatorem
declaratissent, (quoniam alium
in præsens non invenerant)
vociferantes populo, se inter-
emisse illos quos populus in-
itio imperium obtinere nolu-
isset, Gordianum autem elegit
se, nepotem illius. Gordianum
quem ipsimet Rom. suscipere
imperium coegerint: habentes
illum, castra penèrunt, clau-
sisque portis quieti manserunt.
At Germani ubi occisos pro-
jectosque audièrunt quorum
causâ properaverant, quum
nollent irritum bellum pro
viris vitâ defunctis suscipere,
in sua diversoria revertuntur.

Hunc finem vitæ habuerunt,
indignum videlicet ac nefari-
um, venerabiles senes, & com-
memoratione digni, claritu-
dine generis atque egregiis
meritis ad imperii fastigium
profecti. Cæterum Gordia-
nus, quum annorum esset
fermè tredecim, Imperator
[ab universis] declaratus, Ro-
manum suscepit imperium.

**CATALOGUS Librorum, qui prostant
venales apud JOANNEM PATON, Bi-
bliopolam in areâ Parliamentariâ.**

- N**ewtoni Philosophiæ naturalis principia Mathematica,
4to. edit. nova.
Gravesande Physices elementa Mathematica 4to.
Robertsoni Lexicon Græco-latinum, 4to.
Homeri Ilias, Græco-lat. 8vo.
Opera omnia, 2 Voll. 12mo.
Xenophon de Cyri institutione, Græcè & Latine.
Schrevelii Lexicon Græco-latinum.
Testamentum Græcum. Item Testamentum Græco-latinum.
— cum variis lectionibus, apud Wetstenium.
Leusdeni compendium Græc. novi Testamenti.
Æsopi fabulæ, Iocratidis orationes cum Cebetis tabulâ, Græcè
& Latine.
Euripidis Tragediæ duæ, cum interpretatione Buchanani.
Grotius de veritate Religionis Christianæ, cum notis Jo. Clerici.
De Vries determinationes Ontologicæ & Pneumatologicæ.
Clerici Logica, Ontologia & Pneumatologia.
Keill Introductio ad veram Physicam.
— Introductio ad veram Astronomiam.
Rohaulti Physica cum notis Sam. Clark.
Gregorii Catoptricæ & Dioptricæ elementa.
Puffendorf de officio hominis & civis, cum supplementis ac
observationibus Gersch. Carmichael jamjam edit.
Gerschomi Carmichael breviuscula introductio ad Logicam.
Keill Trigonometriæ planæ ac sphericæ elementa.
Markii medulla Theologiæ.
Commandin's Euclid by Keill.
Rohault's System of natural Philosophy, 2 Voll.
Euclid's Elements explained by De Chales, Barrow, Whiston.
Keill's Introduction to natural Philosophy.
— Introduction to Astronomy.
Sherwin's mathematical Tables.
Gravesande's Elements of natural Philosophy, by Desaguliers,
2 Voll.

N. B. Bibles, and Classics of all Sorts, with their Transla-
tions.

nt
i-

ca,

cē

ci,

te